
Paralimpiai
történetek





SALT LAKE 2002
PARALYMPICS



ATHENS 2004
PARALYMPIC GAMES







Paralímpics
Barcelona'92



'88 SEOUL
PARALYMPICS



TORONTOLYMPIAD
1976









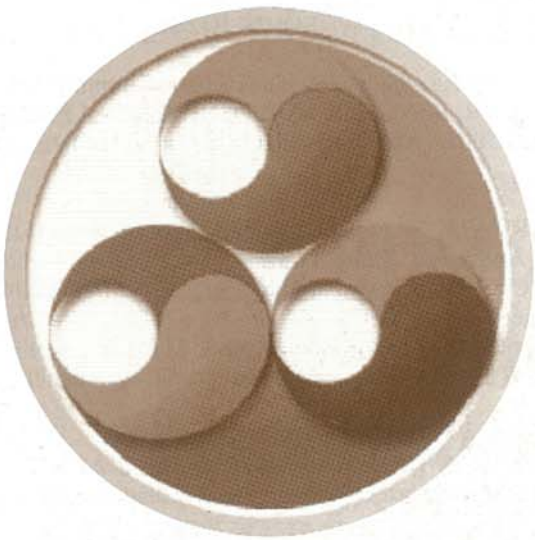
Paralimpiai történetek

Hetvenöt esztendő (1929–2004) hazai és nemzetközi történései


Messzebbről indultunk.
Akik messzebbről indultak, azoknak keményebben kell küzdeniük a sikerért. Magyarország legfiatalabb mobilcége legalábbis így van ezzel. A Vodafone a Magyar Paralimpiai Bizottság főtámogatójaként sok sikert kíván a magyar paralimpiai csapat minden versenyzőjének.
vodafone

Paralimpiai történetek

Hetvenöt esztendő (1929–2004) hazai és nemzetközi történései



Magyar Paralimpiai Bizottság • Budapest, 2005

TÁMOGATÓINK

vodafone

WESSELÉNYI MIKLÓS SPORTKÖZALAPÍTVÁNY

Nemzeti Sporthivatal

• Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium

Felelős kiadó: NÁDAS PÁL, a Magyar Paralimpiai Bizottság elnöke
1146 Budapest, Istvánmezei út 1–3. Telefon: 36-1/460-6803, fax: 36-1/460-6804
e-mail: hparalimpic@acenet.hu ■ honlap: www.hparalimpia.hu

Szerkesztette:
NÁDAS PÁL

Szerkesztőbizottság:
DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ ■ CSÍK JÁNOS ■ HAJDU BRIGITTA ■ LUKÁTS GYÖRGY ■ NÁDAS PÁL

A kötet szerzői:
BALÁZSNÉ VÍGH KLÁRA ■ DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ ■ BÉRES L. ATTILA ■ CSÍK JÁNOS ■ DÉNES JÓZSEF
DOSEK LAJOSNÉ ■ FARKAS LÁSZLÓ ■ FEKETE ÁRPÁD ■ DR. FEJES ANDRÁS ■ FÜREDI MARIANNE
DR. GRÚIŻ KATALIN ■ HAJDÚ LEVENTE ■ HARGITAI TIBOR ■ DR. KAISER JÁNOS ■ KIS TAMÁS
KENDERES GÁBOR ■ KESERŰ JÓZSEF ■ KOLLER ISTVÁN ■ KOZMANOVICS ENDRE ■ LEGEZA GYÖRGY
LUKÁTS GYÖRGY ■ MENTES ÉVA ■ MUNGENAST NIKOLETTA ■ NAGY JÓZSEF ■ NAVRATYIL SÁNDOR
NÁDAS PÁL ■ PANCSA JÓZSEF ■ PÁNI RÓBERT ■ PÁTROVICSNÉ KOVÁCS BRIGITTA
DR. PLESA ISTVÁN ■ SCHILLER-KERTÉSZ JUDIT ■ SZAPPANOS ZOLTÁN ■ SZEKERES PÁL
SZŰCS MIKLÓS ■ VINKÓ GYÖRGY ■ VITKAY LÁSZLÓNÉ

Fordítások:
BÓDI KATALIN ■ HAJDU BRIGITTA, az International Paralympic Committe (IPC) dokumentumaiból

Olvasószerkesztő:
SZEKERES ISTVÁN

Nyelvi lektor:
LŐRIK JÓZSEF

Az előkészületi munkákban közreműködtek:
BELLE TAMÁSNÉ ■ DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ ■ BERKI ERZSÉBET ■ FODOR ESZTER
NÁDAS KRISZTÍNA ■ HAJDU BRIGITTA ■ SZABÓNÉ TÓTH ZSUZSANNA

Fotók, logók, sajtókivágások:
CZAGÁNY BALÁZS, HORVÁTH GÁBOR, Fotóalbumokból: *Heidelberg 1972, 1000 kép, Torontolimpiad 1976, Olimpics For The Disabled Holland 80, Share In Love To The World 88, Paralimpics 92,* HOSC gyűjteményéből, ILLYÉS TIBOR, IPC honlapról www.paralimpic.org, KALMÁR LAJOS, KODRUCZ SÁNDOR, magánszemélyek gyűjteményeiből, a Metropolisz Stúdió, a MÉS gyűjteményéből, az MMS gyűjteményéből, a Mozgásjavító Általános Iskola és az MPB gyűjteményéből, MTI Fotó Archívum, NÁDAS PÁL gyűjteményéből, NEUBAUER RUDOLF, PINTÉR MÁRTA, a sportolók, edzők, egyesületek gyűjteményéből, SZALMÁS PÉTER

Borítóterv és tipográfia:
BÁN TÓTH KATA ■ TRNAVECZ ADRIENNE
(kata.ban@axelspringier.hu ■ trnaveczadrienne@startadsl.hu)

Támogatók:
WESSELÉNYI MIKLÓS SPORTKÖZALAPÍTVÁNY ■ NEMZETI SPORTHIVATAL
VODAFONE RT. MAGYARORSZÁG ■ OTTO BOCK ■ IFJÚSÁGI, CSALÁDÜGYI, SZOCIÁLIS ÉS
ESÉLYEGYENLŐSÉGI MINISZTÉRIUM ■ MOZGÁSJAVÍTÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS DIÁKKOTTHON
MAGYAR PARALIMPIAI BIZOTTSÁG

ISBN: 963 218 138 7

Nyomdai munka:
ALFA IPARI RT. NYOMDAÜZEM
1139 Budapest, Lomb utca 22., e-mail: alfanyomda@chello.hu
A nyomásért felelős: PAP GYULA üzemvezető

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

Copyright © 2005 by Magyar Paralimpiai Bizottság

PARA szó görög előtag,
a vele összetett fogalomnak
valamihez való hasonlóságát,
mellérendeltségét
vagy valami ellen való
felhasználását jelöli.

(Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára)

A PARALIMPIA szó
a paraplégia
és az olimpia szavak
összevonásából jött létre.

(A paralimpia megnevezést először 1964-ben Tokióban használták)

Tartalomjegyzék

Gyurcsány Ferenc köszöntője 15
Phil Craven köszöntője 17
Dr. Göncz Kinga köszöntője 18
Dr. Ábrahám Attila köszöntője 19
Nádas Pál köszöntője 21
A paralimpiai mozgalom történetéből 23
A magyarországi parasport története I. 33
Az Intersportinvalid kialakulása és feladatai 37
A magyarországi parasport története II. 44
Olimpiák, paralimpiák 60
Magyar paralimpiai éremtáblázat 61
A mozgáskorlátozott gyermekek sportjának kialakulása 67
Esélyegyenlőség a mozgáskorlátozott személyek sportjában 75
A FONESZ szerepe a magyar sportéletben 81
A paralimpiai játékok története 85
Stoke Mandeville-i játékok, 1952 86
Róma, 1960 87
Tokió, 1964 89
Tel-Aviv, 1968 91
Heidelberg, 1972 93
Toronto, 1976 102
Arnhem, 1980 118
Stoke Mandevill, New York, 1984 123
Szöul, 1988 131
Barcelona, 1992 143
Atlanta, 1996 153
Sydney, 2000 167
Athén, 2004 183



Sportsiker és sportsiker között nincs különbség. A paralimpikonok teljesítménye mögött éppúgy tisztességes verseny, kitartás, tehetség és szorgalom áll, mint az olimpikonok sikerei mögött. Magyarként engem éppolyan büszkeség tölt el a segítséggel élő sportolók győzelmekor, mint amikor a néhány héttel korábban megrendezett világjátékok magyar sportolói győzedelmeskedtek.

Magyarként, büszke hazafiként csakis egy dolog számít, hogy honfitárs áll a dobogón, hogy magyar sportoló tiszteletére emelkedik a magasba a nemzeti lobogó, szólal meg az egész világ füle hallatára a nemzeti himnusz. S ha számba veszem mindazt az értéket, amellyel mi, magyarok járultunk hozzá a nagy és gazdag európai örökség gyarapodásához, felsorolásomból nem hiányozhatnak hazám paralimpiai sportsikerei sem. Ismertségünkhöz és elismertségünkhöz elvitathatatlanul hozzátartoznak ezek is.

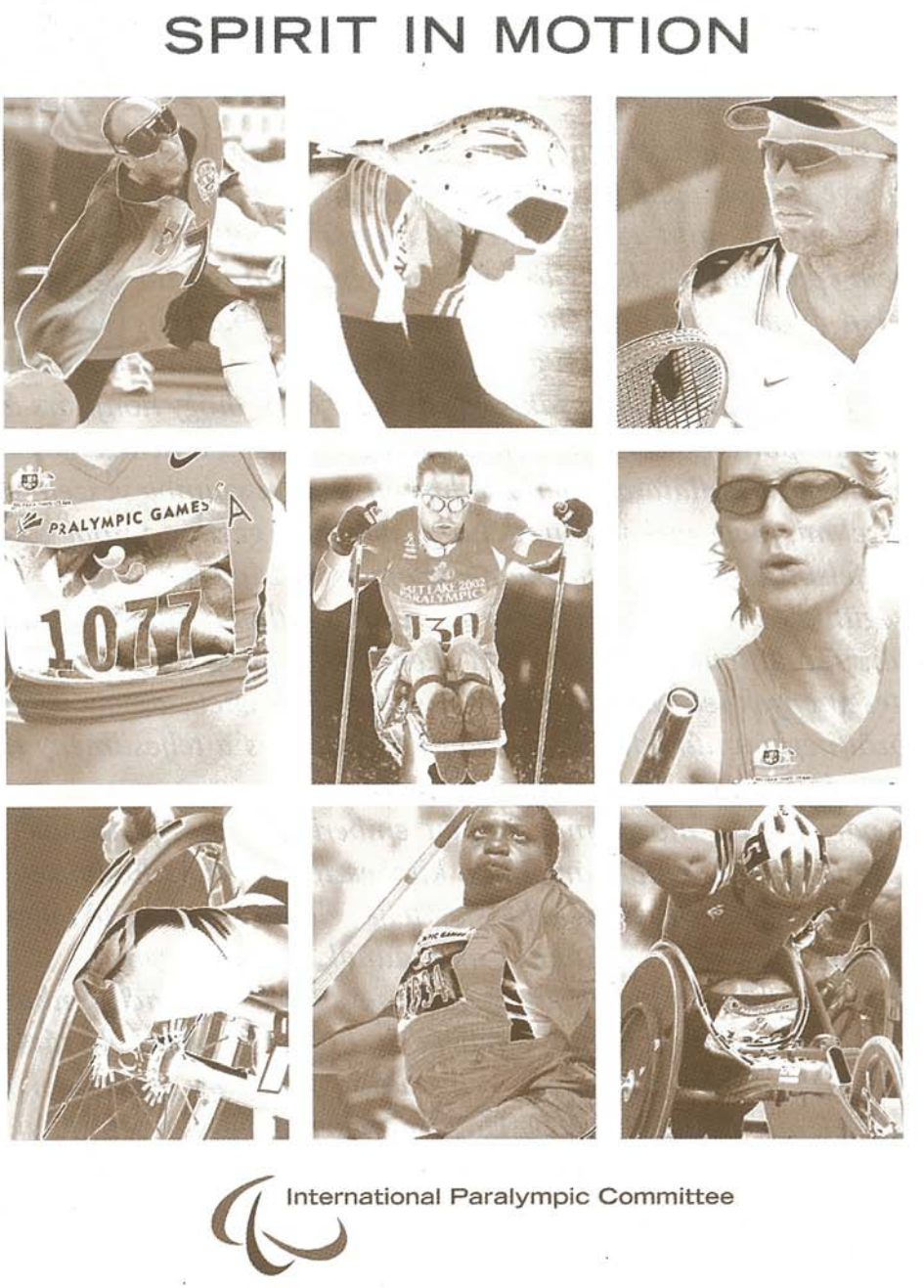
Az olimpiai, paralimpiai játékok többet jelentenek a világ számára egyszerű nemzetközi sporteseményeknél. Mindkettőt az a szellemiség élteti, amely az emberek és nemzetek közötti együttműködésről, a tiszta versenyről és a teljesítmény tiszteletéről szól. Az emberiség és az emberségesség ünnepéről.

Magam a paralimpiai mozgalmat egyben emberi jogi mozgalomnak is tartom, amelyben a segítséggel élő embertársaink a kirekesztés és megkülönböztetés ellen tiltakoznak, megmutatják, hogy ők is képesek a teljes életre, kiemelkedő teljesítményekre, amelyek aztán egész közösségünknek okot adnak a büszkeségre.

A korlátok nem a fogyatékkal élőkben, hanem a többségi társadalomban léteznek. Nekünk kell megteremtenünk annak a feltételeit, hogy segítséggel élő társaink is teljes életet élhessenek. A mi tudatunknak kell eljutnia oda, hogy „másságok és különbségek" létezhetnek hierarchia nélkül is. Hogy mi magunk vagyunk azok, akik ezekből egyenlőtlenségeket kreálunk. A korlátok tehát elsősorban a fejekben léteznek, s csak másodsorban az utakon, közintézményekben vagy buszokon: elsőként a beidegződéseinkkel, előítéleteinkkel kell megbirkóznunk, s onnan már csak egy lépés, hogy mi magunk milyenné alakítjuk tárgyi környezetünket. Európa fejlettebb országai jóval előrébb járnak a korlátok lebontásában, mint mi. Pontosan ezért, Európában járva, az lehet az ember érzése, hogy ott több segítséggel élő ember él. Pedig csak arról van szó, hogy nincsenek kirekesztve a mindennapokból. Hogy „láthatók", egyenrangú részesei a mindennapoknak. Eljutnak mindenhova: munkahelyre, könyvtárba, moziba is. Éppúgy, mint a többi ember. Hisz olyanok, mint a többi ember.

Paralimpikonjaink éppen ezt bizonyították be Athénban nekünk és az egész világnak. Köszönet érte.

GYURCSÁNY FERENC
miniszterelnök



Az új paralimpiai szimbólum három elemet tartalmaz: pirosat, kéket és zöldet – a három szín a világ országainak nemzeti lobogóit képviseli. A logóban lévő három agito – vonal – („én mozgok", az agito latin szóból ered) körbeöleli a középpontot, ami azt szimbolizálja, hogy az IPC a világ minden sarkából várja a sportolókat, és lehetőséget ad a versenyzésre. Megerősíti a tényt, hogy a paralimpiai sportolók folyamatosan ösztönzik és érdekeltté teszik a világot a sportteljesítményükkel – mindig mozgásban kell lenni és sosem szabad feladni –, ez egyben ez az IPC új stratégiája is.



A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) elnökeként megtiszteltetésnek veszem, és öröm számomra, hogy hozzájárulhatok ehhez az egyedülálló kiadványhoz. A könyv, melyet kezükben tartanak, az első, amely bemutatja a magyarországi paralimpiai mozgalom és a magyar paralimpiai versenyzők kiemelkedő sikereinek történetét. E kiváló összeállításban magyar paralimpiai sportolók mesélnek életükről, kihívásaikról, céljaikról és sikereikről. Történeteiket kiegészítik néhányan azon számos önkéntes közül is, akik nem sajnálták idejüket és energiájukat arra, hogy kiépítsék a paralimpiai mozgalmat Magyarországon. A kiegészítések az önkéntesek azon fáradhatatlan elkötelezettségét és jó szándékát tükrözik, mely a sport hátterét képezi, és egyben előrelendíti azt. Egyaránt tanúskodnak a sportolók önfegyelméről és a küzdőtéren tanúsított szenvedélyes kiválóságra törekvéséről. Mindezek együtt színesen illusztrálják a paralimpiai mozgalom lényegét és az IPC mottóját: „Mozgásban a lélek".

Mint korábbi paralimpiai versenyző, tanúsíthatom, hogy a sport rendkívüli mértékben hozzájárul ahhoz, hogy az ember képes legyen megtenni valamit. A könyvben leírt történetek egyedi, személyesen megtanult leckéket vetítenek elénk: hogy a sport megtanít az életben szükséges ügyességre, hogy távlatokat nyit meg egy kihívásokkal teli, de teljes, hasznos, önálló és büszke életvitel folytatására. Az is kitűnik a világ számára, hogy a paralimpiai sportolók sikeresek az élet minden területén. A magyar paralimpiai mozgalom 75. évfordulóját ünnepli az idén, és a Magyar Paralimpiai Bizottság erős partner, mindig is az volt a világméretű paralimpiai mozgalom terén. Jelenlegi vezetésével, Nádas Pál elnökkel és Hajdu Brigitta főtitkárral a Magyar Paralimpiai Bizottság kiáll a fogyatékos emberek sportjának ügyéért Magyarországon. Osztják és támogatják az IPC alapeszméjének megvalósítását: „A paralimpiai sportolók képessé tétele jó sporteredmények elérésére, a világ ösztönzése és lelkesítése".

Hálás vagyok a Magyar Paralimpiai Bizottságnak, hogy elkészítette és kiadja ezt a kötetet, mely kiegészíti a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) népszerűsítő munkáját azzal, hogy eljuttatja a paralimpiai mozgalom eszméjét a nagyközönséghez. Az IPC nevében köszönetet mondok Nádas Pál úrnak és Hajdu Brigitta asszonynak, valamint önkéntes társaiknak a kezdeményezésért és a paralimpiai sportért való elkötelezettségükért.

PHIL CRAVEN
a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) elnöke



A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) elnökeként megtiszteltetésnek veszem, és öröm számomra, hogy hozzájárulhatok ehhez az egyedülálló kiadványhoz. A könyv, melyet kezükben tartanak, az első, amely bemutatja a magyarországi paralimpiai mozgalom és a magyar paralimpiai versenyzők kiemelkedő sikereinek történetét. E kiváló összeállításban magyar paralimpiai sportolók mesélnek életükről, kihívásaikról, céljaikról és sikereikről. Történeteiket kiegészítik néhányan azon számos önkéntes közül is, akik nem sajnálták idejüket és energiájukat arra, hogy kiépítsék a paralimpiai mozgalmat Magyarországon. A kiegészítések az önkéntesek azon fáradhatatlan elkötelezettségét és jó szándékát tükrözik, mely a sport hátterét képezi, és egyben előrelendíti azt. Egyaránt tanúskodnak a sportolók önfegyelméről és a küzdőtéren tanúsított szenvedélyes kiválóságra törekvéséről. Mindezek együtt színesen illusztrálják a paralimpiai mozgalom lényegét és az IPC mottóját: „Mozgásban a lélek".

Mint korábbi paralimpiai versenyző, tanúsíthatom, hogy a sport rendkívüli mértékben hozzájárul ahhoz, hogy az ember képes legyen megtenni valamit. A könyvben leírt történetek egyedi, személyesen megtanult leckéket vetítenek elénk: hogy a sport megtanít az életben szükséges ügyességre, hogy távlatokat nyit meg egy kihívásokkal teli, de teljes, hasznos, önálló és büszke életvitel folytatására. Az is kitűnik a világ számára, hogy a paralimpiai sportolók sikeresek az élet minden területén. A magyar paralimpiai mozgalom 75. évfordulóját ünnepli az idén, és a Magyar Paralimpiai Bizottság erős partner, mindig is az volt a világméretű paralimpiai mozgalom terén. Jelenlegi vezetésével, Nádas Pál elnökkel és Hajdu Brigitta főtitkárral a Magyar Paralimpiai Bizottság kiáll a fogyatékos emberek sportjának ügyéért Magyarországon. Osztják és támogatják az IPC alapeszméjének megvalósítását: „A paralimpiai sportolók képessé tétele jó sporteredmények elérésére, a világ ösztönzése és lelkesítése".

Hálás vagyok a Magyar Paralimpiai Bizottságnak, hogy elkészítette és kiadja ezt a kötetet, mely kiegészíti a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) népszerűsítő munkáját azzal, hogy eljuttatja a paralimpiai mozgalom eszméjét a nagyközönséghez. Az IPC nevében köszönetet mondok Nádas Pál úrnak és Hajdu Brigitta asszonynak, valamint önkéntes társaiknak a kezdeményezésért és a paralimpiai sportért való elkötelezettségükért.

PHIL CRAVEN
a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) elnöke



Nagy öröm számomra, hogy elkészült ez a hiánypótló kiadvány, amely a hazai és a nemzetközi paralimpia történetét, sajátosságait hivatott bemutatni. A sportoló fogyatékos személyek múltja több mint száz évre tekint vissza. Tudunk arról, hogy siketek részére már 1888-ban létezett sportklub Berlinben, és a II. világháború után útjára indult a testi fogyatékosok sportja is nagyszámú katona és civil sérült részvételével. A sport olyan eszközt kínált nekik, amelynek révén viszonylagos mozdulatlanságra ítélt életükben új lehetőségek, új sikerek nyíltak meg. A paralimpiai játékok megrendezése azonban még 60 évig váratott magára, egészen addig, amíg egy angliai kórház udvarán megrendezett íjászverseny az egész világnak bizonyította a fogyatékossággal élő társaink élni akarását, lelki és fizikai erejét. Az azóta eltelt hosszú évek alatt nagyon sok dolog változott és fejlődött. Egyre modernebb, a sportolókat mind jobban segítő eszközök jelentek meg. Létrejöttek a sportszervezetek, és ma már világversenyeken mérhetik össze sportolóink a tudásukat más nemzetek sportolóival. Még valami változott és változik folyamatosan: egyre többen ismerjük fel, hogy nincs különbség ember és ember között. A mozgás öröme és szükségessége mindannyiunk életének szerves részévé vált. Üljünk bár kerekesszékben, tájékozódjunk fehér bot segítségével, kommunikáljunk jelbeszéddel, egy dolog biztos: sportolás közben új világ nyílik meg előttünk. Egy olyan új világ, amelyben fizikai teljesítőképességünk korlátait feszegetve aratunk győzelmet önmagunk és a testünk felett.

DR. GÖNCZ KINGA
Ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter



Az első szó amely ennek a csodálatos kötetnek a kapcsán az eszembe jutott, így hangzik: ÉRTÉK! És – elnézést a szerzőktől, szerkesztőktől – ezúttal nem elsősorban a könyv kézzel fogható értékére, a képekre, táblázatokra, tudósításokra gondolok, hanem mindarra a gazdag tartalomra, amely a sorok, illusztrációk mögött meghúzódik. 75 év küzdelmes, sikerekben és néha bizony kudarcokban gazdag történetére. Jól tudom, hogy a kudarcokat elsősorban nem a sportversenyeken kellett elszenvedni. Ezek a hétköznapok legyőzni való megpróbáltatásai voltak. Harc a teljesítmény elismeréséért, a megfelelő feltételek biztosításáért.

A paralimpia sportolóinak versenysportja a magyar sport szerves része. Gondolom, nem kell hangsúlyozni, hogy mekkora hiányt pótol ez a kötet, amely immár a magyar sportirodalom része is. Garanciát nyújt. A halhatatlanság garanciáját. Lehetőséget arra, hogy mindazok, akik tettek valamit a fogyatékos emberek sportjáért, örök szereplői legyenek a magyar sport történetének.

Beszélgetve a paralimpia athéni hőseivel, valamennyien ugyanazt a vágyat, reményt fogalmazzák meg. Szeretnék elérni, hogy sikereik, eredményeik kapcsán a társadalom, a sajtó végre ne a fogyatékosságot, hanem a sportteljesítményt hangsúlyozza. Hiszen adott sportágban, adott időpontban, azonos feltételek mellett lettek világelsők, helyezettek.

A sportirányítás jól tudja, hogy sok még a teendő. De végre vitathatatlan, hogy jó irányban haladunk, hiszen mára egyenlőséget teremtettünk a paralimpiai és az ötkarikás játékok érmeseinek elismerése terén is. A bitató jövő garanciája uniós tagságunk is. A példák sora. Azon példáké, amelyek mintául szolgálnak arra, hogy egy fejlett társadalom miképpen próbálja megteremteni a fogyatékkal élők egyenlő esélyét. Ebben a munkában a kirakatban lévő sport jó példával szolgálhat. Ennek az ünnepi kötetnek megjelentetése aprónak tűnő, ám mégis nagyon fontos lépés.

Köszönet tehát mindazoknak, akik ezt a hatalmas munkát elvégezték, és különösen azoknak, akik nélkül most nem lenne okunk ünnepelni a magyar parasportok 75 éves születésnapját.

DR. ÁBRAHÁM ATTILA
a Nemzeti Sporthivatal elnöke, államtitkár



A sport önmagában is az öröm forrása



A mozgáskorlátozott személyek hazai sportjának első és nevesített egyesülete a „Nyomorékok Sport Egyesülete" volt, amely az 1929-től működött, a mai Mozgásjavító Általános Iskola Módszertani Intézmény és Diákotthon (Budapest) jogelődjében.

E könyv a magyar mozgáskorlátozott- és egyben parasportmozgalom életre hívásának 75. évfordulójára, közvetlenül a 2004. évi XII. Athéni Paralimpiai Játékokat követően kívánja a múltat és a jelent egyszerre bemutatni és szolgálni.

Több mint tíz éve egyre inkább érzékelhető a paralimpiai mozgalom nemzetközi és hazai történetéről szóló szakirodalom hiánya. Régóta tervezzük egy olyan szakmai könyv megjelentetését, amely hiánypótló szakirodalom lehet mind a testnevelés, mind a gyógypedagógia, mind a sport és a sajtó területén. E könyv szerkesztésének előmunkálatai során derült ki, hogy az évtizedek alapján összegyűlt tapasztalatok rendszerezéséhez, az események feltárásához, a magyar paralimpiai mozgalom hiteles bemutatásához már további alapos kutatásokat kell végezni. Könyvünk, remélhetőleg, kiindulási alapot és jó irányt mutat majd ezekhez a munkálatokhoz.

A magyar parasportmozgalom egész eddigi 75 éves története magán hordozza az amatőrizmus minden szépségét. A fogyatékosüggyel kapcsolatos, pozítívnak nem éppen mondható társadalmi közgondolkodásból következett az, hogy csak nagyon ritkán találtak meg bennünket a média professzionális képviselői, így az események dokumentációi meglehetősen szegényesek. E könyv a parasport történéseinek rendező gyűjteménye, amelyet Benczúr Miklósné, Csík János, Hajdu Brigitta, Lukáts György és jómagam szerkesztésében készítettünk elő, tartalma nem teljes. Néhányan nem vállalták a cikkírást, illetve nem rendelkeztek olyan történeti összefüggéseket rendező adatokkal, információkkal, amelyek birtokában megszülethetett volna egy, a jelenleginél teljesebb, átfogóbb hazai történeti kiadás. Kiadványunk, ami nem teljes, remélhetően így is hiánypótló dokumentuma lesz a sportoló fogyatékos személyek hazai történetének. Reményeink szerint további kutatásra ösztönzi majd a területen dolgozókat.

E könyv kézhezvételekor valószínűleg sokan mondják majd, hogy miért nem szóltak a szerkesztők, hiszen van fénykép, dokumentum a birtokunkban, sokan lesznek akik rávilágítanak, hogy ez is meg az is hiányzik a kiadványból, és nem is minden pontosan úgy történt, ahogy azt a szerző leírta. Bízom benne, hogy könyvünk úttörője lesz annak a folyamatnak, melynek eredményeként egyre több önálló alkotás jelenik meg a sportszakirodalom e speciális területéről is.

Mindezek ismeretében szeretnék köszönetet mondani azoknak, akik a könyv megszületésében támogatóként, alkotóként vagy szerkesztőként munkájukkal közreműködtek.

NÁDAS PÁL, MPB-elnök



Dr. Ludwig Guttman

Nádas Pál

A paralimpiai mozgalom történetéből

A paralimpiai játékok története 1948-ban kezdődött azzal, hogy az angliai, London melletti Aylesburyben működő Stoke Mandeville-i kórház brit hadirokkantjaival 1948. július 28-án, a londoni XIV. olimpiai játékok nyitónapjával egybeesően, Ludwig Guttman professzor, a kórház igazgatója megrendezte az első Stoke Mandeville-versenyt. A kórház udvarán a 12 kerekesszékes „kórházi beteg" versenyző részvételével lebonyolított íjászverseny az érintettek számára óriási élmény s ugyanakkor a parasport fejlődésének kiindulópontja volt. A világ számára ez az íjászverseny (a mai napig az íjászat az egyetlen olyan sportág a mozgáskorlátozottak számára, amelynek versenyszabályait nem kell a sérültségnek megfelelően adaptálni) demonstrálta és igazolta a hadisérültek élni akarását, lelki és fizikai erejét.

A második világháború alatt 1944-ben alakítják ki az aylesburyi kórházat a gerincsérült hadibetegek kórházává, amelynek vezetője a háború elől a náci Németországból 1939-ben emigrált, kiváló idegsebész, dr. Ludwig Guttman lett.

A kórház orvosai hamar felismerik a játék és a sport hasznosítható szerepét a gyógyítás folyamatában. A sportot a gyógykezelési folyamat részévé teszik, megalapozva a rehabilitációs programok sporttal történő kiegészítését.

A hadisérültek, a sporttal kiegészülő rehabilitációs program rendszerességéből adódóan újra sportolási és versenyzési lehetőséget kaptak. Így a rehabilitációs sport nagyban hozzájárul fizikai állapotuk, napi kondíciójuk és erőnlétük fejlesztéséhez. E komplex orvosi és sporttevékenység a pszichikai, lelki egyensúly megteremtését, visszaállítását segítette elő.

A sport visszaadta a háborúban elvesztett lelki, testi és emberi önbecsülés érzését és élményét. Számukra is újra kiépíthetőnek tűnt a sport, a versenyzés és annak szabályai révén az emberi önkontroll és az önfegyelem is. Visszaállíthatónak tűnt az agy és a test harmonikus aktivitásának összhangja. Mindezen eredmények a társadalomba való újbóli beilleszkedéshez teremtették meg az emberi feltételeket.

Ez idő tájt Anglia más hadi- és veteránkórházainak, illetve otthonainak lakói is elkezdtek sportolni. A Stoke Mandeville-i játékokat évente növekvő létszám-

mal rendezték meg az otthonok és kórházak ápoltjainak részvételével. Az íjászat mellett atlétikai, vívó-, asztalitenisz- és kosárlabdaversenyeket is rendeztek.

A holland, lengyel, belga, francia hadisérülteknél ugyanúgy, mint az angol kórházakban és otthonokban a második világháborút követően elkezdik a sport erejét felhasználni az orvosi rehabilitációs folyamatokban. Négy holland hadisérült 1952-ben Stoke Mandeville-be utazik, hogy részt vegyenek a játékokon, és megmérkőzzenek az angol kerekesszékes hadiveteránokkal. A holland hadisérült sportolók részvétele az 1952-es Stoke Mandeville-i játékokon az első nemzetközi versenyt jelentette. Az ezt követő években Európa számos országának kórházaiban is alkalmazni kezdték a sportot mint a háborúban megsérült emberek helyreállító, rehabilitációs technikáját.

A játékokon a nemzetközi részvétel 1953 és 1955 között egyre nő. A játékok évenkénti rendszerességgel történő nemzetközi szintű – mind magasabb színvonalon és részt vevői létszámmal történő – megrendezése több fontos szervezési probléma megoldását követelte meg a szervezőktől és a rendezőktől:

1. A játékok pénzügyi alapját az 1955-ben létrehozott Brit Gerincsérült Sportolók Alapítványa, a British Paraplegic Sports Eudowment Fund jelentette.
2. A játékszabályokat a különböző sérültségeknek és sportági szabályoknak megfelelően összhangba kellett hozni. A sportági adaptálásokat és a sérülésspecifikus kategorizálást nemzetközi szabályzó rendszerbe kellett foglalni. Ezekről a rendezésre váró problémákról tanácskoztak 1957-ben a Világ Veteránjainak Szövetsége párizsi konferenciáján. E konferencia keretében először alkották meg a sportágak adaptált szabályait és a mozgáskorlátozott sportolók sérültségéből adódó versenykategóriákat.
3. A játékokon egyre bővülő nemzetközi részvétel tette szükségszerűvé, hogy 1958-ban megalakuljon az első nemzetközi sportszövetség mozgáskorlátozottak számára, amely természetesen a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Szövetsége (International Stoke Mandeville Games Federation, ISMGF) nevet kapta.
4. A szervezőknek mind több gondot jelentett az állandóan növekvő versenyzői és kísérői létszám szakszerű elhelyezése. Ezt a problémát kezdetben új kórházi pavilonok építésével oldották meg.

E gyors szervezeti fejlődés eredményeképpen következhetett be, hogy 1960-ban, a soron következő Stoke Mandeville-i játékokat – az 1948-as első játékok céljával azonosan – a XVI. nyári olimpia helyszínének városában és közvetlenül azt követő időpontban Rómában rendezték meg.

A második világháború hadisérültjei között nemcsak harántsérültek, hanem végtagjukat vesztett amputált emberek is voltak, akik szintén használtak kerekesszéket, de a többség művégtag használatával közlekedett és sportolt. Ezen túlmenően voltak, akik a látásukat vesztették el a háborúban. Az amputált és vak hadisérültek és orvosaik is értesültek a Stoke Mandeville-i sportrehabilitáció eredményeinek sikereiről.

A különböző nemzetek más-más módon szervezték hadisérültjeik rehabilitációját. Ebből az következett, hogy ellentétben Angliával, nagyon sok országban nem választották külön az egymástól eltérő sérült emberek kórházi gyógyítását és gondozását. Ezekben a kórházakban vagy otthonokban lévő nem hadisérültek és azok orvosai is keresték a sportrehabilitáció helyét. Jogos igényként helyet követeltek maguk számára a Stoke Mandeville-i játékokon.

A dr. Guttman professzor elnöklete alatt működő ISMGF szervezete először csak a kerekesszékben élő amputáltak számára biztosít versenyzési lehetőséget a játékok keretein belül.

Az igények megvalósítása érdekében szintén Guttman professzor elnökletével alakul meg az amputált és vak sportolókat tömörítő nemzetközi sportszövetség, amely nevében az addigi Stoke Mandeville-i Játékok Szövetségéhez (ISMGF) képest jóval szélesebb sérült sportolói réteget ölel át. A nemzetközi szervezetet 1964-ben alapítják meg Fogyatékosok Nemzetközi Sportszervezetét (International Sports Organisation for Disabled) ISOD névvel. Az 1964. évi tokiói játékokat kö-



Íjászat



Kosárlabda

vetően már bemutató jelleggel megjelennek az ISOD-hoz tartozó amputált sportolók nem kerekesszékes versenyszámai is. Először 1976-ban a Torontoolimpiádon kapnak hivatalosan versenyengedélyt az akkori két világszervezettől (ISMGF, ISOD) és a verseny rendezőitől az amputált és vak sportolók. A látássérültek atlétikában és csörgőlabdában, míg az amputált sportolók kilenc sérültségi kategóriában (atlétika, úszás, asztalitenisz, lövészet és röplabda) versenyezhettek. Ekkor válik véglegessé, hogy ez a sportmozgalom már nemcsak a hadisérülteké, és nemcsak a paraplégiás sportolók számára ad versenyzési lehetőséget. Megindul az egyre szélesebb, más eredetű sérültségű sportolói rétegek számára is a versenyzési lehetőség megteremtése.

Az 1976. évi torontói játékok időszakára tehető a kerekesszék mint sporteszközök látványos, ugrásszerű technikai fejlődése. A kerekesszékeket egyre könnyebbnek és gyorsabbnak tervezik a gyártó cégek. Láthatóan megkezdődött a gyógyászati és a speciális sporteszközök gyártói között a nemzetközi piaci verseny. A parasport gyors fejlődése – mint az új konstrukciók kipróbálásának legjobb színtere – nagyban hozzájárult (és ma talán még inkább) a gyógyászati segédeszközök javuló minőségi változásához.

A Torontolimpiád olyan sporteseménnyé alakult, amelynek hatása már a későbbi játékokra is nagy befolyással bírt. A különböző politikai nézeteket valló országok politikai döntéseikkel beavatkoztak a parasportmozgalomba, és azt saját céljaik elérésére kívánták használni. Annak ellenére, hogy ismert volt minden nemzet előtt, hogy az ISMGF-tagsággal rendelkező Dél-Afrika összevont (feketék-fehérek) csapattal nevezett, részvételük ellen nyolc ország kormánya jelezte ellenérzéseit. A játékok bojkottját először az ISMGF- és ISOD-tagsággal nem is rendelkező Magyar Népköztársaság külképviselete jelentette be. A magyar küldöttséget Budapestről három nappal a játékok megkezdése után, a pénzt nem kímélve, államköltségen hazarendelték. Az akkori parasportvezetők úgy vélték, hogy a montreáli olimpia körüli politikai események gyűrűztek tovább. Guttman professzor az ISMGF és az ISOD elnöke egy nyilatkozatában ezekről a politikai eseményekről a következőket mondta: „Nemzetközi testifogyatékossport-mozgalmunk annyi mindent tett a testi fogyatékosokért, amire társadalmak és kormányok évszázadok alatt nem voltak képesek. Sportolóink erős ellenzéssel viseltetnek olyan próbálkozásokkal szemben, amelyek játékainkat politikai célokra igyekeznek felhasználni."

Az újabb sérültségi kategóriák bővülésének jele, hogy a központi idegrendszer sérüléséből adódó mozgáskorlátozott sportolók is keresték helyüket a nemzetközi játékokon. Ennek érdekében 1978-ban megalapítják a Agyi Sérültek Nemzetközi Sport- és Rekreációs Szövetségét (Cerebral Palsy – International Sports and Recreation Assosiation, CP-ISRA). Az új nemzetközi szövetség eléri, hogy az 1980-as arnhemi (hollandiai) játékokon sportolóik négy sérültségi kategóriában állhattak rajthoz.

A világ három nagy nemzetközi szervezete (ISMGF, ISOD, CP-ISRA) sportolóinak egyre gyarapodó létszámú részvétele, a sportágankénti és versenyszámonkénti sérülésspecifikus kategóriákat növelő igénye felduzzasztotta a résztvevők számát. A mind több versenyző és sportág, továbbá annak kategóriás versenyszámai miatt újra kellett gondolni a szabályokat.

A látássérült sportolók (vakok és gyengénlátók) 1980-ban kiváltak az ISOD szervezetéből, és megalapították saját, sérültségüknek megfelelőbb nemzetközi szervezetüket, a Látássérültek Nemzetközi Sportszövetségét (International Blind Sports Assotiation, IBSA).

Hollandiában 1980-ban, a játékok alatt, fogalmazódott meg a már meglévő nemzetközi szervezetek egységét demonstráló koordinációs bizottság megalakításának szükségessége. E felismerésnek azért volt nagy jelentősége, mert a négy nemzetközi szövetség, külön-külön utakon járva, a parajátékok további egységben történő fejlődését már akadályozta.

Az ISOD erőteljes fejlődését elsősorban annak köszönhette, hogy sportágankénti kontinens- és világbajnoki versenyrendszert kezdett bevezetni, hasonlóan az „épek" sportszervezettségéhez. Ezt követte a többi nemzetközi szövetség is. Az ISMGF, vezető pozícióit féltve, nagyon lassan követte ezt a sportági, de ugyanakkor nagyon fontos szakmapolitikai kihívást. Sajnos az arnhemi paralimpia (1980) sem tudott politikamentes maradni, mivel Dél-Afrika számára nem engedélyezték a részvételt.

Ebben a fejlődési szakaszban, 1982-ben a négy szervezet (ISMGF, ISOD, CP-ISRA, IBSA) megalapítja saját ernyőszervezetét, a Fogyatékosok Sportjának Nemzetközi Koordinációs Bizottságát (International Coordination Committee Sports for Disabled, ICC). Az ICC-ben a négy szövetség delegáltjai (elnök, orvos, technikai szakértő és még két személy) dolgoztak a négyévenként megrendezendő játékok érdekében.

A négy szervezet széthúzása, azon belül is elsősorban az ISMGF befolyásának csökkenése és az azért folyó hatalmi harc eredményezte, hogy az 1960 óta négyévenkénti rendszerességgel megrendezett játékok először – és remélhetően utoljára –, 1984-ben két helyszínen zajlottak. Az ISOD, a CP-ISRA és az IBSA közösen rendezi meg sportolói számára a New York-i Fáklya Világjátékokat. Az ISMGF külön játékrendezés mellett dönt, és végül az 1948 óta minden évben megrendezett Stoke Mandeville-i játékok keretében folynak a kerekesszékesek parajátékai. Mindkét helyszínen tovább növekedett a sérültségi kategóriák és a sportágak száma egyaránt. Ebből következhetett, hogy egyéni versenyszámokban a nagyon alacsony részvétel ellenére hirdettek győzteseket, és ezzel e réteg



Ökölvívás

versenysportjának megítélése csorbult. Az ilyen versenyszámok sportértéke hiteltelenné tette a fogyatékosok nemzetközi sportmozgalmának jelentőségét, belső, de legfőképpen külső megítélését. Az amputáltak 7 sportágban és 9 kategóriában, az „egyéb" sérültek (les auters) 8 sportágban és 6 kategóriában, az agyi károsodott sportolók 9 kategóriában és 9 sportágban, míg a látássérült sportolók 3 kategóriában és 4 sportágban versenyezhettek. A nemzetközi szövetségek egymástól függetlenül, saját verseny- és kategorizálási szisztéma szerint bonyolították le a versenyeket. A labdajátékok csapatversenyeinél jelentkezett először a különböző szövetségek különböző kategóriáinak sportágankénti összevonása és a játékokra történő kvalifikációs versenyrendszer (Európa-bajnokság, világbajnokság) bevezetése. Kezdték limitálni a részvételre jogot szerzett csapatok létszámát is.

A mindkét helyszínen lebonyolított játékokat a résztvevők és a rendezők sikeresnek minősítették. Voltak olyan sportolók, akik mindkét versenyen elindultak. Ennek ellenére sokan értettek egyet abban, hogy többet nem szabad megosztva rendezni a parajátékokat, mert a játékok sikere az egységben rejlik.

Az egység 1988-ban, a szöuli paralimpián (először ez a játékok hivatalos elnevezése) valósult meg az ICC, a nemzetközi szövetségek és a nemzetek együttes szándékából. Az ICC az előkészületek során megkezdte a sportágankénti kategória-összevonásokat. Ez a szöuli játékokon még csak néhány sportágban történt meg, és így is igen nagy felháborodást váltott ki sportolói körökben. Az új kategorizálási szabályok bevezetésének kezdete sok sportolónak a versenyesélyét nehezítette meg. Szigorították a minimális sérültség szabályait, és sok sportoló csak a helyszínen tudta meg – köztük a magyar Jeszenszky Attila úszó, az 1984-es játékok négyszeres bajnoka –, hogy nem kap rajtengedélyt. A szöuli szervezőbizottság nem adott rajtengedélyt azon sportágak versenyszámaiban sem, ahol háromnál kevesebb sportoló állt volna rajthoz. Ez a döntés is nagy ellenérzést keltett, ugyanakkor jelzés volt a nemzetközi és a nemzeti szervezeteknek, hogy a paralimpiai játékok csak úgy válhatnak egyre hitelesebbé és elfogadottabbá, ha a versenyek a legmagasabb színvonalat mutatják.

Az elkövetkező négy esztendő (1988-tól 1992-ig) a kategória-összevonások és a sportágankénti kvalifikációs rendszerek kidolgozásával telt. Ennek érdekében a négy nemzetközi szervezet többször rendezett konferenciát, összevont világbajnokságot, világjátékokat és nemzetközi versenyeket.

Az egyes nemzetközi szövetségek, mint például az ISOD, a CP-ISRA és az IBSA, majd kissé később az ISMGF is saját kategorizálási szabályainak megtartásával egyre rendszeresebb, kontinens- és világbajnokságokat rendez. Néhány sportágban (asztalitenisz, vívás, úszás, a legtöbb, kerekesszéket használó sportágban, mint a ko-

sárlabda, a tenisz és az atlétika) olyan világ- és európai versenyeket rendeznek, ahol a három mozgáskorlátozott sportolókat tömörítő nemzetközi sportszervezet egységes játékrendszerekben és szabályok között indítja sportolóit. Ez a folyamat a csapatjátékoknál gyorsan, az egyéni sportágakban jóval lassabban ment végbe. A látássérültek három kategóriájának és a központi idegrendszer sérültjei néhány önálló versenyszámának megtartása mellett az egyéni sportágak versenyszámaiban a sérültségi részvételt a közel harminc helyett mindössze tíz kategóriára szűkítették.

A parasport szervezeti fejlődése tovább folytatódott azzal, hogy a nemzetközi sérülésspecifikus sportszövetségek (ISMGF, ISOD, CP-ISRA, IBSA, CISS, INAS-FMH) és a nemzeti sportszervezetek, valamint a Nemzetközi Koordináló Bizottság (ICC) közös akaratából 1989 őszén Düsseldorf városában megalakult a International Paralympic Committee (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság), az IPC. Az alakuló közgyűlésen 41 alapító nemzet volt jelen a mozgás- és látássérültek mellett az értelmi fogyatékosokat és a hallássérülteket tömörítő nemzeti sportszervezetek képviseletében.

Az IPC alapszabálya igyekszik egyesíteni, tömöríteni és felelősséget vállalni a paralimpiai sportágakért, de nemcsak a paralimpiai játékok időszakára, hanem az ahhoz vezető négyéves időszak kvalifikációs versenyeinek rendszeréért is.

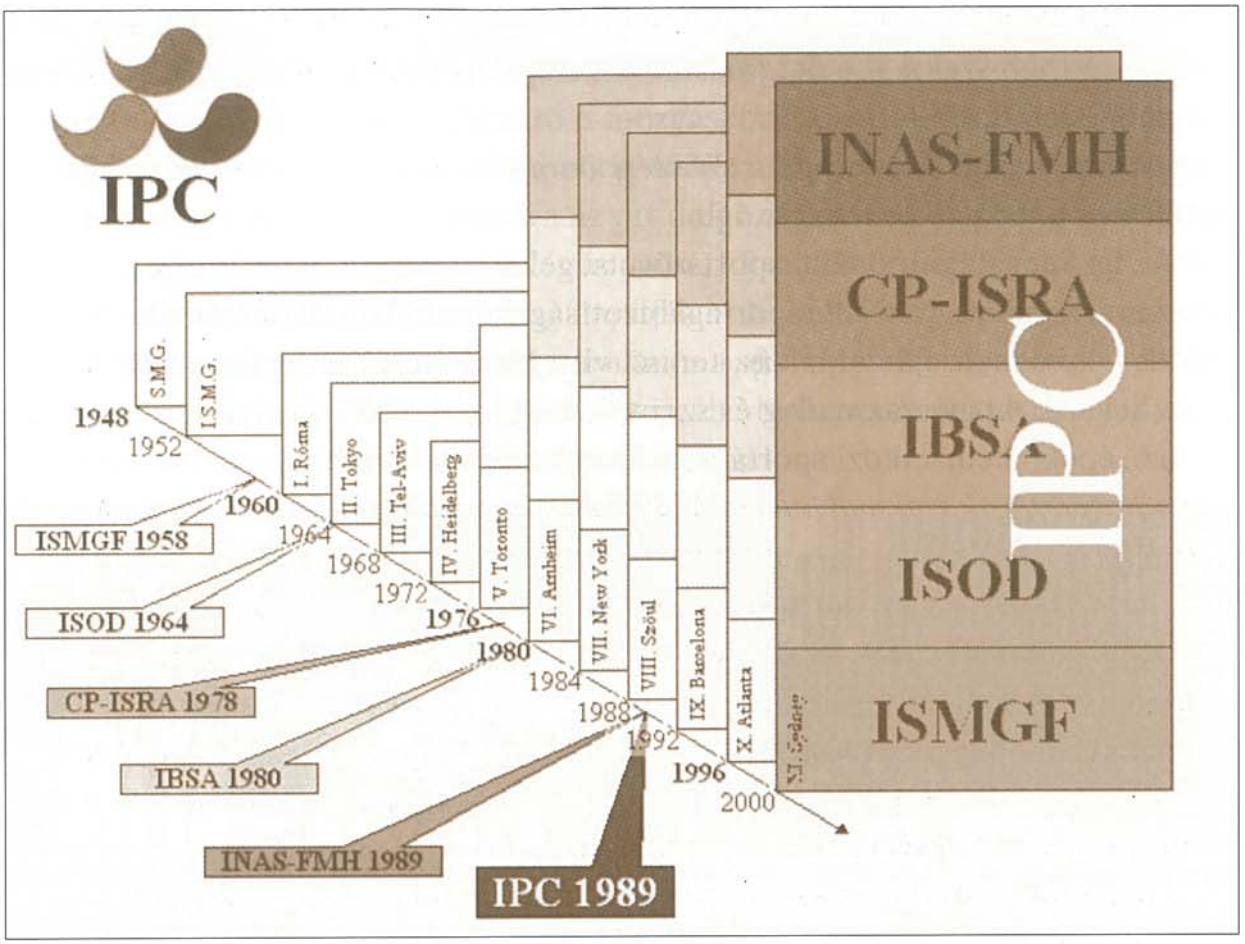
Az IPC (ellentétben a NOB-bal) nemcsak a paralimpiai játékokért felelős szervezet, hanem paralimpiai kvalifikálást jelentő más nemzetközi IPC- (Eb- és vb-) versenyekért is. Ez azért van így, mert a parasport szervezete és története – ellentétben az „épek" sportjával – nem sportági, hanem sérülésspecifikus fejlődési irányt mutat.

A paralimpiai sportmozgalom szervezeti átalakulásának, fejlődésének ma három fő iránya egyszerre van jelen:

1. A paralimpiai sportágak közül ma már több nem a sérülésspecifikus nemzetközi sportszövetségek, hanem az IPC sportszakmai irányítása alatt áll (például: atlétika, asztalitenisz, erőemelés, úszás, lovaglás), ezek sportszakmai, szervezési és versenyrendezési feladatait is az IPC sportági bizottságai végezik. Ezzel az IPC paralimpiai feladatain túl magára vállalt sportági, szakszövetségi feladatokat is.

Az IPC sportági szerepvállalása a parasportmozgalom fejlődésének, jövőjének jelenleg látható egyik útja.

2. A sérülésspecifikus nemzetközi sportszövetségek sportági bizottságaiból mára már néhány sportág (kosárlabda, tenisz, röplabda, vitorlázás) önállósította magát, és saját nemzetközi sportági szakszövetségi szervezetet hozott létre, egyesítve bennük a nagyon sokféle sportoló fogyatékos személyt, függetlenül a sérülésének kategóriájától. E nemzetközi sportszö-





Látássérültek futóversenye

vetségek önálló szervezeti jogon rendelkeznek az IPC tagsági jogával, és egyre több szakmai beleszólásuk van a sportág paralimpiai játékokon való megjelenítésében.

A parasportágak önállósága, szövetségi önrendelkezése lehet az IPC jövőjének, fejlődésének második lehetséges útja.

3. Az így megalakult önálló sportszövetségek és a még csak a sérülésspecifikus szervezetek vagy az IPC sportági bizottságaként működők némelyike (például: kosárlabda, íjászat, vívás, tenisz, vitorlázás, kerékpár, téli sportok), arra törekszik, hogy szakmailag és szervezetileg integrálódjon a „többségi", azaz az „épek" nemzetközi sportági szakszövetségének munkájába.

A parasportágak szakmai integrálódási folyamata lehet a fejlődés harmadik lehetséges útja.

És természetesen jelen van még az a sportági szerveződés is, amely közel 40 évig jellemezte a paramozgalmat, amikor is az adott sportágnak a nemzetközi sérülésspecifikus sportszövetség sportági bizottsága az irányítója és egyben a felelőse is.

Hazánkban még a sérülésspecifikus sportszövetségek szervezeti fejlettségének szakasza a jellemző, de egyre szorosabb sportági kapcsolatok épülnek ki a honi „épek-többségiek" sportági szakszövetségeivel (tenisz, asztalitenisz, vívás, röplabda), ezzel megindítva a hazai integrációs folyamatot. A speciális céllal működő önnáló sportági szakszövetségi rendszer kialakulásának folyamata hazánkban még nem kezdődött meg.

A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) fejlődése nagy hatással van a nemzetek belső átalakulási folyamataira, szerveződéseire. Az 1989. évi alakuló közgyűlést követően sorra jöttek létre és még ma is alakulnak a nemzeti paralimpiai bizottságok. Az olimpiai család után jelenleg a paralimpiai család a világon a második legnépesebb sportszervezet a maga 161 nemzeti tagszervezetével, amelyek közül 50 Európából, 42 Afrikából, 26 Amerikából, 22 Közép-Ázsiából, 13 Közép-Keletről, 8 pedig Óceániából származik.

A szervezeti életben bekövetkezett több mint ötvenéves fejlődési folyamat változásai, a paralimpiai játékok egyre magasabb sportszakmai színvonala, a játékok növekvő nézettsége tette lehetővé, hogy 2001-ben szerződés szülessék a jövőről a NOB (Nemzetközi Olimpiai Bizottság) és az IPC között. A megállapodás rögzíti, hogy 2012-től a mindenkori olimpiai játékokat követően két héttel az olimpiai játékokat rendező városban és a versenyek helyszínein kell megrendezni a paralimpiai játékokat. Szintén nagyszerű parasport-diplomáciai sikernek könyvelhető el, hogy az IPC elnöke a NOB közgyűlésének testületében kapott helyet. A parasportmozgalomban megjelenik a pénz és az üzleti szemlélet.

A magyarországi parasport története I.

Hazánkban 1929-től származtatható a mozgáskorlátozottak sportja. A Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon jogelődje, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona (1903) tanulói számára az ott dolgozó orvosok és pedagógusok felismerik a sport rehabilitációs értékét és embert formáló erejét. Ennek a felismerésnek az érdekében 1929-ben megalapítják a Nyomorékok Sport Egyesületét (NYSE). A rendszeres iskolai gyógytornán és a sportfoglalkozásokon, a háziversenyeken keresztül jutnak el az „épek integrált" budapesti sportversenyeihez az asztalitenisz, az atlétika és a labdarúgás sportágakban.



1903. december 24. – A „Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának" alapítása

A látássérültek a sakkban kezdtek el versenyezni. A kezdet itt is iskolai körülmények között, az akkori Vakok Tanintézetében a 1940-es évek végén indult, a vak zenetanár Zichó József kezdeményezésére. A látókkal integrált versenyek eredményeképpen 1950-ben a Vakok Szövetségének támogatásával szakosztályt alapítanak.

A II. világháborút követően a „Nyomorék Otthonban" megszüntetik a magas, európai elismertséggel működő komplex rehabilitációs tevékenységet és egyben az intézményegyüttest, célját, feladatait és a tartalmi munkáját szétrombolják. Az otthon európai hírnevét a tanítás-gyógyítás-képzés mellett a sport komplex terápiás ellátásának is köszönhette. Az intézmény széthullását az akkori (1945–1952) politikai

döntések következményeként lehet csak értékelni. Egészen az 1970-es évekig mozgássérültnek lenni Magyarországon egyet jelentett a „persona non grata" státussal.

Az egyéni próbálkozásokat követően (Fejes András, Tauber Zoltán) a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon tanárai és diákjai 1970-ben megalakítják a mozgáskorlátozottak – Halassy Olivérről, a lábszáramputált kétszeres olimpiai bajnokról elnevezett – sportegyesületét (HOSC). Az intézmény akkori igazgatója, Zsótér Pál és tanárai, Vámos Károlyné, Bartos Judit (dr. Benczúr Miklósné), Hajdú Levente tanárok, valamint az iskola diáksága külső – intézményen kívüli –, de akkor már egyénileg sportoló mozgáskorlátozottakat is bevontak a hazai mozgáskorlátozottak számára létrehozott sportegyesület alapításába.

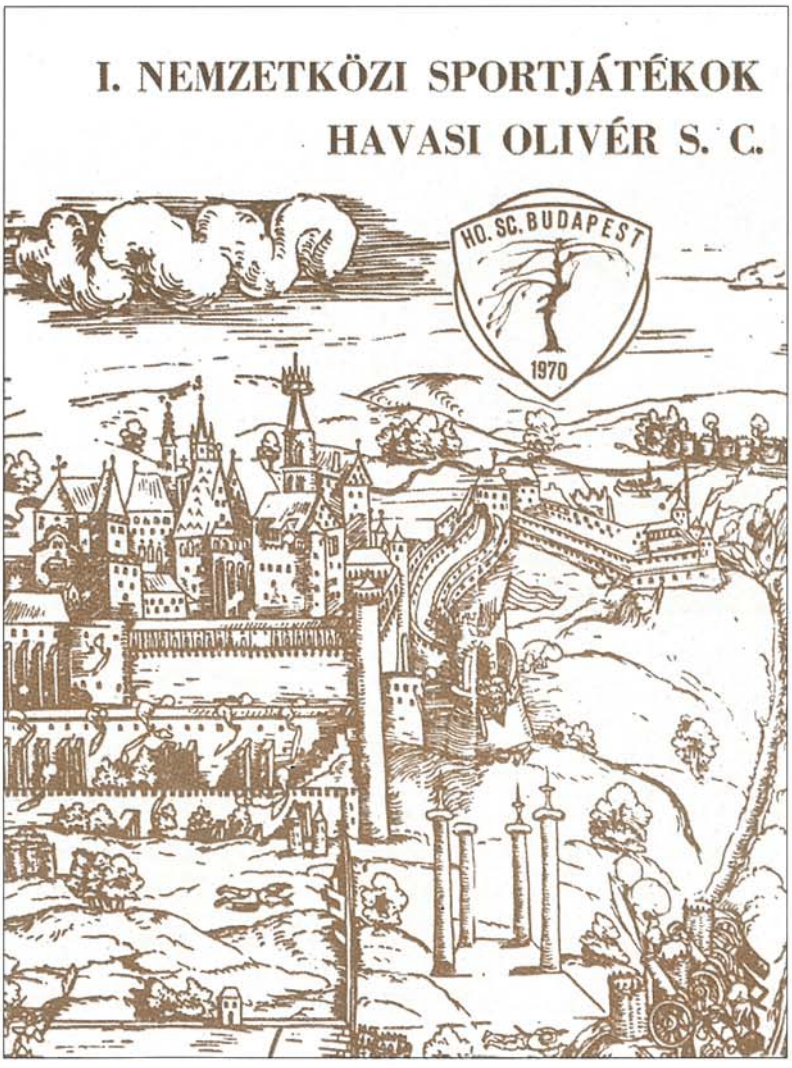
Az első sportágak az asztalitenisz, az íjászat, a sakk és az ülőröplabda voltak, majd később az úszás, a teke és a kispályás labdarúgás szakosztályaiban kezdődött újra a munka. Az első nagyszabású hazai nemzetközi sportversenyt – spartakiádot – a Halassy Olivér Sport Club (HOSC) szervezte 1971-ben Gödöllőn, amelyen lengyel, jugoszláv, svéd és NSZK-beli sportolók vettek részt. A magyar színeket a HOSC sportolóin kívül a szintén 1970-ben, Szilvási Lajos irányításával megalakult miskolci Akarat Sportegyesület mozgáskorlátozott sportolói képviselték.



A nyomorék SE labdarúgócsapata 1930-ból

Külföldön először hivatalosan – az akkori sporthivatal engedélyével – a svédországi Solna-játékokon, majd a 23 ország részvételével 1975-ben megrendezett franciaországi világversenyen, a saint-étienne-i világjátékokon képviselte magyar mozgáskorlátozott sportoló hazánkat. A világjátékok magyar sikerének (8 arany-, 7 ezüst-, 12 bronzéremnek) köszönhetően meghívás érkezik a HOSC-hez az 1976. évi Torontolimpiádra.

Hazánkban egymást erősítve és segítve egyszerre fejlődött a mozgáskorlátozott személyek hazai és nemzetközi sportélete, annak versenyrendszere. Megkezdődött a hazai egyesületi, illetve a versenyek szervezeti kereteinek kiépülése. 1973-ban Sólymos Endre irányításával megalakult a szombathelyi Vasakarat SC, és 1975-től kétéves rendszerességgel életre hívta a Savária Kupát. A Szombathely melletti Vépen megrendezett többnapos, több sportágat felölelő versenyrendszer a külföldi sportolói részvétel mellett a magyar mozgáskorlátozott sportolók első nagyszabású hazai seregszemléje lett. Itt történt meg először, hogy az akkor már meglévő három hazai egyesület között – a nemzetek közötti sportvetélkedések mintájára – az elért eredmények alapján összesített pontversenyt is hirdettek.



A három sportegyesület külön-külön építette ki külföldi kapcsolatait, míg válogatott szintű megmérettetésre rendszeresen csak a szocialista országok (Csehszlovákia, Lengyelország, NDK és Magyarország) versenyein, az Interkupákon kerülhetett sor. Az Intersportinvalid szervezet Interkupáin váltakozó helyszíneken atlétika-, asztalitenisz-, úszás- és sakkversenyen a magyar mozgássérült sportolók 1973-tól vettek részt. Ekkor kezdődhetett meg a sportteljesítmények összehasonlítása és a nemzeti válogatottságba kerülés feltételeinek kialakítása.



Asztalitenisz 1971



Íjászat 1971

Benczúr Miklósné dr.

Az Intersportinvalid kialakulása

A mozgáskorlátozott személyek sportja nemzetközi és hazai történetének áttekintése során nem nélkülözhetjük, hogy bemutassuk a hazai sportélet azon szakaszát, amely az úgynevezett szocialista országok közös versenyrendezésének lehetőségét és szakmai feltételeit teremtette meg a hatvanas-hetvenes években. Összeállításunk alapja az Intersportinvalid (ISI) 1970–1980 című kiadvány (Plesa 1980), valamint a feltüntetett forrásmunkák és személyes tapasztalataink.

A fogyatékos személyek sportjának mai szervezeti kereteit a második világháborút követő években, évtizedekben alkották meg. Mint ismeretes, a Guttman professzor indította mozgalom nem csupán az angol és a nemzetközi szervezett sportélet létrejöttét eredményezte, hanem elindította a fogyatékos személyek sportjának nemzeti szintű, robbanásszerű fejlődését is. A sportszövetségek kialakulásának a hatására világszerte megalakulnak a nemzeti egyesületek, ezt követően pedig a nemzeti sportszövetségek. Az európai országok számára főként az ISMGF, valamint az ISOD által szervezett nemzetközi versenyek, valamint a tagországaik által szervezett versenyeken való részvétel jelentette a színvonalas megmérettetés lehetőségét, a sportvezetők részére pedig a „rokkantsport" elméletének megismerését, az elméleti és gyakorlati tapasztalatok megszerzését. A szocialista országoknak – az ismert politikai okok miatt – a részvétel számos problémát jelentett annak ellenére, hogy itthon is megindult a hasonló sportszerveződés. Sőt a nemzetközi szervezetek tagságára is volt lehetőség az Országos Testnevelési és Sporthivatal segítségével.

A szocialista országok közös szakmai munkájának, valamint a nemzetközi élethez kapcsolódás segítésére jött létre az Intersportinvalid-mozgalom. 1970-ben az első saint-étienne-i világjátékokon született az a gondolat, hogy alakuljon meg egy olyan szervezet, amely a szocialista tábor országai részére lehetővé teszi a közös sportolást. A javaslattevő Lengyelország, Csehszlovákia és Jugoszlávia volt.

Az Intersportinvalid (ISI) alakuló közgyűlése 1970-ben Malenicben (Csehszlovákia) zajlott. Tagországai: Csehszlovák Szocialista Köztársaság, Lengyel

Népköztársaság, Magyar Népköztársaság és Német Demokratikus Köztársaság voltak. Az Intersportinvalid létrehozója és működésének fő irányítója dr. Vojmir Srdecny – a hradec-kralove-i pedagógiai fakultás professzora –, a magyar mozgásgátoltak sportmozgalmának lelkes segítője, őszinte baráti támogatója (Plesa 1980).

Az Intersportinvalid megalakulásának és működésének fontosabb célkitűzései és működési sajátosságai a következőkben foglalhatók össze:

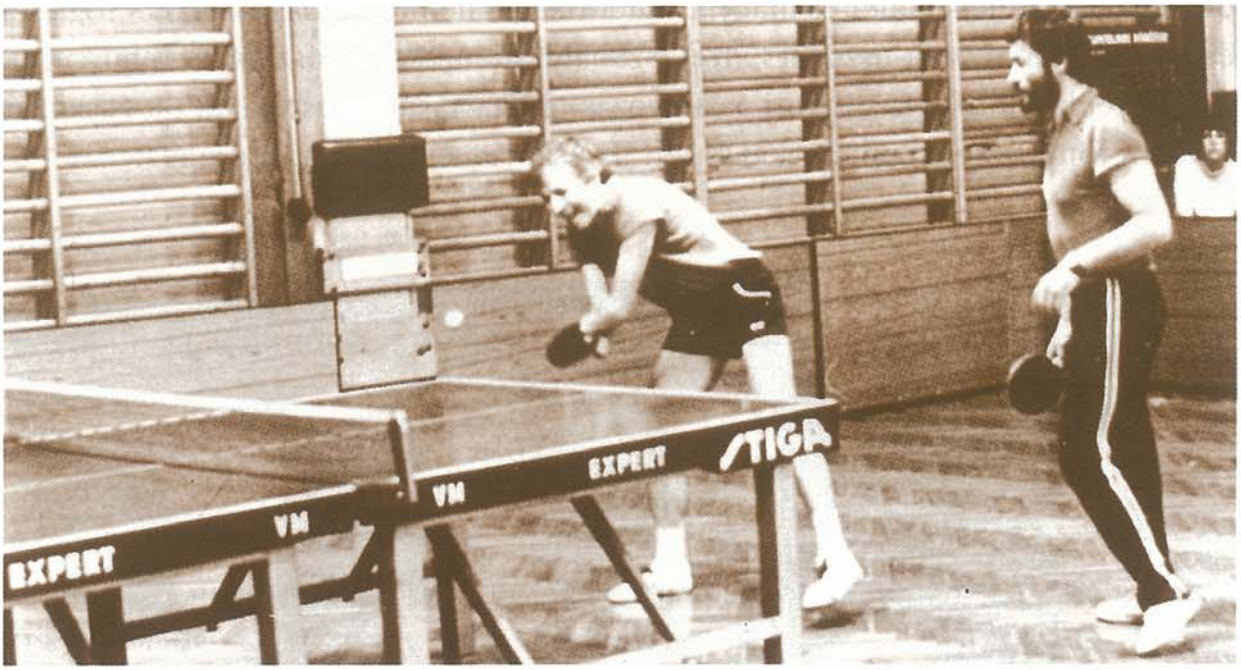
- elősegíteni a szocialista országok rokkant sportolóinak együttműködését a nemzetközi szervezetekkel, koordinátori szerep a nemzeti és nemzetközi szervezetek között,
- lehetővé tenni a baráti országok versenyrendszerének kialakulását, versenyzési, találkozási lehetőséget adni a szomszédos szocialista országok sportolóinak, elősegíteni a rokkantsport szakmai fejlődését az évenkénti tanácskozásokon,
- kialakítani a közös versenynaptárt, a sportrendezvények időpontjainak összehangolását (akár klubközi rendezvények esetében is),
- kidolgozni a közös rendezvények szabályait, a közös versenyeken a sportolók osztályozását,
- megteremteni az úgynevezett interkupa (ISI CUP) versenyszabályzatát, és
- meghatározni a versenyeket az ISI-tagországok vállalása alapján.

Az ISI évi közgyűléseit más-más ország szervezte, ahol 2-2 fő képviselte az egyes országokat, és közösen alakították ki a következő év, valamint az elkövetkező további négy év versenyrendjét (például: Berlin, Ostrava, Hardec-Kralove, Varsó, Budapest, Prága, Berlin, Wisla, Budapest). Az ISI CUP (Interkupa) sportági rendezvényeit évi bajnokságok formájában, közös versenyszabályok alapján az egyes országok vállalása szerint rendezték asztalitenisz, úszás, atlétika, röplabda, sakk és íjászat sportágakban (Plesa, 1989).

Asztalitenisz Interkupa

1989-ben Budapest adott otthont egy nagyszabású ISI-rendezvénynek, amelynek célja a keleti és a nyugati „rokkantsportszövetségek" közötti kapcsolat elmélyítése volt. Ezen a rendezvényen először vett részt Bulgária, Jugoszlávia, Kuba, Románia és a Szovjetunió küldöttsége.

A XX. és egyben utolsó ISI-tanácskozás 1990-ben Prágában volt, ahol Magyarország javaslatot tett a közös gyermeksport-interkupa szervezésére (Friendly Games 1990). Az idő azonban ennek megvalósítását már nem tette lehetővé. Átalakuló világunk szép csendesen megszüntette a volt szocialista országoknak ezt a maga idejében hasznos csoportosulását, az Intersportinvalid tevékenysége véget ért.



Tauber Zoltán és Majsai Károly – párosban

Az úszás kompenzáló szorzószámos értékelése

Az ISI évi közgyűlései fórumot jelentettek sportszakmai, versenyrendezési kérdések megbeszélésére, határozatok hozatalára, a sportolók kategorizálási, osztályozási rendszerének közös kialakítására is.

Ebben a munkában a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB) – a Német Demokratikus Köztársaság előmunkálatait továbbfejlesztve – az úszás szabályainak kidolgozását vállalta. Az úszás rangsorolását módosító, kompenzáló időeredmény elfogadása közös határozat volt. Részletes kidolgozását, az úgynevezett kompenzáló szorzószám meghatározásának módját – az úszók mozgásvizsgálata és az akadályozottság összevetése az úszott idővel – a hazai szakemberek végezték. Az 1977–78. évi nemzetközi úszóspartakiádok tapasztalatai alapján Csík János, Koller István és Benczúr Miklósné dolgozták ki a szorzószámrendszert, majd az Intersportinvalid 1979. évi tanácskozásán dr. Plesa István vezetésével tettek javaslatot annak elfogadására.

Abban az időben a szocialista országok úszóversenysportja és sportolói létszáma nem tette lehetővé a kategóriás nemzetközi osztályozás alkalmazását a nemzeti vagy a kisebb létszámú nemzetközi versenyeken. Célszerű volt elfogadni ezt a kompenzált szorzószámos rendszert.

1979. október 13–14-én Budapesten az ISI úszásmódszertani tanácskozásán a csehszlovák, kelet-német és magyar küldöttség – némi módosítás után – fogadta el az ISI Interkupa-úszóversenyei szabályzatának szorzószámos rendszerét. A lengyel küldöttség a nyugati osztályozás megtartását javasolta. A tanácskozás további fontos megállapításokat is tett az úszóversenyek rendezéséhez:



Gyula, ISI-úszóverseny (1982)

- az úszók vizsgálatát végző orvosi bizottságot nemzetenként úszószakember jelenlétével kell kibővíteni,
- a verseny jegyzőkönyvének tartalmaznia kell az úszott időt, a szorzószámot és a kompenzált időt (a kompenzált időeredmény átszámítását az időmérő berendezés pontosságával megegyező tizedes értékig kell elvégezni, kerekítés nélkül),
- az alsóvégtag-amputált személyeknél a csonk hossza – szegmentumon belül – nem lehet különböző értékű pont.

Az úszók vizsgálata

Az úszók – mozgásszervi vizsgálatok alapján – sérültségüket kompenzáló szorzószámot kapnak. A szorzószám a 100%-os funkcióhoz viszonyított funkciócsökkenést kompenzálja. Ezzel a szorzószámmal módosul az úszott idő, és ennek alapján kell elvégezni a rangsorolást.

A szorzószám kiszámítása

A sportoló mozgásszervi károsodásától függően a mozgásszervi izomerő- vagy koordinációvizsgálat, vagy mozgásterjedelem-vizsgálat alapján 0–5-ig terjedő skála szerint sérültségét kompenzáló pontokat kap.

A szorzószám az objektív funkcióhiányt kifejező pontok összege, amely a vizsgálat alapján kapott pontértéket összeadva a következőképpen alakul ki: 100 – (jobb oldal+bal oldal+törzs pontjai)/100. A versenyző időeredményének e szorzószámmal való módosítása adja a kompenzált időeredményt. Az úszók rangsorolása a kompenzált időeredmények alapján történik.

Az úszók vizsgálatát bizottság végzi, melynek tagjai: orvos, gyógytornász, úszóedző.

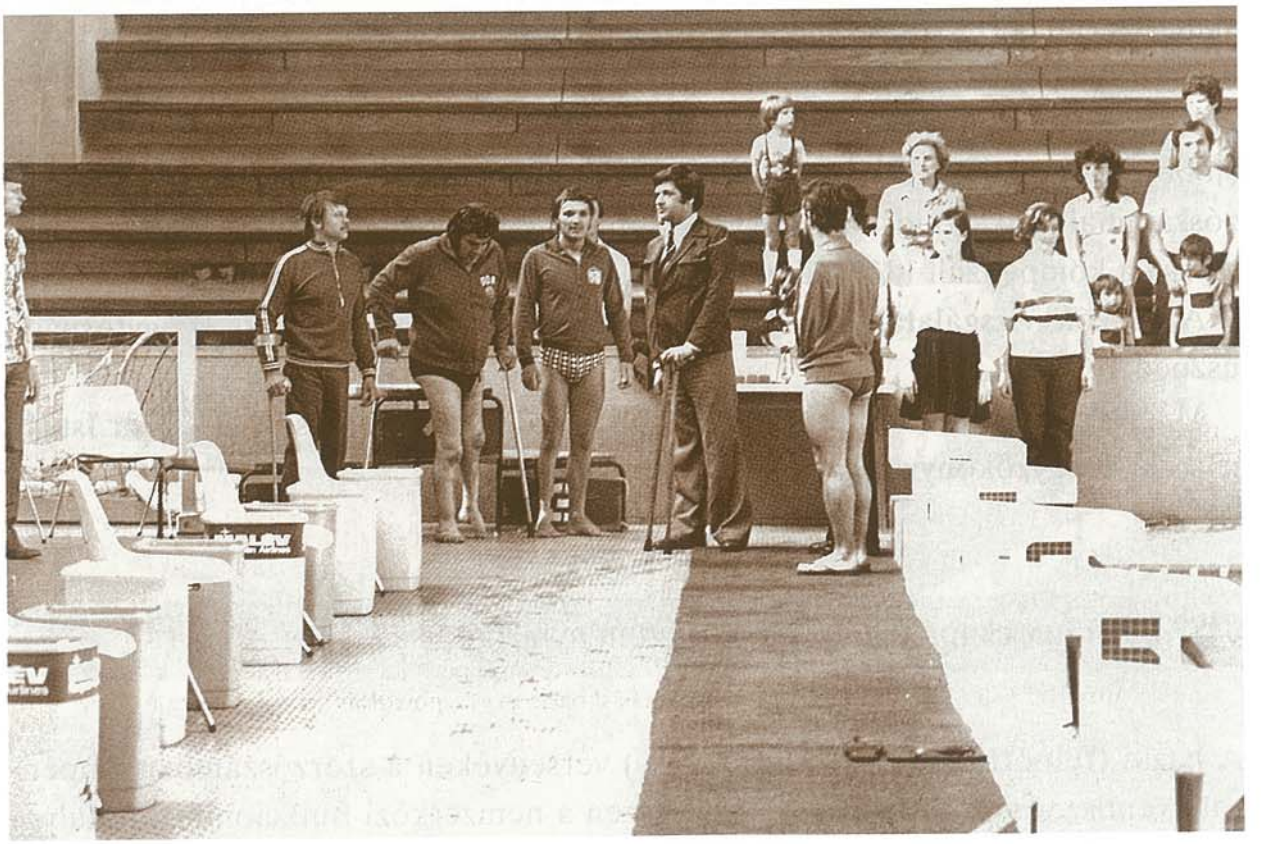
Magyarország részéről dr. Plesa István, dr. Benczúr Miklósné és Koller István írta alá a jegyzőkönyvet.

ISI Úszó Interkupa (Budapest), eredményhirdetés

A hazai (felnőtt-, ifjúsági és gyermek-) versenyeken a szorzószámos kompenzáló rendszer volt alkalmazásban egészen a nemzetközi funkcionális osztályozási rendszer teljes bevezetéséig. Használatát egyszerűsége indokolta, vala-



Lipcse – atlétikai versenyen (MTI)



Úszás Interkupa, Budapest

mint az, hogy nem volt a hazai versenyeken annyi résztvevő, hogy 10–10 osztályt lehessen indítani egy-egy távon. Ezzel szemben hátránya, hogy nem mindig az a sportoló a győztes, aki elsőnek ér célba (bár a versenyzőket erre felkészítették).

A funkcionális osztályozáshoz szükséges vizsgálatok elvégzése és a sportolók átsorolása a nemzetközi kategorizálási rendszerre fokozatosan történt a hazai versenyrendszerben. A szorzószámos rendszer nem egyszerre szűnt meg, évekig egymás mellett működött a nemzetközi osztályozási rendszerrel (a közel 500 úszó nemzetközi besorolásának elkészítéséhez időre volt szükség). A gyermekversenyeken a szorzószámos rendszert további módosítással alkalmazták, külön kategóriában versenyeztek végtaghiányos és külön kategóriában a bénult sportolók, majd ezen belül alkalmazták a kompenzáló szorzószámos rendszert. A nemzetközi kategorizálási rendszer az 1990-es évek végére terjedt el teljes mértékben a hazai versenyeken is.

Forrásmunkák

- DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992): Mozgáskorlátozott sportolók osztálybasorolása. Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége.
- PLESA ISTVÁN (szerk., 1980): X. Intersport Invalid 1970–1980. Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága, Budapest, 4–12.
- SRDECNY V.–PLESA I. (1980): A rokkant sport rövid története és az Intersport Invalid 10 éve.

Nádas Pál – A magyarországi parasport története II.

A Torontolimpiád magyar vonatkozású szégyenét követően – „vigasztalásként" – az Országos Testnevelési és Sporthivatal (OTSH) 1977-ben életre hívja a hallás-, látás- és mozgáskorlátozottak sportbizottságait. E döntéssel elkezdődött a hivatalos állami elismerés folyamata, és egyben az évenkénti rendszeres, de nem elégséges finanszírozó szerep is megjelenik.

A Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB) így hivatalos szervezeti keretek között, most már nem egyesületi szinten, kezdhette meg a hazai és nemzetközi sportélet szervezését. Hivatalos jogosítványa az MTSB-nek csak a külföldi kapcsolattartásra, az Intersportinvalid (Interkupák) válogatottjainak utaztatására és a nemzetközi sportdiplomáciára szólt.



Sportöröm

Az MTSB aktív léte azt eredményezte, hogy az addigi HOSC szervezésében zajló országos szintű nemzetközi kapcsolatokat az MTSB vette át és intézte. A hazai sportélet jól felismerte ennek az államilag létrehozott szervezetnek a lehetőségeit, és a hazai mozgáskorlátozottak versenyrendszerű sportjának érdekében, mint egy sportági szakszövetség, elkezdte szervezni a sportágankénti bajnoki rendszereket.

Az MTSB számára deklarált, az OTSH által kijelölt cél ellenére, az 1976. évi Torontolimpiád magyar szempontú politikai döntésének utóhatásaként, a soron következő 1980-as moszkvai olimpia körüli politikai csaták eredményeképpen, a hollandiai paralimpiai játékokon hazánkat senki sem képviselhette.

Az MTSB nemzetközi szerepléséhez és a hollandiai játékokon való részvételhez elengedhetetlenül szükséges lett volna már a nemzetközi (ISMGF- és

ISOD-) tagsági jog megszerzése, amit hiába szorgalmaztak az OTSH-nál. Ebben az időben egy ilyen nemzetközi tagsági jog megszerzéséhez politikai és állami engedély nélkül nem lehetett hozzájutni, így azt az OTSH-nál kellet kérvényezni. A nemzetközi tagsági kérelmeket az OTSH hivatkozás és különösebb magyarázat nélkül sorra elutasította.

Hazánk csak 1983 óta rendelkezik nemzetközi sportszervezet tagsági jogával, mert csak ekkor csatlakozhatott az ISOD-hoz. Az OTSH engedélye után, a tagdíj befizetését követően vált lehetővé 1984-ben a New York-i Fáklya Világjátékokon való magyar részvétel. Az eddigi legsikeresebb magyar paralimpiai szereplés (New York, 1984) az előző parajátékokhoz hasonlóan (Toronto 1976, Arnhem 1980) kis híján ismét a politika áldozatává vált.

Az történt ugyanis, hogy a paralimpiai játékok rendezésénél még nem alakult ki az a ma már működő szervezeti rendszer, hogy az olimpiai játékok lebonyolítását közvetlenül követően azonos helyszínen történjék a paralimpia rendezése.

Ismert volt, hogy a Szovjetunió az 1980-as moszkvai olimpiai játék politikai bojkottjának visszavágására készült, amelyhez hazánk is csatlakozott. Az 1984. évi Los Angeles-i olimpiai játékoktól való magyar távolmaradás politikai döntését a kormány, a parasportolók szerencséjére csak a New York-i Fáklya Játékokat (paralimpiát) követően hozta meg. E politikai késlekedés eredményezhette, hogy míg a mozgás- és látássérült magyar sportolók ott lehettek a négyévente megrendezésre kerülő, legmagasabb szintű sportversenyen, addig a legkiválóbb „ép" sportolóinknak az 1984. évi olimpiai játékoktól a kényszerű távolmaradás jutott osztályrészül.

Az 1980-as évek elejére jellemző volt, hogy sorra alakultak a hazai sportegyesületek Egerben, Pécsett, Nagykanizsán, Kaposvárott, Nyíregyházán és Debrecenben. Az MTSB mint az állam (OTSH) által létrehozott és általa közvetlenül irányított csúcsszervezet 1981-től erőteljesen elkezdi szervezni – főhatósági engedélyek nélkül – a hazai sportéletet. A sportágankénti országos bajnokság rendszerét az addigi szombathelyi Sávária, a miskolci Avas és a budapesti spartakiádok, kupák megtartása mellett vezetik be.

Erre az időszakra tehető az utánpótlással való országos szintű tudatos foglalkozás kezdete, egy játékrendszer beindítása és módszertani szakanyag kiadása. Az 1984-es esztendőben rajtolt és a mai napig is tart a Sportolj velünk! gyermekverseny-mozgalom, amely évente sok-sok mozgáskorlátozott gyermeket mozgósít játékra, versengésre. E mozgalmat – amely az MMS keretein belül ma is, immár 25 éve működik – a MEOSZ-TSB, a MAGYE, valamint a Magyar Úttörők Szövetsége indította el. A játékok helyszínéül a Testnevelési Főiskola adott és ad ma is helyet.



Focizni minden fiú szeret

Az első játék kapcsán történt meg az a történelminek számító szakmapolitikai esemény, amelyet a Magyar Úttörők Szövetsége segített elő azzal, hogy a Mozgássérültek Pethő András Intézete és a Mozgásjavító Általános Iskola diákjai egymással a Testnevelési Főiskolán vetélkedhettek.

A kétnapos játékon olyan sport- és testnevelési játékokat adaptáltak a sérülésspecifikus helyzetekre és a gyermekek életkorának megfelelően, amelyek jó előkészítő és rávezető játékká fejlődtek. A minél több mozgáskorlátozott gyermek sportolása érdekében a szervezők bevonták a mozgáskorlátozottak megyei, városi egyesületeit is. Volt olyan esemény, amikor 250–300 gyermek játszott, vetélkedett, versenyzett a TF csarnokában. A gyerekek és kísérőik az adaptált játékok szabályainak ismeretével térhettek haza. Az évente rendszeresen ismétlődő játékokat az otthoni programokban is felhasználták, és évről évre egyre felkészültebb csapatok érkeztek. A játékokra egyre több egyesület, szövetség, alapítvány, iskola, egészségügyi intézmény jelentkezett, és hozta el tanítványait. Az első játékoktól kezdve csak az úszást kezelték kiemelt sportágként, a többi verseny a

sportjátékok adaptálásából kialakított szabályrendszer szerint zajlott. A versenyjátékok atlétikai, labdás feladatok és az egyéni ügyességet fejlesztő elemekből tevődtek össze. Különválasztották a kicsik játékait a nagyok inkább versenyszerű feladataitól. Az elmúlt évek során folytak kísérletek a mozgáskorlátozott gyermekek mind szélesebb körének bevonása érdekében, de ezek sajnos megmaradtak a budapesti és a sályi Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthonok falai között.

Sajnos a gyermekversenyek továbbfejlesztése, új versenyrendszerének kidolgozása késlekedve és nagyon lassan halad. Majd minden MMS-közgyűlésen és -értekezleteken sokszor kerül napirendre, hogy a mozgáskorlátozottak sportjának utánpótlásában nagyok a hiányosságok. Kár, hogy az utóbbi időkben, minden látszat ellenére, egyre kevesebben tesznek a mozgáskorlátozott gyermekek sportjának helyi és országos fejlesztéséért.

Az állami támogatások közvetlenül e célra történő minisztériumi pénzügyi fejlesztése és annak felhasználása – a jól megtervezett és végrehajtott fejlesztési programok hiányában – a mozgáskorlátozott gyermekek hazai sportéletének fejlődését csak nagyon kis mértékben segíti. A pénzügyi keretek felhasználása leginkább csak egy-egy sportesemény megrendezésére korlátozódik, így az erre szánt pénz, a hatékony fejlődés helyett, feneketlen kútba vész.

A mozgáskorlátozott gyermekek sportjának fejlesztése érdekében „nem halat kell adni, hanem hálót", hogy kellő tudáshoz és ismerethez jussanak az ezzel foglalkozó szakemberek. A sportágankénti bajnoki rendszerek bevezetése megsokszorozta a hazai versenyzési lehetőségeket, és egyben az adott sportág minőségi változását is eredményezte. Az egyesületekben kezdett tért hódítani a tudatosan és rendszeresen végzett, szakemberek által irányított edzésmunka. Ennek a nagyon gyors és intenzív fejődésnek a legkiemelkedőbb eredménye az 1984. évi New York-i Fáklya Játékokon elért fantasztikus magyar éremhullás volt.

Magyarországon mozgáskorlátozottak számára világbajnokságot először 1986-ban az ISOD megbízásából ülőröplabda-sportágban, Pécs városában, az 1981-ben alakult Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) támogatásával az MTSB rendezhetett.

Ez volt az első olyan hazai sportesemény, ahol a sportoló mozgáskorlátozottak nagyon magas színvonalú sportteljesítménnyel az írott és elektronikus sajtó jóvoltából – hasonlóan az „épek" sportjához – a közvélemény gondolkodásán, hozzáállásán kicsit változtattak. Az ország sport iránt érdeklődő lakossága először kapott teljes körű tájékoztatást sportoló fogyatékosok számára rendezett világeseményről. Hazánkban ettől az eseménytől mondhatjuk, hogy a sportszakemberek is „igazi" sportolóknak kezdik tekinteni sportoló fogyatékos embertársaikat.



MMS alakuló közgyűlése – 1989

Dr. Plesa István, Rádi Gyula és Becsey János

A mozgáskorlátozottak ügye először kap nyíltan, látványos nagypolitikai támogatást dr. Csehák Judit miniszterelnök-helyettes személyén keresztül. A hazai társadalom mássággal kapcsolatos elképzeléseire és a mozgáskorlátozottak sportéletére egyaránt nagy hatással volt a pécsi ülőröplabda-világbajnokság, amely újabb, mozgáskorlátozottakat foglalkoztató sportegyesületek alakulását eredményezte (Ajka, Veszprém, Vác, Tatabánya, Szeged, Vásárosnamény).



A sikeres pécsi vb rendezéséből és a hazai politikai helyzetből azt a következtetést vonta le az EC-ISOD akkori elnöke, C. E. Wang, hogy Magyarország alkalmas lenne egy képzeletbeli híd építésére a keleti és a nyugati társadalmi berendezkedésű nemzetek „rokkantsportjáért" felelős szervezetei és kormányzatai között. E gondolat jegyében 1988. március 17. és 20. között Budapest ad otthont a kelet és nyugat közötti hídépítő EC-ISOD-szemináriumnak. A konferencia témája: „Hová tart a mozgáskorlátozottak sportja a világban?" E háromnapos nemzetközi konferencián először képviseltette magát a parasport világában a Szovjetunió, Bulgária és az NDK küldöttsége a többi szocialista ország delegáltjai és az EC-ISOD-tagországok küldöttei mellett. A konferencia betöltötte a híd szerepét, hiszen ettől számítva e három ország fogyatékos sportolói is megkezdték a nemzetközi viadalokon való szereplést.

A hazai politikai rendszerváltás és a nemzetközi elvárások együttes hatására 1989-ben a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB) demokratikus úton, az országban akkor működő 16 sportegyesülettel és a speciális



Az MMS alakuló közgyűlése, 1989 – Apor György, Nádas Pál és dr. Chikán Csaba

intézményekkel közösen, az egyéni sportolókat is bevonva, megalakítja a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségét (MMS). Az MMS alakuló közgyűlésének az egykori „bölcső" (1929, 1970), a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon ad otthont.

Még ugyanebben az évben az ország demokratizálódási folyamatának és a mozgáskorlátozott sportolók sikereinek volt köszönhető, hogy a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) és a Magyar Röplabdaszövetség (MRSZ) a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségét, illetve annak ülőröplabda-szakágát felvette rendes tagjai sorába. Ezzel a két, demokratikusan meghozott döntéssel kezdetét veszi a mozgáskorlátozott sportolók szervezeteinek és sportolóinak tudatos integrációja.

MENNYI...?

A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége az elmúlt esztendőben (1991) *nem egész négymillió forintból* gazdálkodhatott: az OTSH 1,3 millió, a Mozgáskorlátozottak Szövetsége 1,5 millió, míg a Magyar Olimpiai Bizottság 900 ezer forinttal segítette tevékenységét. Emellett támogatóra talált a Kereskedelmi és Hitelbankban és a Dunai Kőolajipari Vállalatban, amelyek 70, illetve 60 ezer forinttal járultak hozzá e sportolók *felkészüléséhez* az évközi világversenyekre; de segítő kezét nyújtotta a MALÉV, az ALI és az ÉGISZ is.

A Magyar Mozgássérültek Sportegyesületének számlaszáma: Budapest XIII. Kerületi OTP 41-247-8.

Minden segítség elkél...

Szerkesztőségünk (külső és belső) munkatársai a cikk megjelenésével egyidőben 5000 forinttal támogatják a Magyar Mozgássérültek Sportegyesületét.

A Düsseldorfban, 1989-ben megalakult International Paralympic Committee (IPC) harmadik soros közgyűlését 1991 novemberében Budapesten rendezi meg Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnökének védnöksége alatt. A közgyűlés a hallás-, látás-, mozgás- és értelmi fogyatékos sportolók nemzetközi és hazai szervezeteinek részvételével zajlott. A budapesti közgyűlésen alakul meg az IPC európai szervezetének végrehajtó bizottsága (IPC-EC). A végrehajtó bizottság titkárává választják az akkori MMS-főtitkárt, Simon Beátát, és így a titkárság is hazánkba került. E magyar siker azt eredményezte, hogy dr. Plesa István, az EC-ISOD tagja, a röplabdázás nemzetközi kategorizáló orvosa és Rádi Gyula, az ISOD röplabdaszakágának, majd az önálló világszövetségének, a WOVD végrehajtó bizottságának tagja után már három hazai sportszakember tevékenykedhetett a nemzetközi sportdiplomácia területén.

Sajnos a magyar sportdiplomáciai addigi sikereit, az MMS-elnökségében bekövetkezett 1992-es személyi változások után, az új vezetés nem

gondozta megfelelően tovább. Először az IPC-EC hazai titkárságát, majd a másik két sportdiplomáciai helyünket is elvesztettük.

Az MMS 1990. évi közgyűlése, közvetlenül az IPC 1989. évi alakuló közgyűlését követően kimondja, hogy Magyarországon is meg kell alapítani a Magyar Paralimpiai Bizottságot, és az addig végzett paralimpiai feladatokkal járó munkákról lemond, és azt átadja az e célra létrehozandó új szervezet számára. Sajnos ezen új szervezet megalakulásának előkészületei nagyon lassan haladtak, közel hét évig tartottak. Ekkor még csak a mozgáskorlátozottak sportegyesületei szerveződtek szövetségi (MMS 1989) keretek közé.

A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége (MÉS) 1993-ban, a Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetsége (MVGYSSZ) 1994-ben alakult meg.

Az idő távlatából ma már megállapítható, hogy nem kellett volna ilyen sokáig késlekedni az MPB megalakításával. Rögtön, az 1990-es MMS-közgyűlés határozatát követően akár sportegyesületi alapokon is, de létre kellett volna hozni a paralimpiai játékok nemzetközi sportszervezetének legfőbb hazai ernyőszervezetét.

MMS HUNGARY

MÉS PARASPORT

MAGYAR PARALIMPIAI BIZOTTSÁG • HUNGARIAN PARALYMPIC COMMITTEE 1997



A Magyar Paralimpiai Bizottság első elnöksége

A mozgáskorlátozott, a látássérült és az értelmi fogyatékos paralimpiai sportolók érdekében megalakuló országos sportszövetségek mint alapítók 1997. szeptember 13-án hozzák létre legfőbb közös szervezetüket, a Magyar Paralimpiai Bizottságot (MPB) dr. Galántai Ambrus elnök irányításával.

Az MPB megalakulásával úgy lehetett gondolni, hogy majd átveszi az MMS és annak minden jogelődje által az 1976-os Torontoolimpiádtól az 1996-os atlantai paralimpiáig végzett több mint húszéves munkát. Ezzel új szervezeti korszak kezdődhetett el hazánkban a sportoló fogyatékosokért, a paralimpiai mozgalomért.

De az MPB megalakulásának pillanatától a mai napig az elnökségen belüli sérülésspecifikus sportszövetségek közötti ellentétek azt bizonyították, hogy a résztvevők számára nem az egységes paralimpiai mozgalom megteremtése, hanem a szövetségi, de nagyon sokszor az egyéni érdekérvényesítés, a pénzért és a hatalomért folytatott harc előrébb való, mint maga az egységes hazai parasport érdeke. A paralimpiai bizottság megalakulásától (1997) számítva közel három év alatt, a 2000-es sydneyi játékokig az elnökségen belüli személyes viszályok elnöki és főtitkári válsághoz vezettek. Ezen idő alatt a bizottság két elnököt és egy főtitkárt veszített el. Dr. Galántai Ambrus munkáját az elnökség lehetetlenítette el, lemondását követően Alföldy László lett az MPB új elnöke, akit szintén olyan helyzetbe hoztak, hogy a paralimpiát követő tisztújításkor nem jelöltette magát.



A Magyar Paralimpiai Bizottság alakuló közgyélésén a küldöttek



A sydneyi, magyar szempontból is sikeresnek mondható paralimpiai játékok, a játékok versenyrendezésének magas színvonala sem csökkentették a belviszályokat a vezetésen belül. Morálisan és erkölcsileg összetört csapatvezetés érkezett haza a 2000-es játékokról.

Az 1989-es politikai rendszerváltást követő kormányok, a társadalmi és civil szervezetek erőteljes nyomására egyre átfogóbb megoldásokkal, kezdeményezésekkel, törvények és kormányrendeletek alkotásával segítették és segítik a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének biztosítását.

E támogatási rendszer a parasport fejlődését is elősegítette. A Magyar Paralimpiai Bizottság

(MPB) közvetlenül az 1997-es megalakulását követő esztendőben (1998) a Magyar Köztársaság költségvetési tényezőjévé lép elő. Ez azt jelentette, hogy az ország költségvetésében a parlamenti képviselők szavazata alapján a Magyar Paralimpiai Bizottság (16 millió Ft) és a magyar Speciális Olimpia Szövetség (8 millió Ft) állami támogatását külön címsorban jelentette meg. Ettől az időponttól mondható el, hogy az országos politikai szándékot a legmagasabb szinten nevesített pénzügyi forrással is alátámasztották.

Szekeres Pál, a csapatban olimpiai bronzérmes vívót (1988) és háromszoros paralimpiai bajnokot (1992-ben egy, 1996-ban két aranyérmet szerzett) 1998 őszétől kinevezik az Ifjúsági és Sportminisztérium helyettes államtitkárává. Az a politikai döntés, amely helyettes államtitkárságot hozott létre a fogyatékosok sportolása érdekében, olyan magas szintre emelte a fogyatékosok sportját, ezen belül a parasportot, amelyről az alapítók, az első paralimpikonok és azok sportvezetői, valamint edzőik álmodni sem mertek. Ki gondolta volna, hogy egyszer megvalósul és természetessé válik az álom, hogy legkiválóbb sportoló fogyatékos társaink – a paralimpiai játékokra készülve – azonos formaruhában vehetnek részt a legkiválóbb magyar sportolókkal közös, olimpiai és paralimpiai ünnepélyes eskütételen.

A felkészülést a 2000-es sydneyi paralimpiára addig soha nem látott mennyiségű állami forrás alapozta meg. A felkészülés és az utazás költségei mellett a hazai, az utánpótlás- és diáksportra, valamint sportágfejlesztésekre, nemzetközi versenyeztetésre, sportági műhelytámogatásra is jutott számunkra pénz. Megindították a



VIII. 251. • 1997. szeptember 14. NEMZETI SPORT

Az álom valóra vált

Az elnökség

Egy kis paratörténelem

Az első elnök

sportlétesítmények akadálymentesítési programját. Elkezdődött szakembereink tudatos, tervszerű képzése is.

Az 1998-ban alakult új kormányzat új sporttörvényt alkotott, és abban életrehívja a Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetségét (FONESZ 2001), törvényi erővel, pénzügyi centralizációval, de mégis önkéntességi alapon működő szervezeti tagsággal; a mozgás- és látássérültek sportmozgalma, illetve a magyar paralimpiai mozgalom önrendelkezési, szakmai önállóságának és szervezetei kereteinek csorbításával, az MPB és tagszervezetei hátrányára, de feltehetően más fogyatékossággal élő sportolók és szervezeteik számára előnyöket eredményezve.

A magyar paralimpiai mozgalom szervezeti önállóságának törvényi elvétele ellen belső vita alakult ki, amely az önállóságot visszaszerezni kívánó Nádas Pál, a 2001-ben megválasztott MPB-elnök és az MPB-t a FONESZ-be beolvasztani szándékozó Pancsa József, MMS-elnök között zajlottak. A vita végeredményeként az MPB közgyűlése 2002. november 28-án fogadta el a törvényi szintű változtatási szándékról szóló nyilatkozatát és azokat a dokumentumokat, amellyel az MPB a FONESZ-hez hasonló önálló köztestületi rangra történő emelésének szándékát volt hívatva rögzíteni.

A fogyatékosok sportjának eddig soha nem látott, kormányokon átívelő, pénzügyi és politikai támogatása (1998–2004) a belső konfliktusok megoldatlansága miatt nem a parasport és a nemzeti paralimpiai bizottság stabilizálását és fejlődését eredményezte. Nem e helyzet kiaknázását, a parasportmozgalom szakmai megerősítését, a szakmai feladatok célszerű megosztását, a sportágak, sportolók és egyesületek honi parasportban betöltendő szerepvállalásának önállóságát, hanem a szakmai változatlanság fenntartását és a pénzek fölötti rendelkezési jog, a hatalmi harcok időszakát eredményezte.

A 2004. évi athéni paralimpiai játékok közelsége, az állami támogatások elosztásának három év alatti (2001–2004) rendszerbe, szabályok közé igazítása sem eredményezte az MPB vezetésben a hazai paralimpiai sportok egységes irányítása felé való törekvését. A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége, a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége – saját és vélt szövetségi érdekekre hivatkozva – ellenérdekeltséget fejtettek és fejtenek ki az MPB elnökségének munkájában, ami a hazai paralimpiai mozgalom fejlődését akadályozza.

A sportról szóló új törvény (a 2004. évi I. tv.) a Magyar Paralimpiai Bizottságot, s ezáltal a hazai parasportmozgalmat – a Magyar Olimpiai Bizottsághoz hasonlóan – köztestületi rangra emelte: *„40. § (1) A Magyar Paralimpiai Bizottság (a továbbiakban: MPB) köztestület, amely a Kszt. szerinti közhasznú társasági nyil-*

vántartásba vétel nélkül kiemelkedően közhasznú szervezetnek minősül. Az MPB-t a minisztérium tartja nyilván.

Az MPB jogosult a Magyar Köztársaság címerének és zászlajának használatára. (2) Az MPB feletti törvényességi felügyeletet az ügyészség gyakorolja. (3) Az MPB feladatai elsősorban: a) a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság alapszabályában és egyéb szabályzataiban a nemzeti paralimpiai bizottságok részére megállapított célkitűzések és feladatok végrehajtása."

Az MPB és tagszervezetei külön-külön is visszakapták önállóságukat azzal, hogy az MPB kiléphetett a FONESZ ernyője alól, míg a MÉS, MMS és az MVGYSSZ saját jogán a FONESZ tagjává lett.

E törvényi kitétel újabb nagy lehetőséget ad a paralimpiai sportágakat tömörítő szervezetek és egyesületek, de leginkább az érintett sportolók számára.

A paralimpiai mozgalom egységbe tömörítéséhez ezzel az újabb lehetősséggel remélhetőleg élni tudnak az MPB minden szintjén közreműködő választott és kinevezett vezetők, valamint a fizetett alkalmazottak egyaránt.

Külön öröm és rendkívüli jelentőségű az a politikai döntés is, amelynek révén a parasportolók és edzőik négyéves felkészülésükhöz személyre szabott ösztöndíjban részesülhetnek. Az olimpiai bajnokok és érmesek eredményességi, járadéki és jutalmazási rendszerét a paralimpikonokra is kiterjesztették.

Ezek a kormányzati döntések a parasportmozgalom elismerése, megbecsülése és a honi sportéletbe történő integrációs folyamatot hivatottak elősegíteni. A paralimpiai mozgalom nemzetközi és hazai céljainak és feladatainak, valamint az eredményesség megvalósításához és eléréséhez ma már a törvényi, rendeleti és pénzügyi feltételek adottak. A fejlődés tétje, hogy a szereplők tudnake élni a jelen és a jövő parasportolói érdekében ezzel a lehetőséggel.

A magyar paralimpiai mozgalom az 1989–90-es politikai és társadalmi rendszerváltást követően egyre másra újabb és újabb esélyt kapott a sportért felelős kormányoktól arra, hogy végre jól és egységbe szervezze önmagát.

Köszönet érte mindenkinek, akik ezt a pozítív diszkriminációs lehetőséget megteremtették.

Forrásmunkák

- DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1997): Mozgáskorlátozott emberek sportolásáról. Amit a sportról tudni kell.
- Dr. CHIKÁN CSABA–JÓZSA TERÉZ: A mozgásfogyatékos emberek rehabilitációjának sokoldalú megközelítése. Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, p. 174–183.
- DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1984): Mozgáskorlátozottak sportja. Kézikönyv MEOSZ–TSB.
- CSÍK JÁNOS (1984): Bemutatjuk a Halassi Olivér SC-t. Versenyben. MEOSZ Testnevelési és Sportbizottsága.
- HÜTTER MÁRTA (1996): A paralimpiai játékok gyógytornász szemmel. Gyógypedagógiai Szemle XXIV. 4, p. 300–303.
- LUKÁTS GYÖRGY–NÁDAS PÁL (2000): Akik ülve röplabdáznak. In Juni György: A magyar röplabdázás 50 éve. Aréna, p. 204-212.
- LUKÁTS GYÖRGY (1985): Fáklyatánc New Yorkban. Sport Kalendárium 85. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat.
- NÁDAS PÁL (1997): Megalakult a Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB.) Sportélet, XXXIII. 10.
- NÁDAS PÁL (1997): Paralimpiai játékok. Sportélet, XXXII. 11.
- NÁDAS PÁL (1996): Paralimpiai Játékok története. Gyógypedagógiai Szemle XXIV, 4, p. 255–262.
- ORBÁN ATTILA–JANKOVICS ATTILA (1996): Paralimpiai játékok története. Szakdolgozat.
- SZŰCS MIKLÓS: atlantai helyszíni jelentései alapján a NS VII. évf. 221. sz. 1996. 08. 13-tól VII. évf. 278. sz. 1996. 10. 11-ig.
- DR. PLESA ISTVÁN (szerk., 1980): Az élet örök mozgás, nekünk a mozgás az élet. Intersportinvalid X. 1970–1980. Sportpropaganda.
- MAGYAR MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK SPORTSZÖVETSÉGE (MMS), MAGYAR PARALIMPIAI BIZOTTSÁG (MPB): Hivatalos jegyzőkönyvek a paralimpiai játékokról. Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS) irattára, Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB) irattára.
- NÁDAS PÁL (szerk., 1993): Kilenc évtized a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában. Budapest, Mozgásjavító Általános Iskola. Paralimpics 92. Barcelona. Enciklopédia Catalana SA, 1993. Paralimpiai Magazin 1992. Repülőtéri Magazin Különszáma. Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége. Paralympic Spirit, Multimédiás CD. An unforgettable journey of struggle and triumph. 1996, MMS dokumentumtára. Paralimpiai Sydney 2000. Magyar Paralimpiai Bizottság, 2000.
- LAKATOS GYÖRGY (szerk.): Versenyben 1984. MEOSZ Testnevelési és Sportbizottsága .
- FÜREDI MARIANN: Sydney 2000. helyszíni jelentései alapján Nemzeti Sport 2000. szeptember 29-től 2000. október 31-ig terjedő időszak számaiból.
- DR. BENCZÚR MIKLÓSNÉ: Terápiától a sportig. Fejlesztő Pedagógia, 13, 4–5, p. 7–8.
- FEJES ANDRÁS (2002): Mozgás – Sport – Személyiség. Fejlesztő Pedagógia, 13, 4–5, p. 9–10.
- NÁDAS PÁL (2002): A mozgáskorlátozott diákság sportolási lehetősége régen és ma. Fejlesztő Pedagógia, 13, 4–5.
- LACZKÓ MAGYAR GYÖRGY (2002): Sportterápia – Orvosi rehabilitáció. Fejlesztő Pedagógia, 13, 4–5, p. 44–47.
- KISS ERIKA (2002): Mozgáskorlátozott sportolók vizsgálata. Fejlesztő Pedagógia, 13, 4–5, p. 54–56.
- NÁDAS PÁL (2002): A Parasport és a Paralimpiai Játékok Története. Fejlesztő Pedagógia, 13, 4–5, p. 63–76.
- TARNÓI GIZELLA (2000): A győzni akarás bennünk van. Beszélgetés Nádas Pállal a Mozgásjavító Iskola igazgatójával. Élet és Irodalom, 2000. 12. 22., p. 13–14.
- NÁDAS PÁL (2000): Guttman professzortól a jegyszedőkig. Népszabadság, 2000. 10. 18. p. 24.
- SZEKERES PÁL (2003): Az edzői szakma jövője II. A fogyatékosok sportja szemszögéből. Magyar Edző, 2003/1, p. 10–11.
- NÁDAS PÁL (2003): A sportoló fogyatékosok és az edzőik helyzete. Azonosságok és különbözőségek. Magyar Edző, 2003/1, p. 29–31.
- NÁDAS PÁL (2003): A nemzetközi paralimpiai játékok története. SportHistória, I/2, I/3, 2003. 04., 05. P. 58-59.
- NÁDAS PÁL (2003): A nyári paralimpiai játékok rövid krónikája. SportHistória, I/4 2003. 06. p. 26–29.
- GALLOV REZSŐ (2003): Egy évszázados iskola és a paralimpiai mozgalom élén. Nádas Pál – a mozgáskorlátozottak sportjáért. Magyar Sporttudományi Szemle, 2003/4, p. 37–38.
- LÉNÁRT ZOLTÁN (2003): A mozgásneveléstől a sportig. Gyógypedagógiai Szemle Különszám, p. 25–30.
- VARJASNÉ DR. KOVÁCS EDIT (2003): Mozgáskorlátozott gyermekek úszásoktatása. Gyógypedagógiai Szemle Különszám, p. 31–38.
- BÁN ÉVA–NÁDAS PÁL–OKÁNYI ANDREA–TARNÓI GIZELLA (szerk., 2003): Száz esztendő a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában. Budapest, Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon kiadása.
- LITAVECZ ANNA–SZEKERES PÁL–VASS HENRIETTE– DÉNES JÓZSEF (szerk., 2003): A magyar vakok és gyengénlátók sporttörténete. In Fogyatékosok sportjának története. Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium, p. 33–49.
- NÁDAS PÁL: A Nemzetközi Paralimpiai Játékok és a parasport hazai története.

Adatok az elnökségről

MPB-ELNÖKÖK
Dr. Galántai Ambrus
1997. szeptember–1998. december
Alföldy László
1999. február–2001. március
Nádas Pál
2001. március–

FŐTITKÁROK
Farkas Kata 1997. október–2000. július
Roszík Linda 2001. június–2002. május
Hajdu Brigitta 2002. május–2005. május

ELNÖKSÉGI TAGOK
1997. SZEPTEMBERTŐL
Dr. Galántai Ambrus elnök
Pancsa József alelnök
Beliczay Sándor
Dr. Gruiz Katalin
Nádas Pál
Páni Róbert
Szabó Ferenc
Tóthné Kurilla Zsuzsa

1998. FEBRUÁRTÓL
Nádas Pál helyett *Szekeres Pál*

1999. FEBRUÁRTÓL
Alföldy László elnök
Szekeres Pál alelnök
Dr. Bakanek György
Beliczay Sándor
Engelhardt Katalin
Dr. Gruiz Katalin
Pancsa József
Szűcs Miklós
Tóthné Kurilla Zsuzsa

2001. MÁRCIUSTÓL
Nádas Pál elnök
Schiller-Kertész Judit alelnök
Gömöri Zsolt
Dr. Gruiz Katalin
†Nagy Rudolfné
Pancsa József
Szekeres Pál
Tóth Ildikó
Tóthné Kurilla Zsuzsa

2002. MÁJUSTÓL
Szekeres Pál helyett *Farkas László,*

2002. NOVEMBERTŐL
Nagy Rudolfné helyett *Bíró Norbert,*

2004. MÁJUSTÓL (köztestület)
Nádas Pál elnök
Bíró Norbert alelnök
Farkas László,
Dr. Gruiz Katalin
Gömöri Zsolt
Marozsán Csilla
Pancsa József
Tóth Ildikó
Tóthné Kurilla Zsuzsa

A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG TAGJAI
1997–1998.
Orsós Sándor elnök,
Farkas László, Schiller-Kertész Judit
1999.
Nádas Pál elnök,
Kovács Brigitta, Schiller-Kertész Judit
2000.
Schiller-Kertész Judit elnök,
Kovács Brigitta, Szepesi Attila
2001.
Csík János elnök,
Felletár György, Párkányi Gábor
2002.
Csík János elnök,
Kurcsics Károly, Párkányi Gábor

Olimpiák, paralaimpiák

	OLIMPIA	PARALIMPIA	KÜLDÖTTSÉG	RÉSZTVEVŐK
1948	XIV. London	Stoke Mandeville	–	–
1952	XV. Helsinki	Stoken Mandeville	2	130
1960	XVII. Róma	I. Róma	23	400
1964	XVIII. Tokió	II. Tokió	22	390
1968	XIX. Mexikó	III. Tel Aviv	29	1 100
1972	XX. München	IV. Heidelberg	44	1 400
1976	XXI. Montreal	IV. Toronto	42	2 700
1980	XXII. Moszkva	VI. Arnhem	42	2 560
1984	XXIII. Los Angeles	VII. NewYork	53	3 000
1988	XXIV. Szöul	VIII. Szöul	62	4 200
1992	XXV. Barcelona	IX. Barcelona	82	4 160
1996	XXVI. Atlanta	X. Atlanta	103	3 500
2000	XXVII. Sydney	XI. Sydney	123	3 900
2004	XXVIII. Athén	XII. Athén	136	3 800

Magyar paralimpiai éremtáblázat

		ARANY	EZÜST	BRONZ
I.	Róma 1960	–	–	–
II.	Tokió 1964	–	–	–
III.	Tel Aviv 1968	–	–	–
IV.	Heidelberg 1972	–	–	1
V.	Toronto 1976	1	–	1
VI.	Arnheim 1980	–	–	–
VII.	New York 1984	12	12	3
VIII.	Szöul 1988	–	5	7
IX.	Barcelona 1992	4	3	4
X.	Atlanta 1996	5	2	3
XI.	Sydney 2000	4	5	14
XII.	Athén 2004	1	8	9
	Összesen	27	35	42

Aranyérmeseink

1.	Tauber Zoltán	asztalitenisz	1976	Toronto
2.	Dr. Tóth András	úszás (50 m hát)	1984	New York
3.	Stettner Ferenc	úszás (100 m hát)	1984	New York
4.	Jeszenszky Attila	úszás (200 m vegyes)	1984	New York
5.	Jeszenszky Attila	úszás (100 m mell)	1984	New York
6.	Jeszenszky Attila	úszás (100 m gyors)	1984	New York
7.	Stettner F., Pálinkás L., Jeszenszky A., Tory Gy.	úszóváltó (4x50 m)	1984	New York
8.	Hoffmann Judit	úszás (100 m mell)	1984	New York
9.	Oláh József	magasugrás	1984	New York
10.	Szabó Tibor	súlylökés	1984	New York
11.	Dukai Géza	úszás (100 m mell)	1984	NewYork
12.	Dukai Géza	úszás (100 m gyors)	1984	NewYork
13.	Dukai Géza	úszás (100 m pillangó)	1984	NewYork
14.	Szekeres Pál	tőrvívás	1992	Barcelona
15.	Becsey János	úszás (50 m gyors)	1992	Barcelona
16.	Becsey János	úszás (100 m gyors)	1992	Barcelona
17.	Vereczkey Zsolt	úszás (50 m hát)	1992	Barcelona
18.	Szekeres Pál	tőrvívás	1996	Atlanta
19.	Szekeres Pál	kardvívás	1996	Atlanta
20.	†Sasváriné Paulik Ilona	asztalitenisz	1996	Atlanta
21.	Vereczkei Zsolt	úszás (50 m hát)	1996	Atlanta
22.	Zámbó D., Ráczkó G., Járomi M., Engelhardt K.	úszóváltó (4x50 m vegyes)	1996	Atlanta
23.	Pásztory Dóra	úszás (200 m vegyes)	2000	Sydney
24.	Vereczkey Zsolt	úszás (50 m hát)	2000	Sydney
25.	Sánta Krisztián	úszás(100 m hát)	2000	Sydney
26.	Sánta K., Rácz J. Szedő T., Majer G.,	úszóváltó (4x50 m vegyes)	2000	Sydney
27.	Pásztory Dóra	úszás 200 m vegyes	2004	Athén

Ezüstérmeseink

1.	Stettner Ferenc	úszás (100 m pillangó)	1984	New York
2.	Szabó Tibor	diszkoszvetés	1984	New York
3.	Szabó Tibor	gerelyhajítás	1984	New York
4.	Tory György	súlylökés	1984	New York
6.	Király Józsefné	gerelyhajítás	1984	New York
7.	Király Józsefné	diszkoszvetés	1984	New York
8.	Majsai K., Kovács Gy., Szepesi A.	asztalitenisz-csapat	1984	New York
9.	Hoffmann Judit	úszás (100 m hát)	1984	New York
10.	Czut Gábor	gerelyhajítás	1984	New York
11.	Németh László	ötpróba	1984	New York
12.	Nánási István	súlylökés	1988	Szöul
13.	Nánási István	diszkoszvetés	1988	Szöul
14.	Szepesi Attila	asztalitenisz	1988	Szöul
15.	Nagy Dénes	súlylökés	1988	Szöul
16.	Tory György	úszás (100 m gyors)	1988	Szöul
17.	Laki Anikó	úszás (100 m mell)	1992	Barcelona
18.	Engelhardt Katalin	úszás (50 m pillangó)	1992	Barcelona
19.	†Sasváriné P. Ilona, †Pusztafiné K. Judit	női asztalitenisz-csapat	1992	Barcelona
20.	Pálfi Judit	tőrvívás	1996	Atlanta
21.	Járomi Mónika	úszás (50 m pillangó)	1996	Atlanta
22.	Becsey János	úszás (200 m vegyes)	2000	Sydney
23.	Sánta Krisztián	úszás (100 m gyors)	2000	Sydney
24.	Pálfi Judit	párbajtőr	2000	Sydney
25.	Sánta Krisztián	úszás (50 m pillangó)	2000	Sydney
26.	Sánta Krisztián	úszás (50 m gyors)	2000	Sydney
27.	Kovács Ervin	úszás (50 m hát)	2004	Athén
28.	Kovács Ervin	úszás (50 m pillangó)	2004	Athén
29.	Kovács Ervin	úszás (200 m vegyes)	2004	Athén
30.	Dani Gyöngyi	vívás (tőr)	2004	Athén
31.	Krajnyák Zs., Pálfi J., Dani Gy., Jurák A.	vívás (női tőrcsapat)	2004	Athén
32.	Krajnyák Zs., Pálfi J., Dani Gy., Jurák A.	vívás (női párbajtőrcs.)	2004	Athén
33.	Pásztory Dóra	úszás (100 m pillangó)	2004	Athén
34.	Pásztory Dóra	úszás (100 m hát)	2004	Athén

Bronzérmeseink

1.	Fejes András	60 m kerekesszékes hajtás	1972	Helderberg
2.	Oláh József	távolugrás	1976	Toronto
3.	Hoffmann Judit	úszás (200 m vegyes)	1984	New York
4.	Nyíri Lajos	gerelyhajítás	1984	New York
5.	Nyíri Lajos	diszkoszvetés	1984	New York
6.	Tory György	úszás (200 m gyors)	1984	New York
7.	Lorenz Péter	magasugrás	1984	New York
8.	Becsey János	úszás (200 m vegyes)	1988	Szöul
9.	Takács Sándor	úszás (100 m mell)	1988	Szöul
10.	Szepesi A., Kovács Gy.	asztalitenisz-csapat	1988	Szöul
11.	Majsai K., Erdős L.	asztalitenisz-csapat	1988	Szöul
12.	Dukai Géza	úszás (100 m gyors)	1988	Szöul
13.	Dukai Géza	úszás (100 m mell)	1988	Szöul
14.	Dr. Tóth András	úszás (50 m hát)	1988	Szöul
15.	Zámbó Diána	úszás (50 m pillangó)	1992	Barcelona
16.	Pazinczár Attila	diszkoszvetés	1992	Barcelona
17.	†Sasváriné Paulik Ilona	asztalitenisz	1992	Barcelona
18.	Becsey János	úszás (100 m mell)	1992	Barcelona
19.	Engelhardt Katalin	úszás (200 m vegyes)	1996	Atlanta
20.	Engelhardt Katalin	úszás (50 m pillangó)	1996	Atlanta
21.	Ráczkó Gitta	úszás (100 m mell)	1996	Atlanta
22.	Vincze Gábor	cselgáncs (81 kg)	2000	Sydney
23.	Rácz János	úszás (100m mell)	2000	Sydney
24.	Szekeres Pál	tőr (egyéni)	2000	Sydney
25.	Krajnyák Zsuzsa	tőr (egyéni)	2000	Sydney
26.	Ponyori Sándor	távolugrás	2000	Sydney
27.	Sánta Krisztián	úszás (200 m vegyes)	2000	Sydney
28.	Kovács Ervin	úszás (50 m pillangó)	2000	Sydney
29.	Engelhardt Katalin	úszás (50 m pillangó)	2000	Sydney
30.	Pásztory Dóra	úszás (100 m pillangó)	2000	Sydney

31.	Krajnyák Zsuzsanna	párbajtőr	2000	Sydney
32.	Szedő Tibor	úszás (50 m pillangó)	2000	Sydney
33.	Kovács Ervin	úszás (100 m mell)	2000	Sydney
34.	Orsós Mária	távolugrás	2000	Sydney
35.	Kovács Ervin	úszás (50 m gyors)	2000	Sydney
36.	Vereczkei Zsolt	úszás (50 m hát)	2004	Athén
37.	Engelhardt Katalin	úszás (50 m pillangó)	2004	Athén
38.	Ráczkó Gitta	úszás (100 m mell)	2004	Athén
39.	Krajnyák Zsuzsa	vívás (párbajtőr)	2004	Athén
40.	Szekeres Pál	vívás (kard)	2004	Athén
41.	Nagy Sándorné	cselgáncs	2004	Athén
42.	Vincze Gábor	cselgáncs	2004	Athén
43.	Bíró Norbert	cselgáncs	2004	Athén
44.	Béres D., Gyurkota J.	boccsacsapat	2004	Athén



Íjászsportkör az 1970-es években a mozgásjavító iskolában

Benczúr Miklósné dr.

A mozgáskorlátozott gyermekek sportjának kialakulása

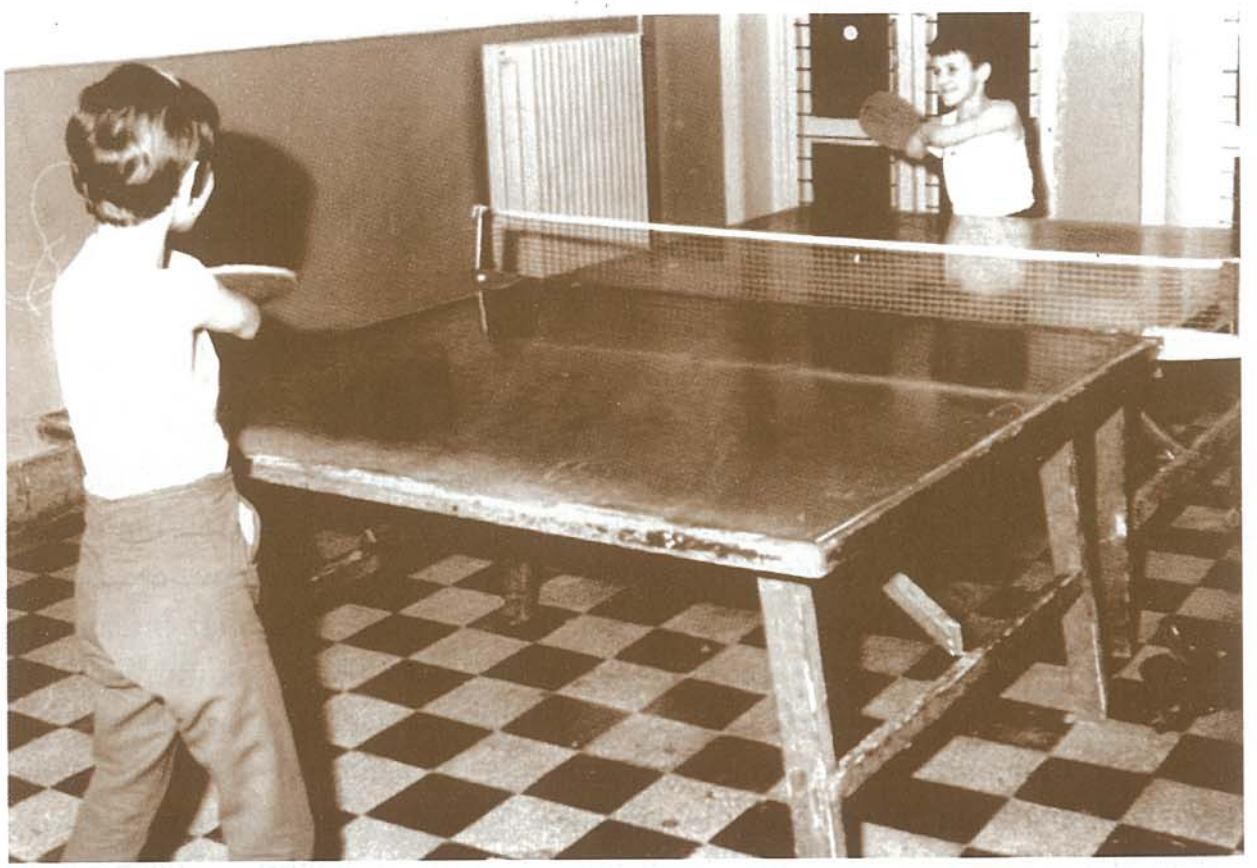
A mozgáskorlátozottak hazai sportélete – a gyermekek sportján keresztül – 75 évvel ezelőtt egyértelműen a mai Mozgásjavító Általános Iskola, Módszertani Intézmény és Diákotthon (Budapest, XIV. Mexikói út 60.) műhelyéből indult el. A mozgáskorlátozott gyermekek gyógypedagógiai nevelése a Nyomorék Gyermekek Otthonában (alapítva 1903-ban) indul. Ebben az intézményben már a XX. század legelejére tehető az ott élő gyermekek testkultúráját szolgáló testgyakorlás megjelenése, ami részben a gyógytorna alkalmazását, részben a sportolást jelentette. Az intézményben nemcsak „gyógyítottak, oktattak, képeztek", hanem a fizikai aktivitást is felhasználtak a növendékek – mai szóval élve – rehabilitációjára. Ezt bizonyítja, hogy már 1929-től működött az úgynevezett Nyomorékok Sport Egylete (NYSE).

A hatvanas évektől kezdődően ismét kialakult és új szervezeti keretek között az iskolai oktatás, nevelés rendjébe beépült, tantárgyi rendszerbe szerveződött a tanulók mozgásának „rehabilitációja" azáltal, hogy bevezették a mozgásnevelés elnevezésű tantárgyat.

A mozgásnevelés integrálta a gyógytornát és a tanulók állapotának megfelelő speciális testnevelést, így a tanulók rendszeresen vettek részt mozgásos játékokban, kedvüknek, tehetségüknek megfelelő testnevelési játékokban, életkoruknak megfelelő sportági felkészítésben. Az általános iskolai tantervet új nevelési és oktatási terv egészítette ki, amelyben először fogalmazódtak meg az intézmény sajátos nevelési, oktatási céljai és feladatai, a kiegészítő speciális tantárgyak tantervi követelményei. Ebben a tantervben fogalmazták meg először a testnevelés tantárgy helyett a mozgásnevelés tantárgy sajátos céljait, feladatait, eszközeit és a sérülésspecifikus mozgásanyagot (Mozgásjavító Általános Iskola Nevelési és Oktatási Terve 1979).

Ezeket a mozgásnevelési órákat egészítették ki a sportszakköri foglalkozások, amelyek többféle sportág gyakorlásának lehetőségét adták a tanulók számára.

Az iskolában a tanulók sportági felkészítése az óraterv részeként tanórákon, valamint az iskolában működő sportszakkörök keretében történt. Vagyis elmondha-



Asztalitenisz-szakkör az 1970-es években

tó, hogy az iskolában a sportági felkészítés az iskolai tanterv és óraterv részeként, intézményen belüli szervezés formájában valósult meg. Az idők folyamán kialakultak a tanulók sportéletének intézményen kívüli lehetőségei, személyi, tárgyi és tartalmi sajátosságai is.

Az iskolai sportolás fejlődését és jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze

- A mozgásnevelés tanórán belül történik a sportoláshoz szükséges alapvető tartási és mozgási funkciók kialakítása, javítása, az alapvető motoros képességek fejlesztése az életkori sajátosságoknak és mozgásállapotnak megfelelő sportági felkészítéssel.
- A sportszakkörök, majd a diáksportkörök a különböző sportágak szerint működnek a helyi tanulói igényeknek, a meglévő tárgyi és személyi lehetőségek-

nek megfelelően: például a hetvenes években íjászat, asztalitenisz, atlétika, ülőlabda művelésére volt reális lehetőség. Jelenleg a tenisz, a vívás, a kerekesszékes teremhoki a kedvelt sporttevékenység. Intézményen belüli szervezéssel, sportegyesületi támogatással valósul meg a belső tehetséggondozás, az utánpótlás-nevelés, például úszásban, boccsában.

Sportrendezvények intézményen belül

- A helyi sportrendezvények az iskola minden tanulóját mozgósíthatják, mivel a szabályokat és a mozgásos játékokat az életkor, a mozgáskárosodás fajtái és az akadályozottság súlyossága szerint lehet összeállítani, például atlétikában, kislabdahajításban, tollaslabdában, asztaliteniszben. (Ennek egyik szép példája volt az 1975. június 11–12-ei felszabadulási emlékverseny.) Ezeken a belső rendezvényeken nyílik lehetőség olyan mozgásos játékok összeállítására és versenyszerű alkalmazására azok részére is, akik súlyos vagy halmozott sérülésük miatt csak egészen különleges feltételek mellett képesek versenyezni.

Iskolai sportvetélkedő nyereménye

Más gyógypedagógiai intézményekkel közös sportdélutánok, sportnapok rendezése. Például a látássérült és a hallássérült gyermekek iskoláival közös rendezvények, amelyeken a különböző típusú testnevelési játékok, ügyességi versengések, zenés gimnasztikai bemutatók mindig a résztvevők állapotától, tehetségétől függően alakultak. Ez a rendezési forma az 1970–80-as években volt gyakori.

Az iskolán belüli rendszeres sportélet vezetett a hasonló külföldi intézményekkel való kapcsolatok kialakítására is. Először Budapesten volt verseny 1972. május 21–22-én csehszlovák–lengyel–magyar baráti sporttalálkozó formájában, és így került sor Wroclawban (Lengyelország, 1974, 1976), valamit Luse Kosumbergben (Csehszlovákia, 1975) a mozgáskorlátozott gyermekek iskoláinak sporttalálkozóira. Minden évben másik intézmény rendezte meg ezeket a versenyeket.

A versenyszámokat és a szabályokat közösen alakították ki. A már ismert mozgásos játékokon (például bombázásos labdajátékon, ügyességi versenyeken) kívül ezeken a sporttalálkozókon indult el először a felső tagozatos mozgáskorlátozott tanulók sportági versenyeztetése is a következő sportágakban: atlétika (futás, kislabdahajítás), kispályás labdarúgás, egyszerűsített boccsa, asztalitenisz, íjászat.

Összefoglalva: a mozgáskorlátozott tanulók sportági felkészítése olyan nevelési-oktatási folyamat, amely részben az iskolában, részben a külső szervezetek, sportegyesületek közreműködésével vezet a terápiától az aktív sportolásig, a testnevelési játékokon keresztül a sportjátékokhoz és a tanulók versenyeztetéshez.



Trzbnicai csapatkép és a hazai rendezők, 1971-ből

Az intézményi sportolás hatása, következményei a sportéletre

Mint a fentiekben már említettük, a mozgásjavító iskolában a tanulók már a hatvanas évek elejétől sportoltak. Az iskolát elhagyó tanulók igényelték a megszokott testedzést, és indokolt volt, hogy az iskola után is lehetőségük legyen a sportolásra. Nemzetközi példából kiindulva – svéd mozgáskorlátozott sportolók intézményi látogatása után – vetődött fel a gondolat a hazai, és az iskolát elhagyó fiatalok részére önálló sportegyesület létrehozása. A „mozgásjavító" diáksportolói „az intézmény akkori igazgatója, Zsótér Pál és munkatársai, Vámos Károlyné, Bartos Judit (dr. Benczúr Miklósné), Hajdú Levente tanárok" segítségével elindították egy önálló sportegyesület megszervezését. Ebben a folyamatban „néhány külsős – az intézményen kívüli –, de akkor már egyénileg sportoló mozgáskorlátozott személy, mint Fejes András és Tauber Zoltán, valamint az OTSH munkatársa, dr. Kozmanovics Endre, az akkori tömegsportfőosztály vezetője is részt vett. Így alakult meg 1970-ben az iskola társalgójában, Halassy Olivér olimpiai bajnok feleségének jelenlétében a mozgásgátoltak Halassy Olivér Sport Clubja" (Nádas, 2002, 20.).

Az önálló sportegyesületek, sportcsoportok megalakulása és az intézményi sportélet sikerei eredményezték azt a felismerést, hogy a mozgáskorlátozott személyek sportjának utánpótlása érdekében minél korábbi életkorban kell megkezdeni a rendszeres sportolást azoknak is, akik nem speciális gyógypedagógiai iskolákban nevelkednek. Ki kell lépni a gyógypedagógiai intézményekből, és meg kell teremteni a szervezett sportolás lehetőségét minden mozgáskorlátozott gyermek, fiatal számára. Ezért a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének jogelődje, a MEOSZ Testnevelési és Sportbizottsága, valamint a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete mozgásfogyatékosság-ügyi szakosztálya munkatársai országos mozgalmat indítottak a mozgáskorlátozott gyermekek sportolásának, versenyeztetésének elterjesztésére.

A Sportolj velünk! mozgalom 1984-ben indult. Céljait a következőkben foglalhatjuk össze:

- a mozgáskorlátozott gyermekek sportja szakmai, játékszervezési, módszertani anyagainak kidolgozása,
- a gyógypedagógiai intézményeken kívül tanuló fogyatékos gyermekek bevonása a mozgásos játékokba, a sportolásba,
- a családban élő, többségi iskolákba járó mozgáskorlátozott gyermekek részére is megteremteni a sportolás lehetőségét, minél több mozgáskorlátozott gyermeket, fiatalt megtanítani mozogni, játszani,
- a felnőtt parasport utánpótlás-nevelését hatékonyabbá tenni.

„Sportolj velünk!"-mozgalom a mozgáskorlátozott gyermekeknek

Az első kétnapos országos rendezvényre 1985-ben került sor. Szervezéséhez támogatást nyújtott a Magyar Úttörők Szövetsége, valamint a Magyar Testnevelési Egyetem azzal, hogy helyiségeit – az atlétikai csarnokot, az uszodát és a röplabdatermet – a versenyre átadta. Ez az esemény hagyománnyá vált, és az évek folyamán kialakultak azok a szervezési és tartalmi jellegzetességek, amelyek az életkori sajátosságoknak és az egyéni mozgásállapotnak megfelelően valóban a mozgáskorlátozott gyermekek sportolásra felkészítését szolgálták.

Minden versenyzésnek alapvető feltétele a lehetséges esélyegyenlőség (az, hogy az egymástól eltérő mozgású gyermekek részére is elfogadhatóan azonos esélyt jelentsen a versenyzés), valamint hogy a mozgás és a versenyzés örömet adjon minden résztvevőnek, ugyanakkor küzdeni is tanítson.

A sporttalálkozók mozgásprogramja a gyakorlatban széles körű és jól alkalmazható mintát jelentett, mivel a tanulók életkori sajátosságait tekintetbe véve a mozgásbeli akadályozottságnak megfelelően könnyen adaptálhatók úgy, hogy ne

legyen ártalmas a gyermek mozgásállapotára. Az esélyegyenlőséget a versenykiírás részletes szabályai segítették.

A versenyrendezés sajátos szervezési, tartalmi jellemzői az évek során némi változást mutatnak, de általánosságban a következőkre terjednek ki.

A versenyen való részvétel feltételeinek meghatározása

- A sporttalálkozón minden, mozgásában károsodott gyermek részt vehet akár intézményes (iskolai, egyesületi), akár egyéni nevezés útján, ha a versenyzés számára egészségileg nem káros (a tartási rendellenesség, az enyhe scoliosis és az enyhe mozgáskoordinációs zavar nem minősül mozgáskorlátozottságnak). A versenyzéshez szükséges egészségi állapot igazolását a csapatvezetőnek vagy az iskolaorvosnak kell kiadnia.

Életkori csoportok szerinti versenyszámok, mozgásos feladatok

- Az életkort és az annak alapján összeállított életkori csoportokat mind az egyéni, mind a csapatjátékokban a versenyt rendező fél határozza meg. 16 éves kor felett csak egyéni engedéllyel, csak a súlyos mozgásállapotú és még általános iskolába járó gyermekek vehetnek részt a játékokban, ha lehetséges, külön életkori csoportban. A versenyszámok nem csak életkor, hanem mozgásállapot szerinti mozgásos feladatokat is tartalmaznak.

A versenyszámok szabályait adaptálják a mozgáskorlátozottság súlyosságához

- Versenyszámonként meghatározzák a mozgásállapotot (esetenként a mozgásszervi károsodás fajtáját és annak motoros következményeit, azon belül az ér-



Sportolj velünk! – országos sportversenyen a Mozgásjavító iskola csapata

tékelés differenciált módjait), vagyis az egyes versenyszámokat nem csak az életkornak megfelelően, hanem a játék mozgásos követelményei és a motoros akadályozottság függvényében is definiálják. Ebben tekintetbe veszik a mozgásszervi kórformát és a klinikai tüneteket, valamint a sportmozgás és a mozgásos akadályozottság összefüggését.

A meghirdetett játékok segítik a motoros képességek fejlődését

- A játékokon való sikeres részvétel bebizonyította a mozgásos feladatokra való képességet, és igényt alakított ki a mozgásos aktivitásra sporttalálkozón kívül is. Mindenki számára bizonyította, hogy a mozgáskorlátozottság nem akadálya a fizikai aktivitásnak, a versenyzésnek.
- Megalapozzák a mozgáskorlátozott gyermekek sportági felkészülését, elősegítik a tehetséges fiatalok sportági törekvéseit. Példát mutatnak nemcsak a speciális sportegyesületek, sportcsoportok részére, a gyermekek, fiatalok sportjának szervezésére, hanem a többségi iskolák pedagógusai, sportszervezői számára is.

A mozgalom hatása a gyermeksport fejlődésére

Ma már ezeken a találkozókon 200-300 mozgáskorlátozott gyermek vesz részt az ország minden részéből speciális és többségi iskolák, civil szerveződések, sportegyesületek vagy szülők egyéni nevezése formájában.

A fogyatékosok sportjának egyesületi elterjedése maga után vonta a vidéki sportegyesületeken és sportcsoportokon belül a gyermekek, fiatalok sportolásának, valamint olyan sportágak elterjedését is, amelyek a különböző mozgásállapotú és életkorú gyermekek részére jól alkalmazhatók. Így terjedt el és vált a mozgáskorlátozott gyermekek széles körű tevékenységévé Magyarországon az úszás és a teremhoki, vagy így lett a hazai gyakorlatban a súlyosan sérült mozgáskorlátozott gyermekek, fiatalok és felnőttek közkedvelt sportága a boccsa.

A mozgalom fejlődését érzékelteti, hogy 1985-ben, az első úszóversenyen mindössze 8–10 tanuló vett részt. Az úszás országos elterjedése következtében ma már a gyerekversenyeken csak az alsó tagozatos, a kezdő és a nagyon súlyosan mozgáskorlátozott tanulók vehetnek részt. A Sportolj velünk! versenyein 40–50 úszó jelenik meg. Az évek óta versenyző gyermekek és fiatalok részére országos úszóversenyek is vannak, illetve versenyük része az országos úszóbajnokság rendszerének. További versenyek is tért hódítottak a gyakorlatban: például a Mikulás Kupa mozgáskorlátozott gyermekek részére Budapesten, s ismeretesek egyéb úszóversenyek

is: a székesfehérvári Szent Miklós Úszókupa, ahol az értelmileg sérült gyermekek, köztük a halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek is megjelennek (Bója Úszócsoport Fogyatékosok Sportegyesülete, megalakulásának éve 1990), vagy a kaposvári és a győri egyesületek által rendezett találkozók, amelyeknek szintén része az úszás és egyéb versenyszerűen alkalmazott mozgásos játék.

A „mozgásjavító" iskolai és sportegyesülete tehetséggondozásért végzett munkája eredményeként tanulói közül négyen szereztek jogot az 1992. évi barcelonai paralimpián való részvételre, ahol Vereczkei Zsolt paralimpiai bajnok, aranyérmes lett, míg Zámbó Diána bronzérmes, Ráczkó Gitta 4. helyezést, Simon Csaba pedig 8. helyezést ért el. Ezek az eredmények az iskolai tehetséggondozás és a korai versenyeztetés nélkül nem jöhettek volna létre. A fejlődést mutatja az is, hogy a budapesti „mozgásjavító" iskolában a mozgásnevelés tanórán kívül jelenleg hétféle sportszakkör működik: kerekesszékes kosárlabda, úszás, vívás, teremhoki, boccsa, művészi torna, kerékpár. Az iskola diáksport-egyesülete, a Mozgásjavító Diáksport Egyesület a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének tagszervezete.

Forrásmunkák

- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1985): Sportolj velünk! Országos sporttalálkozó mozgáskorlátozott gyermekek és fiatalok részére. Versenykiírás. MEOSZ TSB, Bp.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992): Az esélyegyenlőség elvének érvényesülése a mozgáskorlátozottak sportjában. Magyar Testnevelési Egyetem, Budapest.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (2002): Az iskoláskorú mozgáskorlátozott gyermekek sportjának kialakulásáról. Fejlesztő Pedagógia. 13. évf. 4–5 sz. 16–19.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (2002): Terápiától a sportolásig. Fejlesztő Pedagógia. 13. évf. 4–5 sz. 7–9.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (2003): Mozgáskorlátozott tanulók adaptált testnevelés-tanítása és sportági felkészítése.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (szerk.): Adaptált testnevelés és sport. I. kötet. FONESZ, Budapest. 55–96.
- BOZORI GABRIELLA (2002): Lovasterápia. Gondolatok és vázlatok a gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna témaköréből. Székesfehérvár.
- CSÍK JÁNOS (1984): Bemutatjuk a Halassy Olivér SC-t. MEOSZ TSB, Bp.
- GYÖRGYPÁL ÉVA (szerk., 2002): Lovasterápia – Hippoterápia. Unicornis Egészségforrás Alapítvány, Balogunyom.
- KOMÁROMI ZOLTÁN-SZÁSZ ANNA (1985): Részvétel-győzelem. Nők Lapja.
- LÉNÁRT ZOLTÁN (2002): A mozgásneveléstől a sportig. Fejlesztő Pedagógia. 13. évf. 4–5 sz. 23–25.
- Mozgásnevelés. Előkészítő csoport és 1–8. osztály részére.
- Mozgásjavító Általános Iskola Nevelési és Oktatási Terve (1979), Oktatási Minisztérium, Budapest.
- MORVAY IZSÓ (1978): A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona 30 esztendős története és jelentés az 1932-es évben kifejtett munkásságról az 1903–1933 c. előterjesztésből.
- TÓTH GYÖRGY (szerk.): Szemelvénygyűjtemény a Gyógypedagógia történetéhez. Budapest, Tankönyvkiadó, 110–116.
- NÁDAS PÁL (szerk. 1993): Kilenc évtized a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában. DFC Kiadó, Budapest.
- NÁDAS PÁL (2002): A mozgáskorlátozott diákság sportolási lehetőségei régen és ma. Fejlesztő Pedagógia. 13. évf. 4–5 sz. 19–23.
- OKTATÁSI MINISZTÉRIUM (1979): A Mozgásjavító Általános Iskola Nevelési és Oktatási Terve. Budapest.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992): Mozgáskorlátozott sportolók osztálybasorolása. Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége.
- PLESA ISTVÁN (szerk., 1980): X. Intersportinvalid 1970–1980. Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága, Budapest.
- SRDECNY V. PLESA I. (1980): A rokkantsport rövid története és az Intersportinvalid 10 éve. In: Plesa István (szerk.): X. Intersportinvalid 1970–1980.
- Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága, Budapest, 1980. 4–12.

Benczúr Miklósné dr.

Esélyegyenlőség a mozgáskorlátozott személyek sportjában

Az elmúlt évtizedekben a mozgáskorlátozott gyermekek, fiatalok és felnőttek rehabilitációjának folyamatában, életminőségük javításában mind a hazai, mind a nemzetközi gyakorlatban kiemelkedő jelentőségű lett a rendszeresen végzett testedzés és versenyszerű sportolás.

A maradandó mozgáskorlátozottságok, a különböző kóreredetű mozgásszervi betegségek, a mozgásszervrendszer megváltozott tartási és mozgási funkciói módosítják a sportmozgások alapjául szolgáló motoros képességeket, az egyén fizikai teljesítőképességét.

A sportolók egymástól meglehetősen eltérő motoros feltételekkel bírnak, vagyis nem azonos eséllyel versenyeznek.

Ezért a versenysportnál nem lehet eltekinteni a sportoló mozgásos akadályozottságától és annak következményeitől. Egy adott mozgáskorlátozottság sportáganként is más és más akadályozottságot jelenthet, más teljesítménycsökkenést eredményezhet a sportágra jellemző mozgásszükséglettől függően.

Az esélyegyenlőség érdekében a következőket kell tekintetbe venni

- Hogyan befolyásolja a megváltozott biológiai, fiziológiai háttér a sportoló motoros képességeit, és az milyen akadályozottságot jelent az adott sporttevékenység során?

- Milyen speciális versenyrendezési, környezeti és tárgyi feltételek szükségesek ahhoz, hogy a sportolás a mozgáskorlátozottak számára ugyanazt a testi, szellemi és társadalmi szerepet töltse be, mint ép mozgású társaiknál?

- Melyek azok a körülmények, feltételek, amelyek között az adott versenyző optimális teljesítményt képes nyújtani, és hogyan kell azt megítélni?

A megváltozott biológiai háttér és következményei

A mozgáskorlátozottak szervezett sportjában meglehetősen heterogén kóreredetű, egymástól eltérően akadályozott személyek vesznek részt. A sportolók a mozgásszervi kórforma, a klinikai tünetek, valamint a mozgásos akadályozottság súlyosságát tekintve eltérnek egymástól.

A sportolók egy része traumás eredetű gerincvelő-károsodások vagy egyéb eredetű bénulások, veleszületett vagy szerzett végtaghiányok, végtag-rendellenességek okozta tartási és mozgási elváltozásban szenved, de számos sportoló korai agyi károsodás vagy különböző egyéb idegrendszeri, csont- és ízületrendszeri megbetegedések okozta következmények miatt vált mozgáskorlátozottá. Gyakoriak a mozgásszervi elváltozáshoz kapcsolódó más fogyatékosságok, egészségkárosodások is, amelyek szintén befolyásolhatják a sportoló teljesítményét.

Egészségi szempontból nem hagyható figyelmen kívül, hogy a megváltozott mozgásképesség a sporttevékenység folytán a kardio-respiratorikus rendszerre fokozottabb terhelést jelent, mint ép mozgásnál. Például az amputációt követő testfelszíncsökkenés jelentősen befolyásolja a szervezet hőháztartását, és ezért jelent fokozott megterhelést.

A sportolók egy része gyógyászati vagy egyéb rehabilitációs, esetleg speciális sporteszközt használ, például kerekesszéket, fűzőt, járógépet, művégtagot, különlegesen kialakított sporteszközt, és vannak, akik rendszeresen szednek gyógyszert. A sportolók egy része többféle segédeszközt is használ. 822 sportolóból 187 fő összesen 238 fajta segédeszközt használ sportolásához (Benczúr 1994).

Mivel a mozgáskorlátozottság a tartási és mozgási funkciók megváltozása során megbontja a test statikai és dinamikai egyensúlyát, a megfelelő sportág kiválasztása és sérülésspecifikus adaptálása egyéni elbírálást kíván.

A nem megfelelő sporttevékenység, a helytelenül végzett testedzés ronthatja a mozgáskárosodott sportoló mozgás- és egészségi állapotát, ezáltal másodlagos károsodásokat (gerincdeformitásokat, degeneratív arthrosisos elváltozásokat) okozhat.

Bármilyen sporttevékenység legfontosabb kívánalma, hogy ne legyen ártalmas a sportoló egészségi állapotára. Ezért mozgáskorlátozottság esetén a sportbeli alkalmasság megítélésénél, a mozgásállapotnak megfelelő sporttevékenység (sportág) kiválasztásában és annak sérülésspecifikus adaptálásában különleges egészségügyi szempontokat kell érvényesíteni.

A mozgáskorlátozott személyek sportjának főbb elvei

A mozgáskorlátozottak sportja figyelembe veszi a sportoló megváltozott adottságait, a megmaradt motoros képességekre, érzékszervi és szellemi képességekre épít, és olyan feltételeket igyekszik teremteni, amelyben a sporttevékenység a mozgáskorlátozott személy részére is sikeres, élményekben gazdag és eredményes aktivitást, versenyzést jelent (Benczúr 1992/b).

a) A sportolás indokoltságának és az egyéni elbírálás szükségességének elve

A sporttevékenység kiválasztása a megváltozott egyéni feltételektől, a mozgáskorlátozott személy elképzeléseitől, adottságaitól és nem utolsósorban tehetségétől függ. A sporttevékenység indokoltságánál, valamint a sportágválasztásnál egészségi szempontból a következők figyelembevétele indokolt:

- az alapmegbetegedés folyamatának patológiai háttere: végleges, romló, esetleg javuló tendenciája (más sporttevékenység megválasztása ajánlott például végtagredukció, illetve más izomsorvadás esetében),
- meghatározó a mozgáskárosodás súlyossága, az adott személy klinikai tünetei és azok súlyossága (pl. scoliosis esetében a féloldalas vagy a gerincet fokozottan terhelő sporttevékenység nem javasolható),
- a társuló egyéb károsodások és betegségek (pl. epilepszia, inkontinencia, légzészavarok),
- a megmaradt mozgásképesség és a sporttevékenység mozgásszükségletének viszonya,
- előképzettség, sportági felkészültség,
- a mozgáskorlátozott személy akarata, aktivitása, tehetsége,
- a környezet személyi-tárgyi lehetőségei.

b) Az orvosi vizsgálatok fokozott indokoltságának elve

Mozgáskorlátozottság esetében a sporttevékenység megítéléshez, a sportoló kategorizálásához és osztályba sorolásához, az egészségi állapot figyelemmel kíséréséhez kétirányú orvosi ellátás szükséges: mozgásállapot-felmérő és sportági besorolás, valamint sportorvosi igazolás (Benczúr 1992/d).

- Az előzőkben megállapítottuk, hogy a helytelenül végzett testedzés, az állapotnak nem megfelelő terhelés stb. egészségi problémákat, egyes esetekben állapotromlást okozhat.

A különböző kóreredetű és eltérő mértékben károsodott sportolókat károsodásuk súlyossága és minősége szerint célszerű csoportosítani annak érdekében, hogy körülbelül azonos mozgásállapotú személyek versenyezzenek egymással. Ezért a sportolókat megfelelő kategóriákba és azon belül is osztályokba sorolják. Az osztályba sorolás mozgásszervi vizsgálattal és a sportági képesség felmérésével történik, amelyeket erre a feladatra speciálisan felkészített osztályba sorolási bizottság végez: szakorvos, gyógytornász és szakedző.

- A mozgáskorlátozottság fennállásakor a sportorvosi vizsgálatoknak különleges fontossága van, amelyet a sportorvosi hálózat végez. Bakanek szerint (2003, 49) a fogyatékos személyek sportegészségügyi ellátásában az „épek sportegészségügyi ellátásában bevezetett módszerek, eljárások, eredmények" adaptálása szükséges. Ezen túlmenően felhívja a figyelmet a fogyatékosok sportegészségügyi ellátása érdekében a sportorvosi hálózat továbbképzésének szükségességére

A sportorvosi vizsgálatok mellett szükséges lehet a mozgásszervi károsodás típusának és súlyosságának, valamint a kísérő egészségkárosodásoknak megfelelő gyakoribb szakorvosi ellenőrzésre is. 465 sportolóból 130 esetben találtak a sporttevékenységet befolyásoló krónikus betegséget vagy egyéb fogyatékosságot (Benczúr 1994).

c) A sporttevékenységet irányító szakember speciális felkészültségének elve

A sporttevékenységet irányító szakembereknek a sportszakmai kérdéseken kívül különleges elméleti és gyakorlati ismeretekkel is kell rendelkezniük. A sportági felkészültségen túl jártasnak kell lenniük

- a sportolással kapcsolatos egészségi problémákban,
- az adott mozgásos akadályozottságban, a kórforma, a klinikai tünetekhez kapcsolódó elváltozások és azok lehetséges sportági következményeiben,
- az adott akadályozottság és a sporttevékenység elemzésében (az adott sportoló akadályozottságának, egészségi problémáinak sportági következményei, az egyéni képességek reális megítélése, a megsegítés lehetséges módjai stb.),
- a mozgáskorlátozott személyek sportjának sportszakmai kérdéseiben, a versenysport nemzetközi és hazai szabályaiban, a speciális szabályokban, az adaptáció lehetőségeiben, az eszközös (környezeti-technikai, gyógyászati és technikai, illetve sporteszközös) megsegítésben stb.

d) Az esélyegyenlőség elvének érvényesítése

A mozgáskorlátozottság alapvetően megváltoztatja a sportoló teljesítőképességét. A fizikai akadályozottságból eredő hátrányok kiküszöbölése, az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése a mozgáskorlátozottak sportjának egyik

alapvető feltétele. A mozgáskorlátozott személyek egymástól eltérő objektív feltételekkel versenyeznek. Hogyan segíthetjük elő az eltérő feltételek ellenére az azonos esélyt a sportolásban?

Az esélyegyenlőséget segítő adaptációs lehetőségek:

- a motoros akadályozottság szerinti sportágválasztás,
- a sportoló sportági kategóriába, osztályba sorolása,
- a sporttevékenység adaptációja, szabálymódosítás (például a sérültségi osztályoknak megfelelően módosított belső szabályok),
- a sporttevékenység környezeti adaptációja (elérhetőség, biztonság, speciális makro- és mikrokörnyezeti adaptáció)
- a sporttevékenység eszközös megsegítése (sajátos sporteszközök, a kerekesszékek egyéni adaptációja, kiegészítő technikai megoldások stb.) vagy személyi segítő alkalmazása.

e) A minimális sérültség elvének érvényesítése

A nemzetközi szabályok szerint a mozgáskorlátozottságnak olyan mértékűnek kell lennie, hogy bizonyíthatóan akadályozza az egyént az ép mozgásúak sportolásában való részvételben. Ez az úgynevezett minimális sérültség, amely sportáganként változó (Benczúr 1992/a).

Versenyzés és esélyegyenlőség

A sportolók kategorizálása és osztályba sorolása

A mozgáskorlátozottságot is figyelembe vevő teljesítmény összehasonlításra, az elért eredmények rangsorolására az idők folyamán számos módszer alakult ki. A legjobban elterjedt módszerek közös vonása, hogy a sportolókat a mozgáskorlátozottság valamilyen jellemző jegye alapján csoportosítják, és az egyes csoportokon belül a versenyen nyújtott teljesítmények szerint rangsorolják őket. Így alakultak ki a kategorizálási, osztályozási rendszerek (Benczúr 1992/d).

Történeti fejlődés eredményeként a mozgáskorlátozottak sportjának ismert világszervezetei (ISMGWF, ISOD, CP-ISRA), illetve az utóbbi évtizedben a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) munkacsoportjai dolgozták ki a mozgáskorlátozott sportolók kategorizálási és osztályozási rendszereit. A versenyzők csoportosítására többféle rendszer ismeretes, és a mai napig többféle kategorizálás, osztályba sorolás működik egymás mellett. Nemzetközi vagy az IPC által rendezett versenyeken a következők alkalmazása ismert:

- *Sérülésspecifikus kategóriák.* A sérülésspecifikus kategóriákat a mozgásszervi megbetegedés fő klinikai tünetei alapján fogalmazzák meg, és minden sportágnál azonosak a sérültség súlyosságától függő alosztályok.
- *Kombinált, úgynevezett funkcionális osztályok rendszere.* Ezt az osztályozási rendszert még nem minden sportágban dolgozták ki. Lényege, hogy a mozgásszervi megbetegedés fajtájától független. Az osztályozás a sportági mozgásszükséglet és a sportoló egyéni akadályozottsága alapján történik. Ilyen osztályozási rendszer működik – többek között – a következő sportágakban: úszás, lovaglás, asztalitenisz, vívás.

Sérülésspecifikus kategóriák és nemzetközi jelük	Súlyosság szerinti alosztályok
CL – petyhüdt jellegű bénulások	1. a, b, c – 6 alosztály
A – amputáció utáni hiányok	1. – 9. alosztály
CP – agyi eredetű bénulások utáni állapotok	1. – 8. alosztály
La – egyéb megbetegedések (amelyek nem sorolhatók az előző három kategóriába)	Sportáganként változó alosztályokkal (rendszerint álló- és ülőkategória, ezeken belüli osztályokkal
Kombinált vagy funkcionális sportági kategória – a mozgásszervi elváltozás fajtájától független kategória	Az osztályok kialakítása a sportági mozgásszükséglet alapján történik, a besorolás a sportoló akadályozottságától függ, sportáganként más és más alosztályokkal

Forrásmunkák

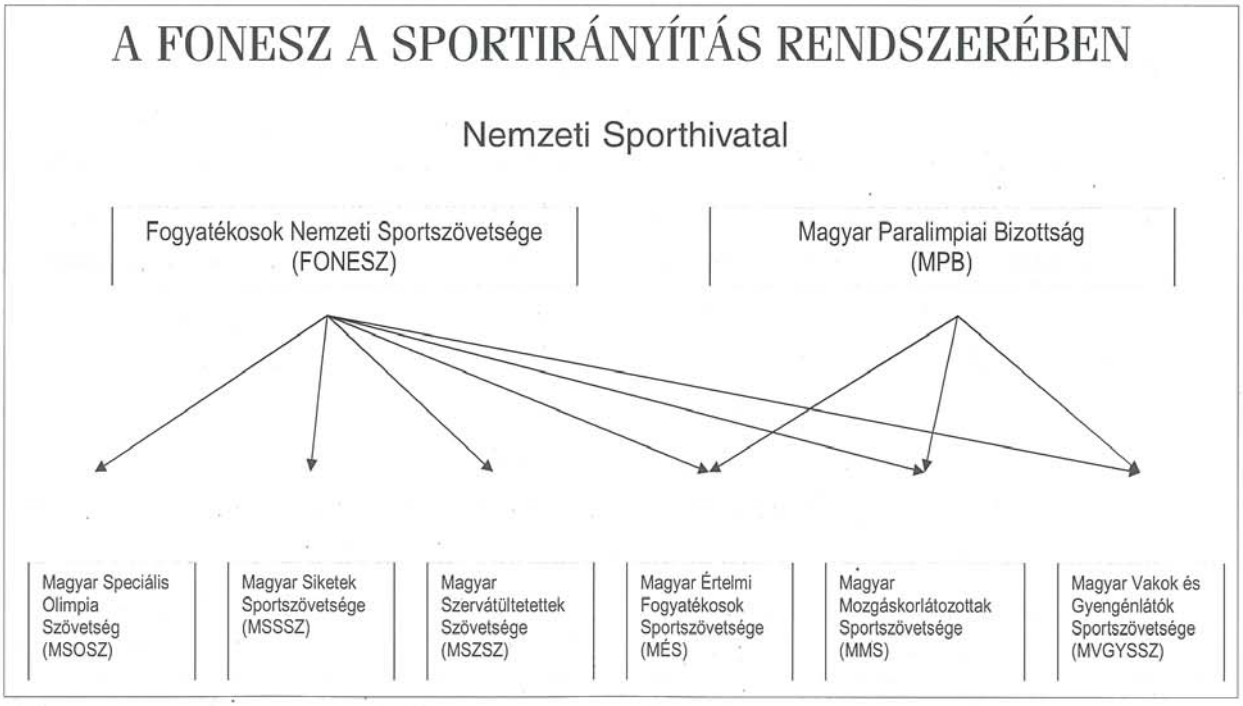
- BAKANEK GYÖRGY (2003): A sportteljesítmény összetevői. In Bakanek (szerk.): Fogyatékosok sportjának sportegészségügyi ismeretei. GYISM . Budapest, 40–49.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1984): Mozgáskorlátozottak sportja. Kézikönyv. MEOSZ TSB Budapest.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992/a): Sport és mozgáskorlátozottság. Mozgásterápia, 1. 26–27.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992/b): Esélyegyenlőséget biztosító osztályozási rendszerek a mozgáskorlátozottak sportjában I. Mozgásterápia, 3. 22–23.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992/c): Esélyegyenlőséget biztosító osztályozási rendszerek. II. Mozgásterápia, 4. 22–23.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1992/d): Mozgáskorlátozott sportolók osztálybasorolása. Kézikönyv. Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége, Budapest.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1993): Mozgáskorlátozott sportolók osztálybasorolásának alapjául szolgáló vizsgáló módszerek. Mozgásterápia, 1. 22–23.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (1994): A mozgáskorlátozottak sportjának elemzése gyógytornász szemmel. Mozgásterápia, III. 1. 25–27.
- CEREBRAL PALSY – INTERNATIONAL SPORTS AND RECREATION ASSOTIATION (1990): Classification and Sports Rules Manual. CP-ISRA.
- INTERNATIONAL STOKE-MANDEVILLE OF WEELCHAIR SPORTS FEDERATION: Official Rules International Stoke-Mandeville Games. ISMWGF.
- INTERNATIONAL SPORTS ORGANISATION FOR THE DISABLED. ISOD Handbook. ISOD.
- KISS ERIKA (2002): Mozgáskorlátozott sportolók vizsgálata. Fejlesztő Pedagógia. 13. évfolyam. 4–5. sz. 54–55.

Nagy József

A FONESZ szerepe a magyar sportéletben

A FONESZ hazai sportéletben betöltött szerepének vizsgálatát a szervezet létrejöttének szükségességével kell kezdeni. Magyarországon is, mint a legtöbb demokratikus államban, az volt a legfelsőbb sportvezetés álláspontja, hogy a sportban is a társadalmi és civilszervezetek maguk dönthessék el az állami támogatások egymás közötti elosztását. E feladat végrehajtásához szükség volt létrehozni egy olyan szervezetet, köztestületet, amely állami megbízás alapján vezető szerepet tölt be a fogyatékos emberek sportjában, a sportminisztérium irányelvei és a saját maga által létrehozott alapszabálya szerint cselekszik. A minisztérium mint legfelsőbb szakmai intézmény megtartotta magának a jogot, hogy sportkoncepcióját kidolgozza, a sport finanszírozási rendszerét kialakítsa és irányítsa.

Amikor az Országgyűlés elfogadta a 2000. évi CXLV. törvényt a sportról, azzal három új köztestületet is létrehozott. A Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetsége,



azaz a FONESZ, a fogyatékos emberek sportjával foglalkozó sportszövetségeket fogja össze egy ernyőszervezetben. Ezen felül a másik két újonnan létrehozott köztestületnek (Nemzeti Sportszövetség, Nemzeti Szabadidősport Szövetség) is alanyi jogon tagja, szervezeti szinten velük egyenrangú. A fogyatékos emberek sportjának szervezeti felépítését a mellékelt ábra mutatja be. A szervezetek egymáshoz való viszonyát tekintve fontos megjegyezni, hogy a sporttörvény 2004. évi módosításával a Magyar Paralimpiai Bizottság köztestületként alakult újra, a FONESZ tagsága megszűnt, három tagszervezete pedig közvetlenül a FONESZ-nek is tagja lett.

A FONESZ az alábbi legfontosabb feladatokat látja el

- Gondoskodik a tagok részére nyújtott állami támogatások elosztásáról. Ebben a munkában a tagok által közös megegyezésen, objektív alapokon nyugvó elosztási, számítási rendszert kellett kidolgozni. A FONESZ folyamatos elnökségi munkája, a sportszövetségek egymás iránti toleranciája, egymás versenyrendszereinek jobb megismerése eredményt hozott. Elsősorban nem a fogyatékosság típusa határozza meg a sportszövetségek közötti támogatások elosztását, hanem az általuk működtetett versenyrendszerek. (Ez eseménytől és létszámtól függő, bár kis létszámmal könnyebben lehet átlátható; rendszeresen felépített és ellenőrizhető versenyrendszer működtetése, a nagyobb létszám az elosztásnál előnyt jelent.) A FONESZ-nek itt az a szerepe, hogy átláthatóvá tegye e versenyrendszereket mind a megrendezendő versenyek számát, mind a versenyzői létszámot tekintve. A jelenlegi szervezeti és működési szabályzat szerint ugyanis ezt a két tényezőt határozza meg a hazai versenyrendszer működtetésére szánt támogatások elosztásakor, de a működési támogatások elosztásánál is szerepet játszanak. Egységes szabályok szerint bírálja el a nemzetközi versenyrendszerek működtetésére és a műhelyek támogatására szolgáló összegeket is. A sportszövetségek egységes versenynaptárban jelennek meg, így az elosztás is tisztábbá és átláthatóvá válik. Ezt segíti az új, egységes versenyengedély is, amelynek kiadását 2004-ben a FONESZ saját, kidolgozás alatt álló sportinformatikai rendszerén keresztül fogja szolgáltatni tagjai részére. A versenysporton kívüli események a szabadidő- és diáksport-kategóriába tartoznak, amelyeknek FONESZ-en keresztül történő támogatása jelenleg a FONESZ nemzeti szabadidősport-szövetségi tagsága jogán kerül a tagszervezetekhez. Az elosztási rendszerek kidolgozása megtörtént, amelyet az elnökség FONESZ közgyűlésének felha-

talmazása alapján módosíthat.

- A FONESZ feladatai végrehajtása folytán kapcsolatba került különböző állami intézményekkel, köztestületekkel, közalapítványokkal, önkormányzatokkal. Jó munkakapcsolat alakult ki
  - a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériummal,
  - a Nemzeti Sportszövetséggel (versenyengedélyek kiadása),
  - a Nemzeti Szabadidősport Szövetséggel (szabadidősport-támogatások),
  - a Wesselényi Sport Közalapítvánnyal (ösztöndíjrendszer kialakítása),
  - a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karával,
  - az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Karral (a Fogyatékos személyek testkulturális képzésének, egészségnevelésének és sportjának kiegészítő szakirányú ismeretei című továbbképzés kidolgozása),
  - az Országos Sportegészségügyi Intézettel (a fogyatékos sportolók sportorvosi engedélyének kiadási feltételei).

A jövőben, további központi feladatok FONESZ-hez történő kihelyezése esetén (például úszás- és kosárlabdasport-fejlesztés) szorosabb kapcsolatokat kell kiépíteni főleg a közalapítványokkal, hiszen közös pályázatok kiírásával sokkal hatékonyabb eredményt lehet elérni. A sportminisztérium törekvései (megyei szabadidő- és diáksport-támogatások rendszere) a FONESZ-hez hasonló, a helyi lehetőségeket jobban ismerő és átfogó megyei szervezetek megalakulását eredményezték. Ma már minden megyében és Budapesten is megalakult ez az ernyőszervezet, amelyeket a FONESZ honlapjáról bárki elérhet. A Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium – látva a megyei szintű struktúra megerősödését – a FONESZ-hez telepítette ezen szervezetek működési támogatását. A FONESZ létrehozta regionális bizottságát, melynek feladata többek között e támogatások elosztásának kidolgozása, valamint a FONESZ és a megyék közötti kapcsolattartás és koordináció elősegítése.

- A FONESZ véleményezi a kormányzati szervek jogalkotó munkáját. Így történt ez a sportörvény módosításánál és az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendeleteknél is. Következő nagy feladata a sportkoncepció kialakításával kapcsolatos tárgyalássorozaton történő részvétel lesz.
- A FONESZ legnagyobb feladatai közé tartozik, hogy nyilvántartja a fogyatékos sportolók sportszervezeteit és a fogyatékos sportolókat. Ehhez nyújt segítséget az új sportinformatikai rendszer, amelyben a FONESZ saját informatikai rendszerén keresztül dolgozza fel az összes sportág minden sportolójának adatait. A rendszer bármely sportszövetség részére elérhető lesz

saját, módosítható belépési kódrendszer révén. Ezen adatok alapján nemcsak az országos sportszövetségek, hanem azok tagszervezetei (egyesületek) is megbízható információkat tudnak továbbítani az állami sportinformációs rendszernek.

- A FONESZ céljai és feladatai között szerepel, hogy a fogyatékosok sportjának sportszövetségei részére közös irodát működtessen. 2003-ban ezt sikerült megvalósítani. A FONESZ öt tagszervezetével együtt új irodába költözött, amely minden tekintetben megfelel korunk követelményeinek. A következő lépést a Sportok Háza felépülése jelentheti, amely végső megoldás lehet a sportszövetségek közötti mindennapi kapcsolattartás és közös munka kialakításában.
- A FONESZ-nek mint a hazai fogyatékos emberek sportjával foglalkozó legnagyobb ernyőszervezetnek meg kell valósítania a sportban dolgozó szakemberek speciális továbbképzését is. A FONESZ megkapta a Fogyatékos személyek testkulturális képzésének, egészségnevelésének, testnevelésének és sportjának kiegészítő szakirányú ismeretei című továbbképző tanfolyam alapítási és indítási jogát, amely különböző szakirányú végzettségű szakembereknek nyújt fogyatékosságspecifikus elméleti és gyakorlati ismereteket. Az első tanfolyam sikeresen lezárult, a következő pedig 2004-ben már újraindult.
- A FONESZ internetes honlapjának kialakításával (www.fonesz.hu) saját híreinek, közleményeinek, felhívásainak megjelentetésén kívül lehetőséget ad tagszervezeteinek, hogy a velük kapcsolatos legfrissebb híreket, információkat közreadják.
- A FONESZ erőfeszítéseket tesz azért, hogy a médián keresztül minél többen megismerjék a fogyatékos személyek sportját. Ezzel a feladattal külön médiareferenst bízott meg.

A felvázolt feladatok teljesítése és végrehajtása folyamatosan történik, elképzelhető, hogy a jövőben bővülhet a feladatsor. Sok minden függ attól, hogy egyrészt a legfelsőbb vezetés mit ad át, másrészt a tagszervezetek – saját függetlenségüket szem előtt tartva – mennyiben partnerek a célok elérésében.

FONESZ
FOGYATÉKOSOK NEMZETI SPORTSZÖVETSÉGE

A paralimpiai játékok története

London, 1948

A paralimpiai játékok története két forrásra vezethető vissza: Stoke Mandeville-re, egy kórházra az angliai Aylesburyben, valamint (a később lovaggá ütött) Ludwig Guttman idegsebész munkásságára, aki 1944 februárjában a Stoke Mandeville kórházban megalapította a Gerincsérültek Központját. Guttman zsenialitása és előrelátása abban mutatkozott meg, hogy a sportot a gerincsérült betegek kezelésének és rehabilitációjának szerves részéve tette. Mivel hitt elgondolásának sikerében, 1948 júliusában megrendezte az első Stoke Mandeville-i Játékokat, két csapat részvételével.



Az egyik csapatot a Stoke Mandeville-i kórház, a másikat a London melletti Richmondban működő Star és Garter Rokkanthonvéd-otthon állította ki. A mandeville-i kórház előtti gyepen 16 kerekesszékes versenyző mérte össze tudását íjászatban. A következő évben öt otthon, illetve kórház csapatai versenyeztek. Guttman már ekkor felismerte annak lehetőségét, hogy a Stoke Mandeville-i Játékokból kialakulhat a fogyatékos sportolók olimpiai játékokkal egyenértékű versenye. Lelkesedése hívekre talált, és fokozatosan új sportágakat vontak be a versenybe: az atlétikát, a kosárlabdát, a vívást, az asztaliteniszt és az úszást.

Stoke Mandeville-i játékok, 1952

Guttman elképzelése a nemzetközi játékokról 1952-ben vált valóra. Stoke Mandeville egyik gyakori látogatója volt J. S. Keyser ezredes, a hollandiai doomi Katonai Rehabilitációs Központ orvos igazgatója. Az ezredes négyvégtag-bénulásos háborús veteránokból álló csapatot küldött, hogy versenyre keljenek brit bajtársaikkal, elindítva ezzel az első Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékokat. 1954-re már több ország vett részt a versenyeken, a versenyzők főként olyan kórházakból és központokból érkeztek, ahol követték azt az elgondolást, hogy a sport a rehabilitációs program része. Ahogy a játékok bővültek, kérdések merültek fel a megfelelő helyszínekkel, a szállással és a finanszírozással kapcsolatban. 1957 májusában Guttman és Joan Scruton, a Stoke Mandeville-i Gerincsérültek Központjának titkárnője részt vett a fogyatékosok sportjával foglalkozó első szakértői értekezleten, amelyet a Veteránok Világszövetsége hívott össze Párizsba. Megállapították, eljött az ideje, hogy a technikai szakemberek megvitassák és egységesítsék a nemzetközi szabályokat a gerincvelősérült sportolók számára. Ezután számos értekezletet tartottak edzők, orvosok és bírók részvételével, amelyeken megannyi technikai és szervezési szempontot vitattak meg és fejlesztettek tovább.

Guttman már 1958-ban tárgyalt Antonio Maglio professzorral, az olasz INAIL Intézet Gerincközpontjának igazgatójával annak lehetőségéről, hogy az 1960. évi Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékokat Rómában tarthassák, abban a városban, amelyet a Nemzetközi Olimpiai Bizottság kiválasztott az 1960. évi olimpiai játékok helyszínéül. 1959 májusában Rómában, a Veteránok Világszövetségének ülésén Guttman és Maglio egyezségre jutott az INAIL-lel és az olasz hatóságokkal, hogy a Stoke Mandeville-i Játékokat Rómában, az olimpia városában tartják meg. Ez a döntés lelkes fogadtatásra talált.

1959 júliusában létrehozták a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Bizottságát. A szervezet öt tagból állt: Nagy-Britannia mint állandó tag, a vendéglátó Olaszország, valamint Hollandia, Belgium és Franciaország. Guttmant elnöknek, Joan Scrutont főtitkárnak választották meg. Megtörtént az 1960. évi Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok helyszínének a kijelölése, amely később az első paralimpiai játékok néven került be a történelembe, utat nyitva a fogyatékos sportolóknak, hogy magas szintű eredményekre törekedjenek, és méltó elismerést harcoljanak ki maguknak.

Róma, 1960



A rendkívüli jelentőségű döntéssel, hogy az 1960. évi játékokat az olimpia városában, Rómában tartsák meg, valóra vált dr. Ludwig Guttmannak az olimpiával egyenértékű nemzetközi játékokról szőtt álma. Guttman és Antonio Maglio professzor, az olasz INAIL Gerincközpontjának igazgatója megkezdte a római Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok szervezését. Az 1960. évi játékokat hivatalosan a 9., évenkénti Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékokként ismerték el. A Paralympic Games elnevezést csak később, 1984-ben fogadta el a Nemzetközi Olimpiai Bizottság.

Az első játékoknak számos gyermekbetegséggel kellett megküzdeniük.

A versenyzői falut nem alakították teljes mértékben a kerekesszékekhez. A sportolókat le-föl kellett vinni a lépcsőkön, s ebben katonák segítettek. Bár a versenyek nagy részét a faluban tartották, az ügyességi számokra és a kosárlabdamérkőzésekre a falutól távolabbi helyszíneken került sor. Újfajta szállítási megoldásokat kellett tehát alkalmazni.

A játékokat szeptember 19-től 24-ig, a XVII. nyári olimpiai játékok után hat nappal tartották, az INAIL és az Olasz Olimpiai Bizottság védnökségével.

A szeptember 18-i megnyitón ötezres nézősereg köszöntötte a kerekesszékes sportolók színes felvonulását az Acqua Acetosa Stadionban. Camillo Giardina olasz közegészségügyi miniszter megnyitottnak nyilvánította a játékokat, amely az addigi legnagyobb nemzetközi vetélkedés volt 23 ország 400 sportolójának részvételével. A legnépesebb delegációval Olaszország képviseltette magát.

A versenyprogram nyolc olyan sportágat foglalt magában, amelyet hasznosnak és megfelelőnek találtak gerincvelősérült sportolók számára: snooker, vívás (tőr vagy kard), gerelyhajítás, gerelyhajítás célba, súlylökés, buzogányhajítás, férfi kosárlabda és úszás (gyors, mell, hát). További versenyszámok: asztalitenisz (egyéni és páros), íjászat, dart, valamint öttusa (íjászat, úszás, gerelyhajítás, súlylökés és buzogányhajítás).

A számos kiváló eredményt elérő versenyző között volt Franco Rossi vívó Olaszországból, Dick Thompson atléta Nagy-Britanniából, Ron Stein öttusázó és atléta az Amerikai Egyesült Államokból. Kosárlabdázásban az amerikaiak brillírozva vitték el az aranyat, legyőzve Hollandiát és Izraelt. A vívást az olasz csapat uralta, mind a kilenc érmet elnyerte a tőr- és kardvívásban. Összesen 57 versenyszámban osztottak ki érmet. Olaszország nyerte a legtöbbet Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok előtt.

A záróünnepséget szeptember 25-én az olimpiai falu sportpalotájában (Palazzo dello Sport) tartották a főpatrónus Donna Carla Gronchi és dr. Guttman jelenlétében. Guttman a következőképpen összegezte az eseményeket: *A versenyzők és kísérőik átérezték a római játékok korszakos jelentőségét: új minta jött létre a „rokkantak" számára a társadalomba és a sport világába való visszailleszkedéshez.*

A római játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	29	7	7	43
2.	Nagy-Britannia	19	16	18	53
3.	Franciaország	15	1	3	19
4.	Ausztrália	11	4	1	16
5.	Rhodesia	10	1	2	13
6.	Belgium	8	1	0	9
7.	Írország	4	0	0	4
8.	Német Szövetségi Köztársaság	3	6	9	18
9.	Olaszország	2	29	25	56
10.	Hollandia	2	6	0	8
11.	Svájc	2	4	0	6
12.	Ausztria	2	9	10	21
13.	Málta	2	4	3	9
14.	Izrael	1	2	2	5
15.	Norvégia	1	4	4	9
16.	Finnország	1	0	0	1
17.	Argentína	0	3	2	5

Tokió, 1964



Az 1960-as római játékok sikerével a háta mögött Ludwig Guttman nagyon szerette volna a játékokat ismét az 1964. évi olimpia helyszínén, Tokióban megrendezni. A terv támogatottságát erősítette azoknak a japán megfigyelőknek a pozitív reakciója, akik ellátogattak 1960-ban Rómába.

A megfigyelők jelentéseire, valamint a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Bizottságának egyetértésére támaszkodva Guttman felvette a kapcsolatot a japán hatóságokkal.

További előrehaladást értek el, amikor dr. Nakamura japán szakértő Stoke Mandeville-be utazott, hogy tanulmányozza a rehabilitációs módszereket. 1962-ben két japán versenyző vett részt a 11. Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékokon Angliában. Az 1963 júliusában tartott következő játékokra dr. Nakamura egy szakértői csoporttal érkezett. Ennek tagja volt Y. Kasai, az újonnan megalakult Japán Fogyatékosok Sportszövetségének (JSAD) elnöke, a japán kormány egyik vezető tisztségviselője. Később ő lett az 1964. évi paralimpiai játékok japán szervezőbizottságának elnöke.

A játékok megrendezéséhez szükséges pénz számos szervezettől, elsősorban az állami és magánszférában működő japán vállalatoktól kapott adományokból gyűlt össze. Ezek között voltak a nemzeti és fővárosi képviselő-testületek, a Japán Kereskedelmi Kamara, a Professzionális Baseballszövetség és mintegy kétezer kisebb adományozó.

A nyitóünnepség ötezer néző részvételével az olimpiai faluban lévő Oda-mezőn volt. A játékok védnökei, császári őfensége Akahito herceg és Michiko hercegnő is jelen voltak. A helyi és a nemzeti sajtó, rádió és televízió nagy teret szentelt az eseményeknek, rácáfolva a szervezőbizottság korábbi félelmére, hogy az olimpiai játékok miatt nehéz lesz majd felkelteni a média érdeklődését.



Összesen 21 ország 375 sportolója (68 nő és 307 férfi) vett részt a játékokon. A legnépesebb, 70 sportolóból álló küldöttség Nagy-Britanniából érkezett, őket az Amerikai Egyesült Államok 65 versenyzője követte. Az 1964-es játékokon indítottak útjára egy jelentős sportágat: a férfi és női kerekesszékes 60 méteres gyorsasági versennyel. Azóta ez lett az egyik leg-

izgalmasabb paralimpiai sportág, hozzájárulva a kerekesszékes versenyzők profiljának bővítéséhez.

Ezúttal is számos kiemelkedő teljesítmény maradt emlékezetes: az amerikai Ron Stein atlétikában, a zimbabwei (rhodesiai) Margaret Harriman íjászatban, a francia Serge Bec vívásban, a brit Dick Thompson és a dél-afrikai Daniel Erasmus az ügyességi számokban tűnt ki. Összesen 144 aranyérmet adtak át a játékok során, az éremtáblázat képzeletbeli dobogójára az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Olaszország került.

Ötezer fős tömeg üdvözölte a versenyzőket november 12-én a Nemzeti Tornacsarnokban rendezett záróünnepségen. Jelen volt a koronaherceg és a koronahercegnő, dr. Guttman, a japán miniszterelnök képviselője, az egészségügyi miniszter, valamint Tokió város kormányzója.

A tokiói játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	50	41	31	122
2.	Nagy-Britannia	18	23	19	60
3.	Olaszország	14	15	24	53
4.	Ausztrália	11	11	8	30
5.	Rhodesia	10	5	2	17
6.	Dél-Afrika	8	8	3	19
7.	Izrael	7	3	10	20
8.	Argentína	6	15	16	37
9.	Német Szövetségi Köztársaság	5	2	3	10
10.	Hollandia	4	6	3	13
11.	Franciaország	4	2	4	10
12.	Ausztria	4	1	4	9
13.	Japán	1	5	3	9
14.	Belgium	1	0	2	3
15.	Svájc	0	1	0	1
16.	Málta	0	0	2	2
17.	Svédország	0	0	1	1

Tel-Aviv, 1968



Az 1964-es tokiói paralimpiai játékokon jelen lévő mexikói megfigyelők kinyilvánították azt a szándékukat, hogy a következő paralimpiát a XIX. mexikói olimpiával együtt rendezzék meg. Nem kis meglepetést okozott hát, hogy két évvel az 1968-as esemény előtt a mexikói kormány, technikai nehézségekre hivatkozva, visszavonta a paralimpia megrendezésére vonatkozó ígéretét.

Az immár hagyományos ciklus megtartása érdekében Ludwig Guttman elfogadta az izraeli kormány és az ILAN (az izraeli fogyatékosok szervezete) meghívását, hogy az 1968. évi Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékokat Tel-Aviv közelében, Ramat Ganban tartsák meg. Az izraeli javaslatot erősen motiválta, hogy ebben az évben volt Izrael függetlenségének 20. évfordulója.

A nyitóünnepséget november 4-én a Héber Egyetem stadionjában, Jeruzsálemben tartották tízezresnél nagyobb nézőközönség előtt. A játékokat Yigal Allon miniszterelnök-helyettes nyitotta meg. 29 országból összesen 750 sportoló vett részt a versenyeken.

Gershon Huberman vezetése alatt a sportprogram az 1964-eshez képest jelentősen kibővült. Új versenyágakat vezettek be: lawn bowls (gyepteke), női kosárlabda, 100 m-es kerekesszékes verseny. Megváltoztatták a kategorizálást az atlétikában, kosárlabdában és úszásban. Kilenc sportágban voltak versenyek: atlétika (beleértve a diszkoszvetést, súlylökést, gerely- és buzogányhajítást), kosárlabda, dart, vívás, gyepteke (biliárdszerű játék), úszás, asztalitenisz és súlyemelés.

Roberto Marsont, az akkor 25 éves olasz versenyzőt kiáltották ki a játékok legkiemelkedőbb sportolójának. Miután 1964-ben a tokiói játékokon két aranyérmet szerzett atlétikában, Marson szorgalmasan készült, hogy a versenyeken való részvételének körét kibővítse az úszással és a vívással. Kilenc aranyérmet nyert, hármat atlétikában, hármat úszásban és hármat vívásban. Kiemelkedő egyéniség volt a 24 éves ausztrál sportolónő, Lorraine Dodd is, aki úszásban három rekordot állított fel osztályában ugyanazon a napon. Az Amerikai Egyesült Államok sportolója, a 20 éves Ed Owen szintén aratott: két aranyat nyert atlétikában, kettőt úszásban, egyet öttusában, egy ezüstöt kosárlabdázásban és egy bronzot gerelyhajításban.

A férfikosárlabda-döntő rendkívül izgalmas volt. Baruch Hagai csapatkapitány irányításával Izrael szoros küzdelemben 47–37-re verte az Amerikai Egyesült Államokat. Egyébként az Egyesült Államok vezette az éremtáblázatot 30 arannyal, utána Nagy-Britannia következett 27 éremmel, majd Izrael 15-tel.

A záróünnepséget november 13-án a tel-avivi vásár területén tartották Allon miniszterelnök-helyettes jelenlétében. Az 1968. évi játékok nagy sikert hoztak, 181 versenyszámban összesen húsz világrekordot állítottak fel.

A tel-avivi játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	33	27	39	99
2.	Nagy-Britannia	27	21	20	68
3.	Izrael	17	21	25	63
4.	Ausztrália	15	16	7	38
5.	Franciaország	14	9	9	32
6.	Olaszország	13	10	15	38
7.	Hollandia	12	4	4	20
8.	Német Szövetségi Köztársaság	12	12	11	35
9.	Argentína	11	10	10	31
10.	Dél-Afrika	9	10	7	26
11.	Kanada	6	6	7	19
12.	Rhodesia	5	8	7	20
13.	Norvégia	5	3	1	9
14.	Jamaica	3	1	1	5
15.	Japán	2	2	8	12
16.	Ausztria	2	6	11	19
17.	Svédország	1	6	4	11
18.	Írország	1	5	5	11
19.	Új-Zéland	1	2	1	4
20.	Svájc	0	2	6	8
21.	Belgium	0	3	3	6
22.	Spanyolország	0	4	0	4

Heidelberg, 1972



Az 1972. évi paralimpiát sem ugyanabban a városban tartották, ahol a nyári olimpiai játékokat. A Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Bizottsága úgy tervezte, hogy a Német Fogyatékosok Sportszövetsége (DVS) Münchenben szervezi meg, azonban a nyári olimpiai játékok befejezése után bezárták az olimpiai falut, hogy az épületeket privát lakásokká alakítsák át. A DVS sikertelenül próbált megfelelő szállást szerezni Münchenben a várható mintegy ezer résztvevő számára.

Heidelberg városa segítségre sietett, és felajánlotta a szervezőknek, hogy a játékokat az egyetem testnevelési intézetében tartsák meg. A lebonyolításhoz szükséges összeget a szervezőbizottság és a DVS a német munkaügyi és belügyminisztériumtól, a Nemzeti Olimpiai Bizottságtól, valamint Baden-Württemberg tartomány parlamentjétől kapta.

Dr. Gustav Heinemann, a Német Szövetségi Köztársaság elnöke volt a játékok védnöke, a hivatalos megnyitót augusztus 2-án tartották. 1004 sportoló érkezett 41 országból, a házigazdák küldöttsége volt a legnépesebb 80 sportolóval, utánuk Nagy-Britannia és Franciaország delegációi következtek.

Az 1972-es heidelbergi játékokon az eddigieken kívül újabb fogyatékoscsoportokat és versenyszámokat fogadtak be, így a vakok és gyengénlátók csörgőlabdáját és 100 m-es futását. A verseny hét napja alatt számos világcsúcsot állítottak fel, főleg úszásban, ahol ekkor használták először az elektromos érintőlapot. Kiemelkedett a holland Van der Bender 1:12,40 perces rekordja a 100 m-es gyorsúszásban.



List of Competitors	Men	Ladies	Escorts	Total
Finland	17	3	8	28
France	50	20	20	90
Gibraltar	1	–	2	3
Great Britain	50	25	19	94
Hong Kong	10	2	6	18
Hungary	4	1	2	7
India	8	3	4	15
Ireland	12	8	8	28
Israel	31	12	15	58
Italy	20	4	8	32
Jamaica	10	7	7	24
Japan	20	5	9	34
Kenya	3	–	2	5
Korea	9	1	6	16
Malaysia	3	–	1	4
Malta	7	3	6	16
Mexico	17	3	8	28
Netherlands	29	16	13	58
New Zealand	10	9	6	25
Norway	20	10	10	40
Poland	11	9	7	27
Portugal	11	2	6	19
Rhodesia	7	6	7	20
Rumania	1	–	2	3
South Africa	12	10	9	31
Spain	21	7	10	38
Sweden	30	8	14	52
Switzerland	32	4	11	47
Uganda	4	1	2	7
USA	50	16	17	83
Yugoslavia	15	5	9	29

További kimagasló eredmények: Reimer Kanadából 29,91 m-t dobott diszkosszal, Zipora Rubin Izraelből 18,5 m-es világrekordot ért el gerelyhajításban. A férfi kerekesszékes kosárlabdaverseny is magas színvonalú volt. Mintegy négyezres tömeg figyelte, hogyan szorongatta az Egyesült Államok csapata a bajnoki címet védő Izraelt, hogy aztán 59–58 arányú győzelemmel elnyerje az aranyérmet.

A játékok után tartott értekezleten az edzők és oktatók egyes versenyszámok szabályainak megváltoztatását, finomítását kezdeményezték, és úgy döntöttek, hogy a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Bizottságán belül sportáganként albizottságokat hoznak létre. Előzőleg egy technikai bizottság állította fel a szabályokat, amelynek az egyes sportágakról korlátozott ismeretei voltak. Az albizottságok létrehozásával az egyes ágazatok nagyobb önállósághoz jutottak a mozgalmon belül, különösen a kerekesszékes sportágak fejlesztésében.

Heidelberg emlékezetes maradt a gazdag társasági és kulturális programok miatt is. Itt merült fel először az ötlet, hogy találkozóhelyet létesítsenek a résztvevők számára. A rehabilitációs központnál felvert hatalmas sörsátor aztán a kötetlen esti szórakozás központja lett, és ezt a gyakorlatot követték az évenként megrendezett Stoke Mandeville-i Játékokon, valamint a következő három paralimpián is.

Dr. Fejes András – Felejthetetlen bajnokok

A magyar paralimpiai kezdet a világhoz képest kissé megkésett. Már három ciklus elmúlt, rokkant sportolók is dicsőítették az olimpiai eszmét Rómában, Tokióban és Tel-Avivban, amikor mi is bekapcsolódhattunk a sportversenyekbe.


Freitag, 4. August 1972 SPORT Nr. 177 / Seite 15

Der sportliche Teil der XXI. Weltspiele für Gelähmte läuft auf vollen Touren, wobei in den einzelnen Disziplinen mit respektablen Leistungen aufgewartet wurde, beispielsweise beim 60-Meter-Rollstuhlzeitfahren für Damen (Bild links) oder auch beim Diskuswerfen der Männer (Bild Mitte), wobei gerade ein belgischer Teilnehmer zum Wurf ausholt. Superklasse im Tischtennis präsentierten diese beiden Koreaner (Bild rechts) mit Song Sin Nam (links), dem Goldmedaillengewinner von Tel Aviv. (Fotos: Ballarin)

Képes hírek a paralimpiáról a korabeli helyi sajtóból – 1972

Több mint harminc éve már, s bizony csupán mozaikok formájában jelennek meg az ember emlékeiben az élmények, hangulatok, a versenyek izgalma, a színes kavalkád.

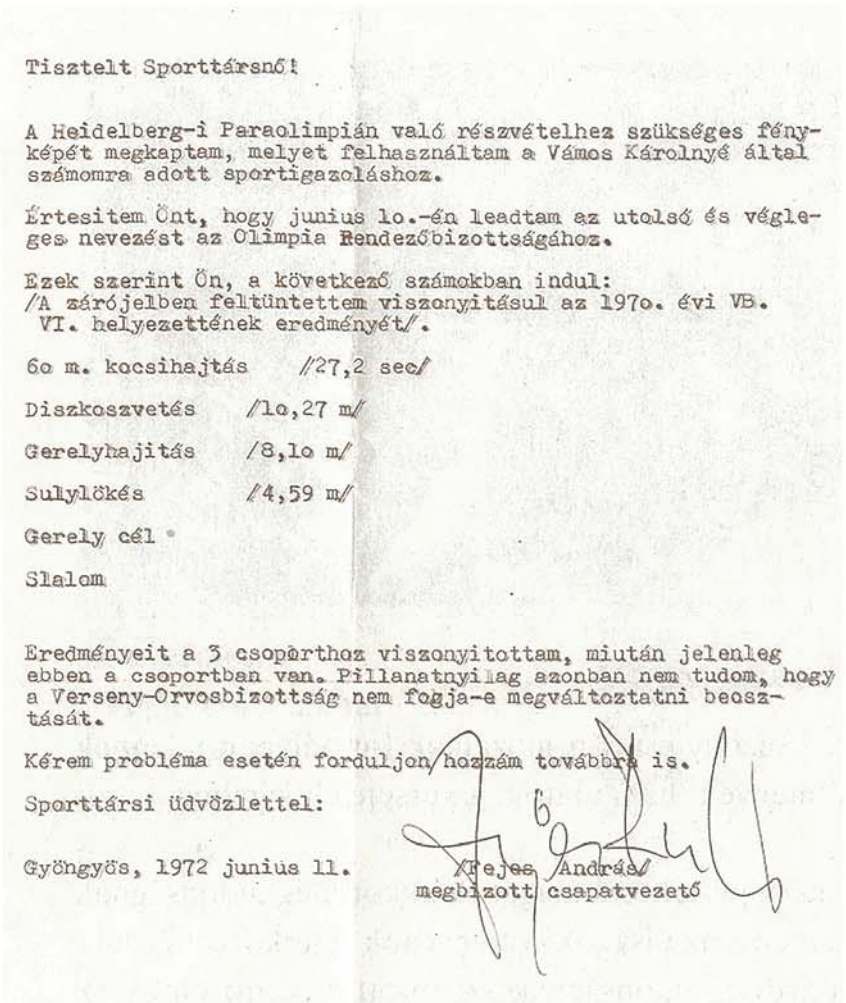
Ezúttal már mind az öt földrész képviseltette magát az akkor még újdonságnak számító versenyeken. A közvélemény, az újságok, a televíziók felfokozott érdeklődést tanúsítottak, hiszen a sportban újdonságnak számított a sérült emberek versengése.



Kerekesszékes ügyességi verseny – 1972

Kutakodik az ember foszló emlékeiben, arcok villannak fel, barátságok, nemes ellenfelek – és sir Ludwig Guttman köpcös alakja... Ő minden „értékesebb" sportolót név szerint ismert.

Sokan közülük ma már egy más dimenzióban tanúsítják a sport szeretetét és tiszteletét. Feledhetetlen bajnokok, lelkes sportbarátok és sir Ludwig is eltávozott közülünk. Emlékezünk rátok: Sit Tibi, Terra Levis, legyen nektek könnyű a föld!



Tisztelt Sporttársnő!

A Heidelberg-i Paraolimpián való részvételhez szükséges fényképét megkaptam, melyet felhasználtam a Vámos Károlyné által számomra adott sportigazoláshoz.

Értesitem Önt, hogy junius 1o.-én leadtam az utolsó és végleges nevezést az Olimpia Rendezőbizottságához.

Ezek szerint Ön, a következő számokban indul:
/A zárójelben feltüntettem viszonyitásul az 197o. évi VB. VI. helyezettének eredményét/.

6o m. kocsihajtás //27,2 sec/

Diszkoszvetés /1o,27 m/

Gerelyhajitás /8,1o m/

Sulylökés /4,59 m/

Gerely cél

Slalom

Eredményeit a 3 csoportho viszonyitottam, miután jelenleg ebben a csoportban van. Pillanatnyilag azonban nem tudom, hogy a Verseny-Orvosbizottság nem fogja-e megváltoztatni beosztását.

Kérem probléma esetén forduljon hozzám továbbra is.

Sporttársi üdvözlettel:

Gyöngyös, 1972 junius 11.

Fejes /András/
megbizott csapatvezető

Más idők jártak még akkor, igencsak építettük a szocializmust. Külföldre utazni valóságos tortúra volt. Útlevél, vízum, megbízólevél, valutaigénylés mind kevés volt ahhoz, hogy az ember – természetesen saját költségén – részt vehessen egy-egy külföldi versenyen. Ehhez kellett még a magyar hatóság kegye is! Természetesen minden sportoló önállóan, a saját terve és lelkiismerete szerint készült fel a versenyre minden anyagi, szakmai támogatás és kedvezmény nélkül.

Teljesen amatőrök voltunk, a szó legnemesebb és legpuritánabb értelmében, hiszen leginkább saját munkánkkal összegyűjtött pénzecskéinkkel vettünk, vehettünk részt egy-egy világversenyen. Ám gyermeki örömmel szerettük a sportot, a mozgás és önkifejezés lehetőségét.

Akkortájt a sport nemességét, magasztosságát gyakorta erőszakolta meg a korlátolt szemléletű, buta, csökönyös politika. Ma már nevetséges és talán méltatlan is beszélni fegyverrel őrzött országhatárokról, ideológiai jelentőségű olimpiai részvételről vagy éppen részt nem vételről, de bizony ez volt. Meg olimpikonok gyilkolása, később bojkott, majd ellenbojkott, s csak évtizedek múltán tisztult ki az ég.

Néhány, saját költségen megszerzett világbajnoki és még több Európa-bajnoki cím után hazánk hat személyre szóló meghívót kapott a Heidelbergben megrendezendő IV. paralimpiai játékokra.

Végtelenül boldogok voltunk, megszállottan lelkesedtünk. Kaptunk a sporthivataltól valamicske valutát, soron kívül útlevelet, valamint hét használt nemzeti színű trikót, ugyanannyi meggyszínű – kissé büdös – melegítőfelsőt egyenruhaként. Ez volt az első kézzel fogható állami támogatás.

...eljött az idő, amikor hatan – négy sportoló, Fejes András, Szabó Sándor,

Szoboszlai Sándor és Víg Klára tolókocsival – két autóban elindultunk a versenyre. No bizony, Trabanttal nagyon messze tudott lenni Heidelberg, főleg hogy akkor még órákat kellett várni a határátkelőhelyeken. Megaludtunk Salzburgban egy uszoda napozóágyain, és hosszú-hosszú utazás után másnap megérkeztünk.

Heidelberg csodálatos, nagy múltú egyetemi város, ott működik Európa második legöregebb felsőoktatási intézménye. Nyáron, a diákok elvonultával kiürült, és a Rehabilitációs Egyetem kollégiumai tökéletes szállásnak bizonyultak, noha végletekig puritán körülményeket biztosítottak a szobák.

Itt tapasztaltuk először, mit is jelent az akadálymentesítés. Amit csak az ember el tud képzelni – lakóépületet, templomot, éttermet, kirándulóhelyet, hajókikötőt –, mindent úgy építettek, hogy kerekesszékkel bejárható legyen.

Összegyűltünk öt földrészről, 44 országból több mint ezren – kerekesszékben sportolók –, hogy megmutassuk a világnak a csodát, amit mi tudunk. Nevezetesen, hogy az emberi élet minősége nem múlhat „holmi" járóképességen.



Kerekesszékes vívás – 1972





Ezer résztvevő – ezer győztes. Ez volt a paralimpia szlogenje, és valóban, a segítőknek, az önkéntes egyetemista szervezőknek – de a résztvevőknek is – sikerült olyan hangulatot teremteniük, olyan sportszerű vetélkedést megszervezniük, ami a legigényesebbeket is meglepte.

Amerikai kiskatonák vezette terepjárók oldották meg a helyszínek közötti összeköttetést. Bárhová, bármikor ingyen és mindenkit – ez volt az alapelvük.

A pompás megnyitóünnepély előtt utolsónak befutott az argentin csapat is, hát elindulhattak a játékok.

Ötvenezer néző a helyszínen, hat televíziós társaság nézőközönsége a képernyő előtt hallgathatta meg Gustav Heinemann államfő és Sir Ludwig Guttman ISMG-elnök megnyitó szavait. Pompás, de rövid műsor után a delegációkat Walter Scheel külügyminiszter köszöntötte, és máris elkezdődtek a vetélkedések.

Szaktekintélyek sora aggódott, hogy a versenyzők miként bírják majd a napi 14–16 órás feszültséget, rajtkész állapotot, de mindenki kitett magáért. A mérhető sportágakban – atlétika, úszás, súlyemelés stb. – harmincnégy világcsúcs dőlt meg, a kosárlabdadöntőben az utolsó két másodpercben nyert az Egyesült Államok csapata Izrael ellen 59–58 arányban. (Két héttel később Münchenben az olimpiai játékokon ugyancsak egyetlen ponttal, de vesztett az amerikai csapat a szovjetekkel szemben).



A rendezvény messze túlmutatott egy mégoly jelentős sporteseményen is, s ez egyébként a szervezőknek és nekünk, sportolóknak is hite szerint történt. Valahogy mindannyian úgy éreztük, hogy egy élet- és létforma teljes jo-

gú elismertetéséért is harcolunk. A tíz napot valamiféle szent megszállottság élménye lengte át, egyfajta heurisztikus közös akarat: tekintsen ránk a világ, ismerjék el végre, hogy az emberi élet értelmes és szép lehet rokkantan is.

Kulturális és társadalmi programok tömege várt bennünket, és örömmel fogadták, ha egy-egy helyen, eseményen a versenyzők közül valaki megjelent.

Huszonhárom ország szerzett paralimpiai pontot, 17 pedig valamilyen érmet. Mi, magyarok négy versenyzővel, nagyon szegényes felszereléssel, még szerényebb ellátmánnyal, de rettenetesen akartunk valamit produkálni.

Aztán napokon keresztül semmi sem sikerült, vállsérülés, kocsitengelytörés, rossz sorsolás – minden ellenünk dolgozott. Végre sikerült nagy nehezen összeszednünk egy negyedik és egy hatodik helyet, de éreztük, ez kevés. Azután az utolsó előtti napon a nem igazán várt sportágban – szakadó trópusi esőben – harmadik hely kerekesszék-hajtásban!

Csodálatos műsoros búcsúeste... Egyik honfitársunk úgy döntött, nem jön többé haza. Mi boldogan érkeztünk meg, s itthon a teljes közöny fogadott bennünket.

A mezeket, melegítőket leadtuk, elbúcsúztnk egymástól, az első magyar paralimpiai érem bekerült a vitrinembe, hogy aztán húsz éven át soha, senki, sehol meg ne kérdezze, mi is az tulajdonképpen.

Balázsné Vígh Klára – A régmúlt szép emlékek

Több mint harmincéves emlékeket kavart fel bennem, amikor megtudtam, hogy könyv készül a paralimpiákról. Negyedmagammal ugyanis mi voltunk az első mozgáskorlátozott sportolók, akik hivatalosan részt vehettünk hazánk színeiben az 1972. VIII. 1–10. között megrendezett világjátékokon, amelyet ma már paralimpiának neveznek.



Megélt élményeim kapcsán először is az idéződött fel bennem, hogy a mi nagy „szocialista" társadalmunkban abban az időben még jócskán gyermekcipőben járt a mozgáskorlátozottak sportja. Az államapparátus sem nézte jó szemmel ez irányú törekvéseinket.



A bal oldalon elöl, kocsiban Vígh Klári és mellette Szabó Sándor. Háttérben közöttük Vámos Károly.

Sok vitával, szívós kitartással mégis sikerült elérnünk, hogy részt vehettünk a heidelbergi versenyen. 1972. július 30-án két személygépkocsival négy versenyző, Fejes András, Szabó Sándor, Szoboszlai József és Vígh Klára vágott neki az útnak. Atlétaedzőnk, Vámosi Miklós és Fejes András bátyja volt a kísérőnk. Másfél napig tartott a fárasztó, de élményekben gazdag utazásunk. A megérkezésünk utáni fogadáson felemelő érzés volt látnunk, hogyan kúszik fel a magyar lobogó a zászlótartó rúdon.

Augusztus 1-jén tartották az ünnepélyes megnyitót, s amikor a hosszas és fárasztó várakozás után felvonultak a csapatok színes egyenruháikban (nekünk persze nem volt), az lenyűgöző látvány volt.

Másnap benépesültek a sportlétesítmények, elkezdődtek a versenyek. Itt aztán keserű érzésekkel szembesülhettünk azzal a többszörös hátránnyal, ami a mi felkészülési körülményeink, technikai eszközeink és versenytársaink lehetőségei között megmutatkoztak. Fejes András így is érmes lett, s közösen örültünk sikerének. Egyébként is, ott mindenki nagyon vidám, feldobott volt. A városban járva, közlekedve is alig-alig találkoztunk számunkra leküzdhetetlen akadályokkal, s ha mégis, számíthattunk a járókelők szívélyes segítségére.

Tudom, hogy ma már egészen más körülmények között készülhetnek, versenyezhetnek fogyatékos sportolóink, s jócskán megváltozott elismertségük is, de nekünk ezek voltak az első lépések, maga a hőskor.

Heidelberg
1972



Dr. Fejes András

atlétika, 60 m hajtás

bronzérem

fogadalom

ÉN

alulírott.

A magyar olimpiai keret tagja

FOGADOM

hogy becsületesen, töretlen akaratával és legjobb tudásom szerint készülök a Testi Fogyatékosok 1976. évi

TORONTÓI OLIMPIÁJÁRA

Fogadom, hogy a felkészülés és a versenyek során magatartásomat és minden tevékenységemet a népem és hazám iránti szeretet és hűség hatja át, hogy igaz harcosa leszek a népek közötti béke és barátság nemes eszméjének és mindent megteszek, hogy a világ testi fogyatékos sportolóinak ezen nagy seregszemlején eredményesen képviseljem hazánkat, a Magyar Népköztársaságot.

1976.

Balázs Iván
Szélényi Imre
Bicskey Gyula
Tauber Zoltán
Czuth Gábor
Tóth András
Dinesz Attila
Hajdú Levente
Varga Mihály
Lorencz Péter
Oláh József
Szelinszki András
Csik János
Dr. Plesa István
Szilvásy Lajos

Toronto, 1976

Az 1976. évi játékokon hat ország 1675 sportolója, köztük 253 nő vett részt. Több ország is távol maradt a játékokról Dél-Afrika részvétele miatt. A játékok történetében 261 amputált és 187 látássérült sportoló először szerepelt, és több új versenyszámot is indítottak.

A szervezés sokkal bonyolultabbá vált, egyszerűen azért, mert jóval több versenyszám volt, mint a korábbiakban. A különböző fogyatékosságú sportolók elszállásolása is új kihívást jelentett. Világossá vált, hogy létre kell hozni egy nemzetközi testületet, amely felügyeli és szervezi a sokféle fogyatékosság versenyszámait magában foglaló paralimpiai játékokat, és koordinálja a vendéglátó ország szervezőbizottsága és az irányító nemzetközi szövetségek együttműködését.



Íjászverseny a torontói paralimpián 1976-ban

A kanadai szervezőbizottság magánadakozóktól és Ontario tartománytól tudott anyagi támogatást szerezni.

Mivel a helyszín közelében nem lehetett megfelelő szállást találni, iskolabuszokat béreltek és berakodó dokkokat építettek ki a résztvevők és a személyzetnek a versenyek helyszíneire és vissza szállítására. Az egyes fogyatékoscsoportokat külön helyezték el: a kerekesszékes sportolók a York Egyetemen, a többiek a Torontói Egyetemen és a vakok intézetében laktak.

Először történt meg, hogy a játékokról mindennap televíziós közvetítést adtak Dél-Ontario hatszázezer nézőjének. Augusztus 3-án, a megnyitón mintegy 24 ezer néző tapsolt a sportolóknak a woodbine-i autóverseny-pályán. Az új fogyatékoscsoportok megjelenésével számos



A paralimpiai láng ünnepélyes meggyújtása a torontói stadionban 1976-ban

versenyszámmal bővült a program. A kerekesszékesek versenyét kibővítették a 200 m-es, a 400 m-es, a 800 m-es és az 1500 m-es távokkal. A paralimpiát megelőző Stoke Mandeville-i Játékokon tartott bemutató után a lövészet is műsorra került. A csörgőlabda az 1972. évi heidelbergi paralimpián történt bemutatkozása után szintén hivatalos versenyszám lett.

A kanadai Arnie Boldt, egy 18 éves, egyoldali alsóvégtag-amputált sportoló fantasztikus teljesítménye tette emlékezetessé az amputált atléták első részvételét a paralimpiai játékokon. A magasugrást 186 cm-rel, a távolugrást pedig 2 m 96 cm-rel nyerte meg, s a záróünnepségen őt köszöntötték mint a paralimpiai játékok legkiválóbb versenyzőjét.

Az amerikai kerekesszékes versenyzők is remekeltek. Kiemelkedett David Kiley, aki 100 m-en 19 mp-cel, 800 m-en 2 perc 47 mp-cel és 1500 m-en 5 perc 32 mp-cel világrekordot állított fel. Kiley tagja volt az Egyesült Államok kosárlabdacsapatának is, amely 59-46 arányban legyőzte Izraelt, és elnyerte az aranyérmet. Az úszás valamennyi fogyatékoscsoportban kiváló eredményeket hozott, Hollandia 36 aranyérem elnyerésével bizonyította dominanciáját e sportágban. A kilencnapos, színes eseménysort lezáró ünnepséget ötezer néző előtt, már a magyarok nélkül, a Centenáriumi Park stadionjában rendezték augusztus 11-én.

Hajdú Levente – Sötétben Ferihegy

A madridi repülő este érkezett Ferihegyre. Csendben, és egészen Vecsésig gurult. Tauber Zoli utolsó valutáján fodrászhoz ment, hogy a várakozó riporterek előtt jó benyomást keltsen. Még az aranyérmét is a nyakába akasztotta. Az elsőt, amit magyar paralimpikon szerzett.

Szóval, sötét este volt. Körülbelül négy nappal ezelőtt egyszer jártunk már itt. De most sötét volt, és a Szabad Európa Rádión kívül csak az illetékesek tudták, hogy a magyar mozgássérültek paralimpiai csapata – nem teljes létszámmal – visszaérkezett a politikai bornírtság, cinizmus által megalázva, hitét vesztve. Mi már akkor megérezhettük, amit Los Angeles-i olimpikonjaink 1984-ben átéltek.

Egy jelentős különbség azért volt. Mi missziónak éreztük olimpiai részvételünket, mert úgy véltük, hogy a mozgássérültek sikerei talán utat nyitnak a jövőbeli fejlődés irányába, míg az „egészséges" sportolók évtizedek óta sikeres résztvevői voltak az olimpiáknak.

Fogadásunkra egy szürke kis elvtárs vonult ki, aki annyit mondott: „Elvtársak, csend!" Csodálatos módon még egy-két tolókocsi is előkerült, és szép lassan elsomfordáltunk Ferihegyről. Harsonaszó nélkül. Hogy aztán a vak és mozgássérült sportolók hogyan jutnak haza, az már nem az ő dolguk volt. Szerencsére Köteles Laci és Koller Pista vagy hallgatta az ominózus rádiót, vagy szólt valaki nekik, így aztán majdnem mindenki a Halassy Olivér SC buszán érkezett haza.

Az epilógussal kezdtem. Talán azért, mert a mai napig is éget az a kiszolgáltatottság, az a háromnapos elvtársi ügyintézés, hogy fogalmuk sem volt róla, létezik mozgássérültek olimpiája, hiszen ilyen információ valószínűleg nem érkezett a Szovjetunióból. Ki ne lenne szomorú, amikor élete főműve így végződik?

A kezdet gyönyörű volt. Ha jól emlékszem, Balázs Iván mondta ki először: de jó lenne részt venni a torontói paralimpián! Persze kezdetben bolondnak tartottuk, de aztán mindenki megfertőződött, és elkezdtünk dolgozni, szervezni azzal a csodálatos társasággal, ami 1976-ban összejött. Az időnek szűkében voltunk, de a lelkesedés, az akkor még „divatos" társadalmi munka hatásos volt.

Felesleges volna ecsetelnem egy olimpiai részvétel jelentőségét, annyi mindenesetre tény, volt már olyan erős a hazai sportmozgalmunk, hogy becsületes helytállást ígérő csapatot tudtunk kiállítani. Az előző években tett erőfeszítések koronájaként hazai egyesületeink bázisát jelentették egy komoly erőt képviselő paralimpiai csapat kialakításának.

Indulási engedélyért levélben fordultunk az OTSH-hoz, azt megkaptuk, és elküldtük nevezésünket az illetékesekhez. Az OTSH nem tudott létezésünkről, de volt egy-két igen tisztességes referense, aki megértette az idők szavát, és ahogy

mondani szokás, „suba alatt" támogatott bennünket. Máig is szeretettel gondolok Kozmanovics Endrére és Várfi Ferencre. Voltak többen is, s ha most nem említem a nevüket, annak csak az évek múlása az oka. Tehát a formális engedély megvolt, de anyagi támogatást nem kaptunk. Azt nekünk kellett megszereznünk.

A végeredmény: tizenkét sportoló és három vezető elindulhatott a messzi útra. Minden szervező elővette összeköttetéseit, Plesa dr. (Pista bácsi) elintézte, hogy a Swissair forintért, öt sportolót pedig ingyen szállítson ki. Hadas Lászlónénak a Hódmezővásárhelyi Ruhagyárral volt összeköttetése, onnan kaptuk az olimpiai formaruhát. Rengeteg ajándékot is szereztünk.

A felkészülés alapos volt, és minden jelölt a lehetőségei maximumáig hegyezte ki formáját. A Fodor Szanatóriumban volt az utolsó edzőtábor. Csak egymás között, miniszterek, államtitkárok jelenléte nélkül tettük le olimpiai eskünket. Mi nem voltunk profik, „csupán" a legnagyobb hivatásérzéssel, tudással, lelkesedéssel megvert amatőrök.

Furcsa volt ez az eskü. Orvos, tanár, portás egy új és nem várt pályaszakasz végén megígéri, megfogadja, hogy becsülettel fog hazájáért harcolni, küzdeni. Pedig az a Haza nem is kért ilyet tőlünk, nem is nagyon tudott rólunk.

Bicskei Gyula hangjára emlékszem, amikor felemelkedett a Swissair gépe: „Jaj, de klassz!" Nem valószínű, hogy közülünk sokan repültek volna életükben – ki félt, ki lelkesedett. Útban voltunk a nagy élmény, a nagy csalódások felé. Az út elég sokáig tartott, de olyan volt a szellem közöttünk, hogy az időnek nem volt jelentősége. Montrealban váltottunk gépet. Itt egy hivatalos személy jött fel a gépre, és meglepetéssel konstatálta: „Maguk itt vannak?" Nem éreztem e rövid mondat baljóslatú kicsengését. Az illetékes ezek után távozott, mi meg két óra elteltével landoltunk Torontóban. Egy csodálatos Bábel közepében találtuk magunkat. Mindenki egy egyetemi épületben volt elszállásolva, és ez még a régi olimpiák hangulatát árasztotta. Mindenki egy helyen, hiszen az eszme, a barátság, egymás megismerése a lényeg.

Az óhazából érkezőket az újhazaiak patronálták. Így aztán nem is voltunk meglepődve, amikor az izraeli vezetők másnap már azokkal a kerékpárokkal járták be az egyetemi campus hatalmas területét, amelyeket itt élő honfitársaiktól kaptak. Nekünk is voltak „patronálóink". Az ő tanácsaik általában utasítások voltak. Amikor a torontói Magyar Ház hívott meg minket, azt tanácsolták, hogy oda „el kell menni". Amikor egy elegáns ember ajánlotta fel segítségét, jött a verdikt: „Ez nem a mi emberünk, hanyagolni." A nevekre jól emlékszem, de 28 év messzeségéből ők is olyan jelentéktelen figurák, mint a magyar illetékesek.

Egy séta során gyönyörű énekszót hallottam, egy csoport dél-afrikai dalolt. Edzők, sportolók, fehérek, feketék. Hazatérvén egy csomag várt bennünket szál-





Toronto Sun

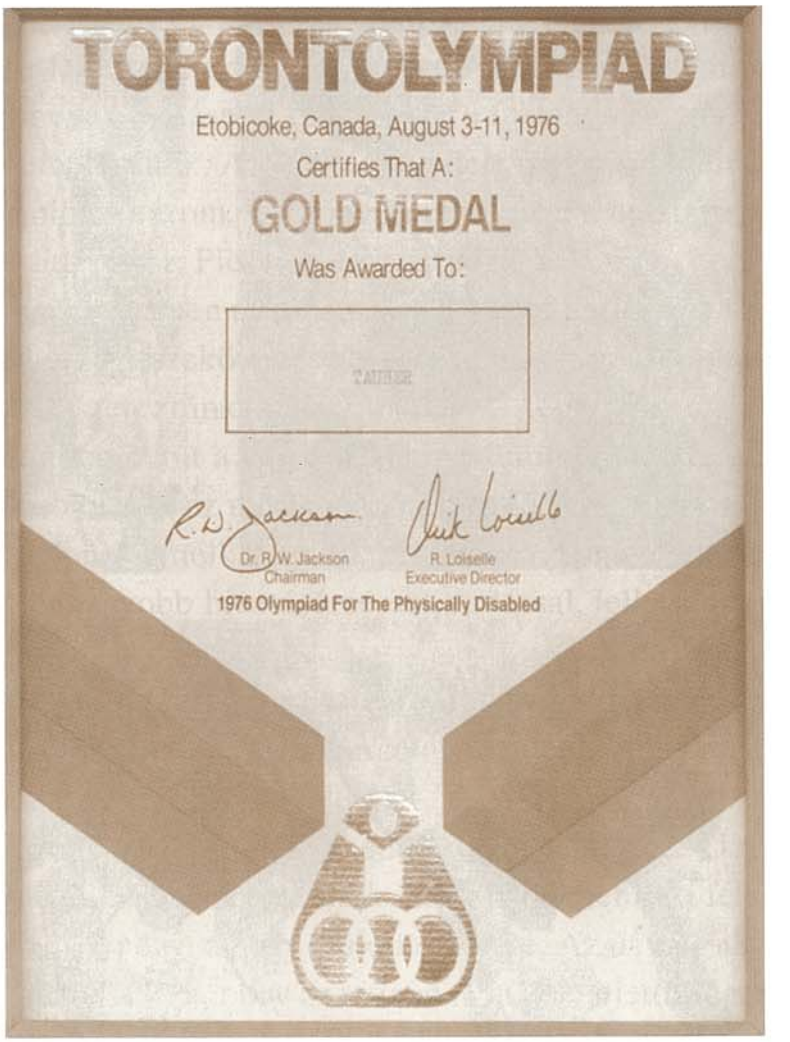

USA






TORONTÓLYMPIAD
1976 Olympiad For The Physically Disabled

lásunkon: jelvények, zászlók, apró ajándékok. Feladója Dél-Afrika küldöttsége, szeretettel üdvözlik a magyar sportolókat. A mozgássérültek között nem létezett faji megkülönböztetés, ezért az ISOD sohasem zárta ki őket a nemzetközi sportmozgalomból. A szocialista diplomáciának erről persze fogalma sem volt, de ez nemhogy mentené, inkább még visszataszítóbbá teszi tudatlanságból eredő szívtelen magatartásukat, kálváriánk kezdetét.


TORONTOLYMPIAD

Etobicoke, Canada, August 3-11, 1976

Certifies That A:

GOLD MEDAL

Was Awarded To:

Dr. R. W. Jackson
Chairman

R. Loiselle
Executive Director

1976 Olympiad For The Physically Disabled

Tauber Zoltán aranyérmének diplomája

Állítólag közvetlenül megérkezésünk előtt a jugoszláv delegáció kérdőjelezte meg először a dél-afrikaiak részvételét, mire aztán a többi szocialista ország is pánikba esett. De akkor már késő volt, a lengyelek, a kubaiak mellett mi is befutottunk.

A játékok megkezdődtek számunkra is, de azért közben arra figyeltünk, mi lesz a sorsunk. Gyakorlatilag én voltam a sportolók vezetője, Plesa dr. a magasabb diplomáciával foglalkozhatott. A háttérben történtekről, a pillanatról pillanatra változó helyzetről ő valószínűleg többet tud. A végleges döntés meghozataláig engem elzártak a csapattagoktól, s egy „illetékes" befolyására szállodában aludtam.

Izgatottan vártuk Tauber Zoli döntőjét. Messze a legjobb mozgássérült sportolónk, igazi profi, biztosak voltunk benne, akárcsak ő, hogy lesz itt magyar himnusz, magyar zászló. A döntő előtt ráadásul megjött a várva várt hír: maradhatunk! Zoltán nyert is, átszellemülten zengtük a magyar himnuszt.

Aztán másnap, nem tudni, miért, a nagykövet közölte, hogy a magyar kormány döntése értelmében, Dél-Afrika jelenléte miatti tiltakozásul vissza kell lépnünk a további versenyektől.

A magyar csapat szinte összeomlott. Bizony, volt, aki mélységes csalódottságában letépte a címert, mások meg még tovább mentek. Szörnyű volt tapasztalni, milyen kis ponttá válhat az ember, mennyire kiszolgáltatott. Ráadásul a politikai meggondolás is téves volt, hiszen ha élt volna a Dél-Afrikával szembeni bojkott kötelezettsége, indulásukat sem engedték volna. Politikusaink tudatlansága és szolgalelkűsége így tette számunkra rövid epizóddá ezt a csodálatos olimpiát.

Miután ténnyé vált visszalépésünk, közöltem a konzullal, hogy ettől a perctől a magyar állam gondoskodjék rólunk, mert mélységesen erkölcstelen volna a vendéglátók ellátását igénybe venni. Minden követ meg is mozgattak, hogy mielőbb találjanak hazafelé egy repülőt.

Így aztán a nemzetek sportolóinak sorfala között egy letört, hitét vesztett társaság szállt fel a reptéri buszra, és hagyta el a torontói olimpiát, azt az olimpiát, amiért dolgoztunk, égtünk, veszekedtünk, könyörögtünk, és teljesen kizártuk a politikát. Csak a politika nem zárt ki minket.

Hát, körülbelül itt jutunk el az epilógushoz. Ferihegy sötét... Hogy hallottuk a magyar himnuszt, láttuk az árbocon felkúszni a nemzetiszín zászlót, csak délibáb volt.

Nem tudok objektív maradni, ha a torontói olimpia kerül szóba. De lehet-e objektív az, aki saját bőrén és társai lelkén érezte, mennyire megnyomorítja a sportot, ha a politikai látszatérdekek rombolnak?

A kisemberek is megérdemlik a rehabilitációt. Talán még ma sem késő.



Súlylökés

Kozmanovics Endre – A hivatalnok emlékei

A hetvenes évek közeppén főosztályvezető voltam az Országos Testnevelési és Sporthivatalban. Nem tartozott feladatkörömbe a mozgáskorlátozottak sportja, a téma mégis mindig megtalált. Nem véletlenül, mert jó néhány évvel előtte személyes érdeklődésből foglalkoztam azzal mint gyógytestnevelés-végzettségű szakember, hogy a sportolás mennyire képes segíteni a mozgáskorlátozottak életvitelén, a társadalomba megkülönböztetés nélküli beilleszkedésükben. Ezért is segítettem munkájukban a Halassy Olivér sportegyesület megalakításáért fáradozó szervezőket, részt vettem alakuló közgyűlésükön, tanácsokkal és egyéb módon segítettem őket. Ez volt számomra a kezdet, és a torontói olimpia jelentette a befejezést. Akkor a mozgáskorlátozottak sportja még nem élvezett teljes elismertséget, sőt, nem is tartották sokan igazán sportnak. A hivatalos sportszervek az általuk művelteket nem ismerték el egyenrangúaknak a „rendes" sportágakkal. Ebből következett, hogy nem is volt hivatalos képviseletük a sporthivatalban, a szövetségekben, és talán ezért fordultak hozzám mint régi ismerőshöz olimpiai előkészületeik segítése érdekében.

Vállaltam, hogy segítek. Hivatali felettesem tudott róla, sőt bátorított és támogatott sok mindenben, de ez sem jelentette e sporttevékenység hivatalos elismertségét. Megtörténtek az előkészületek Torontóra, összeállt a csapat. Felkérték a hivatalt, hogy vegyen részt olimpiai eskütételükön. Mivel minden „rokkantsporttal" kapcsolatos téma csakis a főosztályvezetői szintig juthatott el és ott nyert elintézést, tehát nekem kellett fogadnom a csapat esküjét. Torokszorongató érzés még ma is erről beszélni vagy most éppen írni. Nem lehetett meghatódottság nélkül szembenézni velük, látni azokat az elszánt, csillogó szemű, magyar címeres mezű sportolókat, akik arra készülnek, hogy ország-világ előtt bebizonyítsák, ők is valakik, ők is képesek a magyar himnuszért, a magyar dicsőségért ugyanúgy küzdeni, mint ahogy az olimpiákon a magyar olimpikonok eddig tették.

A csapat elutazott, vártuk a híreket. Jó hír volt Tauber Zoli aranya. Rossz a külügyminisztériumból jött, mégpedig hogy a magyar csapatot azonnal rendeljük visszza, mert a nagykövet jelezte, hogy Dél-Afrika is részt vesz a játékokon, márpedig a velük való versenyzést az apartheidre vonatkozó szabályok nem engedik meg. Tiltakoztunk a hazarendelés ellen, magyaráztuk, hogy ez egészen más eset, erre nem vonatkoznak a NOB szabályai, és különben sem szabad az egyébként is „sérült" embereket megbántani, hátrányos helyzetüket ezzel is súlyosbítani. A külügy mégis utasította nagykövetét, hogy gondoskodjon a csapat hazatéréséről az első adódó alkalommal. A csapatvezető kijelentette, csak abban az esetben jönnek haza, ha arra az OTSH főosztályvezetőjétől kapnak utasítást. A külügy közölte a nagykövettel, hogy a főosztályvezető is kéri hazatérésüket, és útnak indította a csapatot.

Nagy kerülővel, spanyolországi megszakítással, külön magas költséggel tértek haza. Az újabb keserves családás itthon érte a csapatot. Azt hitték, hogy a reptéren nemzeti hősként fogadják majd őket. Ehelyett egy buszba szép csendben beszállították a társaságot, s behozták őket a városba. Se tévé, se rádió, se sajtó, agyon kellett hallgatni az eseményt. Sőt, még az is felvetődött, hogy Tauber Zolinak vissza kellene adnia az érmét.

A torontói olimpia óta huszonnyolc év telt el, sok víz lefolyt a Dunán, megváltozott a politika, a sportpolitika. A sportban is változott a helyzet, a mozgássérültek egyenrangúvá váltak, van sportszövetségük, paralimpiai bizottságuk, a sporthatóság által elismert és anyagilag támogatott szervezetük. Ugyanolyan feltételek mellett készülhetnek már, mint a versenysportolók az olimpiára. Mindez a demokrácia érdeme, de szerepet játszott benne a Torontót követő időszak sok szervezeti változása, a testi fogyatékosságból adódó hátrányos megkülönböztetések felszámolása a sportéletben is. A hetvenes évek második felében megalakult a sporthivatalban a hátrányos helyzetűek sportbizottsága, s a téma felelőse főfoglalkozású osztályvezető lett. A sokszor változó „sporthivatalok" szervezeteiben aztán a későbbiekben is mindig folyamatosan előtérben maradt ez a terület.

Medal Results for All Events

	Amp.	Blind	Para.	Total
Argentina	–	–	13	13
Australia	4	8	30	42
Austria	27	2	22	51
Bahamas	–	–	–	0
Belgium	7	2	13	22
Brazil	–	–	1	1
Burma	3	–	–	3
Canada	16	30	31	77
Colombia	–	–	–	0
Cuba*	–	–	–	0
Denmark	3	2	1	6
Ecuador	–	–	–	0
Egypt	6	–	2	8
Ethiopia	–	–	–	0
Fiji	–	–	–	0
Finland	25	12	13	50
France	22	1	36	59
Germany	28	6	62	96
Great Britain	14	15	65	94
Greece	–	–	–	0
Guatemala	–	–	1	1
Hong Kong	3	–	–	3
Hungary*	–	–	–	0
India*	–	–	–	0
Indonesia	7	–	–	7
Ireland	–	–	20	20
Israel	21	1	46	68
Italy	2	–	16	18
Jamaica*	–	–	–	0
Japan	5	3	11	19
Korea	–	–	4	4
Luxembourg	–	–	–	0
Mexico	–	–	39	39
Netherlands	31	3	50	84
New Zealand	–	–	13	13
Norway	4	9	6	19
Peru	2	–	1	3
Poland**	17	12	24	53
South Africa	6	–	22	28
Spain	4	1	7	12
Sweden	21	19	34	74
Switzerland	8	2	21	31
U.S.A.	22	9	124	155
TOTALS	308	137	728	1173

*Withdrew prior to competition.
**Withdrew during competition.

Dr. Plesa István – Elrendelt tiltakozás

Néhány szúrós szilánk, keserű emlékroncs abból az igen fájdalmas halmazból, amivé számunkra a politika tette a kanadai háromkarikás játékokat.

A nagy küzdelem már csaknem fél órája véget ért. A magyar Tauber Zoli a fiúk álló, felsővégtag-sérült kategóriájában legyőzte félkarú – de teljesen ép másik kézzel játszó – ellenfelét, és ezzel aranyérmes lett.

Kis csoportba verődve a már kiürült és szürkén ásítozó lelátó alján ölelgettük Zolit és egymást, vártunk türelemmel az eredményhirdetésre, az aranyérem átadására, a magyar zászló felvonására és a nemzeti imádság felhangzására. Aztán szólították Zolit, aki egyetlen ugrással fenn termett a dobogó legtetején. Kézhiányos alkarcsonkjait az égnek emelve, boldog mosolygással integetett, és kidüllesztette mellkasát, hogy minél jobban lássék a nyakába akasztott olimpiai aranyérem.

Jó néhány perccel éjfél után végre felcsendült a magyar himnusz, és Zoli feszes vigyázzba merevedve, könnyes szemmel követte a középső, legmagasabb árbocra lassú méltósággal felkúszó magyar nemzeti zászlót.

Mi ott lent, a tribün aljában először megpróbáltuk énekelni a himnuszt, de torkunkat elszorította a meghatottság, szemünkből kicsordultak a könnyek. Az öröm könnyei voltak, ezen a paralimpián utoljára...

A csarnok sarkig kitárt ajtajain át a friss illatú kanadai éjszaka enyhe lehelete áramlott a fél órája még zsúfolásig megtelt, átforrósodott arénába.

Lehet, hogy ez a fuvallat sodort egy – netán nemzetiszín – porszemecskét a mögöttünk álló K. M. elvtárs szemébe, merthogy ő is megtörölte zsebkendőjével néhányszor a szeme táját.

K. M. az ottawai magyar nagykövetség politikai tisztje volt. Azért állt ott az eredményhirdetés alatt, hogy annak végeztével meggyőződjék, betartom-e délelőtti ígéretemet.

Történt ugyanis, hogy előző nap, éppen akkor, amikor a magyar Oláh Jóska a látássérültek 100 m-es síkfutásának döntőjét követően átvette a bronzérmet, egy rendező lépett hozzám. Miután a nyakamban lógó fényképes személyazonosító kártya adatait még szóban is megerősítve meggyőződött róla, hogy én vagyok én, egy négyrét hajtott papírlapot nyomott a kezembe, és eltűnt. Kíváncsian hajtogattam szét az ívet, amelyen a telefax jellegzetes betűivel nyomtatott következő szöveg állt:

„Plesa István dr.-nak, a magyar rokkantválogatott vezetőjének.

Tiltakozzon Dél-Afrika részvétele miatt. Ha tiltakozásának nem adnak helyt, csapatával haladéktalanul térjen haza. OTSH."

Ennyi... A megdöbbenéstől hosszú percekig megmerevedve álltam. Nem emlékszem, hogy a mérhetetlen elkeseredésen, a tehetetlen haragon túl volt-e valami ép gondolatom. Először tűzforróság öntött el, aztán éreztem, hogy lankadok, sápadok.

Nyilván ezt észlelte azon rendezők egyike, akik kis elektromos meghajtású, négyszemélyes furikokon száguldoztak fel-alá a rendezvény színhelyén. Megállt mellettem, és kérdezte: – Hová?

– Sir Ludwig Guttmanhoz – mondtam szomorúan.

Guttman professzor Lengyelországban született, jól beszélt németül is. Már jó nevű gerinc- és mozgásszervi sebész volt, amikor a náci megszállás elől Angliába menekült. Egyike volt azoknak a kiválóságoknak, akik a múlt század első felében végleg leválasztották a sebészetről és a korszerű fejlődést megalapozva önálló szakmává tették az ortopédiát, traumatológiát. Hazánkban áldott emlékű tanítómesterem, Guttman kortársa és barátja, Zinner Nándor professzor volt a modern ortopédia egyik jeles úttörője. Részben mint az ő tanítványa, másrészt a hazai mozgássérültek sportja alapjainak lerakása során korábban már gyakori kapcsolatban álltam sir Ludwiggal.

Így tehát nem teljesen ismeretlenül törtem rá problémáimmal. Miután nyilvánvalóan nem Dél-Afrikát zárják majd ki a versenyekből, hanem nekünk kell visszalépnünk, milyen nagy csalódást jelent majd ez a csapat tagjainak, akik négyéves kemény munkával készültek a versenyre. Mit szól majd a hazai sportkedvelő publikum, hogy mi sem hozunk érmeket, ha már a „nagyok" (az egészségesek) olimpiai válogatottja gyengélkedett a montreali játékokon? Mi lesz velünk, ha kizáratjuk magunkat, hol várjuk ki azt a bő hetet, amíg érvényes lesz a felerészben fizetett, felerészben a Swissairtől térítésmentesen, ajándékba kapott repülőjegyünk?

Guttman professzor hol németül, hol lengyelül vigasztalt (az utóbbit is megértettem, hiszen jól beszéltem szlovákul).

– Nem eszik oly forrón a kását – mondta, de rögtön hozzá is tette: – Egy olyan diktatúrában, mint az önöké, szót kell fogadni. Majd nem indulnak el a versenyeken, de itt maradhatnak a visszaindulásig, ugyanúgy, mint az enyémek (mármint a lengyelek). Őket is eltiltották olyan versenyektől, ahol Dél-Afrika indul. Majd elvisszük őket kirándulni a Niagarához, s velük együtt magukat is. Ami pedig a „tiltakozást" illeti, azt majd csak holnap teheti meg hivatalosan, a vezetőség képviselői előtt, mégpedig csak angolul, és nem így négyszemközt, németül csevegve – mondta mosolyogva, és vállamat bátorítóan átölelve kísért ki az irodájából.

Keserves estém, éjszakám és reggelem volt. A csapat egyetlen tagjának sem szóltam a zsebemben lapuló céduláról, amely szinte égette a bőrömet... Tiltakoz-

nom csak holnap lehet, így tehát – okoskodtam magamban – még nem dőlt el semmi, minek izgatnám a kedélyeket.

Most a legnagyobb gondom az volt, honnan kerítek olyan, angolul jól beszélő valakit, aki jogosultan szólhat a magyar csapat nevében? Biztosan akadt volna a csapatban, de – talán érthető módon – kerültem a velük való találkozást. Ott van Hajdú Levente, a Halassy SC elnöke és Szilvássy Lajos (a miskolci Akarat SE vezetője), majd ők elirányítják a fiúkat, amíg nem tisztázódik minden... – gondoltam. Közben Tauber Zoli már elődöntős lett, és szinte biztosra lehetett venni, hogy este döntőt játszik.

Már közeledett a dél. Angoltolmácsom még mindig nem volt. Egyszer csak egy joviális kinézetű civil úr lépett hozzám, és kifogástalan magyarsággal szólított meg:

– Ön dr. Plesa István? Megkapta az OTSH távmondatát? – kérdezte, majd látva identity card-omat, kezet nyújtott:

– K. M. vagyok az ottawai magyar nagykövetségről, és érdeklődöm, mi lett tiltakozásának az eredménye?

Egy árnyas helyre invitálva leültettem, és elmondtam, hogy még tegnap bejelentkeztem Guttman professzornál, de csak ma délután fogad hivatalosan a vezetőség. Éppen az a gondom, honnan kerítek angolul beszélő tolmácsot, és most nagyon örülök – hadartam egy szuszra –, hogy ön itt van, és így együtt tudunk bemenni tiltakozni, minthogy én nem beszélek angolul.

– Hát a csapatban sincs, aki tud angolul? – kérdezte.

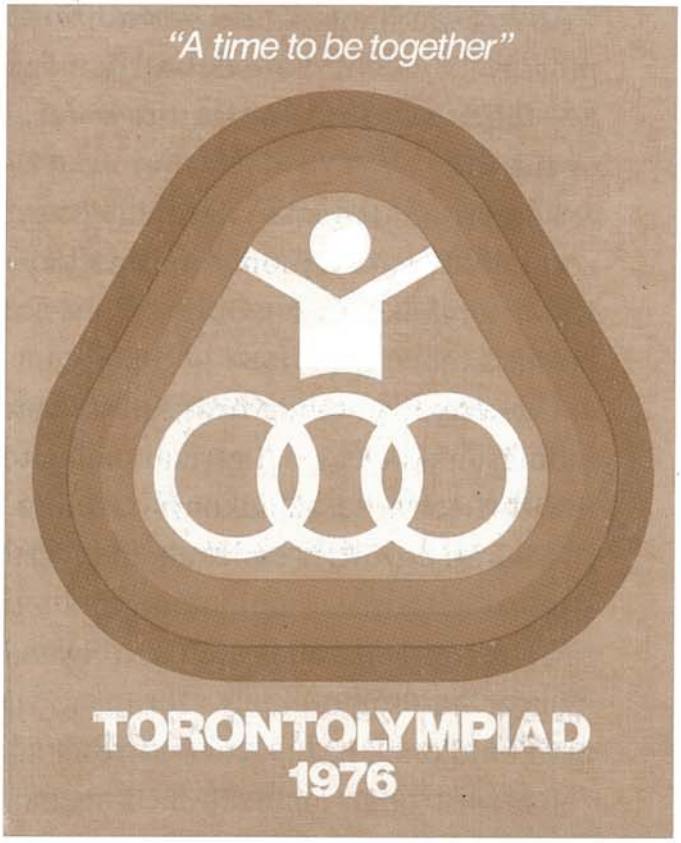
Ismét nagy lélegzetet vettem és bevallottam:

– Eddig senkinek sem szóltam a táviratról, és nagyon szépen kérem, Zoli esti döntőjéig ön se szóljon, még ha el is utasítják a tiltakozásunkat.



Délután hajszálpontosan a megadott időben beléptünk a főrendezői irodába. Guttman professzor, egy brit meg egy francia melegítőben lévő úr fogadott minket.

K. elvtárs belevágott a „tiltakozás" szövegébe, de sir Guttman a második mondat közepén elhárítólag emelte fel tenyerét, és a mögötte függő hatalmas plakátra mutatva, kedves mosollyal idézte az ott olvashatókat: „A time to



be together" (a baráti együttlét ideje). Majd így folytatta: – Ha önök megtiltják a magyar csapat tagjainak, hogy versenyezzenek a dél-afrikaiak ellen, ennek ellenkezőjére nem kényszeríthetjük önöket. Döntésüktől függetlenül továbbra is szívesen látjuk csapatukat, ha másképpen nem, vendégként, és a lengyelekkel együtt (akik hasonló indokkal szintén visszaléptek a versenyektől) majd elviszszük kirándulni válogatottjukat a Niagarához. Tehát, ha úgy tetszik, a visszaindulásig a vendégeink lehetnek, „a baráti együttlét" jegyében – fűzte még hozzá.

Megragadva az alkalmat, hiányos angolságommal éppen a thank you very much-nál tartottam, amikor K. elvtárs közbevágott:

– Köszönjük kedvességüket, de a magyar csapatnak haladéktalanul haza kell utaznia.

A lélegzetem is elállt, és ma sem tudom, hogyan kerültünk ki az irodából, ahol az első szavam az volt, hogy repülőjegyünk csak egy hét múlva lesz érvényes.

– Majd megoldjuk – volt a rövid, de keményen határozott válasz.

– A fiúknak legalább estig ne tessék szólni, a döntő után majd én mindent elmondok – mondtam könyörgő hangon. Kis szünet, aztán megkaptam a kegyes választ: – Jó, nem bánom.

A himnuszt követően K. elvtárs jelenlétében felolvastam a táviratot, röviden elmondtam, hogy délután tiltakoztunk, de annak nem adtak helyt. A meghívásról, további vendéglátásunkról – K. et. utasításának megfelelően – nem tettem említést.

– Tehát több versenyszámban nem indulnak, a többit holnap megtudják, most menjenek aludni – egészítette ki az elmondottakat a követség kiküldöttje.

Miért is kellett tiltakoznunk? Minden bizonnyal volt alapja annak, hogy Dél-Afrikában létezik faji megkülönböztetés, az úgynevezett apartheid, vagyis az uralmon lévő fehér bőrű kisebbség hátrányos megkülönböztetésben részesíti a fekete bőrű őslakos többséget – de miért kellett ezért nekünk otthagyni a baráti együttlét játékait? Három apró, ezzel kapcsolatos emlékem:

Visszásan hangzik, de szinte irigyeltük azt a villogó fehér fogakkal örökké mosolygó, csokifekete dél-afrikai sporttársat, akit mindig egy csodaszép, szőke, fehér bőrű nő tologatott a kerekes székben. Látszott, hogy boldogok – együtt...

Pergett a tam-tam. Vagy négy-öt gyapjas hajú, éjfekete, fürdőnadrágra vetkőzött dél-afrikai fiú monoton ismétlődésében is érdekes törzsi táncot mutatott be. Kisvártatva két úszónadrágos, fehér bőrű sporttársuk pattant közéjük, és együtt járták a táncot.

Úgy éreztem, bíborvörös lett az arcom a szégyentől, amikor kényszerű visszaindulásunkkor egy dél-afrikai melegítős fekete fiú egy hatos csomagolású üdítőt nyújtott fel a buszablakon: – Jó lesz az úton, ha megszomjaztok – mondta –, ...a baráti együttlét emlékeként... Ezt már csak én teszem hozzá...

Jóval hazaérkezésünk után tudtam meg, hogy odafelé menet a transzatlanti járatra történő átszállás idején, a Swissair kirendeltségén már ott volt az üzenet a magyar hatóságtól, mely szerint ne vigyenek bennünket tovább Amerikába, hanem küldjenek haza. A swissairesek azonban „nem értették meg" az utasítást...

Röviden talán említsük meg azokat is, akik sokat tettek érte, hogy utazásunk megvalósulhasson.

Elsőként Csík Jancsit emelném ki, aki Torontót megelőzően már 1975 májusától „sportállást" töltött be a vezetésem alatt álló Gyógyászati Segédeszköz Gyárban, és emberfelettit teljesített utunk sikere érdekében. Többnyire ő járt el Oranovics (MSZMP KB sportilletékese) és Kozmanovics (OTSH tömegsport) főosztályvezető elvtársaknál, akiktől végül is hét repülőjegy árát, mind a tizenötünk részére komplett melegítőt és 5-5(!) kanadai dollár zsebpénzt kaptunk.

A Corvin Áruház Nagymező utcai szabósága jelképes térítés ellenében egyéni méretre megvarrta világos borsózöld színű egyenruhánkat. A Gizella úti Kalapgyártól mindenki egy szép szalmakalapot, a Hódiköttől egy váltás, a mellkason beleszőtt nemzetiszín trikóinget kaptunk. Egy dél-magyarországi kerámiagyár igen mobilis szóróajándékként felhasználható, néhány tucat olyan porcelán poháralátéttel ajándékozott meg bennünket, amelyen a „Barátság-játékok" hivatalos háromkarikás emblémája saját tervezésű magyaros motívumokkal volt körbekerítve.

Mondhatom, szépen ki voltunk stafírozva. Mindehhez Kanadába érkezésünk éjszakáján a regisztrációt és orvosi osztályozóvizsgálatot követően a rendezőségtől minden egyes csapattag kapott még egy pár elsőrendű sportcipőt és egy komplett melegítőt.

És akkor még nem is említettem a torontói magyar kolónia meghívását a Magyar Házba és a kirándulást a Niagara-vízeséshez.

A vezetésem alatt álló csapat tagjai voltak: Balázs Iván íjász, Bicskey Gyula úszó, Csík János úszó, Czuth Gábor látássérült atléta, Hajdú Levente asztaliteniszező, Lorencz Péter atléta, Oláh József látássérült atléta, Diszer Attila úszó, Szelényi Imre rollkocsis atléta (aki nem jött haza velünk), Szilvássy Lajos, a miskolci Akarat SE vezetője, Tauber Zoltán asztaliteniszező, Tóth András úszó, Varga Mihály asztaliteniszező, Zselinszky Attila, miskolci rollkocsis atléta.

A megnyitóünnepségre a tribün alagsorában várakoztunk. Oda hallatszott be egy-egy tapsvihar, de egyszer sem akkora, mint amit mi kaptunk, amikor a felvonuláskor a „B" tribünön lévő, hatalmas nemzetiszín zászlókat lengető magyar kolónia elé értünk.

Végezetül a hazaút – csak röviden: a Zoli aranyát követő éjjel alig aludtunk. Reggel megkaptuk az utasítást, hogy 18 órára legyen mindenki útra készen. A torontói magyar kolónia tagjai, értesülve a történtekről, a túláradó szeretet minden jelével elhalmozták csapatunk tagjait.

K. elvtárs estére előteremtette a pénzt, és megvette repülőjegyeinket az Ibéria légitársaság madridi járatára. Másnap hajnalban érkeztünk a spanyol főváros repülőterére, ahol kiszálláskor közölték, hogy attól kezdve Malév-utasok vagyunk. Felkerestem a Malév-pultot, ahol tudtak rólunk, és azt mondták, hogy este 20 óra körül várható az a különgép, amelyet a magyar belügyi hatóságok küldenek értünk.



1976, Paralimpia – Toronto: magyar érmesek tablója

A napot igen előkelően, a legalább ötcsillagos tranzitszálló egyágyas, fürdőszobás szobáiban (ha Csík Jancsi jól emlékszik, Hotel Barabas volt a neve) töltöttük, teljes panzióval – a Malév utasaként.

Éjféltájt indult el velünk a különgép, még sötét volt, amikor megérkeztünk, Ferihegy lámpái kialudtak, és a gép ablakából láttuk, hogy két rabszállító áll meg a lépcső alján. Torkunkban vert a szívünk. Két napszemüveges férfi jött fel a gépre, és nagyon egyértelmű határozottsággal közölte, hogy saját legjobban felfogott érdekében mindenki felejtse el az elmúlt hét eseményeit, arról senkinek egy szót sem szabad mesélni. Ezt követően tájékoztattak, hogy a jobb oldali rabszállítóba azok szálljanak be, akik a Keleti, a másikba, akik a Déli, illetve a Nyugati pályaudvarhoz akarnak menni.

Közben feltűnt a Halassy SC autóbusza is. Jómagam Lorencz Petivel együtt azzal mentem a körtérig. Azonnal, mindenki, az éjszaka leple alatt, a családjához indult.

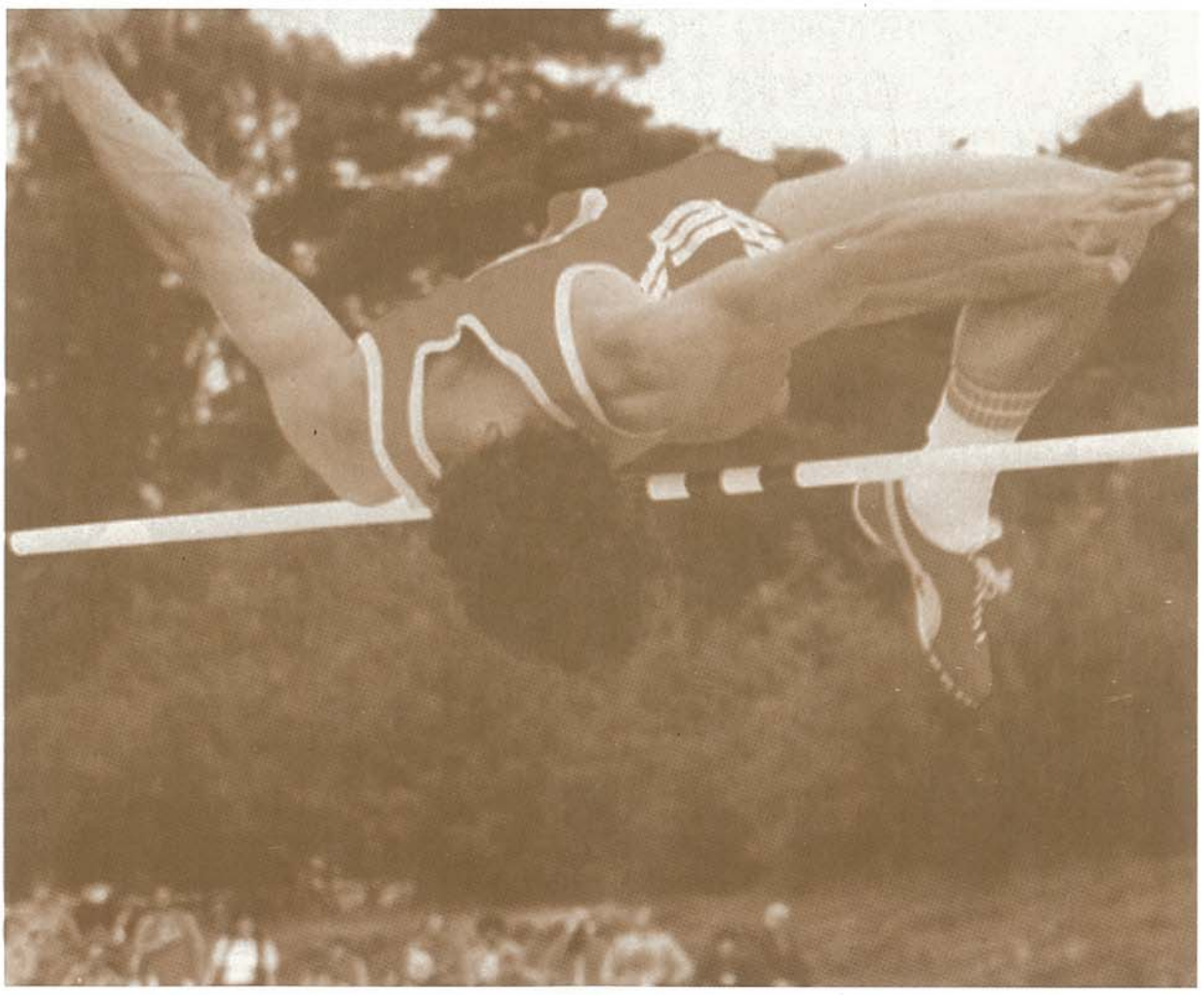
Ezekről az eseményekről azóta sem esett sok szó. Megtörtént a rendszerváltozás, pártok, kormányok váltották egymást az ország élén, s mi egyre csak várjuk a megkövetést, a rehabilitációt.

Arnhem, 1980

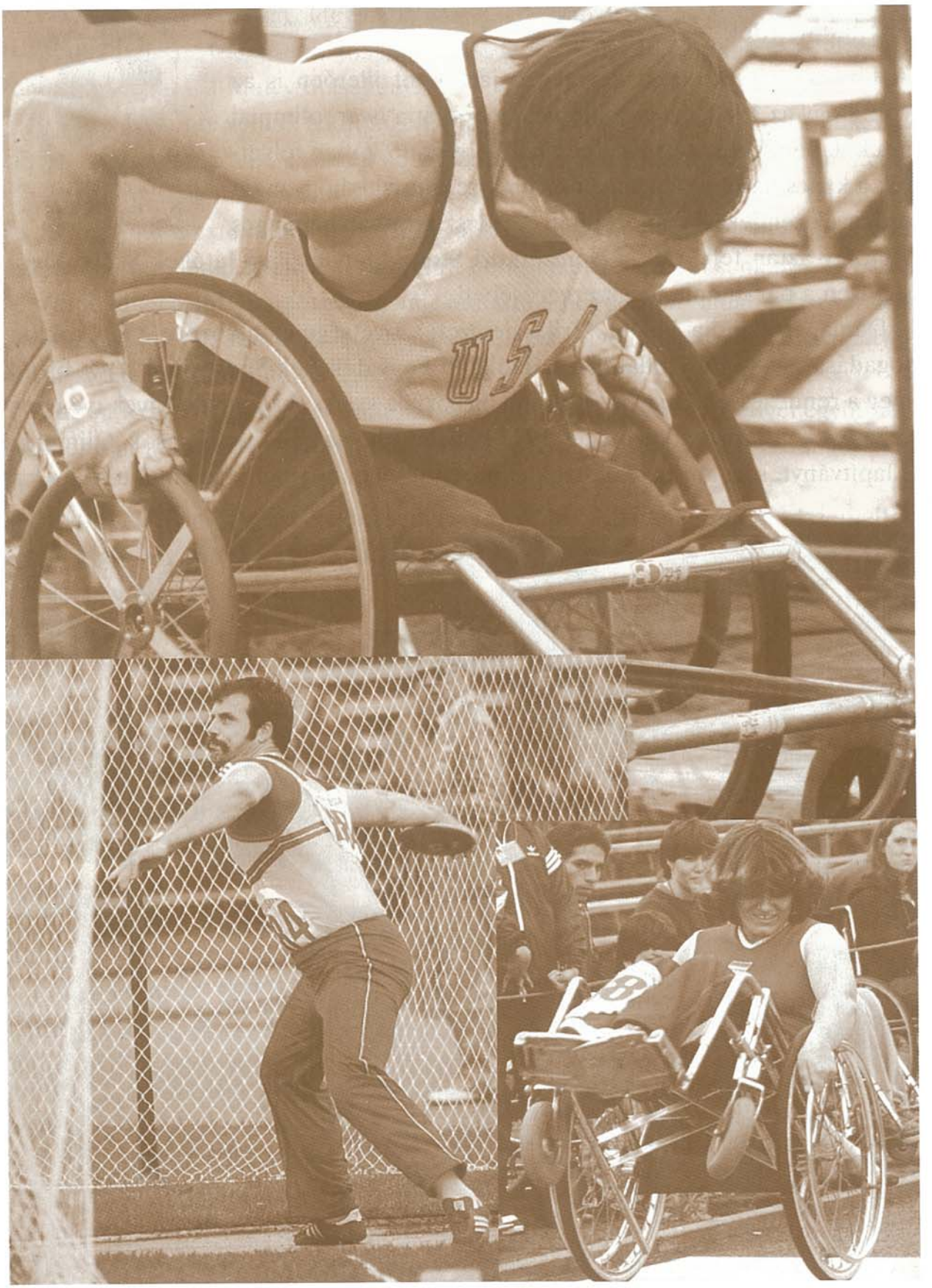
A terv természetesen a következő játékokat illetően is az volt, hogy az 1980. évi paralimpiai játékokat a nyári olimpiai játékok helyszínén tartsák. Igen korán, még 1976-ban felvették a kapcsolatot a szovjet sportminisztériummal, hogy megerősítsék rendezési szándékukat. A válasz azonban nemleges volt, így aztán felkérték a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Szövetségét, segítsen a paralimpia megszervezésében.

OLYMPICS
FOR THE DISABLED
HOLLAND 1980

Dánia, Hollandia és Dél-Afrika nemzeti szövetsége ajánlkozott a játékok befogadására, s végül Hollandiát, a Holland Fogyatékosok Sportszövetségét bízták meg a rendezéssel. Hogy meg tudjon birkózni a széles skálájú versenyek megszervezésével, a szervezőbizottság 1977-ben létrehozta a Fogyatékosok Olimpiája Alapítványt, s az anyagi eszközök előteremtésében a Telebingo című tévéjáték is



Az arnhemi paralimpián 1980-ban – magasugrás



Atlétikai számok, kerekesszékes futás, ügyességi verseny és diszkoszvetés

jelentős szerepet vállalt. Dél-Afrika részvétele ismét problémát jelentett, s az ország végül visszamondta szereplését, mivel sokan ellenezték faji megkülönböztető politikáját.

A játékokat a Papendal Nemzeti Sportközpontban, Arnhem városában tartották. A játékok védnöke Margit hercegnő királyi fenség volt. A holland kormány főleg katonai segítséggel, például a hadsereg által használt barakkok szállásként való felhasználásával járult hozzá a játékokhoz.

A nyitóünnepségen, június 21-én a Papendal stadionban tizenkétezres nézősereg volt tanúja Margit hercegnő hivatalos megnyitó beszédének. A játékokon 42 ország vett részt, összesen 1973 sportolóval. Közülük 1055-en voltak a kerekesszékes versenyzők, 452-en az amputáltak, 341-en pedig a gyengénlátók versenyein indultak. 125 CP-s sportoló is érkezett, ők először vettek részt a játékokon. A sokféle versenyszámban több mint háromezer arany-, ezüst- és bronzérmet osztottak ki. A túl bőséges éremhullásnak csak két paralimpiával később szabtak határt. Mindazonáltal a sportolók nagyon is megérdemelték az elismerést.

Érdekes egyéniség volt Neroli Fairhall Új-Zélandról, a női kettős FITA-íjászverseny győztese, aki négy évvel később versenyzett a Los Angeles-i olimpiai játékokon is, és 56 induló közül a 35. helyezést érte el. Először rendezték meg az ülőröplabda versenyszámot, melyben Hollandia nyerte az aranyérmet.

A csörgőlabdát is végképp befogadták a látássérültek hivatalos paralimpiai sportágaként. Ebben a versenyszámban 11 csapat közül Németország győzött. Úszásban az amerikai gyengénlátó Trischa Zorn hét aranyérmet nyert. Magasugrásban a kanadai egyalsóvégtag-amputált Arnold Boldt 196 cm-rel diadalmaskodott, ami új világrekordot jelentett.

Az arnhemi paralimpián először fordult elő, hogy a négy nagy fogyatékossági csoport nemzetközi sportszövetsége által képviselt sportprogramokat egy helyszínen tudták megrendezni. Itt kezdeményezték a Nemzetközi Koordináló Bizottság (ICC) létrehozását, amelyben minden szövetség képviseltette magát.

Az 1980-as évek végére a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) vált a játékok vezető testületévé. Az 1976-os torontói politikai tiltakozás, illetve mivel az elmúlt négy év nem volt elegendő hazánknak ahhoz, hogy legalább egy nemzetközi szervezetbe kérje felvételét, Magyarország ismét nem vehetett részt a paralimpiai játékokon.

Az arhemi játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	62	58	54	174
2.	NSZK	61	47	41	149
3.	Kanada	53	27	31	111
4.	Lengyelország	51	51	47	149
5.	Nagy-Britannia	43	29	20	92
6.	Hollandia	32	27	33	92
7.	Svédország	25	35	24	84
8.	Franciaország	25	23	24	72
9.	Mexikó	20	16	4	40
10.	Izrael	12	18	11	41
11.	Norvégia	11	11	7	29
12.	Belgium	11	9	13	33
13.	Ausztria	9	12	4	25
14.	Svájc	9	10	9	28
15.	Ausztrália	8	19	18	45
16.	Japán	8	10	6	24
17.	Finnország	6	15	12	33
18.	Olaszország	6	4	9	19
19.	Új-Zéland	5	6	5	16
20.	Jamaica	5	6	4	15
21.	Egyiptom	4	7	3	14
22.	Argentína	4	4	6	14
23.	Jugoszlávia	3	5	9	17
24.	Dánia	3	4	6	13
25.	Írország	2	2	10	14
26.	Kuvait	2	2	1	5
27.	Izland	2	0	1	3
28.	Spanyolország	1	14	9	24
29.	Korea	1	2	1	4
30.	Kenya	1	2	0	3
31.	India	1	1	0	2
32.	Indonézia	1	0	4	5
33.	Kolumbia	1	0	1	2
34.	Szudán	1	0	0	1
35.	Zimbabwe	0	7	4	11
36.	Bahamák	0	1	2	3
37.	Hong Kong	0	0	2	2
38.	Csehszlovákia	0	0	1	1
39.	Görögország	0	0	1	1

Stoke Mandevill, New York, 1984

Az 1984. évi paralimpiai játékokat Európában és Észak-Amerikában rendezték. Eredetileg úgy tervezték, hogy a négy fő fogyatékossági csoportban (amputáltak és a többiek, „les autres" (LA), agyibénultak (CP-sek), gyengénlátók, kerekesszékesek) együtt versenyeznek az Egyesült Államokban. Előzőleg a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) már 1977-ben kihirdette, hogy az 1984. évi olimpiai játékokat Los Angeles rendezi. A fogyatékosok független sportszervezetei nagyon szerették volna saját játékukat is az olimpia városában tartani. Ugyanakkor, amatőr szervezetekként, nem volt hivatalos kapcsolatuk a Los Angeles-i Olimpiai Szervezőbizottsággal (LAOOC), csak némi bizonytalan kapcsolatuk az Egyesült Államok Olimpiai Bizottságával (USOC).

1980-ban az Amerikai Nemzeti Kerekesszékes Atlétikai Szövetség (NWAA), a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Szövetsége (ISMGF) társult tagszervezete bejelentette, hogy saját sportágaiban más helyszínen fogja megtartani a játékokat. Ennek eredményeként a másik három fogyatékossági csoport egyesítette erőfeszítéseit, és New Yorkot választotta helyszínül. Az amputáltak és a többiek, a CP-s és a látássérült sportolók New Yorkban versenyeztek, míg a kerekesszékes sportolók Stoke Mandeville-ben, Angliában tartották versenyüket.

New Yorkba, a június 16. és 30. között tartott versenyekre 45 országból mintegy 1800 sportoló érkezett, hogy megküzdjön a mintegy 900 éremért. A játékok finanszírozása magán- és kormányforrásokból történt. A legjelentősebb adomány az Egyesült Államok szövetségi kormányától érkezett az Egyesült Államok Információs Ügynökségén keresztül. További jelentős adományozó volt New York állam és a Nemzeti Gárda. A médiában való megjelenés a parasport történetében a legszélesebb körű volt. Az Egyesült Államok legnagyobb tévécsatornái és napilapjai, valamint a BBC, a holland, a nyugatnémet tv, valamint a svéd rádió és televízió mind ott volt a versenyeken.



Az Egyesült Államok elnöke, Ronald Reagan nyitotta meg hivatalosan a játékokat

június 17-én a Mitchel Parkban. A játékok során több mint 80 ezer néző tapsolt a 13 sportágban versenyző sportolónak.



Az amputáltakat (kerekesszékeseket és járókat) kilenc kategóriába sorolták, és atlétikában, gyeptekében, lövészetben, úszásban, asztaliteniszben, csörgőlabdázásban, röplabdában és erőemelésben versenyeztek. A CP-s sportolókat nyolc kategóriája atlétikában, íjászatban, lövészetben, úszásban, asztaliteniszben, bocsában, kerékpározásban, díjlovaglásban, erőemelésben és labdarúgásban mérte össze erejét. A vakok és gyengénlátók számára három kategóriát állapítottak meg, ők atlétikában, úszásban, birkózásban és csörgőlabdában versenyeztek. A többiek, a „les autres" (LA) csoportba tartozó hat osztály sportolói atlétikában, íjászatban, lövészetben, úszásban, asztaliteniszben, röplabdában, erőemelésben és kosárlabdázásban mérkőztek meg egymással.

Mindegyik fogyatékoscsoportban kiemelkedő teljesítmények születtek. Az amerikai amputált sportoló, Jim Martinson a 100 m-es kerekesszékes versenyben 17,13 mp-es új világrekordot állított fel. A francia Mustapha Badid nyerte az aranyérmet a 800 m-es kerekes székes versenyben 2 perc 17,27 mp-es eredménnyel. Az Egyesült Államok versenyzőjét, Charles Reidet ismerték el a legkiválóbb CP-s sportolóként, amikor megnyerte az aranyérmet az erőemelésben, amely bemutató versenyszám volt a játékokon. Winford Haynes gyengénlátó sportoló az Amerikai Egyesült Államokból 11,78 mp-es eredménnyel nyert aranyat a 100 m-es vágtában. Az éremtáblázaton az Amerikai Egyesült Államok volt az első 276 éremmel, közülük 101 volt az aranyérmek száma, a második helyen Nagy-Britannia végzett 240 éremmel, köztük 75 arannyal.

Az angliai Stoke Mandeville-i versenyt július 22-étől augusztus 1-jéig tartották. A Brit Paraplégiások Sportszövetsége (BPSS) rendezte azt a Stoke Mandeville-i stadionban. Negyvenegy ország több mint ezeregyszáz atlétája indult 14 versenyszámban. Háromezer néző jelenlétében királyi őfelsége Károly herceg nyitotta meg hivata-

losan a játékokat. A sportolók tíz sportágban versenyeztek: íjászat, atlétika, kosárlabda, vívás, gyepteke, lövészet, biliárdszerű játék, úszás, asztalitenisz és erőemelés. Először tartottak kerekesszékes maratoni versenyt.

Számtalan világ- és paralimpiai csúcsot döntöttek meg, főleg az atlétikai versenyszámokban. A svájci Reiner Kuschall és az amerikai Bart Dodson uralta a férfiversenyeket, mindketten két-két aranyérmet nyertek. A svájci Heinz Frei kerekezett a legeredményesebben, aranyat nyert az 1500 m-es, az 5000 m-es és a maratoni távon. A svájci Frank Nietlespach négy aranyat és egy ezüstöt gyűjtött a kerekesszékes versenyeken. A kanadai Rick Hansen, aki később körbekerekezte a világot a Mozgásban az Ember túrán, 1500 m-en és maratonban nyert aranyérmet.

Ingrid Lauridson Dániából volt a legjobb a női versenyzők mezőnyében, atlétikában szerzett hat aranyérmével, míg az amerikai Marcia Bevard szintén hat aranyat gyűjtött be úszásban. A férfi-kosárlabdázásban a francia csapat jelentett új színt, 68-61-re verte a holland csapatot, és megszerezte első paralimpiai aranyérmét.

A német női csapat sikeresen védte meg aranyérmét, a döntőben 43-32-re legyőzve Izraelt.

A rövid, négy hónapos felkészülési idő ellenére a játékok nagy sikert hoztak. A szervezők egyetértettek abban, hogy a játékokat a jövőben mindig egy helyszínen kell tartani, mivel a paralimpia sikeréhez egységes képviseletre és részvételre van szükség. A négy nemzetközi szövetség: a Nemzetközi CP Sport- és Rekreációs Szövetség (CP-ISRA), a Vakok Nemzetközi Sportszövetsége (IBSA), a Fogyatékosok Nemzetközi Sportszervezete (ISOD) és a Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Szövetsége (ISMGF) közös megállapodásra jutott, hogy létre kell hozni a Fogyatékosok Világszervezeteinek Nemzetközi Koordináló Bizottságát (ICC) mint a paralimpiai játékok vezető testületét.

Lukáts György – Fáklya Világjátékok, 1984 – New York

(Sporttörténeti két hét az Újvilágban)

Az a tinédzser, aki most, az ezredfordulót követően olvassa ezeket a sorokat, már nem érezheti át, valójában mit jelenthetett a magyar képviselők, versenyzők, sportvezetők, kísérők számára, és ne vegyék szerénytelenségnek, nekem, a tudósítással megbízott újságírónak a lehetőség: ott lenni a nagy világtalálkozón. Hiszen – ne feledjük – 1984-et írtunk.

Emlékezetes, hogy 1980-ban Moszkvában az Amerikai Egyesült Államok (valamint jó néhány szövetségese) nem vett részt az ötkarikás játékokon. Ebből

következik, hogy a Fáklya Világjátékok júniusi rajtját a Los Angeles-i olimpia előestéjeként egyfajta politikai tesztként fogta fel a világ.

Ekkor még senki sem tudta, hogy az „épek" viadalának mezőnye teljes lesz-e. Az amerikaiak reménykedtek és egyben féltek is. Hiszen jól tudták: ha New Yorkban bármilyen gikszer történik, akkor nem úsznak meg a bojkottot. Akkor még nem sejtették, hogy ha nem történik semmi, akkor sem. Márpedig a nagy találkozó zökkenőmentesen zajlott. Igaz, az elképesztő biztonságé volt az egyik főszerep.

A 41 fős magyar küldöttség annyit látott New Yorkból vagy legalábbis Manhattanből, amennyit a repülőgép leszállásakor. Mert utána zárt folyósón, majd busszal, motoros rendőrök kíséretében vittek minket, és nem éppen Manhattan felé, hanem az onnan közel húsz kilométerre lévő, temérdek kerítéssel körbevett olimpiai faluba, az Eisenhower-parkba.

Emlékszem, a megnyitóünnepségre Ronald Reagan elnök is hivatalos volt. A mesterlövészek nem is álcázták magukat, még a reflektoroszlopok tetejét is megszállták. Aztán, néhány órás várakozás után, feltűnt három vagy talán négy, tökéletesen egyforma katonai helikopter, és az egyikből az Egyesült Államok első embere szállt ki, hogy elmondja köszöntő beszédét.

Na de most már essék szó a viadalról is. A viadalról, amelyen 53 ország több mint kétezer sportolója vett részt. A nyitónapon még keleti csodabogárként tekintettek a magyarokra, két nappal később azonban már irigykedve. Merthogy 48 óra alatt összesen 14 érem: kilenc arany, négy ezüst és egy bronz volt a mieink zsákmánya. Ebből például az úszó Jeszenszky Attila egymaga négy aranyat szerzett. Egyébként is, a kilenc elsőségből nyolc az uszodában született.

Csodálatos volt látni, hogy a hat magyar úszó mindegyike – legalább egyszer – a dobogón állhatott. Első aranyunkat Tóth András szerezte 50 méter háton, nagy gondot okozva a rendezőknek, akik csak nehezen találták meg a magyar zászlót, majd fordítva (zöld-fehér-piros) húzták fel a Himnusz alatt. Fél óra múlva természetesen már jól tudták a dolgukat, sőt Jeszenszky negyedik aranyánál már viccesen jegyezte meg a lobogókért felelős fiatalember: „Nem tudom, minek húzogatom én fel és le a magyar zászlót, egyszerűbb, ha fenn hagyom."

Nos, a zászlós ifjú akkor még nem sejthette, hogy másnap is akad dolga velünk. Például akkor, amikor Dukai Géza 100 méteres mellúszásban világcsúcsot úszva nyert, sőt 100 pillangón is az övé lett az aranyérem. Ezen a napon további kilenc magyar dobogós helyezést könyvelhettünk el, köztük Szabó Tibor súlylökésben nyert aranyát és a férfiasztalitenisz-csapat ezüstjét. Egyébként a sors valahogy úgy intézte, hogy a nonstop örömmámor kora reggel se szüneteljen.



A magyar csapat az állami fogadáson hazaérkezésük után

A következő nap hajnalán ugyanis, az információs papírhalmazt lapozgatva, Vinkó György, az atléták edzője meghökkentő értesítésre bukkant: „A 200 méteres férfi vegyes úszásban Tory György nem a harmadik, hanem a második helyen végzett, ezért kérjük jelentkezését a versenybizottságnál éremcsere miatt." Az okra nem tért ki az üzenet, később is csak annyit sikerült megtudnunk, hogy a második helyen célba ért spanyol fiút kizárták a versengésből. Némileg csendesebb napok következtek, igaz, Dukai Géza újabb világcsúcsa (200 méteres vegyes úszás) konzerválta a kitűnő hangulatot. Akkor azt hittük, hogy ez a magyar küldöttség 13. aranyérme, ám később a rendezők arról értesítették Jeszenszky Attilát, hogy megfosztják őt a 100 méteres gyorsúszásban szerzett elsőségétől, mivel szervezési hiba miatt (egy résztvevő, aki kvalifikálta magát a viadalra, nem indult el) megismétlik a döntőt. Erről azonban a mi fiunkat „elfelejtették" értesíteni. Óvásunkat elutasították, ám Attilától már nem merték visszakérni a medált, így aztán azóta is az ő tulajdona! A végső mérleg? Nos, lehet

csettinteni: 12 arany-, 12 ezüst- és 3 bronzérem! Az élmény? Aligha kívánhat újságíró ideálisabb közösségben dolgozni. A magyar minicsapat (az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és az NSZK küldöttsége több mint 300 versenyzőből állt, az egyes országok átlagos létszáma 100-120 körül volt) iskolapéldáját mutatta be az egy mindenkiért, mindenki egyért szellemének. A nemzetek összesített ponttáblázatán Magyarország az előkelő 11. helyen végzett. A legtöbb érmet az Amerikai Egyesült Államok szerezte Anglia és Kanada előtt.

A tények tehát önmagukért beszélnek. Az érzések, az élmények pedig örökre belénk ivódtak. A magyar küldöttség közel negyvenórás utazás után érkezett meg Ferihegyre, ahol rokonok, barátok és sportbarátok várták a sikerembereket, hogy ott helyben, együtt énekeljék el a Himnuszt.

Igen, a fogyatékosok sportéletének történelmi időszaka volt ez. Aki kételkedik, utánanézhet: Veszprém, Pécs, Miskolc, Kaposvár és Ózd városa a New York-i Fáklya Világjátékok ideje alatt jelentette be, hogy sportegyesületet alapít a mozgássérülteknek.



1984, Paralimpia – New York: magyar érmesek tablója

A New York-i játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	101	91	84	276
2.	Nagy-Britannia	75	80	85	240
3.	Svédország	51	30	22	103
4.	Kanada	48	52	49	149
5.	NSZK	44	42	29	115
6.	Hollandia	44	40	17	101
7.	Franciaország	37	39	23	99
8.	Ausztrália	29	38	26	93
9.	Norvégia	22	24	20	66
10.	Dánia	22	6	11	39
11.	Spanyolország	21	8	12	41
12.	Lengyelország	20	15	13	48
13.	Finnország	15	10	17	42
14.	Írország	13	11	20	44
15.	MAGYARORSZÁG	12	12	3	27
16.	Belgium	9	11	6	26
17.	Jugoszlávia	7	9	8	24
18.	Ausztria	5	13	7	25
19.	Svájc	5	2	2	9
20.	Portugália	4	2	7	13
21.	Olaszország	3	7	6	16
22.	Japán	3	2	5	10
23.	Kína	2	12	8	22
24.	Izrael	2	6	7	15
25.	Új-Zéland	2	3	1	6
26.	Egyiptom	2	0	3	5
27.	Trinidad és Tobago	2	0	1	3
28.	Luxembourg	1	4	1	6
29.	Brazília	1	3	2	6
30.	Burkina Faso	1	1	2	4
31.	Mexikó	0	3	3	6
32.	Izland	0	2	6	8
33.	NDK	0	2	1	3
34.	India	0	2	1	3
35.	Indonesia	0	1	1	2
36.	Zimbabwe	0	1	0	1
37.	Hong Kong	0	0	1	1

Szöul, 1988

Az 1988-as paralimpia volt az addigi legnagyobb és legkiválóbb létesítményekben tartott verseny. A szöuli játékok a paralimpikonok új generációjának nyújtott lehetőséget, hogy jól tervezett és megépített, előzőleg a nyári olimpiai játékok résztvevői által használt létesítményekben versenyezzenek. Az eredmények megmutatták, mennyire fontos a vendéglátó ország hatékony közreműködése.

A Szöuli Paralimpiai Szervezőbizottság (SPOC) csak érintőleges kapcsolatban állt a Szöuli Olimpiai Szervezőbizottsággal (SLOOC). Ám ez a kapcsolat elegendő volt ahhoz, hogy nagyszámú sport- és technikai személyzetet verbuváljanak és képezzenek ki a paralimpiai játékokhoz. A paralimpiai falu csak négy kilométerre volt az olimpiai stadiontól. A sportolók, szakvezetők, edzők és csapattámogatók az adott célra épült faluban laktak, amely tíz apartmanházból, bennük összesen 1316 szobából állt.

Mintegy 156, főleg súlyosan fogyatékos sportolók által művelt versenyszámban nem tudtak versenyt rendezni, mert nem volt meg a minimálisan szükséges három induló. A versenyzők és a nemzetközi szövetségek körében gyakori volt a csalódás, azonban a szigor helyeselhető volt, mert a paralimpiai játékoknak hitelt kellett nyerniük azáltal is, hogy a játékokon csakis magas szintű sportelvárásokat alkalmaznak.



A magyar csapat ünnepélyes bevonulása a megnyitón

Lukáts György – Csillapíthatatlan maradt az aranyláz

Bizony nehezen indult. Már az odautazás, élményben, kalandban ugyan gazdag, ám némileg fárasztó volt. Huszonegynéhány órát tartott, miután az akkori Szovjetunió légterét nem sérthette meg a gép, kerülővel, leszállással, az Északi-sarkon át vezetett az utunk (visszafelé, a változatosság kedvéért, az afrikai Bahreinben tankoltunk). Majd jött az akklimatizálódás, amelyet elkeserítően nehézzé tett a három napon át tartó, enyhén szólva kegyetlen orvosi kategorizálás, amelyben bizony alaposan „rászálltak" a New York-ban oly sikeres magyarokra.

Három sportolónkat is nehezebb mezőnybe akarták sorolni, ám ezt még, dr. Plesa István, a mieink orvosa, kihasználva nemzetközi tekintélyét ki tudta védeni. Azon azonban még a hivatalos óvás sem segített, hogy Jeszenkszky Attilát, a csodálatos úszót, aki New York-ban négy aranyérmet szerzett, egyszerűen kizárják a paralimpia mezőnyéből, egy olyan szabálypont alapján, amelyet New York után, szűk körben hoztak, és hazánkat „elfelejtettek" róla értesíteni. Attila, aki civilben akkor gyógyszerészhallgató volt, érthetően, vigasztalhatatlannak bizonyult. Akkor így fogalmazott: – Négyéves korom óta úszom. Ha nem edzek egy megszállott fanatizmusával,





A szöuli közönség csodálatos volt

akkor most nincs ez a gond. Hiszen éppen a sikeres rehabilitáció bosszulta meg magát. A betegségem neve egyébként veleszületett csípőficam. Most, éppen az úszásnak köszönhetem, hogy nem ülök tolókocsiban. Az egész életemet az egészségemnek szenteltem, és most emiatt szórtak ki. Én már semmit sem értek...



A szöuli magyar ülőröplabda-csapat

Mivel vigasztaltuk? A nagy igazsággal. Miszerint, Szöulban ugyan nem nyerhet aranyat, de az életben ő az igazi győztes! Keseregtek egyébként az ülőröplabdázók is, mivel váratlanul és magyarázat nélkül, a rajt előtt, új csoportbeosztást készítettek, és a mieinket a világbajnok Iránnal, a paralimpiai ezüstérmes NSZK-val és az örök mumus Egyesült Államokkal helyeztek egy csoportba, míg a másik ágon – amelybe „véletlenül" a házigazda is került – csak a hollandok maradtak a világ élmezőnyéből, akik kényelmesen „sétálhattak" az elődöntőbe.

Persze, a külsőségekkel nem volt baj. A köztársasági elnök fogadásán hazánkat Nádas Pál, az Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) sportbizottságának elnöke képviselte. A megnyitóünnepségre minden jegy elkelt, pedig 60–80 dollár volt az ára. Minket azonban ennél sokkal jobban izgatott a valódi viadal, amelyen tehát, 35 helyett, csak 34 (a látássérültekkel együtt) sportoló vehetett részt. Ez tulajdonképpen mini küldöttségnek számított, hiszen nem volt ritka a száz főnél nagyobb delegáció, japán például 139 sportolóval ruccant át a „szomszédba".

A visszaszámlálás tehát az Olimpiai Stadionban százezer néző előtt rendezett színpompás megnyitóval véget ért. 64 ország négyezer sportolója vonult fel, és ez a szám kétségtelenné tette, hogy a 8. paralimpia akkor a legnagyobbnak számított a játékok történetében. Ro Te Vu, köztársasági elnök beszédében az emberi bátorság és az akaraterő diadalának nevezte a játékokat. A villanyújságon csak ez állt: „Az egész világ osztozzék ebben a szeretetben."

A mámor nem tarthatott sokáig. Az edzők – érthetően – korai lefekvést rendeltek el, hiszen másnap már megkezdődött a nonstop nagyüzem.

A mieink hangulatára természetesen rányomta a bélyegét Jeszenszky Attila története, ráadásul megpróbáltatásaink ezzel még nem értek véget. Már a nyitónap reggelén folytatódott a rémálom. Nánási István, a negyedik sorozatig az első helyen állt a súlylökők mezőnyében, ám nyugatnémet vetélytársa néhány centivel túldobta. Az ötödik sorozatban azonban Nánási kezéből olyan messzire szállt a golyó, hogy ő már képzeletben a dobogó tetején hallgatta a magyar Himnuszt. Gratuláltak is neki a vetélytársak, majd mire eredménye a villanyújságra került, mintegy 40 centimétert levontak belőle. A közönség értetlenül hördült fel, a dobást lemérők csodálkozva tárták szét a kezüket, a nyugatnémet fiú pedig odalépett Istvánhoz és csak ennyit mondott: „Ez az arany téged illet." Akkora volt a felháborodás, hogy ennek a számnak aznap elmaradt az eredményhirdetése, sőt másnap és harmadnap is, ám a negyedik napon már kénytelenek voltak megtartani. Nánásit másodiknak szólították. A versenybizottság elnöke, Ko Ki Nam, belátta ugyan, hogy ha több ezer ember tiltakozik, akkor valami nem stimmel, ám – mint mondta – már nem lehet korrigálni. Az olaszos nevű német, Roberto Simonessi azonban betartotta ígéretét. A dobogóról lelépve megállította Nánásit, leakasztotta nyakáról az aranyérmet és átnyújtotta. Az újságíróknak pedig csak ennyit mondott: „Tévedésből nem szeretek nyerni..."

Összességében már eddig is rengeteg volt az óvás, a reklamálás, az időpont-módosítás, úgy tűnt, hogy a nemrég véget ért ötkarikás olimpián jól vizsgázott rendezői gárda úgy gondolta: ezt már rutinból megoldja.

Mi, magyarok a leghamarabb az uszodában, Tory Gyuri remek úszásának köszönhetően vigasztalódhattunk. A Vasas korábbi pólósa biztosan jutott a döntőbe, ahol aztán a svéd Einarsson mögött ezüstöt nyert. Ugyanebben a számban, Becsey János az ötödik helyet szerezte meg. Ő egyébként nem sokkal később, 200 méteres vegyes úszásban bronzérmet nyert. Boldogsága már csak azért is indokolt volt, mivel mindkétszer élete addigi legjobb idejét úszta. Dukai Géza ugyancsak harmadik lett 100 méteres mellúszásban, és bronzérmet nyert az akkor 18 esztendős Takács Sándor is, szintén 100 mellen, csak egy másik kategóriában. Ezen a bronznapon, remekeltek asztaliteniszezőink is. A Szepesi–Kovács kettős a harmadik helyért, nem kis bravúrral, Japánt verte 3-0-ra. Négy közé jutott az Erdős–Majsai duó is, és hogy a bronzcsoda teljes legyen, a bronzcsatában 3-2-re verték az abszolút esélyes kínai kettőst.

A harmadik napon, súlylökésben a látássérült Nagy Dénes „valódi" ezüstöt nyert súlylökésben, mindössze 28 centiméterrel lemaradva a győztes brit fiú dobásától. Eközben az uszodában Tóth András bronzot nyert 50 méter háton, Tory Gyuri pedig negyedik lett 100 pillangón.

Közeledve a paralimpia befejező harmadához, már csillapíthatatlan volt küldöttségünk aranyláza. A legfényesebb érem azonban sehogyan sem akart megszületni. Úszóink például hiába múlták felül négy évvel korábbi időeredményeiket, Dukai Géza világcsúcsait is „felülírták", különösen az ismeretlen kínai vetélytársak. Az asztalitenisz-csarnokban viszont Szepesi Attila egyszerűen remekelt. Diadalittasan menetelt egészen a döntőig, ott azonban a házigazdák kedvencében, a dél-koreai Kimben emberére talált. Pontosabban, megzavarta őt az elképesztő hangorkán és 20–16-ról vesztett. A megszerzett ezüstérem viszont minden korábbi várakozást felülmúlt.

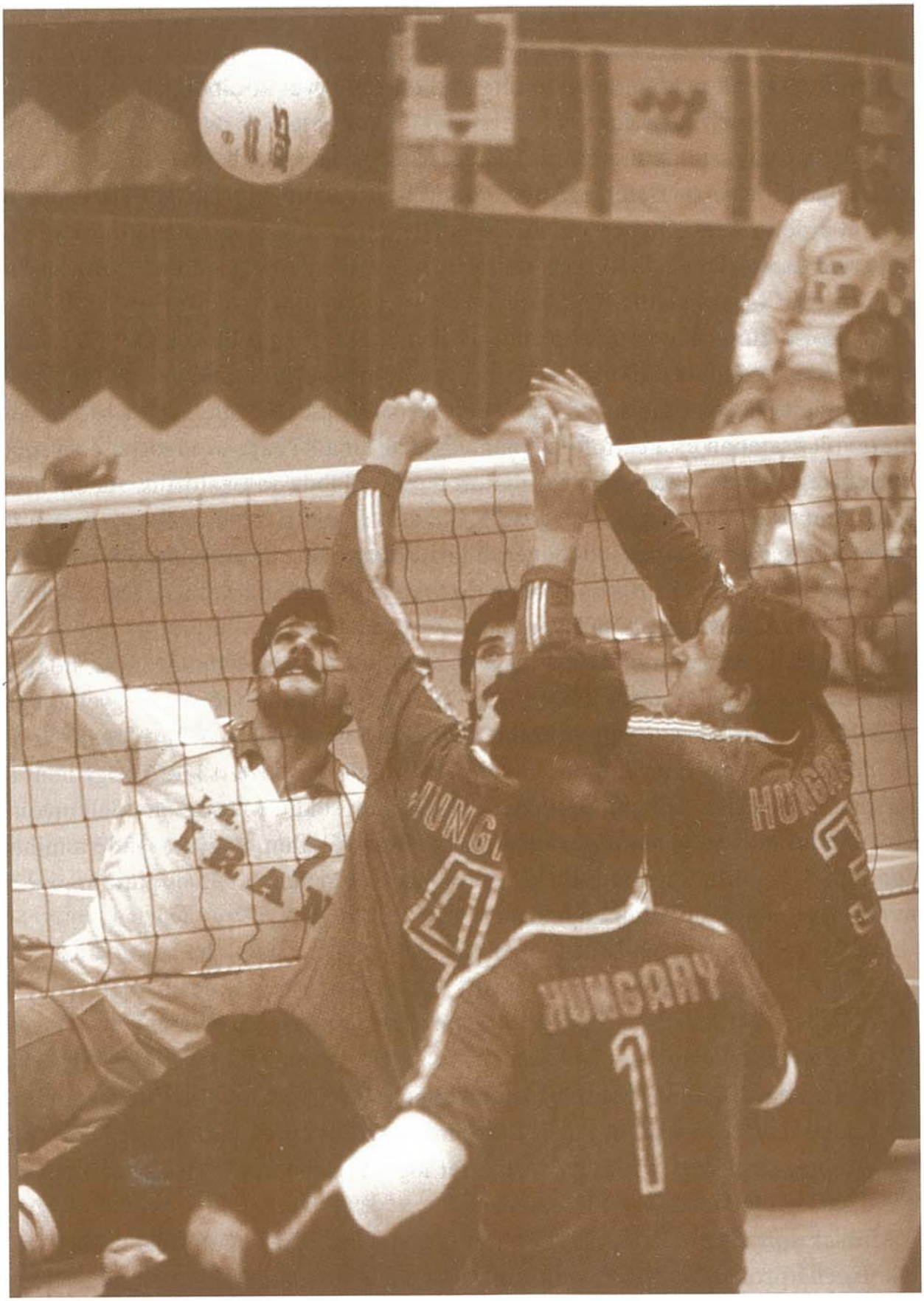
Az utolsó előtti napon ülőröplabdázóink a 3. helyért mérkőztek az NSZK-val, és minden korábbi sérelmüket megtorolva, 3-2-re nyertek. Eközben az Olimpiai Stadionban Nagypál István az 1500 méteres síkfutásban remekelt. A bronzéremért volt csatában és a célfotó alapján végül az angol Teague mögött a negyedik helyen végzett. Bronzéremért játszhatott a csörgőlabda-válogatott is. Az ellenfél Egyiptom volt. Az a csapat, amely az egész sorozat alatt, mindössze egyetlen gólt kapott. Nos, ez a meccs is 0-0-lal végződött, sőt az első, majd a második hosszabbításban sem esett gól. A büntetődobásokban aztán alulmaradt a Szabó, Farkas, Nagy, Németh összetételű magyar gárda.

Mi tagadás, nem volt boldog a magyar küldöttség. Nem számított arra, hogy a négy évvel korábbi 12 aranyat hozó New York-i viadal után Szöulban egyetlenegy sem jut a mieinknek a legfényesebb éremből. Ugyanakkor – figyelembe véve az időeredményeket, a centimétereket, a súlyokat – be kellett látni, hogy nem a mieink estek vissza, hanem az ellenfelek fejlődtek sokat. Meg aztán a lebonyolítás furcsaságai sem igen kedveztek nekünk. Nem véletlen, hogy hazafelé a mintegy 24 órás repülőúton már több szó esett Barcelonáról, az 1992-es paralimpiáról mint a feledhetetlen szöuli napokról.

Perfekt beszéltek

Egyik este egy húsztagú, mosolygós diákokból álló küldöttség kereste fel a mieink szálláshelyét. Ismerkedni jöttek, ugyanis a szöuli egyetemen már egy éve tanulnak magyarul. Egy papírlapra írták fel legfontosabb kérdésüket, szó szerint, ezt: „Tetszeni neked, hogy őszi szöuli ég?"

Mi csak annyit kérdeztünk, hogy miért éppen a nehéz magyar nyelvet választották. Éjfélig próbálkoztunk megértetni velük ezt a mondatot, akkor aztán a feladtuk. De jó lenne tudni, hogy azóta mennyit fejlődtek...



Magyarország–Irán ülőröplabda-mérkőzés

A béke jelképe

A fiatalabbak kedvéért érdemes felidézni, hogy 1988-ban, a szöuli játékok évében, Magyarország, elsőként a keleti táborból felvette a diplomáciai kapcsolatot Dél-Koreával. Ennek, persze, északon, nem örültek felhőtlenül, rólunk viszont megkülönböztetett biztonsági intézkedésekkel gondoskodtak, és időnként, főleg a hivatalos szervek képviselői részéről, megkülönböztetett szeretettel vettek körül. Ennek megkoronázására a zárónapon került sor. Előbb egy fémdobozt hoztak a magyar delegáció szálláshelyére. Ez két kis ágacskát tartalmazott. A kísérő oklevélből kiderült, hogy a növény nem más, mint Korea nemzeti virágának, a sharon rózsájának az ága. Az is kiderült, hogy a moogunga – mert ők így hívják – az emberek szeretetének a záloga. A mellékelt levélben ez állt: „Örülnénk, ha mi is kapnánk egy ágat az Önök nemzeti virágából. A magot ápolnánk, nevelnénk, azzal a felirattal: Az egész világ osztatlan barát!"

Később a pontos címzett is kiderült. A londiner egy bársonydobozban díszes plakettet hozott. Azon ez a felirat volt olvasható: „President Grósz Károly". Mellette még egy külön levél is szólt az akkori magyar miniszterelnökhöz. A küldeményt, hazaérkezésünk után természetesen eljutattuk a címzetthez. De jó lenne tudni, hogy kihajtott-e, és nevelik-e valahol az ágacskát...



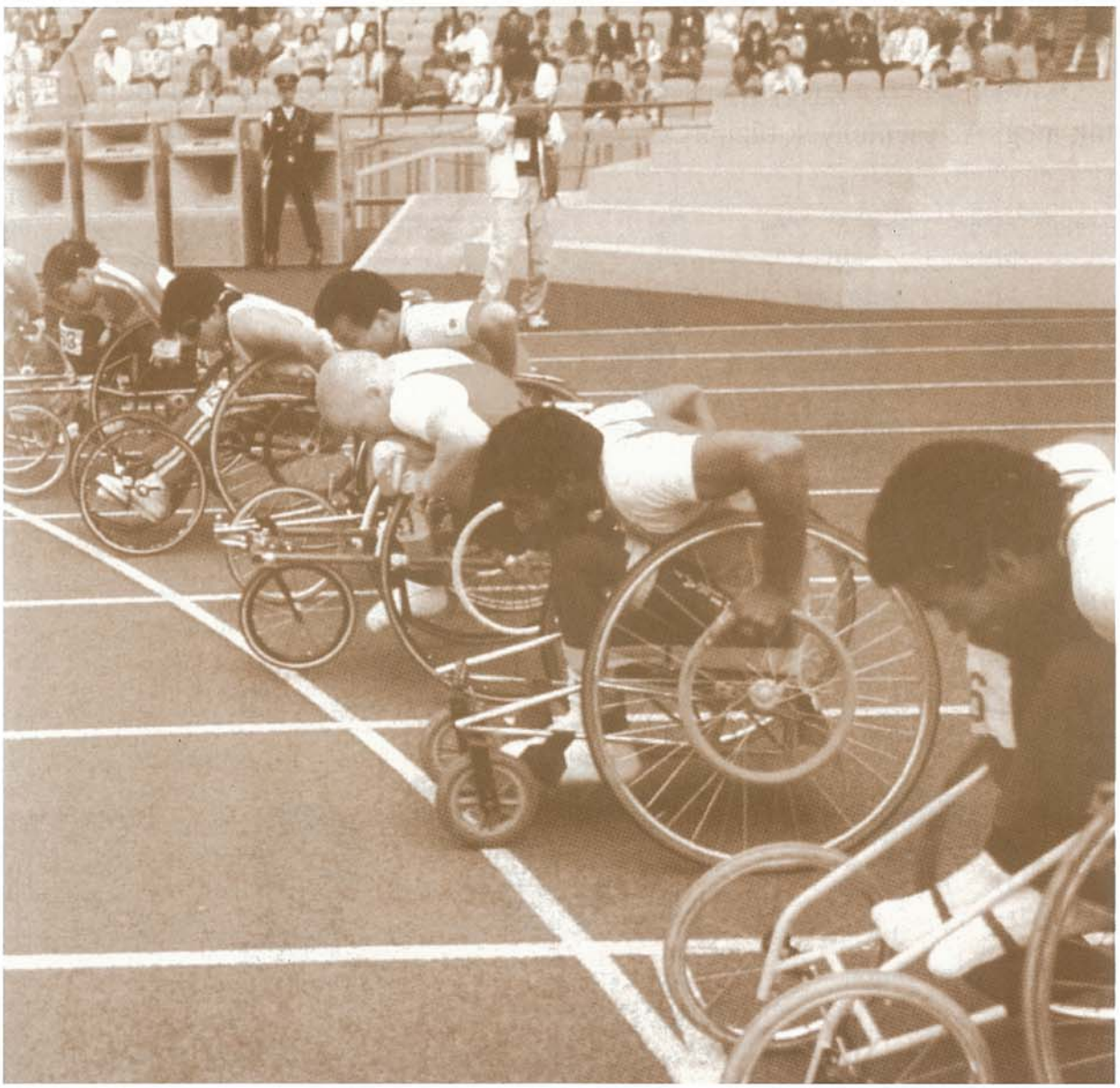
Szöul, 1988 – Ünnepélyes keretek között megnyitják a paralimpiát



Kosárlabda – 1988

Október 15-én a nyitóünnepséget az olimpiai stadionban tartották 75 ezer fős közönség jelenlétében. 61 országból rekordszámú, 3053 sportoló vett részt a parádén. Bemutatták az új paralimpiai lobogót a nemzetközi koordináló bizottság (ICC) elnökének, dr. Jens Bromannak, majd Roh Tae Woo, a Koreai Köztársaság elnöke megnyitotta a játékokat.

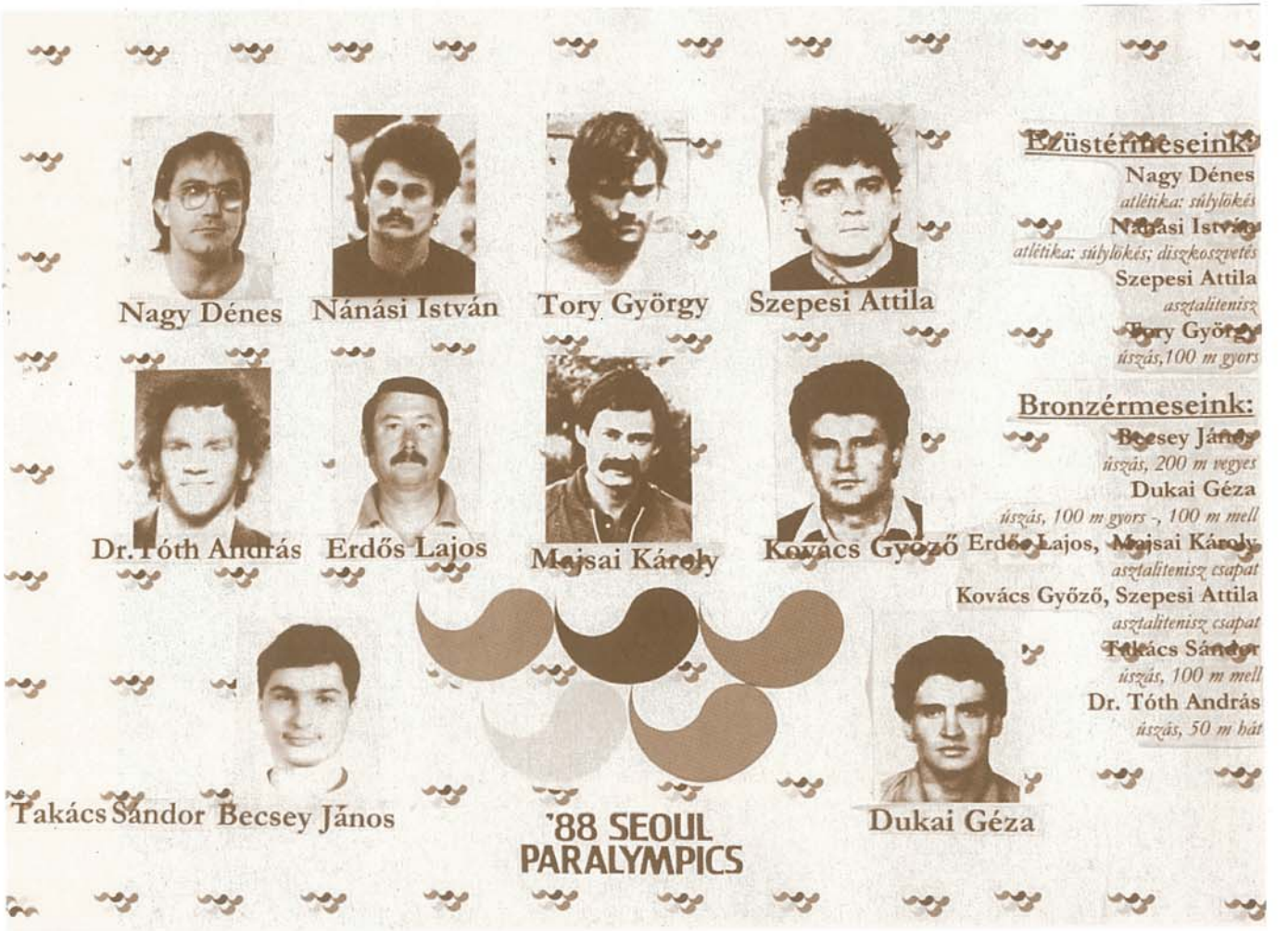
A programban 16 sportág szerepelt: íjászat, atlétika, kosárlabda, boccsa, kerékpár, vívás, labdarúgás, csörgőlabda, cselgáncs, gyepteke, erőemelés, lövészet, biliárdszerű játék, úszás, asztalitenisz és röplabda. A kerekesszékes tenisz bemutató sportágként volt jelen. Az 1988-as játékok nagy előrelépést mutattak az atlétikai teljesítményekben, többszörös aranyérmesekkel különböző sportágakban és versenyszámokban.



A kerekesszékes verseny rajtja

A látássérült amerikai Trischa Zorn a B2 kategóriás úszásban 12 aranyérmet nyert, tízet egyéni versenyszámban, kettőt váltóban. Ennek során kilenc új világrekordot állított fel. A francia Mustapha Badid bajnok lett a 200 m-es, az 1500 m-es, az 5000 m-es és a maratoni kerekesszékes versenyben. A kerekesszékes svájci Franz Nietlspach három aranyat nyert atlétikában. Connie Hansen Dániából öt elsőséget szerzett a 400 m-es, a 800 m-es, az 1500 m-es, az 5000 m-es és a maratoni kerekesszékes versenyben. Az amerikai Dennis Oelher, aki műlábbal futott, áttörte a 12 mp-es határt a 100 m-es vágtában, és 11,73 mp-es eredményt ért el. Az Amerikai Egyesült Államok kosárlabdacsapata volt a legerősebb a mezőnyben, a férfiak 74-63 arányban legyőzték az előző paralimpiai bajnokot, Hollandiát, míg a nők 38-31 arányban győztek Németország ellen, és megnyerték első paralimpiai aranyérmüket. Ezzel véget ért Németország 1972-ben kezdődött, 16 évig tartó hegemóniája.

Október 24-én a záróünnepséget lelkesen ünneplő tömeg jelenlétében tartották meg. Az események tűzijátékkal fejeződtek be.



1988, Paralimpia – Szöul: magyar érmesek tablója

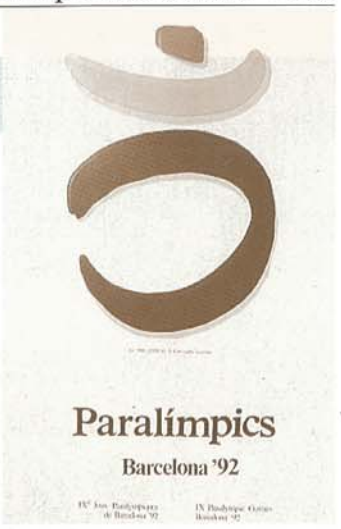
A szöuli játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	92	91	85	268
2.	NSZK	77	64	48	189
3.	Nagy-Britannia	62	66	51	179
4.	Kanada	54	42	57	153
5.	Franciaország	45	48	49	142
6.	Svédország	42	38	22	102
7.	Korea	40	35	19	94
8.	Hollandia	30	23	29	82
9.	Dánia	25	18	22	65
10.	Ausztrália	23	34	37	94
11.	Lengyelország	22	25	34	81
12.	Szovjetunió	21	19	15	55
13.	Spanyolország	18	13	12	43
14.	Kína	17	17	9	43
15.	Olaszország	16	15	27	58
16.	Japán	16	12	17	45
17.	Belgium	15	17	9	41
18.	Izrael	15	13	15	43
19.	Írország	13	13	18	44
20.	Ausztria	13	7	15	35
21.	Svájc	12	12	10	34
22.	Finnország	11	23	15	49
23.	Norvégia	11	11	13	35
24.	Mexikó	8	9	6	23
25.	Brazília	4	9	14	27
26.	Kuvait	4	6	8	18
27.	Jugoszlávia	4	4	11	19
28.	Irán	4	1	3	8
29.	Portugália	3	4	5	12
30.	Új-Zéland	2	4	11	17
31.	Izland	2	2	8	12
32.	Bulgária	2	1	0	3
33.	Jamaica	1	4	3	8
34.	Feröer-szigetek	1	3	3	7
35.	Egyiptom	1	2	3	6
36.	Puerto Rico	1	2	0	3
37.	Bahrein	1	1	1	3
38.	Guatemala	1	0	0	1
39.	Argentína	0	7	2	9
40.	MAGYARORSZÁG	0	4	7	11
41.	Kenya	0	4	1	5
42.	Hong Kong	0	2	7	9
43.	Görögország	0	1	3	4
44.	Indonézia	0	1	0	1
45.	Csehszlovákia	0	1	0	1
46.	Thaiföld	0	1	0	1
47.	Tunézia	0	0	2	2
48.	Málta	0	0	1	1



Eskütétel: †Pusztafiné Kovács Judit, Czimmermann József és Pazinczár Attila

Barcelona, 1992



Úgy tűnt, hogy az 1992-es paralimpia a fogyatékosok élsportjának addigi legnagyobb seregszemléje lesz. A Barcelonai Olimpiai Játékok Szervezőbizottsága (COOB) aggasztónak találta, hogy a paralimpiai versenyzők nagy száma miatt diszkreditálódik majd a verseny, amely az egyre növekvő sportteljesítményekre épült. Ennek megakadályozására a szervezőbizottság szigorú szabályok és előírások életbeléptetésével csökkentette a résztvevők létszámát. Ez némi ellenállásba ütközött, de végül is a versenyek gördülékenyebbé, magasabb színvonalúvá váltak, és lehetővé tették az eltérő fogyatékossággal rendelkező versenyzők számára, hogy ugyanabban a versenyszámban induljanak.

Körülbelül háromezer versenyzőt és ezer szakvezetőt, edzőt, hivatalos személyt és vezetőt szállásoltak el az olimpiai faluban. A falu minden sportoló számára elérhető volt, s mind a 34 versenyhelyszínen biztosították az orvosi berendezéseket is. Az 1992. évi paralimpia először szűkös pénzalapja később kibővült a Vakok Spanyol Nemzeti Szövetségétől (ONCE) kapott hozzájárulással.

A szeptember 3-ai megnyitót a Montjuic Olimpiai Stadionban tartották 65 ezres közönség és több millió tévénéző előtt. Mintegy kilencven nemzeti delegáció vett részt a parádén. Az esemény fényét emelte Juan Antonio Samaranch, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke, János Károly spanyol király és Sofia királyné, valamint a játékok lelkes támogatója, Pasquel Maragall polgármester jelenléte. A játékok több mint 12 napja alatt mintegy 1,5 milliós közönség és televízió-nézők milliói követték nap mint nap a 15 sportágban zajló küzdelmeket. 82 országból összesen 3020 sportoló indult a versenyeken, több mint felük atlétikában és úszásban. Összesen 431 aranyérmet osztottak ki és 279 világrekordot állítottak föl. A kerekesszékes tenisz, amely Szöulban bemutatósportág volt, itt már hivatalos versenyszámként szerepelt.



Kiemelkedő atlétikai teljesítmények születtek mind a négy fogyatékossági csoportban. Az amerikai gyengénlátó úszó, Trischa Zorn tekintélyes mennyiségű érmet, 10 aranyat és 2 ezüstöt nyert. John Morgan és Bart Dodson az



1992-ben Barcelonában megtartandó paralimpiára kiutazó sportolók ünnepélyes eskütételé Göncz Árpád köztársasági elnök előtt

Egyesült Államokból az úszás, illetve az atlétika versenyszámaiban megnyerte az összes lehetséges aranyat, ahol elindult, vagyis 8-8 darabot. Csapattársuk, Elizabeth Scott úszásban 7 aranyat gyűjtött be. A kerekesszékes kosárlabda- és röplabdaversenyek nagyszámú közönség előtt zajlottak. A női kerekesszékes kosárlabdában a kanadai csapat szerezte meg az aranyérmet az Egyesült Államok csapata 35-26 arányú legyőzésével. Irán, amely az ülőröplabdában indult, a 12 csapat favoritja volt, s 3-1-re le is győzte az erős holland csapatot, és megnyerte az aranyérmet. Az állóröplabdások versenyében a paralimpiai bajnok Németország 3-0-ra verte Lengyelországot, és megvédte címét. A kerekesszékes maratoni verseny döntője elképesztő számú, mintegy 65 ezer nézőt vonzott az Olimpiai Stadionba. Heinz Frei Svájcból, 196 versenyzőt maga mögött hagyva, 1 óra 30 perces idővel elsőként szakította át a célszalagot. A dán Connie Hansen a női kerekesszékes maratoni versenyben már korán magához vette a vezetést, és 1 óra 42 perc 48 másodperces eredményével megnyerte az aranyérmet. Világklasszis eredmény született a 100 m-es síkfutásban: a nigériai Ajibola Adeoye félkarú amputált versenyző 10,72 mp-et futott. Elméleti számítások alapján, ha Adeoye két egészséges karral futhatott volna, 10,05 mp-et ért volna el, s ezzel a negyedik helyre kerülhetett volna az 1992-es barcelonai olimpiai játékokon. Az Olimpiai Stadionban szeptember 14-én megtartott záróünnepség látványos befejezése volt a paralimpiák történetének addigi, egyik legsikeresebb rendezvényének.

Lukáts György – Tarpai László tudósításai nyomán

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság 1980-ban megválasztott első spanyol elnöke, Juan Antonio Samaranch és csapata mindent megtett azért, hogy az elnök szülővárosa, az Ibériai-félsziget északkeleti részén fekvő világváros semmivel se maradjon el a legnagyobb olimpiáktól. Katalónia fővárosa, ipari és kereskedelmi központja egyben turisztikai látványosság is. A tengerparti város a XXV. nyári olimpiára újjávarázsolta sportlétesítményeit. A Barcelonában lezajlott paralimpiai sporteseményeknek is az olimpia helyszínei adtak otthont.

Barcelonáról szóló összeállításunkat – rendhagyó módon – összesítéssel kezdjük. Az alábbiakban az 1992-es paralimpiai játékok magyar éremszerzőinek listáját tesszük közzé.

IX. Paralimpiai Játékok, Barcelona, 1992. szeptember 4–14.

Aranyérem:	Szekeres Pál (tőrvívás) Becsey János (50 m gyorsúszás, 100 m gyorsúszás) Vereczkei Zsolt (50 m hátúszás)
Ezüstérem:	Laki Anikó (100 m mellúszás) Engelhardt Katalin (50 m pillangóúszás) Női asztalitenisz-csapat: Sasváriné Paulik Ilona, Pusztafiné Kovács Judit
Bronzérem:	Zámbó Diána (50 m pillangóúszás) Pazinczár Attila (diszkoszvetés) Sasváriné Paulik Ilona (asztalitenisz) Becsey János (100 m mellúszás)

A mozgás- és látássérültek barcelonai paralimpiai játékát 1992. szeptember 4. és 14. között rendezték meg. János Károly spanyol király felesége, Zsófia királyné, a játékok tiszteletbeli elnöke mondta a megnyitó ünnepi beszédét. Nyolcvannégy ország háromezer-negyvennégy sportolója tizenöt sportágban mérte össze tudását. Magyarországot ötvennégy tagú küldöttség képviselte, hazánk negyven versenyzőt küldött.

Atlétikában hétszáznégy férfi és kettőszázharminchat női versenyző mérte össze erejét, úszásban háromszáz férfi, százkilencvenöt nő állt rajthoz, az aszta-

litenisz-versenyeken kettőszázhét férfi, hetven nő mérkőzött meg egymással, vívásban tizenkét ország hatvankét vívója, köztük tizenkét hölgy, kosárlabdában tizenkét férfi- és nyolc női csapat küzdött az érmekért.



A magyar csapat első aranyérmét Szekeres Pál szerezte tőrvívásban. Könnyedén vette az első akadályt, mind az öt ellenfelét legyőzte, köztük riválisát, az olasz Ceccantit is simán verte. Sokat jelentett számára, hogy a rajt előtt megérkezett egykori versenyzőtársa, Érsek Zsolt és edzője, Beliczay Sándor. A tizenhat közötti, a német Millner elleni kettős győzelem után a nyolcaddöntőben óriási csatában a magyar fiú jutott tovább, majd az elődöntőben a francia Durand-t búcsúztatta.

Szekeres Pál így emlékezett vissza a tőrversenyre

„Nagyon nagy drukk volt bennem, hiszen a paralimpikonok között ilyen jelentős eseményen még nem vettem részt. Nem ismertem a mezőnyt, legfeljebb az európai versenyzőket. Barcelonában láttam először hongkongiakat, koreaiakat, japánokat, akik jól szerepeltek a selejtező csoportban, és tartottam tőlük. Csak két versenyzővel szenvedtem meg, nagy küzdelemben, de végül a döntő asszókban simán nyertem. Egyedül a négy közé jutásért rezgett a léc, mert ott 5-6, 6-5, 6-5-re győztem. Ennyi idő távlatából azt mondhatom, hogy a döntőben már nem volt bizonytalan a paralimpiai győzelmem. Az olasz Ceccanti a vigaszágról jutott a fináléba, őt a selejtezőben simán legyőztem, igaz, a döntőben kicsit rám ijesztett. De már tudtam, éreztem, hogy nem veszíthetek. Az első asszót kicsit nehezebben hoztam, a második azonban már könnyen ment. Aranyérmes lettem…"



Szekeres Pál a győzelem felé

Az első nap másik érmét a súlylökő Nagy Dénes szerezte ezüstjével, ám a

nemzetközi bizottság két nap múlva megfosztotta őt a dicsőségtől, mert a doppingvizsgálaton kiderült, hogy a verseny előtt anabolikus szteroidot, tiltott doppingszert fogyasztott. Négyéves eltiltással sújtották. Ilyen még soha nem fordult elő magyar paralimpikonnal.

A második nap sem maradt magyar érem nélkül, a Sasváriné Paulik Ilona, Pusztafiné Kovács Judit asztalitenisz-páros ezüstérmet nyert. Engelhardt Katalin a százméteres gyorsúszásban a tizedik, Vereczkei Zsolt ugyanezen a távon, élete addigi legjobb idejével, 1:32,93-mal az előkelő hatodik helyen végzett, míg a 200 m-es vegyes úszásban az ötödik helyet szerezte meg. Ugyanezen a napon Szekeres Pál párbajtőrvívásban a hatodik lett.

Alig huszonnégy órával később az úszók közül Ráczkó Gitta 100 méteres hátúszásban az ötödik, Vereczkei Zsolt 100 méteres gyorsúszásban a hetedik, Zámbó Diana 100 méteres hátúszásban ugyancsak a hetedik helyen ért célba, Csapné Trizsi Éva íjásznő pedig amiatt szomorkodott, hogy csak hatodik helyezést sikerült elérnie. Az erőemelők között Virág Mihály 133,5 kg-os teljesítménynyel a nyolcadik lett, míg a gerelyhajításban Pazinczár Attila 45,52 m-es dobással a hatodik helyet szerezte meg.

Szerdán újabb magyar úszóarany született a Bernard Picornell uszodában. A huszonnégy esztendős Becsey János a 100 méteres gyorsúszásban világcsúccsal győzött. Ő így emlékezett: „Nagyon kedves városom Barcelona, mert oda többször térhettem vissza, és mindig sikerrel távoztam. Ott szerepeltem a legsikeresebben két olimpiai aranyérmemmel és a bronzérmemmel. Később az Európa-bajnokságom is jól sikerült."

Az erőemelők versenyében Szávai Csaba a 100 kg-osok között 187,5 kg-mal a harmadik legjobb eredményt érte el, de a mérlegelésnél kiderült, hogy néhány dekával nehezebb svéd ellenfelénél, így a negyedik helyen végzett. Nánási István a +100 kg-osok küzdelmében 10 kg-mal kevesebbet ért el egyéni csúcsánál, s így ugyancsak lemaradt a bronzéremről, 190 kg-os teljesítménye a negyedik helyhez volt elég.

Az úszódöntők következő napján, pénteken megszületett a magyar csapat harmadik aranyérme, Becsey János már másodszor állhatott fel a dobogó legfelső fokára. Az úszók legrövidebb távját, az 50 méteres gyorsúszást világcsúccsal, 30,75-ös idővel nyerte meg. A magyar fiú már a selejtezőben is világcsúccsal érkezett célba, de egy svájci versenyző a következő futamban megjavította a magyar fiú rekordját. Becsey a délutáni döntőben remekül rajtolt, végig vezetve győzött. A tizenöt éves Vereczkei Zsolt az 50 méteres hátúszásban szerzett első helyet. Az atlétikai versenyszámok közül a diszkoszvetésben



Először szerepelhetett a paralimpián a kerekesszékes tenisz

Pazinczár Attila saját országos csúcsát 33 centiméterrel megjavítva, 36,68 méteres dobással bronzérmet nyert. Az ülőröplabdázók a hatodik helyen végeztek, miután a helyosztón 3-1 arányban alulmaradtak a norvégokkal szemben.

Barcelonában a magyar sportolók négy arany-, három ezüst- és négy bronzérmet szereztek. A tizenegy éremmel a magyar csapat a nemzetek nem hivatalos pontversenyében a középmezőnyben végzett. A legeredményesebb sportág edzője, Koller István elégedett volt az úszásban elért három arany-, két ezüst- és két bronzéremmel, valamint a számos értékes helyezéssel. Nagyon sok munka van ezen teljesítmények mögött – nyilatkozta Koller István a Nemzeti Sport Barcelonába kiküldött munkatársának.

Az éremtáblázat élén az Egyesült Államok végzett 76 arany-, 52 ezüst- és 48 bronzéremmel, Németország (61, 50, 60) és Nagy-Britannia (40, 47, 41) előtt. A házigazda Spanyolország 34 elsőséget, 31 második helyet és 42 harmadik helyet könyvelhetett el.

Szeptember 15-től a spanyol fővárosban, Madridban az értelmi fogyatékos sportolók első, nem hivatalos paralimpiáján 64 ország közel kétezer versenyzője vett részt. Atlétikában, úszásban, asztaliteniszben – ezekben indultak a magyarok is –, valamint kosárlabdában és teremlabdarúgásban folyt a küzdelem.



A MOB elnöke dr. Schmitt Pál, Vereczkei Zsolt és Becsey János paralimpiai bajnokokkal beszéget



1992, Paralimpia – Barcelona: magyar érmesek tablója

A barceloniai játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	76	51	48	175
2.	Németország	60	50	60	170
3.	Nagy-Britannia	40	46	41	127
4.	Franciaország	36	35	33	104
5.	Spanyolország	34	31	42	107
6.	Kanada	28	21	26	75
7.	Ausztrália	24	27	25	76
8.	Unified Team	17	14	15	46
9.	Hollandia	13	15	11	39
10.	Norvégia	13	12	7	32
11.	Dánia	12	22	12	46
12.	Kína	11	7	7	25
13.	Korea	10	14	18	42
14.	Olaszország	10	7	18	35
15.	Finnország	8	6	11	25
16.	Lengyelország	7	10	7	24
17.	Japán	7	8	15	30
18.	Svájc	6	16	12	34
19.	Svédország	5	22	8	35
20.	Ausztria	5	4	13	22
21.	Belgium	5	4	6	15
22.	Egyiptom	5	4	4	13
23.	Új-Zéland	5	1	0	6
24.	Csehszlovákia	4	3	6	13
25.	MAGYARORSZÁG	4	3	4	11
26.	Indep. Paral. Part.	4	3	1	8
27.	Dél-Afrika	4	1	3	8
28.	Hongkong	3	4	4	11
29.	Kuba	3	3	3	9
30.	Portugália	3	3	1	7
31.	Izland	3	2	12	17
32.	Brazília	3	0	4	7
33.	Izrael	2	4	5	11
34.	Szlovénia	2	0	1	3
35.	Nigéria	2	0	0	2
36.	Kuvait	1	3	1	5
37.	Irán	1	2	1	4
38.	Bulgária	1	2	0	3
39.	Panama	1	2	0	3
40.	Argentína	1	1	0	2
41.	Kenya	1	0	1	2
42.	Litvánia	0	4	3	7
43.	Írország	0	3	3	6
44.	Észtország	0	2	1	3
45.	Görögország	0	2	1	3
46.	Mexikó	0	1	10	11
47.	Jamaica	0	1	2	3
48.	Malaysia	0	1	2	3
49.	Faroe Islands	0	1	0	1
50.	Bahrain	0	0	1	1
51.	Chinese Taipei	0	0	1	1
52.	Horvátország	0	0	1	1
53.	Irak	0	0	1	1
54.	Thaiföld	0	0	1	1
55.	Venezuela	0	0	1	1

Atlanta, 1996

Minden újabb paralimpiával jelentősen nőtt a részvétel, és jobbak lettek a teljesítmények. Ez volt a helyzet az 1996. évi atlantai paralimpiai játékokkal is. A gerincvelősérültek, Celebralparetikusok, amputáltak, a többiek és a gyengénlátók mellett először vettek részt a játékokon értelmi fogyatékosok. A résztvevők teljes létszáma 4500 fő volt, beleértve a sportolókat és a delegációk tagjait. Körülbelül nyolcezer szoba állt rendelkezésre, és 12 ezer önkéntes segített a versenyek lebonyolításában.

Az Atlantai Paralimpiai Szervezőbizottság (APOC) a Nemzetközi Olimpiai Bizottsággal egyetértésben a dinamikus növekedés és a szakmai fejlődés kulcsát a minőség, a mennyiség és az egységesség összhangjában jelölte meg. A törekvés célja lényegében az volt, hogy mind magasabb színvonalon a lehető legtöbb versenyszámot rendezhessék meg. Kialakították annak mechanizmusát is, hogyan tudják lehetővé tenni azok indulását, akik önerőből nem tudnak részt venni a játékokon.



†Sasváriné Paulik Ilona és Legeza György ünnepélyes fogadáson Göncz Árpád és Kuncze Gábor társaságában



Az atlantai játékokon 103 országból 3195 sportoló (2415 férfi és 780 nő) és 1717 kísérő vett részt. Húsz sportágban 508 versenyszámot rendeztek augusztus 16. és 25. között. Ebből 17 hivatalos olimpiai sportág volt, három pedig bemutató (rakettlabda, vitorlázás és kerekesszékes rögbi). A paralimpiák történetében először 56 értelmi fogyatékos sportoló versenyzett speciális atlétikai és úszóversenyszámokban.

Nagyon sok kiemelkedő eredmény született, különösen a kerekesszékes versenyben és úszásban. Az ausztráliai Louise Sauvage uralta a női kerekes székes versenyek mezőnyét, aranyérmet nyerve 400, 800, 1500 és 5000 méteren. Úszásban a holland Kasper Engel 1:31,50-es eredménnyel új világrekordot állított fel a 100 m-es mellúszás SB5 kategóriájában. Béatrice Hess Franciaországból 3:35,94-es idővel új világ- és paralimpiai csúcsot ért el 200 m-es vegyes úszásban (SM5 kategóriában). Az Amerikai Egyesült Államok állt a bajnoki táblázat élén 157 éremmel, közülük 46 volt az arany, utána következett Ausztrália 42, Németország pedig 40 arannyal.

A játékok nézettsége igen magas volt. Összesen 388 373 nézőt regisztráltak az összes sportversenyen. A megnyitón 66 257, a záróünnepségen 57 640 néző jelent meg. Összesen 2088 média-képviselőt akkreditáltak, ebből 721-en az írott, 806-an az elektronikus sajtónál dolgoztak. A fotósok száma 114 volt.

Az 1996-os atlantai paralimpia volt az első, amely világméretű vállalati szponzorálást tudott magához vonzani. Ez a paralimpia nem csupán egy volt a nemzetközi sportesemények között. A harmadik paralimpiai kongresszus, amelyet a versenyek kezdete előtt négy nappal nyitottak meg, a fogyatékosok politikai és gazdasági jogaival, valamint az élsport általános kérdéseivel foglalkozott. Az augusztus 12. és 16. között zajló kongresszus összehozta a fogyatékosok polgári jogaival foglalkozó közösségek, a fogyatékosok sportmozgalma és az „épek" megfelelő partnerszervezeteinek vezetőit.

Naplótöredékek 1996-ból
Szűcs Miklós – Ahogy én láttam

Április 18.

A főszerkesztő üzent, hogy menjek be hozzá. De miért? Ki akar rúgni? Nem hiszem, semmi olyasmi nem történt mostanában, amiért erre kellene számítanom. Mindegy, irány a főszerkesztői szoba. Kopogok, bentről Énekes Zoltán hangját hallom: „Gyere be!" Hellyel kínál, mosolyog, túlságosan nagy baj tehát nem lehet. „Lehetősége adódott a lapnak, hogy egy embert kiküldjünk Atlantába a paralimpiára. Tudod, ugyanazokon a helyszíneken lesznek a versenyek, mint az olimpián, csak itt a fogyatékos sportolók küzdenek. Úgy tűnik, elég népes magyar küldöttség utazik majd Amerikába. Van kedved velük menni?" – kérdezi a nem túl hosszú bevezető után a főszerkesztő.

Hát kérdés ez? Egyébként sem hiszem, hogy jót tennék magamnak, ha egy ilyen kérdésre nemet mondanék, de hát miért is tenném. Egy újságíró számára ez a feladat egyfajta kihívást jelenthet, olyat, amilyenre csak ritkán adódik lehetősége. „Igen" – válaszolom egészen rövid gondolkodás után.

Augusztus 12.

Amióta Énekes behívatott magához, nagyon sok minden történt. Igyekeztem valamennyire megismerni ezt a számomra korábban ismeretlen közeget, voltam méretvételen, hogy aztán én is megkapjam a küldöttség egyenruháját, a szürkészöld színű öltönyt, a melegítőt meg minden egyebet, ami jelzi, én is a magyar paralimpiai



A magyar caspat bevonulása az ünnepélyes megnyitóra az 1996-os atlantai paralimpián



csapat tagja vagyok. Megvolt a paralimpiai eskü, most pedig itt ülök az Atlanta felé tartó repülőn.

Hosszú az út, pokolian hosszú. Ráadásul nem tudjuk, mi vár ránk odaát, az óceán másik partján. A nemrégiben befejeződött atlantai olimpiáról érkezett hírek – legalábbis ami a szervezést illeti – nem voltak igazán biztatóak, így a legrosszabbra vagyunk felkészülve.

Igaz, legalább megvan az esélye, hogy kellemesen csalódjunk.

Augusztus 15. (magyar idő szerint 16. hajnal)

Fantasztikus a megnyitó. A szervezők tényleg mindent bedobtak, csak azért, hogy a sportolók jól érezzék magukat. A hangszórókból az éppen futó világsláger, a Macarena dübörög, a láng már ég, a zsúfolásig megtelt lelátókon – igazuk volt azoknak, akik szerint itt jelen lenni errefelé egyfajta státusszimbólum, így biztosra vehető, hogy egyetlen üres hely sem marad az olimpiai stadionban – mindenki tombol.

Nem is árt egy kis felszabadultság, mert igencsak nehezen indultak a dolgok. Kezdődött azzal, hogy a megérkezés után a csapatot az atlantai repülőtér mellett felállított óriási katonai sátorhoz vitték, ahol az akkreditálás következett volna. Igen, volna... Az IBM számítógépes rendszere ugyanis csődöt mondott. A sátorban lévők habitusuknak megfelelően vették tudomásul a megváltozhatatlant, nevezetesen, hogy innen addig senki sem mehet tovább, amíg életet nem lehelnek a számítógépekbe: a spanyolok komótosan megágyaztak a földön, és lefeküdtek aludni, a portugálok énekeltek, a dél-koreaiak pedig valamiféle társasjátékot játszottak, amiből a kívülálló számára csak az derült ki, hogy nem jó vesztesnek lenni, mert azt mindenki jó alaposan kupán vágja. A magyarok többsége csendesen, ámde egyre türelmetlenebbül beszélgetett, amíg közel öt óra elteltével a rendszergazdáknak sikerült megoldaniuk a problémát.

Mindez arra volt jó, hogy több mint 24 órás talponlét után, úgy hajnali öt óra tájban fekhettek le a mieink a paralimpiai falu korántsem előkészített (éppen csak a takarók és a párnák hiányoztak...) szobáiban.

Másnap még egy gépiesre sikeredett (nem is csoda, elvégre 115 alkalommal csinálták végig a helyieknek ugyanazt a procedúrát...), csapatköszöntőt és zászlófelvonást kellett átvészelnünk, hogy ezzel hivatalosan is az atlantai paralimpia résztvevője legyen a magyar küldöttség. Aztán még aznap este megszületett az első sikerünk, pedig a versenyek még el sem kezdődtek: a mieink által az V. sérültségi kategóriába nevezett úszót, Engelhardt Katalint az első orvosi vizsgálat után a VI. kategóriába sorolták, ám a benyújtott óvás megtette a hatását, és minden maradt a régiben.

Az ülőröplabdázók viszont csak félig lehettek elégedettek, ugyanis az orvosok által túlságosan egészségesnek talált Kovács Zsoltnak nem adtak versenyzési engedélyt, s bár Mányák Attila megkapta, ám a „most utoljára" megjegyzés az együttes szempontjából hosszú távon nem sok jóval kecsegtet.

Szóval, tényleg szép ez a megnyitó. Az atléta Paziczár Attila hozta be az imént a magyar zászlót, a lovasbalesete után tolószékbe kényszerült egykori „szupermant", azaz Christopher Reeve-et is behívták a színpadra, ahol közben olyan világsztárok tették tiszteletüket egy-egy szám erejéig, mint Aretha Franklin vagy Liza Minelli. Parádés névsor.

De azért most már igazán elkezdődhetnének a versenyek...

Augusztus 20.

Szekeres Pali fantasztikus. Tőrvívásban címvédőként indult, s az elmúlt években mindent megnyert, amit ebben a fegyvernemben egyáltalán meg lehetett nyerni. Nagy volt rajta a nyomás, elvégre mindenki aranyat várt tőle, s neki mégsem remeg a keze. Pedig döntőbeli ellenfele, a francia Rosier mindent bedob, amit csak ilyen helyzetben lehet: hol fegyvert cserél, hol szabálytalant szúr, hol pedig a zsűrielnökkel csacsog. De hiába, mert Palit nem lehet kihozni a sodrából, ő csak azt teszi, ami a dolga. És azt nagyon is jól csinálja.

Már az eddig vezető úton is szenzációs volt, a csoportban öt csörte alatt mindössze hét tust kapott, majd a negyeddöntőben az olasz Ceccantival, az elődöntőben pedig a francia Bourquival játszadozott, mint macska az egérrel. És most itt a finálében sem lehet megállítani, legalábbis Rosier képtelen erre.

Megvan hát az első arany! Kísérőnek pedig még három érmet hoz ez a nap: az ugyancsak tőröző Pálfi Judit több mint kellemes meglepetést szerez azzal, hogy a döntőig menetel, ahol ugyan egy kicsit megilletődötten vív, de az ezüst is szépen csillog.

Közben az uszodában, az 50 méteres női pillangóúszásban a dobogó második és harmadik fokát is kibérelik a magyarok. A rajt után kialakult vezető hármas, a francia Hess, valamint Járomi Mónika és Engelhardt Katalin végig nagy harcot vív az érmekért, végül a gall 13 századmásodperccel előzi meg Járomit, a bronz pedig azé az Engelhardté, aki egy nappal korábban 200 méter vegyesen is harmadik lett. Kezdenek alakulni a dolgok...

Augusztus 21.

Szekeres Pali belelendült. Erre szokták mondani, hogy ha valaki elkap egy fonalat, akkor nincs megállás. Nos, egy nappal azután, hogy a tőrözőknél aranyérmes lett, most a kardozóknál villog. Hihetetlen, hogy a számára gyengébb fegyvernemben is milyen magabiztos, hogy a csoport öt csörtéjében mindössze nyolc tust kap, miként elképesztő az a magabiztosság is, ahogyan a főtáblán menetel: előbb a német Bartmannt veri 15-6-ra, majd a francia Durant 15-10-re, s ha már egyszer eljutott a döntőig, esze ágában sincs átengedni az olasz Marinak az első helyet. Szenzációsan kezd, pillanatok alatt elhúz 9-1-re. A folytatásban ugyan néhány tus erejéig összekapja magát az olasz, de ez még arra sem elegendő, hogy igazán szorossá tudja tenni a csörtét. A vége 15-10, ami az ő és egyben az egész magyar küldöttség második bajnoki címét jelenti.

Huh, ez nagyon kellett... Most viszont már más is besegíthetne Palinak az aranygyűjtésbe, mert eddig eléggé egyoldalú a dolog, arról nem is szólva, hogy több számban már nem indul, így a maga részéről ennél többet már nem tud tenni a csapatért.

Úgy tűnik, az asztaliteniszező Sasváriné Paulik Ilona átveheti a szerepét, hiszen biztosan ott van az elődöntőben, amiről az egy vereséget már begyűjtött Erdei Ilonának sem kell feltétlenül lemondania. Közben az is eldőlt, hogy az ülőröplabdázók bekerültek az egyenes kieséses szakaszba, s hogy a csörgőlabdázók a 7. helyért játszhatnak majd a németekkel. Kár, hogy az uszodában „magyartalan napok" zajlanak, s bizony az olimpiai stadionban zajló atlétikai versenyek sem a mieink sikereitől visszhangosak. De messze még a vége...

Augusztus 23.

Hát nem megmondtam?! Sasváriné Paulik Ilona komolyan vette, hogy neki kell átvennie Szekeres Pali szerepét. Azok után, hogy az elődöntőben minden különösebb izgalmat mellőzve egészen simán intézte el a belga Pollet-t, a fináléban a német Bartheidel ellen játszik. Ha győz... Na jó, megpróbálom nem elkiabálni, legfeljebb annyit jegyzek meg csendben, hogy Tauber Zoltán 1976-os sikere óta



nem született magyar pingpongarany a paralimpián. Két évtizedes rossz sorozat megszakításáért is játszik tehát „Póli". Az első játszma végig szorosan alakul, bár szerencsére szinte mindvégig itt az előny. Érezhető a feszültség, Sasváriné láthatóan csak akkor nyugszik meg igazán, amikor 21-17-re megnyeri az első szettet. Mi az, hogy megnyugszik...? Felszabadul, trükközik, villog, pingpongsulit tart, amúgy magyar módra. A németnek ettől kezdve nem sok köze van a meccshez, legfeljebb – mint szenvedő alanyt – sajnálni lehet: 21-9-re megnyerni egy paralimpiai döntő második szettjét...! Hihetetlen szemtelenség.

Nagy az öröm, ünneplés, pedig még nincs is vége a napnak. Irány az uszoda, ahol Kállay Katalin edzőnő csodát ígért. Hogy mennyire igaza lehet, azt már a délelőtti előfutamok igazolták, Vereczkei Zsolt toronymagasan a legjobb időt teljesítve jutott be ötvenméteres hátúszásban a döntőbe.

Telt ház, sok magyar is a lelátón. Hiába no, ők is éreznek valamit. Vereczkei a délelőtti időeredményének köszönhetően a négyes pályát kapja, s mindjárt a rajt után kiderül, hogy teljesen megérdemelten. Szenzációsan kezd, amikor megjelenik a víz felszínén, már legalább fél testhosszal vezet. A többiek egyszerűen képtelenek felvenni a ritmusát. Fél távnál tovább nő az előnye, ami olyannyira megnyugtató, hogy még körülnézni is van ideje.

Keresi, keresi, de nem találja a többieket... Sebaj, ha nincsenek sehol, úgy dönt, az idő ellen úszik. Az óra pörög, Vereczkei pedig siklik. Vajon melyikük ér előbb célba? Lesz világcsúcs? Most már csak ez lehet a kérdés, mert hogy nyer, az tuti. Immár testhossznyi az előnye. Még öt méter, még négy, még három. Az óra rohan, de Vereczkei is száguld. Ebben a pillanatban a célba csap, és... És...

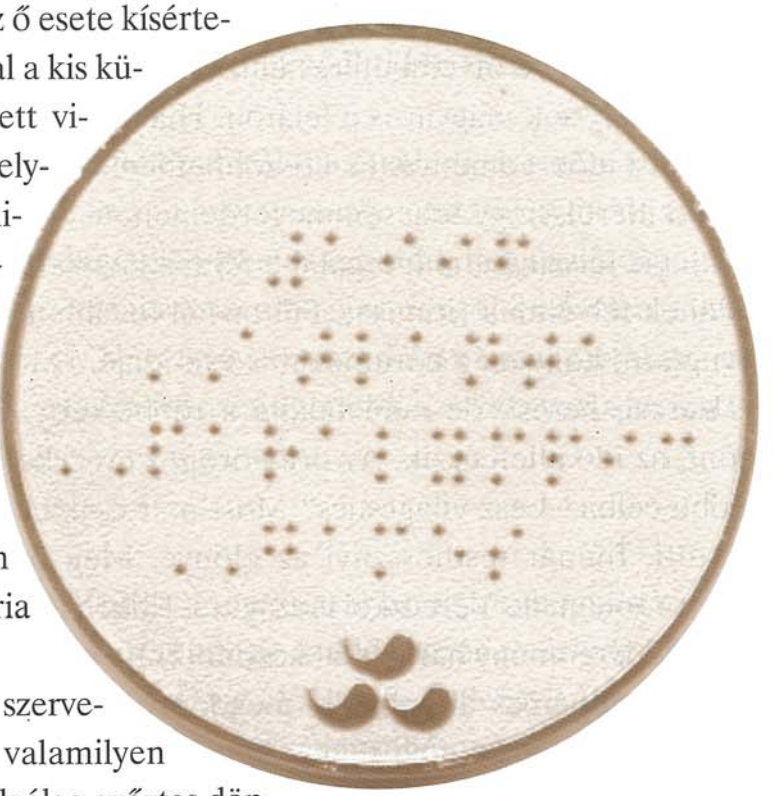
Az időeredmény hármassal kezdődik! Ez pedig azt jelenti, hogy... Igen! A negyven másodperces álomhatárt megdöntve 39,95-ös elképesztő világcsúccsal védi meg paralimpiai bajnoki címét. Amúgy az előzőt is ő tartotta, vagyis ez az a szituáció, amikor az is boldog, akinek megjavították a csúcsát. Hát persze, hogy boldog,

miként a magyar küldöttség is. Szép nap volt, e felől semmi kétség. Kellett is már, mert a csörgőlabda-válogatott „csak" nyolcadik lett, hiába volt esély, a pingpongosoknál sem termett több babér, az ülőröplabdázóknak pedig a hollandoktól elszenvedett 3-0-ás vereség után maradt az 5–8. hely valamelyike. Persze ezek is szép eredmények, de az egyre gyarapodó aranyak most minden egyéb csillogást elhalványítanak. Szép az élet.

Augusztus 26.

Az utolsó versenynap. Az elmúlt 48 óra pechjei után végre jó lenne már egy kis sikerélmény. A balszerencse-sorozat elsősorban az atlétákat sújtotta, akik tíz centivel csúsztak le két éremről. Tíz centi... Milyen elhanyagolható távolság és mégis, micsoda különbség néha, ha valaki ennyivel idébb vagy odébb van... Ráadásul ezt a deciméternyi eltérést tovább kellett osztani két részre, ugyanis Papp Anita három, Ponyori Sándor pedig – mindketten távolugrásban indultak – hét centivel maradt le a dobogóról.

Ami Papp Anitát illeti, ő különösen pechesnek mondhatja magát, ugyanis már a második ugrásánál messzebbre repült, mint az akkor érvényben lévő világcsúcs, ám mire a hatodik sorozat is lefutott, rajta kívül még hárman voltak képesek hasonló bravúrra. Így az ő 473 centimétere éppen hárommal volt kevesebb, mint a végül a – még mondják, hogy a 3-as nem bűvös szám – harmadik helyen végzett kanadai Meleskóé.



Aztán jött Ponyori Sándor, s az ő esete kísértetiesen hasonlított Pappéhoz, azzal a kis különbséggel, hogy neki nem kellett világcsúcsot ugrania a negyedik helyhez, ám az a hét centiméter, amivel lecsúszott az éremről, ugyanolyan bosszantó. Az pedig már kifejezetten dühítő volt, hogy – miként azt az aranyérme is bizonyította – a jó formában lévő Sasváriné Paulik Ilona a szervezők hanyagsága miatt kénytelen volt visszalépni a nyílt kategória küzdelmeitől. Megfázott.

Hogy mindehhez mi közük a szervezőknek? „Csak" annyi, hogy valamilyen megmagyarázhatatlan okból kifolyólag győztes dön-

tője után nem tartottak azonnal eredményhirdetést, hanem bevárták, amíg az összes finálé véget ér, így még vagy öt órát kellett rostokolnia az agyonlégkondizott teremben. Hát persze, hogy nátha lett a vége, s ki tudja, talán egy újabb magyar érem úszott el ezen. De most már kár bosszankodni, meg egyébként is, az ülőröplabdázók hatodik helye, no meg Ráczkó Gitta 100 méteres mellúszásban szerzett bronzérme (eredetileg Járomi Mónika ért harmadikként célba, de őt később szabálytalan úszás miatt kizárták, így állhatott Ráczkó a dobogóra) valamelyest javított a magyar csapat közérzetén. Most már csak egy igazán parádés befejezés kellene, és akkor tényleg szép lenne ez az olimpia. Mert még mindig az, e felől semmi kétség. Éremesély már csak az uszodában van. Az első reménység Becsey János, ám ő az 50 méteres gyorsúszás fináléjának rajtjánál egy kicsit elalszik, s mire észbe kap, késő: negyediknek ér célba.

Így tehát már csak egyetlen magyar érdekeltségű szám marad, a 4x50 méteres női vegyes váltó. Eddig kilenc magyar érem született a paralimpián, de vajon meglesz-e a tizedik? Hát, nem sok hiányzott hozzá. Történt ugyanis, hogy a magyar váltó nevezési lapja szőrén-szálán eltűnt. A szervezők állították, hogy a mieink le sem adták, márpedig e nélkül nem indulhatnak.

Kállay Katalin, az úszók edzője viszont megesküdött rá, hogy leadta. Bizonyítani azonban nem tudta, mert a másolat abban a bőröndben volt, amely időközben az atlantai repülőtér felé tartott. Jó negyvenperces huzavona után, amikor már úgy tűnt, hogy a magyar váltó semmiképpen sem indulhat, megtörtént a csoda, a szervezők megtalálták a nevezési lapot. Miután az amerikaiak egy odavetett sorryval nagyvonalúan elintézték a dolgot, végre ott lehet a magyar csapat a rajtnál. Az már az első pillanattól nyilvánvaló volt, hogy a franciák legyőzhetetlenek, de a második hely még meglehet. Háton Zámbó Diána kezd, mégpedig nagyon jól, a gallok mögött egészen egyértelműen a második helyen adja át a stafétát Ráczkó Gittának. A 100 méter mellen bronzérmet szerző úszó bemutatja, hogy az 50 méter sem idegen tőle, tartja az ezüstös pozíciót, miként a pillangó után Járomi Mónika is a franciák után vált Engelhardt Katalinnal. Az arany elérhetetlen, az ezüst viszont abszolút meglehet. Engelhardt hajrázik, de igazából nem is kell kiúsznia magát, mert hátulról senki nem lehet rá veszélyes. Ebben a pillanatban eléri a falat, és az idő... Na ne... Hát ez jobb, mint az eddigi paralimpiai csúcs! Kár, hogy itt voltak a franciák is, mert nélkülük...

De mi van? A szervezők húzzák-halasztják az eredményhirdetést. Megszólal a hangosbemondó: „A versenybíróság szabálytalan úszás miatt kizárta a francia váltót!" Úristen! Ez azt jelenti, hogy?

Igen, nemcsak a tizedik magyar érem született meg itt az uszodában, hanem egyben az ötödik arany. A váltó tagjai boldogan egymás nyakába ugranak, nem sokkal később pedig széles mosollyal az arcukon veszik át a dobogó tetején állva

az aranyérmet. Felcsendül a Himnusz. Immár ötödször itt Atlantában – nem lehet elégszer hallani – a zárónapon, az utolsó versenyszámok egyikében. Ennél szebben nem is zárulhat ez a tizenegy nap. Már csak a záróünnepség van hátra. Ismét megtelik az Olimpiai Stadion, elhangzanak az ünnepi beszédek, kialszik a paralimpiai láng, majd kezdetét veszi a hajnalig tartó megaházibuli, amelynek hangulatáról többek között Chubby Checker és Jerry Lee Lewis gondoskodik. Egy hatalmas, egész Atlantát fényárba borító tűzijáték, majd az óriáskivetítőn megjelenő „Viszontlátásra 2000-ben Sydneyben" felirat búcsúzik a sportolóktól.

Visszavonhatatlanul véget értek tehát a csodálatos napok, újabb négy év kemény munka következik, hogy a XI. paralimpián ugyanők vagy esetleg mások szerezzenek dicsőséget maguknak és az országnak. Négy év múlva, veletek, ugyanígy? Ki tudja? Talán. Most viszont irány a repülőtér. Irány Budapest!

Augusztus 27.

Ferihegy, 11 óra 35 perc. A tranzitból egyesével jönnek ki az elmúlt napok hősei, hogy ismerősök és ismeretlenek, családtagok és távoli rokonok köszöntsék őket. Ott van a várakozók között a belügyminisztérium politikai államtitkára és Gallov Rezső államtitkár, az OTSH elnöke, aki ekképp fogadja az érkezőket: „Barátaim! Engedjétek meg, hogy ne csak a saját, hanem Schmitt Pál nevében is megköszönjem ezeket a gyönyörű eredményeket. Szívből gratulálok nektek, és jó pihenést kívánok!" Higgyék el, én ott voltam, én láttam, én tudom: mindannyian megérdemlik...

A X. paralimpiai játékok magyar pontszerzői

1. hely: **Vereczkei Zsolt** (úszás, 50 m hát),
Zámbó Diana, Ráczkó Gitta, Járomi Mónika,
Engelhardt Katalin (4x50 m női vegyes váltó)
Szekeres Pál (vívás, tőr, kard),
†Sasváriné Paulik Ilona (asztalitenisz)

2. hely: **Járomi Mónika** (úszás, 50 m pillangó),
Pálfi Judit (vívás, tőr)

3. hely: **Engelhardt Katalin** (úszás, 200 m vegyes, 50 m pillangó),
Ráczkó Gitta (úszás, 100 m mell)

4. hely: **Engelhardt Katalin** (úszás, 100m mell, 50 m gyors),
Járomi Mónika (úszás, 200 m vegyes),
Becsey János (úszás, 50 m gyors),
Ponyori Sándor (atlétika, távolugrás),
Papp Anita (atlétika, távolugrás)

5. hely: **Becsey János** (úszás, 100 m mell),
Pálfi Judit (vívás, párbajtőr),
Papp Anita (atlétika, 200 m síkfutás),
Szávai Csaba (erőemelés, 100 kg)

6. hely: **Vereczkei Zsolt** (úszás, 200 m vegyes, 50 m gyors),
Becsey János (úszás, 200 m vegyes, 100 m gyors),
Kovács Ervin (úszás, 200 m vegyes),
Hegedűs Béla (atlétika, súlylökés),
Pazinczár Attila (atlétika, gerelyhajítás),
Horváth Sándor (atlétika, távolugrás),
Ülőröplabda-válogatott

A X. paralimpiai játékokon szerzett pontok sportágankénti megoszlása

Úszás	50 pont
Vívás	21 pont
Atlétika	11 pont
Asztalitenisz	7 pont
Erőemelés	2 pont
Ülőröplabda	1 pont
Csörgőlabda	0 pont
Tenisz	0 pont
Összesen:	**92 pont**



Vereczkei Zsolt aranyérmes lett. Az eredményhirdetés megható pillanata

Aranyos nyilatkozatok 1996-ból

SZEKERES PÁL

„Már a második paralimpián veszek részt, s bár mindkettőt megnyertem, egyik sem volt könnyű. Barcelonában azért, mert még nem ismertem az ellenfeleket, itt, Atlantában pedig azért, mert címvédőként érkeztem, s mindenki engem akart legyőzni. A döntőben a francia Rosier-nak láthatóan az volt a taktikája, hogy széttördeli a csörtét, nem hagy kibontakozni. Ráadásul nagyon hosszú a francia karja, ami ugyancsak nehezítette a dolgomat. A csörte első fele még szoros volt, de a végét fejben már nem bírta, így azt hiszem, hogy Rosier több ellenszenves húzása ellenére különösebb gond nélkül győztem."

†*SASVÁRINÉ PAULIK ILONA*

„Természetesen nagyon boldog vagyok, hiszen ez a győzelem eddigi pályafutásom csúcspontja. Korábban sem a belga Pollet, sem a német Bartheidel ellen nem tudtam nyerni, most viszont egy nap alatt mindkettőt legyőztem, ráadásul úgy, hogy igazából még megszorítani sem tudtak. Így nem is tudnám kiválasztani, melyik volt a legnehezebb mérkőzésem. Ilyen ugyanis nem volt."

VERECZKEI ZSOLT

„A délelőtti előfutamban nem úsztam ki magam teljesen, mégis a legjobb idővel kerültem a döntőbe, így érthetően bizakodtam, bár a lengyel Slezkától és az egyiptomi Attiától egy kicsit tartottam. Az előbbitől azért, mert tudtam, hogy nagyon jó úszó, az egyiptomi fiútól pedig azért, mert őt egyáltalán nem ismertem. Miután sprintszámról van szó, nem nagyon lehetett taktikázni, az elejétől a végéig hajtani kellett, s amikor a táv felénél láttam, hogy a többiek lemaradnak, már megnyugodtam, biztos voltam benne, hogy nyerek. Természetesen nagyon boldog vagyok több okból is: mert nyertem, mert világcsúcsot úsztam, s mert éppen az edzőm, Paksi László születésnapján sikerült paralimpiai bajnoki címet szereznem. Ez az én ajándékom neki."



1996, Paralimpia – Atlanta: magyar érmesek tablója

Az atlantai játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Amerikai Egyesült Államok	46	46	65	157
2.	Ausztrália	42	37	27	106
3.	Németország	40	58	51	149
4.	Nagy-Britannia	39	42	41	122
5.	Spanyolország	39	31	36	106
6.	Franciaország	35	29	31	95
7.	Kanada	24	21	24	69
8.	Hollandia	17	11	17	45
9.	Kína	16	13	10	39
10.	Japán	14	10	12	36
11.	Lengyelország	13	14	8	35
12.	Korea	13	2	15	30
13.	Svédország	12	14	10	36
14.	Olaszország	11	20	15	46
15.	Dél-Afrika	10	8	10	28
16.	Oroszország	9	7	11	27
17.	Norvégia	9	7	4	20
18.	Svájc	9	6	6	21
19.	Új-Zéland	9	6	3	18
20.	Irán	9	5	3	17
21.	Egyiptom	8	11	11	30
22.	Belgium	8	10	7	25
23.	Kuba	8	3	0	11
24.	Dánia	7	17	17	41
25.	Ausztria	6	6	10	22
26.	Portugália	6	4	4	14
27.	Hongkong	5	5	5	15
28.	Izland	5	4	5	14
29.	MAGYARORSZÁG	5	2	3	10
30.	Finnország	4	5	4	13
31.	Mexikó	3	5	4	12
32.	Észtország	3	4	2	9
33.	Fehéroroszország	3	3	7	13
34.	Litvánia	3	2	6	11
35.	Nigéria	3	2	3	8
36.	Csehország	2	7	1	10
37.	Brazília	2	6	13	21
38.	Argentína	2	5	2	9
39.	Szlovákia	2	4	5	11
40.	Algéria	2	2	3	7
41.	Jugoszlávia	2	2	0	4
42.	Cote D'Ivoire	2	0	0	2
43.	Panama	2	0	0	2
44.	Ukrajna	1	4	2	7
45.	Írország	1	3	6	10
46.	Görögország	1	1	3	5
47.	Kuvait	1	1	1	3
48.	Kenya	1	1	0	2
49.	Chinese Taipei	1	0	2	3
50.	Dominikai Köztársaság	1	0	0	1
51.	Peru	1	0	0	1
52.	Izrael	0	4	5	9
53.	Szlovénia	0	2	3	5
54.	Tunézia	0	2	0	2
55.	Bulgária	0	1	1	2
56.	Jordánia	0	1	0	1
57.	Moldova	0	0	2	2
58.	Thaiföld	0	0	2	2
59.	Jamaica	0	0	1	1
60.	Uruguay	0	0	1	1

Sydney, 2000

Amikor 1996-ban átadták Sydney városának a paralimpiai lobogót, a szervezők ragaszkodtak ahhoz az elvhez, hogy a paralimpiai játékok számára ugyanazt a személyzetet biztosítsák, mint az olimpiai játékoknak. Ez a rendszer be is vált. A Sydneyi Paralimpiai Szervezőbizottság (SPOC) és a Sydneyi Olimpiai Szervezőbizottság (SOCOG) ki tudta használni az együttműködés előnyeit, és betartották ígéretüket, hogy a paralimpiai élsportolók számára a lehető legjobb körülményeket teremtik meg. A paralimpikonok és az olimpikonok ugyanabban a faluban laktak, ugyanazt az ellátást, orvosi szolgáltatást és létesítményeket vehették igénybe. Az olimpián használt jegyellenőrző, technológiai és szállítási rendszert üzemben tartották a paralimpián is.

A XI. sydneyi paralimpiai játékokat 2000. október 18-án sokszínű ragyogással és ünnepélyességgel nyitották meg, s ezzel kezdetét vette a 11 napos intenzív eseménysor, melyen a világ legjobb fogyatékos élsportolói mutatkoztak be. 123 ország nemzeti delegációja képviseltette magát, ami az eddigi legnagyobb részvétel volt a paralimpiák történetében. (1996-ban Atlantában 103 ország, 1992-ben Barcelonában 83 ország volt jelen.) A versenyek alatt a paralimpiai faluban 6961 fő lakott, 3842 sportoló, 2315 tisztségviselő és 804 technikai szakember.



A népes magyar paralimpiai küldöttség 2000-ben

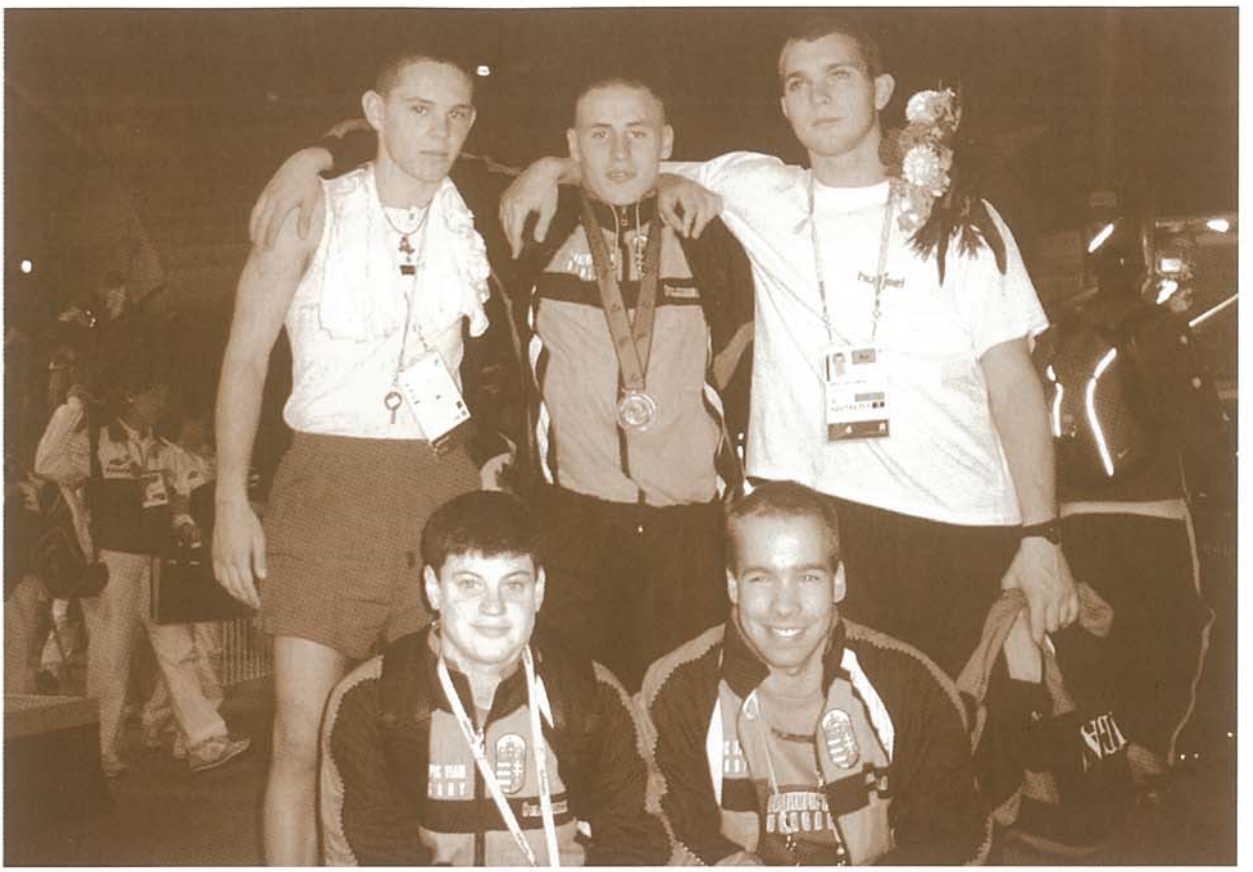
A versengés színvonala még sohasem volt ilyen magas. 550 kiosztandó aranyéremmel, 18 sportággal a paralimpia több mint 300 világ- és paralimpiai rekordot hozott. Tanni Gray-Thompson brit kerekesszékes atléta sérültségi kategóriájában négy aranyéremmel koronázta meg kiváló sportkarrierjét a 100, 200, 400 és 800 m-es versenyben. Jason Wening az Amerikai Egyesült Államokból, akinek mindkét lábát térdtől amputálták, már a harmadik aranyérmét nyerte 400 m-es gyorsúszásban, megdöntve a saját maga által felállított előző világrekordot. Weninget 1991 óta, amikor először állított fel világrekordot, senki sem tudta legyőzni ezen a távon. Itt versenyeztek először a hölgyek erőemelésben, és a premier igazán emlékezetes volt. Hét világrekord dőlt meg! Jian Xin Bian Kínából és Fatma Omar Egyiptomból nyerte az első női erőemelés-verseny aranyérmeit. A kerekesszékes rögbi, amely 1996-ban Atlantában még csak bemutató sportág volt, 2000-ben Sydneyben már a hivatalos program része lett, és nagy nézőtömegeket vonzott. Az Amerikai Egyesült Államok 32-21 arányú győzelemmel diadalmaskodott a döntőben Ausztrália ellen, és nyerte az aranyérmet. Egyébként a vendéglátó ország vezette az éremtáblázatot 63 arany, 39 ezüst és 47 bronzéremmel. A második helyen Nagy-Britannia végzett 41 arannyal, 43 ezüsttel és 47 bronzzal, míg a harmadik Spanyolország lett 39 arannyal, 30 ezüsttel és 38 bronzzal.

Szervezési szempontból a sydneyi paralimpia nem is lehetett volna jobb. Rekordmennyiségű, 1,2 millió jegyet adtak el, több mint a dupláját az 1996-ban Atlantában értékesített 500 ezernek. Mintegy 2300 médiaképviselő volt a helyszíneken, hogy hírt adjon a játékokról. Precedenst teremtettek a világhálón való megjelenésre is: a közönség mintegy százórányit láthatott az interneten a paralimpiai versenyekből a WeMedia videoszolgáltatásán keresztül. A játékok hivatalos weboldalát körülbelül 300 millióan látogatták meg a paralimpiai játékok ideje alatt.

Füredi Marianne – Minden idők legjobb paralimpiája

A XI. paralimpia 2000. október 29-i záróünnepségén Robert J. Steadward, a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság elnöke beszédében kimondta ugyanazt a bűvös mondatot, mint amit Juan Antonio Samaranch NOB-elnök a XXVII. nyári ötkarikás játékok zárásakor: vagyis azt, hogy a sydneyi volt minden idők legjobb paralimpiája. Igen, így érezte mindenki, aki részese volt a 2000-es versenyeknek. Hozzám kegyes volt a sors, mert részese lehettem.

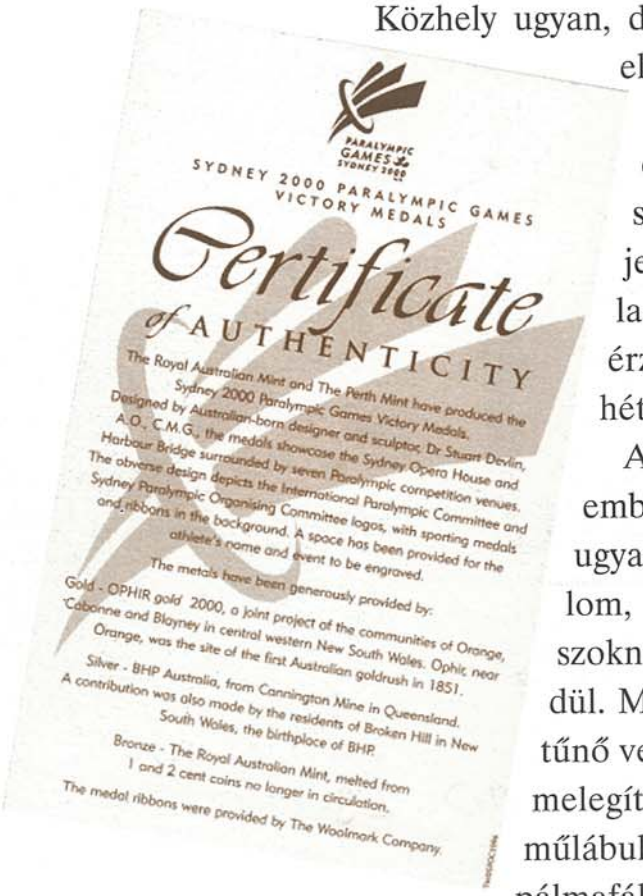
Amikor megtudtam, hogy tudósítóként ott lehetek a sydneyi paralimpián, kezdetben szorongtam a kihívástól. Mert hiába tudósítottam már számtalan világ- és Európa-bajnokságról, sőt még olimpiáról is, tudtam, hogy most teljesen más feladat vár rám. Életem első paralimpiája speciális felkészülést igényelt.



Bérczi Zsófia (balra alul) és a győztes férfiúszóváltó: Májer Gábor, Rácz János, Sánta Krisztián Szedő Tibor

Hogy miért volt szükség ráhangolódásra? Mert nálunk, Magyarországon valahogy nem tudunk természetesen viselkedni sérült embertársainkkal. Vagy közömbösen elmegyünk mellettük, vagy megbámuljuk őket, mint egy kiállítási tárgyat, vagy pedig túlzott segíteni akarásunkkal hozzuk zavarba őket. Bevallom, kezdetben én is így voltam ezzel. Nem tudtam, képes leszek-e majd elbeszélgetni sportolóinkkal úgy, hogy nem figyelek állandóan (feltűnően, zavaróan) sérült testrészükre. Aztán megtaláltam a mentőövet. Eszembe jutott, hogy amikor az olimpiai és világbajnoki bronzérmes tőrvívó, Szekeres Pál balesete után tolószékbe kényszerült, zavarban voltam a vívóteremben az újabb találkozáskor. Szorult helyzetemet észrevette Pali edzője, Beliczay Sándor, és bátorítóan ennyit mondott: „Menjél csak oda nyugodtan Palihoz, ne törődj semmivel".

Szóval, arra gondoltam, hogy ha esetleg bizonyos helyzetekben én, az ép ember nem találom föl magam, majd segítenek nekem azok, akiknek a másik állapot a természetes. Így is történt. Az edzéseken és a kiutazás előtti csapatgyűléseken – úgy érzem – hamar megtaláltuk a közös hangot, és már tudtam, nem kell tartanom a paralimpiától. Sydneyben pedig csodás napokat éltem, éltünk át, és sokat tanultam a kitűnő parasportolóktól, a fantasztikus emberektől.

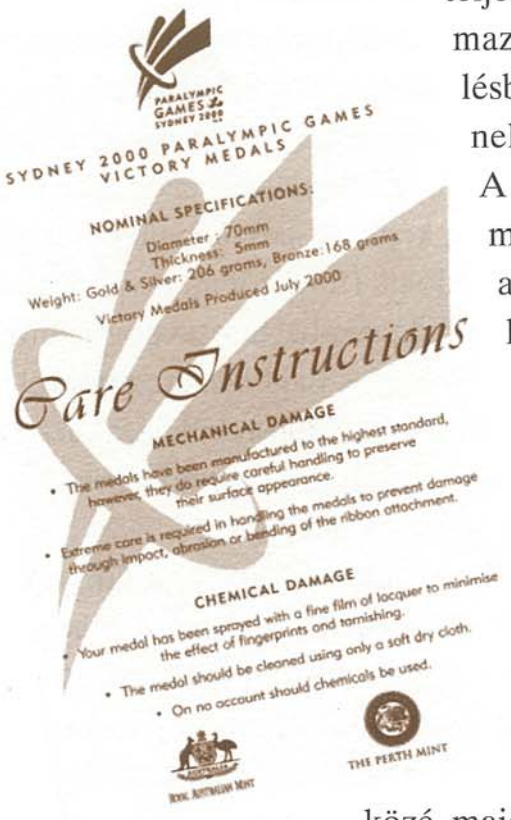

SYDNEY 2000 PARALYMPIC GAMES
VICTORY MEDALS

Certificate of AUTHENTICITY

The Royal Australian Mint and The Perth Mint have produced the Sydney 2000 Paralympic Games Victory Medals.
Designed by Australian-born designer and sculptor, Dr Stuart Devlin, A.O., C.M.G., the medals showcase the Sydney Opera House and Harbour Bridge surrounded by seven Paralympic competition venues.
The obverse design depicts the International Paralympic Committee and Sydney Paralympic Organising Committee logos, with sporting medals and ribbons in the background. A space has been provided for the athlete's name and event to be engraved.

The metals have been generously provided by:
Gold - OPHIR gold 2000, a joint project of the communities of Orange, Cabonne and Blayney in central western New South Wales. Ophir, near Orange, was the site of the first Australian goldrush in 1851.
Silver - BHP Australia, from Cannington Mine in Queensland.
A contribution was also made by the residents of Broken Hill in New South Wales, the birthplace of BHP.
Bronze - The Royal Australian Mint, melted from 1 and 2 cent coins no longer in circulation.

The medal ribbons were provided by The Woolmark Company.


SYDNEY 2000 PARALYMPIC GAMES
VICTORY MEDALS

NOMINAL SPECIFICATIONS:
Diameter : 70mm
Thickness: 5mm
Weight: Gold & Silver: 206 grams, Bronze:168 grams
Victory Medals Produced July 2000

Care Instructions

MECHANICAL DAMAGE
- The medals have been manufactured to the highest standard, however, they do require careful handling to preserve their surface appearance.
- Extreme care is required in hanging the medals to prevent damage through impact, abrasion or bending of the ribbon attachment.

CHEMICAL DAMAGE
- Your medal has been sprayed with a fine film of lacquer to minimise the effect of fingerprints and tarnishing.
- The medal should be cleaned using only a soft dry cloth.
- On no account should chemicals be used.

THE PERTH MINT

Közhely ugyan, de az átélt élményeket nem lehet úgy elmesélni, hogy az olvasó is hasonlóan érezzen. Nos, fokozottan vonatkozik ez a paralimpiára, amit közelről kell szemlélni ahhoz, hogy valaki megismerje azt a „másik" világot. Most mégis vállalkozom a lehetetlenre, és megpróbálom érzékeltetni, miben is volt részem két héten át.

Az uszodával kezdem, ahol számtalan emberi tragédia következményeivel – de ugyanannyi csodával szembesültem. Bevallom, ezt a közeget volt a legnehezebb megszoknom, és tudom, ezzel nem voltam egyedül. Megdöbbentő volt látni, amint az épnek tűnő versenyzők a rajthoz készülődve leveszik melegítőjüket, pólójukat – aztán lecsatolják műlábukat, és úgy ugranak a vízbe. A mesés, pálmafákkal díszített uszodát mindennap szinte teljesen megtöltő közönség vastapssal jutalmazta a sportolók erőfeszítéseit, és az ünneplésből mindig jutott az utolsóként célba érőnek is. A legnagyobb kedvenc Li Peng volt. A kínai versenyzőnek teljesenn hiányzott mindkét karja, mégis hatalmas tempóban, angolnaként siklott a medencében. Rádiós kollégámmal, Sipos Jánossal töprengtünk: vajon hogyan oldja meg a fal érintését kéz nélkül? Nos, a fejével érintette meg a medence falát. Maga volt a csoda! Aztán az eredményhirdetéskor – merthogy érmet nyert Li Peng – a virágot átadó hölgy zavarba jött, kereste, hova is tegye a kínait megillető virágcsokrot. A végtelenül szimpatikus versenyző kisegítette a hoszteszt: tegye csak a válla és az álla közé, majd ő megtartja ott, odaszorítja. Néhány perc-



cel később, a tiszteletkör megtételekor ilyen sajátos módon még integetni is tudott a csokorral.

Megható és elgondolkodtató volt a jelenet. Számomra azt példázta, hogy nincs lehetetlen. És elszégyelltem magam: hányszor éreztem úgy az életben, hogy padlón vagyok, nincs tovább! Li Peng sorsából én is és mások is erőt meríthetnének.

Vagy említhetem Aspen Torihoran látássérült indonéz futót, aki 16 évesen, alacsony termetével kisgyereknek tűnt jóval korosabb vetélytársai között. Nos, Torihoran az 1500 méteres táv felétől szemmel láthatóan szenvedett, de nem adta föl, futott tovább. Aztán elhagyta a rekortánt, a rendezők megijedtek, hogy baj van, ám csak annyi történt, hogy integetett a közönségnek – majd folytatta a futást. Az 1500 méteres távot hat és fél perc alatt gyűrte le, az utolsó négyszáz métert több mint két perc alatt. De teljesítette a feladatot! Nem adta fel, elvégre nem azért jött ide, a legnagyobb versenyre, hogy meghátráljon.

A talán csak számomra szomorkás külföldi példák után áttérek vidámabb dolgokra – és ránk, magyarokra. Igazság szerint a megérkezésünkkel kellett volna kezdenem, mert az felejthetetlen volt, és meghatározta a további napokat is. A repülőtéren késő este magyarok százai fogadtak minket, piros-fehér-zöld zászlókat lengettek, és zúgott a „Hajrá, magyarok!". Még a kemény szívű férfiak szemében is könny csillogott. Ez a szeretet végigkísért bennünket a Sydneyben töltött idő minden napján.

Az olimpiai falu csapatirodáján dolgozó magyaroknak, Nagy Tibornak és Verának arra is volt ereje, hogy otthoni (vagyis magyaros) ízekkel kápráztasson el bennünket: főzték a húslevest, sütötték a pogácsát és hozták a faluba. Vagy ott volt az étteremben dolgozó Anika, Nagy Tibor felesége. Ha meghallott egy-egy magyar szót – amennyire munkája engedte – megkereste a hang gazdáját, hogy üdvözölje. De a szeretet nem csak a magyaroktól áradt felénk. Sydneyben drága

kincsként kezelték a paralimpia minden résztvevőjét, az állandóan a nyakunkban lógó akkreditálási kártya kivételezettekké tett minket. Nem tudtunk úgy végigmenni a belváros utcáin, hogy ne mosolyogtak volna ránk, ne szólítottak volna meg: hova megyünk, milyen épületet keresünk, mit segíthetnének. És az ajándékok, amelyekkel az egyes versenyhelyszíneken elhalmozták a sportolókat, ismeretlen emberek nyomtak a kezükbe kabalakoalát, kengurut vagy más plüssállatot! A paralimpiai faluban segítő önkéntesek – akiknek többsége a „nagy" olimpián is dolgozott – elárulták, hogy ez az olimpia, a paralimpia sokkal kedvesebb volt nekik, mint a szeptemberi, és nagyobb örömmel fogadták ezeket a vendégeket, akik valóban segítségre szorulnak. Számukra nem voltak csodabogarak a sérült sportolók. De hát miért is lettek volna, amikor az egész város úgy épült fel, hogy például minden vasútállomáson volt olyan lift, amely a kerekesszékeseket szállította. Sydneyben ez is természetes. Bízom benne, valamennyit sikerült érzékeltetnem az ottani hangulatból.

A körülmények felelevenítése után essék szó a főszereplőkről, a magyar versenyzőkről, akik 4 arany-, 5 ezüst- és 14 bronzéremmel tértek haza Sydneyből.

A „háziversenyt" úszóink nyerték négy arany-, négy ezüst- és nyolc bronzéremmel, öt világrekorddal és paralimpiai csúcsokkal. A vizes különítmény legeredményesebb versenyzője Sánta Krisztián volt két arany-, három ezüst- és egy bronzéremmel. Négy egyéni érme mellett tagja volt a 4x50 vegyesen világcsúccsal aranyérmes váltónak is. A fiúk, Sánta Krisztián, Majer Gábor, Rácz János és Szedő Tibor ezzel a fantasztikus eredménnyel „üzentek" edzőjüknek, Mentes Évának, aki gyermekáldása miatt nem kísérhette el őket Sydneybe. Krisztián egyébként nem csak a vízben aratott, hanem a medence partján is: sudár termetével, szőke hajával megdobogtatta a hölgynézők szívét. Az meg külön dicséretes, hogy a siker nem tette nagyképűvé, rendkívül szimpatikusan nyilatkozott. – A száz hát a főszámom, annak az aranynak azért különösen örülök. De bevallom, a váltóarany kicsit kedvesebb, mert azt a fiúkkal közösen szerez-



Kerekesszékes vívás 2000-ben, Sydneyben



Pásztory Dóra élete első paralimpiáján két érmet is szerzett

tük. Nagyszerű érzés volt befejező emberként úgy a vízbe ugranom, hogy vezetünk, nekem csak növelnem kellett az előnyt – mondta Sánta Krisztián, akit mintegy ráadásként az a megtiszteltetés ért, hogy a küldöttség legsikeresebb tagjaként a magyar csapat zászlaját vihette a záróünnepségen.

Míg Sánta Krisztián a legeredményesebb versenyzőnk volt, Pásztory Dóra első pillanattól kezdve mindenki kedvence. Az úszócsapat legfiatalabb tagja, a mindössze 16 éves Dóri az előző évi Európa-bajnokságon szerzett három érmével (mindegyikből nyert egyet-egyet) robbant be a világ élmezőnyébe. A mindig mosolygós pécsi kislány nagyon készült első paralimpiájára – és ez látszott is rajta. A hajába például öt karikát festetett, no és csomagját telerakta különböző kabalákkal, sőt még kabala-fürdőruhája is volt. Azt meg külön jó jelnek vette, hogy az első edzésen ugyanúgy az ötös pályán úszhatott, mint a „nagy" olimpián kedvence, az orosz Alekszandr Popov. Apropó, orosz! Dóri edzője Petrov Anatolij, és igazán furcsa párt alkottak ők ketten. Érdekes volt hallani a mestert, amint orosz szavakkal fűszerezte mondandóját tanítványának. Visszatérve a kabalákhoz: szerencsét hoztak gazdájuknak. Dóri a második versenynapon 200 vegyesen megszerezte a magyar csapat első aranyérmét. Ezt a medáliát aztán a száz pillangón egy bronzzal megtoldotta. – A száz pillangón csak hatodik voltam a világranglistán, ezért itt nem számítottam dobogós helyezésre. El sem hiszem, hogy két érmet is szereztem első paralimpiámon – szakadt ki Dóriból.

Csodát vitt végbe Vereczkei Zsolt is, aki három, egymást követő paralimpián (1992, 1996, 2000) megnyerte az 50 méteres hátúszást, ráadásul mindhárom alkalommal világcsúccsal. Ez a sportban – az épek versenyeit is figyelembe véve – egyedülálló teljesítmény. – A három győzelem közül a mostani volt a legnehezebb, mert már mindenki várta, elvárta tőlem az aranyérmet. Bár az arany a legfontosabb, annak ugyanúgy örülök, hogy ismét világcsúccsal lettem első, azaz ez a sorozat sem szakadt meg. Az meg ráadás számomra, hogy minden idők legjobb olimpiáján értem el a mesterhármast. Már az igazi olimpia alatt láttam, hogy Sydney fantasztikus házigazda, és tudtam, hogy a mi versenyünkön is az lesz. Nem csalódtam – vélekedett.

Bár nem nyert aranyérmet, három bronzérmével kivette részét az éremhalmozásból Kovács Ervin, és ugyancsak bronzos lett Engelhardt Katalin. Az örökifjú, 32 évesen negyedik paralimpiáján szereplő és ezúttal ezüstérmet szerző Becsey János sok fiatal példaképe lehet. Valahogy így kell szeretni a sportot.

A képzeletbeli házi dobogó második fokát a vívók foglalták el egy ezüst- és három bronzérmükkel. Vezetőjük, Beliczay Sándor három érmet, közte egy aranyat várt a versenyzőktől, akik a legfényesebből ugyan nem hoztak, de az éremszámot túlszárnyalták azon a versenyen, amelyen iszonyúan nehéz volt a négy közé jutni is.

Eszembe villan egy érdekes történet. Az olimpiai stadionban a megnyitóünnepségre vártunk, készültünk a bevonulásra. A csapat élén a zászlóvivő, a harmadik paralimpiáján szereplő, háromszoros paralimpiai bajnok Szekeres Pál. Megkérdeztem Palit, mire számít. – Remélem, én leszek az első magyar zászlóvivő, akinél megszakad egy rossz sorozat – felelte, s mivel látta, hogy nem értem, azonnal megmagyarázta. – Az eddigi magyar zászlóvivők egyike sem tudott az adott olimpián aranyérmet nyerni. Hogy csak a közelmúltról beszéljünk, Sydneyben Kőbán Rita, Atlantában pedig Szabó Bence nem nyert aranyat. Jó lenne, ha nem folytatódna ez a széria – mondta. Sajnos, a sorozat nem szakadt meg, azaz Pali sem szerzett aranyat – de újból érmes lett. Ezzel pedig egy másik, de már jó sorozat nem szakadt meg. A kitűnő tőrözőnek a sydneyi volt a harmadik paralimpiája, s előtte egyik versenyről sem tért haza üres kézzel. Másként fogalmazva: mindenhol érmes lett. Ez is egy csodás pályafutás példája.

Krajnyák Zsuzsannáról talán a hősiesség szobrát lehetne megmintázni. Nem akarok nagy szavakat használni, de bámulatos volt, amit a tőrben és párbajtőrben is bronzérmes versenyző produkált. Fájós kézzel, iszonyú kínokat kiállva vitte hátán a csapatot.

Pálfi Juditról az jut eszembe, hogy az egyik szemünk sírt, a másik meg nevetett. Az atlantai olimpián, majd az azt követő világbajnokságon is ezüstérmes volt tőrben. Nem titkolta, hogy Sydneybe is éremért jött. Aztán csak ötödik lett.

Pedig a csoportmérkőzések során mindössze két tust kapott, ám a negyeddöntőben 13-8-as vezetése után kikapott 15-14-re. Nem tudott élni a lehetőséggel. Juci aztán összeszedte magát, úrrá lett az elkeseredésen – és ezüstöt nyert párbajtőrben. Megtalálta az elvesztett érmet. – A tőrverseny olyan volt, mint egy rossz álom. A csoportmérkőzéseken nagyon jól ment, aztán könnyű ágra kerültem, és még most sem hiszem el, hogy elszalasztottam a lehetőséget. A párbajtőrben szinte minden fordítva történt. A csoportban rosszul vívtam, igaz, a nagy vetélytársak is. Könnyű ágam volt, de most nem engedtem ki kezemből az érmet. Bár győzni nem tudtam, az ezüstnek is örülök – értékelte reálisan szereplését.



A küldöttség meglepetésemberei az atléták voltak, akik a sportági „háziversenyben" bronzérmesek lettek, stílszerűen két bronzéremmel és értékes helyezésekkel. Hogy miért voltak meglepetésemberek? Mert tőlük senki sem várta ezt a szereplést, míg voltak olyanok, akik szép reményekkel, nagy tervekkel érkeztek – aztán elmaradtak a várakozástól. Szóval, az atléták vezetője, Rákhely Béla edző maximálisan elégedett volt a versenyzők produkciójával. Már csak azért is, mert szerinte ez a jövő csapata. Míg a nemzetközi mezőny átlagéletkora 25–30 év, a mi versenyzőink fiatalok, még rutinjuk sincs. Ennek ellenére kitettek magukért. Orsós Mária távolugrásban például tíz centiket javított eredményén (471, 481, 491 cm), majd a dobogó harmadik fokára állhatott. Mint mondta, nem tőle várták az érmet, ám ő megálmodta a sikert. És amióta megálmodta, többször látta magát a dobogón. Hát, ilyen egyszerű ez: tudni kell álmodni!

És egy másik távolugróbronz, Ponyori Sándoré. Az univerzális fiatalember – a klasszikus távon, a 100 méteres síkfutásban is remekelt, negyedik lett – az atlantai paralimpián már hallatott magáról eb-

ben a számban negyedik helyével, Sydneyben pedig a hét méterhez közeli eredménynyel egyet előrelépett a rangsorban.

Egy Magyarországon fiatal sportág képviselői tették teljessé éremgyűjteményünket. A cselgáncsozókról van szó, akik Keserű József edző vezetésével csak a paralimpiát megelőző évben kapcsolódtak be a vakok és gyengénlátók cselgáncssportjába. Az olimpiai részvételt biztosító franciaországi kvalifikációs viadalon aztán a mieink meglepték a világot: Bíró Norbert győzött, Vincze Gábor pedig második lett. Mindketten ott lehettek tehát Sydneyben. És bár Bíró Norbinak nem sikerült az éremszerzés – a bronzéremért vívott mérkőzésen sérülten, fájós lábbal állt ki –, Vincze Gábor felállhatott a dobogó harmadik fokára.

Noha nem nyertek érmet, mégis talán a legnagyobb kedvencek a csörgőlabda-válogatott tagjai voltak. Élvezet volt nézni futóedzésüket, amikor két edzőjükbe kapaszkodva rótták a köröket az olimpiai falu edzőpályáján. Az meg egyenesen bámulatra méltó, milyen remek humoruk volt. Megtörtént, hogy vacsoráról tértek haza a paralimpiai faluban rendszeresen közlekedő, azt körbejáró autóbusszal. Egy idő múlva észrevették, hogy egyik társukat fenn felejtették a buszon, és ő azóta, ki tudja, hányadik körét tette meg a járművel a faluban. A kezdeti kisebb ijedség után edzőjük kiállt a magyar csapatiroda előtt lévő megállóba, és leste a buszokat, melyiken jöhet az elveszett társ. Aztán később maguk nevettek a legjobban a furcsa helyzeten. Ugye, most már értik, miért is éreztem magam annyira jól Sydneyben?

Lizzie a plusz egy fő

Hogy ki volt Lizzie? A paralimpia kabalafigurája, a kis sárkány, „aki" ott volt az ajándéktárgyakon, kulcstartón, bögrén, táskán, pólón, a versenyhelyszínek kivetítőin, amelyeken mindig az adott sportágat űzte, vagyis úszott, vívott, teniszezett, kosárlabdázott, futott vagy éppen tapsolásra biztatta a nézőket – de élőben sosem láttuk őt. Aztán az úszóversenyek utolsó napján megjelent az uszodában. Fél órával a döntők előtt pattogós zenére táncolni kezdett. A kis sárkánytól kedvet kaptak az önkéntes segítők, majd a tribünön a közönség. Mindenki táncolt az uszodában. Ilyet ritkán él meg az ember. A sokféle náció együtt örömködött – aztán egyszer csak, váratlanul könny szökött az ember szemébe. Mert belegondolt abba, hogy nem csak Lizzie búcsúzik és vele a paralimpia, hanem a tizenegy napig tartó jókedv, önfeledt hangulat is.

Sydney – mint száraz adatok

Sydneyben 121 ország versenyzői vettek részt, az IPC tagországai közül csak hét nemzet – Guatemala, Uganda, Niger, Szudán, Sierra Leone, Guinea és Kamerun – nem volt ott a XI. paralimpián. A lángot az ausztrálok hétszeres paralimpiai



Orbán Viktor miniszterelnök a parlamentben adott ünnepélyes fogadáson Vereczkei Zsoltnak gratulál sikeres paralimpiai szerepléséhez

bajnok kerekesszékes atlétája, Louise Sauvage lobbantotta fel. A csaknem két hét alatt 18 sportág 550 versenyszámában osztottak érmeket a vetélkedő 3823 sportolónak. A magyar színeket 55 versenyző képviselte kilenc sportágban.

Akik átélték a csodát

A sydneyi paralimpián részt vevő versenyzők, edzők és vezetők: *Asztalitenisz: Bereczki Zsolt, Bereczki Dezső, László János. Atlétika: Frigur Mónika, Németh Sarolta, Varga Margit, Ponyori Sándor, Dorogi Tamás, Orsós Zsolt, Orsós Mária, Pazinczár Attila. Cselgáncs: Vincze Gábor, Bíró Norbert. Csörgőlabda: Orsós Sándor, Szabó Endre András, Bélafi Szilárd, Hajba Szabolcs, Orsós Zsolt, Bálint András. Erőemelés: Szávai Csaba, Puxler Józsefné. Tenisz: Farkas László, Prohászka Csaba. Úszás: Sánta Krisztián, Pásztory Dóra, Vereczkei Zsolt, Majer Gábor, Szedő Tibor, Rácz János, Becsey János, Engelhardt Katalin, Zámbó Diána, Kovács Ervin, Ráczkó Gitta, Bérczi Zsófia. Ülőröplabda: Makarovszki Sándor, Kovács László, Gál János, Kekecs Miklós, Mányák Attila, Lőcsei Sándor, Domokos András, Szigedi László, Peres János, Stirczer József, Szabó László, Szécsényi Lajos. Vívás: Pálfi Judit, Szekeres Pál, Krajnyák Zsuzsanna, Hevesi Mónika, Bolyos István, Döme István, Harmath János, Lukács András.*



Krajnyák Zsuzsa és síró ellenfele – Sydney, 2000

Edzők: *Rákhely Béla, Tomhauser István, Papp Dezső, Temesvári József, Koller István, Wernerné Szabó Andrea, Keserű József, Páni Róbert, Kenderes Gábor, Batizi Sándor, Beliczay Sándor, Felletár György, Balogh István, István László.*

Vezetők: *Alföldy László (elnök, delegációvezető), Tóth Ildikó (csapatvezető), dr. Gruiz Katalin (csapatvezető-helyettes), Kovács Brigitta és Tóth Eszter (adminisztratív segítő), dr. Bejek Zoltán (orvos), dr. Bakanek György (orvos), Lángfy Csaba (gyúró), Hütter Márta (gyógytornász), dr. Anatolij Petrov, Szepesi Attila, Schiller-Kertész Judit, Paksi László, Ábel András.*

Sydney árnyoldala és szomorú következménye

A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) felfüggesztette az értelmi fogyatékos sportolók részvételét a 2004-es athéni játékokon. Az értelmi fogyatékosok a sydneyi paralimpia után kerültek nehéz helyzetbe, amikor kiderült, hogy a győztes spanyol kosárlabdacsapat 12 játékosa közül tíz egészséges, ezért a válogatottat utólag megfosztották aranyérmétől. További vizsgálatok következtek, amelyek kimutatták: az indulók közel kétharmada nem olyan mértékben sérült, mint amilyen kategóriában szerepeltek. Az értelmi fogyatékosok nem vehettek részt a 2002-es téli játékokon Salt Lake Cityben sem, és Athénban is csak az asztalitenisz bemutatószámaiban szerepelhetnek.



2000, Paralimpia – Sydney: magyar érmesek tablója

A sydneyi játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Ausztrália	63	39	47	149
2.	Nagy-Britannia	41	43	47	131
3.	Spanyolország	39	30	38	107
4.	Kanada	38	33	25	96
5.	Amerikai Egyesült Államok	36	39	34	109
6.	Kína	34	22	17	73
7.	Franciaország	30	28	28	86
8.	Lengyelország	19	22	12	53
9.	Korea	18	7	7	32
10.	Németország	16	41	38	95
11.	Csehország	15	15	13	43
12.	Japán	13	17	11	41
13.	Dél-Afrika	13	12	13	38
14.	Oroszország	12	11	12	35
15.	Hollandia	12	9	9	30
16.	Irán	12	4	7	23
17.	Mexikó	10	12	12	34
18.	Olaszország	9	8	10	27
19.	Dánia	8	8	14	30
20.	Svájc	8	4	8	20
21.	Hong Kong, Kína	8	3	7	18
22.	Nigéria	7	1	5	13
23.	Egyiptom	6	12	10	28
24.	Brazília	6	10	6	22
25.	Új-Zéland	6	8	4	18
26.	Portugália	6	5	4	15
27.	Tunézia	6	4	1	11
28.	Fehéroroszország	5	8	10	23
29.	Svédország	5	6	10	21
30.	Thaiföld	5	4	2	11
31.	Írország	5	3	1	9
32.	MAGYARORSZÁG	4	5	14	23
33.	Görögország	4	4	3	11
34.	Kuba	4	2	2	8
35.	Ukrajna	3	20	14	37
36.	Szlovákia	3	5	5	13
37.	Izrael	3	2	1	6
38.	Algéria	3	0	0	3
39.	Ausztria	2	7	6	15
40.	Norvégia	2	6	7	15
41.	Izland	2	0	2	4
42.	Belgium	1	4	4	9
43.	Finnország	1	3	6	10
44.	Tajvan	1	2	4	7
45.	Észtország	1	1	3	5
46.	Kenya	1	1	2	4
47.	Peru	1	1	0	2
48.	Cote d'Ivoire	1	0	1	2
49.	Bulgária	1	0	0	1
50.	Jordánia	1	0	0	1
51.	Zimbabwe	1	0	0	1
52.	Faroe Islands	0	3	1	4
53.	Egyesült Arab Emírségek	0	3	1	4
54.	Argentína	0	2	3	5
55.	Szlovénia	0	2	2	4
56.	Litvánia	0	2	1	3
57.	Kuvait	0	1	4	5
58.	Bahrain	0	1	1	2
59.	Panama	0	1	1	2
60.	Azerbajdzsán	0	1	0	1
61.	Bosznia-Hercegovina	0	1	0	1
62.	Jugoszlávia	0	1	0	1
63.	Lettország	0	0	3	3
64.	Libyan Arab Jam.	0	0	1	1
65.	Philippino	0	0	1	1
66.	Palesztina	0	0	1	1
67.	Puerto Rico	0	0	1	1
68.	Venezuela	0	0	1	1


Messzebbről indultunk.
Akik messzebbről indultak, azoknak keményebben kell küzdeniük a sikerért. Magyarország legfiatalabb mobilcége legalábbis így van ezzel. A Vodafone a Magyar Paralimpiai Bizottság főtámogatójaként sok sikert kíván a magyar paralimpiai csapat minden versenyzőjének.
vodafone



2004 – Athén. A magyar csapat bevonulása megnyitó ünnepélyére.

Athén, 2004

A XII. Athéni Paralimpiai Játékok érmeiért 2004. szeptember 8-án kezdődött meg 3826 sportoló versengése. A paralimpia programján 19 sportág szerepelt, a futball (CP 5 játékos) itt debütált. Az értelmi fogyatékos versenyzők csak bemutatószámban (kosárlabdában és asztaliteniszben) indulhattak.

A játékokon megközelítőleg 1200 hölgyversenyző indult, először volt verseny cselgáncsban és ülőröplabdában.

A szervezőbizottság 800 ezer belépőjegyet értékesített, megelőzőleg ennek csak a felében reménykedett. A megnyitón a 705. fáklyavivő tette meg az utolsó lépcsőfokokat, hogy beindítsa azt a fantasztikus pirotechnikát, amely körbefutott az atlétikai stadion karéján, meggyújtotta a paralimpiai lángot, s kezdetét vette a 11 napos küzdelemsorozat. A ceremóniát tűzijáték zárta.

A média 3100 képviselője, ötven televíziós társaság kommentálta, közvetítette a versenyeket a játékok alatt. A paralimpiát rekordszámú néző, hallgató, olvasó kísérte figyelemmel. A késői megnyitót például tízmillió kínai és nyolcmillió japán tévénéző látta. Németországban előfordult másfél milliós, Nagy-Britanniában közel kétmilliós nézettség.

A játékokat számos prominens személy tisztelte meg jelenlétével, köztük Gerhardt Schröder német kancellár, Albert monacói herceg, Sophia spanyol királyné, Marie Therese luxemburgi nagyhercegnő, Szilvia svéd királynő és Kosztasz Karamanlisz görög miniszterelnök. Meglátogatta csapatunkat Gyurcsány Ferenc sportminiszter, miniszterelnökjelölt is. A paralimpiai játékokon 304 világ- és 448 paralimpiai csúcsot állítottak fel.



Gyurcsány Ferenc akkor még sportminiszterként személyesen is megjelent az athéni paralimpián

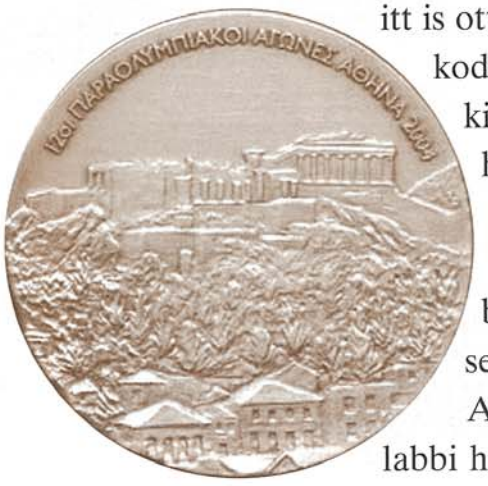
Füredi Marianne – Sikeres szereplés százszázalékos elismeréssel

Áprilisban, amikor a könyv előző, a sydneyi paralimpiáról szóló fejezetét írtam, elárultam, hogy félek. A tisztesség úgy kívánja, hogy az érzéseimmel kezdjem az athéni két hétről szóló beszámolót is.

Nos, a félelmeim szerencsére nem igazolódtak be, de... Nem igazolódtak be, mert a görögök becsületére legyen mondva, tisztességesen lebonyolították az olimpiát, majd a paralimpiát is, és ez nem kis tett. De mégsem voltak olyan házigazdák, mint az ausztrálok. Jó, tudom, Sydneyben nagyon magasra került a léc. Akinek az athéni volt az első olimpiája – akadt ilyen a mi küldöttségünkben is –, az remekül érezte magát. Mi azonban, akik négy éve ott voltunk Sydneyben, még hà remekül éreztük is magunkat a görög fővárosban, mindenhez oda tudtuk tenni, hogy de... Szóval, szép és jó paralimpia volt az athéni, de...

És akkor következzék a beszámoló, amellyel igyekszem átadni az athéni élményeket. Küldöttségünk csaknem egy héttel a versenyek kezdete előtt érkezett meg Athénba, és azt tapasztaltuk, hogy a város átmeneti állapotban van. Még nem múlt el teljesen az olimpiai láz, mindenhol láthatók voltak az ötkarikás játékok emblémájával ellátott zászlók, illetve kabalafigurák, viszont még csak nyomokban lehetett érezni, hogy néhány nap múlva újabb nagy esemény, a paralimpia kezdődik. Az olimpiai-paralimpiai faluban egy-két helyen még tartott az átalakítás, hiszen egy-egy magas járdát a kerekesszékesek számára is járhatóvá, megközelíthetővé kellett tenni.

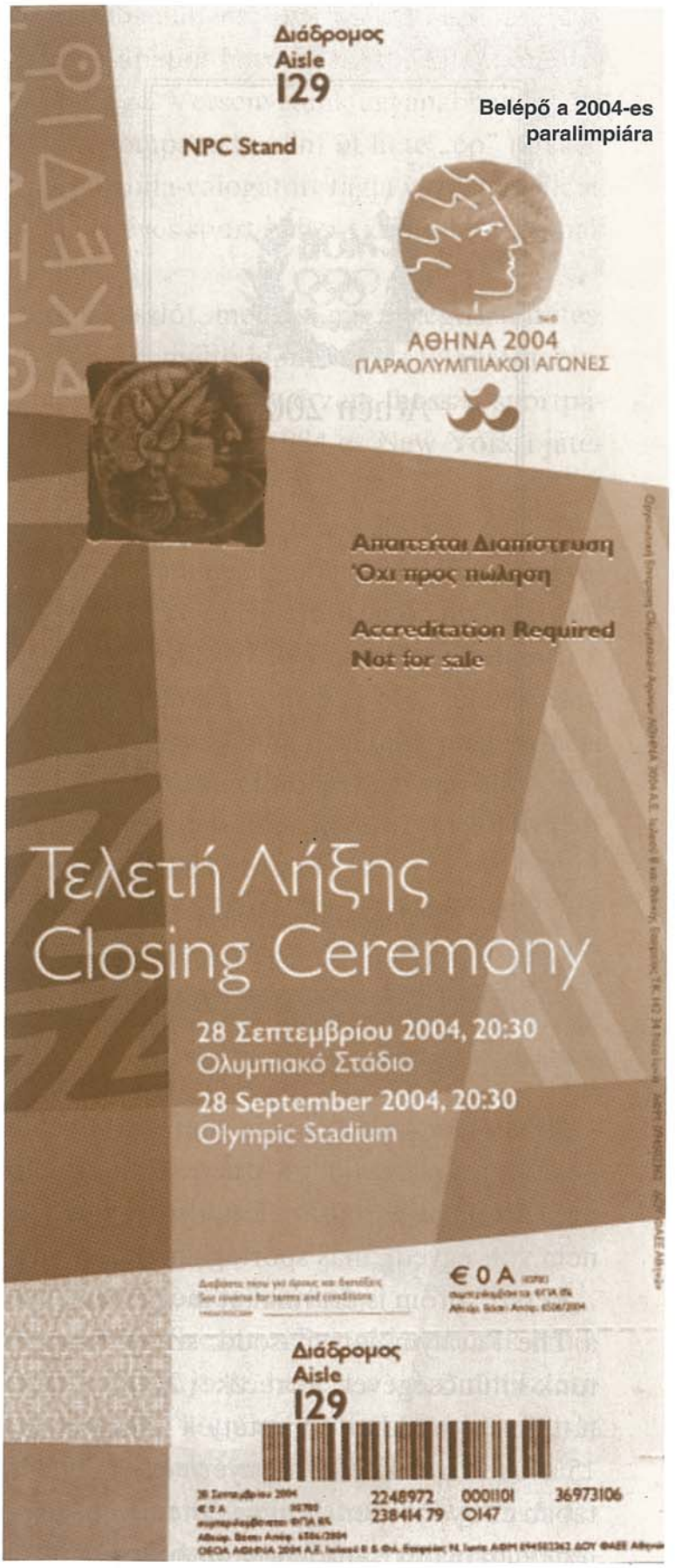
Hogy milyen volt a falu? A külsőségekről annyit, hogy a zöld zónában laktunk. Ez azért volt fontos, mert az átmeneti zűrzavarban, amikor azt sem tudtuk, hol vagyunk, ez segítette a tájékozódást, hogy hazataláljunk – ami a megérkezést követő első pillanatokban még nem tűnt egyszerű feladatnak. Az egyforma házakból álló falu ugyanis hatalmas, és azok, akik négy éve már a sydneyi paralimpián is szerepeltek, egyöntetűen állapították meg, hogy az a falu barátságosabb, otthonosabb, könnyebben áttekinthető volt. Ez is egy „találat" Sydney javára – persze, egy idő múlva itt is otthon éreztük magunkat. A házakon érződött, hogy kapkodva, az utolsó pillanatokban készültek el. A fürdőszobák kialakítása nem volt tökéletes, így a víz nem a lefolyóba, hanem az ajtó felé, majd azt követően az épület többi részébe tartott – volna, ha bősz seprűcsapásokkal nem tereljük a helyes irányba. Aztán elkezdtük a terepszemlét, bejártuk a versenyhelyszíneket, megkezdődtek az edzések – és szembesültünk az első problémákkal is.



Amikor vívóink először látogattak ki a falutól legtávolabbi helyszínre, a Helliniko-csarnokba, már a kijutásuk sem

volt egyszerű. Indult ugyan busz, de az mind az ugyanazon a területen szereplő kerékpárosokat szállította. Volt hat busz, négy vívóválogatott és csupán két kerékpáros – mégsem „vállalta" senki a vívókat. Hát... ez nem a rugalmasság mintapéldája!

Hosszas alkudozás után megoldódott a probléma, és 40 perc alatt ki is ért a csapat a fegyver- és felszerelés hitelesítésre. Akkor azonban jött az újabb gond: nem fogadták el versenyzőink plasztronját, mert azon nem szerepel a nemzet zászlaja. Versenyzőinknél ugyanúgy a nadrágra van festve a piros-fehér-zöld csík, mint az épeknél – de az a kerekes székben ülve nem látszik, ezért a nem vívó kézen kell lennie a jelnek. Mit lehet ilyenkor tenni? A sydneyi ezüstérmes Pálfi Juditnak eszébe jutott, hogy vívózsákjában lapul az a pár zokni, amelynek a széle nemzeti színű, levágva karszalagnak megfelel... A képtelennek tetsző ötletet a rendezők elfogadták, és a lányok máris vágták a zoknikat, és varrták fel a ruhákra a csíkokat. Miközben Beliczay Sándor szakágvezető azon mérgelődött, hogy „ez a sportág is egyre inkább elmegy a külsőségek felé, lassan több időt vesz el annak a követése, hogy éppen mit, hova és mekkora méretben lehet vagy kell kirakni, mint a szakmai munka".



Belépő a 2004-es paralimpiára



A MOB-logó alatt történt a közös fogadalomtétel

Hihetetlen, de ezzel még nem volt vége a megpróbáltatásoknak. Kiderült, hogy az előzetes programot a szervezők megváltoztatták, és a férfikardvívást két nappal hátrébb csúsztatták. Ezt elsősorban azért említem meg, mert sajnos a példa nem volt egyedi, más sportágaknak is módosították a lebonyolítását.

Persze, öröm is ért minket még a versenyek előtt. A paralimpia hivatalos lapja, a The Paralympian második száma kiemelt helyen foglalkozott úszóválogatottunk kitűnőségével, Vereczkei Zsolttal. A 27 éves versenyzőt legendaként említették, és röviden ismertették pályafutását. A cikk kiemelte, hogy 1992-ben 15 évesen nyerte első aranyérmét az 50 méteres hátúszásban, majd címét Atlantában és Sydneyben is megvédte. Ilyen sorozattal senki más nem dicsekedhet. Így teltek napjaink, apróbb-nagyobb örömökkel és bosszúságokkal, míg elérkezett

szeptember 17-e, amikor az olimpiai stadionban augusztus 13-a után ismét fellobbant a láng. Az ünnepélyes megnyitón, a csapatok bevonulásakor kilencvenötödikként következett Magyarország küldöttsége. Versenyzőink ugyanabban a kék-fehér szín-összeállítású felvonuló ruhában pompáztak, mint öt hete „ép" társaik. A nemzeti lobogót Szabó András, a csörgőlabda-válogatott tagja vitte, akinek az athéni már a hatodik paralimpiája volt (a 44 éves sportember ezzel csúcstartónak vallhatja magát).

– Nagyon meglepett, hogy én vihetem a zászlót, mert ez nagy megtiszteltetés, és a küldöttségben több aranyérmes is van, aki méltó lenne erre a feladatra. Nekem sajnos paralimpiai aranyérmem még nincs, ám úgy érzem, hosszú sportpályafutásom elismerése ez a mai nap, hiszen én már az 1984-es New York-i játékokon is ott voltam – mondta Szabó András.

– Az eddigi paralimpiák közül melyik volt a legemlékezetesebb?

– Az 1988-as szöuli. Válogatottunk ott érte el eddigi legjobb eredményét, negyedik lett, és szerintem ott volt a legjobb a szervezés és a légkör. Rögtön utána következik a legutóbbi, sydneyi verseny, míg a legkevésbé az 1996-os atlantai tetszett.

És elkezdődtek a versenyek, az első napon máris két magyar bronzéremmel: a cselgáncsozó Bíró Norbert és a vívó Krajnyák Zsuzsanna ismételte meg sydneyi teljesítményét. – Én lettem a legjobb európai, csak két hongkongi van előttem – örvendezett Krajnyák. – A szervezést azonban nem tudom dicsérni, a kiadott időpontokat nem tartották, azt sem tudtam, mikor kell vívnom.



A hongkongiak a későbbiekben is megkeserítették vívónőink életét, ők győzték le a tőr- és a párbajtőrcsapatot is. A vívóérmek (három ezüst és két bronz) közül kettő külön szót érdemel: Dani Gyöngyi tőrezüstje és Szekeres Pál kardbronza. Dani Gyöngyi újoncként lett a legsikeresebb fegyverforgató – egy egyéni és két csapatezüsttel –, míg a korábbi paralimpiai bajnok Szekeres Pál negyedik paralimpiáján sem maradt érem nélkül, ráadásul éppen 40. születésnapján állhatott ismét dobogóra.

– A kezem fáj, de nem számít. Annyira fel vagyok dobva, hogy nem törődöm vele – mondta bronzmeccse után Szekeres Pál, aki nemcsak eredményeivel tesz sokat a mozgáskorlátozottak sportjáért, hanem a sportminisztérium helyettes államtitkáraként is azért dolgozik, hogy még elismertebbek legyenek a sérült versenyzők. – Egy sportolónak vannak álmai. Először az, hogy megnyerjen egy háziversenyt, majd hogy megkapja az első válogatott melegítőjét, aztán hogy nagy versenyt nyerjen. Reálisan nekem már aranyérmes álmaim nincse-



nek. Negyvenéves vagyok, az ellenfelek jóval fiatalabbak nálam. Ha a szívem fiatal is, a gyorsaságom már nem a régi, de a technikám még igen. Kihoztam magamból a maximumot. A balesetem előtt csak a győzelem volt számomra az elfogadható, ma az már nem reális. Azt is tudom, hogy a mezőnyben valójában többen is erősebbek nálam, ma mégis csak ketten előztek meg, mert fejben és szívben sokaknál jobb voltam.

Az uszoda volt a paralimpiának az a helyszíne, ahol szinte tábort verhettünk volna, mert versenyzőink mindennap éremeséllyel szálltak vízbe.

Az 1 arany, 5 ezüst és 3 bronzérem megint a küldöttség legeredményesebb sportolóivá emelte az úszócsapatot. Mindenekelőtt Pásztory Dóráról kell szólni, aki Sydney után Athénban is megnyerte a 200 vegyest, ráadásul kétszer is világcsúcsot úszott. A húszéves versenyző az arany mellett két meglepetésezüsttel rukkolt elő.

– Úgy álltam oda a rajthoz, hogy ha belepusztulok, akkor is megcsinálom, hiszen ezért jöttem ide. A száz hát előtt nagy feszültség volt bennem, éreztem, hogy sírni fogok, ezért is volt jó ott elindulnom, hogy levezettem a feszültséget, és ma már tiszta fejjel úszhattam. Argentínában a világcsúcsommal magasra tettem a mércét. Az volt az álmom, hogy világcsúccsal legyek paralimpiai bajnok. Sikerült! Nagyon nehéz volt a felkészülés, sok-sok mélyponttal. Ma nehéz volt úszni, mert mindenki aranyat várt tőlem. Sydneyben én szereztem az első aranyat a második versenynapon. Nagyon nem örülök, hogy megint én vagyok az első aranyszerző – mondta Pásztory Dóra a csapat első aranyérmének – amelyről kiderült, az egyetlen – megszerzése után.

Ha már úszás, meg kell említeni Kovács Ervint – aki nem sokkal a paralimpia kezdete előtt vakbélműtéten esett át, szinte a nulláról kellett „felépítenie" magát – és Vereczkei Zsoltot. Ervin három ezüstéremmel hívta fel magára a figyelmet, míg Zsolt fantasztikus sorozata megszakadt ugyan, ezúttal nem nyert 50 háton, de ismét érmet szerzett. Egy kínai, valamint barátja, Kovács Ervin mögött lett harmadik.

– Mindenképpen érmet vártam magamtól, bevallom, nagyon izgultam, feszült voltam egész nap. A versenyen sokat jelentett, hogy rengeteg magyar szurkolt nekünk – mondta az 50 méter háton bronzérmes Vereczkei Zsolt, aki arra a kérdésre, hogy nem szomorú-e a sorozat megszakadása miatt, vagyis mert nem szerzett zsinórban negyedszer is aranyérmet, így felelt: – Az életben egyszer minden véget ér. Nagyon boldog vagyok, hogy az erős mezőnyben harmadik tudtam lenni, és arra is büszke vagyok, hogy három paralimpiát nyertem.

Kovács Ervin „Teljesült az álmunk!" kiáltással ölelte át Zsoltot, majd elárulta, hogy egész héten arról beszéltek, milyen szép is lenne, ha két magyar állhatna a dobogón. – Jó barátok vagyunk, minden versenyen és most is egy szobában lakunk. Egész évben a paralimpiára és az éremre készültünk. Tudtuk, hogy a kínai legyőzhetetlen, arra is számítottunk, hogy nagy időt fog úszni, de mi csak arra figyeltünk, hogy felférjünk a dobogóra. Hogy melyikünk melyik fokára, az igazán nem is lényeges – mondta Kovács Ervin.

A könyv véges terjedelme miatt mindenkit – természetesen – nem lehet megemlíteni a visszaemlékezésben, de az „akiről szólni kell" kategóriába tartozik például két boccsásunk, Béres Dezső és Gyurkota József. Magyarországnak eddig nem volt képviselője paralimpián ebben a sportágban, a két fiú párosban – meglepetésre – bronzzal tette le a névjegyét. Akaraterőből jelesre vizsgáztak, hatalmasat hajráztak, legyőzték a világbajnok portugálokat és a vb-ezüstérmes spanyolokat, ráadásul úgy, hogy az ellenfél vezetett! A két versenyző valóban sporttörténelmet írt.



A 2004-ben Athénban megrendezett paralimpia magyar résztvevői

Először szerepelt paralimpián a női cselgáncs – itt is bronzéremmel kezdtünk Nagy Sándorné jóvoltából –, és először volt a résztvevők között magyar díjlovas, Andics Bernadett, akinek nem kedvezett az új szabály, vagyis hogy a paralimpián a résztvevőknek a saját lovukkal kell versenyezniük.

– A nemzetközi versenyeken nem kötelező a saját ló, illetve oda el sem megyek, ahol megkövetelik, mert az én lovam nem erre való, sérült embereket lovagoltatok rajta. Athénba úgy jutottam el, hogy a versenyeken jó képességű lovakat sorsoltam, így összegyűlt az elégséges pontszámom. Nagyon erős a mezőny, hihetetlen lovak vannak, és szerintem az ilyen szintű profizmus nem jó, mert nem mindenki képes anyagilag állni a versenyt, megfelelő lóval megjelenni – vélekedett Andics.

Sajnos Athéntól szomorú záróünnepséggel búcsúztunk, mivel előző nap balesetben életét vesztette hét kisgyerek, többen pedig megsérültek. Egy autóbusz éppen szurkolni vitte őket az egyik helyszínre. A szervezők a záróünnepségnek csak a hivatalos részét tartották meg, elmaradt a látványos műsor és a tűzijáték is.

A következő házigazda, Kína is csak egy lírai műsorszámmal jelezte: 2008-ban várja a parasportolókat.



Kerekesszékes vívó lányaink ezüstös csapatöröme

Versenyzők

- Asztalitenisz: *Berecki Dezső, Berecki Zsolt, Csonka András, Kaiser János, Pálos Péter, Zborai Gyula*
- Atlétika: *Dóra Krisztina, Horváth Ferenc*
- Boccsa: *Béres Dezső, Gyurkota József*
- Cselgáncs: *Bíró Norbert, Nagy Sándorné, Vincze Gábor*
- Csörgőlabda: *Bélafi Szilárd, Hajba Szabolcs, Orsós Zsolt, Orsós Sándor, Szabó András, Széll Sándor*
- Díjlovaglás: *Andics Bernadett*
- Erőemelés: *Sas Sándor, Szávai Csaba*
- Úszás: *Becsey János, Engelhardt Katalin, Kovács Ervin, Pásztory Dóra, Poprócsi Tímea, Ráczkó Gitta, Vereczkei Zsolt, Zámbó Diána*
- Vívás: *Dani Gyöngyi, Döme István, Jurák Andrea, Krajnyák Zsuzsanna, Pálfi Judit, Szekeres Pál*
- Tenisz: *Farkas László, Prohászka Csaba*

Edzők

- Atlétika: *Horváth Ferencné*
- Asztalitenisz: *Milos Imre*
- Boccsa: *Rétfalvi Róbert*
- Csörgőlabda: *Ábel András, Páni Róbert*
- Díjlovaglás: *Sándor Béla*
- Erőemelés: *Kenderes Gábor*
- Tenisz: *István László*
- Úszás: *Becsey Péter, dr. Petrov Anatolij, Tari Imre*
- Vívás: *Beliczay Sándor, Tóth András*

Csapatvezetés

- Delegációvezető: *Hajdu Brigitta*
- MPB-elnök: *Nádas Pál*
- Csapatiroda: *Pátrovics Brigitta, Tóth Ildikó*
- Orvos: *dr. Szabó Anita, dr. Bejek Zoltán*
- Gyúró: *Takács László*
- Gyógytornász: *Hütter Márta*
- Kísérő: *Gyurkota Józsefné*
- Tolmács: *Szauer Csilla*

Versenybírók

- Cselgáncs: *Tardos János*
- Erőemelés: †*Horváth Csaba*
- Tenisz: *Árvai Sándor*
- Ülőröplabda: *Karádi Gábor*
- Vívás: *Felletár György, Nagy József*

Athén a számok tükrében

Athénban 136 ország 3969 versenyzője (2763 férfi és 1206 nő) szerepelt. A 19 sportágban kiosztott érmekből a legtöbbet a kínaiak szerezték meg: 141-et, ebből 63 az arany. A résztvevők közül 73 ország iratkozott fel az éremtáblázatra, 59-nek aranyérem is jutott. A szeptember 17-i ünnepélyes megnyitón a paralimpiai lángot éjfélkor gyújtotta meg Georgiosz Topcisz, 46 éves atléta, aki 1988 óta egyetlen paralimpiáról sem hiányzott. Szöulban és Antlantában bronzérmes, Barcelonában ezüstérmes volt távolugrásban, legutóbb Sydneyben pedig ötödik lett, de már hármasugrásban.

Proteusz volt a kedvenc

Mint általában a nagyobb sporteseményeknek, a 12. nyári paralimpiának is megvolt a maga kabalafigurája, mégpedig a Proteusz névre hallgató csikóhal, amelyet Poszeidónnak, a tengerek istenének fiáról neveztek el. Egyébként Proteuszt ugyanaz az alkotói csapat találta ki, amely az épek athéni ötkarikás játékának két, kissé esetlen figuráját is. A paralimpia kezdetén szinte mindenhonnan a kedves, színes állatka mosolygott le ránk: az utcai plakátokról és a különböző ajándéktárgyakról, pólókról, bögrékről, tollakról, táskákról, törülközőkről, jelvényekről és sorolhatnánk. Természetesen csak úgy magában, plüssfiguraként is létezett a csikóhal, méghozzá három méretben, kicsi, közepes és nagy formátumban. Úgy tűnik, Proteusz túl bájosra sikeredett, mert ő volt a nagy kedvenc, ő volt az első, aki eltűnt az olimpiai falu ajándékboltjának polcairól, sőt a versenyhelyszínek boltjaiból is. Először csak a kisméretűnek veszett nyoma, aztán a többinek is – miközben az előző olimpia két babáját lépten-nyomon megtalálhattuk.

Minden jó, ha jó a vége

A kormány október 6-án úgy döntött, hogy nem tesz különbséget olimpikonok és paralimpikonok megbecsülése között. A pontot szerzett paralimpikonok és a felkészítésben részt vevő szakvezetők is az olimpiainak megfelelő támogatást érdemel: az egyéni olimpiai bajnok tízmillió, az ezüstérmes nyolc, a bronzérmes hat-



Szili Katalin házelnök gratulál a háromszoros paralimpiai bajnok Vereczkei Zsoltnak Mádl Ferenc köztársasági elnök és Gyurcsány Ferenc miniszterelnök társaságában

millió forintot (csak emlékeztetőül: a Sydneyben négy évvel ezelőtt pontot szerzett sportolók ép társaik díjazásának tíz százalékát kapták). Paralimpikonjaink egy arany-, nyolc ezüst- és kilenc bronzérmet szereztek Athénban. Október 8-án a Parlamentben Mádl Ferenc köztársasági elnök kitüntetéseket nyújtott át az athéni olimpián és paralimpián sikeresen szerepelt versenyzőknek és edzőknek.

A kitüntetettek

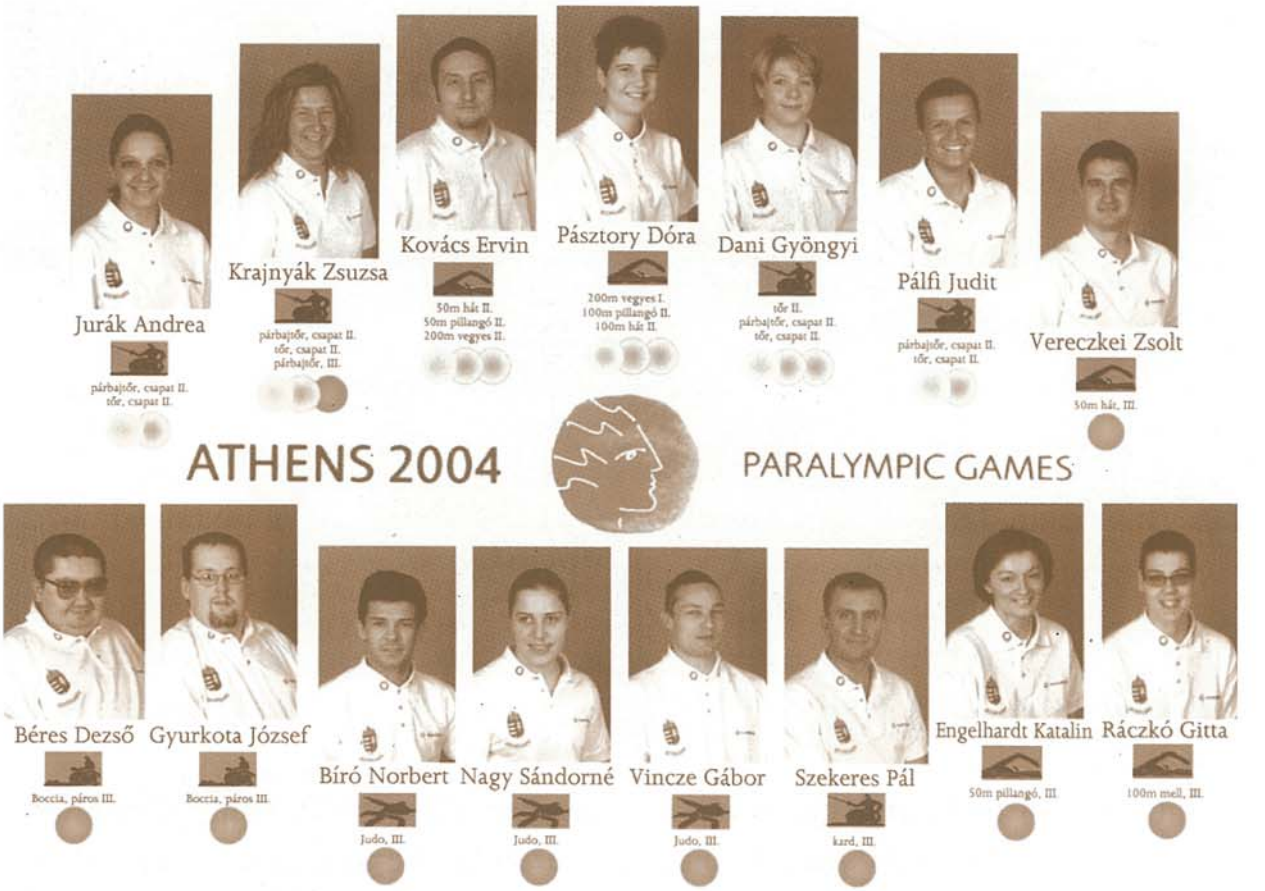
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND TISZTI KERESZTJE (polgári tagozat): **PÁSZTORY DÓRA, PETROV ANATOLIJ.**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE (polgári tagozat): **DANI GYÖNGYI, KOVÁCS ERVIN, KRAJNYÁK ZSUZSANNA, BELICZAY SÁNDOR, TARI IMRE.**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ARANY ÉRDEMKERESZTJE (polgári tagozat): **JURÁK ANDREA, VINCZE GÁBOR, FÓRIS ERIKA, KESERŰ JÓZSEF.**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG EZÜST ÉRDEMKERESZTJE (polgári tagozat): **BÉRES DEZSŐ, GYURKOTA JÓZSEF, BÍRÓ NORBERT, NAGY SÁNDORNÉ, RÁCZKÓ GITTA, BATIZI SÁNDOR, SZAPPANOS ZOLTÁN** és **VÁRKONYI ATTILA** a Magyar Rádió munkatársa, műsorigazgató.

KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKI ELISMERÉS: **ENGELHARDT KATALIN, VERECZKEI ZSOLT, PÁLFI JUDIT, SZEKERES PÁL.**



2004, Paralimpia – Athén: magyar érmesek tablója

14 Egyéni sportok, szolgáltatás

2001. október 18., csütörtök nemzetisport

PARASPORT. A juttatásból az első magyar téli paralimpikon is kap a felkészülésére

Főtámogató lett a Vodafone

FÖREDI MARIANNE

„Az utóbbi években nagy fejlődés történt a fogyatékosok sportjában, a média is fokozottabb figyelemmel kíséri a versenyzők szereplését, és azt sem szabad elfelejteni, hogy ma már a paralimpikonok is ugyanolyan formarubát kapnak, mint ép társaik, és köszöntették, fogadtatásuk is hasonló" – mondta *Deutsch Tamás* ifjúsági is sportminiszter azon a szerdai eseményen, amelyen a Vodafone mobilkommunikációs cég az athéni paralimpiáig szóló főtámogatói szerződést írt alá a Magyar Paralimpiai Bizottsággal (MPB).

Vitai Attila, a Vodafone vezérigazgatója megemlítette, hogy cégük az egyik fő támogatója volt az idei, budapesti vízilabda Európa-bajnokságnak, támogatják a *Haller, Pető* világbajnok evezőspárt, és Forma–1-ben vállalt szerepük révén állandóan az érdeklődés középpontjában állnak. A látványos támogatás mellett azonban azoknak is szeretnének segíteni, akik a legjobban igénylik a törődést – így léptek kapcsolatba tavaly szeptemberben az MPB-vel, amikor is hárommillió forintot adományoztak a szervezetnek. A szerdán aláírt, három évre szóló szerződés alapján tízmillió forinttal támogatják a paralimpikonokat.

Nádas Pál, az MPB elnöke meghatottan szólt arról, hogy bár harminc éve él benne a mozgalomban, ilyen jelentős szerződést még nem volt módja aláírni, a korábbi szponzorok ugyanis csak egy-egy alkalomra szóló adományban részesítették a mozgáskorlátozottakat.

Mint mondta, ebből a pénzből nemcsak az athéni nyári paralimpiára készülő sportolók versenyzését tudják segíteni, hanem az első magyar téli paralimpikonét is.

A paralimpiák történetében a Salt Lake Cityben március 7-étől sorra kerülő téli játékok lesz az első, amelyen magyar versenyző is részt vehet, méghozzá az alpesi számokban induló *Navratyil Sándor*.

A versenyzők nevében *Bozsy János* kétszeres paralimpiai bajnok úszó köszönte meg a cég segítségét.



FOTÓ: BEGÁNYOS BALÁZS

Vitai Attila vezérigazgató (jobbra) és Nádas Pál, az MPB elnöke aláírja a szerződést

VÍVÁS

Nagyköveti vizit

F. M.

Egykori sportágában szerzett baráti kapcsolatait használta fel *Móna István* olimpiai bajnok öttusázó, a párbajtőröző menedzsere, amikor a jövő héten kezdődő, nimes-i világbajnokságra készülő versenyzők számára megszervezte a svájci vívókkal közös edzőtáborozást.

Az elmúlt hét végén el is foglalták helyüket a fegyvernem legjobbjai Magglingenben, a magaslati edzőtáborban, ahol Móna megfogalmazása szerint csodálatosak a körülmények.

„Ideális környezetben, gyönyörű sportközpontban vagyunk, ahol a vívás mellett több más sportág képviselői is készülnek. Például a tenizpályákat rendszeresen használja a világranglistán jelenleg második helyen álló Martina Hingis. A terveknek megfelelően sikerült elültetni a világbajnokság előtti utolsó időszakot, betegség sem hátráltatta a munkát, remek a hangulat. Meglátogatott bennünket Schmitt Pál MOB-elnök, „második otthonában" svájci nagykövetünk, aki egykori vívóhoz méltóan sportosan jelent meg a táborban: felmosott hozzánk" – mondta Móna István.

A párbajtőrözők igyekeznek haza, hogy a vb-n szereplő néhány társukkal együtt részt vehessenek pénteken a hagyományos tatai Mirelta-gálán.



Sajtótájékoztató egy évvel az athéni paralimpiai játékok előtt. Balról: Pásztory Dóra, Gyurcsány Ferenc, Molnár Zoltán, Nádas Pál, Hajdu Brigitta



Mádl Ferenc köztársasági elnök fogadása a Sándor-palotában




adidas
ATHENS 2004

Az athéni játékok éremtáblázata

HELY	NEMZET	ARANY	EZÜST	BRONZ	ÖSSZES
1.	Kína	63	46	32	141
2.	Nagy-Britannia	35	30	29	94
3.	Kanada	28	19	25	72
4.	Amerikai Egyesült Államok	27	22	39	88
5.	Ausztrália	26	38	36	100
6.	Ukrajna	24	12	19	55
7.	Spanyolország	20	27	24	71
8.	Németország	19	28	32	79
9.	Franciaország	18	26	30	74
10.	Japán	17	15	20	52
11.	Oroszország	16	8	17	41
12.	Csehország	16	8	7	31
13.	Dél-Afrika	15	13	7	35
14.	Brazília	14	12	7	33
15.	Mexikó	14	10	10	34
16.	Korea	11	11	6	28
17.	Hongkong	11	7	1	19
18.	Lengyelország	10	25	19	54
19.	Fehéroroszország	10	12	7	29
20.	Ausztria	8	11	4	23
21.	Svédország	8	7	6	21
22.	Tunézia	8	7	3	18
23.	Irán	7	3	13	23
24.	Egyiptom	6	9	8	23
25.	Algéria	6	2	5	13
26.	Új-Zéland	6	1	3	10
27.	Hollandia	5	11	12	28
28.	Nigéria	5	4	3	12
29.	Dánia	5	3	7	15
30.	Szlovákia	5	3	4	12
31.	Olaszország	4	8	7	19
32.	Izrael	4	4	5	13
33.	Finnország	4	1	3	8
34.	Görögország	3	13	4	20
35.	Thaiföld	3	6	6	15
36.	Belgium	3	2	2	7
37.	Kenya	3	1	3	7
38.	Norvégia	3	1	1	5
39.	Angola	3	0	0	3
40.	Svájc	2	6	8	16
41.	Portugália	2	5	5	12
42.	Marokko	2	4	0	6
43.	Kuba	2	2	7	11
44.	Tajvan	2	2	2	6
45.	Azerbajdzsán	2	1	1	4
46.	MAGYARORSZÁG	1	8	9	18
...73.	Feröer-szigetek	0	0	1	1
	Puerto Rico	0	0	1	1
	Ruanda	0	0	1	1

Támogatóink

2001–2004

www.hparalimpia.hu

vodafone

Malawi Bt

ÁRVERÉSLAP.HU

The Kuoni Travel Group

Kökény Ferenc és barátai

MAGYAR OLIMPIAI BIZOTTSÁG 1895 HUNGARY

MagyarRádió

WESSELÉNYI MIKLÓS SPORTKÖZALAPÍTVÁNY

GYISM

LIONS

PÓLUS CENTER

WESTEND CITY CENTER

Bausch&Lomb

Otto Bock

mtv

adidas

FONESZ FOGYATÉKOSOK NEMZETI SPORTSZÖVETSÉGE

Coloplast

Navratyil Sándor

Téli sportok és a paralimpiai játékok

Szerencsére léteznek olyan kreatív emberek, akik sérült emberek részére is elérhetővé tesznek első látásra kivitelezhetetlennek tűnő sportolási lehetőségeket. Ezek a megoldások elsősorban a gerincsérült és egyéb végtagsérült emberek mozgását, sportolását segítik.

Így van ez a téli sportok esetében is, ahol olyan fantasztikus technikai megoldások születtek, amelyek sok esetben igen egyszerűen elkészíthető eszközöket, máskor komoly mérnöki és sportszakemberi hozzáértéssel szakműhelyi körülmények között gyártott eszközöket jelentenek. Ezeknek az eszközöknek és találékony megoldásoknak köszönhetően képesek síelni vakok, végtagsérültek, gerincsérültek északi és alpesi számokban, biatlonozni (sífutás és lövészet) vakok, és kitalálták, hogyan jégkorongozzanak a mozgássérültek. Ennyi lehetőséggel – joggal mondhatjuk – a sérült emberek részére is nyitva áll a kapu a téli sportok előtt.

Magyarországon először 1984-ben történt kísérlet a téli sportok bevezetésére azzal, hogy az ausztriai téli paralimpiára hivatalosan volt delegált magyar megfigyelő. E korai kezdeményezés sajnos akkor még hazánkban nem adott a mozgáskorlátozottak számára egy szép új sportággal történő ismerkedésre lehetőséget. Csak az 1989-90-ben lezajlott politikai rendszerváltást követően, az elmúlt néhány évben jelentek meg először a téli sporttal ismerkedni kívánó sportolói igények. Sajnos ezekről a lehetőségekről korábban szinte egyáltalán nem lehetett tudni. Az első hírek e téren ismét külföldről



származtak, és ezeket a lehetőségeket egyéni szándék által vezérelve és kipróbálva indulhatott el a hazai tájékoztatás a téli sportok lehetőségeiről. Ennyi bevezetés után röviden összefoglaljuk, hogy mely téli sportágak kiknek és milyen feltételekkel, milyen eszközökkel és megoldásokkal érhetők el.

Alpesi sí

Az alpesi sízámokat űzhetik vakok és gyengénlátók, alsó- és felsővégtag-sérültek, gerincsérültek egyaránt. A látássérültek úgynevezett előfutó segítségével síelnek. Az enyhébb fokú látássérülteknek az előfutó mutatja a helyes fordulási irányokat, tehát „követő" sízésről van szó. Ez a súlyosabb, adott esetben teljesen vak sportolóknál egy technikai megoldással egészül ki, nevezetesen az előfutó hátán egy hangszóró van, amelyen keresztül utasítja a mögötte lesikló látássérültet a szükséges mozdulatok és irányváltoztatások elvégzésére. A felszerelés hagyományos sífelszerelés.

Azok a végtagsérültek, akik lábon képesek lesiklani, különböző csoportokba sorolva, különböző technikai megoldásokat használva síelnek. A főbb variációk az alábbiak:

- Lehetőség van egy lábon síelni, ebben az esetben szükséges a botok helyett támasztó, sível felszerelt mankót, síbotot használni.
- Egyláb-amputáltak (térd alatt) számára lehetséges a protézissel való síelés, ez esetben nincs szükség különösebb kiegészítő felszerelésre.
- A karsérültek is külön csoportot alkotnak, náluk értelemszerűen csak a bothasználatban van eltérés.

A legspeciálisabb a gerincsérültek ülősízése, ahol egy professzionálisan megtervezett és megépített szerkezet használata teszi lehetővé a síelést. Pontosabban nemcsak gerincsérültek használják ezt az eszközt, hanem mindazok, akik lábaikat nem tudják a sízéshez szükséges szinten terhelni, de ezt az eszközt tudják használni a mindkét lábra amputáltak is. A szerkezetet egy, a sérült méretére készített, bélelt ülőrészből és egy fémvázból építik össze, amit egy állítható erősségű rugó egészít ki, ezzel biztosítva lesikláskor a megfelelő komfortérzetet. A rugó mintegy helyettesíti a térd rugózó funkcióját a talajegyenetlenség esetén és forduláskor. A szerkezet teljesen hagyományos síbe van rögzítve, amin a kötés is a szokásos. Szükség van még speciális támasztó mankópárra, síbotra, amit már az egy lábon sízőknél említettem. Értelemszerűen a síbot

hosszméretét illetően eltérés van, de a funkció azonos. Mint a sízésnek ebben a fajtájában érintettnek, hadd jegyeznem meg, hogy ugyanolyan fantasztikus érzés és élmény ezzel a szerkezettel síelni, mint a hagyományos módon. Ezt azért merem kijelenteni, mivel gerincsérülésem előtt is síeltem, tehát van összehasonlítási alapom.

A felsorolt csoportokban a gyakorlottabbak és „profik" részére természetesen nemzeti és nemzetközi versenyeket is szerveznek világranglistás pontrendszerrel. A világ számos országában rendeznek Európa- és világkupafutamokat, valamint négyévente, közvetlenül a téli olimpia után megrendezik a téli paralimpiai játékokat is mind a négy alpesi számban (lesiklás, super-G, óriásműlesiklás, szlalom).

Északi számok

A sífutás hasonló sérültségi csoportok szerinti bontásban létezik, mint az alpesi számokban. Ezeknek a számoknak is az ülőváltozata a legspeciálisabb az eszköz miatt. Jóval egyszerűbb eszközökről van szó, mint az alpesi sí esetében: egy nyújtott lábú ülőpozíciót biztosító ülőkét építenek rá egy futólécre. A botok az ülőpozíció miatt természetesen rövidebbek.

A biatlon szintén létező szakág a mozgássérültek számára is, sőt ami talán a legmeglepőbb, vakok számára is. A lövészet az ő esetükben hanghatással egészül ki. A lőállásban egy fejhallgatót kap a sportoló, és a fegyver célzó szerkezete összeköttetésben van egy olyan berendezéssel, amely ha a célra tartás pontos, megfelelő magasságú hangot ad.

A versenyzés az északi számokban is meghatározott pontozási rendszer szerint zajlik, és világranglista is készül. A versenyeket különböző távokon rendezik meg. Sajnos ezekben a számokban magyar résztvevők még nem indulnak, pedig a lehetőségek kedvezőbbek, mint az alpesi számokban.

Jégkorong

A jégkorongban a csapattagok olyan alsóvégtag-sérültek, amputáltak vagy gerincsérültek, akik karjaikat teljes értékűen képesek használni. Speciális, korcsolyákra szerelt ülőke segítségével oldják meg mozgásukat a jégen oly módon, hogy két botot használnak, melyeknek egyik végére fémhegyeket rögzítettek, így képesek lökni magukat, és a haladást a két egymás mellett elhelyezkedő korcsolyára

történő súlypontáthelyezéssel oldják meg. Az igazán nagy télisport-nemzeteknél nemzeti bajnokságokat rendeznek, és természetesen vannak nemzetközi tornák is. (Sajnos ennek a sportágnak még jelentős időre van szüksége a hazai lehetőségek megteremtésére.)

Örnsköldsvik, Svédország – 1976

Ez volt az első verseny a téli paralimpiai játékok történetében. Ekkor még nem azonos helyszínen rendezték a téli olimpiával. Csak vakok és amputáltak vettek részt a versenyen. 14 ország 250 sportolója mérte össze erejét. A szánkózást mint bemutató eseményt rendezték meg.

Geilo, Norvégia – 1980

Minden lokomotoros sérült részt vett a téli paralimpián. 18 ország 350 sportolója indult. Demonstrációs számok: szánkó, „down-hill".

Innsbruck, Ausztria – 1984

Geilo óta minden téli paralimpián minden mozgássérült indulhatott. Ez évben a téli olimpia helyszínén, Szarajevóban bemutatták a hárompályás óriás szlalom versenyszámot. 22 országból 350-en indultak.

Innsbruck, Ausztria – 1988

Bemutatták az ülősíelést alpesi és északi síben. 22 ország 397 sportolója versenyzett.

Tignes-Albertville, Franciaország – 1992

Először mutatták be az alpesi és a terepsít az értelmi fogyatékos sportolók számára, és először egyezik meg a helyszín a téli olimpia helyszínével. 24 ország indult több mint 475 sportolóval.

Tignes-ben csak síszámokban versenyezhettek, a jegessportok és a jégkorong még nem szerepelt az események között, mert nem voltak meg hozzá a létesítmények.

Lillehammer, Norvégia – 1994

A lillehammeri paralimpiát is a téli olimpia helyszínén megrendezték meg. Nagy lépés volt a téli játékok történetében az, hogy végre megfelelő médiafigyelem mellett és nagyszámú közönség előtt zajlottak a játékok. Itt játszották először az űlőhokit. A közönség kiabált, amikor meglátták ezt az érdekes és szórakoztató sportágat. Az előző paralimpiához képest a versenyzők létszáma megduplázódott (1000 résztvevő) és már 31 ország képviseltette magát.

Nagano, Japán – 1998

32 országból 571-en versenyeztek ezen a téli paralimpián.

Salt Lake City, Amerikai Egyesült Államok – 2002



Az első magyar csapat

A VIII. téli paralimpiai játékokon mozgáskorlátozott és látássérült sportolók mérhették össze tudásukat, 36 országból összesen 419-en. (Az értelmi fogyatékos sportolók kiszorultak ebből a versenyből a korábbi tisztázatlan körülmények miatt.) A sportvezetőkkel, kísérőkkel együtt összesen 878 résztvevője volt a paralimpiának.

Magyarországon először 1984-ben vetődött fel annak gondolata, hogy meg kellene honosítani hazánkban a mozgáskorlátozottak téli



sportjait. Ennek érdekében az 1984. évi innsbrucki játékokra az akkori sportvezetés kiküldött egy megfigyelőt. Sajnos az akkori hazai helyzet nem tett lehetővé jelentősebb fejlődést.

Mára az 1989-90. évi politikai rendszerváltás óta eltelt idő, a kedvező gazdasági környezet, 1998 óta pedig a magyar kormány, az Ifjúsági és Sportminisztérium erkölcsi és anyagi támogatása együttesen tette lehetővé, hogy egyre többen lehetnek közöttünk olyan fogyatékos sportolók, akik megengedhetik maguknak, hogy a környező országokba kijutva a téli sportoknak hódoljanak.

Ahhoz, hogy a magyar parasport a téli sportok legnagyobb seregszemléjén is képviselje magát, szükség volt egy elkötelezett, vállalkozó szellemű, bátor emberre, Navratyil Sándorra, aki elhatározta, hogy kedvtelésből űzött sportágában versenyeken is megméreti magát.

A siker érdekében mindent megmozgatott, s végül eredményei alapján jogot szerzett a játékokon való



Készülődés



indulásra, így a Magyar Paralimpiai Bizottság közgyűlése őt delegálta a 2002. évi téli paralimpiai játékokra. Navratyil Sándor monosíző a 10. helyen végzett.

Magyarországon kívül még négy nemzet vett részt először a téli játékokon: Andorra, Chile, Görögország és Horvátország.


160
asics
asics

Paralimpiai sportágak



Asztalitenisz

Az asztalitenisz szabályai megegyeznek a Nemzetközi Asztalitenisz-szövetség szabályaival. A fő különbség az, hogy a versenyeken az álló sportolókon kívül kerekesszékben ülő sportolók számára változtatás nélküli sportági és versenyszabályokkal is rendeznek versenyeket. A programban egyéni, csapat-, nyílt férfi- és női számokat rendeznek.

Az asztaliteniszezők minden sérültségi kategóriából versenyeznek az 1–11. kategóriák valamelyikében. E kategóriák a sérültség súlyosságától függnek:

- *1–5. kategória: kerekesszékben ülők versenye,*
- *6–10. kategória: állóversenyek,*
- *11. kategória: értelmi fogyatékos sportolók számára*

Az IPC a Nemzetközi Asztalitenisz-szövetség szabályai szerint rendezi asztalitenisz-versenyeit a mozgáskorlátozott és értelmi fogyatékos sportolók számára, némi eltérés a kerekesszékes versenyzőknél van.

A paralimpiai játékokon kívül az IPC négyévente világbajnokságot, a paralimpiát követő és az azt közvetlenül megelőző évben pedig kontinens- (Európa-bajnoki) versenyeket rendez.

A versenyzők részt vesznek regionális versenye-



Athén, 2004

ken – Európa-játékok, Pán-amerikai játékok, Távol-keleti játékok és még öt fő tornán –, továbbá a világ számtalan országában, így hazánkban is rendeznek kvalifikáló és ranglistaversenyeket.

Az asztalitenisz valóban nemzetközi játék, világszerte 80 országban játsszák az IPC asztalitenisz-bizottsága szervezésében, a nemzeti paralimpiai bizottságok partneri közreműködésével.



Atlétika



Az atlétika a Nemzetközi Atlétikai Szövetség (IAAF) szabályzata alapján működik. Ezekre a szabályokra építve állapítják meg a különböző sérültségi kategóriákra vonatkozó előírásokat. A futó- és dobószámok pályáinak mérete változatlan, míg a dobószámoknál az eszközök tömegét eltérően határozzák meg.

Az atlétika minden sérültségű versenyző előtt nyitva áll. Néhányan kerekesszékben, mások protézisekkel, a vak versenyzők segítőkkel (guide) versenyeznek. A versenyeken megtalálhatók a futó-, dobó-, ugró-, pentatlon- és maratonszámok. Az atléták a sérültségüknek megfelelő kategóriákban versenyeznek.

Kategóriák

T (track)		*F (field)*
futószámok		*dobó- és ugrószámok*
T11–13	*vak és látássérült versenyzők*	*F11–13*
T20	*értelmi fogyatékos versenyzők*	*F20*
T31–38	*központi idegrendszeri sérültek*	*F32–36*
T42–46	*járóképes versenyzők*	*F40–46*
T50–54	*kerekesszékes versenyzők*	*F51–58*

Az atlétikát a világban az IPC atlétikai bizottsága szervezi, és négyévente rendez világbajnokságot, illetve regionális bajnokságokat. Az IPC az atlétikai versenyeket a Nemzetközi Atlétika Szövetség szabályai szerint bonyolítja a mozgáskorlátozott, látássérült és értelmi fogyatékos sportolók számára.

A paralimpiai játékokon való részvételhez ezeken a versenyeken közvetlen módon lehet helyet szerezni, illetve a világranglista alapján állapítják meg az országok számára adott kvótát és a szabad kártyákat.

A paralimpiai játékokra az atlétika vonzza a legtöbb sportolót és nézőt, és ebben a sportágban rendezik a legtöbb versenyszámot is. Az atlétika 1960 óta része a paralimpiai játékoknak, azóta a segédeszközök (kerekesszékek, protézisek) technológiai fejlesztésének és a sportolók teljes odaadásának köszönhetően korábban elképzelhetetlen teljesítmények valósultak meg és születtek világrekordok.

Vinkó György – A mozgássérültek atlétikájának fejlődése az 1980-as években

Az atlétika mint a sportok királynője már az 1929-es hazai kezdetekkor és az 1970-es évek újrakezdésekor is megjelent a rehabilitációs sport elemeként. Az atlétikai számokban való házi versengés a mozgásjavító iskola és a Halassy sportkör tanulói és sportolói számára természetes volt.

Az 1980-as évek elejéig a mozgássérült-atlétika hozzáértő szakedzők hiányában gyakorlatilag önszerveződően, ösztönösen, spontán módon fejlődött. A vidéken működő egyesületek megszállottjai – mint az egriek, miskolciak, szombathelyiek, pécsiek – időközönként vagy rendszeresen rendeztek – többé-kevésbé a nemzetközi szabályok szerint – versenyeket a mozgáskorlátozottaknak.

Abban az időben élte fénykorát a budapesti Halassy Olivér Sportegyesület is, ahol nagyon sokan más sportágak mellett, kiegészítésként atletizáltak, majd a nemzetközi, ISI- és más világversenyek sikerei után közülük nagyon sokan fő sportáguknak választották.

A hazai orvosi, kategorizálási tevékenység eredményességét pedig az bizonyította, hogy az itthon megállapított besorolásokat alig-alig módosították a nemzetközi versenyhelyszíneken.

A Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB) égisze alatt elkészült a nemzetközi előírásokat maximálisan figyelembe vevő hazai szabálykönyv is.

Mivel az MTSB vezetése igényelte az atlétika fejlesztését, távlati koncepció készült, amely szerint szükséges:

- a nemzetközi szabályoknak megfelelő hazai kategóriák bevezetése és alkalmazása,
- országos szinten olyan bázisversenyrendszer kialakítása, amely figyelembe veszi a mozgássérültek sérülésspecifikus lehetőségeit,
- az atlétikai szakemberek számának és az edzéslehetőségek egyesületi szinten történő növelése,
- a nemzetközi versenyrendszerre épülő, állandó hazai versenyrendszer kiépítése,
- a válogatott sportolók edzéstervezése a nemzetközi versenyekre történő felkészülés érdekében,
- edzésrendszer és versenynaptár kialakítása.

A mozgássérültek sportjára jellemző spontaneitás komoly sérülésveszélyt rejtett magában ad hoc jellege miatt. Ennek megelőzése érdekében meg kellett teremteni a rendszeres edzés lehetőségét. Ehhez pedig ki kellett alakítani egy régiós rendszert, ahol a mozgássérültek számára megközelíthető edzési, higiéniai és tisztálkodási lehetőség állt rendelkezésre. Meg kellett találni a megfelelő szakembereket, akik „szerelemből" vállaltak olyan munkát, ami rengeteg odafigyelést, pszichológiai és szakmai felkészültséget igényelt.

Olyan edzésrendszert kellett kidolgozni, amelyben különféle sérültségi fokú emberek együtt tudnak edzeni. Ezt csak úgy lehetett megtervezni, hogy az atlétika számait a természetes mozgásra épülő szakaszokra bontja, s ebből a mozgássorból a sérült az általa elvégezhetőt valósítja meg. Amikor ez az úgynevezett bontott edzésterv elkészült, el kellett fogadtatni az edzőkkel.



ISI atlétikai verseny, Kaposvár

A gimnasztikát ugyancsak ezen elmélet alapján dolgozták ki. Sok jó versenyt kellett rendezni, amelyen a versenyzőre pszichikailag hatott a díjazás. Amikor már elegendő induló volt a versenyeken, s a folyamatos orvosi vizsgálat alapján a versenyzők tisztába jöttek képességeikkel és lehetőségeikkel, a vezetőség azokon a helyeken, amelyek a legtöbb versenyzőt adták, edzőt és edzési lehetőséget keresett számukra. S ami a legfontosabb, a különböző kategóriák és azok osztályai szerint össze kellett állítani egy olyan táblázatot, amely tartalmazta a világcsúcsot, a legjobb hat eredményt, valamint a szintet, amellyel a következő világversenyen indulni lehetett, illetve hazai versenyeken dobogós helyezést lehetett elérni.

Egy idő után elérkeztük oda, hogy már decemberben meg tudtuk mondani, hogy a következő évben milyen versenyre milyen eredménnyel lehet kiutazni. Ekkor a versenyző és edzője már konkrét célmeghatározást tudott készíteni a sportoló felkészítésében. Természetesen ehhez jó versenynaptárra, kiváló versenyekre – orvos, díjak, szállás stb. – és rendszeres szervezeti munkára volt szükség.

Ebben az időben volt egy olyan idealista koncepció, amely célul tűzte ki, hogy – mivel a felkészülés egy részét szobában is el lehet végezni – mindenki atletizáljon, s a megfelelő edzettségi szint elérése után olyan sportág felé orientálódjon, amelyben a lehető legjobb eredményeket érheti el.

Ezt az időszakot több olyan sportág ugrásszerűen javuló nemzetközi eredményessége jellemezte, ahol az atlétika alapsportágként kezelhető (talán az úszás kivételével, hiszen azt több évtizedes sikeres múlt jellemezte).

Ez a koncepció aztán az emberi irigység és az edzői kapzsiság miatt megdőlt. Bizonyos sportágak olyan követelményrendszert alakítottak ki, amellyel a versenyzőket valóságos kényszer nyomása alá helyezték, ezáltal a sport elveszítette játék jellegét, tisztaságát, és acsarkodássá fajult. Az atlétika követelte rendszerességhátterbe szorult, ám a lendület egy darabig még előrevitte a sportágat. Megszűnt az egyesületi és országos, szakmailag megalapozott rendszerességre épülő tudatos munka, a célkitűzés és a célra orientáltság.

Legeza György – A magyarországi kerekesszékes futás történeti bemutatása

Prológus

Bármennyire is meglepő, de a paralimpiai játékoknak nem alapító sportága a kerekesszékes futás. Stoke Mandeville-ben (1948) nem szerepelt a programban, s Rómában (1960) még csak 60 méteres távon rendeztek versenyt, hagyományos kerekesszékben ülve. Elődjének a szlalomot tekinthetjük.

A kerekesszéket először is alkalmassá kellett tenni arra, hogy az ép mozgású sportolókhoz hasonlóan standard távokon bonyolíthassák le a versenyeket. A torontói játékokon, 1976-ban jelentek meg első alkalommal a speciálisan futáshoz kialakított székek. Akkor 100 m-től 800 m-ig rendezték meg a versenyszámokat, majd fokozatosan bővültek a versenytávok egészen a maratoniig, s utóbbi távon 1988-ban Szöulban pedig már a tetraplégiás sportolók is versenyeztek.

Ludwig Guttman neurológusnak, a Stoke Mandeville-i Rehabilitációs Centrum vezetőjének volt az ötlete, hogy az olimpiák éveiben játékokat szervezzenek mozgássérültek számára. A gerincsérültek rehabilitálásában az ő módszere terjedt el szerte a világban – így Magyarországon is –, s ebben kiemelkedő fontosságú a sport. Magyarországon viszont a kórházak falain belül maradt a rehabilitációs testedzés, nem épült rá versenysport. Ezért a kerekesszékes futás meghonosítása sem rehabilitációs szakember nevéhez kapcsolódik, hanem az épek sportjában versenyző, pályafutását ízületi problémák miatt félbeszakítani kényszerülő sportemberéhez. Köteles László 1970-ben ott bábáskodott a mozgássérültek első budapesti sportegyesülete, a Halassy Olivér Sport Club megalakulásánál. A klub alkalmazottjaként szállította a sportolókat edzésekre, versenyekre, emellett irányította a dobóatléták felkészülését. Így már a hetvenes évek közepén találkozott kerekesszékes atlétákkal nemzetközi sportrendezvényeken, de majd csak tíz év múlva lát hozzá az első versenyszék megalkotásához és – Urbancsok György személyében – az első mozgássérült atléta felkészítéséhez.



Urbancsok György és Köteles László

A kezdet

A nyolcvanas évek elejétől a kedvtelésből futók körében is egyre népszerűbbé vált a maratoni táv, s mind több amatőr elindult a versenyeken is, látványossá, tömegessé téve a mezőnyt Budapest utcáin. Az IBUSZ 1984-es első maratoni versenyén váratlanul megjelent egy kerekesszékes versenyző, s az osztrák mozgássérült sportoló nevezését el is fogadták a megrökönyödött rendezők. Nem is sejtették akkor, hogy az engedélyezéssel nagyban hozzájárultak a magyar kerekesszékes futás kialakulásához. Ezen a versenyen ugyanis Köteles László versenybíróként vett részt, s alaposan szemügyre vette a sportolót és székét. Megfigyelései alapján a Gyógyászati Segédeszközök Gyára (GYSGY) szakembereivel összefogva megalkották az első versenyszéket, és hozzáfogtak a felkészüléshez. 1985-ben, a II. IBUSZ maratonin már két kerekesszékes indult. Az osztrák versenyző mellett az első magyar, Urbancsok György is teljesítette a távot.

A nyolcvanas évek közepén az útkeresés jellemezte a konstruktőröket az optimális versenyszék műszaki megoldásaiban – még nem volt kialakult, letisztult forma. Ezért egy-egy nemzetközi versenyen olyan érzés támadhatott a szemlélődőben, mintha roncsderbin lenne, annyiféle kerekesszéket láthatott. Egy ilyen sajátos megoldással rukkoltak elő a GYSGY szakemberei a kettős hajtókarikával, kvázi sebességváltónak szánva azt. Akkor még nem tudták, hogy a szabályok az áttétel alkalmazását tiltják, ugyanakkor a gyakorlások során egyébként is rájöttek, hogy a két karika akadályozza a kéz szabad mozgását. A gyorsulás és az emelkedőn való haladás problémájának megoldása a hajtómozdulat végrehajtásának technikájában (az úgynevezett aprózó hajtásban: nagy frekvenciával, kis íven) van. Később, „korukat megelőzve", a jó megoldásokra is ráéreztek, például amikor három kerékre alkották meg a széket. A konstrukciós megoldásokat illetően Köteles és Urbancsok számtalan ötletet szerzett a nemzetközi versenyeken, de a rendelkezésre álló anyagok és alkatrészek, valamint a pénzügyi lehetőségek korlátokat szabtak.



Hazai mezőny

A felkészülés kezdetben a Halassy SC keretein belül folyt, majd az 1985-ben megalakult, a Pesthidegkúton élő mozgássérültek számára sportolási lehetőséget nyújtó Rodata

SE-ben. Támogatójuk a lakótelepen élőknek adatfeldolgozói munkát adó Rozmaring Szövetkezet volt. E támogatásnak köszönhetően folyhattak tovább a kísérletek újabb székek építésére, így hamarosan női versenyzője is lett a Rodatának az akkor serdülőkorú Hegedűs Andrea személyében. A támogatás emellett lehetőséget adott Urbancsoknak és később Hegedűsnek is, hogy a felkészülésen túl ne csak hazai utcai futórendezvényeken induljanak, hanem nemzetközi versenyeken mérhessék összse gyorsaságukat más kerekesszékes versenyzőkkel.

A felkészülés a Népstadion és a Városliget forgalom elől elzárt útjain, hétvégeken pedig – a monotóniát csökkentendő, de a forgalom miatt baleseti kockázattal járó – Solymár és Esztergom közötti vagy alkalmanként a kevésbé forgalmas, viszont távolabbi Kisoroszi és Tahi közötti útvonalakon folyt.

A sportolók felkészülését és fejlődését segítette a Magyar Atlétikai Szövetség (MASZ) is azzal – ebben jelentős érdemei vannak Jeszenszki Lászlónak, az akkori technikai igazgatónak –, hogy versenyeikre befogadták a kerekesszékes sportolókat. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a mozgássérültek integrációja a legtisztábban ezeken a versenyeken valósult meg. A teljesítmények természetesen nem hasonlíthatóak össze, hiszen kétféle sporttevékenységről van szó, az eredményeket külön kategóriában hirdetik ki. Ez a gyakorlat mára többnyire elfogadottá vált, kiterjedt a pályaatlétikára is. Ebből valamennyi a médiában is tükröződik, az utcai versenyekről való tudósításokba időként bekerülnek a kerekesszékes futók teljesítményei.



Urbancsok György

A folytatás

Az első négy évben Urbancsok egyedül készült, versenyezni csak külföldön tudott. Viszonylag gyakran részt vehetett külföldi tornákon, de hazai versenyek hiányában kevés megmérettetési lehetősége volt. Önmagával és az órával birkózott, s amikor az itthoni utcai futóversenyeken indult, kivívta ép sporttársai és a közönség elismerését. Neve szélesebb körben akkor vált ismertté, amikor 1987-től kezdődően elindult és teljesítette az évente megrendezésre kerülő Duna menti szupermaratoni 200 km-es táv-



Legeza György

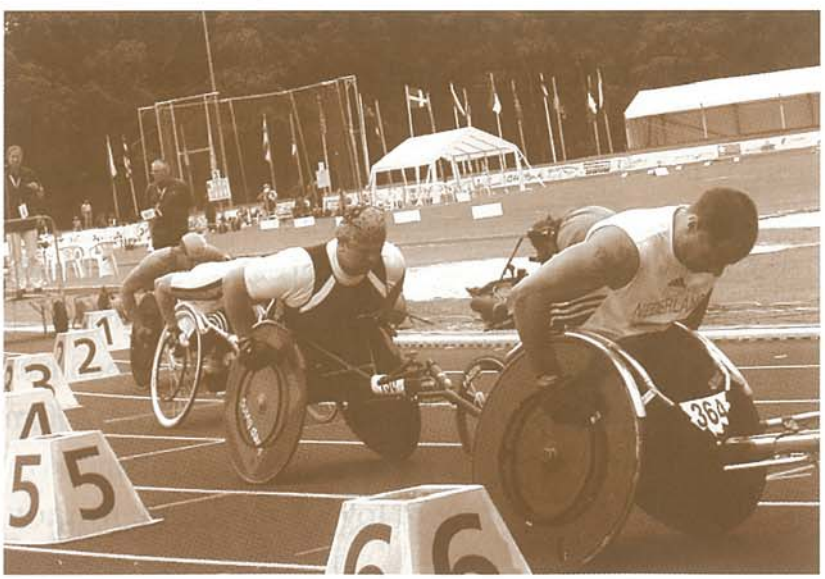
ját. Erről tudósítottak a televízióban, a rádióban és az újságokban is. Annak idején ennek nemcsak sportértéke, hanem tudatformáló hatása is volt. Sokan gondolkodtak ugyanis (s gondolkodnak még ma is) – maguk a mozgássérültek is – úgy, hogy a kerekesszékben élők passzív életmódra vannak ítélve. Urbancsok teljesítménye ráirányította a közvélemény figyelmét a mozgássérültekre és sporttevékenységükre. Megjegyzendő, hogy nemcsak a szemléletmódban volt tapasztalható elmaradás, hanem szervezetileg is sok tennivaló volt még a mozgássérültek sportja területén. Csak 1989-ben alakul meg sporttevékenységük koordinálására országos hatókörű, független szervezet Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS) néven.

1989-ben több jelentős változás történt a kerekesszékes futásban. Hegedűs Andrea teljesítménye fiatal kora ellenére – még csak 15 éves – beérik, nemzetközi versenyeken (Krautheim – 1989, bécsi maraton – 1990, Pozsony – 1990, 10 km-es verseny) dobogóra kerül. Talán az ő eredményessége és népszerűsége is hozzájárult, hogy 1989-90-ben további atletizálni vágyók csatlakoztak az Urbancsok–Hegedűs kettőshöz: először Bielik Jenő és Legeza György (1989), valamivel később Molnár Frigyes (1990). Az évek folyamán egyre bővül a sportolói kör Moharos István (1993), majd a fiatal Bók László (1994) jelentkezésével. Így lehetőség adódott bizonyos rivalizálásra, hazai versenyzésre is, ami a sport sava-borsa, valamint versenyrendszer kialakítására felmérő versenyekkel, országos bajnokságokkal, a nemzetközi versenyekre való válogatással pályaatlétikában és utcai futásban egyaránt.

Persze többen is kipróbálták, illetve szerették volna kipróbálni a kerekesszékes futást, de vagy nem volt elég kitartásuk, vagy éppen nem volt megfelelő kerekesszékük, mivel csupán az Urbancsok által korábban használt kerekesszékek álltak rendelkezésre. Valamit lehetett ugyan igazítani rajtuk a jelentkezők testi adottságaihoz és sérültségi jellegzetességéhez, de nem mindenkinél (a mai napig megoldatlan problémája maradt ez a kerekesszékes futásnak). A székek eléggé drágák, mai áron

körülbelül egymillió forintba kerülnek. Ezt egy kis létszámú, kevés anyagi forrással rendelkező egyesület nem tudja magától kifizetni, központi forráshoz viszont – megfelelő támogatottság hiányában – eddig nem sikerült jutni. S ha lenne is forrás, a költségek miatt csak a sportoló hosszú távú elkötelezettsége után érné meg testméretéhez igazított széket készíttetni. A finanszírozás problémája hatalmas gátja nemcsak a kerekesszékes futásnak, hanem más kerekesszékes sportok (ki)fejlődésének is. A kerekesszékes mozgássérült számára a sportolási lehetőség emiatt is nehéz (a továbbiakat, az akadálymentes környezet hiányát, az edzésekre eljutást, a közlekedés problémáját éppen csak megemlítem). A jó emlékezetű humorista és sportújságíró, Peterdi Pál mondta a futásról szólva: „a láb mindig kéznél van". A kerekesszékesekre ez a bonmot – sajnos – nem érvényes.

1989-ben újabb változás történt, ami további lendületet adott Urbancsok fejlődésének. Az addigi, „házilag" összeállított, bolygókerekes és acélcsöves vázzal rendelkező széket újra cserélhette. Nemzetközi versenyeken barátkozott össze Johannes Klein német sportolóval, aki megajándékozta egy könnyűszerkezetes, titánötvözetből készült, fektetett *v*-alakú vázzal rendelkező, három kerékkel és kormánystabilizátorral felszerelt székkel. Ennek is köszönhetően a következő év – teljesen váratlanul – a magyar kerekesszékes futás eddigi legfényesebb sikerét hozta, hiszen Urbancsok az asseni világbajnokságon kategóriájában (A3) aranyérmes lett tízezer méteren, ezüstérmes ötezren és bronzérmes a maratonin. Nagy reményekkel készülhetett hát a barcelonai paralimpiára (1992). Az atlétikai versenyek lebonyolítási rendszerét azonban jelentősen átalakították, a versenykategóriák számát csökkentették, s a jóval népesebb mezőnyben Urbancsok a két évvel korábbi sikereket nem tudta megismételni, ugyanakkor teljesítményszintje is elmaradt a korábbiakétól.



Rajt – 1990, Hollandia

A kerekesszékes futás továbbfejlődését segítette ezekben az években az IBUSZ Alapítvány támogatása is, amit az akkori vezérigazgató, Szemenkár Erika jóvoltából hoztak létre a kerekesszékesek díjazására, hogy rendszeres résztvevői lehessenek az



Schmitt Pál és Legeza György

utcai futóversenyeknek. Megszűnése előtt, 1992-ben az alapítvány támogatásával tudtak e sorok írójának az akkori legjobb technikai színvonalú versenyszéket beszerezni.

A versenyzők felkészítésében újabb előrelépést jelentett a tréningpadok vásárlása 1994-ben. Addig ugyanis a hideg idők beálltával nem volt lehetőség futóedzésekre, telente a versenyzők speciális állóképessége igencsak leromlott edzéslehetőségek hiányában, s többnyire már csak nyár elejére érték utol magukat. A tréningpadon való gyakorlással a sportoló fizikai állapotának fenntartása és fejlesztése, a szükséges pihenéseket megadva, folyamatos lehetett.

Az együttes utazás gondjai is megoldódtak, 1993-ban kényelmes, a kerekesszékek szállítási követelményeit is figyelembe vevő mikrobuszt kapott a Rodata SE a Baumax Rt.-től, amellyel a futókon kívül asztalteniszezőit és sakkozót is tudta szállítani az egyesület.

A kilencvenes évek közepén továbbra is a Rodata SE fogja össze a kerekesszékes futókat. Urbancsok vidékre költözik, ahol egyénileg folytatja tovább a felkészülést, és versenyeken is elindul, de már nem tud azon a színvonalon teljesíteni, mint korábban. Tőle fokozatosan Legeza György veszi át a stafétabotot. 1996-ban őt éri az a megtiszteltetés, hogy az atlantai paralimpián kerekesszékes futásban képviselje a magyar színeket.

Külföldi versenyzőkkel itthon is összemérhették gyorsaságukat a magyar kerekesszékesek. Különösen a nyíregyházi „Bütyök" félmaratoni verseny vált népszerű versennyé szervezői (többek között a Szabolcs-Szatmár Megyei Atlétikai Szövetség) és támogatói (köztük a Start Rehabilitációs Rt.) jóvoltából. Főleg Szlovéniából és Szlovákiából, sőt Ciprusról is érkeztek vendégek. A szélesebb nagyközönség pedig az 1998-as, budapesti atlétikai Európa-bajnokság bemutató versenyszámaként (női 800 m és férfi 1500 m) ismerkedhetett meg a kerekesszékes futással a Népstadionban.

A kerekesszék szerkezete a kilencvenes évek közepére tovább módosult, nyújtott szárú T-vázas modellt fejlesztettek ki.

A közelmúlt

1995 után a számítástechnika fejlődésével az adatfeldolgozás fölöslegessé vált, a Rozmaring Szövetkezet is kivonult a mozgássérültek foglalkoztatásából, így megszűnt a Rodata támogatása. A kerekesszékes atléták további sportolásuk érdekében maguk is – már aki tehette – részt vállaltak a költségekből (utazás, alkatrészek, felszerelések stb.) az addig megszokott színvonal (edzések gyakorisága, indulás jelentősebb hazai versenyeken, plusz évi 2-3 külföldi verseny) megőrzése érdekében. Közben a kerekesszékek elavultak és amortizálódtak, miközben a versenyzők csak egyénileg tudták megoldani versenyszékük cseréjét.

Mindez lazította a sportolók Rodatához való kötődését, és más sportegyesületekben folytatták tevékenységüket: Bók a Delfin SE-ben, Legeza és Tóth Csaba a Guriga SE-ben, illetve Nagy Bendegúz a MAFC-ban. Urbancsok 1997-ben indult utoljára versenyen, Moharos 1998-ban, autóbalesetét követően hagyta abba a versenyzést. A Rodata SE-ben maradt Molnárhoz Dóra Krisztina 1997-ben csatlakozott futótársnak.

A rendszerváltozás után szükségszerűen átalakulóban volt a sportvilág s vele együtt a fogyatékosok sportja is. Az átmeneti állapot hosszúnak bizonyult az 1998-as sporttörvényig, amelyben az épek és a fogyatékosok sportja egyformán rendeződni látszott. A sportegyesületek finanszírozási gondjait enyhítette, hogy a Wesselényi Miklós Sport Közalapítványnál felkészülésre, hazai versenyekre és esetenként eszközbeszerzésre is lehetett pályázni. Szervezetileg is átalakult a fogyatékosok sportja. 1987-ben megalakul a Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB), majd 1999-ben a fogyatékosok sportjának ügyét helyettes államtitkársági rangra emelték. Így a kerekesszékes futás vészesen közeledő erodálódása elhalasztódni látszott.

Reménykedve várta a sportág az új rendszerű sportirányítástól, hogy a hazai versenyrendszer fenntartása érdekében az eddigieknél nagyobb támogatást ad, valamint megteremti a nemzetközi versenyzés lehető-



Rajt előtt – az utcai maratoni kerekesszékes futam mezőnye

ségeit is. A Sydneybe utazó, kis létszámú paralimpiai csapatban nem kapott helyet előző olimpiai helyezéseket felmutatni nem tudó kerekesszékes futó annak ellenére, hogy Bók László és Legeza György is megfutotta a maratoni szintidejét. A távolság miatti nagy költségekre hivatkozva nem nevezték egyiküket sem. Az MPB akkori elnökségének döntése azért is volt fájó, mert ugyanakkor a fogyatékosok sportjának otthont adó egyik sportlétesítmény felújításáért sikeresen lobbizó Szepesi Attila jutalmul kísérőként kiutazhatott.

És a jelen

A későbbieket is meghatározta a kezdet. A magyar kerekesszékes futásban mind a felkészülésben, mind a versenyzésben az utcai jelleg dominált, a teljesítmény nem a pályaatlétikában alapozódott meg, s ez így maradt a mai napig.

Legeza György szakági irányítása alatt (2000–2002) kísérlet történt rá, hogy a pályaatlétikai számok az utcai versenyekéhez hasonló súlyt kapjanak. A verseny- és értékelési rendszerbe a pályaversenyzést ösztönző elemeket helyeztek be, ám közben az addigi hatfős versenyzői létszám négyre apadt. 1999 óta újabb atléták nem kapcsolódtak be a sportágba.

Az MPB Sydney utáni vezetése 2001-től ismét indított kerekesszékes futót az Európa- és világbajnokságokon, s ez erőfeszítéseink megbecsülését jelzi. Sokat lendít egy sportoló fejlődésében a megbecsülés. A kerekesszékes futásban a jó eredmény elérésében meghatározó a sporteszköz, a kerekesszék. Mindkét állításra példa lehet Dóra Krisztina 2003-as és 2004-es maratoni idejének összehasonlítása. 2002 óta rendszeresen versenyeztetik, 2003 végén pedig pályázati támogatással új, számára készült versenyszéket kapott. 2004-ben bizonyíthat.

Jelenleg (2003-tól) Sátor László – aki egyben a Budapesti Atlétikai Szövetség főtitkára – fogja össze a három atlétából (Bók László, Dóra Krisztina és Nagy Bendegúz) álló szakágat.

Edzők, versenyzők, versenyek, eredmények

Ha időben visszafelé tekintünk, az egyes időszakokat nézve mindig találhatunk olyan személyt vagy személyeket, akik tevékenységük révén fémjelzik az adott időszakot, szakmai felkészültségükkel és odaadásukkal gazdagítják vagy kiemelkedő teljesítményükkel uralják abban az időszakban az adott sportágat.

Az edzőket illetően a magyar kerekesszékes futás előző húsz évéhez Köteles László nevét köthetjük. Versenyzője tízezer méteren világbajnok, illetve világbajnoki érmes (ezüst 5000 m-en, bronz maratonon) lett, az eddig paralimpiákon szereplőket ő készítette fel (Urbancsok 1992, Barcelona, Legeza 1996, Atlanata,

valamint Dóra most készül az athéni paralimpiára). A legtöbb magyar versenyző, aki valaha is hivatalosan részt vett valamilyen kerekesszékes versenyen – a tizenhatból tizennégy fő – az ő neveltje volt. Mégis, maradandót elsősorban szervezőként alkotott a kerekesszékes futás megteremtőjeként, elfogadtatójaként és népszerűsítőjeként. A szakág irányítását 2000-ben adta át.

A versenyzőket tekintve az 1985 és 1994 közötti időszak maghatározójának Urbancsok Györgyöt tekinthetjük, és nem csak azért, mert a sportág úttörője volt. Első nemzetközi megmérettetése az 1986-os göteborgi világbajnokság – akkor még kiemelkedő eredmény nélkül –, de aztán különféle nemzetközi versenyeken, számolatlanul hozza kategóriájában az érmeket a különböző távokon pályaatlétikában és utcai versenyeken egyaránt. 1990-ben az asseni (Hollandia) világbajnokságon, A3-as kategóriában 10 000 m-en 29:16,1 perces idővel aranyérmes, 5000 m-en 13:44,0 perccel ezüstérmes, maratonon 1:49:20 órával bronzérmes. 1990-ben Az év invalid sportolója cím második helyezettje (az első Becsey János úszó volt). A 2002-es barceloniai paralimpián, T4-es kategóriában, maratonon 1:55:56-os időt futott. Ultramaratoni futóként is jeleskedik, 1987-ben és 1988-ban teljesíti a Duna menti szupermaratont, 1993-ban és 1994-ben a Bécs–Budapest szupermaratont. 1995 és 1997 között kisebb szünetekkel még indul itthoni versenyeken, aztán végleg befejezi a versenyzést. A barcelonai paralimpián elért eredménye a 770. azon a maratoni örökranglistán, amely az 1991-től 2004. május 31-éig elért időeredményeket tünteti fel (http://ocwww.chemie.uni-linz.ac.at/etzlch/et.html).

Legeza György 1989-ben teljesítette első maratoniját a súlya miatt Tankernak becézett székkel, amely Urbancsok és Legeza után még Molnárnak, Bóknak és többeknek is „tanuló" széke volt. A figyelmet először 1991-ben hívta fel magára azzal, hogy teljesítette a Bécs–Budapest szupermaraton 356 km-es távját öt etapban (összidő: 22 óra 48 perc 6 mp). Ezen a versenyen még hatszor indult: 1992-ben és 1997-ben egyedül, 1994-ben Urbancsokkal és Moharossal, 1995-ben Moharossal, 1998-ban és 1999-ben Bókkal együtt rajtol a bécsi Práterből, s fut be elsőként a Hősök terére. Legjobb időteljesítménye ezen a versenyen 19:32:05 óra. 1994-re eléri Urbancsok teljesítményszintjét, 1995-ben a berlini maratoni versenyen 1:49:55 óra időt fut, amivel jogosultságot szerez az induláshoz az atlantai paralimpián. Atlantában tízezer méteren 26:03,46 perc, ötezer méteren 13:49,77 perc időt ér el (ezekkel, bár egyéni legjobbja, nem jut túl a selejtezőkön), a maratonon 2:11:58 órás idővel ér célba. 2000-ben a berlini maratonon futja meg legjobb idejét, ami egyben országos csúcs is (1:48:46 óra). A maratoni világranglistán ezzel az eredménnyel 506. helyre kerül. Moharos István teljesítményszintje közel volt Legezáéhoz, versenyük mindig kétesélyes volt, de csak alkalmanként

tudott győzni Legezával szemben. 1994-ben teljesíti először a Bécs–Budapest szupermaratont, 1995-ben egyedül is nekivág a 365 km-es távnak. Legjobb maratoni idejét 1995 tavaszán futja a visegrádi maratonin (1:53:41). 1998 őszén abbahagyja a versenyzést. Nem szerepel a világranglistán, mivel IPC-versenyeken (a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság Atlétikai Szekciója által hitelesített versenyeken) nem ért el 2 órán belüli időt.

Bók László 1996-ban teljesítette első maratonját, 1997-re eléri már a 2 óra körüli szintet, s megnyeri a Juventus-Floriol maratont Legeza és Moharos előtt. Ettől kezdve közte és Legeza között dőlnek el az itthoni versenyek, 1998-tól inkább Bók javára. 1999-ben indul a kerekesszékes maratoni Európa-bajnokságon (Rotterdam), ahol 1:56:06-tal a 40. (ugyanezen a versenyen Nagy Bendegúz 2:01:38-cal a 44.). 2001-ben Oensingenben (Svájc) szintén Európa-bajnokságon képviseli a magyar színeket, ahol 1:54:07-es idővel a 25. A 2001. és a 2002. évben Az év kerekesszékes futója címet nyeri el. A maratont leggyorsabban 2000-ben a Shenkon marathonon (Svájc) futja, 1:50:45-ös időt ér el, s ezzel a világranglistán az 584. helyen van.

A női versenyzőket illetően volt már szó Hegedűs Andreáról, aki 1988 és 1992 között atletizált. Sikereket is elérő pályája félbeszakadt, érettségije után elkerült Budapestről, kerekesszékes futásban mutatott tehetsége – a sportolás folytatásának lehetősége híján – nem bontakozhatott ki.

Dóra Krisztina 1997-ben ül először versenyszékbe, rendszeres edzéseket 2002 óta végez. Első nemzetközi versenyét 2001-ben Európa legrégebbi maratoni versenyén, Kassán futja 2:27:06-os idővel. 2002-ben a lille-i atlétikai világbajnokságon maratonon 2:27:48-as idővel a 13. helyen végez. A 2003-as asseni kerekesszékes atlétikai Európa-bajnokságon 400 m-en 1:12,23-mal a 7., maratonon 2:40:07-tel az 5. helyet szerzi meg. Legjobb maratoni eredményét 2004-ben a Shenkon maratonon érte el 2:06:31 idővel, amely egyben országos csúcs is, s ezzel kvalifikálta magát az athéni paralimpiai játékokra. A maratoni világranglistán a 67. helyen van.

S végül a korábban említett sportolókkal együtt felsorolom annak a 16 magyar kerekesszékes versenyzőnek a nevét, akik valaha is indultak hivatalosan utcai futóversenyeken: *Bielik Jenő, Bók László, Dóra Krisztina, Garami Sándor, Gallyas L. Ákos, Hegedűs Andrea, Hornacsek Ottó, Legeza György, Moharos István, Molnár Frigyes, Nagy Bendegúz, Paczulák András, Pallagi Beáta, Prekopp Henrietta, Tóth Csaba, Urbancsok György.* Eddig ők tizenhatan fogtak hozzá *Köteles László* irányítása mellett, lendültek neki a különféle távoknak, s lettek részesei a kerekesszékes futás magyarországi történetének. Történetének? Remélhetőleg a történet kezdetének.



Dóra Krisztina örömmel integett, miután teljesítette a maratoni távot, Athén – 2004

Schiller-Kertész Judit – Értelmi fogyatékosok atlétikája

Az iskolai versenyektől a paralimpiáig

Lassan harmincéves múltra tekint vissza az értelmi fogyatékos atléták hazai versenyrendszere. Talán természetes folyamatnak mondható, ahogy ez a sportág fejlődésnek indult.

Az iskolai versenyek rendszere

Több mint 25 éven keresztül szinte változatlan formában zajlottak az úgynevezett kisegítő iskolák megyei négytusabajnokságai és országos sporttalálkozói. Az Oktatási Minisztérium által meghirdetett négytusa-csapatbajnokság selejtezője a megyei bajnokság volt. A győztes fiú- és leánycsapat jogot szerzett, hogy iskoláját és megyéjét az országos sporttalálkozón képviselje. Budapest és a rendező megye 2-2 csapattal vehetett részt. A rendező minden évben más, önként jelentkező kisegítő iskola volt. A legtöbb esetben vidéki városok iskolái vállalták el a versenyrendezést, s igyekeztek segítőnek megnyerni városuk és megyéjük támogatását. A négytusa versenyszámai közül a 100 m-es síkfutás, a távolugrás és a kislabdadobás állandó szám volt, a 800 m-es síkfutást később felváltotta a 400 m-es.

A kezdetektől már több mint tíz év telt el, amikor lelkes gyógypedagógusokban – *Tapodi László, Kiss Zoltán, Maráczi Ernő, Nagy Gyula, Nagy István, Fodor Tamás, Kamper Antal és társaik* – megszületett a korosztályos folytatás igénye. 1981-ben Budapesten, a Fogócska utcai továbbképző tagozat vezetőjének, Tapodi Lászlónak a szervezésében került sor a továbbképző tagozatok sporttalálkozójának megrendezése. Békéscsaba, Nyíregyháza, Gödöllő, Várpalota után 1986-ban Gödöllőn Maráczi Ernő szervezésében már új néven – Speciális Szakiskolák Országos Sporttalálkozója – rendezték a versenyt. Azóta számos város adott otthont az eseménynek, amelyet a mai napig önkéntes alapon vállalja egy-egy speciális szakiskola. A verseny programjában az egyéni atlétikai versenyszámok mellett a kispályás labdarúgás is a program része.

Rendszerváltás az értelmi fogyatékosok sportjában

Az Ifjúsági és Sportminisztérium megalakulása óta minőségi javulás tapasztalható a fogyatékosok sportjának versenyrendszerében. A fogyatékosok sportjának önálló osztálya és Szekeres Pál személyében helyettes államtitkára lett, s mindez robbanásszerű fejlődést hozott sportéletünkben. A négytusaversenyeket felváltotta a két korcsoportos országos atlétikai bajnokság. Az új versenyrendszer folyamatosan csiszolódik, fejlődik. Egyéni versenyszámokkal, megyei válogatottakkal és hathatós minisztériumi támogatással évről évre emelkedik a versenyek

színvonala. Három éven keresztül – más sportágakkal közösen – Zánka adott otthont bajnokságainknak. 2003-ban a tanulásban akadályozottak országos atlétikai bajnokságát viszont Nyíregyházán rendezte a GYISM.

A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségének megalakulása

1992 őszén tizenhárom egyesület és alapítvány alakította meg a Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségét (MÉS). A normalizáció és integráció elvein alapuló fejlesztés és működtetés alapján olyan feladatrendszert tűztünk ki célul, melynek versenyformája az értelmileg sérült sportolóknak sikerélményt ad, ugyanakkor az épek versenyrendszeréhez s ezáltal az értelmi fogyatékosok nemzetközi szervezetéhez – INAS-FMH (jelenlegi neve INAS-FID) – is adaptálható. Az alapfeladat a sérültségnek és a korosztálynak megfelelő versenyzési lehetőség megteremtése valamennyi, értelmileg különböző fokon sérült sportolónak.

A szövetségnek sportáganként alakultak szakágai, elsők között kezdte meg működését az atlétikai szakág. Az első országos bajnokságot a Népstadionban rendezhettük meg.

Madridi paralimpia, 1992

1992. szeptember 13. és 23. között Madridban, az IPC és az INAS-FMH közös szervezésében rendezték meg az értelmi fogyatékos sportolók paralimpiáját. 74 ország háromezer sportolójának részvételével öt sportágban – atlétika, úszás, asztalitenisz, teremlabdarúgás és kosárlabda – versenyeztek a sportolók. Hazánkat Liska Attila, Ifi Attila, Aranyosi Zsolt, Angyal Sándor és Sinka Gábor képviselte. „Az itt látottak és tapasztaltak alapján vált egyértelművé, hogy az értelmi fogyatékosok számára nem kell egy más világot teremtenünk, hanem a mi világunkat meg kell tanítani rá, hogy befogadja az értelmi sérülteket, sportolóinkat pedig a mi világunkban való élésre, mozgásra és sportolásra" – írta dr. Gruiz Katalin.

Atlantai paralimpia, 1996

Az atlantai olimpia bezárása után két héttel kezdődött a paralimpia, amelyen a mozgássérültek, a vakok és gyengénlátók mellett az értelmi fogyatékos sportolók is bemutatkozási lehetőséget kaptak. Az értelmi fogyatékosok sportjának világviszony-

latban lejátszódott hihetetlen fejlődése ellenére részvételük az atlantai paralimpián igen korlátozott volt. Mindössze két sportágban, atlétikában és úszásban, két-két versenyszámban indulhattak női és férfiversenyzők. Őket a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság sportági technikai bizottságai válogatták ki a nemzetközi nyilvántartásba küldött eredmények alapján. A magyar csapatban Papp Anita (Kaposvár), Ponyori Sándor (Tatabánya) és Horváth Sándor (Tornanádaska) kapott helyett. Rákhely Béla, az atlétikai szakág vezetője méltán lehetett büszke a sportolókra, hiszen helyezéseik a magyar csapatnak kilenc pontot eredményeztek. Érmet még nem sikerült nyerniük, de a tanulságokat a következő paralimpián kamatoztathattuk.

Sydneyi paralimpia, 2000

Ha nagyon szigorúan vesszük, számunkra ez az első teljes paralimpia. A magyar csapatban már hét atléta (Orsós Mária, Varga Margit, Frigur Mónika, Németh Sarolta, Ponyori Sándor, Orsós Zsolt és Dorogi Tamás) kaphatott helyett az IPC kvótái alapján. Orsós Marika és Ponyori Sanyi távolugrásban szerzett bronzérme mellett Varga Margit és Frigur Mónika negyedik, Németh Sarolta két ötödik, Orsós Zsolt hetedik helyezése számunkra nagy sikert jelentett. Eredményeiket kitüntetésekkel és a Wesselényi Miklós Sport Közalapítvány ösztöndíjjal ismerte el. A legnagyobb eredményt viszont az egyesületekben, iskolákban értük el. Sok kisgyermek az ő sikereik láttán kezdett el komolyan atletizálni, s egyre több hazai egyesület vállalta a sérült atlétákkal való foglalkozást.

A sydneyi sikereket követően a fő cél az utánpótlás kiszélesítése és még több válogatott szintű sportoló kinevelése volt. 2002-től legnagyobb hazai versenyünk, az országos bajnokság a megnövekedett jelentkezések miatt kétnapos rendezést tett szükségessé. A II. és III. kategóriában is meghirdettük a két korcsoportos versenyt.

A Sydneyt követő időszakban az INAS-FID által rendezett világversenyeken számos szép sikert értek el tanítványaink. Világbajnoki címet szerzett Ponyori Sándor, Orsós Zsolt, Orsós Mária és Varga Margit.

A 2002-ben Budapesten megrendezett INAS-FID nyílt atlétikai Európa-bajnokságon húsz magyar sportoló vehetett részt. Hét aranyérem, a 14 ezüst- és bronzérem megszerzése önmagáért beszél.

Forrásmunka

■ DR. GRUIZ KATALIN: MÉS-kiadvány – Madrid, 1992

Dosek Lajosné – Vakok atlétikája

A vakok testnevelésének fontos területe az atlétika. Már több mint száz éve foglalkoztak a vakok iskoláiban dolgozó tanárok a tanítványaik atlétikus képzésével. A vak sportolók számára nagyon fontos, hogy az atlétika mérhető számaiban teljesítményüket – iskolások esetében jellemzően a fejlődésüket – figyelemmel kísérhetik.

A futás gyakorlatai a hétköznapi életben is segítséget nyújtanak az egyenes irányú haladásra.

A látássérültek nemzetközi atlétikai versenyeinek kialakulása

A Prágai Vakok Szövetségének vezetője 1952-ben dr. Rudolf Tyll felmérésre kérte fel a szomszéd országok (Németország, Lengyelország, Magyarország) testnevelőit, hogy összehasonlíthassa az eredményeket egy „levelező" verseny formájában. Két korosztályban 6–6 fiú, majd 1955-től még 6–6 lány mérte össze tudását, 60 méteres futás, helyből távolugrás, súlylökés, továbbá a fiúknál gránáthajítás, a lányoknál másfél kilogrammos füles labda dobása szerepelt a versenyszámok között.

A valóságos találkozóra 1956-ban, Prágában került sor az I. spartakiádon, ahol a hatfős csapatok két versenyzője teljesen vak volt, a többiek csökkentlátók lehettek. A négy versenyszám összetett eredménye számított.

1957-ben a lengyelek lemondták a rendezést, így újra levelező verseny folyt.

1958-ban a Szovjetunió Leningrádban nagyszabású négynapos találkozót szervezett, amelyen már nyolc ország legjobbjai vettek részt, 24 fős csapatokkal (2x6 fiú és ugyanennyi lány).

Dr. Ilovay Sándor aktív szervezésével és a főtitkár Lukács Géza védnökségével 1957-ben alakult meg az atlétikai szakosztály. Lelkes pályaépítés kezdődött a férfiotthon elhanyagolt kertrészén. Sokáig ez a terület jelentette az egyetlen gyakorlóhelyet. Később a versenyszámok bővülésével (diszkoszvetés , gerelyhajítás, hármas- és magasugrás, középtávfutás) a Vörös Meteor Sporttelepe vált fontos színtérré.

1963-ban az atlétikai szakosztály egyesült a már 1949 óta működött sakkszakosztállyal, és felvette az „árvízi hajós" báró Wesselényi Miklós nevét, aki korának bravúros sportembere volt, majd börtönében megvakult.

1965-ig csak háziversenyeket rendeztek, majd ebben az évben a prágaiak fogadták a látássérült sportolókat spartakiádjukon. A szovjetek itt végleg elnyerték a vándorkupát. Még ebben az évben turistaszakosztállyal bővült a Wesselényi

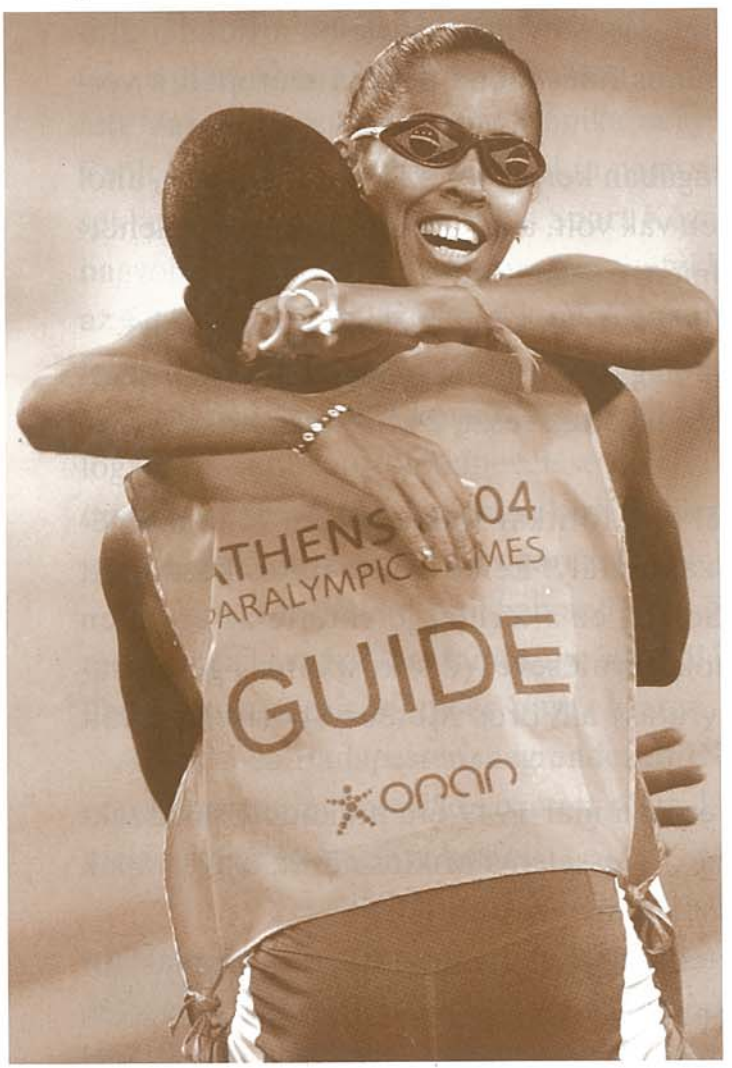
sportkör. A későbbiekben, 1980-ban még egy szakosztállyal, a csörgőlabdázókkal egészült ki a sportkör. Jelenleg is ez a négy sportág képviselteti magát az elnökségben, amelynek vezetője Dénes József.

1968-ban Moszkvában került sor újabb spartakiádra, és 1974-ben Várna rendezte az utolsót.

Egyre több nemzetközi páros verseny szerepelt a magyar versenyzők programjában Drezda, Berlin, Varsó, Lőcse, Újvidék, majd Szombathely, Debrecen és Szeged adott otthont a vetélkedéseknek.

Új lendületet hozott a vakok sportjában, hogy a „nagy olimpiákkal" azonos helyszínen és évben megrendezték a mozgás- és látássérültek, valamint szellemi fogyatékosok számára is az olimpiákat. Névhasználati viták miatt ezeknek nincs egységes elnevezésük.

Montreal évében (1976) Torontóban rendeztek „Torontolimpiádot", ahol a dél-afrikaiak ellen tüntetve hamarabb jöttek haza sportolóink, mint ahogy befejeződtek volna a versenyek.



Megalakul a Vakok Világszövetségének keretein belül a vakok önálló sportszövetsége.

1978 augusztusában rendezték Poznanban az első Eurosport-versenyt látássérülteknek, atlétika, úszás és rollball (csörgőlabda) sportágakban. Sajnos a kategóriák körül annyi volt az óvás, hogy a 22 európai nemzet versenyzői végleges eredményeket nem kaphattak.

1980-ban Arnhemben nélkülünk rendeztek világbajnokságot, mert ekkor még nem voltunk tagjai a nemzetközi szövetségnek.

1981-ben megalakult az IBSA, a Vakok Nemzetközi Sportszövetsége (International Blind Sport Association), amely Fuldában rendezte meg a II. Eurosportot 24 nemzet részvételével. A sikerek lelkesedéssel töltötték el a rutinosabb versenyzőket,

és új, fiatal reménységek is bontogatni kezdték szárnyaikat. Bolgár, jugoszláv, német, lengyel körversenyek segítették a felkészülést, adtak lehetőséget a megmérettetésre.

1983-ban Budapesten hármas verseny, majd Várnában a III. Eurosport megrendezésére került sor, ahol már 28 ország képviseltette magát.

1984-ben Los Angelesszel egy időben (amelyen a magyar élsportolók politikai okok miatt nem vehettek részt) New Yorkban rendeztek paraolimpiát. Ezen viszont indulhatott a magyar csapat. A versenyeket Reagan elnök nyitotta meg, a fogadalmat a mexikói olimpia hőse, a távolugró Beamon mondta.

1985-ben, Rómában Európa-bajnokságot, egy évvel később Göteborgban világbajnokságot rendeztek. A moszkvai Európa-bajnokságon 1987-ben 21 nemzet zászlóit vonták fel a megnyitóünnepségen. A felkészülést elősegítették az Ausztriában és Lengyelországban lebonyolított páros viadalok és a budapesti verseny is.

1988-ban Szöul adott otthont az újabb olimpiának. 1989-ben Zürichben Európa-bajnokság, 1990-ben Assenben világbajnokság, 1991-ben Caenben Európa-bajnokság következett. 1992-ben Spanyolország volt a világ közepe. Innen indult hajójával az Újvilágot meghódítani Kolombusz 500 évvel azelőtt. Sevillában világkiállítást, Barcelonában olimpiát, majd paralimpiát rendeztek. Az atlétikai versenyeken több számban egymás után indultak a mozgáskorlátozottak és a látássérültek. Újdonság volt, hogy a teljesen vak versenyzők 100 méteren is vezető futóval rajtoltak, nem pedig „hívásra". A szem lefedését ebben a kategóriában számukra kötelezővé tették. 74 ország 921 versenyzője – 204 nő és 717 férfi – indult atlétikában. A látássérülteket három magyar sportoló képviselte. Naponta 50 versenyszámot bonyolítottak le.

Az írországi Dublin 1993-ban, két évvel később a spanyol Valencia rendezhetett Európa-bajnokságot. A köztes páros évben Berlinben vehettek részt világversenyen a sportolók.

1996-ban az olimpia helyszíne, Atlanta adott otthont a soron következő paralimpiának, ahol 120 országból, 20 sportágban 3200 versenyző indult. Hazánkat 50 fős küldöttség képviselte, köztük 36 sportoló. Két látássérült dobóatléta állt rajthoz.

A felsorolt időpontokból kitűnik, hogy kialakult a végleges versenyrendszer. Négyévente olimpia, páros években világbajnokság (az olimpia évének kivételével), a páratlan években Európa-bajnokság szerepel a nemzetközi programban. A világversenyeken együtt versenyeznek a mozgássérültekkel, míg az Európa-bajnokságokon csak látássérültek vesznek részt.

Látássérült magyar atléták kiemelkedő eredményei

1956 Prága, ifjúsági csapatverseny

Rapcsó Ferenc összetettben 6. helyezés
Leánycsapat 1. helyezés
Fiúcsapat 3. helyezés

1958 Leningrád

Rapcsó Ferenc többpróba (60 m 8,2 mp, távolugrás 4,60 m, kislabdadobás 69,40 m, 4 kg-os súlylökés 12,88 m) 1. helyezés
Leánycsapat 2. helyezés
Fiúcsapat 3. helyezés

1976 Toronto, paralimpia

Oláh József 100 m 3. helyezés

1981 Fulda, Európa-bajnokság

Oláh József magasugrás 3. helyezés, távolugrás 3. helyezés

1983 Várna, Európa-bajnokság

Oláh József magasugrás 1. helyezés,
hármasugrás 1. helyezés,
távolugrás 3. helyezés
Tóthné Kurilla Zsuzsa magasugrás 1. helyezés
Csák József ötpróba 2. helyezés

1984 New York, paralimpia

Oláh József magasugrás 1. helyezés
Czuth Gábor gerelyhajítás 2. helyezés
Németh László ötpróba 2. helyezés

1985 Róma, Európa-bajnokság

Oláh József távolugrás 2. helyezés, hármasugrás 3. helyezés
Németh László ötpróba 2. helyezés
Czuth Gábor súlylökés 3. helyezés, gerelyhajítás 3. helyezés
Tóthné Kurilla Zsuzsa 1. helyezés

1986 Göteborg, világbajnokság

Oláh József magasugrás 2. helyezés, távolugrás 4. helyezés, hármasugrás 3. helyezés
Hegedűs Béla diszkoszvetés 4. helyezés (30,36 m)
Nagy Dénes súlylökés 3. helyezés (11,73 m)
Csák József ötpróba 2. helyezés
Németh László ötpróba 6. helyezés
Halmi Aranka távolugrás 5. helyezés (4,16 m), 100 m 4. helyezés (14,1 mp)

1987 Moszkva, Európa-bajnokság

Mészáros István 5000 m 3. helyezés (16:29,19 mp)

Nagy Dénes súlylökés 3. helyezés (11,74 m)

Tóthné Kurilla Zsuzsa diszkoszvetés 3. helyezés (22,86 m)

Szekeres Margit 1500 m 3. helyezés (6:35,0 mp)

1988 Szöul, paralimpia

Nagy Dénes súlylökés 2. helyezés

1989 Zürich, Európa-bajnokság

Oláh József magasugrás 2. helyezés

Pazinczár Attila ötpróba 2. helyezés

1990 Assen, világbajnokság

Nagy Dénes súlylökés 2. helyezés

Pazinczár Attila gerelyhajítás 2. helyezés, ötpróba 2. helyezés

1991 Caen, Európa-bajnokság

Pazinczár Attila diszkoszvetés 1. helyezés, gerelyhajítás 1. helyezés, súlylökés 3. helyezés

Nagy Dénes súlylökés 2. helyezés, diszkoszvetés 2. helyezés

Oláh József távolugrás 3. helyezés

1992 Barcelona, paralimpia

Pazinczár Attila diszkoszvetés 3. helyezés, gerelyhajítás 6. helyezés

Hegedűs Béla súlylökés 6. helyezés

1993 Dublin, Európa-bajnokság

Pazinczár Attila: gerelyhajítás 1. helyezés, diszkoszvetés 3. helyezés

1994 Berlin, világbajnokság

Pazinczár Attila: 3. helyezés

1995 Valencia, Európa-bajnokság

Pazinczár Attila: diszkoszvetés 2. helyezés, súlylökés 2. helyezés, gerelyhajítás 3. helyezés

1996 Atlanta, paralimpia

Hegedűs Béla súlylökés 6. helyezés, diszkoszvetés 8. helyezés

Pazinczár Attila gerelyhajítás 6. helyezés, súlylökés 8. helyezés, diszkoszvetés 8. helyezés

Látássérültek atlétikai versenyszabályai

Vakok Nemzetközi Sportszövetsége (IBSA)

A Nemzetközi Amatőr Atlétikai Szövetség (IAAF) szabályai érvényesek a látássérültek versenyein is, az alábbiakban leírt kiegészítésekkel és módosításokkal.

Versenyzési jogosultság: az Az IBSA három osztályt különít el a különböző látási képességek alapján.

Osztályok

B1 – a fényérzékelés teljes hiánya mindkét szemnél, vagy legfeljebb olyan fokú érzékelés, amelyik nem teszi lehetővé a kéz formájának felismerését semmilyen távolságról és semmilyen irányból.

B2 – a kéz formájának felismerése 2/60 látásélességig és/vagy legfeljebb ötfokos látómezőben.

B3 – 2/60 és 6/60 közé eső látásélesség és/vagy 5-től 20 fokig terjedő látómező esetén.

Az osztályba sorolást meghatározó vizsgálatkor a sportoló jobban látó szemét kell figyelembe venni, és a sportolónak viselnie kell kontaktlencséjét vagy szemüvegét, függetlenül attól, hogy azt a versenye közben használja, vagy sem.

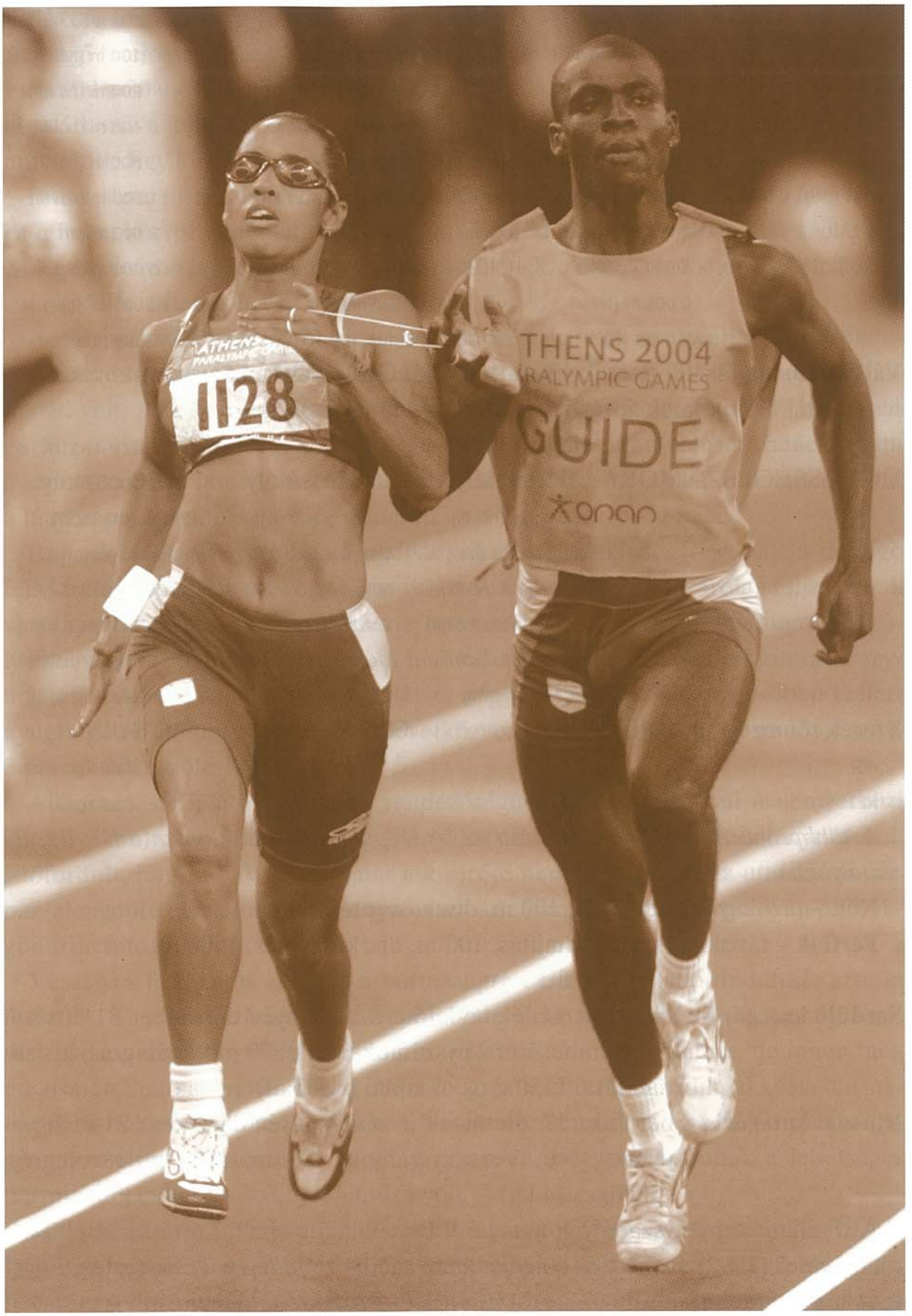
Módosító kedvezmények és felszerelés osztályonként

B1 – Minden versenyző köteles egy hitelesített sötét szemüveget vagy annak megfelelő, engedélyezett takaróeszközt viselni versenyzése alatt az összes ügyességi számban és a futószámokban az 1500 méteres és annál rövidebb futószámokban. Engedélyezett a sportolók segítése hangadással és optikus jelzésekkel is, de az utóbbiaknál korlátozások vannak (lásd később). A B1 osztály versenyein, azon számok közben, amikor hangadással segítik a sportolókat (100 m távol-, hármas- és magasugrás) a közönségnek teljes csendben kell a versenyt néznie!

B2 – Hallható és látható jelzésekkel (a környezetétől elütő zászló, szalag, jelzőpor stb.) egyaránt lehet segíteni a sportolót.

B3 – Teljességében az IAAF-szabályok alkalmazandók az alábbi kiegészítéssel: siket és egyben látássérült sportolók számára az IBSA-versenyein történő indulást javasolják, tekintettel az ő különleges igényeikre. Az IBSA-szabályoktól is el lehet térni, ehhez a technikai ellenőr előzetes jóváhagyása szükséges. A módosítások más sportolók számára semmilyen hátrányt nem okozhatnak.

A váltóversenyek váltásainak ellenőrzésére helyhez kötött videofelvevő készülék felállítását ajánlják.


1128
THENS 2004
RALYMPIC GAMES
GUIDE
onan

FUTÓSZÁMOK	B1 osztály	B2 osztály	B3 osztály
	100 m (női/ffi)	100 m (női/ffi)	100 m (női/ffi)
	200 m (női/ffi)	200 m (női/ffi)	200 m (női/ffi)
	400 m (női/ffi)	400 m (női/ffi)	400 m (női/ffi)
	800 m (női/ffi)	800 m (női/ffi)	800 m (női/ffi)
	1 500 m (női/ffi)	1 500 m (női/ffi)	1 500 m (női/ffi)
	3 000 m (női)	3 000 m (női)	3 000 m (ffi)
	5 000 m (ffi)	5 000 m (ffi)	5 000 m (ffi)
	10 000 m (ffi)	10 000 m (ffi)	10 000 m (ffi)
	Maraton (ffi)	Maraton (ffi)	Maraton (ffi)

Váltószámok – 4x100 m és 4x400 m (női/ffi). Gyaloglás versenyszám kiírását a nőknek 5, férfiaknak 10 km-en javasolják.

ÜGYESSÉGI SZÁMOK	B1 osztály	B2 osztály	B3 osztály
	Távolugrás (női/ffi)	Távolugrás (női/ffi)	Távolugrás (női/ffi)
	Hármasugrás (ffi)	Hármasugrás (ffi)	Hármasugrás (ffi)
	Magasugrás (női/ffi)	Magasugrás (női/ffi)	Magasugrás (női/ffi)
	Diszkoszvetés (női/ffi)	Diszkoszvetés (női/ffi)	Diszkoszvetés (női/ffi)
	Gerelyhajítás (női/ffi)	Gerelyhajítás (női/ffi)	Gerelyhajítás (női/ffi)
	Súlylökés (női/ffi)	Súlylökés (női/ffi)	Súlylökés (női/ffi)

Szerek tömege	DISZKOSZ	GERELY	SÚLY
női	1 kg	600 g	4,00 kg
ffi	2 kg	800 g	7,26 kg

A *többpróbaszámok pontszámítása az IAAF ponttáblázata alapján a B1, B2, B3 osztályokban*

Nők – távolugrás, súlylökés, 100 m, diszkoszvetés, 800 m.

Férfiak – távolugrás, gerelyhajítás, 100 m, diszkoszvetés, 1500 m.

Serdülő kategória – betöltött 14. életév előtt, a versenyév december 31-ét veszi figyelembe. Versenyszámok 60 m, 800 m, távolugrás, kislabdahajítás (150 g-os olimpiai baseball)

Ifjúsági kategória – betöltött 17. életév előtt, a versenyév december 31-ét figyelembe véve. Versenyszámok: 100 m, 1500 m, távolugrás, súlylökés (4 kg)

A részletes versenyszabályok magyarul Dosek Ágostonné: Láttássérültek atlétikája című (1997) szakedzői dolgozatában találhatók meg a Testnevelési Egyetem könyvtárában.

Az edzői tevékenység jellemzése

Az edző felelőssége nagy, fontos a versenyzővel való együttműködés és a bizalom. Futásnál a 30 méteres egyenes futás kialakítása az alap, a célba érkezésnél például találkozik a jobb kéz. Hosszú éveken keresztül a 100 méteres futásnál két hívó működött. Egyikük 50 méternél, másikuk a célvonal mögül irányított.

Érdekes eset történt Fuldában, ahol a lelátót védő üvegfalon megtörő szél a hívó hangját a futam közepén eltérítette, ezért sokan kisodródtak. Barcelonában már a világcsúcsok ezen a távon is vezető futó segítségével születtek, akikkel a hathetes végső felkészülési blokkban edzettek együtt a vak futók.

A szabályok tehát versenyről versenyre alakultak, akárcsak a kategóriabeosztások.

Az edző sokszor lehetetlen helyzetekbe kerül. Egyik nagy fiaskóm az első spartakiád volt, ahol Rapcsó Ferenc esélyes lett volna a győzelemre, de a lánycsapat párhuzamosan zajló füleslabda-dobásait segítve lehetetlen volt információt adni a szektoron kívüli dobások elkerülésére. Ezért Rapcsó csak hatodik lett, viszont a lánycsapat hazahozta a vándorkupát.

Rapcsó elégtételt vett Leningrádban, ahol mindenkit legyőzve állt a dobogó felső fokára. A másik eset egy bécsi versenyen történt, ahol kizárólag teljesen vak versenyzők vehettek részt. Egyszerre rendezték a férfi – és női távolugrást a pálya két végén lévő ugrógödrökbe. A hívónak rendszeresen át kellett jutnia az egymástól 120 méterre fekvő hívóterületre, a gödrök mögé. Közben esőben kellett nyugtatgatni Dombi Andreát, aki levetkőzve, sírva drukkolt, hogy ne lépje túl a 3 perces felkészülési időt.

Alkalmi kísérő futóval (akit a rendezőségnek biztosítania kell a nemzetközi versenyeken) az összeszokottság hiányában nem lehet nagy eredményt elérni. Előfordult, hogy a vak futó iramát a kísérője nem bírta, ezért az utolsó kanyarban elengedte, de sajnos a versenyző nem állt át az egyenes irányra, és a homokgödörbe futott.

Veszélyes lett vakok részére a hármasugrás. Eleinte helyből indultak, azután áttértek a nézők számára látványosabb, rohammal történő hármasugrásra. Az egyenes iránytól való eltérés már a nekifutásnál megtörténhet, de innen még megismételhető az ugrás. Ha az eltérés ugrás közben fokozódik, akkor a harmadik ugrásból nem a homokgödörbe érkezik a versenyző, és ez a testi épségre nagyon veszélyes. Így történt egy világversenyen, hogy hat ugrónak a lehetséges harmincból csak hat érvényes ugrása volt.

Ma már a B3-as (maximum 10%-ot látó) kategóriában az edző nem lehet a pályán. Így történt, hogy Pazinczár Attila, aki egyik nap megnyerte a gerelyhajítást, másik nap ötpróbában a széljárás miatt szektoron kívül dobott, és épp ebben a

számban pontot sem szerzett. Nagy Dénes, aki a szöuli paralimpia ezüstérmese volt súlylökésben, négy évvel később egy konditerembe járt erősíteni, és ott olyan (a gyógyszerlistán nem nevesített) szert fogadott el, amelyik mégis tiltott anyagot tartalmazott. Ezért elvették a Barcelonában újra megszerezni vélt, már nyakába akasztott ezüstérmet.

Az egyik legnagyobb elismerést versenypályán Szombathy Zsigmond szerezte nekem, amikor a 100 méter rajtja után 16 méterrel térdre bukott, de felkelt, és 12,4 mp-cel harmadik helyezést ért el. Az angol és finn edző azonnal gratulált.

A New York-i játékok előtt Oláh Jóska vállalta a vasárnap reggeli egyéni magasugró edzéseket, és aranyérmet szerzett, így teljesítve be torontói reményeit, ahonnan politikai okok miatt a futószámok után (ahol 100 méteren bronzérmes lett) sajnos hazarendelték az egész csapatot.

Németh László, aki fokozatosan vesztette el látását, ugyanott ötpróbában szerzett ezüstöt. Ő a felkészülés alatt barátaival naponta futott, a pályán csak a technikai számokat gyakoroltuk.

Czuth Gábor ezüstérmes gerelyhajítónk versenyét végigizgultuk, mert egy jó erőben lévő amerikai fiú magas ívű dobásai végig veszélyeztették helyezését.

A kimagasló eredmények említése során mindenképpen szólnunk kell azokról is, akik edzőként, sportvezetőként sokat dolgoztak azért, hogy ezek a sikerek megszülethessenek.

1957-től, az atlétikai szakosztály megalakulásától dr. Ilovay Sándor edzette a fiúcsapatot. Ő volt az, aki fáradhatatlanul és megszállottan dolgozott egészen haláláig, 1968-ig.

A hetvenes években Kaffka Zoltán és Enyedi Ferenc foglalkozott a fiúkkal, majd két évig Aszalós Károly irányította az edzéseket. Ezt követően Tóth István volt a sikerek kovácsa.

A női szakág megszületésénél jómagam bábáskodtam. 1948-tól, testnevelő tanári diplomám megszerzésétől nyugdíjazásomig a Vakok Általános Iskolájában tanítottam. A Wesselényi sportkörben 1999-ig kísértem nemzetközi versenyekre a sportolókat. 1990-ben Vitkai Lászlóné vezetésével megalakult az iskolai diáksportkör. Erre azért volt szükség, mert Európa-szerte megújultak a diákversenyek, ahol csapatok vetélkedtek egymással.

Fontos, hogy a látássérültek is minél nagyobb számban kapcsolódjanak be a sportolásba, így az atlétikai nyújtotta mozgáskultúrába.

Ezáltal életmódjukban igazodni tudnak a modern kor követelményeihez, ugyanakkor bázist teremtenek a jövendő magyar paralimpikonok kiemelkedéséhez.

Boccsa



A boccsa hagyományos rekreációs sportág, amelynek gyökerei ókori időkre nyúlnak vissza. Paralimpián először 1984-ben játszották.

A játékot elsősorban központi idegrendszeri sérült mozgáskorlátozott sportolók számára rendezik. A játékosok dobják, rúgják vagy segédeszköz (cső) használatával gurítják a bőrlabdákat olyan közel, amennyire csak lehet, egy kis fehér céllabda, a cél felé. Egyéniben, párosban vagy csapatban versenyeznek, a játékot teremben, sima felszínen játsszák. A boccsa az izomkontroll és a pontosság játéka, nagyfokú koncentrációt és taktikai érzéket igényel.

Sérültségi kategóriák: BC1 – egyéni és csapat, BC2 – egyéni és csapat, BC3 – egyéni, páros, segédeszközt használható, BC4 – egyéni, páros

Eszközök: 6 db piros, 6 db kék és egy fehér labda, az úgynevezett Jack

A pálya mérete: 12,5x6 m

A játék lényege, hogy a pályán belül a fehér labdát minél több piros vagy kék labda lehetőleg úgy közelítse meg, hogy az ellenfél labdáit kiüsse.

A boccsában világbajnokságot, regionális bajnokságot, kvalifikáló világkupákat, illetve regionális versenyeket rendeznek a CP-ISRA nemzetközi sportszövetség boccsával foglalkozó bizottságának szabályai szerint.

Szappanos Zoltán – A sportról egy kicsit másképp

A fogyatékos emberek a sport segítségével bizonyíthatják, hogy ugyanolyan csúcsteljesítményekre képesek, mint ép embertársaik. Sportolásukkal, sikereikkel nemcsak reális célokat tűzhetnek ki maguk és fogyatékos társaik elé, hanem pozitív üzenettel szolgálhatnak a társadalomnak is. Számukra a sport az a terület, amelyben minden résztvevő azonos módon juthat egyenlő mértékű önmegvalósításhoz, és válhat ezen keresztül társadalmi értékek létrehozójává. Kinyílik számukra a siker és a nyilvánosság kapuja.

A boccsa olyan tevékenység, amelyhez a súlyosan mozgáskorlátozott emberek által is elsajátítható magas szintű képességekre van szükség. A boccsa a tudás, a képesség és a stratégia játéka. Az egyéniben és párosban világbajnoki ötödik helyezett Poczik Gábor így vélekedett róla: „Rengeteget lehet taktikázni, gondolkodni. Nemcsak a dobások számítanak, nemcsak arra kell rámenni, hogy a fehér labdát eltaláld. Lehet rápattintani, mandinerezni, sáncolni..., ésszel lehet játszani! A koncentrálást és a teljes összpontosítást itt tanultam meg,

míg ezelőtt soha, most tudom használni!" A játékosnak a játék során különösen ügyesnek kell lennie a labda elhelyezésében és annak finom, pontos mozgatásában. A fizikai erő nem kulcstényező. Vannak, akik dobják, mások gurítják, rúgják, illetve valamilyen egyéb segédeszközzel és segítő személy közreműködésével játsszák meg a labdát.

A boccsa eredetéről többféle elképzelés ismeretes. Egyes vélemények szerint az elődjének is tekinthető labdajátékot a rómaiak a görögöktől lesték el. Valószínűbb azonban, hogy a játék gyökereit a francia petanque nevű játékban kell keresni.

Azonban akárhonnan is ered, tény és való, hogy izgalmas, népszerű sporttá vált, amelyet mindenki nagy kedvvel játszik, legyen az szabadidejében, kedvtelésből játszó vagy profi sportoló.

Rövid sporttörténet

1984-ben a Fáklya játékokon vezették be a boccsát mint új sportágat a paralimpiai játékok versenyszámai közé. Egy évvel később, 1985-ben Magyarországon is rendeztek országos versenyt a Sportolj velünk! gyermekverseny keretében. Azt megelőzően a Mozgásjavító Általános Iskola diákjai már az 1970-es évek közepén rendelkeztek az akkori kornak megfelelő játékszettel a HOSC és az iskola külföldi kapcsolatai révén. Az első boccsaszett labdái Lengyelországból érkeztek és fából voltak.

A versenyeken négyvégtag-, de legalább felsővégtag-érintettségű játékosok vettek részt. A játékot tetszőleges testhelyzetből, hazai szabályok szerint játszották.

1988-ban a CP-ISRA (a központi idegrendszeri sérültek nemzetközi sportszövetsége) küldöttje, Colin Rains látogatott hazánkba, aki a Sportolj velünk! mozgalom keretében bemutatta a nemzetközi szabályokat, és egy hiteles boccsakészletet ajándékozott a gyermekverseny rendezői számára.



A magyar boccsacsapat

A hollandiai Assenben 1990-ben több sportágban rendezett világbajnokság alkalmával a magyar csapat vezetői tanulmányozták a boccsa eszközeit, játékszabálya-

it, a játékvezetők működését. Közel egyórás filmet is készítettek, hogy aztán itthon bemutassák a szakembereknek. Megismerték azt a mozgásjavító iskola nevelői is, és a játék ismét előtérbe került a gyermek fejlesztése érdekében. Iskolai háziversenyek sorozatát rendezték, s azóta töretlen a sportág fejlődése.

A boccsa – ma

1994-ben az MMS (Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége) kinevezte a sportág első szakágvezetőjét Péter Erika személyében, aki a mozgásjavító iskola tanáraként dolgozott (a jelenlegi szakágvezető 2002. május elejétől végzi tevékenységét). Az első országos bajnokságot 1995-ben a Mozgásjavító Általános Iskolában rendezték, amelyen a Marcibányi tériek, a piliscsabaiak, a kecskemétiek és a rendező iskola diákjai vettek részt.

A következő években kialakultak a sérülés súlyosságától függő különböző kategóriák. Ma már a négy nemzetközi kategória (BC1, BC2, BC3, BC4) és a hazai kategória nyújt sportolási lehetőséget. A játékvezetők első képzésére 1998-ban került sor.

Sok tapasztalatot hozott a 2001-ben Csehországban megrendezett Európa-bajnokság. Ez volt a magyar boccsasport első nemzetközi megmérettetése. Itt tanultuk meg a nemzetközi besorolási rendszert, láttuk a több évtizede sportoló külföldi játékosokat és a velük foglalkozó szakemberek (edzők, segítők, csapatvezetők) munkáját.

A portugáliai világbajnokságon 2002-ben BC4-es kategóriában egyéniben (Poczik Gábor) és párosban egyaránt ötödik helyezést értünk el, míg 2003-ban Új-Zélandon a világkupán ugyanebben a kategóriában egyéniben (Béres Dezső) és párosban (Béres Dezső és Gyurkota József) negyedikek lettek a magyar versenyzők. Ezekkel az eredményekkel először valósult meg a nagy cél: a 2004-es athéni paralimpián a magyar boccsasport versenyzői először vehettek részt a játékokon.

Az első paralimpiai szereplés fantasztikus sikerrel végződött, hiszen a Béres Dezső és Gyurkota József páros a B/4-es kategóriában bronzérmet szerzett.

Jelenleg a magyarok a nemzetközi középmezőny elején helyezkednek el. A feltételek további javításával azonban ennél sokkal többre is képesek lehetünk. A boccsa ma már roppant népszerű Magyarországon. Szegeden, Budapesten, Tiszakürtön, Kunszentmiklóson, Nagyatádon, Kaposváron, Dunaújvárosban, Kecskeméten sportolnak szabadidős és professzionális szinten. Külön versenyeket rendeznek gyerekeknek és felnőtteknek. A hazai versenyrendszer keretében évente öt-hat versenyt szervezünk, míg külföldi szereplésre kétszer-háromszor van lehetőségünk.



Béres Dezső dobás közben, 2004 – Athén

Cselgáncs



A paralimpiai cselgáncsversenyek az „épekétől" azokban az anyagokban és jelzésekben különböznek, amelyek kijelölik a küzdőteret a sportolók számára. A jelzéseket ragasztószalag segítségével illesztik a pályára, s alája lábbal és kézzel érzékelhető drótcsíkot helyeznek. A tatami mérete, az öltözék és a szabályok megegyeznek az olimpián alkalmazott előírásokkal. A férfi és női vak és látássérült sportolók a Nemzetközi Cselgáncsszövetség szabályait követve versenyeznek. A verseny színvonala megegyezik az „épek" versenyeivel.

A versenyzők B1 (vak), B2 és B3 (gyengénlátók) sérültségi kategóriákban mérik össze felkészültségüket.

Súlycsoportok:

Férfiak: 60 kg, 73 kg, 81 kg, 90 kg, 100 kg, +100 kg.

Nők: 52 kg, 57 kg, 63 kg, 70 kg, +70 kg.

Keserű József – A cselgáncs hazai története

A hazai paralimpiai sportmozgalomba a látássérültek cselgáncsa 1999-ben kapcsolódott be. A cselgáncsszövetség akkori főtitkára, Balogh László kezdeményezésére két versenyzőt neveztünk az európai kvalifikációs versenyre. Ennek eredményeként Bíró Norbert (60 kg, első hely) és Vincze Gábor (81 kg, második hely) megszerezte a jogot a sydneyi paralimpián való indulásra, ahol Vincze Gábor bronzérmet szerzett, Bíró Norbert pedig az értékes ötödik helyen végzett. Talán ennek is köszönhető, hogy 2001-ben a cselgáncs is bekerült – a GYISM anyagi támogatásával – a sportágfejlesztési programba. Ez a program három éve tart, mondhatni, sikeresen.

A Vakok Általános Iskolájában heti nyolc órában folyik cselgáncsoktatás, 2003 szeptemberétől pedig az 1–8. évfolyamon – testnevelési óra keretében – évfolyamonként évi tíz óra cselgáncsoktatás szerepel. Az edzéseken 45 gyermek munkáját Bíró Norbert irányítja.

Vincze Gábor, a Józsefvárosi DSE-ben 18 vak és gyengénlátó középiskolás, egyetemista, továbbá amatőrök részére tart foglalkozásokat heti nyolc órában. A programnak ez a része is sikeresnek mondható, hiszen a résztvevők létszáma növekedett. Nem elhanyagolható, hogy mindkét területről már most kinevelődni látszik 1-1 olyan sportoló, aki a következő paralimpiai játékokon sikeresen szerepelhet.



Nagy Sándorné (Nikoletta) dobás közben, Athén – 2004

Értelmi fogyatékosok és mozgássérültek oktatásával 2003-ban bekapcsolódott a programba a Pestlőrinc-Kassa Sportegyesület is. Nagy öröm számunkra, hogy több csatornán is sikerült sportolási lehetőséget találni a fogyatékossággal élők számára. A minőségi sport terén is sikeres év volt ez, Nagy Sándorné világbajnoki címet szerzett, Vincze Gábor vb-bronzérmes, Bíró Norbert pedig világbajnoki ötödik helyezett lett. Ezzel kvalifikálták magukat a 2004. évi paralimpiai játékokra, ahol mindhárman bronzérmesek lettek.

Csörgőlabda



A csörgőlabda sportág csak a paralimpiai játékokon szerepel, és sokban különbözik a paralimpia többi versenyétől a versenyhelyszín különleges atmoszférája miatt.

Ezt a sportot látássérült férfi és női sportolók játsszák. Minden csapatban három tag játszik egyszerre a pályán, és az a cél, hogy az ellenfél kapujába gurítsák a labdát, amelyiknek a belsejében hangot adó csörgők vannak elhelyezve. A labdában lévő csörgők hangja irányítja a játékosokat, így tájékozódva a labda helyzetéről, ezért a játék ideje alatt a verseny helyszínén néma csend van, hogy a játékosok koncentrálni és azonnal reagálni tudjanak a labdára. A gólok után kitörhet a tapsvihar, de játék közben ismét csendre intik a közönséget.

A meccs összesen 20 percig tart, ami két 10-10 perces félidőből áll. Minden versenyző sötét szemüveget visel, hogy egyenlő eséllyel versenyezzenek a különböző mértékben látássérült sportolók, így a B1-es, B2-es és B3-as versenyzők egy csapatban játszhatnak.

A pálya mérete 9 m x 18 m (taraflex borítás). A kapu szélessége kilenc méter, ezen a szakaszon helyezkednek el a versenyzők guggoló vagy térdelő pozícióban úgy, hogy amikor az ellenfél a kapu felé gurítja a labdát, a védők lehetőleg úgy vetődjenek oldalra, hogy lefedjék a kilencméteres szakaszt, és a labda ne kerüljön a hálóba. Miután kivédték a gurítást, azonnal visszagurítják a labdát az ellenfélhez, akik ugyanúgy védekeznek. A pályán ragasztószalagok alatt elhelyezett drótok jelzik a pálya szakaszait.

Páni Róbert – A csörgőlabda története

A látássérültek speciális sportága nagyon fiatal, történetének kezdetei a II. világháború utáni korba nyúlnak vissza. 1946-ban Németországban és Ausztriában alakult ki, Sett Reindl és Hans Lorensen munkája révén. A háborúban megvakult veteránok számára találták ki, a katonák kondíciójának ápolására és megváltozott életminőségük fejlesztéséhez használták.

Először Európában terjedt el, Németország után az északi régióban, például Dániában 1964-ben játszottak először csörgőlabda-mérkőzést. Tömegesen a hetvenes években kedvelték meg, és vált fokozatosan versenysporttá. Kezdetben országonként változó laza szabályok szerint játszották.

A Torontóban 1976-ban megrendezett paralimpián bemutató mérkőzésként került a versenyprogramba.

Az első európai játékokat 1977-ben Lengyelországban, majd az első világbajnokságot a rá következő évben Ausztriában rendezték meg. Ezek a tények is jelzik a sportág terjedését, amely szükségszerűvé tette a szabályok rögzítését, egységesítését.

Kezdetben a csörgőlabdázást roll ballnak nevezték, a csapatok 5 főből (egy kapus, két védő, két dobó) álltak. A 24x12 méteres pálya alapvonalaira 6 méter széles kapukat helyeztek. A játékot 2x10 percig 2 kilogramm súlyú csörgőlabdával játszották. A játékosok közül a két dobónak, akik gyengénlátó vagy valamilyen látásmaradvánnyal rendelkező játékosok voltak, nem kellett szemvédőt viselniük, és



A magyar hálóőrök, Sydney – 2000

csak ők guríthattak az ellenfél kapujára, míg a másik három játékos szemvédőben, teljesen vakon védő feladatokat látott el.

Az IBSA alapítását követően szervezettebb lett a csörgőlabda szabályozottsága, rendszeressé vált a kontinentális csúcsversenyek, világkupák és világbajnokságok rendszere, amelynek végcélja a paralimpiai kvalifikáció megszerzése lett.

A szabályokat négyévente áttekintik és kézikönyvben adják közre. Először 1983-ban adták ki a kézikönyvet, a legutolsót 2002. augusztus 1-jén. 1986 óta az IBSA által minősített játékvezetők gondoskodnak mind a hazai, mind a nemzetközi versenyeken a szabályok betartásáról.

Magyarországon a csörgőlabdát 1976 óta ismerik és játsszák a látássérültek.

Az egyre sokrétűbb munka miatt Dosek Lajosné szakmai segítséget kért a Vasas SC akkori sportigazgatójától, Tálosi Ferenctől. A játékosok tehetségét, elszántságát és az első szövetségi kapitány munkájának minőségét jelzi, hogy a roll ball utolsó alkalommal kiírt Európa-bajnokságát az alig hároméves múltra visszatekintő válogatottunk nyerte. A sportág honi népszerűsödésének jele a megalakuló szakosztályok, csapatok száma, és az 1982 óta minden évben megrendezett magyar bajnokság. Az Európa-bajnokságokon 1981 óta résztvevők a magyarok, 1984 óta minden paralimpiára kvalifikálta magát válogatottunk. Ifjúsági és felnőtt szinten elért eredményeink, érmeink, helyezéseink száma, nemzetközi szereplésünk jogos büszkeséggel tölthet el mindnyájunkat.

A csörgőlabda természetesen nemcsak versenysport, megjelenik az iskolai testnevelésben és a szabadidősportban is. Az immár 22 éves múlttal rendelkező magyar felnőtt férfibajnokság mellett iskolák közötti verseny is zajlik, ahol korosztályos szinten mérik össze tudásukat fiataljaink.

A 2004-es athéni paralimpiai játékokon a magyar válogatott egyik játékosa, Szabó András sportpályafutásának immár hatodik paralimpiáján léphetett pályára.

A magyar válogatott világversenyeken elért eredményei

IDŐPONT, HELYSZÍN	FÉRFIAK	NŐK
1976 – Toronto	1. Ausztria	–
	2. NSZK	–
	3. Dánia	–
1980 – Arnhem	1. NSZK	–
	2. USA	–
	3. Hollandia	–
1984 – New York	1. USA	1. USA
	2. Egyiptom	2. Kanada
	3. Jugoszlávia	3. Dánia
	7. Magyarország	
1988 – Szöul	1. Jugoszlávia	1. Dánia
	2. USA	2. USA
	3. Egyiptom	3. Kanada
	4. Magyarország	
1992 – Barcelona	1. Olaszország	1. Finnország
	2. Finnország	2. Dánia
	3. Egyiptom	3. Kanada
	...10. Magyarország	
1996 – Atlanta	1. Finnország	1. Németország
	2. Kanada	2. Finnország
	3. Spanyolország	3. USA
	...8. Magyarország	
2000 – Sydney	1. Dánia	1. Kanada
	2. Litvánia	2. Spanyolország
	3. Svédország	3. Svédország
	...8. Magyarország	

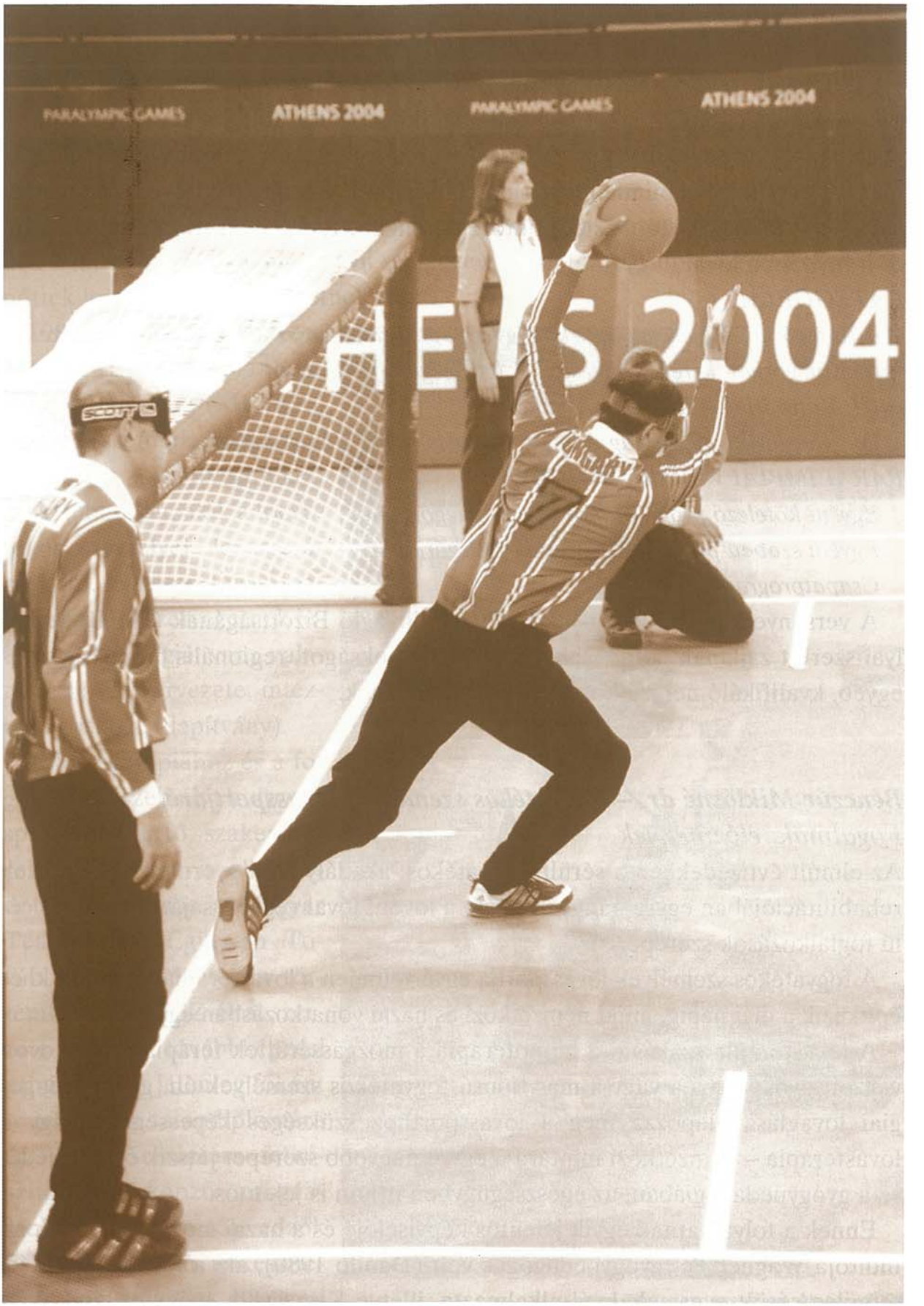
A 2004-es athéni paralimpiai játékok kis történeti unikuma lehet a magyar válogatottkeret egyik játékosa, Szabó András, aki sportpályafutásának hatodik paralimpiájára készül, s aki az elmúlt évtizedek valamennyi edzőjének válogatottjában helyet kapott.

A magyar válogatott világversenyeken elért eredményei az elmúlt 24 év edzőivel

EDZŐK	PARALIMPIA	VB	EB	VILÁGKUPA
Tálosi Ferenc	1984	1986	1981	
1980–1999	New York	Roermond	Fulda	
	7. hely	6. hely	1. hely	
	1988	1990	1985	
	Szöul	Calgary	Olstyn	
	4. hely	10. hely	3. hely	
Janitz Attila	1992		1991	
1990–1993	Barcelona		Lahti	
	10. hely		3. hely	
Balla Endre	1996		1993	
1993–1996	Atlanta		Loughborough	
	8. hely		14. hely	
Páni Róbert	2000	2002	1997	1999
1997–	Sydney	Rio de Janeiro	Stockholm	Calgary
	8. hely	6. hely	5. hely	1. hely
			1999	
			Birmingham	
			2. hely	



A csörgőlabda-válogatott, Athén – 2004



Lendület, Athén – 2004

Díjlovaglás



A díjlovaglás a lovassport egyik ága. A díjlovaglóversenyen a lovasok egyénileg indulnak, végig kell haladniuk egy kijelölt pályán, miközben bonyolult lépés- és iránykombinációkat kell bemutatniuk. A paralimpián minden lovas a sérültségének megfelelő kategóriában versenyez, és – többek között – azt pontozzák, miként tudja a versenyző kontrollálni és irányítani a lovát.

KATEGÓRIÁK

I. Kategória – kerekesszékesek, négyvégtag-sérültek rossz ülésegyensúly-érzékkel

II. Kategória – kerekesszékesek, jó felsővégtag-funkcióval

III. Kategória – járóképesek, vakok

IV. Kategória – egyvégtag-érintett mozgássérültek, látássérültek

PARALIMPIAI VERSENYSZÁMOK

Egyéni kötelező program mindegyik kategóriában

Egyéni szabad program mindegyik kategóriában

Csapatprogram – nyílt

A versenyek az IPC Nemzetközi Paradíjlovagló Bizottságának (IPEC) szabályai szerint zajlanak. Díjlovaglásban világbajnokságot, regionális bajnokságot és egyéb, kvalifikáló nemzetközi tornákat rendeznek.

Benczúr Miklósné dr. – Fogyatékos személyek lovassportjáról

Fogalmak, előzmények

Az elmúlt évtizedekben a sérült, fogyatékos, akadályozott gyermekek, felnőttek rehabilitációjában egyre hangsúlyosabb a lovon, lóval végzett sajátos terápiás célú foglalkozások szerepe.

A fogyatékos személyek lovassportja egyértelműen a lovasterápiából indult ki és építkezik a mai napig, mind nemzetközi és hazai vonatkozásban egyaránt.

A lovasterápia szakágai a hippoterápia a mozgássérültek terápiás célú, lovon végzett gyógytornája vagy a más típusú fogyatékos személyek ún. gyógypedagógiai lovaglása alapozza meg a lovassporthoz szükséges képességeket. Így a lovasterápia – nemzetközi mintára – egyre nagyobb szerepet játszik és elterjedése a gyógypedagógiában, az egészségügyben itthon is jelentős.

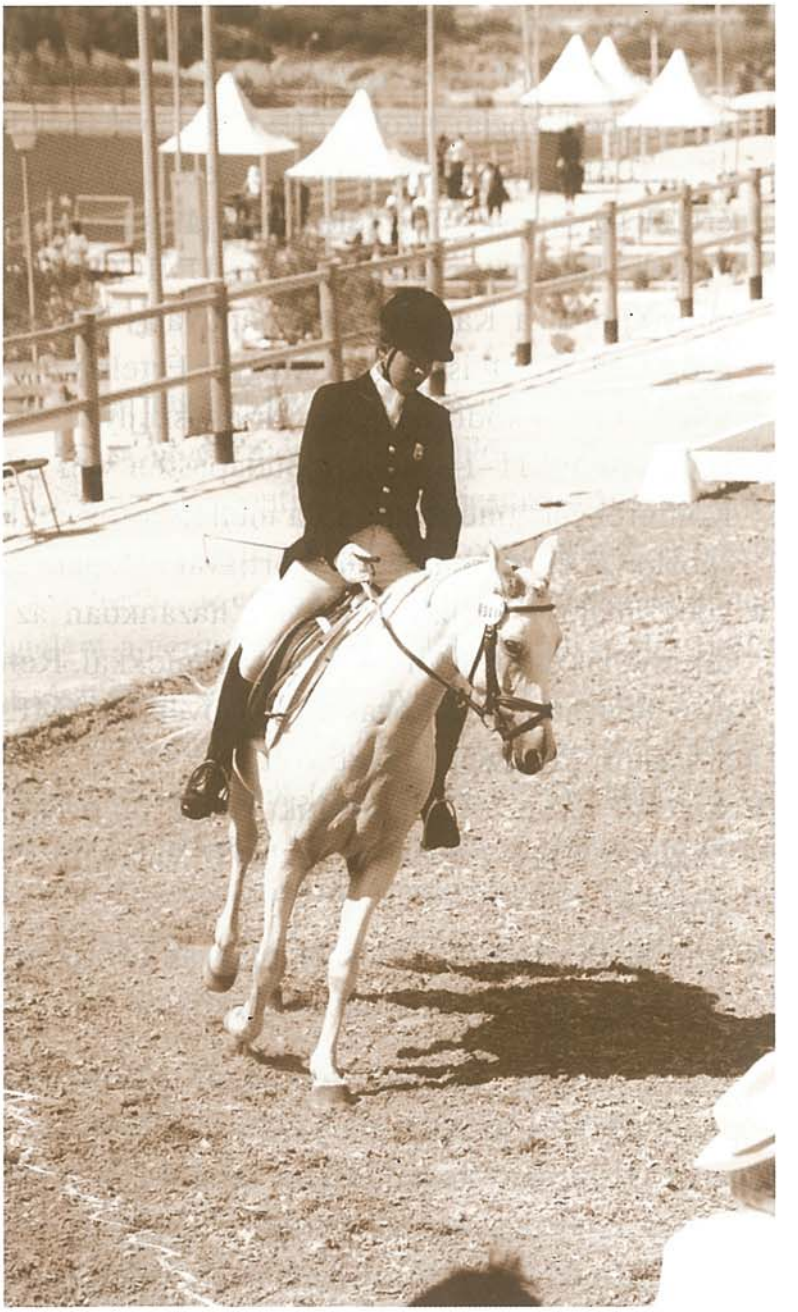
Ennek a folyamatnak egyik jelentős képviselője és a hazai mozgalom egyik elindítója Wagner Pál gyógypedagógus volt (Daniló 1980), aki a lovasterápiát értelmileg sérült gyermekeknél alkalmazta, illetve Kiss Csilla gyógytornász, aki a

budapesti Mozgásjavító Általános Iskola lovassportköri foglalkozásait végezte mozgáskorlátozott gyermekekkel az 1980-as években, továbbá Kormos Zsuzsa és Csillag Ágnes a kilencvenes években. Tatárné Laurencz Eszter és Tatár András lovas foglalkozásai különböző és gyakran halmozottan sérült gyermekek foglalkozásaira terjedtek ki a kilencvenes években (Magyar Hippoterápia, Gyógylovaglás és Lovastorna Alapítvány).

A kezdeti egyéni kezdeményezések alapján folyamatosan alakultak és alakulnak a hazai lovasközpontok, civil szervezetek, ahol a fogyatékos gyermekek, felnőttek lovasterápiában vehetnek részt.

1999-ben megalakult a Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány (MLTSZ), amely összefogja, koordinálja azokat a szervezeteket, szakembereket, akik a fogyatékos személyek lovasterápiájával, lovassportjával foglalkoznak (a szervezetnek jelenleg 319 tagja van, valamint 44 tagszervezete, intézmény, iskola, alapítvány).

A lovasterápiához és a fogyatékos személyek lovassportjához értő szakemberek felkészítése is elkezdődött. Az oktatás a Magyar Testnevelési Egyetem Továbbképző Intézetében történik. Az MLTSZ által szerzett képzési, továbbképzési programok – jelenleg főként – terapeuta alapdiplomára épülő lovasterápiára felkészítő továbbképző programok. A lovasoktatók, edzők parasportra való felkészítése a Fogyatékosok Nemzeti



Andics Bernadett versenyen, Athén – 2004

Sportszövetsége (FONESZ) által szerevezett, akkreditált továbbképzésekben történik. Wagner Kinga, Habsburg Eilika lovasedzők itthon és külföldön szereztek szakirányú ismereteket a fogyatékos személyek lovassportjából.

Ismeretesek itthon is az IPC kvalifikációs előírásai, a Lovassport Nemzetközi Paralimpiai Bizottsága (IPEC) által kidolgozott sérülés- és fogyatékosságspecifikus nemzetközi szabályok (versenyzői profilok, versenyrendezési szabályok) díjlovaglásban és speciális fogathajtásban.

Események, rendezvények

- *Lovasfesztiválok, versenyek fogyatékos gyermekek részére.* Az MLTSZ, valamint a gyógypedagógiai iskolák és a terápiával foglalkozó alapítványok által szerveződnek olyan országosan meghirdetett gyermek-lovasfesztiválok, amelyek egyértelműen a lovassport felé irányítják a hazai szakemberek figyelmét és a gyermekek, fiatalok nevelését (pl. az UNICORNIS Lovasterápiás Központ Balogunyomban, a Kapaszkodó Alapítvány Pákozdon vagy a hódmezővásárhelyi gyógypedagógiai iskola). A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége keretében is működik lovassportszakosztály.
- 2003. június 11–14. között Budapesten volt a XI. Nemzetközi Lovasterápiás Konferencia, amely a terápia mellett a fogyatékos személyek lovas szabadidősportjával és versenyszerű sportjával is foglalkozott.
- 2004. május 14–16. között volt hazánkban az első nemzetközi lovasverseny díjlovaglás és lovastorna versenyszámokkal. Rendezője az alakulóban lévő Magyar Fogyatékosok Lovas Sportszövetsége (MFLSSZ), a rendezvény színhelye a Sóskúti Lovassport Klub volt.
- Az első hazai lovassportolók – és a díjlovagló Andics Bernadett fogathajtó Taczman Elek – az MMS, az MPB, valamint a MFLSSZ támogatásával versenyeztek.
- Andics Bernadett – először magyar lovasként – díjlovaglásban vett részt a 2004. évi athéni paralimpiai játékokon.

Erőemelés



Az erőemelés semmiben sem különbözik az épek versenyeitől. Az IPC erőemelés-versenyein 10 súlycsoportot állapított meg férfiak és nők részére:

FÉRFIAK	NŐK
48,0 kg	40,0 kg
52,0 kg	44,0 kg
56,0 kg	48,0 kg
60,0 kg	52,0 kg
67,5 kg	56,0 kg
75,0 kg	60,0 kg
82,5 kg	67,5 kg
90,5 kg	75,0 kg
100,0 kg	82,5 kg
100,0 kg	82,5 kg

Az IPC erőemelés-szakvezetése a sportág eredményeinek nyilvántartása érdekében világranglista-rendszert fejlesztett ki, amely méri a sport fejlődését, és informálja mind a sportolókat, mind az edzőket a világkontinentális teljesítményekről, paralimpiai, világ- és kontinentális, valamint regionális versenyek eredményéről. A fekve nyomás vagy közismertebb nevén erőemelés az egyik olyan sportág, amely már a második paralimpiai játékokon megjelent a gerincsérült sportolók számára. Míg 1992-ben Barcelonában 25 ország vett részt az erőemelő-versenyeken, ez a szám 1996 atlantai paralimpiai játékok idejére megkétszereződött (58). 1996 óta ez a szám világszerte 109-re emelkedett. Az erőemelés az egyik leggyorsabban növekedő paralimpiai sportág. Első alkalommal szerepeltek nők erőemelésben a 2000-es sydneyi paralimpián. A nők részvétele megháromszorozódott, az elmúlt években 15-ről 48-ra emelkedett a részt vevő országok száma.

Kenderes Gábor – Az erőemelő szakág hazai történetéből

A magyar mozgáskorlátozottak erőemelő versenyzőinek először 1986-ban, a szófiai világbajnokságon nyílt lehetőségük rá, hogy megmutassák tudásukat. A mozgássérültek – bár csak bemutató jelleggel – részt vehettek a tornán egyetlen számban az alulról indított fekve nyomásban. A magyar résztvevő Nánásy István, Pusztafy László és Szávai Csaba volt.



Budapesti Eb – 2001

1987-ben Wroclawban rendezték meg a lengyel nemzeti bajnokságot, amelyen Nánásy István, Bolgárfalvi Béla és Pusztafy László vett részt. 1988-ban Pécsett Wízner János, a Lendület SE elnöke rendezte meg az első országos bajnokságot, amelyre azóta minden évben sor kerül.

A mozgássérült magyar erőemelők első jelentős nemzetközi sikerét 1988 szeptemberében Nánásy István érte el, aki második helyen végzett a szöuli paralimpián. Ezen a versenyen két számban nyílt lehetőségük a versenyzőknek a bemutatóra: alulról indított fekve nyomásban és powerliftingben.

1989-ben a lengyel bajnokságon magyar résztvevőkkel három számban indulhattak a mozgáskorlátozott versenyzők: alulról indított fekve nyomás, powerlifting és az idegsérülteknek rendezett számokban.

1990-ben Hollandiában, Assenben rendezték meg az első világjátékokat, ami világbajnokságnak felelt meg. Ezen a versenyen két számot rendeztek: az idegsérültek versenyét, illetve powerliftet. Itt szép magyar sikerek születtek, Nánásy István második, Bolgárfalvi Béla harmadik, Szávai Csaba pedig negyedik helyezést ért el. Ezen a versenyen szerepeltek először női versenyzők.

1991-ben Angliában, Wolverhamptonban rendeztek minősítő nemzetközi bajnokságot. Nánásy István és Szávai Csaba egyaránt második lett, s ezzel kvalifikálták magukat a barcelonai paralimpiai játékokra. Ettől az évtől kezdve (egészen 1995-ig) a mi sportolóink is részt vettek az IPF által rendezett fekve nyomó versenyeken.

1992-ben Barcelonában a paralimpiai játékokon csak a powerlifting számban indultak mozgáskorlátozott versenyzők. A magyar indulók: Bolgárfalvi Béla, Nánásy István (4. hely), Szávai Csaba (testsúlykülönbséggel 4. hely) és Virágh Mihály.

1993-ban a franciaországi, strasbourgi Európa-bajnokságon, illetve az IPF által megrendezett világbajnokságon az ép sportolók között is indultak versenyzőink, miközben a Balaton Kupán (egészen 1996-ig minden évben) és a magyar bajnokságon szerepeltek sportolóink.

1994-ben a Mont de Marsanban rendezett versenyen, majd Uppsalában, a svédországi világbajnokságon jeleskedtek a mozgássérült fekve nyomók.

1995-ben Magyarország rendezte meg az első Európa-bajnokságot a mozgássérült fekve nyomók számára. Ettől kezdve az Európa-bajnokságok nyílt nemzetközi versenyekké léptek elő, és világszínvonalú tornák lettek.

1996-ban jelen voltunk az atlantai paralimpiai játékokon, amelyen összesen 132 férfiversenyző indult. Szávai Csaba a harmadik fogásig a második helyet foglalta el, de aztán néhány vetélytársának vitatható fogásokat ítéltek meg, így végül az ötödik helyet sikerült megszereznie a magyar sportolónak.

1998-ban Dubaiban volt a világbajnokság, amelynek egyetlen magyar indulója, Puxler Józsefné meg is nyerte a versenyt. (A magyar női erőemelés 1994-től 2000-ig képviseltette magát.)

1999-ben ismét Magyarország volt a helyszíne az Európa-bajnokságnak.

2000-ben a vidéki városok is beléptek a versenyrendezők közé: Pécs adott otthont a mozgáskorlátozott erőemelők vetélkedésének. Ettől az évtől kezdődően a Budapesti Sporthivatal bajnokságain vehettek részt az erőemelők.



Az athéni magyar erőemelő-csapat

A sydneyi paralimpiai játékokon két versenyzőnk képviselte a magyar színeket, Puxler Józsefné és Szávai Csaba. Puxler Józsefné – az eredeti elképzelésektől eltérően – a szokásosnál egy súlycsoporttal lejjebb indult, és megszerezte a hatodik, pon-



Budapesti Eb – 2001

tot érő helyet. Szávai Csaba hetedik lett. 2001-ben ismét Magyarország vállalta az Európa-bajnokság lebonyolítását. Szávai Csaba és Sas Sándor harmadik helyezést ért el.

2002-ben Malajziában, Kuala Lumpurban versenyeztek sportolóink. Sas Sándor nyolcadik, Szávai Csaba a hetedik helyen végzett.

2003-ban Pöstyén rendezte meg az Európa-bajnokságot. Sas Sándor bronzot szerzett, Szávai Csaba végig az ezüstérem várományosa volt, de harmadik fogását 2-1 arányban igazságtalanul elvették, s végül negyedik lett.

2003-ban és 2004-ben a Power Station Egyesület két versenyt rendezett, az Erzsébetvárosi Sport Egyesület pedig hármat.

1988 (Szöul) óta olimpiai szám lett a powerlifting, s versenyzőink minden alkalommal az indulók között voltak.

A magyar válogatott eddig összesen három világbajnokságon, hat Európa-bajnokságon és öt olimpián vett részt, kitűnő eredményeket elérve.

Íjászat



Több mint ötven éve tesztelik a fogyatékos sportolók célzóképességüket és precizitásukat az íjászvetélkedéseken. Az első versenyt 1948-ban, a Stoke Mandeville-i játékokon rendezték. Ezt a tradíciót folytatják ma is álló és kerekesszékes női és férfi kategóriákban. Minden verseny kiváló példája az erőnek és a tiszta összpontosításnak. A paralimpiai játékok programján egyéni, páros és csapatversenyek szerepelnek. A verseny- és pontozási rendszer – egy-két apró mozzanattól eltekintve, ami azt segíti, hogy a kerekesszékesek is kényelmesen versenyezhessenek – megegyezik a Nemzetközi Íjászszövetség (FITA) szabályaival. Az íjászat az a sportág, amelynek szabályzatát nem kell adaptálni.

Kategóriák

W1 – egyéni (kerekesszékes),
W2 – egyéni (kerekesszékes)
Álló – egyéni, csapat

Hazánkban a mozgáskorlátozottak körében az 1970-es évektől, a HOSC alakulásától nagyon népszerű sportág volt az évtized közepéig.

Paralimpiai játékoknak 1984-ben, 1988-ban és 1992-ben még volt magyar íjászversenyzője.



Hazai íjászverseny – 1970-es évek

Sportlövészet



A sportlövészet olyan technikai sportág, amelyben különböző fegyverekkel különböző célpontokra lőnek. A versenyek a Fogyatékosok Nemzetközi Lövészbizottsága által kidolgozott szabályok szerint zajlanak, melyek figyelembe veszik az épek és a fogyatékos sportolók közötti különbségeket. A sportlövészet funkcionális klasszifikációs rendszert használ, amely engedi, hogy az azonos képességekkel rendelkező, különböző sérültségű (kerekesszékes) versenyzők egyéniben vagy csapatban együtt versenyezzenek.

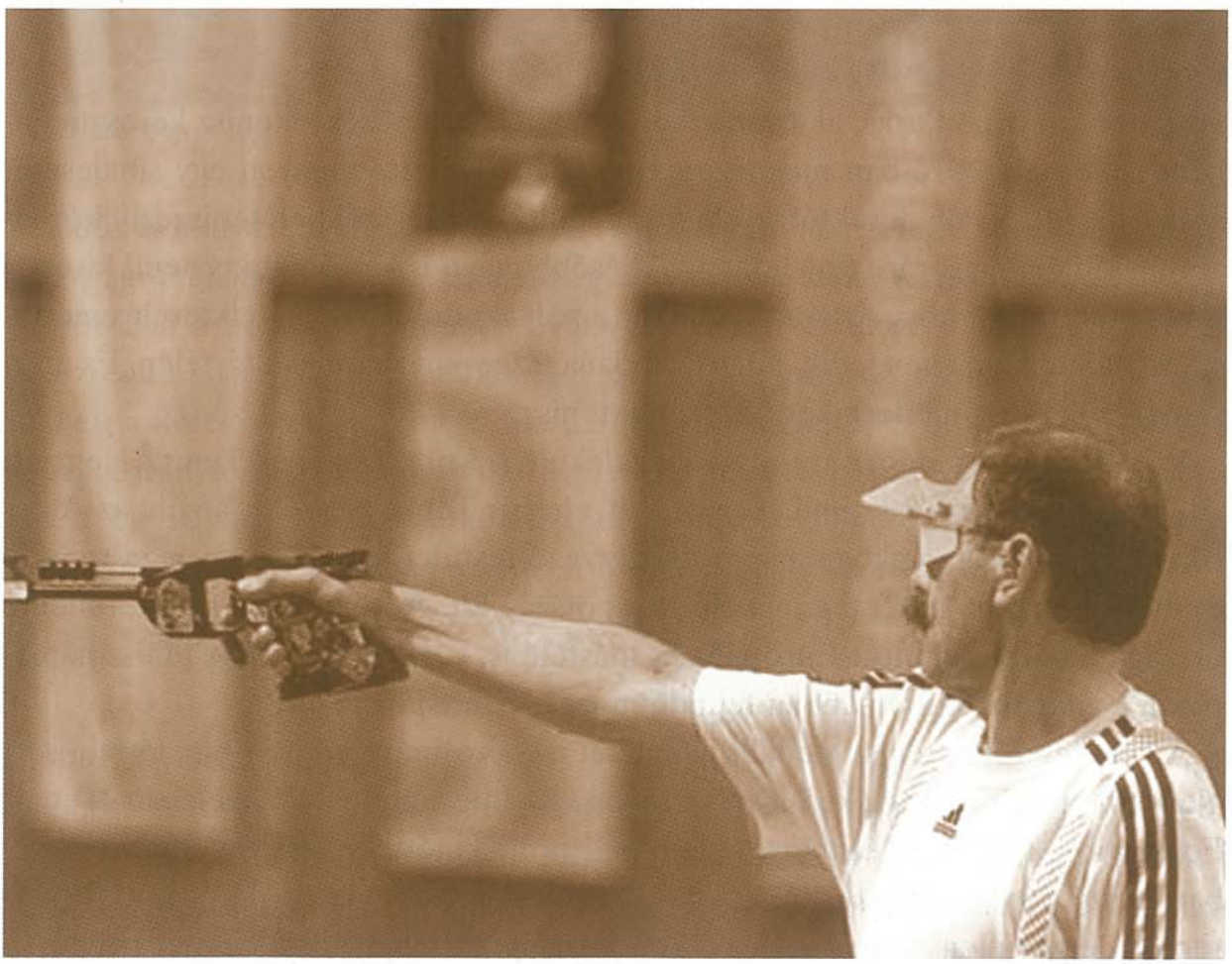
Kész... Rajt... Tűz!... A lövészverseny két részre oszlik puska- és pisztolyszámokra (lég és 22 kaliber). A versenyek az IPC Lövészbizottsága által kidolgozott szabályok szerint zajlanak. Ezek a szabályok figyelembe veszik az épek és fogyatékos sportolók közötti különbségeket. A lövészet funkcionális klasszifikációs rendszert használ, ami engedi, hogy az azonos képességekkel rendelkező különböző sérültségű versenyzők együtt versenyezzenek, egyéni vagy csapat eseményeken.

Hazánkat mindezidáig csak 1992-ben, a barceloniai paralimpiai játékokon képviselte magyar lövészversenyző.

Kategóriák: SH1 – nem használnak támasztékot a puskához, SH2 – támasztékot használnak.

VERSENYSZÁM	FEGYVERNEM	NEM	OSZTÁLY
R1	Légpuska, álló	Ffi	SH1
R2	Légpuska, álló	Női	SH1
R3	Légpuska, fekvő	Koedukált	SH1
R4	Légpuska, álló	Koedukált	SH2
R5	Légpuska, fekvő	Koedukált	SH2
R6	English Match 22	Koedukált	SH1
R7	Szabadpuska	Ffi	SH1
R8	Sportpuska	Női	SH1
P1	Légpisztoly	Ffi	SH1
P2	Légpisztoly	Női	SH1
P3	Sportpisztoly	Koedukált	SH1
P4	Szabadpisztoly	Koedukált	SH1


canada



Tenisz



A kerekesszékes tenisz először a 1992-es paralimpia programján szerepelt. A játék az Amerikai Egyesült Államokból eredeztethető az 1970-es évekből. Folyamatosan fejlődik, erősödik, mind nagyobb sportolói bázist és szurkolótábort vonz. A játék a hagyományos tenisz szabályait (ITF) követi, s ez megköveteli a versenyzőtől az ügyességet, edzettséget. Az egyetlen különbség, hogy a labda kétszer pattanhat le, ebből az elsőnek a pályán belül kell a talajt érnie. Egyéni és páros versenyek szerepelnek a paralimpiai játékokon, ahová a nemzetközi ranglista alapján kvalifikálhatják magukat a résztvevők. Más sportággal ellentétben nem alkalmazzák a sérülésspecifikus kategóriákra bontott versenyrendszert, így a sérültség szempontjából csak nyílt versenyek vannak.

Kategóriák. Férfiak: egyéni és páros. *Nők:* egyéni és páros. Vegyes: egyéni quad (négyvégtag-sérültek) és páros quad.

Farkas László: Kerekesszékes tenisz

Az amerikai Brad Parks, akit teniszkörökben a kerekesszékes tenisz keresztapjaként ismernek, 1976-ban megnézett egy videofelvételt, amelyen egy síbalesetet szenvedett férfi, aki deréktól lefelé megbénult, kerekesszékben teniszezik kórházi rehabilitációja során. Egy hónappal később maga is kipróbálta, s némi kísérletezés után rájött, hogy az játszható akár a pálya mérete vagy a felszerelés módosítása nélkül ha megengedik, hogy a labda kétszer pattanjon le a térfélen. És máris megszületett a modern kerekesszékes tenisz.

1979-ben Parks irányítása alatt megalakult a Kerekesszékes Tenisz Nemzeti Alapítvány (National Foundation of Wheelchair Tenis, NFWT), amely az Amerikai Egyesült Államokban a sportot szervező testület lett. Híre gyorsan terjedt, és nyolc hónapon belül tagsága elérte az ötszáz főt. A növekedés aztán túllépte országa határait, eljutott Európába és másfelé is, s a kerekesszékes tenisz hamarosan a világon leggyorsabban fejlődő mozgássérültsportja lett.

A kerekesszékes tenisz globális jelenlétét megerősítette az 1988-ban létrehozott Nemzetközi Kerekesszékes Teniszszövetség (International Wheelchair Tennis Federation, IWTF) intézménye. Azóta a sportág kinőtte magát, a néhány országban játszó pár száz játékosból ma már hetven nemzet csaknem 15 ezer aktív szereplője lett, s jelen van valamennyi kontinensen. Ezzel egyidejűleg megérett, sza-



Farkas László

badidős és klubszintű státusából „profi" sporttá vált: nemzetközi versenyrendszerrel, világranglistával átvette az egészséges sportolók működési kereteit.

1998-ban a nemzetközi teniszszövetség (ITF) precedensértékű lépést tett: az egészségesek sportszövetségei közül elsőként integrálta szervezetébe teljes mértékben a kerekesszékes teniszt. Ma az ITF sportágfejlesztési osztálya felelős a sportág irányításáért és adminisztrációs ügyviteléért, beleértve a játékszabályokat, a fejlesztéseket, a nemzetközi csapatversenyeket, a minősítő körversenyeket, a világranglistát és általában a sport folyamatos fejlődésének kérdéseit.

A sportág térhódítása hazánkban

Nálunk 1989 óta ismerik és játsszák a kerekesszékes teniszt. Navratyil Sándor Ausztriában eltöltött rövid rehabilitációja során ismerkedett meg a sportággal.

1992-ben a Magyar Teniszszövetség kezdeményezésére és Goródi László vezetésével alakult meg és működik a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségén be-

lül a szakág. Még ugyanezen év májusában hazánkba látogatott Ellen de Landge és Chantal Vandierendonck, s bemutatót tartottak a Marcibányi téri teniszpályán.

Jelenleg Balatonfüreden, Budapesten, Kakucson, Miskolcon, Székesfehérváron és Sopronban űzik a sportágat. A férfiválogatott 1993 óta szereplője a 32 résztvevős csapatvilágkupának. Az eddigi legnagyobb sikert 2003-ban Sopotban érték el, ahol a 13. helyen végeztek.

A sportág kedvelői 1994-ben létrehozták a Return Alapítványt, amely a kerekesszékes tenisz anyagi gondjain igyekszik segíteni. Az alapítvány 1994 óta megrendezi a Hungarian Open Nemzetközi Kerekesszékes Teniszbajnokságot, amely része a NEC Wheelchair Tennis Tournak, és mára az egyik legrangosabb európai fedett pályás versennyé nőtte ki magát.

1998 márciusában a Magyar Teniszszövetségen belül is megalakult a kerekesszékes teniszbizottság, amelynek fő feladata a szakmai háttér megteremtése, a kerekesszékesek bevonása a hazai teniszéletbe.

Paralimpiai játékok

A kerekesszékes tenisz először az 1992-es barcelonai paralimpiai játékokon szerepelt akkreditált sportágként. Azóta a játékok egyik fő eseményévé lett. 64 férfi és 32 női versenyző kvalifikálja magát az eseményre vagy a világranglista alapján (48 férfi és 24 női hely), vagy egyéni szabad kártyával (16 férfi és 8 női hely). Egy országot legfeljebb négy játékos képviselhet a férfi-, illetve a női mezőnyben. Az esemény lebonyolításának rendje azonos az olimpiai játékok teniszversenyével.



Magyar csapat versenyen

Magyarok a paralimpián

Legjobbjaink háromszor vettek részt paralimpiai játékokon. Az első két alkalommal selejtező tornán – 1995-ben Pozsonyban, 2000-ben Zágrábban – vívták ki a részvétel jogát.

Atlanta, 1996

Férfi egyéni

32 közé jutás: *Farkas László–Rene Corona* (mexikói) 6:4, 7:5;
Navratyil Sándor– Joakhim Larsson (svéd) 2:6, 2:6

16 közé jutás: *Farkas László–Abde Naili* (francia) 1:6, 2:6

Férfi páros

16 közé jutás: *Farkas, Navratyl–Corona, Avilla* (mexikói) 2:6, 1:6

Sydney, 2000

Férfi egyéni

32 közé jutás: *Farkas László–Fabian Mazzei* (olasz) 6:3, 2:6, 5:7;
Prohászka Csaba–Rene Corona (mexikói) 3:6, 4:6

Férfi páros

16 közé jutás: *Farkas, Prohászka–Tresch, Erni* (svájci) 4:6, 7:6, 6:1

8 közé jutás: *Farkas, Prohászka–Welch, Douglas* (amerikai) 1:6, 0:6

Athén, 2004

Férfi egyéni

32 közé jutás: *Farkas László–Simon Hatt (brit) 6:3 6:3*
Prohászka Csaba–Tadeusz Kruszelnicki (lengyel) 0:6 0:6

16 közé jutás: *Farkas László–Kai Schrameyer (német) 5:7, 7:6, 6:3*

8 közé jutás: *Farkas László–Martin Legner (osztrák) 0:6, 1:6*

Férfi páros

16 közé jutás: *Farkas, Prohászka–Fisher, Harel (francia) 4:6, 3:6*



Az athéni magyar teniszválogatott

Úszás



A sportág a fizioterápiával és a rehabilitációval hozható kapcsolatba. Ma már az úszás vonzza a legnagyobb tömegeket, és ez a legnépszerűbb esemény a paralimpiai játékokon. Az úszás minden sérültségi kategória előtt nyitva áll. Jellegzetessége, hogy az úszók a verseny ideje alatt nem használhatnak protéziseket vagy egyéb segédeszközt. A versenyeken az IPC Nemzetközi Úszóbizottsága által adaptált előírások érvényesek. A fő különbséget az jelenti, hogy összesen 14, sérültségnek megfelelő, az esélyek egyenlőségére törekvő kategóriába sorolják a versenyzőket. A kategóriákba sorolást funkcionális alapú, vizsgával rendelkező, felkészített orvosokból és gyógytornászokból álló szakemberek közösen végzik. A helyes besorolásokat verseny közben folyamatosan ellenőrzik.

Kategóriák: **S** – gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, **SB** – mellúszás, **SM** – egyéni, váltó. 1–10. kategória: mozgássérült versenyzők, 11–13. kategória: vak és látássérült versenyzők, 14. kategória: értelmi fogyatékos versenyzők. (Tehát pl. egy vak mellúszó kategóriája SB11.)

Az úszásban világbajnokságot négyévente, míg regionális versenyeket a paralimpiai játékokat megelőző és követő években rendeznek. A paralimpiai játékokra a kvalifikációs szint elérése a cél, majd annak alapján a nemzetek a nemzetközi ranglista alapján kapnak kvótát.

Koller István – A mozgáskorlátozottak úszósportjának hazai fejlődése

1970. február 24-én a Magyar Testnevelési és Sportszövetség Budapest XIV. kerületi Sporthivatala jóváhagyta a Mozgásjavító Általános Iskola és Nevelőotthon, valamint a Gyöngyvirág Ifjúsági Szövetkezet közös kezdeményezésére alapított Mozgásgátoltak Halassy Olivér Sport Club Alapszabályát, és ezzel megnyílt a lehetőség arra, hogy több sportágban – íjászat, asztalitenisz, ülőröplabda, atlétika, sakk – sportoljanak és versenyezzenek a mozgásukban korlátozott emberek.

Az intézet falai között már működtek ezt megelőzően is mozgásjavító programok és néhány sportágban (asztalitenisz, íjászat) edzéseket is folytattak, de csak az intézetben lakók részére. Az újonnan alakult sportkör a főváros összes mozgássérültje előtt megnyitotta kapuit a sportolásra.

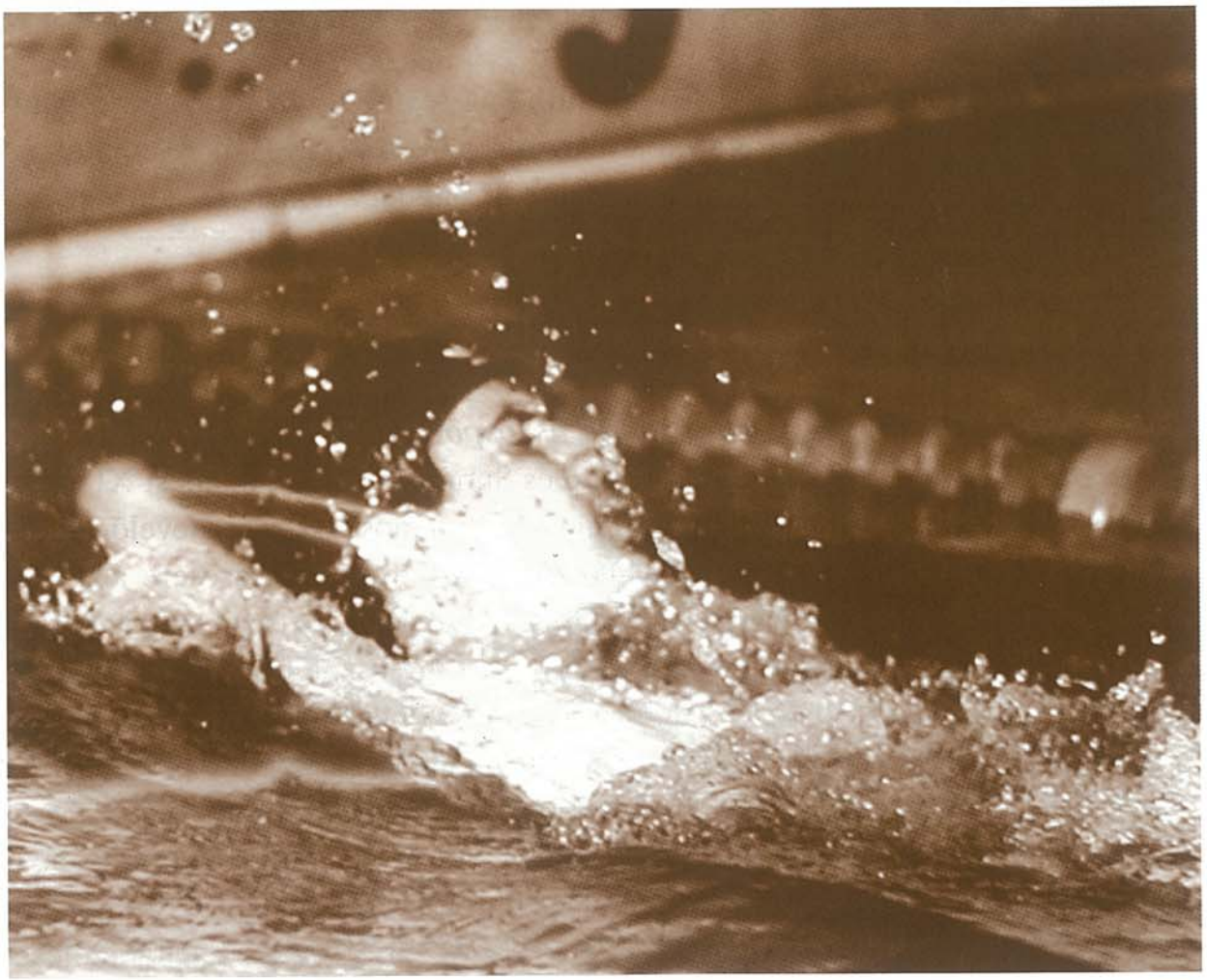
A HOSC terveiben szerepelt egy új szakosztály, az úszószakosztály beindítása. Ehhez szakembert és uszodai lehetőséget kellett keresni.

Dr. Bényi Pál, a Gyógyászati Segédeszközök Gyára orthopéd főorvosa javaslatára 1970. októberében megbeszélést folytattunk Zsóter Pál igazgató, Malyerffy Tibor és Vámos Károlyné közreműködésével az új úszószakosztály beindításáról.

A legfontosabb és elsődleges feladat az uszodai edzéslehetőség megteremtése volt, ami sajnos a vártnál nehezebb feladatnak bizonyult.

A Magyar Úszó Sszövetség megkeresésünkre arról tájékoztatott, hogy a már meglévő és a versenysportban évtizedek óta szereplő egyesületek igényeit sem tudják kielégíteni, mert nagyon kevés az úszóedzésekre alkalmas uszoda, s így nem tudnak az ügyben segítségünkre lenni.

A következő intézmény a Fővárosi Fürdőigazgatóság volt, ahol már sikerült az induláshoz – ha nem is a legideálisabb – uszodát megszerezni. A Rudas Uszodában tehát 1970 decemberében már indulhatott a felkészülés az úszásoktatásra, majd később a versenyekre. Kedvezően alakultak az uszodai költségek is, mert az uszoda bérleti díját – ami jelentős összeg volt – az Országos Társadalombiztosítási Igazgatóság magára vállalta.



Vereczkei Zsolt még Barcelona előtt 1992-ben

Az úszószakosztály alapját a Mozgásjavító Általános Iskola adta. Az első szakosztályi értekezletünkön 25–30 fő jelent meg, akik mindannyian részt kívántak venni a szakosztály munkájában. Első edzésekre – ami inkább a képességek felmérése volt – heti egy alkalommal került sor szombatonként két órában. Az első órában az úszni tanulókra, majd a másodikban az úszni tudókra került sor. Az első időkben főleg vízhez szoktatás és az úszótechnika kialakítása volt a cél. A Rudas uszoda komoly edzésekre nem volt alkalmas, mert vize meleg, s a medence egyik végében csak 60–80 cm-es a vízmélység. Vízhez szoktatásra, úszásoktatásra, technikai feladatok gyakorlására azonban megfelelt.

A Rudas uszoda ellátta továbbá a sportklub tömegsport-feladatát, és nagyon bensőséges klubélet alakult ki az uszodán belül. Az uszodai szabadprogramokon szombatonként 80–110 fő is részt vett.

A Halassy Olivér SC megalakulása után egy évvel, 1971-ben rendeztük meg első nagy nemzetközi versenyünket Gödöllőn, amelyen az úszószakág is bemutatkozott. A svéd, jugoszláv, NSZK, lengyel, csehszlovák versenyzők között a magyar úszóválogatott is részt vett a versenyen, bár eredményeiben még megmutatkozott a rövid sportmúlt és a versenyzői rutin hiánya. Indulásnak azért jó volt, mert bepillantást nyertünk a környező országok felkészültségébe és eredményeibe. A versenyen a mozgássérültek nemzetközi sportjába való betekintés felhívta figyelmünket az ország és az egyén szempontjából egyaránt a fogyatékosok versenysportjának jelentőségére. Arányban áll-e a személyiség fejlődése, az integrálódáshoz szükséges előnyök megszerzése, a fizikai állapot terheléséből adódó előnyökkel és az esetleges hátrányokkal?

Az egyszerű tömegsportban résztvevőknél már az első években kiderült, hogy igényük van az erőt és tudást felmérő versenyekre, a sikerélményre, a megmérettetésre.

Természetesen a fokozott terhelések rendszeres sportorvosi és ortopéd szakorvosi vizsgálatok mellett történtek, egy orvosból, sportorvosból, gyógytornászból és úszó szakemberből álló csoport ellenőrzése mellett.

Később kevésnek bizonyult a heti egyszer egyórás edzés, ezért olyan uszodát kellett keresnünk, amely komoly edzések megtartására is alkalmas. Több próbálkozás után végül a Budapesti Vasutas SC (BVSC) uszodájában kaptunk lehetőséget heti három , majd később öt alkalommal edzéseink megtartására.

Így kapott a versenysport nagy lehetőséget a hazai és nemzetközi versenyekre való felkészülésre, amely később eredményeinkben is megmutatkozott. A Rudas uszodai úszásoktatást és szabadidőprogramot azért tovább folytattuk.

A szakosztály létszáma, amely az első években a válogatott úszócsapatot adta, egyre bővült, és több jelentkező vállalta az ezzel járó többletmunkát. Felkeres-

tük azokat a mozgássérült sportolókat, akik eddig egészségesek között más sportkörben úsztak, illetve vízilabdáztak, és felajánlottuk számukra az edzések és a versenyzés lehetőségét. Hazai felmérőversenyeket rendeztünk, amelyeken már részt vettek a vidéken megalakult sportkörök versenyzői is. Az egyre növekvő úszóversenyzői létszám nagyobb lehetőséget adott egy ütőképes válogatott keret kialakítására.

A hazai versenyeket követően 1972-ben bekapcsolódtunk a volt szocialista országok kezdeményezésére alapított ISI (Intersportinvalid) nemzetközi versenyekbe.

E szerveződés akkor számunkra mint egyetlen külföldi kitekintést is nyújtó versenyrendszert, s az évente megrendezett konferenciákon a tapasztalatok kicserélésére adott lehetőséget. Meg lehetett vitatni az akkoriban a parasportot irányító nagy nemzetközi szövetségek, összesen 32 sérültségi kategóriás versenyrendszerének előnyeit és hátrányait.

A miénkhez hasonló kis országok számára a hazai versenyrendszert a világversenyektől eltérő módon kellett megrendezni, a sérültségi kategóriákon belüli alacsony versenyzői létszám miatt.

Ha figyelembe vesszük, hogy a mozgássérült versenyzőket 32 kategóriába sorolták, amelyben külön kategóriákat kaptak a gerincsérültek, az amputáltak és az egyéb sérültek, s ha ezt megszorozzuk a különböző úszásnemekkel (szabadúszás, mellúszás, pillangóúszás, vegyes úszás és a váltók), továbbá a versenytávokkal (25 m, 50 m, 100 m, 150 m, 200 m, 400 m, 800 m) és a nemenkénti férfi-női bontással, kiderül, hogy több száz versenyszámban nevezhetek a sérült versenyzők. Ez természetesen technikailag megoldhatatlan volt még nagyszámú versenyzői létszám esetén is. Így kerültek be a rendszerbe a különböző korlátozások, amelyek lényegesen csökkentették a versenykiírásban szereplő versenyszámokat. Ez azonban mindig elfogadhatatlan volt a versenyek rendezői számára.

Így született a javaslat, hogy készítsünk az Intersportinvalid úszóversenyeinek lebonyolítására egy új és a kis létszámú tagországok részére is kielégítőbb úszóverseny-szabályzatot.

Az úszószabályzat előkészítésére alakult egy csoport, amelynek tagjai *dr. Plesa István* orthopéd főorvos, *dr. Benczúr Miklósné* gyógytornász-gyógypedagógus, *Csík János* úszóversenyző és *Koller István* úszóedző voltak.

A javaslat szerint a versenyeken való részvételre olyan sportolók jogosultak, akiknek tartós és látható mozgató- vagy tartós mozgásszervrendszeri károsodásuk van, és akit orvosi bizottság megvizsgált és besorolt.



1978 – Budapest, Stettner F., Kiscsatári J., Tory Gy. és Tóth A.

Táblázatban rögzítettük a vizsgálat eredményeit, és a teljesítménycsökkenés százalékának arányában pontrendszerben számoltuk át a sérülésből adódott teljesítmény csökkenését.

A teljesítmény csökkenésének kontrollját a BVSC csapatában játszó, 13–14 éves, állandó edzésben lévő vízilabdázó gyermekeivel végeztük el, egy-egy végtag rögzítésével, illetve az ízületi funkciók korlátozásával.

Ezt a versenyszabályzatot, amely 1979. novemberére készült el, az ISI konferenciája elfogadta, és közel húsz éven keresztül a hazai versenyeket e szorzószámos szabályok alapján rendezték meg.

Ennek a szorzószámos rendszernek előnye volt, hogy együtt indulhatott minden sérülési kategóriába sorolt versenyző, és nem kellett külön versenyszámot indítani olyan esetben sem, ha csak egy vagy két nevező volt az adott kategóriában. Az egyénre a vizsgálat alapján megállapított szorzószám kompenzálta a sérülés okozta hátrányokat.

De a rendszernek az volt a hátránya, hogy nem minden esetben az nyerte a versenyt, aki elsőnek ért célba, mert a mögötte célba érő (sérülése miatt) szorzószámával kompenzált eredménye jobbnak bizonyulhatott.

A fogyatékosok Saint Étienne-i világjátéka

A magyar úszósport jelentős fejlődésen ment át, s az egyre bővülő létszám, a rendszeres edzésmunka ütőképes válogatott úszókeretet nevelt ki.

Az első jelentős nemzetközi versenyünk, amelyre meghívást kaptunk, az 1975. évi franciaországi, fogyatékosok Saint Étienne-i világjátéka volt, amelyen úszóválogatottunk nagyon szép eredménnyel mutatkozott be. A pontversenyben 23 nemzet közül második helyen végeztünk.

1. Franciaország	*406 olimpiai pont*
2. Magyarország	*137 olimpiai pont*
3. NDK	*119 olimpiai pont*
4. Lengyelország	*95 olimpiai pont*
5. NSZK	*40 olimpiai pont*
6. Izrael	*33 olimpiai pont*
7. Svédország	*25 olimpiai pont*
8. Csehszlovákia	*22 olimpiai pont*
9. Románia	*21 olimpiai pont*
10. Kanada	*5 olimpiai pont*

Az ezen a világjátékon elért eredményeink megnyitották a kapukat itthon és külföldön, hogy részt vehessünk minden sportversenyek legnagyobbikán, a paralimpián.

1976-ban meghívást kaptunk a torontói paralimpiára, s egy kis csapattal részt is vettünk. Politikai okok miatt azonban az úszódöntők előtt a csapatnak haza kellett utaznia.

Az úszócsapat nagyon kitett magáért, szereplésünket az eddigi legeredményesebb paralimpiánknak könyvelhetjük el. Végeredményben 10 arany-, 5 ezüst- és 2 bronzéremmel zártuk a versenyeket.



Úszó OB, Eger – 1981

Az eredmények a vártnál jobbak lettek. A döntők első napján már aranyéremmel mutatkoztunk be, de az eredményhirdetést a mi zászlónk nélkül tartották, mert a szervezők nem találták a magyar zászlót. Még aznap második aranyérmünknek is örülhettünk. Az eredményhirdetésre a zászlónk is megkerült, de hogy ne legyen teljes az örömünk, fordítva húzták fel az árbocra. Nagyobb csalódás ért azonban minket a következő napokban. A 100 méteres gyorsúszás döntőjébe az időfutamok alapján két magyar versenyző került: Jeszenszky Attila az első helyen, Stettner Ferenc a hatodik helyen. A döntőt Jeszenszky Attila nyerte, és az eredményhirdetés után derült ki, hogy időeredménye alapján kifelejtettek valakit a döntőből.

Újra úszatták a 100 m gyors döntőjét, de erről a magyar csapatot nem értesítették. Így esett el csapatunk egy esetleges aranyéremtől és egy valószínűsített hatodik helytől.

Az elkövetkező négyéves paralimpiai ciklusban 1988-ig rendszeresen részt vettünk a nemzetközi versenyeken. A világranglistán – 13 versenyszámban – világ- és paralimpiai rekordot tartottak versenyzőink.

Világ- és paralimpiai rekordok 1984-től 1987-ig

(az 1987-ben készített ranglista alapján)

Dr. Tóth András	50 m hát	0,40.66	1984 New York
Stettner Ferenc	100 m hát	1,13.51	1986 Gothenburg
Jeszenszky Attila	100 m mell	1,26.28	1984 New York
	100 m pillangó	1,06.89	1984 New York
	100 m szabad	0,59.36	1986 Gothenburg
	400 m szabad	4,39.91	1986 Gothenburg
	200 m vegyes	2,34.25	
Dukai Géza	100 m pillangó	1,51.26	1984 New York
	400 m vegyes	6,20.82	1986 Gothenburg
	200 m vegyes	3,28.89	1984 New York
	100 m mellúszás	1,44.36	1986 Gothenburg
Hoffmann Judit	100 m mellúszás	1,41.56	1986 Gothenburg
Jeszenszky, Tory, Stettner, Pálinkás	4x50 m vegyes váltó	2,19.86	1984 New York

New York – 1984

Az 1984-ben megrendezett VII. New York-i Fáklya Világjátékokon, amely para limpiát váltott ki, már teljes létszámmal képviseltük Magyarországot.

	Versenyszám	Helyezés	Időeredmény
A1. kategória			
Dukai Géza	100 m hát	IV.	1,41.69
	100 m mell	I.	1,44.36 világ- és olimpiai csúcs
	100 m pillangó	I.	1,51.26
	200 m vegyes	I.	1,51.26
	100 m gyors	IV.	3,28.89
A2. kategória			
Kiscsatári János	400 m gyors	VII.	5,36.29
	100 m hát	IV.	1,16.90
	100 m mell	VII.	1,37.73
	200 m vegyes	IV.	2,51.59
L3. kategória			
Dr. Tóth András	50 m gyors	VI.	0,44.09
	50 m hát	I.	0,40.69
	50 m mell	IV.	0,51.78
L5. kategória			
Tory György	100 m gyors	II.	1,07.70
	100 m hát	VII.	1,31.51
	100 m pillangó	VIII.	1,45.08
	200 m vegyes	II.	2,55.91
	200 m gyors	III.	
L6. kategória			
Hoffmann Judit	100 m hát	II.	1,45.38
	100 m mell	I.	1,41.56
	200 m vegyes	II.	3,31.45
Stettner Ferenc	100 m hát	I.	1,13.81
	100 m mell	VII.	1,37.20
	200 m vegyes	II.	2,50.00
Jeszenszky Attila	100 m mell	I.	1,26.28
	100 m pillangó	I.	1,06.89
	200 m vegyes	I.	2,34.25
L6. kategória			
Pálinkás László	100 m mell	VIII.	1,48.14
	100 m pillangó	V.	1,32.22
Tory Gyögy	4x50 m	I.	2,19.86
Stettner Ferenc,	vegyes váltó		
Pálinkás László,			

Szöul – 1988

Szöul az 1988. évben rendezte a paralimpiát, amelyen mi is részt vettünk. Reményeink – ami legalább két aranyérem volt – nem váltak be, mert az úszósportban még ismeretlen kínaiak két kategóriában – Dukai Gézáéban és Takács Sándorében – is megleptek eredményeikkel, és így csak 1–1 bronzérmet tudtunk az arany helyett szerezni. Végeredményben 1 ezüst- és 5 bronzéremmel végeztünk.

Név	Versenyszám	Helyezés	Időeredmény
Dukai Géza	100 m gyors	III.	1,26.04
	100 m mell	III.	1,45.50
	200 m vegyes	V.	3,30.83
Takács Sándor	100 m mell	III.	1,29.15
	100 m hát	VI.	1,41.67
	100 m gyors		1,32.50
dr. Tóth András	50 m mell	V.	0,52.99
	50 m hát	III.	0,44.41
	100 m gyors	VIII.	1,32.18
Tory György	100 m gyors	V.	1,06.54
	400 m gyors	II.	5,20.68
	200 m gyors	IV.	2,25
	200 m vegyes	V.	2,56.36
Becsei János	100 m gyors	IV.	1,09.89
	200 m gyors	V.	2,35.30
	200 m vegyes	III.	3,05.42
Serényi Tibor	50 m mell	VI.	0,55.99
	50 m hát	VII.	0,57.66
	25 m pillangó	VIII.	0,25.28
	100 m vegyes	VIII.	2,02.29
	50 m gyors	V.	0,52.38
Pálinkás László	100 m pillangó	VII.	1,33.30
	100 m gyors	VII.	1,07.96
Szűcs István	100 m mell		1,41.10
	100 m gyors		1,14.14
	100 m pillangó		1,34.71

Barcelona – 1992

A nyolcfős úszócsapat 3 arany-, 2 ezüst-, 2 bronzéremmel és 61 paralimpiai ponttal fejezte be a versenyt.

Név	Versenyszám	Helyezés	Időeredmény
Becsey János	100 m gyors	I.	1,08.36
	50 m gyors	I.	30.75
	100 m mell	III.	1,32.86
	200 m vegyes	V.	3,03.79
	400 m gyors	VI.	5,45.26
	50 m pillangó	VII.	37.53
Vereczkei Zsolt	50 m hát	I.	40.24
	200 m vegyes	V.	3,42.89
	100 m gyors	VI.	1,32.93
	50 m gyors	VII.	42.38
Engelhardt Katalin	50 m pillangó	II.	55.10
	4x50 m gyors váltó	V.	3,44.21
	100 m gyors	X.	1,50.46
	50 m gyors	XII.	51,37
Laki Anikó	100 m mell	II.	1,40.23
	200 m vegyes	XII	3,15.16
	50 m gyors	XIV.	35.68
	100 m gyors	XIV.	1,28.34
Zámbó Diána	50 m pillangó	III.	55.30
	4x50 m gyors váltó	V.	3,44.21
	100 m hát	VII.	2,03.29
	50 m gyors	XVII.	57.26
Ráczkó Gitta	100 m mell	IV.	2,03.62
	100 m hát	V.	1,44.04
	4x50 m gyors váltó	V.	3,44.21
	100 m gyors	XII.	1,38.63
	50 m gyors	XIII.	48.02
Járomi Mónika	4x50 m gyors váltó	V.	3,44.21
	100 m mell	VI.	2,09.56
	50 m hát	VII.	1,10.03
	100 m gyors	XI.	2,09.95
	50 m gyors	XII.	1,01.95
Simon Csaba	50 m pillangó	VIII.	45.75
	200 m vegyes	XIII.	3,58.55
	50 m gyors	XV.	46.77

Atlanta – 1996

A magyar úszóválogatott 7 úszóversenyzővel vett részt a paralimpián. Végül 2 arany-, 1 ezüst- és 3 bronzéremmel zárta a versenyt.

Név	Versenyszám	Helyezés	Időeredmény
Vereczkei Zsolt	50 m gyors	VI.	0,41.06
	50 m hát	I.	0,39.95
	200 m vegyes		4,04.32
Engelhardt Katalin	50 m gyors	IV.	0,46.68
	100 m mell	IV.	2,16.59
	50 m pillangó	III.	0,50.88
	200 m vegyes	III.	4,14.83
	4x50 m vegyes váltó	I.	3,22.65
Kovács Ervin	50 m gyors	IX.	0,38.37
	100 m gyors	X.	1,23.74
	200 m gyors	X.	2,59.99
	100 m mell	VIII.	1,50.40
	200 m vegyes	VI.	3,17.87
Becsey János	50 m gyors	IV.	0,31.44
	100 m gyors	VI.	1,09.63
	100 m mell	V.	1,34.98
	200 m vegyes	VI.	2,57.20
Ráczkó Gitta	50 m gyors	XV.	0,46.76
	100 m hát	VIII.	1,43.18
	100 m mell	III.	2,03.07
	200 m vegyes	X.	3,52.31
	4x50 m vegyes váltó	I.	3,22.65
Zámbó Diána	100 m hát	XI.	1,57.55
	50 m pillangó	VII.	0,53.20
	200 m vegyes	XII.	4,28.84
	4x50 m vegyes váltó	I.	3,22.65
Járomi Mónika	50 m pillangó	II.	0,50.75
	200 m vegyes	IV.	4,15.44
	4x50 m vegyes váltó	I.	3,22.65

Sydney – 2000

A sydneyi (2000) paralimpián hét mozgáskorlátozott sportolóval vett részt a magyar csapat.

Az úszók 2 arany-, 1 ezüst- és 5 bronzéremmel gazdagították éremgyűjteményünket.

Név	Versenyszám	Helyezés	Időeredmény
Pásztory Dóra	200 m vegyes	I.	3,02.91
	100 m pillangó	III.	1,27.41
	100 m mell	XII.	1,40.87
Engelhardt Katalin	50 m pillangó	III.	0,47.24
	50 m hát	VII.	1,01.41
	50 m szabad	VI.	0,46.36
Ráczkó Gitta	100 m mell	V.	1,58.16
	50 m pillangó	VIII.	0,45.58
Vereczkei Zsolt	50 m hát	I.	0,39.20
	200 m vegyes	X.	4,19.99
	50 m szabad	XXII.	0,59.37
Becsey János	200 m vegyes	II.	2,53.68
	100 m mell	V.	1,34.51
	50 m pillangó	VIII.	0,36.63
	50 m szabad	VIII.	0,31.66
Kovács Ervin	50 m pillangó	III.	0,41.41
	100 m mell	III.	1,44.83
	200 m vegyes	IV.	3,17.23
	50 m szabad	III.	0,36.80
Zámbó Diána	200 m vegyes	XI.	4,15.00
	50 m pillangó	VIII.	0,48.34
	100 m hát	VI.	1,46

Athén – 2004

Név	Versenyszám	Helyezés	Időeredmény
Pásztory Dóra	200 m vegyes	I.	2,55.01
	100 m hát	II.	1,23.80
	100 m pillangó	II.	1,24.07
Kovács Ervin	50 m hát	II.	40.14
	50 m pillangó	II.	39.39
	200 m vegyes	II.	3,06.21
	200 m gyors	IV.	2,52.99

	100 m gyors	V.	1,19.43
Vereczkei Zsolt	50 m hát	III.	40.49
Engelhardt Katalin	50 m pillangó	III.	48.88
Ráczkó Gitta	100 m mell	III.	1,55.87
Zámbó Diána	50 m pillagó	IV..	49.50
	50m hát	V.	53.45
Poprócsi Tímea	100 m mell	V..	1,47.01
Becsey János	200 m vegyes	VI.	2,15.52

Paralimpiákon 1984 és 2004 között érmet szerzett úszók

Név	Arany	Ezüst	Bronz	Összesen
1. *Jeszenszky Attila*	4	–	–	4
2. *Dukai Géza*	3	–	3	6
3. *Vereczkei Zsolt*	3	–	1	4
4. *Pásztory Dóra*	2	2	1	5
5. *Becsey János*	2	1	2	5
6. *Stettner Ferenc*	2	1	–	4
7. *Tory György*	1	3	1	5
8. *Hoffmann Judit*	1	2	–	3
9. *Engelhardt Katalin*	1	1	4	6
10. *Járomi Mónika*	1	1	–	2
11. *Ráczkó Gitta*	1	–	2	3
12. *Zámbó Diána*	1	–	1	2
13. *dr. Tóth András*	1	–	1	2
14. *Pálinkás László*	1	–	–	1
15. *Kovács Ervin*	–	3	4	7
16. *Laky Anikó*	–	1	–	1
17. *Takács Sándor*	–	–	1	1
Összesen	**24**	**15**	**21**	**60**

Mentes Éva – Az értelmi fogyatékosok úszósportjának fejlődése

A szakág születése egyidős a sportszövetség (MÉS) megalakulásával. Számos regionális és országos bajnokságon keresztül – ahol három kategóriában (enyhe fokban értelmi sérültek, középsúlyos értelmi sérültek, halmozottan sérültek) és két korcsoportban (15 év alatt és felett) zajlottak a versenyek – jutottunk el a nemzetközi megmérettetésig.

A hazai versenyeket követő első jelentősebb nemzetközi esemény 1996-ban az atlantai paralimpia volt, ahol még csak bemutatószámokban (50 és 100 m-es gyorsúszásban) állhattak rajthoz versenyzőink, név szerint Márton Andrea, Tatai Zsófia és Kaszala Ferenc.

Az első nemzetközi szereplés rengeteg hasznos tapasztalatot jelentett számunkra, s mindezek ismeretében új alapokon kellet felépíteni a csapatot a következő versenyekre.

Mivel nemzetközi szinten egyéni eredményekben még ekkor messze előttünk jártak más nemzetek, olyan sportolókban kellett gondolkodni, akik az átlagosnál jobbak, de csak a nemzetközi középmezőnyhöz tartoztak, viszont a vegyes váltókra összességében kimagasló teljesítménynek várományosai lehetnek. Így alakult ki a csapat: hátúszó Majer Gábor (Fogócska SE), mellúszó Rácz János (Fogócska SE), pillangóúszó Szedő Tibor (Victória SE), gyorsúszó Sánta Krisztián (Fogócska SE).

A taktika az volt, hogy saját első és fő versenyszámukban az egyéni eredmények elérésére törekedve, közös erővel döntsék meg az addig felállított vegyes váltók világcsúcsait. A taktikát siker koronázta. A csapat húzóereje, összetartása képessé tette őket arra, hogy mára már mind 25 m-es, mind 50 m-es medencében a magyar csapat tartja a világcsúcsot 4 x 50 m-es, 4 x 100 m-es vegyes és gyors váltóban. De nem csak a váltókban, egyéni számaikban is világcsúcstartók és EB-, vb-érmesek lettek.

A kezdetek óta kissé átalakult a csapat. Sydney után Rácz János mellúszó sajnálatos módon feladta a versenyzést, így őt Fülöp Balázzsal (Adorján SE) pótoltuk. Neki köszönhető, hogy már a gyorsváltókban is mi lettünk a világcsúcstartók. Alkalmanként hátúszónkat, Majer Gábort is helyettesíteni kellett gyakori sportsérülései miatt, őt Podani Zoltán (OSC) váltotta fel.

Álljon itt részletesen a csapat első elsöprő sikeréről, Sydneyről egy részletesebb leírás. A felkészülés nehéz körülményei ellenére teljes erőbedobással és teljes odaadással készült a csapat, hisz ez volt az első verseny, ahol az IPC teljes jogú tagjaiként vehettünk részt, és ahol feltétlenül bizonyítani akartuk, hogy méltók vagyunk a tagságra.

Időpont: 2000. október 20–28. Helyszín: Sydney, sportolók: Bérczi Zsófia, Majer Gábor, Rácz János, Sánta Krisztián, Szedő Tibor

Az úszók első versenynapján, október 20-án Rácz János 100 m férfi mellúszásban paralimpiai bronzérmes lett, amely a hazai értelmi fogyatékosok sportmozgalma történelmi eseményének számít. Szintén az első versenynaphoz kapcsolódik Bérczi Zsófia 50 m mellúszásban elért eredménye, aki az előfutamból nyolcadikként került a döntőbe (0.41.65), ahol 0.40.99-es idővel hetedik lett.

A második versenynapon, október 21-én 200 m férfi vegyes úszásban az előfutamból Sánta Krisztián a harmadik helyen (2.26.00) lett döntős. Rácz János 21. lett, ideje 2.42.99. Szedő Tibort mell lábtempója miatt diszkvalifikálták. Sánta Krisztián a döntőben 2.24.42-vel, új országos csúccsal bronzérmet szerzett. Bérczi Zsófiát 200 m vegyes úszásban rossz fordulója miatt kizárták.

A harmadik versenynapon, október 22-én 100 m-es férfigyorsúszásban Sánta Krisztián 0.57.56-tal a negyedik helyen került a döntőbe, Majer Gábor 1.00.30-cal a 10. helyen végzett. A döntőben Sánta Krisztián 0.56.89-cel paralimpiai ezüstérmet szerzett.

Október 23-án a 4 x 100 m-es férfigyorsváltó új országos csúccsal IV. lett. Idejük: 4.03.93, amely a régi világcsúcson belüli időeredmény.

Október 24-én az 50 m-es férfi pillangó versenyszámában Sánta Krisztián második helyen, míg Szedő Tibor a negyedik helyen került a döntőbe, amelynek a végeredménye: Sánta ezüst- (0.28.41), Szedő bronzérmes (0.28.93) lett. 50 m női pillangón Bérczi Zsófia nyolcadikként került a döntőbe, és a 8. helyen is végzett 0.34.94-es új országos csúccsal.

Október 25-e elé nagy várakozással tekintettünk, hiszen Sánta Krisztiánnak is és Majer Gábornak is a 100 m hátúszás a főszáma, és mindkettőjüktől dobogós helyezést vártunk, sőt Krisztiántól aranyérmet. Ez sikerült is, hisz Krisztián elsőként (1.04.70), Gábor harmadikként (1.07.85) került a döntőbe. Krisztián új világcsúccsal és természetesen új országos csúccsal aranyérmes lett (1.03.80), Gábor egyéni idejét messze megjavítva és a negyedik helyezettől 0.06-dal elmaradva ötödikként csapott célba. Krisztián aranyérme szintén történelmet teremtett, hiszen magyar értelmi fogyatékos sportoló még nem szerzett paralimpiai aranyérmet.

Október 26-án Bérczi Zsófia 200 m gyorsúszásban a 10. helyen végzett.

Október 27-e izgalmakkal teli napnak bizonyult. Mivel az elmúlt évben a fiúknak háromszor is sikerült megjavítaniuk világcsúcsukat, itt is nagy reményeink voltak, hogy elsőként, új világrekorddal érnek célba. Reményeink, vágyaink beigazolódtak. A fiúk fantasztikus fölénnyel, 1.58.17-tel verték a mezőnyt. Világcsúccsal, aranyéremmel fejezték be a napot.

Október 28-án, az utolsó versenynapon 50 m férfigyorsúszásban Sánta Krisztián és Majer Gábor indult. Krisztián, 0.25.89-cel másodikként került a döntőbe, ahol ezüstérmes lett, ideje: 0.25.93. Gábor 0.27.89-cel tizenegyedikként végzett.

Mindezek ismeretében biztosan állíthatjuk, hogy sportolóink felkészültsége, erőnléte, teljesítménye a maximumon volt, a formaidőzítés tökéletesre sikerült.

Büszke vagyok az eredményekre, a sportolókra, és mindazoknak köszönöm, akik valamilyen módon segítséget és bátorítást nyújtottak a csapatnak. Büszke vagyok a srácokra, mert a mindig rettegett, szinte hihetetlen teljesítményt nyújtó angol csapatot sikerült a hátuk mögé kényszeríteni, azt a csapatot, amellyel pszichológus, dietetikus, masszőr foglalkozott a felkészülés alatt, és akiket el is kísértek a versenyekre.

Sajnálom, hogy a 2000 óta felállított új világcsúcsok, a rengeteg energia, sportolóink újraigazolása sem hozta meg a várt sportpolitikai eredményt, és nem vehettünk részt Athénben a paralimpiai játékokon.

Kár, hogy az INAS-FID által 2004-ben rendezett világjátékokon elért fantasztikus eredmények nem a paralimpiai játékokon születhettek meg. Ezekkel a kimagaslóan jó eredményekkel búcsúzott az aktív versenyzéstől 2004-ben Majer Gábor, Sánta Krisztián és Szedő Tibor.

Ülőröplabda



A paralimpiai játékokon kétféle változatban játsszák: álló- és ülőröplabda formájában, így sok mozgássérült-kategória előtt nyitva áll a versenyzési lehetőség. Magas szintű csapatmunka, ügyesség, stratégia és intenzitás jellemzi mindkét játékot. A legfőbb különbség a hagyományos állóröplabda és az ülő verzió között, hogy az ülőt kisebb pályán, alacsonyabb hálóval játsszák. Ez felgyorsítja az ülő játékot az állóhoz képest. Az ülőröplabdát jellemzően végtagamputáltak játsszák.

A paralimpiák története során 2004-ben már csak ülőröplabdát játszanak. Nyolc férfi- és hat női csapat kvalifikálta magát a világbajnokság és regionális bajnokságokon elért helyezések alapján.

Nádas Pál – Akik ülve röplabdáznak

A mozgásukban sérült emberek elszigetelt esetenként, egyéni próbálkozásként tulajdonképpen mindig is próbálkoztak bizonyos sporttevékenységekkel.

A fejődést, az áttörést mégis egy szomorú történelmi esemény generálta. A második világháborút követően a háborús sérült emberek nagy száma tette fontossá a sporttevékenység bevonását mint kiegészítő orvosi kezelési és rehabilitációs eszközt. A sport alkalmazása az orvosi rehabilitációban a háborút viselő nagyhatalmak (németek, britek, amerikaiak) kórházaiban, a háborús sérültek körében vált gyakorlattá.

Az első nemzetközi játékot Stoke Mandeville-ben 1952-ben rendezték meg, amikor angol és holland háborús sérültek mérték össze erejüket. E kezdeti időben az atlétika, az úszás mint egyéni, a német sitzball (ülőlabda) mint csapatsport szerepelt a műsoron.

A hollandok nem találták megfelelőnek az ülőlabdát mozgáskorlátozottak számára, ezért új labdajátékokat találtak ki, amely hasonlított a röplabdához, de ülve játszották. Ezt a játékot sitting volleyball-nak, ülőröplabdának nevezték el. 1957-ben megrendezik az első holland ligaversenyt, amelyre már pályaméretet, hálómagasságot és érintési szabályt alkotnak. Az ülőröplabda-szabályzat a sitzball és a röplabda szabályaiból ered, és 1980-ig egyre jobban a nemzetközi röplabdázás (FIVB) szabályaihoz közelít. 1980-ban a hollandiai Arnhem rendezi – a Szovjetunió és Moszkva helyett – a VI. paralimpiát, s ekkor kerül az ülőröplabda a paralimpia programjára.



Világbajnokság, 1986 – Pécs

A mozgáskorlátozottak a kezdetektől a mai napig a röplabdajátékot állva (standing volleyball) és ülve (sitting volleyball) is játsszák. A fejlődés igen gyors volt. 1981-ben megalakul az ISOD (International Sports Organization for Disabled), a Mozgáskorlátozottak Nemzetközi Sportszövetsége röplabdával foglalkozó bizottsága, amely megalkotja saját szabályozó és versenyrendszerét. Feladatául tűzi ki, hogy minél több országban játsszák a röplabdát. Megszervezi és rendszeressé teszi az Európa-, világ- és paralimpiai játékokat, meghatározza a kvalifikáció rendszerét. 1980-ban mindössze öt európai országban ülőröplabdáztak. A fejlődés 1996-ra azt eredményezte, hogy a kontinens huszonöt országában ülőröplabdáznak férfiak, 1993-tól pedig már nyolc országban a nők is.

Az ISOD röplabdabizottsága 1990-től, a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (International Paralimpic Committee, IPC) megalakulását követően, hasonlóan a kerekesszékes kosárlabda- vagy teniszszövetséghez, megalakítja a Mozgáskorlátozottak Röplabda-világszövetségét (World Organization Volleyball for Disabled, WOVD).

A mozgáskorlátozottak röplabdáért felelős ISOD-bizottságában, majd az azt felváltó WOVD-ben dr. Plesa István 1985-től 1994-ig minősítő orvosként, míg Rádi Gyula 1985-től 1996-ig technikai igazgatóként működik a sportág felemelkedéséért. A világ-, Európa- és paralimpiai játékokat évről évre magasabb színvonalon játsszák. A játékot ma már a WOVD által minősített, magasan kvalifikált, speciálisan kiképzett, illetve átképzett játékvezetők irányítják. A nemzetközi minősítésű bírói stábnak több magyar játékvezető is tagja, akiket rendszeresen meghívnak nemzetközi mérkőzések vezetésére.

Az ülőröplabda játékszabálya megegyezik a Nemzetközi Röplabdaszövetség (FIVB) által lefektetett szabályokkal az alábbi módosítások kivételével:

– a játékpálya mérete: 10×6 m (2 db 5×6 m-es térfél), 2 m támadási vonal;
– a háló méretei: magasság 115 cm, szélesség 80 cm, hosszúság 650 cm, antenna 80 cm.

Az ülőröplabda játékszabálya mindig követi a FIVB szabályzatát. A játékban csak azok vehetnek részt, akik mozgásukban valamilyen mértékben korlátozottak. Mivel a kéz használata mind a helyzetváltoztatáskor, mind a labdával való érintkezéskor igen fontos, ezért elsősorban alsóvégtag-sérültek (amputáltak vagy bénultak) játszhatják, de nem lehet kizáró ok a kéz- vagy más sérülés sem. Az ülőröplabda-játék igen lényeges eleme a talajon ülő testhelyzetben történő, labda nélküli hely- és helyzetváltoztatás, ami a játékba avatkozás előkészületét jelenti. A játékpályán történő ülő helyzet nem jelent helyhez kötöttséget, mozdulatlanságot. Játék közben a labda követése a talajon való mozgással, helyváltoztatással történik. El kell érni, hogy a játékos ülő helyzetében minél gyorsabban úgy tudja helyét változtatni, hogy mozgása közben kezével, karjával bármikor eredményesen tudjon játékba avatkozni. Mára már a magas technikai tudás, támadásban és védekezésben a labda nélküli taktikai rendszerek (helyváltoztatások) teszik látványosabbá a játékot.

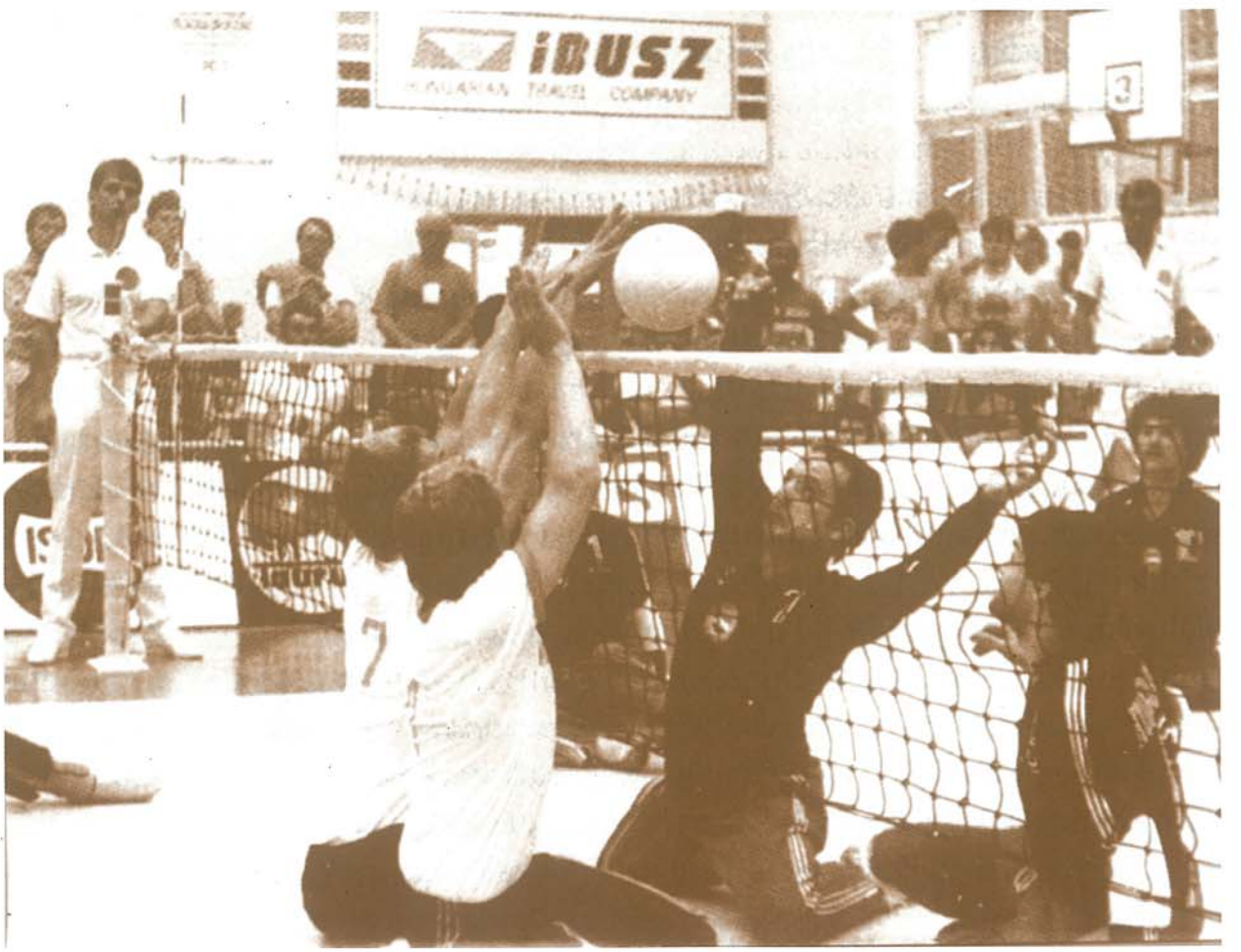
Az ülőröplabdázás hazai fejlődése

Hazánkban a mozgáskorlátozottak testedzésének intézményes kialakítása tulajdonképpen 1903-tól datálható, amikor a Deák Ferenc Szabadkőműves Páholy megalapítja a Nyomorék Gyermekek Menhelyét és Egyletét. Ez a harmincas években már komplex rehabilitációs intézményként működik mint Nyomorék Gyermekek Országos Otthona. Az otthonban fontosnak tartják és bevonják a sporttevékenységet a rehabilitációs folyamatba. Így történhetett, hogy 1929-ben megalakult a mozgáskorlátozottak első hazai sportegyesülete, a Nyomorékok Sport Egyesülete (NYSE), amelynek kereteiben asztaliteniszben, labdarúgásban, atlétikában és sakkban vetélkednek az otthon lakói. A második világháborút követően a szervezett sporttevékenység megszűnik, és csak 1970-ben szerveződik újjá, amikor a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának jogutód intézményében, a Mozgásjavító Általános Iskola és Nevelőotthonban Zsótér Pál igazgató közreműködésével megalakul a kétszeres olimpiai bajnok, lábszáramputált vízilabdázóról, Halassy Olivérről elnevezett sportegyesület.

A Halassy Olivér SC (HOSC) működésének kezdetekor az ülőlabda (sitzball) és a röplabda játékszabályainak keverékét mint kiegészítő sportot a kialakult szabályok szerint játszottak. E csapatjáték is, mint a csapatsportok mindegyike, a kezdeti időben a közös játszadozás mellett a mozgáskorlátozottak társadalmi kapcsolataiban alakított ki fontos közösségi területet.

Az egyesület első nemzetközi spartakiádján, 1971-ben Gödöllőn svéd mozgáskorlátozott sportolók mutatják meg, ők hogyan játsszák az ülőröplabdát, a németek pedig a sitzballt (ülőlabdát) mutatják be az érdeklődőknek.

Ebben az időszakban a Mozgásjavító Általános Iskola tanulóinak kedvelt játéka a kézifoci. Német nyelvterületről érkezett az ülőlabdajáték, a svédektől pedig a holland típusú ülőröplabda. E három játékformából ötvöződött a magyarországi ülőröplabda-szabály. E szabályokat 1971-től 1980-ig alkalmazták a honi alkalmi edzéseken és versenyeken. A pálya mérete 8×10 méter volt, a 6-6 játékosnak állandó helye volt az első, illetve a hátsó sorban támadó vagy védő feladatokkal. Labda nélküli mozgás, helyváltoztatás, illetve helycsere nem volt, de erre a játék szabályaiból adódóan nem is volt szükség. A talajon történő gyors helyváltoztatást nem alkalmazták, mivel a játékosok a szabályok szerint akár kétszer is érinthették közvetlenül egymás után a labdát. E szabály alkalmazása azt jelentette, hogy a játékos saját magának is feladhatta ütésre a labdát, amelyet vagy az ellentérfélről fogadott, vagy társától, illetve továbbíthatta azt játékostársának. A csapat így akár 3×2 érintés kihasználása után juttathatta át az ellenfél térfelére a labdát.



Világbajnokság, 1986

A HOSC 1970-es megalakulását követően megszerveződött a miskolci Akarat SC, majd 1973-ban a szombathelyi Vasakarat SC, később az egriek és a pécsiek is elkezdtek ülőröplabdázni. Az első jelentősebb versenyre a klubok közötti alkalmi találkozók után a kétévenkénti Savaria Kupa adott játéklehetőséget. A Vasakarat sportolói Ausztriába és az NSZK-ba is eljutottak, a HOSC sportolói pedig az NDK-ban játszottak nemzetközi sitzball- (ülőlabda-) tornán. E külföldi utakról hazatérve már hírt hoztak a sportolók az ülőröplabda új, alakuló szabályairól.

Az 1980-as évek elejére az egyesületek kialakították saját nemzetközi kapcsolataikat, s ezek révén különböző szabályfüzetek, újságok kerültek a sportolók és sportvezetők kezébe. Egyszer aztán egy jugoszláv kiadvány hátoldalán ábrát találtunk az ülőröplabda-pályáról néhány mondatos szabálymagyarázat mellett.

E nagyon rövid tájékoztató alapján és az akkori ismeretek birtokában a HOSC elnöksége megbízta Csík Jánost és Nádas Pált, hogy készítse el a ülőröplabdázás hazai játékszabályát. Az új játékrendszert és szabályait úgy kellett kidolgozni, hogy az a lehető legkevésbé térjen el a röplabda játékszabályától, hiszen módosítás csak olyan mértékben tehető, hogy a játék eredeti szépsége megmaradjon. Az új szabályzat a meglévő tapasztalatok, a külföldről származó igen csekély ismeretek, illetve a röplabdajáték szabálykönyve alapján készült el.

Az 1980-ban Budapesten rendezett egynapos próbajáték, majd a szombathelyi Vasakarat SC által rendezett Savaria Kupa versenyei óriási sikerrel zárultak, és felvetődött a rendszeres bajnokság megszervezésének gondolata.

Az 1970-es újrakezdés után a klubok nemzetközi kapcsolatai, külföldi versenylehetőségei, a paralimpiai mozgalomhoz való csatlakozás érdekében folytatott tárgyalások eredményeképpen 1977-ben az OTSH életre hívta a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottságát (MTSB), amelynek feladatául csak a nemzetközi koordinációt jelölte ki. Az MTSB a sporthivatal felügyelete alatt működött.

Az OTSH-tól való függőség megszűnésének, az önállóság megteremtésének első állomását a Mozgáskorlátozottak Egyesületének Országos Szövetsége (MEOSZ) 1981-es megalakulása jelentette. A szövetség (MEOSZ) keretein belül 1984-től az átalakult és új feladatokat magára vállaló MTSB a továbbiakban mint MEOSZ-TSB folytatja a hazai és nemzetközi sportprogramok szervezését. E sportbizottsági keret 1989-ig tartott, ekkor – a politikai változásokkal párhuzamosan – az egyesülésről szóló törvény alapján megalakult a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS).

Az új játékszabály alapján megrendezett két próbatorna után a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB) hivatalosan előírt feladatától eltérően – nem kérve engedélyt az akkori OTSH-vezetéstől – meghirdette első hazai országos bajnokságát.

Az ülőröplabda első országos bajnoksága 1981-82-ben négy csapat részvételével indult négy, körmérkőzéses torna keretében. Minden csapat saját otthonában rendezett egy-egy körmérkőzéses játéknapot. A mérkőzések két nyert játszmáig tartottak. Az első torna Budapesten, a második Pécsett, a harmadik Szombathelyen, a negyedik és egyben záróforduló Egerben, a városi körcsarnokban zajlott. A négyfordulós bajnokság első helyéért végig szoros küzdelem folyt a Vasakarat SC (Szombathely) és a HOSC (Budapest) csapatai között. A bajnoki cím sorsa az utolsó, egri fordulóra maradt, amikor a HOSC játékosai 2-0-ra verték a Vasakarat SC röplabdásait, és ezzel a pontokat tekintve behozták a tabellán listavezető riválisukat. Az első bajnoki címet a jobb játszmaarány döntötte el a HOSC javára.

Az első magyar bajnokság játékosai

Bajnokcsapat: *Halassy Olivér SC (Budapest).* Játékosok: *Bernard Tamás, Bicskei Gyula, Czink Imre, Csík János, Dukai Géza, Kurcsics Károly, Léka István, Lőcsei Sándor, Nyíri Lajos, Paczulák András, Stettner Ferenc, Tóth László.* Edző: *Nádas Pál.*

Második helyezett: *Vasakarat SC (Szombathely).* Játékosok: *Dominek György, Kovács József, Makrai Ferenc, Rozmán József, Semes Ferenc, Tóth Lajos, Tőke József.* Edző: *Solymos Endre.*

Harmadik helyezett: *Eger.* Játékosok: *Császár Imre, Király József, Király Józsefné, Madarász János, Mezei Miklós, Ongai Sándor, Ongai Sándorné, Sáfrány Sándor, Szabó Tibor, Szalay Gyula, Takács István, Várnai Pálné.*

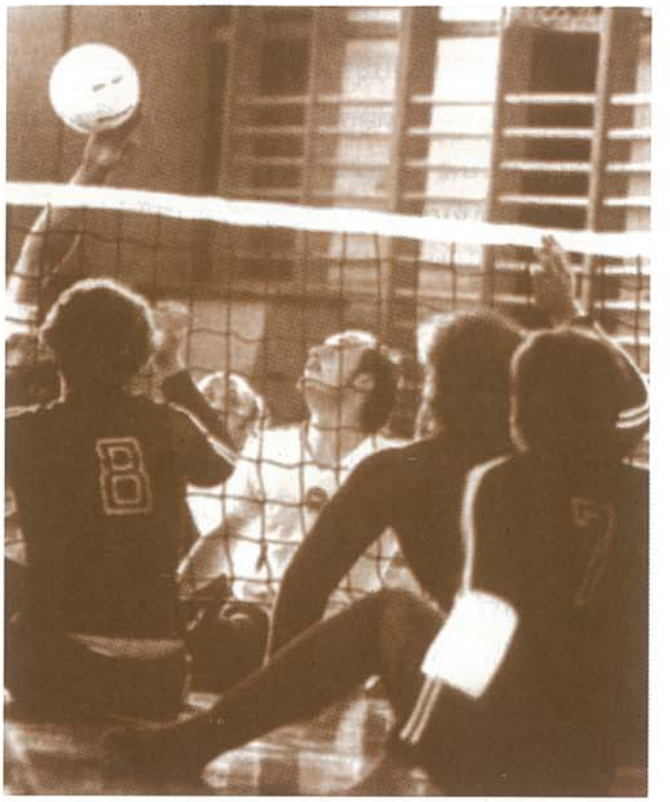
Negyedik helyezett: *Pécs.* Játékosok: *Dobos Sándor, Dobos Sándorné, Gáspár Attila, Grósz Jenő, Hoffmann Judit, Molnár Attila, Paluska Gyula, Wisner János.*

Az első bajnokság végén az év játékosának Lőcsei Sándort (HOSC) választották.

A magyar ülőröplabda-válogatott megszületése

Alighogy elkezdődött az első országos bajnokság első fordulója, máris megszületett a magyar ülőröplabda-válogatott. A rokkant személyek ENSZ által meghirdetett nemzetközi évében, 1981-ben a MTSB megrendezte II. Nemzetközi Spartakiádját több sportágban, többek között ülőröplabdában is. A spartakiád ülőröplabda-versenyére az osztrák AWSV-Wien (majdnem a teljes Európa bajnoki 8. helyezett osztrák válogatott), valamint a jugoszláv Ljubljana csapatával mérkőzhetett a

HOSC, a Vasakarat és az Eger csapatából összeállított magyar A és a B ülőröplabda-válogatott. Az első nemzetközi megmérettetésen csaknem a teljes honi játékosállomány részt vett. A tornát a magyar válogatott nyerte. E torna kapcsán az osztrákok jóvoltából megérkezett hozzánk az ISOD hivatalos ülőröplabda-szabályzata.



Az első magyar ülőröplabda-válogatott, 1981

Az első magyar válogatott. Játékosok: *Bicskei Gyula, Czink Imre, Lőcsei Sándor, Paczulák András, Stettner Ferenc (HOSC), Dominek György, Kovács József (Vasakarat SC Szombathely), Szabó Tibor, Takács István (Eger). Edző: Nádas Pál.*

A második országos bajnokságot már a nemzetközi szabályok szerint írta ki az MTSB. Az erőnléti, technikai és taktikai fejlődést elsősorban az 1982 októberében az MTSB és a HOSC által közösen, a Magyar Röplabdaszövetség (MRSZ) támogatásával megrendezett nemzetközi ülőröplabda-torna szolgálta. E tornára eljött a budapesti körcsarnokba a holland A és B, a jugoszláv válogatott, valamint az osztrák AWSV-Wien csapata, és itt volt az ISOD röplabdabizottságának elnöke, P. Ch. Joon. Hazánkat a HOSC ülőröplabda-csapata mellett a magyar vidékválogatott is képviselte.

Ezen a tornán láttuk meg először, mit tudnak a paralimpiai és Európa-bajnok hollandok. Ők mutatták be, hogy attól röplabdajáték az ülőröplabda is, hogy a labdaérintésnek tisztának kell lennie. Itt tapasztalhattuk meg, hogy a fogadásnál az alkarérintéses ülő helyzet technikai ismeretének milyen fontos szerepe van. E torna után az egyesületi és a válogatottban folyó edzésmunka alaposan megváltozott. A holland vezetőktől kapott szakirodalom edzésterv-ek, taktikai és technikai elemek sokaságát tartalmazta, hazai alkalmazásuk a minőségi fejlődés kezdetét jelentette. Az 1982-es tornáig alig lehetett a játékosokat rávenni például arra, hogy tanulják meg a röplabdában alkalmazott alkarérintés adaptálását ülő helyzetű játékukhoz. A hollandok játéka láttán azonnal hozzákezdtünk az alkaros érintés megtanulásához, valamint a tiszta kosárérintés érdekében újrakezdtük annak tanulását. A magasabb

erőnléti állapot elérése érdekében keményedtek a fizikai, erőnléti edzések is. Ettől kezdődően az edzések tervszerűek, tematikusak lettek.

Az 1982-es budapesti, a körcsarnokban megrendezett nemzetközi torna alkalmával kaptuk meg az első nemzetközi meghívást, amely az 1983. évi, a hollandiai Deldenben megrendezésre kerülő ülőröplabda-világbajnokságra szólt. Megkezdődött a válogatott tudatos építése hétvégi és hetes edzőtáborok szervezésével.

E munkában nagyon sokat segített a csapatnak és Nádas Pálnak – aki egyben a HOSC és a válogatott edzője is volt – Izsóf Mária, a Szilágyi Erzsébet Gimnázium testnevelő tanára, valamint szakmai tanácsaikkal Déri Rezső, Beregszászy Szabolcs és Garamvölgyi Mátyás szakedzők. Ők azok a röplabdaszakemberek, akik először ismerték fel, hogy az ülő helyzetben játszott röplabdázás nem szánalomra méltó emberek csúszkálása a parkettán, hanem röplabdajáték.

Garamvölgyi Mátyás, az akkori magyar férfiröplabda-válogatott mestere az ülőröplabda-válogatott edzésén 1983-ban így fogalmazott: „Akár állva, akár ülve játsszátok, a labda mindig repüljön, mert csak akkor mondhatjuk, hogy röplabdázunk." Ezzel megfogalmazta e játék integrálódásának feltételét.

Kezdetben igencsak sokan kételkedtek a játék életképességében. A régi játékszabály (1970-től 1980-ig) időszakában ritkán vezette a mérkőzéseket hivatalosan minősített röplabda-játékvezető. Először a Savaria Kupán vezették a mérkőzéseket minősített játékvezetők (Horváth János, Farkas László és Segyevi Imre). Az 1981-ben megrendezett nemzetközi rokkantévi spartakiád ülőröplabda-tornáján a Budapesti Röplabdaszövetség (BRSZ) játékvezetői működtek közre. Az 1982. évi, a budapesti körcsarnokban rendezett nemzetközi torna mérkőzéseit Rádi Gyula irányításával a Magyar Röplabdaszövetség (MRSZ) első osztályú minősítésű bírói vezették, nemzetközi mérce szerint is kiválóan.

Az ülőröplabdában a játék és a játékvezetés igencsak szoros kölcsönhatásban van egymással. Ahogy javult és szigorodott a játékvezetés, úgy emelkedett a játék mind magasabb színvonalra. A játékvezetés mindenkori, egyre javuló színvonala nagyban hozzájárult az ülőröplabdázás fejlődéséhez. Rádi Gyula irányításával megalakult az MRSZ ülőröplabda-albizottsága, amely a második bajnoki évadtól a játékvezetők küldéséért és továbbképzéséért volt felelős.

Az 1983. évi világbajnokságra, a hollandiai Delden városába – Rádi Gyula személyében – magyar játékvezető is meghívást kapott, aki a döntőn, a Hollandia–NSZK mérkőzésen másodbíróként kiválóan működött, és a világbajnokság legjobb játékvezetői teljesítményét nyújtotta.

Az 1983. évi világbajnokság játékvezetői sikerét követően az 1985-ös norvégiai Európa- és világbajnokságra Rádi Gyula mellett Bukodi Zsoltot is meghívták.

Az első hazai világbajnokság megrendezésekor, 1986-ban Pécsett, a sportág legszínvonalasabb eseményén a teljes magyar ülőröplabda-játékvezetői testület kiválóan vizsgázott. Ennek is volt köszönhető, hogy 1986-tól a mai napig több honi játékvezető szerezte meg a nemzetközi minősítést.

A pécsi világbajnokság keretében rendezték meg az első nemzetközi ülőröplabda-játékvezetői szemináriumot, amelynek nyitóelőadását a világhírnévvel rendelkező magyar sportdiplomata, dr. Holvay Endre, az MRSZ alelnöke és a FIVB JB elnöke tartotta. A pécsi vb befejeztével hat játékvezető, köztük a magyar Rádi Gyula kapott nemzetközi minősítést, és további öt magyar bírót jelöltek az ISOD nemzetközi játékvezetői címének megszerzésére.

A hazai bajnokságokat a csapatok számának fokozatos gyarapodása következtében évenként másképpen bonyolították le. Az első országos bajnokságon, 1981–82-ben négy, az 1986–87-es hatodik idényben már tizenegy csapat indult. Az első hat évben a Halassy Olivér SC egyeduralma volt jellemző. 1984-ben megalakult a Nyíregyházi Piremon SE. Ettől kezdve a Nyírségben rohamosan emelkedett a színvonal, és több csapat is alakult a körzetben.

A sportág hazai fejlődésének igen nagy lendületet adott, hogy Magyarországon először rendeztek mozgáskorlátozottak számára világbajnokságot. Nem véletlen, hogy a legnépszerűbb hazai sportágban, az ülőröplabdában került erre sor.

A vb-ezüstérmes magyar csapat: Játékosok: *Budai Sándor (Pécs), Dominek György (Szombathely), Czimmermann József, Pölcz Csaba (Nagykanizsa), Kekecs Miklós, Laczkó Lajos (Piremon SE-Nyíregyháza), Szabó Tibor (Eger), Czink Imre, Lőcsei Sándor, Léka István, Paczulák András, Stettner Ferenc (HOSC Budapest).* Vezetőedző: *Nádas Pál.* Pályaedzők: *Hajdú Pál (Eger), Réfi Sándor (HOSC Budapest).*

A világbajnokság eseményeiről a Lukáts György vezette sajtóközpontban 52 újságíró, tévé- és rádióriporter tudósított a sajtó, a televízió és a rádió útján. A játék sikerén kívül e hírközlő szervek jóvoltából jelentős országos és nemzetközi visszhangja volt a világbajnokságnak, s ez jó irányban befolyásolta a társadalmi közgondolkodást, a mozgáskorlátozott emberekről kialakult képet és hazánk megítélését.

A fejlődés tovább tart

A pécsi világbajnokságot követően az ülőröplabdázás egyre népszerűbb lett a mozgáskorlátozott sportolók körében. A rendszeres bajnokság, a nemzetközi siker azt eredményezte, hogy mind több városban alakultak csapatok. Megsza-

kadt a HOSC bajnoki hegemóniája, és – a mai napig – az ülőröplabdázás fellegvára már nem Budapest, hanem Nyíregyháza.

A nyírségi Piremon SE – az egyik legnagyobb, sérült embereket foglalkoztató hazai vállalat támogatását élvezve – nagyon rövid idő alatt három csapatot is indított a bajnokságban. A mennyiségi növekedésből minőségi fejlődés következett. Az 1986–87-es évadban megszerezték első bajnoki címüket. A magyar kupát eddig csak egyszer, 1993-ban hódították el tőlük a szintén nyíregyházi Start-Sportula SC röplabdázói.



Az első hazai tévéközvetítés, 1986

Az 1986-tól 1990-ig tartó években a bajnokságban 11 csapat indult, és a játék színvonala egyre javult. A bajnokság továbbra is körmérkőzéses tornarendszerben bonyolódott. Bevezették, hogy először csak egy, majd később két olyan játékos is pályára ülhet, aki nem mozgáskorlátozott. A szabálymódosítást a hollandoktól vettük át, és ezzel megkezdődött az ülőröplabdázás integrálása. Kiváló NB I-es röplabdások is bekapcsolódtak a játékba, emelve az ülőröplabdázás színvonalát. 1989 decemberétől az ülőröplabdázók önálló szakbizottságként tagjai lettek az MRSZ-nek.

Bajnokcsapatok Európa-kupája – Nyíregyháza, 1990. augusztus 19–25.

A hazai bajnokság 1989–90-es idényében a Piremon SE gárdája harmadszor szerezte meg az első helyet, és egyben vállalta a bajnokcsapatok másodízben kiírt Európa-kupája döntőjének megrendezését is.

Az akkori szabályok értelmében a rendező ország két csapattal indulhatott, így a bajnokság második helyezettje, a Hamburger SE (Nagykanizsa) gárdája is szerepelhetett Európa legjobb csapatai között. A nyíregyházi városi sportcsarnok három pályáján 12 csapat küzdött az első helyért, amelyet a holland Tuban-

ten csapata szerzett meg. A Piremon gárdája második lett, addigi legnagyobb nemzetközi sikerét aratta. A rendezvénynek nagyon jó visszhangja volt. A BEK küzdelmeivel párhuzamosan nemzetközi játékvezetői tanfolyamot rendezett a WOVD Rádi Gyula irányításával, amelyen ismét több hazai bíró került be a nemzetközi vérkeringésbe.

Fantasztikus sikerszéria és a hanyatlás első jelei

A nyírségi BEK-nek már nem volt olyan motiváló ereje a hazai röplabdázás fejlődésére, mint 1986-os pécsi vb-nek. Sorra szűntek meg a csapatok (Eger, Veszprém, Miskolc, Pécs, Vásárosnamény), így már csak nyolc együttes játszott a magyar bajnoki címért. A létszám csökkenése, a Piremon SE abszolút technikai, erőnléti, de legfőképpen eredményességi egyeduralma, a fiatalítás hiánya a bajnokság színvonalának csökkenésével járt.

Mindezek ellenére 1995-ben – tizenöt évvel a hazai ülőröplabdázás első bajnoksága és tíz évvel az első nemzetközi sikerek után – minden idők legszebb nemzetközi eredményei születtek. A Piremon SE gárdája 1995-ben, majd 1996-ban is megnyeri a bajnokcsapatok Európa-kupáját. A nyíregyházi játékosokra épülő magyar válogatott Balogh István edző irányításával 1995-ben – története során először – Európa-bajnoki címet vív ki a szlovéniai Ljubjanában. A magyar ülőröplabdasport ez idáig soha kontinens- vagy világversenyen első helyezést nem ért el, és most, 1995–96-ban háromszor is sikerült. Az Európa-bajnoki cím megszerzése egyben belépőt jelentett az 1996. évi paralimpiai játékokra, amelyet Atlantában rendeztek.

A honi ülőröplabdázás Eb- és vb-eredményei között több érmes helyezést is találhatunk, viszont a paralimpiai játékokon, ahol ülőröplabdásaink elindulhattak, mindössze egy ötödik (Szöul), illetve hatodik helyezést (Barcelona) értek el. Atlanta előtt úgy tűnt, okkal reménykednek az optimisták: itt a nagy lehetőség és esély, hogy dobogón végezzen a magyar ülőröplabda-válogatott, és megszerezze első paralimpiai érmét. Sajnos ott sem sikerült.

A nyolc ellenfélből csak a kezdőnek számító Kazahsztánt, Argentínát, Oroszországot és Ukrajnát sikerült megvernünk, míg Irán, Finnország, Hollandia és Németország válogatottja legyőzött bennünket. Az ötvenszázalékos teljesítmény csak a hatodik helyre volt elegendő. Az 1995–1996-ban elért nagyszerű egyesületi és válogatott-sikersorozat után Atlantában reális volt a dobogós remény, hiszen a Piremonra épülő válogatott bizonyította képességét és tehetségét.



A magyar válogatott, Arnhem – 1990

Nagyon sok válogatott játékosnak ez volt az utolsó lehetősége paralimpiai érem megszerzésére.

Ha nem áll meg a hazai bajnokság létszámának rohamos csökkenése, ha nem a provinciális klubérdekek, hanem a honi ülőröplabdázás egésze is fontos lesz minden résztvevő számára, csakis akkor célozhatjuk meg megalapozott reményekkel a 2000-ben Sydneyben megrendezendő XI. paralimpiát – gondoltuk. Ha nem történik radikális változás, akár a meglévő alapokon történő újrakezdéssel, akkor elkerülhetetlen a honi ülőröplabdázás további nemzetközi kudarca – fogalmazták meg többen.



Az 1995. évi Eb-n aranyérmet nyert magyar csapat

Az Eb-győztes magyar csapat, Ljubjana – 1995

A zuhanórepülést a pályán kívülről is gyorsították

Az atlantai 1996-os fiaskó olyan nagy csalódást okozott és mély sebeket ejtett a honi ülőröplabdázáson, olyan mélypontra jutottak a benne résztvevők, amelyből a visszaút alig volt látható.

A magyar bajnokságot irányító nyírségi Piremon SE és a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének sportért felelős vezetői közötti, a hibák keresése közben jelentkező személyes torzsalkodások oda vezettek, hogy a bajnokságban részt vevő csapatok száma tovább csökkent, és a válogatottban folyó munka megszűnt. Ennek lett egyenes következménye, hogy a magyar ülőröplabda-válogatottat – mint az előző Európa-bajnokság (1995) győztesét – az MMS nem nevezte az 1997. évi Eb-re.

Felelős választott tisztségviselők a saját vélt vagy valós igazságaik bizonyításáért folytatott harc eredményeként mély és maradandó sebet okoztak sport- és sorstársaiknak, az egész magyar ülőröplabdasportnak.

Az 1997. évi Eb-től való távolmaradásunkkal nem egy, hanem több évre veszítettük el a visszakerülés esélyét a világ és Európa legjobb csapatai közé. Mivel a nemzetközi szövetség számára sem volt elfogadható a magyar csapat távolmaradása, a szankció veszélye is fennállt. Miután az 1998. évi világbajnoksághoz nem rendelkeztünk kvalifikáló Eb-eredménnyel, szóba sem kerülhetett a magyar csapat részvétele. Ugyanez történt az 1999. évi Európa-bajnokság kapcsán is. Az Eb 12-es mezőnye már nélkülünk állt össze. Az európai röplabdabizottság (ECVD) most torolta meg a 1997. évi távolmaradást: csapatunknak csak a várakozólistán adott helyet, ezzel minimálisra csökkent az esélyünk, hogy az Európa-bajnokság résztvevője lehessünk. Ekkora itthon már lecsendesedtek a viszályok, ám a sportágban továbbra sem készültek új fejlesztési elképzelések, pedig már ismét feltámadt az igény az Eb-részvételre s ezen át a paralimpiai kvalifikációra.

A háború utáni Szarajevó lett az 1999. évi Eb házigazdája. A végleges nevezések leadása után derült ki, hogy visszalépések folytán háromévi kényszerpihenő után ismét lehetőség adódik bekapcsolódnunk a nemzetközi versengésbe. A tét – többek között – a paralimpiai részvétel megszerzése volt, ami az 1-5. hely bármelyikének megszerzésével volt elérhető. Ez nagyon bizonytalan vállalkozásnak tűnt az ismert belviszályok tükrében akkor, amikor válogatottunk három éve nem játszott sem barátságos, sem tétmérkőzést. Mindezen kedvezőtlen előjelek ellenére három vesztes mérkőzés után a norvégok, horvátok és az ukránok legyőzésével, az Európa-bajnoki ötödik hellyel immár sorozatban negyedik alkalommal ismét paralimpiai résztvevők lettünk.

A csoda az lett volna, ha nem az történik Sydneyben, aminek törvényszerűen be kellett következnie. A magyar csapat eddigi leggyengébb paralimpiai szereplését produkálta a hetedik helyével. Az Amerikai Egyesült Államok és Japán csapatainak legyőzése után már csak a helyosztón, Líbia ellen sikerül mérkőzést nyernünk. Vereséget szenvedtünk minden valamirevaló ellenfelüktől, a hollandoktól, a németektől és az irániaktól is. Még az egyiptomiaktól is kikaptunk, akik előtte sohasem tudtak minket megverni.

Egy ilyen gyenge, 37,5 százalékos teljesítményt nyújtó csapatot és annak hazai háttérbázisát csakis teljesen új alapokra helyezve, új programfejlesztéssel lehet ismét szépen ívelő, fejlődő pályára juttatni. Ha nem lépünk kellő szakszerűséggel és gyorsasággal, akkor lemaradunk – ha már le nem maradtunk – a világban zajló sportági és szakmai fejlődéstől. Nagy hiba lenne asszisztálni a sportoló mozgáskorlátozottak versenyszerűen űzött egyetlen hazai csapatjátékának elsorvadásához, hiszen még mindig ez a sportág tudja felmutatni a legtöbb igazolt versenyzőt a mozgáskorlátozottak sportjában.

(Úgy volt, hogy a sportág történetírását befejezem, és átadok minden féltett kincset, ősleletet, dokumentumot és az ülőröplabdázás történetírásának feladatát az új szakágvezető számára, akit az MMS bízott meg a sportág ismételt hazai felvirágoztatása érdekében. Hogy ez mégsem így történt, és ismét krónikásnak szegődtem, annak a legfőbb oka a további belviszályok okozta zuhanórepülés tényeinek rögzítése, dokumentálása volt.)

Még az 1999. évi szarajavói Európa-bajnokság előtt született meg az MMS elnökségének döntése, hogy Magyarország rendezze meg az ülőröplabda 2001. évi Európa-bajnokságát. Ezt az elhatározást sajnos nem előzte meg a szükséges és alapos helyzetelemzés.

Nem mérték fel a válogatott játékosok, a bajnokságban szereplő és egyre fogyó klubcsapatok számát és aktivitását, a paralimpiát követő reális lehetőségeket és a sportágért dolgozó szakemberek elképzeléseit.

A kocka azonban el volt vetve, így a paralimpián elért gyenge eredmény ellenére a válogatott keretet továbbra is – az újabb magyar kudarc elkerülése reményében, a hazai Eb-rendezés érdekében – össze kellett tartani, tehát a paralimpiát követő első esztendő nem egy új, négyéves csapatépítés kezdetét jelentette, hanem a régi átmentésére szolgált.

A válogatott sikertelenségi szériája már 1996 óta tartott, ám a 2001. évi, Sárospatakon megrendezett Európa-bajnokságon nem folytatódott. A magyar csapat ugyan nem került a dobogóra, de az elért negyedik helye kudarcnak sem minősíthető, bár csak egyetlen hellyel léptünk előre általa a nem hivatalos világranglistán.

A hazai Eb-t követően Szigedi László, a válogatott keret tagja – mint szakágvezető és a Nemzetközi Ülőröplabda-szövetség Európai Bizottságának újdonsült vezetőségi tagja – megszervezte a nyílt közép-európai bajnokságot. Ezzel megpezsdítette a hazai ülőröplabda-élet addigi állóvizét. A hazai bajnokság ismét fejlődésnek indult a részt vevő csapatok számának növekedésével. Mindezen mennyiségi és minőségi fejlődés ellenére a magyar ülőröplabda-válogatott körüli zűrzavar egyre mélyebb lett. Ismét előtérbe kerültek a személyes ellentétek a Piremon SE vezetősége, a válogatott játékosok, valamint a szakág és az MMS vezetése között, és ebből válsághelyzet alakult ki.

Több játékos egyszerre mondta vissza vagy függesztette fel válogatottságát, és ezzel olyan helyzet teremtődött, hogy a magyar csapat a 2002-es kairói világbajnokságon – amely már a 2004. évi athéni paralimpiára kínált belépőt – nem a legjobb játékosokból tevődött össze. Ezt a helyzetet közvetlenül az idézte elő, hogy a szakágvezetés – az MMS támogatásával, taktikailag is hibásan, de leginkább a helyzetet reálisan fel nem mérve, a körülmények szerencsétlen egybeesése mellett – elmozdította helyéről Balogh István válogatott edzőt, aki a magyar bajnokcsapatot (Piremon) és 1995 óta a válogatottat is irányította. Helyére közvetlenül a világbajnokság előtt Tatár Mihályt nevezték ki, aki a világ egyik legjobb röplabdajátékosa volt.

A válogatottal szembeni elvárás ilyen körülmények között csak a tisztességes helytállás, a becsületes, sportszerű játék, a részvétel és a jelenlét volt. Sportszakmai szempontok alapján ilyen összetételű csapatot nem lett volna szabad indítani a vb-n, mert az eleve eredménytelenséget és kudarcot hordozott magában. Mindezek tudatában, a sportág jövője érdekében mégis ki kellett küldeni e gyengébb összetételű és felkészültségű csapatot a vb-re, mert a nemzetközi szintéren ismét szankciót, büntetést róttak volna ki ránk – mint ahogyan ez 1997 után egyszer már bekövetkezett –, ami feltehetően a 2003-as Eb-től való eltiltást jelentette volna, és ahol még volt lehetőség a paralimpiai kiküldetés kiharcolására.

Sajnos azonban a magyar ülőröplabdázás fejlődése ismét elakadt. Olyan kétéves fejlesztési lehetőségtől esett el a sportág, amelyet pedig a 2002. évi világbajnokság csoportbeosztása tálcán kínált számunkra. A legjobbjainkból összeálló, jó szellemű csapatunk ugyanis az Irán, Finnország, Japán, Irak és Magyarország csapataiból álló csoportból nagy eséllyel mérkőzhetett volna a legjobb négy közé jutásért, ami a 2004. évi paralimpiai részvételt jelentette volna. A vb-kudarc után viszont már csak a 2003-as Európa-bajnokságban reménykedhettünk paralimpiát illetően. A Tatár Mihály edző irányításával készülő válogatottba továbbra sem


A magyar válogatott, 2002 – Kairo

kerültek be a magyar bajnokcsapat Piremon SE játékosai. A finnországi Európa-bajnokság aztán a magyar ülőröplabda történetének leggyengébb nemzetközi eredményét hozta azzal, hogy a 12 csapatos versenyben Magyarország csak a tizedik helyet szerezte meg. Ezzel a magyar csapat számára szertefoszlott a 2004. évi paralimpiai szereplés lehetősége. Még ugyanabban az évben Debrecen városa adott otthont az európai bajnokcsapatok viadalának, ahol a házigazda magyar bajnok Piremon SE fennállásának leggyászosabb nemzetközi eredményét érte el.

Közös összefogással és hittel, reménykedni és tenni kell, hogy legyen még felemelkedés!

Érmett szerzett csapatok

Világbajnoki II. helyezés – Pécs, 1986

Játékosok: *Budai Sándor* (Lendület SE, Pécs), *Czimmermann József* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Czink Imre* (HOSC, Budapest), *Dominek György* (Vasakarat SC, Szombathely), *Kekecs Miklós* (Piremon, SE Nyíregyháza), *Laczkó Lajos* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Léka István* (HOSC, Budapest), *Lőcsei Sándor* (HOSC, Budapest), *Paczulák András* (HOSC, Budapest), *Pölcz Csaba* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Stettner Ferenc* (HOSC, Budapest), *Szabó Tibor* (Eger)

Vezetőedző: *Nádas Pál*

Pályaedzők: *Hajdú Pál, Réti Sándor*

Világbajnoki II. helyezés – Las Vegas (USA), 1989

Játékosok: *Balogh Imre* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Budai Sándor* (Lendület SE, Pécs), *Czimmermann József* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Domonkos*

András (Piremon SE, Nyíregyháza), *Gál János* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Kekecs Miklós* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Lőcsei Sándor* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Pölcz Csaba* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Szécsényi Lajos* (Piremon SE, Nyíregyháza)

Edző: *Szekér László*

Szakágvezető: *Máthé Csaba*

Európa-bajnoki II. helyezés – Notthingham (Nagy-Britannia), 1991

Játékosok: *Balogh Imre* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Budai Sándor* (Lendület SE, Pécs), *Czimmermann József* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Domonkos András* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Kekecs Miklós* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Makarovszky Sándor* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Peres János* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Pölcz Csaba* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Stirczer József* (Humanitás SE, Tatabánya), *Szabó László* (Piremon SE, Nyíregyháza)

Edző: *Szekér László*

Szakágvezető: *Máthé Csaba*

Európa-bajnoki III. helyezés – Järventtpää (Finnország), 1993

Jákékosok: *Balogh Imre* (Hamburger SE, Nagykanizsa), *Domonkos András* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Kovács László* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Laluja Tibor* (Mozdulj SE, Vác), *Makarovszky Sándor* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Manyák Attila* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Marosi József* (Humanitás SE, Tatabánya), *Stirczer József* (Humanitás SE, Tatabánya), *Szabó László* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Szécsényi Lajos* (Piremon SE, Nyíregyháza)

Edző: Batai János

Szakágvezető: Máthé Csaba

Európa-bajnoki I. helyezés – Ljubljana (Szlovénia), 1995

Játékosok: *Domonkos András* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Kovács László* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Makarovszky Sándor* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Mányák Attila* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Marosi József* (Humanitás SE, Tatabánya), *Peres János* (Start-Sprotula SE, Nyíregyháza), *Stirczer József* (Humanitás SE, Tatabánya), *Szabó László* (Piremon SE, Nyíregyháza), *Szécsényi Lajos* (Piremon SE, Nyíregyháza)

Edző: *Balogh István*

Szakágvezető: *Gál János*

	NÉV	VÁLOGATOTTSÁG	EGYESÜLET
1.	Domokos András	122	Piremon SE (Nyíregyháza)
2.	Kekecs Miklós	121	Piremon, Start-Sportula (Ny.h.)
3.	Budai Sándor	106	Lendület SE, Agora SE(Pécs)
4.	Lőcsei Sándor	105	HOSC, Piremon, Start-Sportula
5.	Czimmermann József	103	Hamburger SE (Nagykanizsa)
6.	Balogh Imre	98	Hamburger SE (Nagykanizsa)
7.	Szabó László	94	Piremon SE (Nyíregyháza)
8.	Szécsényi Lajos	88	Piremon SE (Nyíregyháza)
9.	Makarovszky Sándor	88	Piremon SE (Nyíregyháza)
10.	Stirczer József	85	Humanitás SE (Tatabánya)
11.	Paczulák András	82	HOSC (Budapest)
12.	Pölcz Csaba	65	Hamburger SE (Nagykanizsa)
13.	Peres János	65	Piremon, Start-Sportula (Ny.h.)
14.	Dominek György	56	Vasakarat SC (Szombathely)
15.	Czink Imre	55	HOSC (Budapest)
16.	Mányák Attila	51	Piremon SE (Nyíregyháza)
17.	Kovács László	47	Piremon SE (Nyíregyháza)
18.	Stettner Ferenc	46	HOSC (Budapest)
19.	Léka István	37	HOSC, Piremon, Vásárosnamény, Start-Sportula
20.	Szabó Tibor	36	Eger
21.	Gál János	25	Piremon SE (Nyíregyháza)
22.	Tiser Imre	22	Akarat SE (Miskolc)
23.	Kőszegi Károly	21	Humanitás SE (Tatabánya)
24.	†**Laczkó Lajos**	20	Piremon SE (Nyíregyháza)
25.	Gráczer József	17	Humanitás SE (Tatabánya)
26.	Vitéz Gábor	15	Piremon SE (Nyíregyháza)
27.	Laluja Tibor	12	Mozdulj SE (Vác)
28.	Klauzsovics László	10	Akarat SE (Miskolc)
29.	Madarász János	10	Eger
30.	Takács István	10	Eger, Akarat SE (Miskolc)
31.	Kovács Zsolt	10	Mozdulj SE (Vác)
32.	Elek József	9	Humanitas SE (Tatabánya)
33.	Erdei László	9	HOSC (Budapest)
34.	Bernard Tamás	8	HOSC (Budapest)

35.	Deák Miklós	8	Vásárosnamény
36.	Mészáros József	8	Lendület SE Agóra SE (Pécs)
37.	Ábrahám Ferenc	7	HOSC (Budapest)
38.	Mató Gyula	7	Mozdulj SE (Vác)
39.	Izsáki Csaba	6	Humanitás SE (Tatabánya)
40.	Marosi József	5	Humanitás SE (Tatabánya)
41.	Bicskei Gyula	4	HOSC (Budapest)
42.	Kéninger István	4	Vásárosnamény
43.	Benkő Gábor	3	Agora PÜRE (Pécs)
44.	Marosi József	3	Humanitas SE (Tatabánya)
45.	Losó László	3	HOSC (Budapest)
46.	Tibai István	3	HOSC (Budapest)
47.	†**Bortyák Gábor**	2	Akarat SE (Miskolc)
48.	Kovács József	2	Vasakarat SC (Szombathely)
49.	Mezei Miklós	2	Eger
50.	Makrai Ferenc	1	Vasakarat SC (Szombathely)

SZÖVETSÉGI KAPITÁNYOK

1.	*Nádas Pál*	42
2.	*Hajdú Pál*	10
3.	*Szekér László*	60
4.	*Dukát Zsolt*	16
5.	*Batai János*	8
6.	*Balogh István*	43
7.	*Tatár Mihály*	22

MÁSODEDZŐK – SZAKÁGVEZETŐK

1.	*Réfi Sándor*	19
2.	*Hajdú Pál*	7
3.	*Farkas Kálmán*	7
4.	*Szalai Erika*	8
5.	*Máthé Csaba*	28
6.	*Raska Gyula*	6
7.	*Gál János*	17
8.	*Göczi István*	22

Otto Bock®

QUALITY FOR LIFE

JURÁK ANDREA PROTÉZISE

Jurák Andrea tőr- és párbajtőrvívó csapatbajnoki ezüstéremmel tért vissza az Athéni Paralimpiai Játékokról. Járásáról kevesen mondják meg, hogy fél lába a medenceízülettől amputálva van. Mintha bicegne egy kicsit, ez minden. Pontosabban majdnem minden, a rejtély kulcsa, Andrea hétköznapjainak, életének meghatározója az a különleges művégtag, amelyet immár több mint egy éve visel. Önerőből és szponzori támogatással hozzájuthatott a világ ma legmodernebb protéziséhez, a C-leg® -hez. Andrea dolgát egyébként nagyon megnehezíti, hogy az életmentő műtét után amputált lábának még csonkja se maradt, amellyel irányíthatná a protézist, mégis azt mondja, ha választania kellene egy luxus BMW vagy a C-leg® között, a C-leg®-t választaná. Hogy miért? Azért a tökéletes biztonságért, amelyet számára nyújt, s amelyre bármikor biztosan számíthat. Oda se kell figyelnie a járásra, mert a protézis figyel, mér, „gondolkodik", miközben Andrea jár vele. Hogyan lehetséges ez? Nézzük:

A C-leg® – a világ első számítógép-vezérelt művégtagja valóban gondolkodik járás közben: a mesterséges térdízületbe épített minikomputer vezérli a járás egész bonyolult folyamatát. Parányi szenzorok másodpercenként ötven mérést végeznek, pontos képet adva arról, hogy a protézissel járó ember a lépés melyik szakaszát hajtja végre éppen. Így a mesterséges térdízület, a C-leg® (computerized leg=komputervezérelt láb) a mozgással szinkronban minden eddiginél pontosabban imitálja a természetes járást.

A C-leg® valójában arra vállalkozik, hogy pótolja a hiányzó izmok és ízületek munkáját. Szenzorok mérik a térd hajlásszögét, a térdízület hajlásának sebességét és a láb terhelését. A szenzorok adatai alapján a komputer parányi hidraulikus szelepeket működtet, amelyek növelik vagy csökkentik a térdízület hajlító és nyújtó ellenállását. Ennek nyomán a lépést kivitelező protézis a természetes mozgás mintájára lendül.

Az egészséges ember számára a legtermészetesebb, hogy lassan jár vagy siet, lejtőn kapaszkodik fel vagy ereszkedik alá. A hagyományos protézist viselőnek maximális figyelemre van szüksége ezeknek a mozgásoknak a végrehajtásához, ugyanakkor a járása sokkal bizonytalanabb. A C-leg® -be ezek a mozgásminták eleve be vannak programozva. A mesterséges ízület finom beállítását egy laptopra telepíthető speciális program segítségével lehet úgy elvégezni, hogy a művégtag mozgása mindenben alkalmazkodjék viselőjének testi adottságaihoz, kielégítve közben biztonsági igényeit is.

Ortopédiai járáselemzések tanúsága szerint a C-leg® biztosítja a legtermészetesebb járásképet, amely semmilyen más eszközhöz nem is hasonlítható. S van még egy szempont, ami viselője számára felbecsülhetetlenül fontos: a protézis hordása nem teszi ki egészséges lábát felesleges túlterhelésnek, elhárítva ép ízületeinek idő előtti kopását. S még valami: az amputáció a társadalomban még mindig tabu téma. Nagyon fontos tehát az érintett számára, hogy ne vegyék észre azonnal fogyatékosságát.

A világon ma már 7000 embernek van C-leg® protézise, köztük 7 magyarnak is. Azért csak ennyinek, mert a „gondolkodó" műláb támogatás híján éppen egy nagyságrenddel drágább, mint a ma hazánkban támogatással rendelhető legdrágább protézis. Ám a C-leg®-esek számára alapvetően megváltozik az élet. A legjobban ők tudják érzékelni és érzékeltetni, mit is jelent a combamputált embernek ez a különleges eszköz.

Egyikük Jurák Andrea!

További információért, kérjük, forduljon hozzánk bizalommal!
Otto Bock Hungária Kft., 1135 Budapest, Tatai út 74. Telefon: 451 10 20 o Fax: 451 10 21

Kerekesszékes vívás



Minden versenyző kerekesszékben ül, amely a pásthoz van rögzítve. Az asszók előtt beállítják a két vívó egymástól való távolságát, s az a vívóidő alatt változatlan marad. A székben a vívó szabadon mozoghat, és az események ugyanolyan pergőek, mint a hagyományos vívóversenyeken. A különbség annyi, hogy a találati felület deréktól fölfelé kezdődik. Párbajtőrben és kardban deréktól fölfelé minden testfelület találati felület, tőrben a mellkas és a hát, de a fej és a karok nem.

A kerekesszékes sportolók számára sir Ludwig Guttman mutatta be a vívást 1953-ban, 1960-ban pedig már a paralimpiai játékok versenyszáma volt.

Kerekesszékes sportolók, amputáltak, központi idegrendszeri sérültek és harántsérültek egyaránt űzhetik a sportágat.

Versenyszámok: tőr, párbajtőr (férfi és női), kard (férfi) egyéni és csapat.

Kategóriák: A kategória – járóképes versenyzők, enyhébb gerincsérültek (férfi, női, csapat), B kategória – gerincsérültek (férfi, női, csapat).

Szekeres Pál – A magyarországi kerekesszékes vívás története

Az első magyar eredmény nemzetközi versenyen 1991. novemberében a malle-i Európa-bajnokságon, Belgiumban született, ahol Szekeres Pál, aki – az év áprilisában szenvedett autóbalesetet – a kórházi ágyából kikelve, megnyerte a tőr egyéni versenyt.

Az első írásos szakanyagot Németh Árpád vívómester jegyzi a 70-es évek elején. Francia és olasz információk alapján készítette dolgozatát, melynek végén reményét fejezte ki, hogy Magyarországon is meghonosodik a vívósport ezen ága.

Az első nemzetközi szinten jegyzett magyar szakember, Batizi Sándor mesteredző németországi munkája során találkozott Wolfgang Kempf Európa-, világ- és paralimpiai bajnok kerekesszékes vívóval, akit 1992-ben kard egyéni bajnoki címig vezetett, és aki 1991-től 1994-ig a német kerekesszékes vívóválogatott vezetőedzője volt. Batizi mester, amikor értesült az olimpiai és világbajnok érmes tőrvívó sajnálatos balesetéről, felvette a kapcsolatot vele, és meghívta, hogy a németek vendégeként vegyen részt egy edzőtáborban, majd az azt követő Európa-bajnokságon.

Így történt, hogy Magyarországnak 1991-ben lett ugyan egy Európa-bajnoka, de Magyarországon még nem volt kerekesszékes vívás. A baleseti utókezelés



Budapesti világbajnokság – 2002

után, 1991. november végén Szekeres hazatért a heidelbergi egyetem rehabilitációs klinikájáról, és ott folytatta a vívást, ahol a baleset előtt abbahagyta. Beliczay Sándor mesteredző segítségével felkészült a barcelonai paralimpiára, ahol megnyerte a tőr egyénit, majd a paralimpia sikerén felbuzdulva, a Mozgássérültek Állami Intézetében, a Marczibányi téren megalakult a Ballestra Sportclub, ahol több, balesetet szenvedett vívó is újra fegyvert vett a kezébe. Az edzések helyszíne Meszéna Miklósnak, a Vasas elnökének köszönhetően a pasaréti vívóterem lett, az edzéseket Kun Csaba Európa-bajnok tőrvívó tartotta, majd a munkába bekapcsolódott Felletár György vívómester is.

1995-ben már komplett csapattal utazott a magyar válogatott a blackpooli Európa-bajnokságra, ahol még Szekeres volt az egyedüli éremszállító, hasonlóan a 94-es világbajnoksághoz, ahol megnyerte a tőr egyénit, Angliában viszont már kardban is letette névjegyét, a tőr egyéni arany mellé a kardot is begyűjtötte. Az atlantai paralimpiára már Pálfi Judit is kijutott, és bravúros ezüstöt szerzett tőrben. Szekeres megismételte az egy évvel korábban már bevált sémát: tőrben és kardban is győzött.

Az 1997-es esztendőben megszületett az első csapatérem tőrben Bolyos István, Horváth Gábor és Szekeres Pál révén, amelyet 1998-as euskircheni világbajnokságon ezüstéremre javítottak. Itt Pálfi Judit újra ezüstérmes lett, a francia Van De Capelle ismét legyőzte őt a döntőben. Férfitőrben Szekeres újra győzött, a döntőben hongkongi ellenfelét 7-3-ról, 12-5-ről, és 14-10-ről győzte le, és ez előrevetítette, hogy az épek vívásából hozott előnye elfogyott, már nem egyedüli várományosa a bajnoki címeknek.

A 1990-es években nemcsak a magyarok, hanem a lengyelek, a hongkongiak és az amerikaiak is nagyot léptek előre, érmeket és bajnoki címeket szereztek, megtörve a korábbi francia, olasz és német hegemóniát.

Az 1999-es varsói Eb egy érmet hozott – Szekeres szállította a megszokott tőr aranyat, a többi számban azonban gyengén szerepeltünk. Ennek ellenére a világ-

ranglistán elért helyeink alapján nyolc fővel kvalifikáltuk magunkat a sydneyi paralimpiára.

A versenyek hongkongi és lengyel dominanciát hoztak, bár mi sem vallottunk szégyent a megszerzett négy éremmel, Szekeres azonban elvesztette világversenyen való tízéves veretlenségét. Már az elődöntőben vereséget szenvedett hongkongi ellenfelétől, végül bronzérmes lett. Pálfi Judit ezúttal párbajtőrben szerzett ezüstöt, a döntőben a női B kategória új csillagától, a lengyel Wirzykowskától szenvedett vereséget. Krajnyák Zsuzsa tőrben és párbajtőrben is bronzérmet szerzett, ami újoncként több mint bravúr, elmondható, hogy új világklasszisa lett a magyar vívósportnak.

A női vívócsapat mind a kétszer lemaradt a dobogóról, sajnos nem sikerült a jó egyéni teljesítményt megismételni, így Hevesi Mónika, aki korábban nyert világkupaversenyt, és titkos esélyes volt, érem nélkül maradt. Bolyos István két találattal maradt csak le a férfitőr A kategóriában a bronzéremről. Küzdeni tudása és versenyzői magatartása ennek ellenére példaértékű. Döme István, Lukács András és Harmath János nem alkottak maradandót az ausztrál fővárosban.

2001-gyel Madridban új paralimpiai ciklus kezdődött, és ahogyan a vívósportban és más sportokban is megszokhattuk, ez egyben őrségváltást is jelentett. A magyar női vívócsapat mind egyéniben, mind csapatban Európa élvonalába került, Szekeres pedig ismét bronzérmes lett. Felletár György annyi szép siker után Angliába távozott, helyét két fiatal edző, Feczer Viktor és Tóth András vette át.

A 2002-es budapesti világbajnokságra már négy egyesületben (GEAC, OSC, UTE, Törekvés SE) készültek a versenyzők. A hazai pálya nagy sikereket hozott: Krajnyák Zsuzsa és Pálfi Judit egyéni világbajnoki címet szerzett, Dani Gyöngyi ezüstérme, Jurák Andrea és Szekeres Pál bronzérme mellett a női vívócsapat is a dobogó harmadik fokára állhatott.



2000 – Sydney

A 2003-as párizsi Európa-bajnokság minden idők legnagyobb sikerét hozta. A hatfős magyar delegáció négy aranyérmet szerzett. Krajnyák Zsuzsa egyéniben és a női csapat két aranyérmével három bajnoki címet hozott haza, Szekeres pedig négy év után újra győzött, új versenyszékének



2004 – Athén

is köszönhetően, amellyel immáron ő is a korszerű, sokmozgásos vívást ötvözte a klasszikus technikával és a magyaros finesszel. Nem véletlen, hogy az Év paralimpiai sportolója díjátadó ünnepségén taroltak a vívók: az Év női sportolója Krajnyák Zsuzsa, az Év csapata a Dani, Jurák, Krajnyák, Pálfi összetételű női vívóválogatott, az Év férfi sportolója Szekeres Pál, az Év edzője pedig Beliczay Sándor lett. Az athéni paralimpiára hat vívó kvalifikálta magát.

A 2004-es esztendőre kialakult egy nagyon erős női csapat.

A férfiaknál a két kvalifikált versenyző mögött sajnos nincs igazi hátország és utánpótlás. Bolyos István egészségügyi okok miatt abbahagyta a versenyzést, pályafutását Gyurcsány Ferenc gyermek-, ifjúsági és sportminiszter elismerő oklevéllel méltatta. A néhány éve még aktívan versenyző Horváth Gábor, Balázs Attila, Pórer Zoltán, Kató László, Harmath János hiányoznak a hazai és a nemzetközi pástokról. Új arcokra van szükség. Szerencsére van néhány fiatal, illetve új vívónk.

A legfőbb feladat felépíteni a 2008-as pekingi vívócsapatot. Batizi Sándor, Beliczay Sándor, Székely Zoltán mellett a fiatal edzők is nemzetközi színvonalú munkára képesek. Elengedhetetlen továbbá a vívótermek akadálymentesítése a már korábban említett egyesületek termein kívül is.

1998 óta rendezünk Budapesten nemzetközi vívóversenyt, 1999 óta van világkupa-sorozat is, amelynek jelentős állomása lett a magyarországi verseny. Eddig

egy összetett világkupagyőzelmet szereztünk Szekeres Pál révén 2000-ben. Napjainkban minden esélye megvan a lányoknak is, hogy begyűjtsék ezt a címet.

A harmadik évezredre a kerekesszékes vívósport világsporttá nőtte ki magát, minden kontinensen űzik. Jó példa erre az Új-Zélandon megrendezett kerekesszékes világkupaverseny mezőnye, amelyben nem játszottak statisztaszerepet a malajziai és a thaiföldi vívók sem. A meghatározó nemzetek közé lépett Kína is, így az elkövetkezendő esztendőben a legerősebb nemzetek várhatóan Lengyelország, Hongkong, Franciaország, Kína és Magyarország lesznek. Természetesen továbbra is kitűnő vívói vannak a németeknek, az amerikaiaknak, a kuvaitiaknak, a spanyoloknak és az olaszoknak. Ezen nemzetek versenyzői fognak a közeljövő versenyein az aranyérmeken osztozni. Érmet szerezhetnek még a koreai és az ukrán versenyzők is. A hagyományos nagy vívónemzetek közül még nem jelentek meg a kerekesszékes pástokon az orosz és a kubai versenyzők.

Összességében elmondható, hogy egyszemélyes sportágból mára négy világklasszissal és három, nemzetközi szinten is jegyzett versenyzővel rendelkező sportággá vált Magyarországon a kerekesszékes vívás. Mindez a korábban már említett kitűnő vívómestereknek – külön kiemelendő Gömöri Zsolt (OSC), Alföldy László (Törekvés), László Dezső (UTE) egyesületi és országos szintű tevékenysége – a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége, a Magyar Paralimpiai Bizottság, a Magyar Vívószövetség és a sportegyesületek munkájának, valamint az 1999 óta évről évre kiemelkedő állami támogatásnak köszönhető. Reméljük, hogy e sok szép eredmény hatására számtalan mozgássérült emberben támad fel a vívósport iránti érdeklődés, és ezáltal az utánpótlás is szélesebb bázisú lesz.



Az athéni női kerekesszékes vívócsapat

Nemzetközi események Magyarországon

HOSC – 1971



Nádas Pál – Ülőröplabda-világbajnokság – Pécs, 1986. július 19–22.

Tizenhárom ország zászlaja lengett a pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központ tornacsarnokában. A nemzetközi versenyek sorában a legnépesebb mezőny három csoportban kezdhette meg a játékot, miután dr. Csehák Judit miniszterelnök-helyettes megnyitóbeszédében köszönte meg minden résztvevőnek, hogy eljött hazánkba, és kérte a versenyzőket, mutassák meg játékukkal a mozgáskorlátozott emberek egyenjogúságát és hirdessék önmegvalósításukat.

A „sógorok" jóvoltából sokat fejlődött a magyar csapat, döcögős kezdet után az osztrákok elleni játékot biztosan, 3–1-re (13, 5, 8, 3) nyerte, mint ahogyan Egyiptom legjobbjait is magabiztosan verte. A csoportelsőségért vívott mérkőzésen megtörtént a csoda: a világon második válogatottként sikerült a hollandok legjobbjait, Európa-, világ- és paralimpiai bajnokát 3-2 arányban (12, 4, 13, 13, 11) legyőzni.



A megnyitó ünnepség díszvendégei: dr. Csehák Judit miniszterelnök-helyettes, Soós Mihály OTSH-tanácsos és Carl Wang ISOD-elnök



A vb-ezüstérmes magyar válogatott, 1986

A hatos döntőbe kerülve sorra jöttek a mieinknél eddig sokkal eredményesebb nemzeti csapatok. Először az 1984. évi paralimpiai ezüstérmes NSZK, amelyet a mieink 3-1-re (11, 6, 11, 9) vertek meg. Ezután következett az 1985. évi Európa-bajnok és világbajnoki ezüstérmes jugoszláv válogatott. A sportcsarnok hangulata, miként a hollandok elleni mérkőzésen, ismét felforrósodott: telt ház a lelátón, hangorkán, taps buzdította a magyarokat, teljes sikerrel. A 3-1-es (14, 13, 5, 3) győzelem már a dobogót jelentette a mieinknek.

A döntőbe kerülésért azokkal a norvégokkal kellett mérkőznünk, akik Európa- és világbajnoki történetük során érmet még nem szereztek, viszont a mieink mind az ideig mindössze két szettben (1983-ban és 1985-ben) voltak eredményesek ellenük. Az eddigi két vereségért most 3-1-re (9, 6, 12, 11) sikerült visszavágni.


Budai Sándor csapatkapitány, 1986

A finálét a két, addig veretlen csapat, Magyarország és Irán válogatottja vívta. Az első játszmában még felcsillant a remény, de a magyar csapatnak – bár végig méltó ellenfél maradt – meg kellett hajolnia a jobb iráni együttes előtt: Irán–Magyarország 3-0 (13, 6, 12).

A magyar ülőröplabda-válogatott szereplése minden várakozást felülmúlt. A vb megkezdése előtt a legjobb hatba kerüléssel és a végső negyedik hely elérésével mindenki elégedett lett volna. E szenzációs világbajnoki ezüstérem megszerzésével – mint a legjobb európai csapat – a sportág története során először kvalifikálta magát a VIII., 1988. évi szöuli paralimpiára.

A vb-ezüstérmes magyar csapat: játékosok: *Budai Sándor* (Pécs), *Dominek György* (Szombathely), *Czimmermann József, Pölcz Csaba* (Nagykanizsa), *Kekecs Miklós, Laczkó Lajos* (Piremon SE-Nyíregyháza), *Szabó Tibor* (Eger), *Czink Imre, Lőcsei Sándor, Léka István, Paczulák András, Stettner Ferenc* (HOSC Budapest). Vezetőedző: *Nádas Pál.* Pályaedzők: *Hajdú Pál* (Eger), *Réfi Sándor* (HOSC Budapest).

Az első magyarországi világbajnokságnak a játék sikerén kívül a hírközlő szervek jóvoltából jelentős országos és nemzetközi visszhangja volt, ami pozitívan alakította a mozgáskorlátozott emberekről kialakult képet, a társadalmi közgondolkodást és hazánk megítélését a világban. A világbajnokságon a Lukáts György vezette sajtóközpontban 52 újságíró, tv- és rádióriporter tudósított a sajtó, az MTV és a pécsi körzeti televízió, valamint a helyi rádió útján.

Magyarországon a sportoló fogyatékos emberek részére először ekkor, 1986-ban rendeztek világbajnokságot az ISOD-megbízásából, Pécs városában, az 1981-ben alakult Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) támogatásával, az MTSB rendezésében.



A magyar mérkőzéseken a közönség



Ez volt az első olyan hazai sportesemény, amellyel a sportoló mozgáskorlátozottak magas színvonalú sportteljesítménye az írott és elektronikus sajtó jóvoltából – hasonlóan az „épek" sportjához – a közvélemény gondolkodásán, hozzáállásán kicsit változtatott. Az ország sport iránt érdeklődő lakossága először kapott teljes körű tájékoztatást a sportoló fogyatékosok számára rendezett világeseményről. Hazánkban ezen eseménytől számíthatjuk, hogy a sportszakemberek is „igazi" sportolóknak kezdik tekinteni sportoló fogyatékos embertársaikat.

A mozgáskorlátozottak ügye először kapott nyíltan látványos nagypolitikai támogatást dr. Csehák Judit, az akkori miniszterelnök-helyettes személyén keresztül. A hazai társadalom mássággal kapcsolatos elképzeléseire és a mozgáskorlátozottak sportéletére egyaránt nagy hatással volt a pécsi ülőröplabda-világbajnokság, hiszen újabb, mozgáskorlátozottakat foglalkoztató sportegyesületek alakulását is eredményezte (Ajka, Veszprém, Vác, Tatabánya, Szeged, Vásárosnamény).

HÍD-konferencia – Budapest, 1988



IPC – III. Nemzetközi Paralimpiai Közgyűlés – Budapest, 1991



Pancsa József – Erőemelő Európa-bajnokság – Budapest, 1993

1993-ban többszöri körlevélküldés és felkérés hatására az Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének (MMS) megújult elnöksége elvállalta az erőemelő Európa-bajnokság megrendezését.

Mivel az IPC részéről az akkori előírások nem voltak nagyon szigorúak, bízhattunk benne, hogy jó versenyt tudunk rendezni. Pol Wautermartens, az IPC erőemelő szekciójának vezetője az esemény utáni jelentésében az alábbiakat írta:

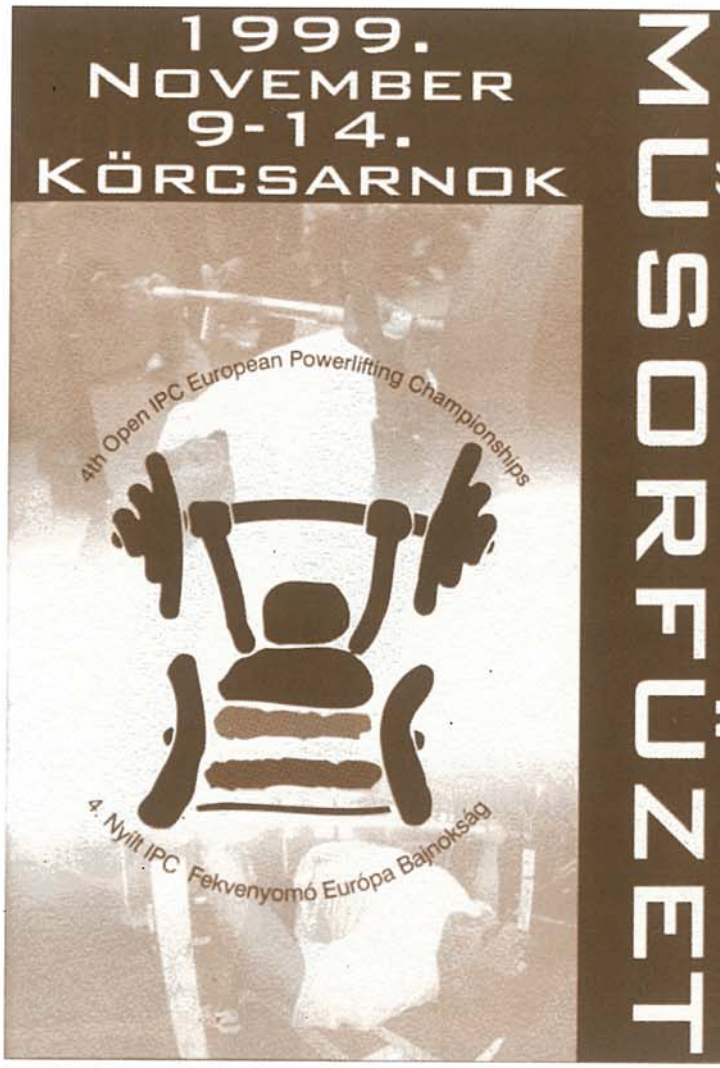
„Nagyon jó versenyen vehettem részt, kitűnő volt a doppinglabor munkája, életemben először a helyszínen vehettem kézhez a tesztek eredményeit. A helyszín és a szállások megfeleltek és közel voltak egymáshoz. A mérlegelés korrekt volt, óvás nem történt, a szokásos kezdeti nehézkes indulás után a verseny gördülékenyen zajlott."

Mai tapasztalataim birtokában visszatekintve, a verseny kicsi és szegényes volt. Ma már elfogadhatatlan a nem elegendő mennyiségű fekpad és súlyzó, a függönnyel leválasztott bemelegítőterem, valamint a papírokkal „rohangáló" kiskatonák nyüzsgése. Problémás volt a szállítás is, mivel a decemberi időpontnak köszönhetően elég nagy hó volt Budapesten. Emlékszem, Szekeres Pál majdnem megfagyott a repülőtéren, mivel ő fogadta az érkező sportolókat.

14 ország 74 férfi és 8 női versenyzője vett részt az Európa-bajnokságon, és bizony akkor még csak hét magyar indulót regisztrálhattunk.



Budapest, 1999



1998 elején a pályázati csomag alapos áttanulmányozása után az MMS elnöksége elvállalta a sydneyi paralimpia előtti utolsó nagy verseny megrendezését. Mit is tartalmazott a pályázati csomag?

Nagyon pontos előírásokat a versenyhelyszínre és a körülményekre. Mennyi padot és súlyzót kell az edzőteremben elhelyezni, milyen lekötözőket, mekkora pódiumot kell készíteni, milyen kivetítést és televíziós láncot kell alkalmaznunk, valamint az orvosi ellátás és doppingellenőrzés körülményeit is pontos leírások tartalmazták.

Ez is mutatja, hogy az IPC, valamint a sportágak (nemcsak az erőemelő) mekkora fejlődésen mentek keresztül, és mekkora léptekkel haladtak a profizmus felé.

Pol Wautermartens előzetesen természetesen személyesen ellenőrzött mindent, és a helyszínnek kiszemelt Körcsarnok nagyon megnyerte tetszését.

Mivel paralimpia előtti évben voltunk, a 4. Erőemelő Európa-bajnokságot nyíltnak hirdettük meg. Ez újabb nehézséget okozott, hiszen igencsak megnőtt a kerekesszékes versenyzők száma. Kérésünkre és a későbbi üzlet reményében a Hotel Platánus harminc szobát átalakíttatott, amelyeket azóta is használunk.

A költségvetést komolyan megterhelte a húsz nemzetközi bíró utazásának és itt-tartózkodásának költsége, valamint a résztvevők utáni „fejpénzek" kifizetése. A várhatóan nagy létszám, valamint a magas követelmények sokrétű és nagy munkát róttak a szervezőbizottságra, de úgy látszik, sikerült megoldanunk mindent, hiszen a sportolók és az elnök úr megelégedve távozott hazánkból.

A verseny fővédnöke dr. Schmitt Pál, a MOB elnöke volt, a védnökök között szerepelt Szekeres Pál, az ISM frissen kinevezett, fogyatékosügyekkel megbízott helyettes államtitkára is.

Mivel az Európai Paralimpiai Bizottság (EPC) elnöksége ekkor tartotta ülését Budapesten, a versenyt meglátogatta Hans Lindström elnök is, és ő is meg volt elégedve a magas színvonalú rendezéssel.

A nyílt Európa-bajnokságon 175 férfi és 57 női sportoló vett részt, 92 fő technikai személyzet kíséretében. Az öt magyar induló közül a legjobb versenyzőnk hatodik helyezést ért el.



4 th Open IPC Europea
Powerlifting Championshi

Budapest, 2001

A sydneyi paralimpia után az MMS teljes stábja a sárospataki, 2001 augusztusában megrendezendő ülőröplabda Európa-bajnokság szervezésével kezdett el foglalkozni.

Mivel Spanyolország visszalépett a 2001. évi nyílt erőemelő Európa-bajnokság rendezésétől, Pol Wautermartens körlevelet küldött az európai tagországoknak, hogy melyik vállalná el a rendezvényt. Az érintettek egyöntetűen kérték a sportág elnökét, hogy Magyarországot kérje fel, emlékezve az 1999-es jó tapasztalatokra.

Mivel az eszközök, a kipróbált helyszínek rendelkezésre álltak, elnökségünk hosszas tanakodás után elvállalta a rendezést annak ellenére, hogy mivel már év közben voltunk, állami támogatásra nem számíthattunk. Szabad kezet kaptunk az időpontra, s az augusztusi ülőröplabda Európa-bajnokság utáni, novemberi időszakot választottuk. Az előzetes jelentkezések magas létszámot sejtettek, s ez biztosította volna a váratlan esemény gazdaságosságát. A szervezés gördülékeny volt, mivel a két évvel ezelőtti kapcsolatok még éltek és jól működtek.



Éppenhogy „túléltük" az ülőröplabda Európa-bajnokságot, s folytattuk a szervezőmunkát. Sajnálatos módon a New York-i terrortámadás után mintegy száz fővel csökkent a jelentkezők száma, és ez felborította az addig még elviselhető költségvetést.

Erre hivatkozva a verseny közben tárgyalásokat folytattunk Wautermartensszel, kezdeményezve a váratlan esemény miatti közös kockázatviselést. Az elnök ettől mereven elzárkózott, mondván, ez csak és kizárólag a rendező kockázata. Tette ezt annak ellenére, hogy „beugróként" megmentettük a sportág az évi legnagyobb eseményét, melyet a kiosztott ötös skálájú értékelő lapokon a sportolók



Kenderes Gábor (edző), Szász Sándor és Faragó Péter (edző)

4,3 pontra értékeltek. Ezt az értéket viszont lerontotta a drágán ideutaztatott és vendégül látott nemzetközi bírók 3,2-es teljesítménye.

A végén természetesen az utolsó fillérig kifizettük a fejpénzeket és levontuk a tanulságot. A tagországok kötelezettségeit az IPC és annak tisztségviselői nagyon szigorúan megkövetelik, de semmiféle kockázatot nem vállalnak, és sajnos a rendezők munkáját sem becsülik meg kellőképpen. A rendezvényt végül tetemes hiánnyal zártuk, melyet az MMS két évig görgetett maga előtt. Végül a versenyen 143 induló vett részt, de mint említettem, sok volt a visszalépés (Egyesült Államok, Ausztrália stb.). Külön öröm volt Sas Sándor és Szávai Csaba bronzérme.

Dr. Kaiser János – Az ALU-KOR asztalitenisz-kupák története

A mozgáskorlátozottak számára az asztalitenisz-versenyek IPC által kialakított sorozata, hasonlóan az „épek" versenyrendszeréhez, ranglistaversenyekkel ad versenyzési lehetőséget a sportolóknak a kontinens- és világbajnokságokon túl. Az e ranglistaversenyeken való részvétel és az ott elért eredmények függvényében kerülnek a sportolók a világranglistára, s ennek alapján történnek a nemzetközi versenyek kiemelései és a paralimpiai játékokon való részvétel elnyerése. Magyarországon csak 1999-től rendeznek az asztaliteniszben pontszerző ranglistaversenyeket.

Budapest, 1997

Egyesületünk első nemzetközi asztalitenisz-versenyére 1997. október 18-19-én került sor. A kétnapos rendezvényen négy ország (Horvátország, Németország, Románia és Magyarország) közel száz sportolója vett részt. A versenyt a Nass-BVSC asztalitenisz-csarnokában rendeztük. Ezen a rendezvényen a teljes hazai mezőny elindult, ennek köszönhetően csaknem valamennyi számban hazai siker született. Az igazsághoz tartozik, hogy külföldi sportolók csak a férfi álló számokban indultak. Az I. ALU-KOR-kupa magas színvonalú volt, hiszen több, külföldön is jól ismert versenyző indult *(Sasváriné Paulik Ilona, Pusztafiné Kovács Judit, Wyekoslaw Gregorovic, Srecko Zigman, Vladimir Vukic, Berecki Dezső, Berecki Zsolt, Kovács Győző, dr. Kaiser János).*

Budapest, 1998

A II. ALU-KOR-kupa 1998. szeptember 26-27-én került megrendezésre. Hat ország (Ausztria, Jugoszlávia, Románia, Szlovénia, Svédország és Magyarország) csaknem száz sportolója csapat-, egyéni és páros számokban mérhette össze tudását. A Nass-BVSC asztalitenisz-csarnokába kilátogatók magas színvonalú mérkőzéseket láthattak. A rendezvényen több paralimpiai, világ- és Európa-bajnok sportoló is elindult *(Hajek Rudolf, Sutter Christian, Ernst Bollden, Örjan Kylevik, Simon Itkonen, Kesler Zlatko, Djurasinovic Ilia).* A kupa megrendezésével kapcsolatban sok elismerő nyilatkozatot kaptunk, és a külföldiek képviselői jelezték, hogy a továbbiakban is szeretnének részt venni versenyünkön, és világranglistaverseny megrendezésére biztattak.

Elhatároztuk, hogy 1999-ben megpróbálunk – Magyarországon először – világranglistás asztalitenisz-versenyt rendezni mozgáskorlátozottak részére, ezért a Nemzetközi Asztalitenisz-szövetségtől (ITTC) kérvényeztük a verseny rendezését 1999 szeptemberére, s az engedélyt meg is kaptuk. Tisztában voltunk vele, hogy egy ilyen verseny megrendezésének kemény feltételei vannak, amelyeknek mindenképpen meg kell felelnünk:

- megfelelő helyszín a verseny lebonyolításához,
- technikai berendezések,
- akadálymentes csarnok megfelelő mellékhelyiségekkel,
- megfelelő szálloda speciális szobákkal és zuhanyzókkal,
- transzfer a repülőtérről, illetve a verseny és a szálloda között,
- a verseny lebonyolításához szükséges versenybíróság és kellő számú játékvezető, labdaszedő,
- orvosi ellátás a verseny helyszínén,
- orvosi szoba a versenyzők állapotának vizsgálatához,
- sportszerek, segédeszközök,
- technikai delegátus és
- az orvosok utazási költségeinek megtérítése, napidíja.

Budapest, 1999

Az első ranglistaversenyre 1999. szeptember 10. és 12. között a III. ALU-KOR-kupa keretében került sor. A verseny 10-es faktorú volt, ennek ellenére nagy volt az érdeklődés. 15 országból (Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Ausztria, Csehország, Franciaország, Horvátország, Írország, Jugoszlávia, Lengyelország, Lichtenstein, Moldávia, Németország, Olaszország, Szlovákia és hazánk) 118 versenyző (köztük 27 magyar) vett részt. A jelentkezőket a Hotel Platánusba és a Hotel Berlinbe szállásoltuk. A verseny a SINOSZ sportcentrumában zajlott 16 asztalon, nyílt, csapat- és egyéni számokkal. A rendezvény jól sikerült.

A szervezők és a magyar sportolók is szépen szerepeltek. Több magyar éremnek örülhettünk *(Berecki Dezső, Berecki Zsolt, Kaiserné Mártoffy Sarolta, Kaiser János)*. Ezen a versenyen bebizonyosodott, hogy a magyar asztaliteniszezők képesek felvenni a versenyt a világ élvonalával. Az itt szerzett pontok is hozzájárultak ahhoz, hogy négy magyar sportolót is meghívtak a 2000-ben Sydneyben megrendezett paralimpiára.

Budapest, 2000

2000-ben a IV. ALU-KOR-kupa megrendezésére került sor. 16 országból (Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Csehország, Dél-afrikai Köztársaság, Finnország, Franciaország, Horvátország, Izrael, Jugoszlávia, Mexikó, Norvégia, Olaszország, Svájc, Svédország, Szlovénia, Magyarország) 103 sportoló (19 magyar) jelentkezett.

A rendezvényt Arató András, a Magyar Asztalitenisz-szövetség (MOATSZ) elnöke nyitotta meg. Az első napon az egyéni számok megrendezésére került sor, kevés magyar sikerrel. Egyéniben Kaiser Jánosnak azért sikerült ezüstérmet szereznie. A második nap a csapatversenyt bonyolítottuk le. Ebben a számban a magyarok több értékes helyezést értek el. Különösen jó eredménynek számít a női *(Kaiserné, Juhászné)* és férfi álló *(Berecki Dezső és Berecki Zsolt)* számban elért harmadik helyezés. A nyílt kategóriákban a magyarok hamar kiestek. A külföldi versenyzők jóvoltából igen magas színvonalú mérkőzéseket láthatott a szép számmal kilátogató nézősereg. Ki kell emelni a cseh Jolana Davidkovát – többszörös világ- és Európa-bajnok –, aki valamennyi számban első lett, a férfi állók között a svéd Fredrik Andersson és a cseh Ivan Karabec, az ülők között két norvég, Tommy Urhaug, Rolf Paulsen és az amerikai Michael Dempsey szerepelt kitűnően.

A IV. ALU-KOR-kupa megrendezéséről igen jó véleményt mondott a banketten Christian Lillieroos, az IPTTC jelenlegi elnöke, aki annak a reményének adott hangot, hogy 2001-ben ismét találkozhatnak a világ legjobb asztaliteniszezői Budapesten – már egy magasabb kategóriájú rendezvényen.

Budapest, 2001

2001. szeptember 13. és 15. között rendeztük meg az V. ALU-KOR-kupát, a mozgáskorlátozottak asztalitenisz-világranglistájának versenyét. A verseny faktora 20-as volt. 2002-ben Tajvan volt a vendéglátója az asztaliteniszezők világbajnokságának, ezért számítani lehetett rá, hogy sok ország sportolói jelentkeznek a magyar versenyre. A jelentkezők nagy száma azonban még a mi elképzelésünket is túlszárnyalta. 23 ország (Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Anglia, Belgium, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Horvátország, Izland, Izrael, Jugoszlávia, Lengyelország, Mexikó, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Svájc, Svédország, Szlovákia, Szlovénia és Magyarország) 148 játékosa (22 nő, 126 férfi) vett részt a versenyen.

Elhatároztuk, hogy 1999-ben megpróbálunk – Magyarországon először – világranglistás asztalitenisz-versenyt rendezni mozgáskorlátozottak részére, ezért a Nemzetközi Asztalitenisz-szövetségtől (ITTC) kérvényeztük a verseny rendezését 1999 szeptemberére, s az engedélyt meg is kaptuk. Tisztában voltunk vele, hogy egy ilyen verseny megrendezésének kemény feltételei vannak, amelyeknek mindenképpen meg kell felelnünk:

- megfelelő helyszín a verseny lebonyolításához,
- technikai berendezések,
- akadálymentes csarnok megfelelő mellékhelyiségekkel,
- megfelelő szálloda speciális szobákkal és zuhanyzókkal,
- transzfer a repülőtérről, illetve a verseny és a szálloda között,
- a verseny lebonyolításához szükséges versenybíróság és kellő számú játékvezető, labdaszedő,
- orvosi ellátás a verseny helyszínén,
- orvosi szoba a versenyzők állapotának vizsgálatához,
- sportszerek, segédeszközök,
- technikai delegátus és
- az orvosok utazási költségeinek megtérítése, napidíja.

Budapest, 1999

Az első ranglistaversenyre 1999. szeptember 10. és 12. között a III. ALU-KOR-kupa keretében került sor. A verseny 10-es faktorú volt, ennek ellenére nagy volt az érdeklődés. 15 országból (Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Ausztria, Csehország, Franciaország, Horvátország, Írország, Jugoszlávia, Lengyelország, Lichtenstein, Moldávia, Németország, Olaszország, Szlovákia és hazánk) 118 versenyző (köztük 27 magyar) vett részt. A jelentkezőket a Hotel Platánusba és a Hotel Berlinbe szállásoltuk. A verseny a SINOSZ sportcentrumában zajlott 16 asztalon, nyílt, csapat- és egyéni számokkal. A rendezvény jól sikerült.

A szervezők és a magyar sportolók is szépen szerepeltek. Több magyar éremnek örülhettünk *(Berecki Dezső, Berecki Zsolt, Kaiserné Mártoffy Sarolta, Kaiser János)*. Ezen a versenyen bebizonyosodott, hogy a magyar asztaliteniszezők képesek felvenni a versenyt a világ élvonalával. Az itt szerzett pontok is hozzájárultak ahhoz, hogy négy magyar sportolót is meghívtak a 2000-ben Sydneyben megrendezett paralimpiára.

Budapest, 2000

2000-ben a IV. ALU-KOR-kupa megrendezésére került sor. 16 országból (Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Csehország, Dél-afrikai Köztársaság, Finnország, Franciaország, Horvátország, Izrael, Jugoszlávia, Mexikó, Norvégia, Olaszország, Svájc, Svédország, Szlovénia, Magyarország) 103 sportoló (19 magyar) jelentkezett.

A rendezvényt Arató András, a Magyar Asztalitenisz-szövetség (MOATSZ) elnöke nyitotta meg. Az első napon az egyéni számok megrendezésére került sor, kevés magyar sikerrel. Egyéniben Kaiser Jánosnak azért sikerült ezüstérmet szereznie. A második nap a csapatversenyt bonyolítottuk le. Ebben a számban a magyarok több értékes helyezést értek el. Különösen jó eredménynek számít a női *(Kaiserné, Juhászné)* és férfi álló *(Berecki Dezső és Berecki Zsolt)* számban elért harmadik helyezés. A nyílt kategóriákban a magyarok hamar kiestek. A külföldi versenyzők jóvoltából igen magas színvonalú mérkőzéseket láthatott a szép számmal kilátogató nézősereg. Ki kell emelni a cseh Jolana Davidkovát – többszörös világ- és Európa-bajnok –, aki valamennyi számban első lett, a férfi állók között a svéd Fredrik Andersson és a cseh Ivan Karabec, az ülők között két norvég, Tommy Urhaug, Rolf Paulsen és az amerikai Michael Dempsey szerepelt kitűnően.

A IV. ALU-KOR-kupa megrendezéséről igen jó véleményt mondott a banketten Christian Lillieroos, az IPTTC jelenlegi elnöke, aki annak a reményének adott hangot, hogy 2001-ben ismét találkozhatnak a világ legjobb asztaliteniszezői Budapesten – már egy magasabb kategóriájú rendezvényen.

Budapest, 2001

2001. szeptember 13. és 15. között rendeztük meg az V. ALU-KOR-kupát, a mozgáskorlátozottak asztalitenisz-világranglistájának versenyét. A verseny faktora 20-as volt. 2002-ben Tajvan volt a vendéglátója az asztaliteniszezők világbajnokságának, ezért számítani lehetett rá, hogy sok ország sportolói jelentkeznek a magyar versenyre. A jelentkezők nagy száma azonban még a mi elképzelésünket is túlszárnyalta. 23 ország (Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Anglia, Belgium, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Horvátország, Izland, Izrael, Jugoszlávia, Lengyelország, Mexikó, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Svájc, Svédország, Szlovákia, Szlovénia és Magyarország) 148 játékosa (22 nő, 126 férfi) vett részt a versenyen.

A verseny sikere érdekében két helyszínen folytak a mérkőzések, a SINOSZ sportcentrumában és a Puskás Tivadar Távközlési Technikum tornatermében. Az iskola igen aktívan segítette a rendezést, mert a termen kívül a labdaszedést és a technikai felszereléseket is biztosította a szervezőknek. A verseny a nyílt számokkal kezdődött, szép magyar sikerrel. A férfi álló nyílt kategóriát *Berecki Dezső* nyerte meg. A csapatversenyek során a magyarok folytatták az éremgyűjtést: az 1-es kategóriában *Kaiser János* a finn *Matti Launonennel,* a 10-es kategóriában a *Berecki Dezső* és *Berecki Zsolt* összeállítású magyar csapat lett első, a 9-es kategóriában *Zborai Gyula* a mexikói *Jose Luis Vivanco* oldalán ezüstérmes. Az egyéni mérkőzések során *Zborai Gyula* és *Berecki Dezső* szerzett újabb első helyet. Végül is megállapíthatjuk, hogy a verseny lebonyolítása zökkenőmentes volt, és a magyar sportolók igen eredményesen szerepeltek.

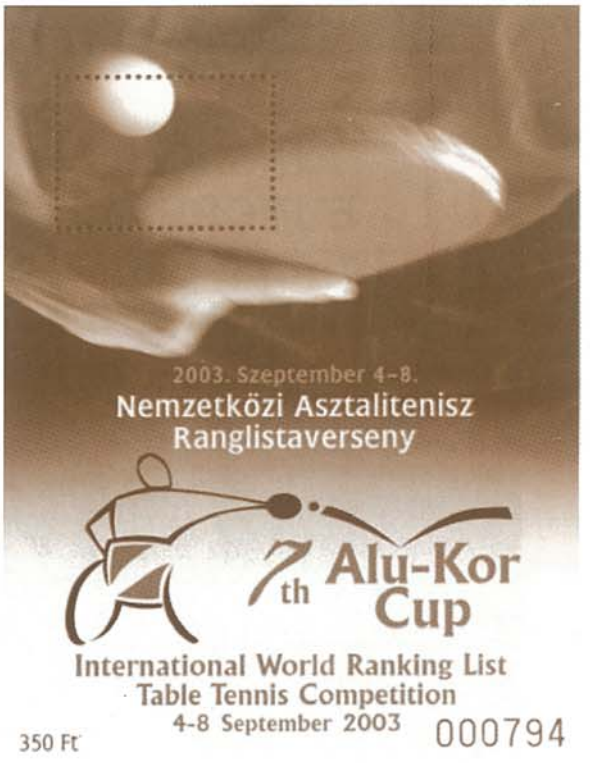
Budapest, 2002

A VI. ALU-KOR-kupa 2002. október 1-jén kezdődött 15 ország (Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Franciaország, Horvátország, Izland, Jugoszlávia, Lichtenstein, Lengyelország, Németország, Románia, Svédország, Szlovákia és Magyarország) 124 sportolója részvételével (100 férfi: 55 ülő, 45 álló, 24 nő: 9 ülő, 15 álló). A versenyt, amely ismét a SINOSZ-sportcentrumban és a Puskás Tivadar Távközlési Technikum tornatermében volt, Szekeres Pál, a GYISM helyettes államtitkára nyitotta meg. A magyar sportolók sikeresen szerepeltek, 23 főből 18 szerzett világranglistapontokat. Versenyzőink közül *Zborai Gyula* és *Kaiser János* egyéniben arany-, *Kaiserné Mártonffy Sarolta* két ezüst- (egyéni és csapat), *Zborai Gyula* nyíltban ezüst-, *Lisztes Ibolya* egyéniben ezüst-, *Kovács Ilona* csapatban szintén ezüstérmet nyert. A magyarok bronzérmeket is szereztek *(Berecki Dezső* egyéni, a *Lisztes Ibolya, Nász Erzsébet* női csapat, a *Zborai Gyula, Csonka András* és a *Berecki Dezső, Berecki Zsolt* összeállítású csapat). Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a magyar asztalitenisz megkezdte felzárkózását a világ élvonalához.

Budapest, 2003

A VII. ALU-KOR-kupán (2003. szeptember 5-7.) 24 ország (Anglia, Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Horvátország, Izland, Izrael, Jugoszlávia, Lengyelország, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, Tajvan, Törökország és Magyarország) 179 sportolója indult (134 férfi: 71 ülő, 63 álló, 45 nő: 27 ülő,

18 álló). A versenyzők nagy száma miatt ismét a már ismert két helyszínen zajlottak az események. A versenyen a világranglistán igen előkelő helyen álló sportolók vettek részt, mivel a szerzett pontok befolyásolhatták az athéni paralimpián való részvételt. Ennek megfelelően a küzdelmek igen magas színvonalúak voltak, nagyon nehéz volt mérkőzést nyerni. A rendezvényen 23 magyar sportoló indult – az elmúlt évhez viszonyítva szerényebb eredményekkel. A hazai versenyzők három érmet tartottak itthon: *Zborai Gyula* egyéniben első, csapatban *Majsai Károly* oldalán második lett, szintén ezüstérmet szereztek a csapatversenyek folyamán a *Berecki* testvérek.

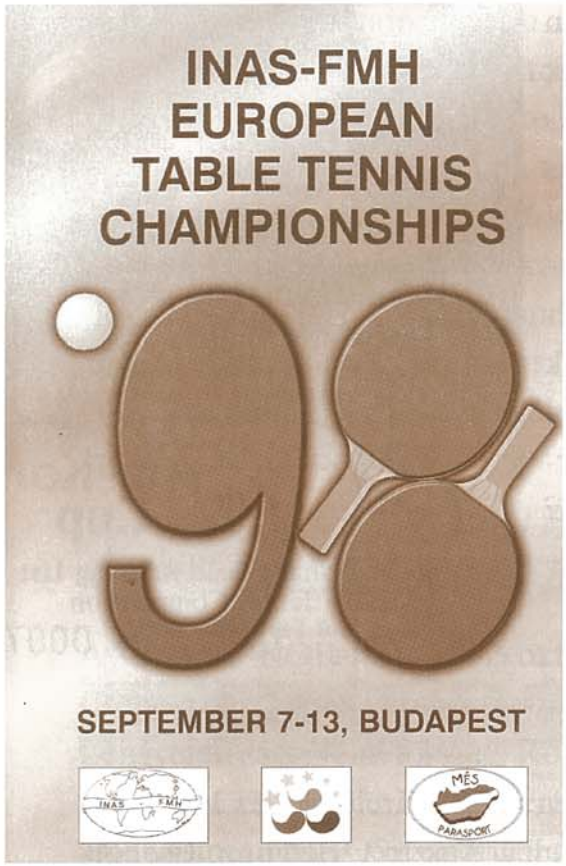


Budapest, 2004

A VIII. ALU-KOR-kupa, új nevén Hungarian Open 2004. március 12. és 14. között került megrendezésre. A versenyen 18 ország (Anglia, Ausztria, Belgium, Csehország, Hollandia, Izland, Korea, Németország, Norvégia, Oroszország, Románia, Spanyolország, Svédország, Szerbia-Montenegró, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna és Magyarország) 133 sportolója indult (111 férfi: 60 ülő, 51 álló, 22 nő: 12 ülő, 10 álló). A rendezvényt Füleky András, a GYISM helyettes államtitkára nyitotta meg. A versenyzők három számban mérték össze tudásukat (nyílt, csapat, egyéni). Magyarországot 21 sportoló képviselte: 5 női (3 ülő, 2 álló) és 16 férfi (7 ülő és 9 álló) versenyző. A versenyen a magyar sportolók eredményesen szerepeltek, 3 arany-, 2 ezüst- és 1 bronzérmet szereztek. Aranyérmes lett *Kis-Juhász József, Zborai Gyula* és *Kaiser János,* ezüstöt nyert *Lisztes Ibolya* és *Arlóy Zsófia,* bronzérmet kapott a *Varga Péter, Csonka András* összetételű magyar csapat.

Magyarországon 1999 óta rendezünk asztalteniszezőknek világranglista-versenyt. E versenysorozat óta a hazai asztaliteniszsport jelentősen fejlődött. Sportolóink megismerhették a világ élmezőnyét, és lehetőséget kaptak rá, hogy összemérjék tudásukat külföldi sportolókkal. A versenyek célja a mozgáskorlátozottak asztaliteniszének népszerűsítése, nemzetközi versenyzési lehetőség, valamint alkalom megteremtése legjobbjainknak világranglistapontok gyűjtésére. Az ilyen versenyek elősegítik a nemzetközi kapcsolatok és barátságok kiépítését és megszilárdítását is.

Gruiz Katalin dr. – 3. INAS-FID asztalitenisz Európa-bajnokság Budapest, 1998

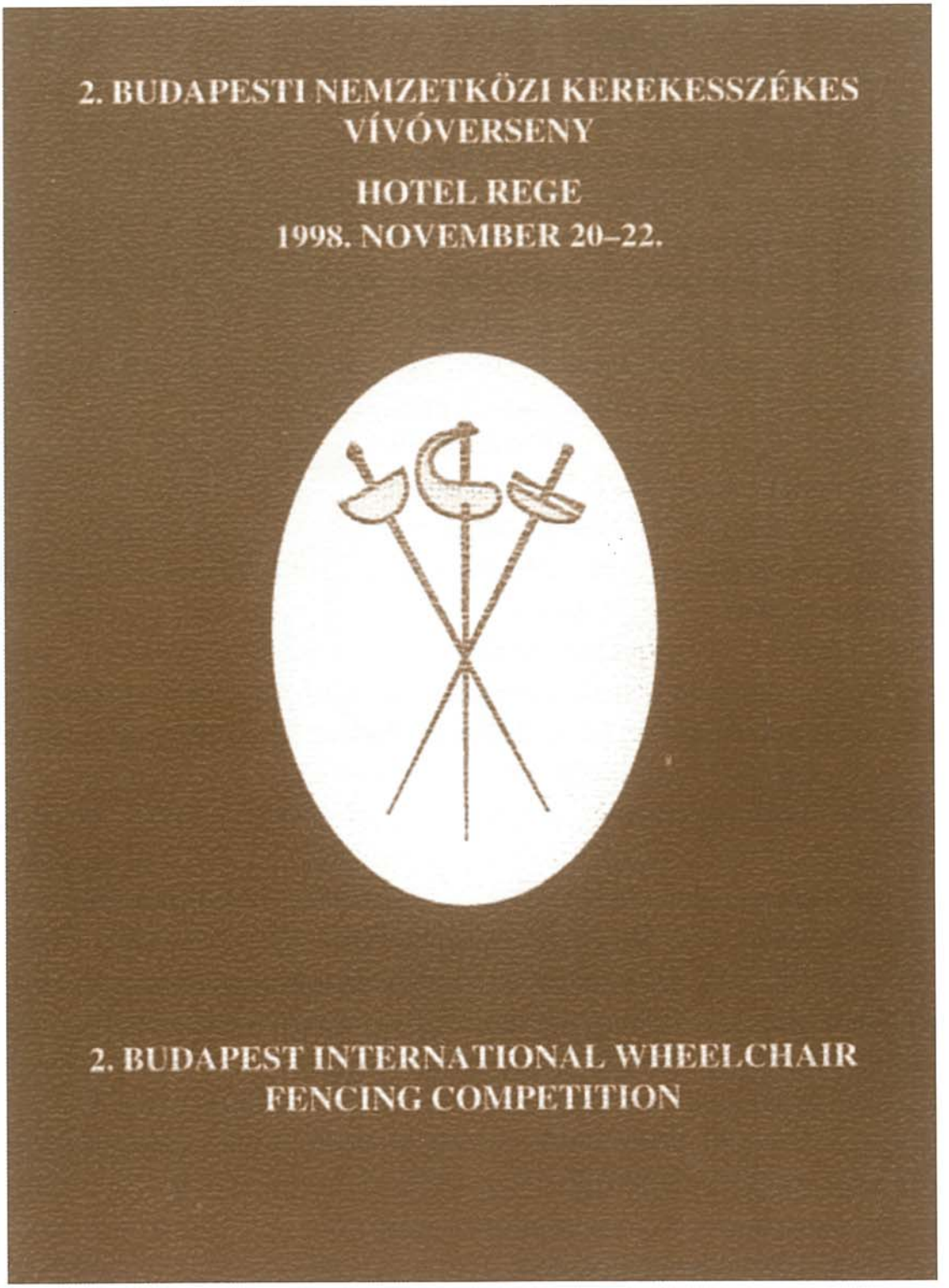


- Helyszín: Nemzeti Sportcsarnok
- Szervezőbizottság: Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége
  - Elnöke: *dr. Gruiz Katalin*
  - Tagjai: *Marozsán Csilla és Tóth Eszter*
- Technikai Bizottság: Magyar Asztalitenisz-szövetség
  - Elnöke: *Horváth Tibor*
- Főbíró: *Kékedi Tibor*
- Eredményrögzítő: *Sipos Ernő*
- Szervezők: MÉS-munkatársak, szakágvezetők és 30 önkéntes
- Fővédnök: *Göncz Árpádné*
- Védnökök: *Ján Tamás,* a MOB főtitkára, *Csizmadia László,* az ÉTA elnöke, a Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Főiskola főigazgatója, *Farkas Kata,* az MPB főtitkára, *Galántai Ambrus,* az MPB elnöke, *Hárshegyi János*, a Nemzeti Sportszövetség főtitkára, *Molnár Zoltán*, a Népstadion igazgatója, *Nádas Pál*, a Magyar Paralimpiai Bizottság elnöke, *Nádori László*, a Nemzeti Sportszövetség elnöke, *Pancsa József*, az MMS elnöke, *Szolnoki Andrea*, Budapest főpolgármester-helyettese, *Kutalikné Kardos Zsuzsanna*, Zugló polgármestere, *Tölgyszéki Gyuláné,* a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Iskolájának igazgatója.
- Résztvevők:
  - 12 ország, 74 sportoló, 28 kísérő, összesen 102 fő
  - Résztvevő országok és létszámok: Ausztria (4 fő), Csehország (9 fő), Dánia (1 fő), Nagy-Britannia (2 fő), Észtország (4 fő), Lengyelország (9 fő), Magyarország (10 fő), Portugália (8 fő), Oroszország (11 fő), Szlovákia (6 fő), Spanyolország (3 fő), Ukrajna (9 fő)
- Versenyrendszer:
  - Csapatverseny, egyéni, páros és vegyes páros bajnokság nyolc asztalon.
  - Csapatverseny: egy ország egy csapatot nevezhet. A csapatok maximális létszáma: férfiak 5 fő, nők 4 fő, 4 csoport 3-3 csapattal, körmérkőzéses rendszerben. A körmérkőzést követően a legjobb nyolc kieséses rendszerben mérkőzik tovább.

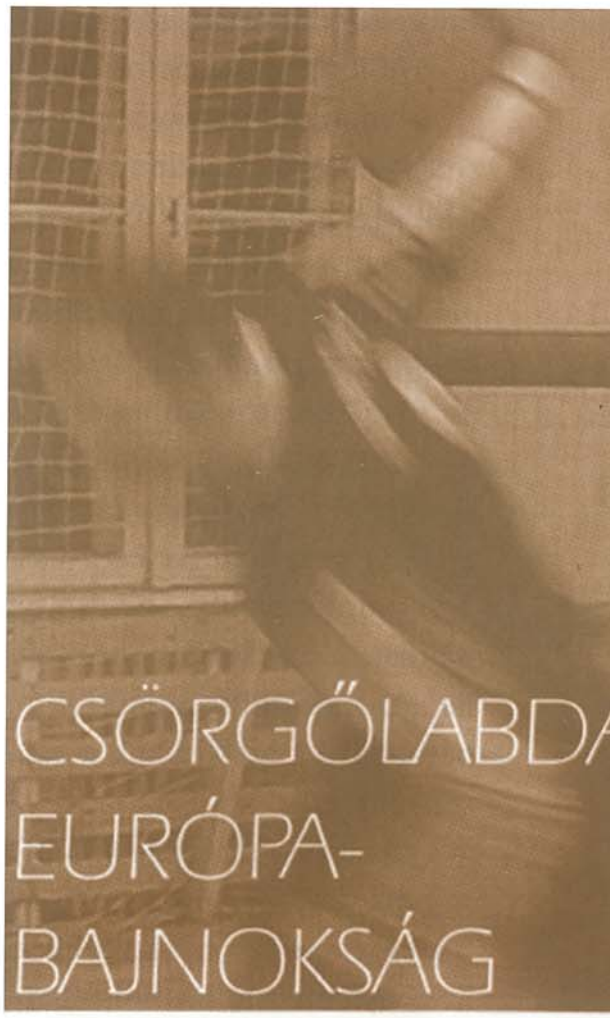
- A párosok versenyrendszere: nemzetenként egynél több páros is nevezhető. Direkt kieséses rendszer.
- Az egyéni versenyrendszere: elődöntők 3–4 fős csoportokban, körmérkőzés formájában. A legjobb 16 kieséses rendszerben mérkőzik tovább.

- A részt vevő magyar csapat:
  - Vezetőedző: *Temesvári József*
  - Segítő: *Mocsonoki Károlyné*
  - Csapattagok: *Farsang Erika, Barkóczi Tímea, Perle Tímea, Seres Éva, László János, Csíbor Zsolt, Hartai Péter, Szabó Attila, Kollár László, Zámbó Miklós*
- Program:
  - Öt versenynap, egy-egy nap érkezés és elutazás. Szállás a Stadion Szállóban, a verseny helyszínétől tíz perc séta. Doppingvizsgálat az 1–3. helyezettek közül random kiválasztás alapján.
- Összegzés:
  - A Budapesten rendezett Eb-ről még évek elteltével is szuperlatívuszokban beszéltek a résztvevők. Ez volt a MÉS első nemzetközi versenye, ezért nagyon igyekezett, mindenre gondolt és mindennel kiszolgálta a résztvevőket.
  - A Nemzeti Sportcsarnok megfelelő versenyhelyszín volt, közelsége a szállodához megkönnyítette a mozgást. A csapatok és a versenyzők gyalog tették meg a 10–12 perces utat. Mindazonáltal sürgősségi esetre három kisbusz is rendelkezésre állt.
  - A technikai lebonyolítást az asztalitenisz-szövetség végezte, ennek megfelelően magas szintű volt. Az eredmények percrekészen a résztvevők birtokában voltak, nem volt elégedetlenség vagy bizonytalanság.
  - A csapatok melletti önkéntes segítők nagy része beszélte a részt vevő csapat nyelvét, így mindenben tudta őket segíteni a versenyen és a szabadidőben. A csapatok számára közös és egyéni szabadidős programokat szerveztek. Az ismerkedési és a búcsúbankett Várkonyi Attila diszkójával nagyon jól sikerült.
  - A védnökök jelenlétükkel emelték a protokolláris események fényét.
  - A pontozásos kérdőív szerint az Eb szervezése 4,3-as osztályzatot kapott (a maximum 5,0). A pontvesztés a szállás és az étkezés minőségével való elégedetlenségből adódott.

2. Budapesti Nemzetközi Kerekesszékes Vívóverseny – Budapest, 1998



Pátrovicsné Kovács Brigitta – Csörgőlabda Eb – Budapest, 2001



Két hónappal a 2001. október 9–15-ére meghirdetett csörgőlabda Európa-bajnokság előtt a rendezés jogát elnyerő portugál szövetség visszalépett a verseny megrendezésétől. A Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetsége a csörgőlabdaszakág vezetője, Páni Róbert erőteljes érveit figyelembe véve úgy döntött, hogy vállalja a verseny megrendezését. Ebben az időben még úgy gondoltuk, hogy arra 2002 februárjában kerülhetne legkorábban sor, ám a versenynaptár mérlegelése és az IBSA adta lehetőségek miatt a szervezésre csupán szűk két és fél hónapot kaptunk.

A paralimpiai játékokat közvetlenül követő év az Európa-bajnokság évének tekinthető, és az ott kivívott erősorrend, illetve a paralimpia első hat helyezettje (plusz a rendező ország) határozza meg a – szintén négyévente, a paralimpiai ciklus közepén tartandó – kvalifikációt a világbajnokságra.

Részlet a szabálykönyv idevonatkozó szabályzatából:

JELENTKEZÉSI FELTÉTELEK

- *16.1. Világbajnokság*
- *16.1.1. Férfiverseny*

A világbajnokságon a részt vevő férficsapatok száma maximum tizenhat (16) lehet. Amennyiben az összes beérkezett nevezés száma 16-nál kevesebb, akkor minden nevezést el kell fogadni. Ha az összes nevezés száma meghaladja a 16-ot, akkor az alábbi szabályok szerint kell meghatározni, hogy mely csapatok vehetnek részt a versenyen:

a) elsőnek azok a csapatok (országok) kapják meg a részvételi jogot, amelyek a legutóbbi paralimpián az első hat helyezést érték el,

b) a világbajnokságot rendező országának joga van benevezni egy csapatot (ha csapata még nem szerepel az első hat csapat között),
c) minden IBSA-régiónak joga van továbbá egy további csapatot benevezni; ha lehetséges, ennek a csapatnak az elmúlt év regionális bajnokságáról a világbajnokságra továbbjutott első hat csapat eredményéhez viszonyított legjobb csapatnak kell lennie,
d) ekkor a következő elv szerint egészítik ki a részt vevő csapatok számát tizenhatra: minden üres helyre elfogadnak egy nevezést a legnagyobb részvételi aránnyal szereplő régióból a szerint, hogy a következő viszonyszám hol a legmagasabb (a viszonyszám kiszámítása: a regionális bajnokságon részt vevő csapatok száma osztva a világbajnokságra az illető régióból már benevezett országok számával).

■ *16.1 Paralimpia*

■ *16.1.1 Férfiverseny*

A paralimpián részt vevő férficsapatok maximális száma tizenkettő (12) lehet. Abban az esetben, ha az összes nevezés száma kevesebb mint 12, akkor minden nevezést el kell fogadni. Ha a nevezések száma meghaladja a 12-t, akkor az alábbi szabályok szerint kell meghatározni, hogy mely csapatok vehetnek részt a versenyen:

a) az utolsó világbajnokság első hat helyezett csapata (országa) részvételi jogot szerez,
b) a paralimpia szervező országának joga van benevezni egy csapatot (amennyiben csapata nem szerepel az első hat között),
c) a további helyekre ezután azok a csapatok kerülnek, amelyek a paralimpia kvalifikációs versenyén a legjobb helyezéseket érték el.

A paralimpia 12-es mezőnyében a világbajnokság első hat helyezettje és a rendező szerepel, míg a további öt, esetleg hat ország a paralimpiát megelőző évben világkupán kvalifikálhatja magát a paralimpiára. Így tehát elkerülhetetlen volt a 2002-es világbajnokság előtt az Európa-bajnokság megrendezése.

Az utóbbi négy év gyakorlata kétféle Eb-típust ismer. Az egyik a teljes mezőnyű – akár 18–20 férficsapat –, a másik a kvalifikációs tornákon keresztül vezető nyolcas döntő. A mi szövetségünknek – anyagi, tárgyi és személyi feltételeinek szűkössége miatt – az európai elit legjobb nyolc férficsapatát tömörítő mezőny fogadására adódott lehetősége.

Szakmai indokként fontos volt az is, hogy átstrukturálódó felnőtt férfiválogatottunk a szakmai munkához féléves előnyt szerezne, magyarán a csapat átalakí-

tása nem kétes kimenetelű Eb-selejtezőkön keresztül történne. Mindemellett a hazai pályán kivívhatónak tetsző vb-szereplési jog – mint e paralimpiai ciklus meghatározó versenye a 2004-es athéni paralimpiára való kvalifikálás szempontjából – is kiemelendő. Ha ugyanis a vb-n sikerül kiharcolni a következő paralimpiai indulás jogát, a válogatott egyaránt helyzeti és időelőnybe kerülne.

A rendezés szervezési, személyi feltételei megvoltak. A verseny lebonyolításához tíz külföldi játékvezető részvételével számoltunk, saját részről nemzetközi minősítésű bíró csak egy volt. A technikai lebonyolításhoz 6–8 fős technikai személyzetre volt szükségünk, ami rendelkezésünkre állt. A csapatok elszállásolását, valamint a reggelit és a vacsorát a Platánus Szállodában, az ebédet hideg étel formájában – a verseny zavartalan lebonyolítása érdekében – a pályán fogyasztották el a résztvevők. A verseny két napig, 2001. november 24-25-én (szombaton és vasárnap) tartott.

A versenyen részt vevő országok: Dánia (A1), Spanyolország (A2), Szlovénia (A3), Finnország (A4), Svédország (B1), Litvánia (B2), Magyarország (B3) és Németország (B4).

A verseny első napján a csoportmérkőzéseket és a középdöntő első körét láthatták a nézők, összesen tíz órán át. A verseny második napján a középdöntő második és harmadik köre, valamint a helyosztók zajlottak.

A magyar csörgőlabda-válogatott mérkőzései a következőképp alakultak. *Csoportmérkőzések:* Németország–Magyarország 1-5, Svédország–Magyarország 1-4, Litvánia–Magyarország 8-3. *Középdöntők:* Szlovénia–Magyarország 7-6, Dánia–Magyarország 2-2, Finnország–Magyarország 2-3. *Elődöntő:* Szlovénia–Magyarország 1-2. *Döntő:* Litvánia–Magyarország 2-3.

Mindent összevetve elmondható, hogy a minimális felkészülési idő ellenére, a szervezők áldozatos munkájának köszönhetően a versenyt – az FTC népligeti sporttelepén – a részt vevő országok legnagyobb megelégedésére, igen magas színvonalon rendeztük meg. Az külön öröm, hogy a magyar válogatott a feszített tempójú versenyen színvonalas teljesítménnyel a dobogó legfelső fokára állhatott, s így a magyar himnusszal hálálhatta meg a lelkes közönség szurkolását.



Mérkőzés az FTC csarnokában – 2001, Eb

Ezúton szeretném megköszönni a szervezők odaadó munkáját, amely nélkül az Európa-bajnokságnak nem adhatott volna otthont Magyarország. Remélem, senki nem haragszik meg, hogy nevek felsorolása nélkül mondok köszönetet, de így nem követhetek el olyan hibát, hogy valakit véletlenül kihagyok. Egy szervezőt azonban mégis külön meg kell említenem: a szervezőbizottság meghatározó személyiségét, Nagy Rudolfnét, aki a legtöbbet tette ezért a versenyért, és aki sajnos nem élhette meg ennek a könyvnek a kiadását. Köszönjük, Gabi!

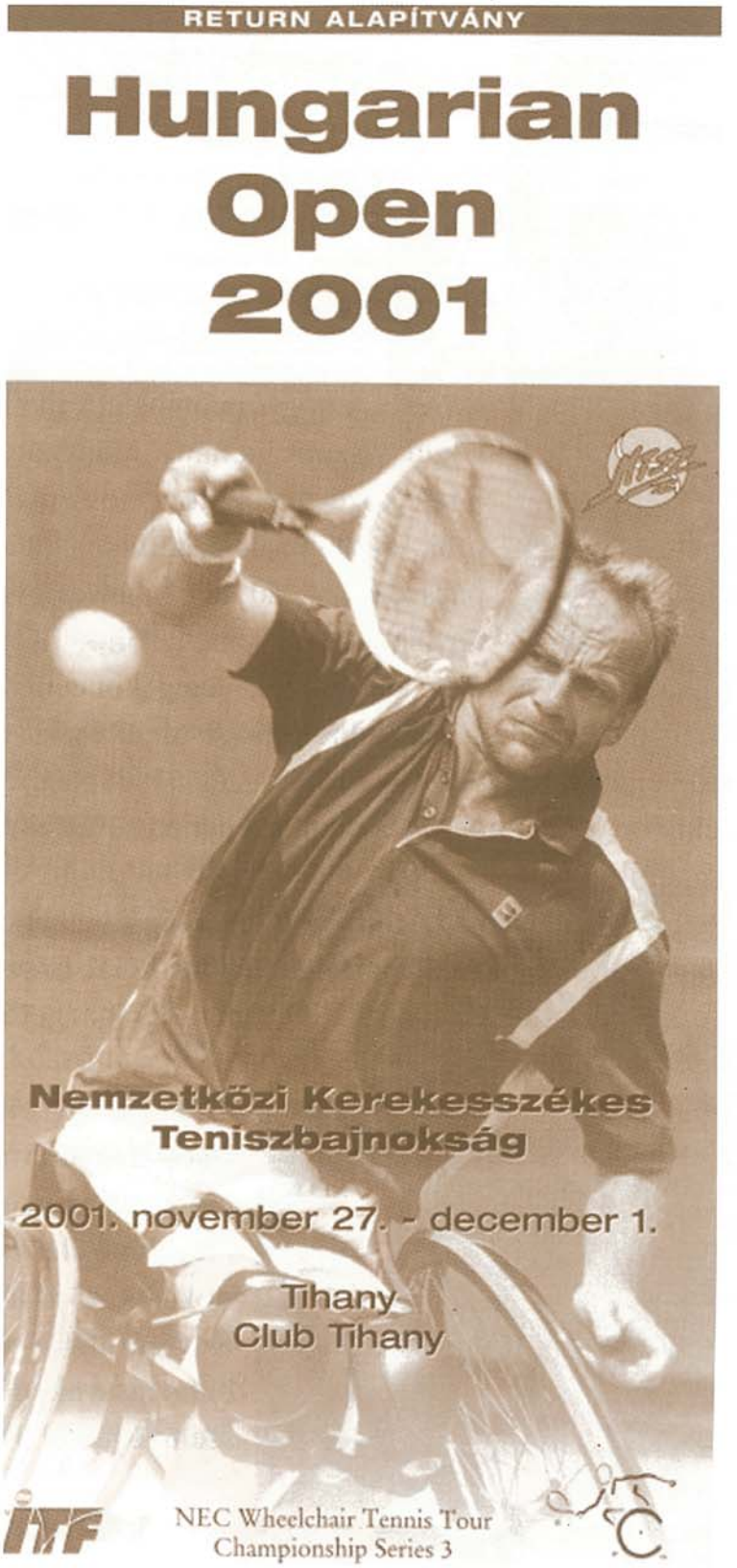
Forrás

■ · PÁNI RÓBERT szakágvezető írásos anyagai.



Az Eb-győztes magyar csapat – Budapest, 2001

Nemzetközi Kerekesszékes Teniszbajnokság – Tihany, 2001



Schiller-Kertész Judit – 2. INAS-FID Nyílt Atlétikai Európa-bajnokság



A paralimpiai ciklus félidejéhez közeledve került sor Budapesten az értelmi fogyatékos atléták legnagyobb európai seregszemléjére. Tizenöt európai ország mellett Ausztrália, Hongkong és Mexikó sportolói Budapesten, a Népstadionban versenyezhettek egymással, a stopperórával és a centiméterekkel.

A versenyszabályok – a normalizáció és integráció jegyében – megegyeznek az IAAF szabályaival. A hagyományos atlétikai versenyszámok közül viszont néhány hiányzott a programból. Ezek közé tartoztak a hosszú távú gyaloglószámok, a 400 m-es gátfutás, a rúdugrás és a kalapácsvetés. A 20 és 50 km-es gyaloglás azért hiányzik, mert versenyzőink ilyen hosszú távon már képtelenek végig koncentrálni. Mozgáskoordinációs hibáik oly mértékben erősödnek, hogy az intések száma miatt nem lenne értékelhető versenyeredmény. A rúdugrás és a kalapácsvetés oktatása pedig bonyolult technikai jellegénél fogva még az enyhén sérülteknek is megoldhatatlan feladatnak tűnik.

A verseny szervezését a Magyar Atlétikai Szövetség nemzetközi versenybírói vállalták. A több hónapos előkészítő munka vezetői, Gál László és Mátraházi Imre napi kapcsolatban voltak az INAS-FID technikai igazgatójával, José Costa Pereirával.



Bemelegítés

A verseny bíróinak felkészülését nagymértékben segítette, hogy az Európa-bajnokságot megelőző hazai országos bajnokságon is ők bíráskodtak. Korrektül, a versenyszabályok betartásával, de igen segítőkészen végezték munkájukat.



Rajt

A verseny technikai feltételeit a Népstadion magas színvonalon szolgáltatta, így az eredményeket az INAS-FID hitelesítette. A világranglistára is felkerült eredményeket a nemzetközi sportszövetség honlapján (www.inas-fid.org) bárki megtekintheti.

A versenyzők és kísérőik elhelyezését a Hotel Stadionban tudtuk megoldani, így a pályákat gyalog lehetett megközelíteni. A csapatok mellett önkéntes segítők dolgoztak. A gyógypedagógus kollégákon kívül nagy segítséget jelentett, hogy nyelveket beszélő középiskolás gyermekeink voltak a csapatok segítői.

Az Európa-bajnokság magas színvonalú megrendezését segítette az GYISM támogatása is.

A Magyar Paralimpiai Bizottság tette lehetővé a nagy létszámú magyar csapat részvételét. A Vodafone Magyarország Rt. – a Magyar Paralimpiai Bizottság kiemelt támogatója – pedig hét, nemzetközi versenyen először induló sportoló részvételi díját szponzorálta. Szintén a Vodafone-nak köszönhetjük, hogy az Európa-bajnokság valamennyi résztvevője az Eb emblémájával feliratozott pólót viselhetett.

Az Európa-bajnokság fővédnöke Mádl Dalma asszony volt. Nagy örömünkre szolgált, hogy a hazai és nemzetközi sportélet számos képviselője is megtekintette versenyünket. Jánosi György



A dobogó tetején a magyar lányok



A sikeres magyar válogatott

gyermek-, ifjúsági és sportminiszter mellett Schmitt Pál, a MOB elnöke is szurkolt a sikeres rendezésért és a magyar csapat szerepléséért. Az INAS-FID elnöke, Jos Mulder és a Magyar Paralimpiai Bizottság elnöke, Nádas Pál is megtisztelte jelenlétével versenyünket.

A magyar csapat szereplése

A csapatok értékelésnél – az éremtáblázatban 7 arany-, 7 ezüst- és 8 bronzéremmel – a második helyet szereztük meg. Valamennyi magyar sportoló pontszerző helyen végzett.

Világcsúccsal lett Európa-bajnok Ponyori Sándor (három aranyat nyert) és Orsós Mária. Újoncként tudott nyerni Biacsi Ilona. Világcsúcstartó gyaloglónk, Tóth István kétéves szünet után tért vissza győzelemmel, edzője Kiss Antal, a mexikói olimpia ezüstérmes gyaloglója, akinek István az egyedüli sérült tanítványa.

A meglepetésaranyat a 4x100 m-es női váltó hozta – Károlyi Veronika, Orsós Mária, Varga Margit, Frigur Mónika –, amely később, az év értékelésénél a legjobb fogyatékoscsapat díját is jelentette számukra. Külön örömet jelentett, hogy valamennyi váltónk érmet szerzett.

II. Magyar Nemzetközi Ülőröplabda-bajnokság – Kőszeg, 2003

II. Hungary Open International Tournament in Sitting Volleyball



15-17 August 2003
Kőszeg

KŐSZEG VÁROS
1328

Paralimpiai arcképcsarnok – Aranyérmesek



Becsey János, úszó

Öt paralimpia, öt érem

1992-ben Barcelonában az 50 m-es gyorsúszásban és a 100 m-es gyorsúszásban aranyérmes, a 100 m-es mellúszásban bronzérmes, 2000-ben Sydneyben a 200 m-es vegyes úszásban ezüstérmes, 1988-ban Szöulban a 200 m-es vegyes úszásban bronzérmes.

Édesapám azért vitt el sportolni, hogy születési sérülésem ellenére legyen elegendő akaraterőm. Négyéves koromtól úsztam az OSC-ben nevelőedzőm, Tóth Zoltán irányításával, akivel természetesen a mai napig nagyon jóban vagyok. Tíztől tizennyolc éves koromig az Újpesti Dózsában vízilabdáztam. Tizenhat éves lehettem, amikor Koller István megkeresett, és bekerültem a mozgáskorlátozottak sportéletébe is. Akkor érintett meg igazán a sport sikeres oldala. Addig sok mindenre megtanítottak, főleg a vesztes helyzeteket elviselni, de itt hihetetlen élményeket kaptam. A legkedvesebb számom a gyorsúszás, mert annak idején abban értem el az első sikereket, 50 és 100 gyorson is világcsúccsal nyertem a barcelonai paralimpiai aranyat. Az utóbbi években a 200 méteres vegyes úszásban vagyok második a világranglistán. Pályafutásom alatt ötször döntöttem világcsúcsot.

A legkedvesebb városom Szöul, első paralimpiám helyszíne. A megnyitóünnepély élménye, és az, hogy a magyar csapat legfiatalabb versenyzőjeként sikerült dobogóra állnom, hozta közelebb hozzám minden más helyszínnél Szöult. Nagyon kedves számomra Barcelona is, mert oda többször térhettem vissza, és mindig sikerrel távoztam. A harmadik legkedvesebb városom Sydney, mert ott senki nem várt tőlem érmet, ennek ellenére fantasztikus idővel lettem második 200 méter vegyesen. Kétszeres paralimpia bajnok vagyok, egy ezüstöt és két bronzérmet is nyertem négy olimpián.

A kezdetektől fogva sokan segítik a pályafutásomat, jelenleg testvéremmel, Becsey Péterrel dolgozom, edzem. Elsősorban a családomnak köszönhetek nagyon sokat a felkészülésemben, hiszen ma is napi hat órát fordítok a sportra. Athénban 200 méter vegyesen az első három hely egyikére vártam magam, nagyon szerettem volna 2:50 percen belül úszni. Az elvégzett többéves munka után mégsem sikerült a dobogóra kerülni.



Dukai Géza, úszó

Éremesővel a világ tetején

1984-ben New Yorkban a 100 m-es mellúszásban, a 100 m pillangóúszásban és a 200 m vegyes úszásban aranyérmes, 1984-ben New Yorkban a 100 m gyorsúszásban bronzérmes, 1988-ban Szöulban a 100 m gyorsúszásban és a 100 m mellúszásban bronzérmes.

Megboldogult kétlábas koromban birkóztam. Aztán közúti balesetemben elvesztettem mindkét lábamat, s combamputált lettem. Egyszer elmentem a BVSC-uszodába fürödni, s éppen ott volt Koller István és Paczulák András. Teljesen „megfertőződtem" az úszással.

Örömmel emlékszem vissza arra is, hogy a mozgáskorlátozottak közül én voltam az első, aki átúszta a Balatont, Koller Pista bácsi emelt ki a vízből. Csináltam én mindent, ami sport. Tekéztem, ülőröplabdáztam, triatlonoztam, kajakkal megkerültem a Szentendrei-szigetet, s tájékozódási autóversenyzésben is részt vettem, mert akkor még volt egy Trabantom.

Jó lenne ma is, mert a kocsi nagy szabadságot ad.

Éremgyűjteményem kilóra mérve is sokat nyom. A becsesebbeket, a világ-, az Európa-bajnoki és a parlimpiai érmeket, az ülőröplabdában nyert aranyérmet egy kis ládika őrzi. Az egyikre különösen büszke vagyok! Azt az olimpia utáni évben kaptam, amikor 1985-ben az év sportolójává választottak.

New Yorkban paralimpiai és világcsúccsal nyertem az aranyérmeimet, s utána a világ talán leghíresebb felhőkarcolóján, az Empire State Buildingen úgy éreztem magam, hogy tényleg ott vagyok a világ tetején. Szöul előtt tüdőgyulladást kaptam, légzészavarokkal küszködtem, de így is szereztem két harmadik helyet. Onnan hazafelé jövet a németektől kapott tolókocsi-alkatrészeket, apró csapágyakat csak a kézi poggyászomba tudtam beletenni. A riasztó jelzett, s kiborították a táskámat. Eközben elkallódott belőle a szöuli emlékplakettem. Végül a személyzet hozta utánam a gépre egy ajándékcsomag kíséretében. Rettentően bántott volna, ha hiányzik, mert a többivel együtt nagy becsben van ma is.

Engelhardt Katalin, úszó



Szívügyek a közért

1996-ban Atlantában a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, 1992-ben Barcelonában az 50 m pillangóúszásban ezüstérmes, 1996-ban Atlantában a 200 m vegyes úszásban és az 50 m pillangóúszásban bronzérmes, 2000-ben Sydneyben és 2004-ben Athénban, 50 m pillangóúszásban bronzérmes.

Gyerekkoromban kezdtem el úszni, örökmozgó voltam. Mivel a Mexikói úti Mozgásjavító Általános Iskola diákjaként erre volt lehetőség, megragadtam az alkalmat. Paczulák András és Koller István irányításával kisebb-nagyobb zökkenőkkel felfelé ívelt pályafutásom. Kedvenc úszásnemem a pillangó.

Az 1994-es máltai világbajnokságon szereztem első egyéni aranyérmemet, majd 1995-ben Kállai Katalin edzővel Európa-bajnok lettem. Következett az új-zélandi világbajnokság ezüstérme, miközben az Európa-bajnokságokon kétszer is sikerült megőriznem hegemóniámat a 100 méteres mellúszásban. Eddig minden paralimpián érmet nyertem, s nagy öröm, hogy Athénban sem szakadt meg ez a sorozat. Pedig a döntő előtt rendkívül feszült voltam, s csak akkor nyugodtam meg, amikor felálltam a rajtkőre.

Ezek az eredmények bizony nagyon sok munkát, többnyire napi két edzést, az edzésminőség állandó javítását takarják. Gyakran voltak kétségeim, lelkileg is építettem magamat, erősítettem önbizalmamat.

A sikersorozatban különleges érdemei vannak edzőmnek, Fóris Erikának és szüleimnek, akik sok áldozatot hoztak pályafutásom zavartalanságáért. Most még élvezem a dicsőség fényét, ugyanakkor érzem, van még bennem erő, energia, céltudatosság a folytatásra. Nagyszerű érzés, hogy Újpalotán megismernek az emberek az utcán, gratulálnak, s kérnek, adjam át jókívánságaikat társaimnak is.

Jó tudni, hogy egyre többen és alaposabban figyelnek a paralimpiára, mint korábban.

Jelenleg másodéves vagyok a Testnevelési Egyetem sportmenedzser szakán. Szeretek olvasni, elmélkedni, sokat gondolkodom a világ dolgain. Mi miért van, hogyan jobbíthatunk életünkön... Próbálok tenni a többi ember érdekében is, örülök mások sikereinek, szívügyem a sport, azon belül a paralimpiai mozgalom.



Hoffmann Judit, úszó

Keserédes aranyérem

1984-ben New Yorkban a 100 m-es mellúszásban aranyérmes.

Csípőficamos voltam, s javítására először a biciklizéssel próbálkoztunk. Úszni tízévesen tanultam meg Várkonyi Judit mellúszóbajnoktól, s ez meg is határozta kedvenc úszásnememet. Kezdetben dr. Vlaskovics József edző foglalkozott velem, aki fegyelemre nevelt, feltámasztotta bennem az akaraterőt. Később átigazoltam a mozgáskorlátozottak egyesületébe, a Lendület SC-be. Bekerültem a válogatott keretbe, de nekem mindig is a tanulás volt az első. Budapesten jártam a tanárképző főiskolára, és emellett a Halassy Olivér SC-ben edzettem. Koller István készített fel New Yorkra, az 1984-es paralimpiára, miután Párizsban Európa-bajnokságot nyerve kiharcoltam a részvételt.

New York számomra, győzelmem ellenére, szomorú emlék. Már megérkeztünk, amikor jött a hír, hogy a magyar olimpiai csapat politikai okok miatt nem utazhat Los Angelesbe. Néhány szocialista paralimpiás csapatot is meg tudtak még akadályozni a részvételben. Köztük voltak a lengyelek is, márpedig én két éven át a lengyel lány ellen készültem, őt szerettem volna a paralimpián legyőzni. Régóta vetélkedtünk már, felváltva nyertük a versenyeket, s most éppen nekem lett volna visszavágnivalóm. Napokig csak sírni tudtam, nagy igazságtalanságnak éreztem a történteket, s aranyérmemnek sem tudtam tiszta szívvel örülni. Soha többé nem találkoztunk...

New York után befejeztem a versenyzést. A keserűség lassan elszállt belőlem, hiszen sok örömöt adott az úszás. Az önmagam számára bizonyítás lehetőségét, életre szóló barátságokat, fegyelmet, kitartást, egészséget, csodálatos élményeket, nagyszerű utazásokat. A mozgás az életelemem, a mai napig úszkálok. Megigéztek az Atlanti-óceán tarajos hullámai, úsztam a Balti- és az Adriai-tengerben. Az olimpiai ötpróba keretében ötször is átúsztam a magyar tengert, a Balatont. Leküzdöttem, legyőztem önmagamat, a természetet, a nagy hullámok erejét, a távolságot, az időt!



Járomi Mónika, úszó

A megtért bárány csapatember lett

1996-ban Atlantában a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, az 50 m pillangóúszásban ezüstérmes.

A mozgáskorlátozottak közötti első jelentősebb nemzetközi versenyemen, az 1992-es barcelonai paralimpián mellúszásban hatodik voltam, a vegyes váltóban pedig negyedik. Ezt követően a gyorsabb fejlődés érdekében a BVSC-ben, az „egészséges" sportolók között folytattam felkészülésemet. Reménykedtem, hogy a sok munka meghozza gyümölcsét. Az egészségesek között edzettem, de a világversenyekre a mozgássérült sportolókkal utaztam.

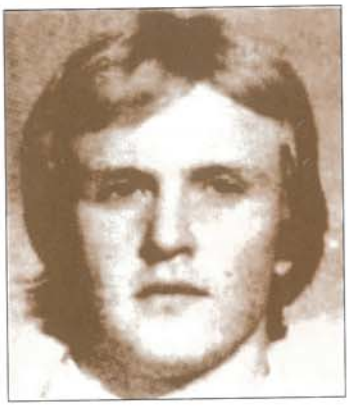
Nemsokára a 200 méteres vegyes úszásban világcsúcsot értem el. Az 1994-es világbajnokságon győztünk a vegyes váltóban és világbajnok lettem pillangóúszásban. Az elődöntőben és a döntőben is világrekordot úsztam. A következő évben a franciaországi Európa-bajnokságon pillangóúszásban világcsúccsal lettem Európa-bajnok, elsőként ötven másodpercen belüli idővel. Aztán magamat is megleptem, amikor nosztalgiaszámomban, a mellúszásban is elsőként értem a célba, ráadásul kontinensrekorddal.

Atlantába már az esélyesség terhével utaztam, mindenki aranyérmet várt tőlem. Ez bizony rendkívül nyomasztott, nehezen viseltem az elvárások terheit. Aztán pillangóúszásban „csak" ezüstérmes lettem, jobb időt úszva a világcsúcsomnál, hét századdal lemaradtam az aranyról.

A csattanó a vegyes váltó volt, az utolsó nap utolsó aranyérmét sikerült megkaparintanunk.

Pályafutásom alatt ötször javítottam meg a világcsúcsot, paralimpiai, világ- és Európa-bajnokként állhattam a dobogó közepén.

A siker közös munka eredménye volt, együtt harcoltuk ki, együtt éltük át a szárnyaló boldogságot.



Jeszenszky Attila, úszó

A talentum útja apáról fiúra

1984 New Yorkban a 200 m-es vegyes úszásban aranyérmes, 100 m mellúszásban aranyérmes, 100 m gyorsúszásban aranyérmes, 4x50 m váltóban aranyérmes. A Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa.

Az egészségesek között kezdtem el sportolni, Darnyi Tamással is úsztam együtt. Amikor betegségem már akadályozott a várt ütemű fejlődésben, szerencsére kapcsolatba kerültem a mozgássérültekkel. Gyulán edzettem, édesapám irányításával. Emlékszem az első versenyemre, milyen traumát jelentett, mert ott szembesültem igazán azzal, hogy én is mozgássérült vagyok. Két paralimpián jártam. A New York-i Fáklya Világjátékok óriási élmény volt a négy aranyérmemmel. Ennek kapcsán volt némi kellemetlenségem is, mert egy újságíró azt adta a számba, hogy az oroszok távollétében is nagyszerű verseny volt. Ez ugye akkor történt, amikor a Szovjetunió és a szocialista országok nem vettek részt a Los Angeles-i olimpián. Jócskán volt bennem félsz, hogy emiatt otthon majd kellemetlenségem lesz. Második paralimpiámra is kiutaztam Szöulba, ám az orvosi bizottság döntése alapján nem indulhattam a kategóriámban. Ezt igazságtalannak éreztem, annál is inkább, mert furcsa módon egy svéd orvosi bizottság vizsgált, holott legnagyobb ellenfelem éppen egy svéd versenyző volt.

Jelenleg Gyulán élek, gyógyszerész vagyok. A sporttal máig szoros kötelékek fűznek össze. Négy fiam legnagyobbika úszó lett, ő már korosztályos bajnok is volt, s erre legalább olyan büszke vagyok, mint saját sikereimre. Gyermekeimmel olykor napi kétszer is kint vagyok az uszodában, hiába, a kapocs oly erős, hogy nem tudok elszakadni a víztől.

Majer Gábor, úszó



A Fogócskától Sydneyig

2000-ben Sydneyben a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes.

Tizenhárom éves koromban, 1996-ban a Fogócska Sportegyesületben kezdtem el úszni, Mentes Éva volt a tornatanárom, azóta is ő az edzőm. Sok szabad időm nem volt a tanulás és az edzések mellett, minden reggel és délután keményen edzettem. Nagy versenyekre készülvén nehezen tudom összeegyeztetni a sportot és a tanulást, így mint magántanuló vizsgáztam le negyedévenként.

Az értelmi fogyatékos sportolók között első nemzetközi versenyem Grazban volt, ahol rögtön egy arany- és három ezüstérmet nyertem. Sportolói pályafutásom Európa- és világbajnokságokon át vezetett a sydneyi paralimpiáig. Az 1999-es vb-n aranyérmet nyertünk a négyszer ötvenméteres vegyes váltóval, bronzérmes lettem száz méter háton és a négyszer százméteres gyorsváltóban. Az Európa-bajnokságon ugyancsak első lett a vegyes váltó, második a gyorsváltó, a 100 m hátúszásban pedig harmadik helyen végeztem.

Sydneyben hét számban is indultam, talán kicsit túlzásba is vittük, mert az egyéni számokban csak helyezéseket értem el. A vegyes váltóban viszont sikerült az aranyérem, s mint a váltó első embere, hátúszásban világcsúcsot úsztam! Csodálatos érzés volt, kimondhatatlanul boldog voltam, amikor a többiekkel együtt örültünk a sikernek. Felálltunk a dobogó tetejére, felhúzták a magyar zászlót, és mi elérzékenyültünk. A kint élő magyarokkal sokszor találkoztunk. Nekik is megmutattam a kabala úszószemüvegemet, amit szüleimtől kaptam a paralimpia előtt.

Az országos bajnokságokon kapott érmeket dobozban tárolom, a mintegy ötven darab nemzetközi, világ- és Európa-bajnoki érmet, a paralimpiai aranyat pedig vitrinben.



Oláh József, atléta

Az ugrófenomén már utódait pátyolgatja

1984-ben New Yorkban magasugrásban aranyérmes, 1976-ban Torontóban 100 m síkfutásban bronzérmes.

A torontói olimpián, 1976-ban a látássérültek között megszereztem az első magyar paralimpiai érmet, 100 méteren harmadik lettem. A nagy örömöt gyorsan lehűtötték, éjfélkor megleptek bennünket a nagykövetségtől, s kihirdették az ukázt: Másnap irány haza! Közbeszólt a politika.

Gyors voltam, de elsősorban az ugrószámokat kedveltem. Távolban 640 centiméter volt az egyéni csúcsom, magasugrásban 185 cm-rel nyertem a New York-i paralimpián, hármasugrásban pedig 12,99 méterig jutottam 1991-ben, amikor Eb-bronzot szereztem. Sportolói pályafutásom huszonhárom éve alatt rengeteg érmet gyűjtöttem, külön színfolt köztük az az Európa-bajnoki arany, amelyet beugróként a vakok torballcsapatával nyertem.

Távolugrásban szinte verhetetlen voltam Európában, de a világbajnokságokon csak az ezüstig jutottam. Az 1984-es paralimpiára három arany megszerzését tűztem ki célul, mert bombaformában voltam az előző versenyeken. Első számomat, a magasugrást már meg is nyertem, de feljebb akartam srófolni eredményemet, és az utolsó ugrásnál meghúzódott a lábam. Ez meg is hiúsította reményeimet, mert két nap múlva a távolugrás első kísérleténél azonnal kiújult a sérülésem.

Az atlétikai csapat gyerekkorunktól kezdve remek közösséget alkotott. Együtt jártunk iskolába, egy intézetben éltünk, együtt ünnepeltük a születés- és névnapokat, együtt jártunk a bulikba. Ez a kitűnő csapatszellem az eredményekben is megmutatkozott, szurkoltunk egymás sikeréért.

Együtt jártuk be a világot, szinte minden évben eljutottunk akkor még csak többnyire a szocialista országokba, Prágába, Varsóba, Drezdába vagy Moszkvába. De azért történelmi nevezetességű emberekkel is találkoztunk, a pápától kezdve Reagan elnökig. Hercegek, polgármesterek ráztak velünk kezet.

Ám a legfontosabb az volt, hogy együtt lehettünk sportbarátainkkal. Azóta is gyakran találkozunk. Jelenleg nem dolgozom, a fiamat kísérem az iskolába és az edzésekre. Ő egészséges, de még csak tízéves. Ügyes gyerek, az edzők szerint lehet belőle valami. Ha ő is akarja, egyszer talán belőle is olimpiai bajnok lesz...



Pálinkás László, úszó

New York: egyszer fenn, egyszer lenn

1984-ben New Yorkban a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes.

A lábam gyermekbénulásos, orvosi javaslatra vittek el szüleim úszni, majd vízilabdázni. Főiskolás éveimet Egerben töltöttem, s a mozgássérültek egyesületének ottani elnöke biztatott, járjak közéjük versenyekre. Első fellépésemen, 1983-ban a Gyulán rendezett országos bajnokságon több bajnoki címet is szereztem, s ott figyelt fel rám Koller István, a válogatott edzője. Innen már egyenes út vezetett New Yorkba, a paralimpiára. Nagy szerencsénk volt, mert bennünket, valószínűleg figyelmetlenségből, kiengedtek, míg az egészségesek nem mehettek Los Angelesbe. New York egyrészt a szárnyaló boldogságot, másrészt meg lelkiismeret-furdalást okozó kellemetlen momentumokat is jelentett számomra. A váltókban úsztam, jól is ment, s megszereztük a vegyes aranyát. A gyorsváltó is nyert, ám éppen az én korai rajtom miatt kizártak bennünket, s odalett az arany. A nagy elszántság, a győzni akarás hebehurgyaságba csapott át, s azóta is bánt, hogy csapattársaimat megfosztottam az újabb diadaltól.

A szöuli olimpián a kétszáz méter vegyesen indultam, s pontszerzőként hatodiknak végeztem. Utána a párizsi világjátékokon részese voltam a gyorsváltó győzelmének, világcsúcsának. Tizenhárom év után, 1991-ben hagytam abba a versenyzést.

A sportnak rengeteg jó barátot köszönhetek, és sokat megismerhettem általa a világból, eljutottam Amerikába és Ázsiába is. Még ma is úszom, hetente háromszor-négyszer lejárok „fogyókúrázni" az uszodába. Versenyzőtársaimmal máig tartjuk a kapcsolatot, sok nagyszerű év emléke köt össze bennünket.



Pásztory Dóra, úszó

A first lady és kabalái

2000-ben Sydneyben a 200 m-es vegyes úszásban aranyérmes, 100 m-es pillangóúszásban bronzérmes, 2004-ben Athénban 200 m-es vegyes úszásban aranyérmes, 100 m pillangóúszásban és 100 m hátúszásban ezüstérmes.

Azért kezdtem el sportolni, hogy a bal kezemet megerősítsem. A sport egészséges fizikumot adott, és olyan emberi tulajdonságokkal vértez fel, amelyek az élet minden területén hasznosak. Kitartásra, céltudatosságra nevel, hiszen mindig egy adott célért kell harcolnom. A toleranciakészség pedig abban segít, hogy beilleszkedjek az emberi közösségekbe, elfogadjam, megértsem mások gondolkodását, szándékait. Ezért hát minden lehetséges alkalmat felhasználok, hogy sorstársaimat meggyőzzem a sport fontosságáról.

Első versenyemen, 1996-ban a korosztályos bajnokságon három aranyérmet nyertem. A válogatottba 1998-ban kerültem be, s a következő évben már ott lehettem Braunschweigben az Európa-bajnokságon, ahol a „szokásos" vegyes arany mellett további érmeket is szereztem. A sport révén fiatalon bejárhattam a fél világot! Ausztráliában, Angliában, Németországban, Argentínában, Svédországban, Szlovákiában és Görögországban is versenyeztem már. Eredményeimben nagyon sok ember munkája, támogatása benne van. Külön kiemelem edzőmet, dr. Petrov Anatolijt, valamint édesanyámat, aki a hátteret teremti meg a sikerekhez. No és a körülöttem élő emberek, a barátaim, úszótársaim!

A kabaláim már csak a ráadást jelentik. Elsősorban a felálló ormányú elefánt, ami ha éppen nem lenne velem, rajzolnék magamnak egyet! A másik egy bűvös szám, a négyes. Mindig arra törekszem, hogy erre a pályára kerüljek, ami persze azt is jelenti, hogy enyém a legjobb idő.

A tíznapos májusi edzőtáborozás során már sikerült feltérképeznem a görög fővárost, s rendkívül szimpatikusnak találtam mediterrán mentalitásukat. Mindenki igyekezett megteremteni a versenyzőknek a tökéletes körülményeket. Három athéni érmem közül nekem mégis a hátúszás ezüstje a legkedvesebb, mert azt csak bemelegítésnek szántam a vegyes előtt. Felszabadultan és teher nélkül úsztam, így kaptam önbizalmat és pluszenergiát, ami kihozta belőlem a maximumot. Kabaláim is tették a dolgukat: az elefánt ott volt a karomra tetoválva és a szurkolótáboromnál, a négyes szám fülbevalóként csillogott rajtam, amint felálltam a négyes számú rajtkockára.



Rácz János, úszó

Az együtt töltött idő nem múlhat el nyomtalanul

2000-ben Sydneyben a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, 100 m mellúszásban bronzérmes.

A beszélgetés edzőjével Mentes Évával történt.

Tiszalökön született 1983-ban. Az értelmi fogyatékosok Fogócska utcai iskolájában, második osztályos korában kezdett el sportolni. Először atletizált, majd röplabdázott. 1995-től kezdett el komolyabban úszni.

Az 1999-es braunschweigi Európa-bajnokságon került be először a válogatottba, és rögtön aranyat szerzett a 4 x 50 méteres vegyes váltó mellúszójaként. Még ugyanabban az évben a világbajnokságon ismételtek, sőt az 50 méteres mellúszásban egyéniben is világbajnok lett. János a sportban találta meg önmagát, az uszoda, a víz a biztonságot jelentette a számára. A családi háttér helyébe az úszóközösség lépett, itt tudott igazán kiteljesedni. Társaival remek közösséget alkottak a váltóban, egymást erősítették, a csapatért dupla erővel küzdöttek.

A medencében és az uszodában volt igazán otthon. Ezért is ért meglepetésként bennünket, hogy Sydney után egyik percről a másikra eltűnt a medence partjáról.



Rácz Gitta, úszó

Van még hely a dicsőségtáblán

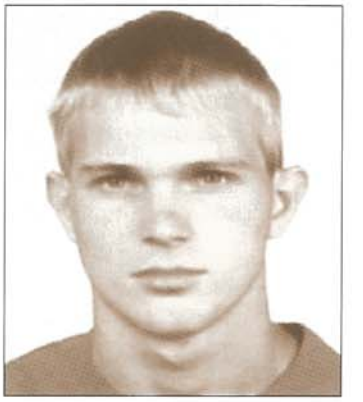
1996-ban Atlantában a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, a 100 m mellúszásban Atlantában és Athénban is bronzérmes.

Nyolcévesen kezdtem el úszni a Mozgásjavító Általános Iskolában. Nagyon sokat köszönhetek Paczulák András edzőnek, mert megszerettette velem ezt a nem könnyű sportágat.

Koller István edző irányításával, első nemzetközi versenyemen 1991-ben, az ifjúsági világbajnokságon 50 mellen aranyérmet, 50 háton ezüstöt szereztem. Ugyanebben az évben a barcelonai Európa-bajnokságon 200 mellen már a felnőttek között voltam bronzérmes. Ezután is íródott tovább a dicsőséglista. A barcelonai paralimpián negyedik lettem 100 mellen. A máltai világbajnokságon 1994-ben két aranyat – vegyes váltó, mell –, 200 méter vegyesen bronzérmet gyűjtöttem be. Atlantára Kállai Katalin készített fel, neki köszönhetem egyéni bronzérmemet és a vegyes váltó aranyát. Nagyszerű érzés volt, hogy összejött az arany. Az 1997-es Európa-bajnokságon két ezüstérem volt a termésem.

A sydneyi paralimpia az emberek nyíltsága, segítőkészsége, a kint élő magyarok túláradó kedvessége miatt volt emlékezetes. Fóris Erika felkészítése után itt egy negyedik és ötödik helyet értem el, hasonlóképpen, mint a következő évi Mar del Plata-i világbajnokságon.

Az utóbbi időkben már nehezen tudom összeegyeztetni a sportot és a munkát, bár munkahelyemen kollégáim rendkívül megértőek. A sport révén sok olyan ember ismeretségére tehettem szert, akire bármikor számíthatok. Sporttrófeáimat dicsőségtáblán helyeztem el, s Atlanta után nyolc évvel, Athénban is sikerült számukat gyarapítanom. Mindenesetre van még hely a tablón…



Sánta Krisztián, úszó

Összeguberált éremrengeteg

2000-ben Sydneyben a 100 m-es hátúszásban és a 4x50 m vegyes váltóban aranyérmes, az 50 és a 100 m gyorsúszásban és az 50 m pillangóúszásban ezüstérmes, a 200 m vegyes úszásban bronzérmes.

1995 decemberében kezdtem el úszni az értelmi fogyatékosok sportegyesületében, Mentes Éva klubjában, a Fogócska SE-ben. A következő év októberében egy országos versenyen már első lettem. Először 1996-ban vittek el külföldre. Nem szeretnék nagyképű lenni, de már az első versenyeken kezdtem gyűjteni az érmeket. Több mint húszszoros Európa-bajnok és világbajnok vagyok. A sport révén jártam Spanyolországban, Angliában, Németországban, Új-Zélandon, Ausztráliában és Argentínában is.

Sydney előtt naponta ingáztam a konditerem és az uszoda között, és az iskolában magántanuló lettem. Sydney csodálatos város, de a legszebb akkor volt, amikor játszották a Himnuszt. A szívem gyorsabban dobogott, s ezt a furcsa érzést is a sportnak köszönhetem. Azt nem lehet elmondani, mennyire szeretem az úszást, csak a legnagyobb ellenfeleimtől tartok, mégpedig Majer Gábortól, Szedő Tibortól és Fülöp Balázstól. A külföldi versenyzőkkel is jóban vagyunk, sokat bolondozunk, és bár nem ismerjük egymás nyelvét, jól megértjük egymást.

Gyorson, háton, pillangón és váltóban is én, illetve mi tartjuk a világcsúcsot. Kabala pandamacimat mindig magammal viszem külföldre, persze nem azért, hogy előre igyak a medve bőrére! Nagy becsben tartom kisóvodás korom óta. Akkoriban a kukából guberáltam.



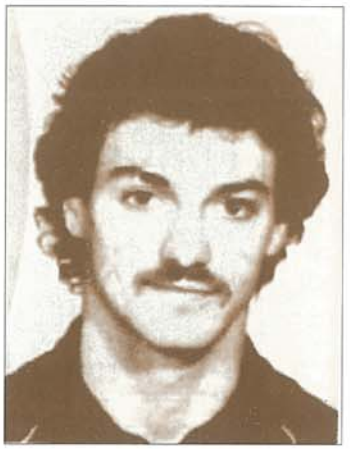
†Sasváriné Paulik Ilona, asztaliteniszező (1954–1999)

Pólika nagyon korán távozott

1992-ben Barcelonában egyéniben bronzérmes, csapatban ezüstérmes. 1996-ban Atlantában egyéniben aranyérmes.

A kerekesszékes asztaliteniszező hölgy 1992-ben Barcelonában csapatban ezüstérmes, egyéniben pedig bronzérmes lett. Atlantában 1996-ban, világhírű ellenfelek legyőzése után hódította el az egyéni elsőséget. Az 1999-ben elhunyt sportolóról az egykori edzőpartner, Pusztafi László mesélt.

A Halassy Olivér Sport Clubban 1978-ban ismerkedtünk meg, mivel akkoriban a feleségemmel oda jártunk asztalitenisz-edzésre. Később, 1983-ban Ilona is a pesthidegkúti lakótelepre költözött, és szomszédok lettünk. Nagyon sokat játszottunk a hivatalos edzéseken túl a lakásunkban, ahol a nappali szobában is pingpongasztalt állítattunk fel. A cégtől, ahol Pólika dolgozott, minden támogatást megkapott, így 1988-ban megkezdhette a paralimpiára való tudatos felkészülését. Nagyon bízott és hitt edzőjében, Apor Györgyben. Mindig nagyon sokat jelentett neki a csapat, hiszen feleségemmel, Judittal egyben nagyon jó barátnők is voltak. Igazi versenyzőtípus volt, csak az edzésben és a kitartó munkában hitt. Nagyon szorgalmas volt, emellett hihetetlen játékintelligenciával rendelkezett. Nehezen viselte a „labdaéhséget", amikor szabadideje volt, azonnal ütőt fogott és gyakorolt. A három-négy órás mérkőzéseken végig képes volt koncentrálni. Ez a koncentrációs képessége az első paralimpiáján, 1992-ben hagyta el, pedig már akkor kategóriájában a legjobb volt a világon. Az egyéni versenyek során nem az ellenfele verte őt meg a döntőbe kerülésért való küzdelemben, hanem a 38 fokos láz, amit napokig magában hordott és a sportpályafutásának legfontosabb pillanatában tört rá elemi erővel. Barcelona után nagyon el volt keseredve, abba is akarta hagyni a versenyszerű játékot. Edzője egyszerre hagyta abba az egyesületi és a szövetség kapitányi munkát. Az elszalasztott bajnoki cím megszerzésének vágya csak lassan erősödött meg benne újra. Barátai, sporttársai segítségével, de már hivatalos edző nélkül ismét megkezdte a felkészülést a 1996. évi játékokra. Egyedül, a már megszokott csapattárs nélkül is sikerült bizonyítania, hogy ő a legjobb a világon. Az 1996-os paralimpiai sikert követően megbetegedett, és a fizikailag szívósnak látszó szervezete 1999-ben megadta magát.



Stettner Ferenc, úszó

Az aranyműves rendhagyó értékrendje

1984-ben New Yorkban a 100 m-es hátúszásban aranyérmes, a 4x50 m vegyes váltóban aranyérmes, a 200 m vegyes úszásban ezüstérmes.

Tizenkét éven át az „épek" között vízilabdáztam az Újpesti Dózsában, s közben 1979-től bekapcsolódtam a mozgássérültek versenyeibe is. Több sikeres hazai és külföldi szereplésem után 1984-ben is biztatóan indult az év, egészen nagy időket produkáltam az edzéseken, s ez már előre vetítette a két paralimpiai aranyérmemet. A New York-i Fáklya Játékok egyébként is életem talán legnagyobb élményeként marad meg bennem. A sport volt a mindenem, általa kaptam önbizalmat, sikereket, barátokat. No és először jártam a tengerentúlon, először ültem repülőn, és rögtön olyan lenyűgözően monumentális világvárossal ismerkedhettem meg, mint New York.

A paralimpiai sikert követően a párizsi világbajnokságon is megszereztem ugyanennek a két számnak az aranyát, majd a következő évben abbahagytam a versenyzést. Mint az együttes tagja, büszke vagyok ülőröplabda-csapatunk Pécsett szerzett világbajnoki ezüstjére is.

Immár több mint tizenöt éve Németországban élek. Érmeim számát sem kilóra, sem darabra nem tudnám megbecsülni, ám mivel aranyművesként dolgozom, bármikor megállapíthatnám valós értéküket. Csakhogy tényleg a valós értéküket kapnám-e meg? Mert amit azok nekem jelentenek, az nem fejezhető ki pénzben.



Szabó Tibor, atléta

Tartalékból főszereplő

1984-ben New Yorkban súlylökésben aranyérmes, diszkoszvetésben és gerelyhajításban ezüstérmes.

Egerben kezdtem el sportolni 1970 körül. Minden sportágat kipróbáltam, de igazából az ülőröplabda és az atlétika tetszett. Fizikai adottságaim elsősorban az atlétikára predesztináltak. Galambos Sándor irányításával kezdődött el számomra a munka. Egyre javuló eredményeim aztán arra késztettek, hogy célokat tűzzek ki magam elé. Megnyertem az országos bajnokságot, a hazai kupákat is. A súlylökés volt a fő erősségem, továbbá diszkoszvetésben hoztam nagyon sok érmet. Ülőröplabdában az első időkben sajnos örökös harmadik volt a csapatunk, de onnan is szép lassan egyre többen kerültünk be a válogatottba. Másfél évvel a paralimpia előtt már ismertük az utazáshoz szükséges szinteredményeket.

Közeledett a New York-i paralimpia, azzal kecsegtettek, hogy valószínűleg én is mehetek, ha elérem a paralimpiai utazáshoz szükséges szintet. A mozgássérülteknél ez igen magas volt, csak azok utazhattak, akik várhatóan érmet hoznak haza. Fél évvel az utazás előtt, a felkészülési versenyek egyikén sikerült elérnem a szintet, de hiába dobtam meg, a felmérő nem volt hivatalos. A legutolsó alkalomkor, egy balatoni edzőtáborozáson, öt centiméterrel maradtam el az utazási szinttől. Szerencsére a vezetők addigi eredményeim alapján mégis beválogattak. New Yorkban aztán a tartalékból főszereplővé léptem elő. Nálam boldogabb ember nemigen volt akkor. Én sem számítottam rá, hogy aranyérmet nyerek, méghozzá az első napokban!

New Yorkban csak tátottuk a szánkat, ott minden monumentális volt. Megdöbbentem az óriási repülőtér, a hatalmas felhőkarcolók láttán. Meglepődtem az emberek mentalitásán is, ami ma már nem lenne olyan furcsa, mert mi is kezdünk hasonlítani hozzájuk. Amikor a paralimpiai faluból bementünk a stadionba a megnyitóünnepségre, nem sejtettük, hogy ott is lesznek szurkolóink. Én vittem a magyar zászlót, s mindenki libabőrös lett azt látván, hogy a szurkolók fele a lelátón is magyar zászlót lengetett. Megemeltem a lobogót, és zúgni kezdett a „Hajrá magyarok!" Kevés ember élhet át ilyen csodát!



Szedő Tibor, úszó

Tartás, összerendezettség – úszás

2000-ben Sydneyben a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, az 50 m pillangóúszásban bronzérmes.

Nagyon szétszórt gyerek voltam, s ötévesen a BVSC-ben az anyukám biztatására kezdtem el úszni, aki jó úszó volt. Az úszás tartást adott és összerendezett, amire nagyon büszke vagyok. Tizenöt éves koromban, az 1997-es spanyolországi Európa-bajnokságon az értelmi fogyatékosok között két ezüstérmet szereztem a váltókban, pillangóúszásban pedig bronzérmet nyertem. Két év múlva a braunschweigi Eb-n is jól szerepeltem, 50 m pillangóban első lettem, váltóban egy aranyat és egy ezüstöt nyertünk. Ugyanebben az évben a csehországi világbajnokságon a váltókban elért egy arany- és egy bronzérem mellett 50 pillangóban második lettem. Ezekkel az eredményekkel jutottam ki a paralimpiára.

Sydneyben, már a repülőtéren nagyon sok magyar fogadott bennünket, s végig ott segítettek, drukkoltak a versenyeken. Még most is megmelengeti a szívemet, ha visszagondolok a váltóaranyra és az 50 m pillangós bronzérmemre. Szavakban ezt az érzést nem is lehet megfogalmazni.

Sajnos az athéni paralimpián nem indulhattunk a spanyol kosárlabdások csalása miatt.

Sokfelé jártam a világban. Spanyolországban, Németországban, Csehországban, Ausztráliában, Argentínában, Lengyelországban, Angliában is indultam nagy nemzetközi versenyeken. A szezon idején heti tíz edzés van, naponta kétszer két óra. Tíz-tizenkétezer métert teszek meg a XI. kerületi Nyéki Imre uszodában. Alig várom már, hogy újra aranysárgára festhessem a hajamat, mert az valami nagy világverseny közelségét jelenti.



Szekeres Pál, vívó-sportdiplomata

Sportolóként: **1992-ben Barcelonában tőrvívás egyéniben aranyérmes, 1996-ban Atlantában tőr egyéniben és kard egyéniben aranyérmes, 2000-ben Sydneyben tőr egyéniben bronzérmes, 2004-ben Athénban kard egyéniben bronzérmes. 1988-ban a szöuli olimpián az „épek" között tőr csapatban bronzérmes.**

Sportvezetőként: **Az Ifjúsági és Sportminisztérium, majd a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium (GYISM) fogyatékosok sportjáért felelős helyettes államtitkára, fogyatékosügyi miniszteri biztos (1999–2003)**

A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS) alelnöke (1992–1998)

A Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB) alelnöke (1999–2000)

A Nemzetközi Kerekesszékes Vívószövetség elnökségi tagja (1996–2000)

Az Európai Paralimpiai Bizottság végrehajtó bizottságának tagja (2000–)

A fogyatékosok sportja kétféle nézetből

Az 1991-es budapesti vb előtt történt a balesetem, de nem hagytam abba a vívást, s még az év végén megnyertem a kerekeszékes vívók Európa-bajnokságát. Hamarosan rájöttem, hogy taktikai és technikai megoldásaiban a kerekesszékben is ugyanolyan teljes értékű a vívás, küzdeni tudás, bátorság kell hozzá, csak a távolság más. Eközben idehaza még egyáltalán nem volt kerekesszékes vívás! Nekiálltunk néhányan a szervezésnek, s számos olyan embert sikerült megnyernünk, akivel megvalósítható volt az a sikertörténet, hogy ma a vívás a legeredményesebb sportága a magyar paralimpiai mozgalomnak.

Tagja lettem az MMS elnökségének, 1992-ben, a barcelonai paralimpia után pedig megválasztottak alelnöknek. Deutsch Tamás 1998 végén kért fel, hogy legyek helyettes államtitkára. Amikor bekerültem a minisztériumba, lemondtam, az MMS alelnöki posztjáról, majd a 2000. évi sporttörvény az MPB-alelnöki funkciómat is összeférhetetlenné tette. A fogyatékosok sportjáért felelős helyettes államtitkárként a paralimpiai mozgalomért, a speciális olimpiáért, a siketek és a szervátültetettek sportjáért, a szabadidősportért, a diáksportért és a versenysportért feleltem. Ki kell emelni a szakemberképzés elindítását és a diákolimpiai versenyrendszert, utóbbiban évente hatezer gyerek százötven sporteseményét támogatta normatív módon a minisztérium. Ez a tevékenység alakult át, illetve szélesedett ki a helyettes államtitkári beosztásom megtartása mellett a fogyatékosügyi miniszteri biztossá történt kinevezésemkor. Készül egy fogyatékosügyi if-

júsági koncepció is. Ezenkívül két PHARE-programért felelek, az akadálymentesítésért és a képzési programért. Az esélyegyenlőség témakörén belül az oktatás, a szakemberképzés, a foglalkoztatás témaköréé a jövő.

Felelős hivatali beosztásaim mellett az aktív sporttevékenységemben is a maximumra törekedtem. 1993-ban már a világranglista élén álltam, s egymást követő öt esztendőben minden Európa- és világbajnokságot megnyertem tőrben és kardban is. Pályafutásom csúcsát az atlantai paralimpia kettős győzelme jelentette. Athénban én voltam az egyetlen olyan sportoló, aki az olimpián és a paralimpián is érmet tudott szerezni.

Az Európai Paralimpiai Bizottság olyan testület, amely a nemzeti paralimpiai bizottságok, a sportági struktúra és a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság között helyezkedik el. Az EPC fejlesztési típusú feladatainak koordinálására választottak meg, a csatlakozó országokban élő fogyatékos sportolók problémáit közvetítem. Az lenne az igazi, ha számos sportdiplomatánk lenne a paralimpiai mozgalomban, ha volna kollektív munka, de erről most nem tudok beszámolni. Néhányan sportági szinten képviselik hazánkat, mint például az Európai Ülőröplabda-szövetségben Szigedi László, a csörgőlabda sportágban Páni Róbert. A sportdiplomácia sokszor, hogy ha jelen vagyunk, talán nem a mi hátrányunkra tévednek a versenyeken. Tizenhárom évi kétirányú tevékenységem tapasztalatai egy másfajta szemléletet és filozófiát alakítottak ki a fogyatékosok sportjáról.

Ezen a területen nem csupán a mozgás élménye, a sportsikerek vagy kudarcok közös megélése köt össze bennünket, hanem állapotunk is. Bevallom, itt is nagyszerű érzés a dobogó legmagasabb fokán állni, ennél csak az lenne jobb, ha olimpiai érmeim birtokában semmiféle bajom nem lenne. Állapotomat persze elviselem és elfogadom, de bárcsak ne lenne szükség paralimpiára! Sportszakmai értelemben és a társadalmi értékek alapján az olimpiai bajnoki cím mindenképpen értékesebb, de ha az emberi teljesítmény hozzáadott értékét is számba vesszük, a mi produkciónknak is van paralel azonos értéke. Mindennapjainkat nehezebben éljük, márpedig ilyen helyzetben csak keveseknek jut eszébe, hogy sportoljon. A paralimpikonok ezt világszínvonalon teszik. Buta ember az, aki az izgalmakat krimiktől, valóságshow-któl várja el, élményeket keresve alkoholhoz, droghoz nyúl. Sportoljon vagy menjen ki egy sportversenyre, és máris előtte zajlik az izgalmas valóság! Beliczay Sándor edzőnek az athéni elődöntőn bekapcsolt a pacemakerje, amikor a női csapat 44-44 után egy tussal verte a franciákat. Ez az igazi horror!

Az athéni vívóteremben gyönyörű élményeket éltünk át, örültünk egymás sikereinek. Izgatottan várjuk, mit hoz a jövő! Nagyon szeretnénk Pekingben is jól szerepelni!

Fűtenek sportdiplomáciai ambíciók, de csakis olyan helyzetben, amikor családi és egzisztenciális dolgaim teljesen rendben vannak. Nagyon sokkal tartozom a vívásnak, soha nem akarok eltávolodni tőle. A kerekesszékes vívásban akkorra tervezek nemzetközi szerepvállalást, ha abbahagyom az aktív versenyzést.



Tauber Zoltán, asztaliteniszező

Az első magyar paralimpiai bajnok

1976-ban Torontóban asztalitenisz egyéniben aranyérmes. A Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa.

A Somogy megyei Felsősegesden, 1934. július 20-án születtem. Hetvenéves vagyok, de még most is rendszeresen versenyzek. Apa nélkül nőttem fel, hároméves korom után elkerültem Kópházára a nagyszüleimhez, és ott nevelkedtem tizenegy éves koromig. 1945-ben ágyúlövedékeket szedtem szét, az ötödik felrobbant a kezeim között, s leszakította mindkét kézfejemet. Odajött hozzám egy orosz katona, homlokomhoz tette a stukkerét. Aztán mégis feltettek egy orosz vonatra, s bevittek Sopronba, a katonai kórházukba. Megoperáltak, majd felkerültem Budapestre, a Nyomorék Gyermekek Állami Kórházába és Otthonába (a mai mozgásjavító iskolába). Ott láttam életemben először asztaliteniszezést. Elkezdtem játszogatni, és nagyon hamar bekerültem a budapesti úttörő-válogatottba, az épek közé.

Az első megmérettetésemen, Székesfehérvárott mindenki az én asztalom mellé állt, mert ilyet még nem látott a világ, hogy kéz nélkül pingpongozik valaki. Megnyertem a versenyt. Aztán sorra győztem a kerületi és országos versenyeken.

Első világbajnokságomon, ahol sorstársaim voltak az ellenfelek, 1975-ben St.-Étienneben a döntőben nyerni tudtam. Egy évre rá a torontói paralimpiára is kijutottam, s a döntőben visszavághattam Hake Petersonnak, akinek a bal keze teljesen ép volt, de az én kategóriámba tartozott, és egy hónappal Toronto előtt Norrköpingben megvert 2-1-re. Fejfej mellett haladtunk, ő szervált: 5-0 a javára, én szerváltam: 5-5. A mindent eldöntő játszmát 31-29-re nyertem, éjfélre megvolt a paralimpiai aranyérem.

A győzelem után odajött a nagykövet úr, és azt mondta, hogy Dél-Afrikában verik a feketéket, emiatt bojkottáljuk a paralimpiát, visszalépünk a további küzdelmektől. A díjátadás után az aranyérmet elrejtettem a zoknimba, hogy ha visszakérnék, azt mondhassam, elvesztettem. Így hoztam haza a medált, amit még ma is megkönnyezek, ha előveszem. Mindent összevetve, mozgalmas volt ez a hetven év.

Tele van a lakásom érmekkel. Mint hadirokkant néhány éve megkerestem a taszári amerikai bázis parancsnokát, hogy szeretnénk egy barátságos pingpongmeccset játszani pilótáikkal. Mivel a katonák unatkoztak, kaptak az alkalmon, de arra nem számítottak, hogy 15-1-re megverjük őket. Már nyugdíjas vagyok, de nem tudok otthon ülni. A sport számomra egy életen át tartó szerelem, nem lehet abbahagyni.

Tory György, úszó



A mostohagyerek öntudatra ébred

1984-ben New Yorkban a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, 100 m gyorsúszásban ezüstérmes, 200 m vegyes úszásban bronzérmes, 1988-ban Szöulban 100 m gyorsúszásban ezüstérmes. A Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa.

A Vasasban vízilabdáztam, az épek között a felnőtt válogatottságig vittem, a Faragó és Csapó nevével fémjelzett csapatban szerepeltem. Örökös magyar bajnok vagyok. Egyszer a mozgássérültsport nagy alakja, Koller István megkeresett, erősítsem úszóválogatottjukat. Ha nem vagyok részese, el sem hiszem, milyen teljes életet élnek mozgássérült társaim az úszás, a sport által!

Bár a New York-i volt a legsikeresebb, a szöuli paralimpiára emlékszem vissza a legszívesebben. Fantasztikus volt! Amikor a megnyitóünnepségen bevonultunk, százezer ember ünnepelt bennünket, s ugyanazt a gálaműsort ismételték meg, mint a „nagy" olimpián. A mozgássérült sport Magyarországon még csak megtűrt rossz volt, s ott, a stadion katlanában fedeztem fel, hogy az mást is jelenthet. Ott ismertük meg a külföldi sportolók díjazási rendszerét, anyagi támogatásukat, anyagi elismerésüket. Szabadidőnkben az ázsiai kultúra élménye fogott meg.

Szöulban csökkentlátók és vakok masszíroztak bennünket. Szenzációs kezük volt, testi hiányosságukat egy más területen tudták kompenzálni. Szöuli ezüstérmem előtt az orvosi vizsgálaton kizárták a talán legjobb magyar úszót, Jeszenszky Attilát, mondván, „nem elég sérült". Akkor már érte is, dacból úsztunk, hogy csak azért is megmutassuk a világnak!

A paralimpiai érmeket ma is féltve őrzöm vitrinemben. A sport révén bejártam a fél világot, kitartásra nevelt, belém ültette a győzni akarás szándékát. Kiváló edzőim voltak, jól éreztem magam a vidám baráti társaságban, nagyon sok emberséget és szeretetet kaptam.



Tóth András dr., úszó

A siker alapja a felkészülés

1984-ben New Yorkban, az 50 m-es hátúszásban aranyérmes, 1988-ban Szöulban az 50 m-es hátúszás bronzérmese. A Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa.

Már gyermekkoromban is tudatosan sportoltam, mégpedig olyan meggondolásból, hogy fizikailag jó állapotba kerüljek, és az élet egyéb területein is meg tudjam állni a helyemet. Az élet úgy hozta, hogy ez sporttá, versenysporttá alakult. Az egészségesek között kezdtem el rendszeresen sportolni mint vízilabdázó.

Koller István volt az edzőm. Ilyen alapokkal indultam a mozgáskorlátozottak versenyein. A hetvenes-nyolcvanas években kijutottunk külföldre is, ami akkor rengeteget jelentett, mert erre kevés embernek volt lehetősége. Szép helyeket láthattunk, megnyílt a világ a szemünk előtt. Többnyire vonattal vagy az egyesület agyonhasznált Ikarusz buszával utaztunk, dupla méretű benzintankkal. Anélkül, hogy komoly támogatást kaptunk volna, minden évben eljutottunk Stuttgartba, a nagy európai versenyre. A szállás és a hazaút ingyen volt, mert vendégül láttak bennünket, és teletankolták a buszt is. Sok mindenről le kellett mondanom, mégis örömmel tettem, ez volt az életem.

A sport és a tanulás kiegészítette egymást. Most a gyermekeimnek mondom a vizsgaidőszakban: „Menjetek le egy negyedórát úszni, mert az feldob, felfrissít!" Én is rendszeresen járok uszodába. Bizonyítani sokféle területen lehet, nem csak a sportban. Egyébként elég ideges típus vagyok, úgyhogy mindig nehezen éltem meg a nagy nemzetközi csatákat, sikereket. Akkor és most is természetesnek tűnik, hogy ha az ember vállal egy feladatot, igyekszik annak minél jobban eleget tenni. Megerőltető edzések, sok munka előzte meg a versenyeket. Mindig az első hely volt a cél. Aztán vagy sikerült, vagy nem, de magától értetődő volt, hogy a felkészülés a siker alapja.

Szöul után a versenyszerű sportolást végleg abbahagytam. Ma is tartom a kapcsolatot a mozgáskorlátozott sportolókkal, időnként találkozunk, de aktívan nem veszek részt a munkájukban, mivel foglalkozásom is teljes embert igényel. Most más területen igyekszem bizonyítani.



Vereczkei Zsolt, úszó

A hátúszókirály négy paralimpiája

1992-ben Barcelonában 50 m hátúszásban aranyérmes, 1996-ban Atlantában 50 m hátúszásban aranyérmes, 2000-ben Sydneyben 50 m hátúszásban aranyérmes, 2004-ben Athénban 50 m hátúszásban bronzérmes.

Sokszoros világcsúcstartó, Európa-bajnok, kétszeres világbajnok.

Nem adják ingyen, hogy immár tizenhárom éven át tartom helyemet a világ legjobbjai között. A siker ára napi öt és fél, hat kilométer úszás a hajnali, esti edzéseken. Egy-egy nagy verseny közeledvén, meg is dupláztam az adagot. Edzőm, Pass Ferenc az egészségesekkel együtt készített fel, reggel hatra mentem edzésre, nyolc órakor már a munkahelyemen voltam, majd pihenés után este hatkor ismét az uszodába indultam.

Rengeteget köszönhetek a családomnak, bajai egyesületemnek, a város vezetőinek. Az ő támogatásuk, szeretetteljes figyelmük, bátorításuk végigkísért a másfél évtizeden át, pluszerőt adott a nagy versenyeken. Eddig mindhárom paralimpiai bajnoki címemet világcsúccsal szereztem meg, de a parasport páratlan fejlődése közepette mind erősebb a konkurencia. Számtalan világversenyen vagyok már túl, és általában a maximumot sikerül kihozni magamból, ám olykor már az sem elég a győzelemhez. Már jóval az athéni játékok előtt kitűztem magam elé a célt: dobogóra akarok kerülni! Nos, sikerült! Izgalmas, feszült volt a döntő, a benyúlás döntött. Elégedett voltam a teljesítményemmel, pedig alig-alig aludtam valamit az előző éjszaka. Jólesett, hogy a ráérő paralimpiai csapattagok kijöttek szurkolni, s ott voltak a nézőtéren családtagjaim, barátaim is. Nekem és nekik is nagy örömöt hozott, hogy negyedik paralimpiámon is felkapaszkodtam a dobogóra.

A hazaút is emlékezetes marad, a repülőgépen pezsgővel köszöntötték a csapatot, és gratulált az eredményemhez Göncz Kinga esélyegyenlőségi miniszter asszony. Kimerítő esztendő volt a 2004-es, nagyon elfáradtam. A folytatásról még korai beszélni…



Zámbó Diána, úszó

Csúcsdöntéshez jár a „doktori"

1996-ban Atlantában a 4x50 m-es vegyes váltóban aranyérmes, 1992-ben Barcelonában 50 m pillangóúszásban bronzérmes.

A Mozgásjavító Általános Iskolába jártam, mivel születésem óta mozgássérült vagyok, és ott, az iskola uszodájában tanítottak meg úszni. Harmadik osztályos koromban egy iskolák közötti gyermekversenyen harmadik helyezést értem el, s ez nagy lökést adott. Tizenhárom évesen, 1991-ben voltam először válogatott. Jafcsák Péter foglalkozott velem 1992-ig, majd a Halassy Olivér Sportklubban először Koller István volt az edzőm, utána pedig Veszprémben Gyenge Zsigmond, aki sajnos az athéni felkészülés félidejében, hirtelen meghalt. Nemrégen Tatabányára költöztem.

Az 1991-es barcelonai Európa-bajnokságon egy ötödik és egy hatodik helyet értem el. Rá egy évre pillangón is egészen jó időt úsztam, már februárban elértem a paralimpiai szintidőt. A többi úszásnemben is jelentősen javultam, így bekerültem az 1992. évi barcelonai válogatottba. Tizennégy évesen csodálatos élmény volt. Utazás előtt nem gondoltam rá, hogy érmes leszek, csak titokban mertem álmodozni, hogy milyen jó is lenne!

Barcelonában az 50 méteres pillangóúszásban harmadik lettem, nagyon boldog voltam. Atlantában tovább fényesedett az érem. Váltóban aranyérmesek lettünk, paralimpiai csúccsal! El sem tudom mondani örömünket! Sydneyben sajnos nem sikerült érmet szereznem. A nemzetközi mezőny egyre jobban fejlődött, igaz, én is, az egyéni legjobb eredményeimet alaposan megjavítottam, de azzal is csak a hatodik helyet értem el. Az 2004. évi athéni paralimpiára is – a kényszerű edzőváltást leszámítva – nagyon jól felkészültem, és az 50 méteres pillangón, mindösszesze 0.62 század másodperccel maradtam le a dobogóról.

Beutaztam a világot.

Van egy nagy becsben tartott, rikító sárga törülközőm, amit még 1996-ban vettem. Megnyertük a paralimpiát, azóta magammal viszem minden versenyemre.

Napi két edzés mellett egyetemre járok. Három éve tanári diplomát szereztem informatikából, most pedig a veszprémi egyetemen fizikai kémiából szeretnék doktorálni.

Paralimpiai arcképcsarnok – Ezüstérmesek



Czut Gábor, atléta

Ki a legény a gáton?

1984-ben New Yorkban gerelyhajításban ezüstérmes.

Még gyermekkoromban, 1967-ben kezdtem el atletizálni. A dobószámok álltak hozzám a legközelebb, a diszkosz, a gerely és a súly. Az artistaképző iskolai Aszalós Karcsi bácsi volt az első edzőm a vakok Wesselényi Miklós sportkörében. Az 1968-as moszkvai spartakiadon voltam először válogatott, s nyertem gerelyben.

A magyarok első paralimpiájára, 1976-ban Torontóba tizenöten utaztunk ki. Oláh Jóskával mi képviseltük a vakokat. Ő bronzérmet nyert, és éppen az én versenyem napja következett, amikor hazarendeltek bennünket. A következő paralimpia kimaradt számunkra, New Yorkba viszont 1984-ben már népes csapattal mentünk. Mindenképpen számítottam jó szereplésemre, hiszen Európában gerelyhajításban minden versenyemet megnyertem, kivéve a bulgáriai spartakiadot. Csupán egy finn dobó tudott egyszer legyőzni.

Az utazások jelentették számomra a legnagyobb élményt, saját lehetőségeim azokat sohasem engedték volna meg. Jó néhány országot megismertem, repülőgépen utaztam, tengerekben fürödtem. Ezeket mind a sporttól kaptam, no meg a sok-sok barátot, emberi közösséget. Azóta is ők jelentik a társaságomat. Néhány éve mi, öreg látássérült atléták tekecsapatot alakítottunk, s nagyokat játszunk szombatonként. Néha elindulunk az öregfiúk atlétikai versenyein is, hadd lássák a fiatalok, mi az igazi virtus.



Dani Gyöngyi, vívó

Győztes tus a sors ellen

2004-ben Athénban tőr egyéniben, valamint párbajtőrcsapatban és tőrcsapatban egyaránt ezüstérmes.

Hat évvel ezelőtt kezdtem el vívni az Újpestben Felletár György irányításával. Szekeres Pál vitt le a vívóterembe egy kosárlabda-mérkőzést követően. Gerincsérült vagyok. A sors valamit elvett tőlem, s úgy éreztem, bizonyítanom kell. Nem is annyira másoknak, inkább saját magamnak. A sport iránti vágy fokozottan megvolt bennem, valamiben a legjobbnak lenni, kimagasló produkcióval megmutatni magamat. Számomra a vívás, illetve a sport a mozgás öröme mellett a győzni akarást és a teljesítményt jelenti.

Kezdetben a vívás meglehetősen monoton, csak a párnát szurkáljuk vagy éppen az edzőnk hasát. De ezen az időszakon túl kell esni, mert aztán jön az igazi élvezet, bekötnek a gépbe, és vívhatunk egymás ellen. A budapesti világkupán indultam először válogatottként, majd Varsóban, az Európa-bajnokságon szerepeltem, és ott értem el első sikeremet a csapatban. Az utóbbi két évben minden világkupáról éremmel jöttem haza, ráadásul mindkét fegyvernemben. A madridi világkupán aztán tőrben az arany is összejött.

Athénba úgy mentem ki, hogy dobogót, érmeket szeretnék. Tőr egyéniben úgy végeztem csoportelsőként, hogy mindössze négy tust kaptam. A döntőig is gond nélkül eljutottam, ahol madridi legyőzöttemmel találkoztam. Jogosan bíztam hát a sikerben, ám a hongkongi lány ott higgadtabb volt. Engem valahogy „megfogott" a fantasztikusan feszült légkör, a zsúfolt arénában tomboló nézősereg, köztük nagyon sok magyar drukker.

A csapatsikerekből minden lány egyaránt kivette a részét, s a közös boldogság talán még felemelőbb volt, mint saját egyéni örömöm. Nagyszerű érzés, hogy az első paralimpiámról három ezüstéremmel térhettem haza! Hálás vagyok a családomnak és férjemnek a kifogástalan háttér megteremtéséért, a vívótudást pedig, ami a kezemben és a fejemben van, Felletár Györgynek, valamint jelenlegi edzőimnek, Feczer Viktornak és Tóth Andrásnak köszönhetem. Én viszont megígérhetem, hogy a jövőben még keményebben készülök, s mindent alárendelek céljaim elérésének.



Jurák Andrea, vívó

Csapatoroszlánok ha küzdenek

2004-ben Athénban párbajtőr- és tőrcsapatban ezüstérmes. Miután a térdemben lévő daganatot kioperálták, művégtagot kaptam. Vívni 1991-ben kezdtem el az UTE-ban Feletár György edző kezei alatt. A válogatottba 2001-ben, a sydneyi paralimpia után kerültem be.

A budapesti világbajnokságon párbajtőrben szerzett bronzérmemmel sikerült letennem először a nemzetközi páston a névjegyem. A párizsi Európa-bajnokságon párbajtőr- és tőrcsapatban is első helyen végeztünk.

Athén előtt nagyon jól felépített, egy hónapos edzőtáborban vehettünk részt. Délelőtt és délután is vívtunk, csupa általam nagyon tisztelt válogatott is leült velünk szembe, edzőpartnernek. Az athéni paralimpia lenyűgöző benyomást tett rám, szinte teljesen más világot jelentett előző élményeimmel összevetve.

Az egyéni számokban sajnos nem sok esélyem volt, kapkodtam, minden csörtémet hamar be akartam fejezni. Csapataink viszont mindkét fegyvernemben egymást segítve, kiegyensúlyozva remekeltek.

Most is sok új barátra tettem szert, s a versenyzés nyújtotta élmények mellett ez is a sport hozadéka. A munkatársaim végigszurkolták a paralimpiát, rengeteg sms-t kaptam tőlük. Sokat segített a mindannyiunknál lévő szőrmeoroszlán.

Nem csoda, hogy csapatunk oroszlánként küzdött.



Király Józsefné, atléta

Játékból az ezüsttrojkáig

1984-ben New Yorkban súlylökésben, gerelyhajításban és diszkoszvetésben ezüstérmes.

Csak játékból, szórakozásképpen kezdtem el sportolni férjem révén, aki az egri egyesület szervezője volt. Tehát én is igazoltam azt a kitételt, hogy a tömegsport a versenysport bázisa. Együtt jártunk a versenyekre, egyre javultak az eredményeim, amíg csak el nem jutottam a válogatottságig, lengyel és csehszlovák nemzetközi versenyekig, majd az 1984. évi paralimpiáig.

Micsoda élmény volt! Először ültem repülőgépen, először mehettem Nyugatra, képviselhettem hazámat. New Yorkban a VIP-folyosón vonultunk ki, megtermett motoros rendőrök vezettek át a városon, leállították a forgalmat, így értünk a paralimpiai faluba. A megnyitón maga Reagan elnök is megjelent. A szocialista országok közül csak mi voltunk ott, és amikor bevonultunk a stadionba, a kinn élő magyarok felállva tapsoltak, s meglengették transzparenseiket: „Isten hozta a magyarokat!" Valami álomvilágban éreztem magamat.

Az ott elért eredményeimet nem kellene magyaráznom, hiszen a három ezüstérem önmagáért beszél. Mégis maradt bennem tüske, mert a súlylökésben engem illetett volna meg az aranyérem. Én voltam az első dobó, és bár mindenki látta, hogy az enyém volt a legnagyobb dobás, a távolságmérők rosszul helyezkedtek, mert nem voltak felkészülve rá, hogy hat méter húsz centiméterre repül a négykilós súly. Ráadásul a yardot is rosszul számították át centiméterre.

Egyik paralimpiai érmemet az Egri Sportmúzeumnak, a másikat az edzőmnek, Galambos Sándornak ajándékoztam, a harmadik pedig a lányom érmeivel együtt a vitrinben foglal helyet.



Kovács Ervin, úszó

Örök barátságban

2000-ben Sydneyben az 50 m-es pillangóúszásban, a 100 m mellúszásban és az 50 m gyorsúszásban egyaránt bronzérmes, 2004-ben Athénban 50 m hátúszásban, 50 m pillangóúszásban és 200 m vegyes úszásban ezüstérmes.

Kilencévesen, 1987-ben kezdtem el úszni Pécsett Tari Imre edzőnél. Négy évre rá a stockholmi Európa-bajnokságon három arany-, két ezüst- és egy bronzérmet szereztem. Mind a hat versenyszámomban dobogós lettem, ez először nekem sikerült. Akkor választottak meg először az év sportolójává. Hasonló sorozatot produkáltam tizenegy évvel később az argentínai világbajnokságon, ahol két aranyérmet és négy ezüstöt nyertem, a kétszáz vegyest világcsúccsal. Ezeknek az eredményeknek köszönhetem, hogy másodszor kiérdemeltem a megtisztelő címet, ismét én lettem az év sportolója. Addig szeretnék versenyezni, amíg harmadszor is megválasztanak! Talán az idén is van rá esélyem.

Az athéni a harmadik paralimpiám volt. A görögök kitettek magukért, mindenki kedves, segítőkész volt a környezetünkben. Öt napon át az öt versenyszám fizikálisan és mentálisan is kimerített. Leginkább az 50 méteres hátúszásban szerzett ezüstérmemnek örülök. A szenzációs kínai ellen nem volt esélyem, s az is csupán a jó benyúláson múlott, hogy második vagy negyedik helyezést érek-e el. Nagyon koncentráltam a vegyes úszásra, jól is ment, hiszen megjavítottam saját világcsúcsomat. A döntőben mindent kiadtam magamból, ám a kínai verhetetlen volt, újabb világrekorddal.

Nem tudom, mi fog ezután motiválni. Ám ha meglátom a tengert vagy egy tó vizét – még ha tizenöt fokos is a víz –, valami ellenállhatatlanul vonz hozzá. Az biztos, hogy örök barátságunk ezután is megmarad.



Kovács Győző, asztaliteniszező

Országunk hírnevét öregbítette

1984-ben New Yorkban az asztalitenisz-csapattal ezüstérmes, 1988-ban Szöulban ugyanebben a számban bronzérmes.

Annak idején négy évig futballoztam a Vasasban, de örökletes betegségem miatt állapotom évről évre romlott, egyre rosszabbul jártam. Tizennégy évesen kezdtem el asztaliteniszezni az NB III-ban, az egészségesek között. Balatonfenyvesen nyaraltunk, amikor pingpongozás közben meglátott a mozgássérültek szövetségi kapitánya. Másnap igent mondtam a hívására.

New Yorkból, a Fáklya világjátékokról 1984-ben egy csapatezüstöt hoztunk haza. Négy év múlva Szöulban bronzérmet szereztünk. Sajnos egyéniben csak Európa első nyolc legjobbja közé jutottam, de a csapatversenyen az egyéni első helyezettet is legyőztem. Az ezekhez hasonló eredmények tartottak az élmezőnyben.

A legcsodálatosabb paralimpiám az 1992-es, barcelonai volt. Juan Antonio Samaranch példát mutatott hazájában, felkészült rá minden szempontból. Nemcsak az ellátás, a tengerparti szállás, az utaztatás, az étkezés, a napi lepedő- és ágyneműcsere, az informatikai háttér adta a színvonalat, hanem az a tudat, hogy ha úgy hozta a helyzet, akár az étteremben is meg tudtuk nézni az eredményeket. Egyszóval csodálatos volt a rendezés.

Sok örömet adott a versenysport. Amikor elkezdtük, szerelemből pingpongoztunk. Nem gondoltunk arra, hogy ezért valaha valamit kapni is fogunk. De már 1988-ban hallottuk, hogy például a hollandokat lakás várta, amikor mi még csak négyezer forintot kaptunk a csapat Eb-ezüstérméért. Ettől függetlenül hatalmas élmény, jó érzés és megtiszteltetés volt, hogy öregbítettük hazánk hírnevét a versenyeken.



Krajnyák Zsuzsa, vívó

Már csak a paralimpiai arany hiányzik

2000-ben Sydneyben tőr és párbajtőr egyéniben bronzérmes.
2004-ben Athénban párbajtőr egyéniben ezüstérmes.

A bal lábam rövidebb, mert így születtem. Vívni 1998-ban kezdtem el Feletár György irányításával, Athénra Feczer Viktor és Tóth András készített fel. Az első világbajnokságomon még csak nyolcadik voltam, aztán a 2000-es paralimpia előtti világkupán már két bronzérmet nyertem egyéniben. Ugyanúgy két harmadik helyet hoztam Sydneyből is, tőrben már sérült kézzel, így arra különösen büszke vagyok. 2001-ben Európa-bajnok lettem, a következő évben világbajnok, 2003-ban párbajtőrben megvédtem kontinensbajnoki címemet, tőrben ezüstérmet szereztem. Világkupa-győztes vagyok, egy időben vezettem a világranglistát is.

Athénban nagyon messze laktunk az edzőteremtől, ráadásul a hajnali órákban kellett felkelni, s így is megesett, hogy nem jutottunk be időben az edzésre. Párbajtőrben sikerült bronzérmet szereznem, ezt tetézte másnap a párbajtőrcsapat ezüstje. A lengyelekkel vívtunk a döntőbe jutásért, 40-40 volt az állás, tehát tőlem függött a továbblépés. Sikerült, s az aranyért a félelmetes mumussal, a hongkongiakkal vívtunk. Sokáig jól tartottuk magunkat, de aztán felülkerekedtek. Európában így is a legjobb csapat lettünk.

A tőr egyéni negyedik hellyel elégedetlen vagyok, bár ott is éremre készültem. A balkezes hongkongi Jiu Csitől kaptam ki az elődöntőben, majd a bronzért egy francia lánytól szenvedtem vereséget. Másnap a franciákkal vívtuk az elődöntőt, Dani Gyöngyi és Pálfi Judit is nagyon jól vívott előttem. Mindig én vagyok a befejező ember, s most 40-37-es francia vezetésnél kellett beülnöm a kerekesszékbe. Ugyanazzal a lánnyal vívtam, akitől előző nap egyéniben kikaptam. Fűtött a visszavágás vágya, 44-44-re feljöttem, amikor lejárt az idő. A gép engem sorsolt ki kedvezményezettnek, tehát ha nem esik tus, mí nyerünk. A franciának támadnia kellett, de egy védés-támadással egylámpás tust sikerült bevinnem, így megnyertük a csatát. A döntőben aztán a hongkongiak megint nagyon jók voltak.

Emlékezetes élményként marad meg Athénből a csodálatos Akropolisz meglátogatása, annál is inkább, mert lefelé kerekesszéken tettük meg az utat. Elromlott ugyanis a lift, s nem akarván sokat várakozni, nekivágtunk. Aki járt már az Akropoliszon, az tudja, milyen onnan lejutni két lábon is...



Laki Anikó, úszó

Korai búcsú

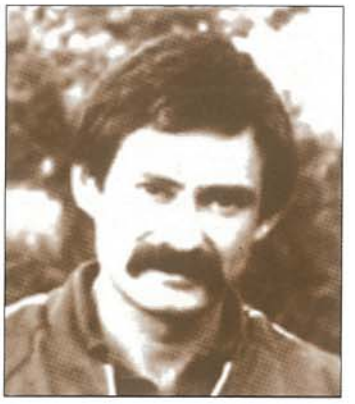
1992-ben Barcelonában a 100 méteres mellúszásban ezüstérmes.

Országos gyerekversenyen 1988-ban mutatkoztam be, majd a hazai felnőtt versenyeken nyertem az első aranyérmeket. Mesterem, Koller Pista bácsi révén bekerültem az úszóválogatottba. Részt vehettem a szöuli paralimpiára készülő úszóválogatott keretének edzésein, ahol a stílusomat csiszolták.

Itt tanultam meg igazán gazdaságosan úszni. Fő számom a százméteres mellúszás volt. Az ifjúsági világbajnokságon 1990-ben két ezüst- és egy bronzérmet nyertem, egy év múlva a barcelonai Európa-bajnokságon aranyérmet. Úgy éreztem, fizikailag és lelkileg is jól felkészültem az Eb-re. Edzőmmel, Paczulák Andrással mindennap keményen dolgoztunk. A verseny előtt a válogatott edzőtáborában Koller István foglalkozott velem, de edzőm is eljött a versenyre.

Az 1992-es paralimpián, szintén Barcelonában, ezüstérmet nyertem. Nem azért maradt el az arany, mert a benyúlással volt gondom, sőt az erőm sem fogyott el. A kanadai lány egyértelműen jobb volt nálam. A nyolcas kategóriában úsztam 100 mellen. Velem együtt mindenki combamputált volt, kivéve a kanadait, akinek a két lábfeje hiányzott. A combamputáltakat viszont mind lehagytam!

Az érmeken, a sikereken kívül a sport olyan élményeket adott, amelyeket soha, de soha nem vehet el tőlem senki, azokat nem lehet elfelejteni. Ma is bánom, hogy nem volt lehetőségem a folytatásra. Korán abbahagytam, talán volt még bennem néhány siker.



Majsay Károly, asztaliteniszező

A lelki bajok gyógyszere a siker

1984-ben New Yorkban csapatban ezüstérmes, 1988-ban Szöulban csapatban bronzérmes.

Járványos gyermekbénulás következtében nyolc hónapos koromban lebénultam az egyik lábamra. Az asztaliteniszt elsősorban azért választottam, mert ott az „egészségesek" között tudtam versenyezni. A Pénzügyőrnél játszottam tíz évig, a nyolcvanas évek közepén már az első kétszázban jegyeztek az országos ranglistán.

A mozgáskorlátozott sportolók jeles alakja, Tauber Zoltán asztaliteniszező egy nyílt másodosztályú versenyen látott pingpongozni 1982-ben, és elhívott a válogatott edzéseire. Először ódzkodtam tőle, de aztán beadtam a derekamat, és még abban az évben megnyertem a mozgáskorlátozottak országos bajnokságát. Válogatott lettem, első Európa-bajnokságomon háromszor álltam fel a dobogóra, két ezüstöt és egy bronzot szereztem. Valamennyi lelki problémámat, kisebbrendűségi érzésemet a dobogón állva vetkőztem le, hiszen tudtam, micsoda erőfeszítésekbe telt odáig eljutni. Tizenhárom éven át voltam válogatott, a világversenyeken huszonhét különböző érmet szereztem, Európa-bajnok vagyok, világbajnoki ezüst- és bronzérmem van, paralimpiai ezüstöt és bronzot csapatban nyertünk. 1995-ben hetedik voltam az abszolút világranglistán.

New Yorkban, Szöulban, Barcelonában és Atlantában ott voltam a paralimpián, mindenütt a spicc közelében végeztünk. Szöul volt a nagy áttörés, onnantól kapott a paralimpia hasonló rangot, mint a nyári olimpiai játékok: százezer néző a megnyitón, fantasztikus hangulat. Sajnálom, hogy Sydney, majd Athén már nélkülem zajlott.



Nagy Dénes, atléta

Súlylökés vagy csörgőpingpong?

1988-ban Szöulban súlylökésben ezüstérmes.

Gyermekkoromat Fényeslitkén töltöttem, s tizenkilenc évesen kerültem fel Budapestre, a vakok intézetébe. Nem indult valami fényesen: első tornatermi edzésemen bokaszalag-szakadást szenvedtem, első versenyemen a mosdókagyló esett rá a lábfejemre. Ám akkor már semmi sem tudott eltántorítani, s egy éven belül válogatott lettem. A Wesselényi Miklós sportkörben atletizáltam, a súlylökés és a diszkoszvetés volt a versenyszámom.

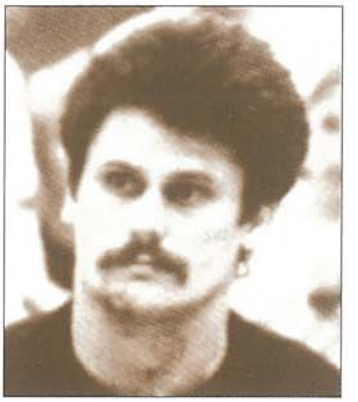
A szöuli paralimpián súlylökésben indultam, s tudtam, itt a soha vissza nem térő pillanat, hogy valami nagyot alkossak. Ugyanakkor teljes bizonytalanságban voltam, mert nem ismertem a mezőnyt. Sikerült, s ez egész pályafutásom legszebb emléke, a paralimpia hivatalos zenéje azóta is legkedvesebb slágerem.

Már birtokomban volt az ezüstérem, amikor a paralimpiai faluban leszaladtam vásárolni. Menet közben a koreaiak elkaptak, hogy nem hivatalos csörgőpingpong versenyt rendeznek, álljak be. Fogalmam sem volt, hogy mi az, de gondoltam, kipróbálom. Bekötött szemmel játszottunk, egy kicsike kapuba kellett gólt lőni. Nos, megnyertem, s rengeteg ajándéktárgy volt a jutalmam. S ami még mulatságosabb: súlylökő-ezüstérmemre a kutya sem figyelt oda, míg a hotelban kifüggesztett csörgőpingpong-lista láttán nem győztem fogadni a gratulációkat.

Barcelonában doppingvétségen kaptak, és az elért második helyemet elvették, további büntetésként négy évre eltiltottak a versenyzéstől.

A doppingolás nem volt tudatos. Mint látássérültet itthon jól rászedtek, mert nem tudtam, hogy a konditerembe, ahova erősíteni jártam, a barátnak hitt sporttársak milyen szerek szedését ajánlották.

Azóta versenyszerűen nem sportolok.



Nánási István, atléta

A kamera nem tévedett

1988-ban Szöulban súlylökésben és fekve nyomásban ezüstérmes.

Gyermekkoromban rendszeresen sportoltam, hat évig cselgáncsoztam, igazolt kosaras is voltam. Egy országúti edzésen tüdőgyulladást kaptam, az orvos nem vette komolyan, lábon hordtam ki, s ebből kezdődött az asztmám tizenöt éves koromban. Kórházból kórházba vittek, a sportolást abba kellett hagynom, de közben elkezdtem súlyzókat emelni. Erősödtem, az egészségesek között erőemelésben harmadik helyezést értem el. A Volán Kamionnál voltam tehergépkocsi-vezető, amikor baleset ért. Mesterségesen etettek, magam is azt hittem, végem. A szanatóriumban, a rehabilitációs intézet tornatermében kezdtem el ismét súlyzózni, diszkoszt dobni. Ott ajánlották a Halassy Olivér Sportklubot.

A világbajnokságon már nyolcadik helyezést értem el, majd sorban jöttek a jó eredmények. Göteborgban világbajnoki ezüstérmet szereztem, a párizsi világjátékokon 1988-ban világcsúccsal nyertem a súlylökést, diszkoszvetésben harmadik helyezést értem el. Azután jött Szöul, ahol hivatalosan két második helyet szereztem. Igazság szerint két aranyéremmel kellett volna hazatérnem, ehelyett ezüstöket hoztam. A súlylökőversenyt közvetítette a tévé, felvették kamerával is, mégis csaknem egy méterrel kisebb eredményt regisztráltak, mint amit dobtam: 12 méter 30 cm helyett 11,56-ot írtak. Aranyérem pult alatt címmel riport jelent meg erről annak idején a Népsportban. A német srác, akit győztesnek hirdettek ki, az aranyérmét az eredményhirdetésnél átadta nekem. Ezért a cselekedetéért Roberto Simonazzi hazájában fair play-díjat kapott. A fekve nyomásban először indultam a paralimpián, 175 kg-ot teljesítettem, nehezebb testsúllyal második lettem.

Ennyi év után is szeretnék köszönetet mondani a Ruzsin Kft. nevű, mozgássérülteket alkalmazó cég vezetőinek, Koszta Erzsébetnek és Vándor Pálnak, hogy hozzájárultak sikereimhez.



Németh László, atléta

Amit a vakság elvett, visszaadta a sport

1984-ben New Yorkban ötpróbában ezüstérmes.

Általános iskolás koromban valamicskét még láttam, a pályán egy-egy fehér trikó után el tudtam futni. Majd annyira elromlott a látásom, hogy minden elhomályosodott. 1965-ben Budapestre kerültem, attól kezdve folyamatosan atletizáltam a csökkentlátók között. A középtávfutás volt az erősségem, kitartó voltam, jó volt az állóképességem. Nagy boldogság volt, amikor első alkalommal, több száz atléta közül kiválasztva, én is elutazhattam egy szabadkai versenyre.

Talán nem voltam olyan született tehetség, mint sok más társam, de akaraterőmmel, szorgalmammal, még több edzéssel kiegyenlítettem ezt a hátrányt. Így juthattam ki New Yorkba, a paralimpiára, s ez tett alkalmassá az összetett számban, az ötpróbában való versenyzésre is. A százméteres síkfutásban két edző irányított. Az egyik középen állt, hangosan hívott és korrigált, hogy merre tartsam az irányt, ha rossz irányba tértem, a másik pedig a célban tájékoztatott. Hasonló volt a távolugrásnál is: mindig 25 méter 10 centiméterről indultam el, és a dobbantódeszkánál adták a hangjelzést. Többnyire kijött a lépésem, persze a megfelelő ritmusban kellett nekifutni. A diszkoszvetés és a gerelyhajítás nem volt különösebben nehéz, a helyes irányba kellett eldobni a szert. Az ezerötszáz méteres síkfutás látó vezetővel történt, ötvencentis spárga segítségével. Neki természetesen nálam jobb futónak kellett lennie.

Azóta is aktívan sportolok, csörgőlabdázom, Szöulban csapatunk a negyedik helyen végzett. Jelenleg is tagja vagyok a bajnokcsapatnak.

Én úgy érzem, a sorssal vívott küzdelemben döntetlenre állok: amit a vakság elvett tőlem, azt visszaadta a sportolás öröme.



Pálfi Judit, vívó

A sport visszaadta az életnek

1996-ben Atlantában tőrvívásban ezüstérmes, 2000-ben Sydneyben párbajtőrben ezüstérmes.

Autóbalesetemet követően, 1992-ben kezdtem el vívni. Egyéves otthon ülés, fekvés, letargia után ragadott ki ismét a világba a sport. Az egész életemet megváltoztatta. Szekeres Pál hívott vívni, kaptam egy profi kerekesszéket. Először nem jöttek az eredmények, az érmek. Atlantába csak szabad kártyával sikerült kimennem, ott viszont szinte minden bejött! Nem várta senki tőlem, meglepetés volt számomra is az ezüstérem. Sikerem titka a jó felkészülés volt. Korábban néhány világversenyen már részt vettem, ismertük egymást versenyzőtársaimmal. Sydneyben ugyancsak érmet nyertem, de ott párbajtőrben! Tőrben nagyon jól kezdtem, de a táblán az első körben 15-14-re kikaptam, s kiestem. Párbajtőrben fel tudtam magam szívni, és így sikerült megcsípnem az ezüstérmet. Talán azért nem lett belőle arany, mert egy kicsit megelégedtem a döntőbe jutással.

Athénban egyéniben is nyerni szerettem volna. Van már világbajnoki és Európa-bajnoki aranyam, de olimpiai elsőségem még nincs. Csapatban és egyéniben is nagyon vágytam a sikerre! Tőrben nagyobb volt az esélyem, de párbajtőrben is számoltam az első három hely egyikével. Csapatban is reális volt a dobogó mindkét fegyvernemben.



†Pusztafiné Kovács Judit (1954–2001), asztaliteniszező

Emléke a szívekben él

1992-ben Barcelonában az asztalitenisz-csapattal ezüstérmes.

Férje, Pusztafi László emlékezik a paralimpiai ezüstérmesre.

1978-ban ismerkedtünk meg, én tanítottam meg pingpongozni. Lejártunk a Gyógyászati Segédeszközök Gyárának aulájába, ahol a Halassy Olivér SC edzéseire felállították a pingpongasztalokat. Először jó szórakozásnak tűnt, hogy együtt játszottunk. Egyre többet gyakorolt, edzett, s hamarosan válogatott lett.

Két év múlva Pesthidegkútra költöztünk, és a lakásban állítottunk fel egy pingpongasztalt. Később kaptunk egy termet, ahol sokkal jobb körülmények között készülhetett fel a paralimpiára, mert ott már a többiekkel együtt edzhetett.

Első Európa-bajnokságán, Hollandiában ezüstérmet szerzett egyéniben. 1988-ban lett paralimpikon. Szöulban egyéniben bekerült a legjobb négy közé. Dél-Koreában óriási védelmi készültséggel, kiképzett nindzsák vigyáztak rájuk.

A paralimpia után párosban Európa-bajnokságot nyert Sasváriné Paulik Ilonával, egyéniben ezüstérmet szerzett. Nyert egy világbajnoki második helyezést is csapatban. Barcelonában – Ilonával az oldalán – eljutott a döntőig, de a paralimpián a világbajnokság után másodszor is kikaptak a németektől, akiket csak később, az Európa-bajnokságon sikerült legyőzniük. Mindig boldogan emlékezett vissza a tengerparti paralimpiai falu szállodájára, a kellemes napokra.

Nem tudtuk, csak sejtettük, de már akkor beteg volt.

A barcelonai paralimpia után még elindult Ausztriában egy nemzetközi versenyen, ahol harmadik helyet szerzett – betegen is. A versenyzést 1995-ben végleg abbahagyta.

Szívemben őrzöm emlékét, otthonunkban az érmeit, serlegeit, a szöuli, barcelonai, németországi, hollandiai és az angliai fényképeket.



Szepesi Attila, asztaliteniszező

Margit hercegnő és Klampár cipőfűzője

1984-ben New Yorkban asztalitenisz-csapatban ezüstérmes, 1988-ban Szöulban egyéniben ezüstérmes, csapatban bronzérmes.

Maradjunk a szubjektív momentumoknál! Versenyek előtt mindig megborotválkoztam. Évekig azt a cipőfűzőt hordtam, amit egyszer Klampár Tibor dobott el. Felvettem a földről és befűztem.

Majsai Károllyal 1984-ben csapatdöntőt játszottunk New Yorkban a németek ellen, 3-2-re kaptunk ki, de akár nyerhettünk is volna. Amerikában a magyarok csodálatosak voltak! Mennyi szeretet, barátság vett körül bennünket... Amikor a metrón egy csinos lányról megállapítottuk, micsoda jó alakja van, visszaszólt: „Az én nagymamám magyar volt!", és máris barátságosan elcsacsogott velünk. Négy év múlva Dél-Koreában annak örültünk, hogy sikerült átverni a biztonsági kísérőinket, és a város túlsó felén elvegyültünk a szöuli forgatagban.

Az utcákon tisztelettel és szeretettel közelítettek hozzánk az emberek. Szöulban is döntőt játszottam, ott egyéniben lettem ezüstérmes, s csapatban is a dobogóra állhattunk Kovács Győzővel. Barcelonában már az idősödők közé számítottunk, a csapat ötödik lett, Sydneybe pedig már mint kísérő mehettem ki.

Amíg el nem kezdtem sportolni, politikusokat, hírneves művészeket csak filmen és a tv-ben láthattam. Egyszer egy díjátadás alkalmából kezet fogott velem Josef Strauss nyugatnémet kancellár, Hollandiában Margit hercegnő, New Yorkban találkozhattam Ronald Reagan elnökkel. Ezek mind olyan élmények voltak, amilyenekre az ember korábban gondolni sem mert volna. Csak álmélkodtam: én vagyok ott, mindez velem történik?! Magyar címeres formaruhánkat, még kopottan is, mindig büszkén viseltem.



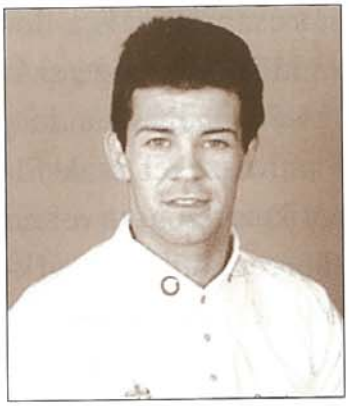
Paralimpiai arcképcsarnok – Bronzérmeseink

Béres Dezső, Boccsa

Két öröm a legalsó lépcsőfokon

2004-ben Athénban a boccsa párosban bronzérmes.

Tizenegy éves koromban egy vírus megtámadta az ízületeimet. Állapotom rosszabbodott, 1995 tavaszán tolókocsiba kényszerültem. Amikor először vittek le boccsázni, rögtön felfedezték, hogy van hozzá érzékem, ügyesebben gurítottam, mint a többiek, odaadóbban küzdök a játékban. A világ számos országában megfordultam már. 2002-ben kijutottam a világbajnokságra, s Poczik Gáborral párosban ötödikek lettünk. Athénban megtapasztaltam, micsoda különbség lehet két azonos dolog között. Egy esti városnézés után már csak olyan buszok járnak a paralimpiai faluba, melyekre a tolókocsikat nem lehetett felvinni. Gyurkota Józsival így elhelyezkedtünk a busz legalsó lépcsőfokán. Méltatlankodtunk. Amikor párosban bronzot nyertünk, rájöhettünk, hogy a dobogónak nem is olyan rossz az a legalsó lépcsőfoka!

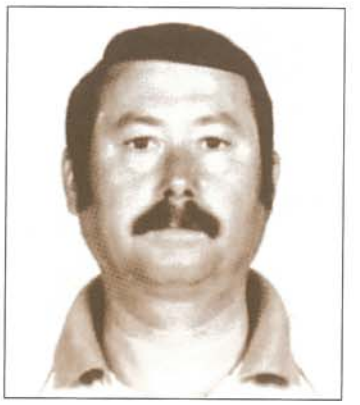


Bíró Norbert, cselgáncs

Családi körben a dobogón

2004-ben Athénban cselgáncs 60 kg-ban bronzérmes.

Tízéves koromban az „épek" között cselgáncsoztam, majd szembetegségem miatt tizennyolc évesen befejeztem. Hat évvel ezelőtt újrakezdtem, s rövidesen a gyengénlátók között válogatott lettem. Parasportolói pályafutásomat 1999-ben Európa-bajnoki aranyéremmel koronáztam meg. Majd Sydneyben a paralimpián ötödik voltam, és Eb-ezüstöt, világbajnoki ötödik helyezést is szereztem. Athénban értem el eddigi legnagyobb sikeremet a paralimpiai bronzérmemmel. A bronzérem boldogsága mellett elkápráztatott az Akropolisz, és sokat számított, hogy mérkőzéseimet a hozzátartozóim jelenlétében vívhattam meg. A lelátón együtt szurkolt az édesanyám, a testvérem, aki egyben az edzőm is, és sok barátom, ismerősöm.



Erdős Lajos, asztaliteniszező

Pofonegyszerű sikerrecept

1988-ban Szöulban csapatban bronzérmes.

A Ferencvárosi Vasutasból húszévesen indult a karrierem, az „egészségesek" között. Első nagy nemzetközi versenyemen 1985-ben Majsai Károllyal megnyertük az Európa-bajnokságot, egyéniben harmadik lettem. Háromszoros Eb-aranyérmes vagyok csapatban, kétszeres második egyéniben. A kilencvenes évek elején Angliában győztem a nyílt kategóriában megrendezett bajnokságon. Három paralimpián vettem részt. Az első olimpiámon, Szöulban az ragadott meg, hogy a luxusépületektől alig néhány száz méterre ott zsúfolódtak a nyomornegyedek. Hatvannégy évesen büszke vagyok elért eredményeimre. A legalsó szintről, a gyári bajnokságból indultam, egy év alatt három osztályt ugrottam előre, majd a paralimpiai dobogóig jutottam. Legalább háromszáz érmet és harminc serleget őrzök itthon.



Fejes András dr., atléta

Az első magyar érmes

1972-ben Heidelbergben a 60 m-es kerekesszék-hajtásban bronzérmes.

Ifjúsági válogatott atléta voltam és igazolt kézilabdázó, amikor 1963-ban balesetet szenvedtem. A strandon a nyakamra ugrottak, és gerinckárosodást szenvedtem. Azóta kerekesszékben élek. Balesetem után egy évvel kijutottam Ausztriába, ahol a mozgáskorlátozottak nemzetközi sporttáborában már készültek a második paralimpiára, Tokióra. Ott kaptam kedvet újra a sportoláshoz, elkezdtem asztaliteniszezni. Két évre rá már Európa-bajnokságot nyertem, 1969-ben pedig világbajnokságot. Hogyan lettem mégis atlétikában bronzérmes? Az 1972-es heidelbergi paralimpia előtt három hónappal kivették a vakbelemet, keresztmozgást nem tudtam végezni. Sikerre vágytam, és beneveztünk a 60 méteres kerekesszékes hajtásra. Itt lettem végül is harmadik.



Gyurkota József, boccsa

A siker nagyon jó érzés

2004-ben Athénben bocssa párosban bronzérmes.

A Miskolci Akarat Sportegyesületben Lénárt György az edzőm. Izomsorvadásom van, így szüleim visznek és hoznak az edzőterem és lakásunk között. Négy éve kezdtem el sportolni, s azóta mindennap azzal kelek és fekszek, hogyan tudnám még jobban is csinálni. Párosbeli elődöm, Poczik Gábor 2002-ben egy fertőzés következtében elhunyt, s óriási megtiszteltetés volt számomra, hogy helyébe léphettem. Béres Dezsővel eddigi legjobb eredményünk a világkupa negyedik helyezése volt. Soha nem reménykedtem abban, hogy valaha is eljuthatok Új-Zélandra, márpedig ott rendezték a paralimpiai kvalifikációs versenyt. Athénban a döntőink a paralimpia zárónapjára estek. Nem sok esélyt adtunk magunknak, hiszen a világbajnok portugálokkal és a vb-ezüstérmes spanyolokkal kerültünk egy ágra. De mindkétszer felülkerekedtünk, s már csak a dobogón eszméltünk magunkra, amikor a bronzérmet a nyakunkba akasztották!



Lorencz Péter, atléta

Egy önironikus tréfa mindent megért

1984-ben New Yorkban magasugrásban bronzérmes.

Tizenegy éves koromtól Tóth Zsuzsa edző kezei alatt az „egészségesek" között versenyeztem. Solymos András csábított át a mozgássérültekhez, mert velem született jobb oldali alkarhiányos vagyok. Ott voltam a szerencsétlen fordulatot vevő torontói paralimpián is, majd többek között Párizsban, Brüsszelben, Lengyelországban vehettem részt nemzetközi versenyeken, s általában sikerült felkapaszkodnom a dobogóra. New Yorkban 176 cm-t kellett teljesítenem a bronzéremért, ám ennél is büszkébb vagyok a 100 méteres síkfutásban elért negyedik helyemre. Csak a célfotó döntött, két ezred másodperccel maradtam le a bronzéremről, s azóta sem jutott magyar ilyen közel 100-as dobogóhoz. Sajnos a munkám miatt viszonylag korán abba kellett hagynom a sportolást. Jelenleg orvos-biológusként dolgozom, s négy gyermekemet nevelem.



Nagy Sándorné Szabó Nikolett, cselgáncs

A célkeresztben Peking

2004-ben Athénban cselgáncs 70 kg-ban bronzérmes.
Az „épek" között tizennégy évesen kezdtem el cselgáncsozni, a junior világbajnokságon 1996-ban hetedik voltam. A szemem szaruhártya-betegsége miatt azonban nem versenyezhettem tovább. Két évvel ezelőtt, 2002-ben kezdtem újra a parasportolók között. Lelkileg nagyon sokat jelentett, hogy ismét sportolhattam. A csökkentlátóaknál is Keserű József az edzőm. Tavaly Kanadában világbajnok lettem, s minden nemzetközi versenyt megnyertem. Keményen készültem Athénra. Számomra két ismeretlen versenyző volt, velük kerültem össze. Első meccsemen kikaptam a spanyolok Európa- és világbajnokától, aki végigverte a mezőnyt, s bajnok lett. A harmadik helyért vívott mérkőzésen a malajziai lány volt az ellenfelem, de ellene nyertem. Jövőre Európa-bajnokság, remélem ott sikerül visszavágnom spanyol riválisomnak. Négy év múlva Peking, paralimpia, s ott már a dobogó tetején szeretnék állni!



Nyíri Lajos, atléta

A mértékegység

1984-ben New Yorkban bronzérmes gerelyhajításban és diszkoszvetésben.
Alapító tagja voltam a mozgáskorlátozottak Halassy Olivér Sport Clubjának. Pályafutásom alatt összesen 19 arany-, 14 ezüst- és 12 bronzérmet nyertem nemzetközi versenyeken, világ- és Európa-bajnokságokon. A sport emberré formált, belső tartást adott, acélossá tett. A mozgássérültek kispályás futballcsapatában tizenöt évig védtem. Egyikünk bicegett, másikunknak púpja volt vagy hiányzott a fél keze, megvolt mindenkinek a maga problémája, de meccseinken hétről hétre többen voltak, mint ma egy NB I-es találkozón. Kipróbáltam az ülőröplabdát is, de atlétikában értem el a legnagyobb sikereimet. A győzelmeket, a dobogón a Himnuszt semmivel sem lehet pótolni, legfeljebb az egészséggel. Nincs más mértékegység. A paralimpia a csúcsok csúcsa ma is.



Orsós Mária, atléta

A kismama újrakezdi

2000-ben Sydneyben távolugrásban bronzérmes.

1999-ben kezdtem el sportolni a Kaposvári Bárczi Gusztáv Általános Iskolában, Rákhely Béla irányításával. Az atlétikát akkor kezdtem igazán komolyan venni, amikor Ács Judit volt középtávfutóhoz kerültem. Az értelmi fogyatékosok közötti első nemzetközi versenyemen 1999-ben Sevillában, a 4x400 méteres váltóban világbajnokok lettünk. 2000 októberében, a paralimpia előtt hónapokon át arról álmodoztam, milyen szép is lenne valamilyen érmet szerezni. Ausztráliában mindenhová magammal vittem a kabalámat, egy plüssmacit, biztosan ő is segített. Ott töltöttem be a tizenötödik életévemet. Eddig a különböző nemzetközi versenyeken tíz érmet szereztem, bár most egy ideig nem tudtam újabbakat gyűjteni, mert kisbabám született. Éppen most volt egyéves, s már tervezgetem a jövő évi újrakezdést.

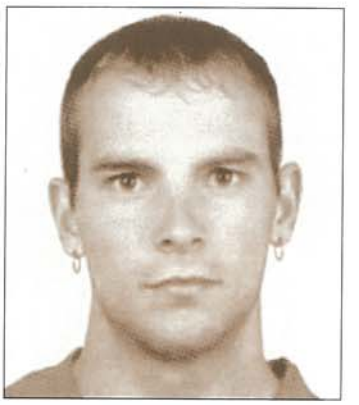


Pazinczár Attila, atléta

Négy paralimpia után maradt a tekézés

1992-ben Barcelonában diszkoszvetésben bronzérmes.

Budapestre 1979-ben jöttem tanulni, szemproblémáim miatt testnevelésből felmentettek. Hiányzott a mozgás, elkezdtem atletizálni. 1983-tól versenyszerűen sportolok. Kijutottam a szöuli paralimpiára, és pentatlonban (távolugrás, gerelyhajítás, százméteres síkfutás, diszkoszvetés és súlylökés) a negyedik helyet vívtam ki. A dobószámokra fektettem nagyobb súlyt. 1992-ben Barcelonában sikerült a dobogóra is felkapaszkodnom, diszkoszvetésben bronzérmet szereztem. Súlylökésben egy ötödik, gerelyhajításban egy hatodik helyezésem is volt. Az atlantai paralimpiára nem sikerült tökéletesen a felkészülésem, de gerelyben és súlylökésben így is összejött egy hatodik, illetve hetedik helyezés. A visszavonulás foglalkoztatott, de az Európa-bajnokságon elért ezüstérmes helyezés visszaadta a hitemet. Tomhauser István edző átsegített a nehéz időszakon, sikerült elérnem a Sydneybe kvalifikáló szintet, ahol hetedik lettem gerelyhajításban.



Ponyori Sándor, atléta

Öt milliméter ég és föld között

2000-ben Sydneyben távolugrásban bronzérmes.
Tizennyolc éves koromban kezdtem el atletizálni Tatabányán. 1996 előtt Sügér Zoltán, valamint Hoffer József edző foglalkozott velem. Atlantában az értelmi fogyatékosok versenyében távolugrásban negyedik lettem. Két év múlva a birminghami vb-n, a százméteres síkfutásban nyertem ezüstérmet, távolugrásban keresztszalag-szakadást szenvedtem, s kihagytam fél évet. Visszatérésem után egy svédországi fedett pályás versenyen távolugrásban győztem, Portugáliában az Eb-n gátfutásban és távolugrásban második lettem, a kétszáz méteres futásban sikerült az arany is. Legértékesebbnek a sydneyi paralimpián távolugrásban elért dobogós helyemet tartom. Volt egy 720 centiméteres ugrásom is, azzal nyertem volna, ám öt milliméterrel beléptem. Több mint hetven érmet gyűjtöttem, csaknem a felét nemzetközi versenyeken.

Takács Sándor, úszó

Lehetőség, akaraterő, siker

1988-ban Szöulban a 100 méteres mellúszásban bronzérmes.
A nyolcvanas évek elején Koller István úszóedző hívott a BVSC-uszodába. Mivel vízilabdával is foglalkozott, az „egészségesekkel" játszhattam együtt a csapatban. A kedvenc számom a mellúszás volt. A szöuli paralimpia fantasztikus élmény volt, pláne az éremszerzés boldogságával! Pedig a repülőút alatt, több mint huszonnégy órán át, műszálas zokniban feszengtem, s mire megérkeztünk, a lábam ujjai teljesen elsebesedtek. Az orvosok nem akarták engedélyezni az indulásomat. A sport kezdetektől fogva erőt, akaratot adott. Ma is mindent el tudok érni, ha ezzel a szemlélettel vágok neki. Hál' istennek, más helyzetben vagyok, mint Magyarországon a többi ötszáznegyvenezer fogyatékos. Kínáltak egy lehetőséget a kiemelkedésre, s én megragadtam azt. Ügyvezető igazgatója vagyok egy értékpapír-kereskedő cégnek.



Vincze Gábor, cselgáncsozó

Edzőként másképpen

2000-ben Sydneyben, 2004-ben Athénban is bronzérmes. Szabadidősportként 1991-ben kezdtem el dzsúdózni, együtt az épekkel, a látókkal. Köztük is biztató eredményeim voltak, az országos bajnokságon ötödik, majd harmadik helyet szereztem. Sajnos látásom tovább romlott, nem kaptam meg a sportorvosi engedélyt, s akkor azt hittem, versenyző karrieremet végleg fel kell adnom. Ekkor javasolta valaki, hogy próbáljam meg a parasportban, a csökkentlátók között. 1999-ben már kijutottam az Európa-bajnokságra, majd jött Sydneyben a paralimpia. Sötét ló voltam a mezőny számára, hiszen igen rövid nemzetközi múltammal nemigen tudtak még kiismerni. Haladtam is szépen előre, szinte minden sikerült, s végül a bronzéremig jutottam. Athénra Keserű József edzőm segítségével gyakorta napi két edzéssel készültem, s néhány új fogást is sikerült begyakorolnunk. Budapesten, a Józsefvárosban élek, és az utóbbi időben már edzősködök is. Számomra érdekes megfigyelés, hogy ebből a szemszögből mennyire másként érzem a cselgáncsot, mint korábban. Mindig nagyon szigorú kritikusa voltam önmagamnak, s úgy érzem, ez volt a lendítőerőm.

Arcképcsarnok – Sportvezetők

Marakodó testvérszervezetek



Alföldy László

A Magyar Paralimpiai Bizottság második elnöke (1999–2000)

Józsefvárosban voltam állomásfőnök, Szekeres Pál is itt volt sportállásban a nyolcvanas években, ugyanakkor a BVSC vívószakosztályának vezetésében dolgoztam. Amikor Pali 1991-es balesete után elkezdte a kerekesszékes vívást, velük kerültem kapcsolatba. A kerekesszékes csapat vezetőjeként például az 1997-es Európa-bajnokságon, Párizsban tudtam meg, hány centi szélesnek kell lennie egy vécéajtónak, hogy kerekesszékkel is használható legyen.

Az MPB előző elnöke lemondásakor kértek fel és választottak meg a Magyar Paralimpiai Bizottság élére, s rengeteg energiát fordítottam az irányítására. Nem sokkal a 2000-es évi sydneyi játékok előtt azonban főtitkár nélkül maradt a bizottság, a távozó meglehetősen kaotikus állapotokat hagyott maga után, melyen a tagszövetségek képviselői próbáltak úrrá lenni. Az eredményeken a főtitkár hiánya mindenesetre nem látszott meg, Sydney minden szempontból sikeres volt. A sikerek mellett legemlékezetesebb a repülőtéri fogadtatásunk volt. A helyi magyar kolónia rengeteg szeretettel vett körül bennünket, s a csarnokban olyan Hajrá magyarok! Ria! Ria! Hungária! biztatás volt, hogy mindenkinek könnybe lábadt a szeme. Még most is borsódzik a hátam! A sydneyi magyar konzul is végig a csapat mellett volt, még a vakoknak is szervezett olyan programokat, ahol a tenger zúgását hallgathatták vagy az állatkertben simogathatták a kengurut és a koala mackót.

Nekem éppen az volt szimpatikus a paramozgalomban, hogy nem feltétlenül a pénzek után ácsingóznak, hanem segítséget várnak, és ha azt megkapják, végte-



Ünnepélyes csapatgyűlés 2000-ben

lenül hálásak érte. A Magyar Paralimpiai Bizottságot három független szervezet alapította, viszont mindhárom úgy érzi, hogy ez a sportszervezet az övé. A befolyó állami pénzeket azonnal kivinné gyorssegélynek. Az előző és a jelenlegi kormányzat alatt is meglehetősen sok pénz került a paralimpiai mozgalomhoz, mégis előfordulnak torzsalkodások. A 2000. évi sydneyi paralimpia után három aspiráns volt az elnöki posztra. Engem is jelöltek, ám átgondolva helyzetemet úgy véltem, olyan elnök kell, aki nagyobb tapasztalattal, tágabb ismeretekkel rendelkezik. A közgyűlésen így aztán visszaléptem.

Jelenleg a Törekvés SE elnökhelyettese vagyok, ott irányítom a parasport szervezését, vezetem a vívószakosztályt. A Magyar Vívószövetségben két éve alakult kerekesszékes-szakosztály elnöke és Szekeres Pál helyettes államtitkár tanácsadója vagyok. Tavaly a Törekvés tornacsarnokát, természetesen, akadályoktól mentesítve újítottuk fel. Sportcentrumunk nyitva áll a fogyatékos sportolók előtt is.

Lobbiharc a parlamentben és a városházán



Bakonyi Tibor dr.

Országgyűlési képviselő, a parlament ifjúsági és sportbizottságának elnöke, a fővárosi önkormányzat főpolgármester-helyettese

A parasport szervezeti felépítése évtizedek változásai során alakult ki. A fogyatékos személyek sportszervezeteinek struktúrái a Magyar Paralimpiai Bizottság megalakulásával váltak teljessé. Azt hiszem, a gyakorlatban már bebizonyosodott, hogy a paralimpiai sportágakat, ez a testület tudja a legméltóbban képviselni.

Országgyűlési képviselőként 1994 óta képviselem a sport érdekeit a költségvetési bizottságban, e témában számos módosító indítványt nyújtottam be. Főpolgármester-helyettesként az európai integráció mellett a sport területe is hozzám tartozik. Elkészítettük sportfejlesztési programunkat, támogatjuk az utánpótlásnevelést, a szabadidősportot és a fogyatékossportot is. A személyi jövedelemadó által nem terhelt sportösztöndíj bevezetéséért nagyon sokat küzdöttünk. Ezt a juttatást a paralimpikonok is megkapják. Számos sportesemény megrendezését, a szövetség szervezeti megújulását is elő tudtam segíteni.

Nádas Pál elnök úr teljes támogatásomat élvezte, mert kiválóan képviseli a Magyar Paralimpiai Bizottság érdekeit. Páva Zoltán képviselőtársammal szorgalmaztuk a közalapítványokban a fogyatékosok sportja megfelelő képviseletét. Sikerült az 1998-as évben a Magyar Köztársaság önálló költségvetési során 16 millió forinttal megjeleníteni és nevesíteni az 1997-ben megalakult Magyar Paralimpiai Bizottságot. E parlamenti döntés hatására a hazai paralimpiai mozgalom kellő rajtot tudott venni az érintett réteg társadalmi esélyegyenlőségének és integrációjának érdekében. Parlamenti képviselőként nagyszerű érzés ezért az ügyért dolgozni.



Szögön lóg a kiszolgált íj

Balázs Iván

A Halassy Olivér Sport Club elnöke (1979–1982)

Mi nem találkoztunk, hanem csináltuk a parasportot akkor, amikor még hazánkban nem volt. Először az íjászattal próbálkoztunk, aztán mind több sportágban, asztaliteniszben, ülőröplabdában, sakkban, atlétikában szerveztünk versenyeket. Később, 1970-ben barátaimmal megalapítottuk a Halassy Olivér Sport Clubot.

Első elnöke a HOSC-nél Vámos Károlyné, Éva volt. A Humanitás Ipari Szövetkezet volt az első patrónus. Alapító tag volt Hajdú Levente, aki ma Svédországban él, Csík János, Kovács György, Grófné Emese, Véber Brigitta, Bedő Imre, Kézdi János, Tóth András, Tauber Toltán, akinek mindkét kézfeje hiányzott, de az épek között asztaliteniszezett, valamint a Mexikói úti iskola felső tagozatos, illetve végzett hallgatók, de folytathatnám a sort akár ötven vagy száz névvel. A vezetők közül megemlítem még Koller István úszóedzőt, Benczúr Miklósné docenst és dr. Plesa István ortopéd szakorvost.

– *Ön milyen posztokon tevékenykedett?*

– Egy ideig aktívan sportoltam, íjászatban az első tíz között voltam, közben a szakosztályt is vezettem. 1973-tól a klub elnökhelyettese, 1979-től 1982-ig pedig elnöke voltam. Munkahelyi elfoglaltságom, a család és a gyermekeim miatt aztán visszavonultam.

– *Voltak-e társaik úttörő kezdeményezésükben?*

– Nem sokkal utánunk megalakult a miskolci Akarat és a szombathelyi Vasakarat sportegyesület is. Miskolcról Szilvási Lajossal, Herczeg Tiborral, Gróf Elvirával, Szombathelyről az alapító Solymos Endrével együttműködve elkezdtük a vetélkedést.

– *Rövidesen tágították is horizontjukat...*

– Svédországból érkeztek először külföldi sportolók egy íjászversenyre. A következő évben mi mentünk hozzájuk, majd eljutottunk Lengyelországba, Franciaországba, Németországba, sőt Kanadába is. Egyre bővült a kör, mígnem 1973-ban már világjátékon vettünk részt.

– *Valami újat megteremteni mindig felemelő érzés, de az utat kitaposni viszontagságokkal is jár.*

– Az volt a hőskor. Támogatást még nem kaptunk, színtiszta amatőrként saját költségünkön utaztunk, olykor romantikus vagy viszontagságos körülmények között. A sportfelszerelést is mi cipeltük, amikor négyen Angliába, a Stoke Mandeville-i játékokra utaztunk vonattal, busszal, komppal, helyi érdekű vasúttal.

– *Gyermekeit is megtanította nyilazni?*

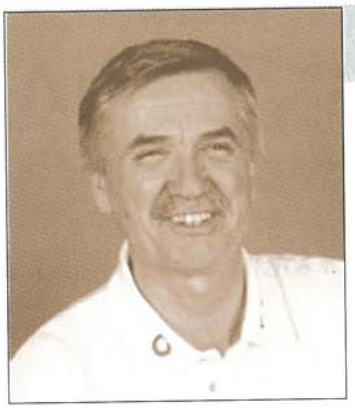
– Nagyszerű ember mind a négy, de nem volt bennük elég lelkesedés, kitartás. Körülbelül tizenöt mozgássérült gyermeket tanítottam meg bánni az íjjal. Legeredményesebb versenyzőm, Klein Gyuláné Véber Brigitta világbajnoksági bronzérmet szerzett 1982-ben Palma de Mallorcán. Kitűnő eredményeket ért el Kovács György és Paczulák András is. A csapat többször is átalakult, s nyertünk országos bajnokságot, értünk el jó helyezéseket az egészségesek között is.

– *Megvan még az íja?*

– Őrizgetem, de megsérült, s nemigen használom. Gyönyörű emlékek kötődnek hozzá!



Állófogadás 1978-ban, az MTSB nemzetközi versenyén



Nyitva áll és vár mindenkit a vívóközpont

Beliczay Sándor

A magyar paralimpiai kerekesszékes vívóválogatott szövetségi kapitánya, mesteredző

Győrben kezdtem vívni tízéves koromban, aztán Pestre jöttem, a Testnevelési Főiskolára, majd az Újpesti Dózsában dolgoztam 1988-ig. A szöuli olimpián tanítványaim, Szekeres Pál és Érsek Zsolt bronzérmesek lettek tőrcsapatban. Aztán átmentem a BVSC-be, majd megalakítottuk a Törekvés SE-t. A parasporttal Szekeres Paliék emlékezetes autóbalesete után kerültem kapcsolatba. 1991. április 22-én elindultak egy világkupa-versenyre, és nagyon-nagyon későn érkeztek haza... Szekeres Pál azóta paralimpiai, világ-, és Európa-bajnok. Kollégám, Batizi Sándor rángatta ki őt a betegágyból, és vitte el a kerekesszékes sportolók vívó kontinensbajnokságra. Ha Pali nem szenved balesetet, talán soha nem tudom meg, hogy a fogyatékos emberek is sportolnak! Minden második héten mentünk hozzá a kórházba, s az első pillanatban eldőlt, hogy maradok az edzője.

A Törekvés csarnokában együtt dolgoznak az „épek" és a fogyatékosok. Tavaly átépíttettük a tornatermünket, és büszkén mondhatjuk, hogy egyedül itt van az országban tizenhét villanypást! A másik teremben ülőröplabdások, kerekes-kosárlabdások edzenek. A kiszolgálóhelyiségek speciálisan kiképzettek.

Vívóink ezúttal aranyérem nélkül maradtak Athénban, de azért ne panaszkodjunk, mert a három ezüst- és a két bronzérem sem akármilyen teljesítmény! Pekingben viszont már nehéz lesz bármilyen érmet is szerezni. A távol-keletiek, a thaiföldi, kínai, hongkongi versenyzők csodálatosan vívnak, tizenöt aranyból Athénban is kilencet nyertek. Kiváló szakemberek dolgoznak velük, technikailag kifogástalan a vívásuk, mentálisan is a mezőny fölött állnak, fizikai állapotuk pedig hasonlíthatatlanul jobb, mint az európaiaké. Ők naponta háromszor edzenek, tudomásunk szerint profik, tehát ebből is élnek. Ha ott valaki megsérül, a sport felé irányítják, s megkeresik számára az adottságainak megfelelő sportágat. Itthon viszont nincs megfelelően kidolgozva a kapcsolatrendszer az egészségügyi rehabilitációs intézetekkel.

A nemzedékváltással együttjáró természetes fogyatkozást sem tudjuk újabb versenyzőkkel pótolni.

Gyógytornától a paralimpiáig



Benczúr Miklósné dr.

AZ ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógia Tanárképző Főiskolai Kar Szomatopedagógiai Tanszék tanszékvezető főiskolai docense, a Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa

Mint gyógytornász, gyógypedagógus 1962-től 1981-ig a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthonban tanítottam. A mozgásnevelés tantárgyban órarend szerint végeztek különböző gyakorlatokat a gyerekek. Megismerték saját képességeiket, megtanulták azokat rendszeresen használni, és ez nagyon sok örömet, izgalmat, készülődést, változatosságot jelentett nekik.

Amikor 1970-ben megalakult a Halassy Olivér Sport Club, elsődleges rendeltetése az volt, hogy az iskolából kikerülő gyerekeknek is további lehetőségük legyen a sportolásra. Kezdetektől fogva tagja voltam a HOSC-nak, majd később a Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottságának (MTSB) és a Magyar Mozgásgátoltak Sportszövetségének (MMS) is.

Megteremtettük ugyanakkor az alapjait a Magyar Paralimpiai Bizottság létrehozásának. Szerveztünk, eseményeket rendeztünk. Húsz éve pedig a mozgásjavító iskola falain kívül is elindítottuk a Sportolj velünk! mozgalmat a mozgáskorlátozott gyermekek sportjának elterjesztésére. A hetvenes években egy prágai egyetemi oktató, Srdecny Vojmir kezdeményezte az Intersportinvalid (ISI) mozgalmat, elindítva Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK és Magyarország rendszeres vetélkedéseit. Közös versenynaptárt, versenyszabályokat alakítottunk ki, és minden évben rendszeresen részt vettünk az Interkupa-versenyeken.

Nyolcszáz hazai sportoló vizsgálatának elemzéséből írtam meg doktori disszertációmat, és ehhez kapcsolódóan számos könyvem jelent meg a szakirányú irodalomban. Az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola Karán a szomatopedagógiai tanszéket vezetem. Néhány éve a Testnevelési Egyetemmel együttműködésben pedagógus-továbbképzési programot dolgoztunk ki, s ennek keretében a fogyatékos személyekkel foglalkozó testnevelő tanárok és szakedzők sportra történő felkészítési ismereteit sajátíthatják el. 2004-ben először jutottam ki a paralimpiai játékokra.



Az FB-elnök csak kispados

Csík János

A HOSC elnökhelyettese, az MTSB titkára, az MPB felügyelőbizottságának elnöke. a Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa.

Közel laktam a mozgássérültek állami intézetének Marcibányi téri otthonához. Csinos lányok jártak a Lövőház utcába, ezért mentem én is 1971 januárjától az intézetbe. Szombatonként elmentem a lányokkal a Rudas uszodába, a Halassy Olivér Sport Club úszóedzéseire is. Ott találkoztam Koller István úszóedzővel. Júniusban, az első margitszigeti versenyemen leigazoltak, válogatott lettem, és 1971 szeptemberében elvittek egy franciaországi túrára. Egykori osztálytársam, Görgényi István, aki jelenleg az ausztrál vízilabdacsapat edzője, vízilabdaedzésekre is elcsábított.

Úszásban örök második voltam az országos bajnokságokon, illetve egyszer, Miskolcon megnyertem a százméteres gyorsúszást. A versenyzés nem nagyon ambicionált, a részvétel volt a fontos számomra, nem az eredmény. Az 1975-ös világbajnokságon, Saint-Étienne-ben a váltókban több aranyérmet is nyertünk. Ezek voltak legnagyobb úszósikereim.

Huszonnégy évesen részt vettem a Halassy Olivér Sport Club megalakításában, működtetésében. Két évre rá vezetőségváltás volt az egyesületben, s én lettem az egyik elnökhelyettes.

Sportvezetőként azt tartom legnagyobb sikeremnek, hogy 1973-tól kezdve az 1990-es évek végéig egyfolytában elnökhelyettes voltam. Megalakult közben a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága, titkárként belekerültem a mozgássérültek sportjának hazai és nemzetközi vérkeringésébe, s a mai napig is részt veszek a munkában.

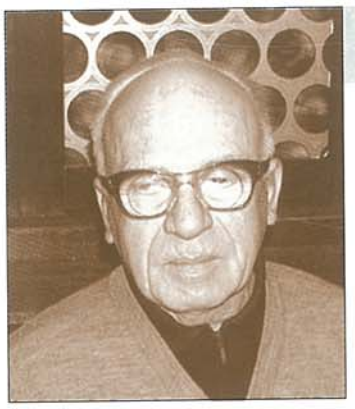
A hetvenes-nyolcvanas években közösségformáló erő is volt a sport, a mozgássérülteknek nem volt még más fórumuk, ahol összejöhettek, ahol jól érezhették magukat. A sportoláson keresztül arra is lehetőség nyílt, hogy a mozgássérült emberek azon a területen tudjanak produkálni, amit az épek a legkevésbé várnának tőlük, vagyis sportsikereket! A mozgáskorlátozottak sportját ugyanolyannak te-

kintettem, mint bármilyen más sportot, igyekeztem elérni, hogy a külső megítélés is ilyen legyen. Másrészt missziót folytattam, hogy a sportolók egy része a sportot ne tekintse emberfeletti, rendkívüli teljesítménynek, se cirkuszi mutatványnak, hanem feladatnak, amibe sok munkát kell fektetni, mert csak akkor jönnek az eredmények. Amíg nem dolgozik meg teljes erővel a sikerért, senki se várja el, hogy őt csodálják, hozsannázzák. Ugyanakkor kiálltam érte, hogy aki rendszeresen készül, nagy energiákat fektet a sportba, annak eredményeit ugyanúgy kezeljék, mint az ép sportolókét.

Jelenleg a Magyar Paralimpiai Bizottság felügyelő bizottságának vagyok az elnöke, így nem estem ki teljesen a sportéletből. Motivál az is, hogy lehetőségeimmel és tapasztalatommal segítsem a parasportolók és sportmozgalmunk jelenét és jövőjét. A HOSC ülőröplabda-csapatában még mindig játszom, gyakran vagyok kispados, mert vannak nálam sokkal fiatalabb és jobb játékosok, de akár százéves koromig is eljátszanék ebben a remek társaságban!



1981, Eger – úszó országos bajnokság



A visszaadott lehetőség

Dénes József

A Vakok és Gyengénlátók Országos Sportbizottságának titkára, a Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa

A vakok Wesselényi Sportkör a fáklyavivője a vakok sportjának, minden kezdeményezés tőlük indult az 1963-as alakulásuk óta. A vak diákok versenyszerű sportolása az iskolában kezdődött, a sakk mellett az atlétikai szakosztály és később a turisztika is elindult. Még jógatanfolyamot is szerveztem három éven keresztül. A vakok idegileg jobban igénybe vannak véve a napi közlekedés, munkavégzés területén, s nekik éppen a jóga adta vissza a nyugalmat. 1991-ben alakult meg a csörgőlabda-szakosztály is. Európában elsőként hazánk rendezett nemzetközi sportversenyt iskoláskorú látássérülteknek atlétikában és csörgőlabdában. Atlétáink a paralimpián is nyertek arany-, ezüst- és bronzérmet csakúgy, mint az Európa- és a világbajnokságokon.

Számomra a sakk volt a legfontosabb sportág. Szubjektív megítélésem szerint Barcza Gedeon volt a legjobb mester. Az ő eredményeit felülmúlta ugyan Szabó László, korábban Maróczy Géza, Portisch Lajos és most Lékó Péter, de gondolkodásban, sakkszeretetben és a sakktudás oktatásában számomra mindenképpen Barcza Gedeon a legjobb. Első kiadványunk pontírásban a negyvenes évek elején írt Sakk-könyve volt. Az a mély gondolkodás, amely Barcza egész életét áthatotta, a sakkhoz való viszonyulása a többiek fölé emelte. A hölgyek között Polgár Juditot tartom a legjobbnak, az ezerkilencszázötvenes évekből pedig Karakasnét, a valamikori sokszoros magyar bajnokot, aki ellen játszottam is.

Hetvenhárom éves fejjel is a kikapcsolódást jelent a számomra. Egy-egy játszma elemzése, feladvány megoldása kitölti az ember életét. Ezért ajánlottam a fiatalságnak az iskolában, ám sajnos manapság kevesebb a vevő rá. Tizenheten játszunk a csapatban, a nyolcvanas évekig hatvan tagunk is volt. Vonzó pénzdíjas versenyeket kellene rendezni az ifjúság megnyerésére, mert ez a jövő!

Nem tudni, kinek a nevéhez fűződik, hogy a vakok számára elérhető közelségbe hozta a sakkjátékot. A sakktáblán a fekete mezőt kiemelték egy-másfél milli-



Dénes József (balra) a Paralimpiai Éredemérem átadásakor – 2002-ben

méter magasságba, a fekete figurákat szöggel jelölték. A kockákat természetesen kifúrták, és rögzíthetővé tették a figurákat.

Szervezett formában ezerkilencszázötven óta játszom. Akkor tizenkilenc éves voltam, ma már egyedül én élek az alapító tagok közül. Zicho József tanított meg sakkozni. A vak zenetanár kezdeményezte és hatékonyan befolyásolta a sors által a vakoknak visszaadott lehetőséget, a sakk versenyszerű elterjesztését.

A második sakkolimpián, 1964-ben második helyezést ért el a magyar csapat. Az első táblán játszottam, a legjobb pontszerző voltam. A másodikon Erős Pál volt, aki most, hatvankét évesen nemzetközi szinten is számottevő teljesítményt nyújt. Büszkék vagyunk, hogy 1968-ban Zalaegerszegen mi rendeztünk a látássérültek számára sakkolimpiát.



Mire a gyermek járni tanul...

Galántai Ambrus dr.

A Magyar Paralimpiai Bizottság első elnöke (1997–1998)

Amikor Vitray Tamás hírét vette, hogy korábbi mozgáskorlátozott riportalanyából diplomata, római konzul lett, tizenkét év után ismét kamera elé ültetett. Ezt a beszélgetést látta 1997 tavaszán a tévében Nádas Pál igazgató. Felhívott Rómában telefonon, s kifejtette, hogy egy diplomata, akiben a fogyatékos sportolók a hasonszőrű sorstársat is tisztelhetik, ideális kikristályosodási pontja lehetne a megalakuló Magyar Paralimpiai Bizottságnak. Felkért, vállaljam el az elnökjelöltséget. Hetekig viaskodtam, de végül ráálltam.

1981-ben Amerikában ütött el egy részeg, miközben a szervizsávon álló kocsim csomagtartóját nyitottam fel, s lettem azt követően dupla alsóvégtag-amputált.

Mivel ezen a szervezeti területen még sosem dolgoztam, így tájékozatlan voltam az egyesületekben folyó tevékenységről, s amennyi előnyt jelentett ez a szervezeti egyensúlyozásban, ugyanolyan hátrányt a szakmai munka megítélésében. Már a kezdetkor nyíltan megmondtam: elsősorban az MPB bel- és külföldi reprezentációját tudom vállalni, és akiknek nagyobb a tapasztalata, azoknak kell vinni a napi operatív munkát.

Barátságos fogadtatásra leltem a Magyar Olimpiai Bizottság vezetőinél, konzulként személyesen megismertem Primo Nebiolót, a Nemzetközi Atlétikai Szövetség elnökét, s hangot találtam Gyulai István főtitkárral is. A budapesti atlétikai Európa-bajnokságon az épek versenyszámaival elegyítve kerekesszékes versenyszámot is beiktattak. Az európai paralimpiai bizottságok párizsi ülésén megbarátkoztam a legbefolyásosabb vezetőkkel, s Sydneyben, a paralimpiai játékok előkészítő ülésén már régi ismerősökként szerveztük az „európai frontot". A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság mértékadó személyiségei elismeréssel nyugtázták a szervezet demokratikus megújulását elősegítő hozzászólásaimat, éreztetve, hogy távlatilag is számítanak közreműködésemre.

Viszonylag rövid idő után köszöntem le az elnöki tisztről. A főtitkárral való együttműködés volt a töréspont egyik oka. Néhány, többféleképpen értelmez-

hető intézkedése bizalmatlanságot keltett bennem. Fönnállt a veszélye, hogy olyan dolgokért kell felelősséget vállalnom, amelyekkel nem értek egyet, vagy amelyekről csak utólag szerzek tudomást. Az elnökséget írásban tájékoztattam a helyzetről, és kértem, gondolják át, távlatilag melyikünkre van nagyobb szüksége az MPB-nek. Miután ők úgy döntöttek, hogy még egy ideig kitartanak az operatív ügyek folytonosságát jelképező főtitkár mellett, lemondtam.

Mindezek mellett az MPB-re és sportolóira ma is az enyéimnek kijáró melegséggel gondolok. Sorstársaim ezek a rokonszenves sportemberek, s távolról is hozzájuk tartozónak érzem magam. Örömömre szolgált, hogy Los Angeles-i konzulságom idején megküldhettem nekik a Salt Lake City-i paralimpiai versenyek összefoglaló videofelvételeit. Általában jó érzéssel emlékszem az MPB létrejöttében vállalt szerepemre is, bár a csecsemőnek mindig az első éve a legnehezebb. Én kivettem a részemet a pelenkázásból, de úgy alakult, hogy járni már mások tanították meg az újszülöttet.



Bárányszelídség a farkasvilágban

Gruiz Katalin dr.

A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségének (MÉS) elnöke (1993–)

1990-ben kezdtem ismerkedni az értelmi sérültek sportjával. Mint a Down Alapítvány vezetője, sok fogyatékosprogram szervezője tapasztaltam, hogy a sport milyen fontos az ő életükben. Rájöttem, hogy a leghatékonyabb eszközök egyike, s oktatási módszer is, mert a sporton keresztül sok mindent lehet tanítani. Valakihez tartozást jelent, a teljesítmény megkövetelését, ami rendkívül fontos az értelmi sérültek számára.

Két évvel később – mint az alapítvány vezetőjét és sporttal foglalkozót – meghívtak a madridi paralimpiára, az értelmi sérültek számára rendezett világeseményre. Barcelonában volt az olimpia és a paralimpia, de külön Madridban rendezték az értelmi sérültek, az INAS-FID, az Értelmi Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetségének nagy világversenyét. Láttam, hogy ugyanazon elvek szerint működik, mint az épek sportja, és egy lehetőség a normalizációhoz. Ott találkoztam a svéd Bengt Nirjével, akit az Egyesült Államokban ma már úgy emlegetnek, mint a normalizáció atyját. Ám erről akkor még mit sem tudtam, csak beszédbe elegyedtem egy ismeretlen emberrel, aki elkezdett néhány dolgot magyarázni magáról, a szervezetről és munkájáról. Elmondtam én is az elképzeléseimet, hogy miért csinálom a sportot, hogy a sportszövetség számunkra olyan modell, amelyben a teljesítmény jól mérhető.

Kiderült, hogy akinek magyarázok, nem más, mint ennek az elvnek a kitalálója. Nagy egymásra találás volt, örültem, hogy vannak emberek, akik ugyanúgy gondolkodnak, mint én.

Sokszor értetlenség vett körül, falakba ütköztem. Hazajöttem Madridból, és hasonló civil szervezetek vezetőivel megalapítottuk a Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségét.

A szervezet hihetetlen ütemben kezdett fejlődni, tizenkét év alatt elértük, hogy az egész országot lefedő szövetségnek tizenhat sportágban százhúsz tagszervezete van, felmenő rendszerű versenyekkel, jó nemzetközi hírnévvel. A vi-

lág élvonalába kerültünk a legfontosabb sportágakban. Tudtuk, mit akarunk, amikor belekezdtünk, és fel tudtuk lelkesíteni a többieket, akik aztán csatlakoztak hozzánk. Mindehhez ott volt az a nemzetközi háttér, amellyel Madridban megismerkedtem, mert attól kezdve az volt a mérce, a mintaértékű filozófia. Mindent abba az irányba vittem, nagyon tudatosan. Atlantában a mozgás- és látássérültekkel együtt már ott voltak a paralimpián az értelmi sérültek is. Magyarországról akkor mindössze hat sportolónk vett részt. Sydneyig felfelé ívelt az út, bebizonyosodott, hogy igenis lehet élsportot művelni az értelmi sérültekkel is. Az élsport húzza maga után a nagy tömegek sportját, ezt saját tapasztalatunkból is nap mint nap látjuk. Mindazt, amit az épek sportjáról el lehet mondani, nálunk is érvényes! Athénban – sajnos – nem vehettek részt az értelmi sérültek, csak bemutató számban.

Sok elfoglaltságot ad az Értelmi Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetsége, ahol a döntéseket hozzák, az irányultságot meghatározzák. Az INAS-FID végrehajtó bizottságában kincstárnok vagyok. Mindent megtárgyalunk, és megpróbálunk együtt dönteni a legjobb tudásunk szerint. A nemzetközi szervezetben megszerzett információt rögtön továbbítom hazai hasznosításra. A civil szervezetek munkamódszerét használjuk. A civil gondolkodásra, az önszerveződésre alapozunk, arra, hogy sorsunkat vegyük a magunk kezébe. Illetve nem csak saját sorsunkat, hanem a sorstársainkét is. Mert be kell látnunk, hogy helyettünk azt senki nem fogja megtenni. Ha azt akarjuk, hogy az értelmileg sérült ember is élhessen, dolgozhasson, szórakozhasson, sportolhasson, akkor nekünk kell segítenünk!

Ez történt 1990-től, a MÉS megalakulásától folyamatosan, és ez történik ma is.

Mert az ő világuk nem farkasvilág, mint amilyenben mi élünk. Szelídek, szeretetre méltóak.



Nincs „másfajta" világ

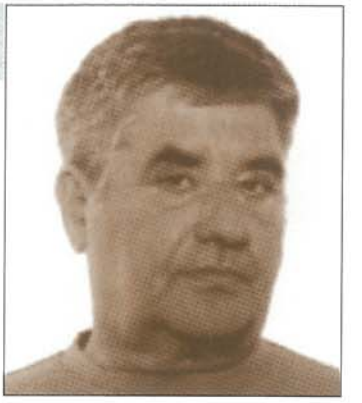
Hajdu Brigitta

A Magyar Paralimpiai Bizottság főtitkára 2002–2005

Mint a fiatalok többsége én is sokféle sportágat kipróbáltam, a szertornát, a ritmikus sportgimnasztikát, a vívást, a versenytáncot, az aerobikot.

Miután korábban az Egyesült Államokban éltem és dolgoztam, nemigen találkoztam a magyar parasport képviselőivel. Hazajöttem és munkát kerestem a sport világában. Két és fél évvel ezelőtt kerültem a paralimpiai bizottsághoz mint főtitkár. Nádas Pál elnök alaposan felkészített, elvitt az iskolájába is, hogy megismerkedjek ezzel a világgal. Számomra is meglepő módon hamar felismertem, hogy nincs is itt szó valamiféle „másfajta" világról, s egyáltalán nem jelentett számomra traumát a találkozás. Egyébként itt is, miként az egészségeseknél, a krém a sportoló ember, csak éppen nekik szűkösebbek a kiemelkedési lehetőségeik. Ezek egyike mindenképpen a sport, amely ráadásul remek szórakozás és egészségjavító elfoglaltság is. Kellemes tapasztalatom, hogy a fogyatékos sportolók hozzáállása szinte kivétel nélkül példamutató. Feladatom az MPB főtitkáraként elsősorban szervezési jellegűek. Számos teendő van a nemzetközi versenyekkel: a nevezéssel, ügyintézéssel, szállásfoglalással, a nemzetközi kapcsolattartással, a közgyűlési felkészüléssel kapcsolatban. A paralimpia körül tetőznek a feladatok. Nagy kő esett le a szívemről, amikor elkészült az 2004. évi athéni paralimpiai akkreditáció, a nevezés, az adatgyűjtés minden egyes csapattagról, elrendeződött az utazás, a sporteszközök szállítmányozása. A magyar delegáció a vezetőkkel, orvosokkal, edzőkkel együtt hatvannégy tagú volt, összesen harmincnyolc sportoló képviselte színeinket az értelmi fogyatékosok számára rendezett bemutatón részt vevőket is beleszámítva. Az athéni játékok után Pekingre kell készülni. Elsősorban az új tehetségek felkutatása, az utánpótlás megerősítése. Alapfeladataiban persze vannak állandó elemei is. Köztestületként talán több előnyt élvezünk majd, de lehet, hogy hátrányos elemei is lesznek az új szervezeti formának. Hogy mi lesz az átalakulás vége, az a három alapító szövetségtől is függ. Most úgy tűnik, a parlament politikai hovatartozástól függetlenül felsorakozik a parasportolók támogatása mögé, hiszen az uniós elvárások is erre ösztönzik őket. Reméljük, így lesz ez a jövőben is.

A helytállás maga a sport



Hajdú Levente

A Halassy Olivér Sport Club elnöke (1972–1979), a Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa

A Halassy Olivér Sport Club a mozgásjavító iskola tanáraiból, diákjaiból és külsős sportolóiból alakult. Az iskola vezetője, Zsótér Pál igazgató, csodálatos ember volt. Rendkívül szigorú, ugyanakkor széles látókörű, aki rögtön felismerte, hogy a sport nagyszerű esély arra, hogy a gyerekek hasznosan töltsék ki szabadidejüket. Esély az egészségre is, és ő ezt megadta nekünk az otthonban.

A sport számomra minden volt. Amíg meg nem bénultam, tizennégy éves koromig fociztam. Nemzetközi karrierről álmodtam. Amikor megbénultam, a kórteremben a barátommal, Balázs Ivánnal letettük a földre a pingpongasztal lapját, és úgy játszottunk. Arról fogalmunk sem volt, hogy a sport nagyon sok ága nyitva áll a versenyzésre a mozgássérülteknek is. No meg nekünk valójában az volt a legkeményebb sport, hogy egyáltalán el tudtunk jutni az egyetemre. Amikor a mozgásjavító iskolába kerültem mint nevelőtanár, kitaláltuk az ülőfocit a gyerekekkel közösen. Tanárként magam is beálltam kapusnak. Ebéd után mindenki ment a pályára focizni falábbal vagy amivel tudtak. Azzal fenyegettem a gyerekeket, ha nincs kész a leckéd, nem focizhatsz!

Magyarország az 1976-os torontói játékokra küldött ki először hivatalosan mozgáskorlátozott sportolókat, de nagyon hamar haza is hoztak minket. Pontosabban nem küldtek, megengedték, hogy mehessünk, ha megteremtjük rá a lehetőséget. Úgy éreztem, ez számunkra küldetés. Bizonyítanunk kell azoknak, akik szerettek és támogattak bennünket, és lehetőség arra, hogy itthon is felfigyeljenek ránk. Küldetés volt az eljövendő generáció útjának egyengetésére is. Elsősorban ez ambicionált bennünket. Talán túl nagy is volt bennünk az öntudat, de a nélkül nem lehet élni. Jelentkeztünk, kopogtunk az ajtón, itt vagyunk Magyarországról, mi is versenyezni akarunk. Két nap múlva már protestálnunk, tiltakoznunk kellett, mert Dél-Afrika fajüldöző politikáját itthon tévesen ítélték meg, nem tudták, hogy a mozgássérültek között nem volt faji megkülönböztetés. Tauber Zoli este tízkor megnyerte az paralimpiai aranyat. Egész életében

ezért küzdött, kéz nélkül. Szólt a Himnusz, könnyezett a dobogón. Együtt örültünk vele. Ahogy levonták a zászlót, bejelentették: elvtársak, haza kell menni! Közvetlenül a Himnusz után! A fellendülés titka a mozgáskorlátozottak sportjában a lelkesedés volt, mert annak idején, a hetvenes éveket az jellemezte. A mozgásjavító iskola fiatal pedagógusai megérezték, hogy a sport nagyszerű nevelési eszköz. A sporttal együttjár az emberség, a jókedv, a sportélmény, a küzdés. Volt bennünk játékosság, évődés, az együttlét vágya. Mindenki azért hajtott, hogy győzzön, de mi még veszíteni is szerettünk. Ha Tauber Zolival pingpongoztam, mit érdekelt, hogy ő első osztályú, én pedig ötödik?! Azért küzdöttem, ha belezöldülök is, csinálok öt poént! És büszke voltam, amikor 21-7-re kikaptam! Mi úgy éreztük, hogy a helytállás a sport.



Majoros Éva, Hajdú Levente (középen) és Köteles László – 1973

Nyolcvan a vízben, tíz a parton



Kelemenné Szakonyi Júlia

Az MTSB elnöke (1979–1982), a MEOSZ főtitkára (1981–1993)

Alapvetőnek tartom a mindennapi élet ritmusába beépített rendszeres mozgást. Falábbal lejártam úszni és ülőröplabdázni a Halassyba, s bár versenyszerűen nem sportoltam, jóban voltam a versenyzőkkel.

Amputált sérültekkel, alsó- és felsővégtag-bénultakkal foglalkoztam mint az Országos Traumatológiai Intézet rehabilitációs osztályának pszichológusa. A gyógytornászok hallottak a mozgásjavító iskolában megalakuló egyesületről, s az én betegeim is megkértek, nézzek utána a hírnek.

Én persze szakmámból adódóan hírverést csináltam a sportklubnak a mozgássérültek között, sőt rövidesen társadalmi munkában vezettem az úszó- és az ülőröplabda-szakosztályt.

Amikor az OTSH-n belül 1977-ben létrejött a Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB), annak elnökévé 1979–1982-ig választottak. 1981-től az országban megalakult érdekvédelmi egyesületek szövetségének főtitkára lettem.

Az MTSB országos összefogást tett lehetővé, és ennek keretében ápoltuk a nemzetközi kapcsolatokat, szerveztük a kiutazásokat, a hazai és nemzetközi rendezvényeket. Elődöm, Hajdú Levente már rendszeressé tette az együttműködést és a közös versenyeket négy szocialista ország sportszövetségeivel (ISI). A Halassy Olivér klubot időről időre meghívták Stuttgartba, Saint-Étienne-be is. MTSB-elnökségem alatt beérett a munka, s Magyarországot felvették a nemzetközi szövetség, az ISOD tagjai közé.

Igaz, e pozícióból is nagyon nehéz volt elintézni az OTSH-nál, hogy részt vehessünk a New York-i Fáklya játékokon. Első munkám az ISOD sportszakmai szabálykönyvének decimális kiadása volt, amelyet valamennyi mozgáskorlátozott-egyesület megkapott, így azonos információs anyag alapján tudtak felkészülni a versenyekre.

Huszonhárom éven át szabadidőmben is csak a mozgáskorlátozottak ügyeivel foglalkoztam. A megterhelést nem bírta a szervezetem, gerincsérvet kaptam, ab-

ba kellett hagynom minden ügyintézést, szervezést. Ám közben felnőtt egy generáció, a munka mehetett tovább nélkülem is, megújult friss erővel.

Kezdetben az uszodában a gyerekek nem mertek levetkőzni. Tízen voltunk a vízben, nyolcvanan a partról néztek bennünket. Fél év múlva nyolcvanan voltunk a vízben, tízen a parton. Merték vállalni hibás testüket. Ma is sokkal több mozgássérültnek kellene sportolnia, rendszeres testedzést végeznie. Megváltozik, szebb lesz tőle az életük. Egy mozgássérültnél a mozgás olykor bánattal, fájdalommal, kínszenvedéssel párosul. A sporttal, a játékkal a mozgás örömmé változik!



Éremátadáskor – 1981

Krisztusi kor a medence mellett



Koller István

Edző, a Halassy Olivér Sport Club és a fogyatékosokat foglalkoztató Humanitás szövetkezet elnöke, a Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa

Ortopédtechnikusként kezdtem a Gyógyászati Segédeszközök Gyárában dolgozni. Mivel itt sok fogyatékos emberrel kerültem kapcsolatba, és vízilabdázóként a sporthoz is szoros szálak fűztek, elvállaltam úszásoktatásukat. A Rudas uszoda melegebb vizével optimális helyszínnek tűnt, s mert a medence egyik végén csak derékig ért a víz, ott taníthattam a kezdőket. Magamon próbáltam ki először, hogyan lehet egy kézzel, majd kéz vagy láb nélkül úszni, és e tapasztalatok alapján tanítottam a gyerekeket.

Akiben felfedeztem a tehetséget, a kitartást és az akaraterőt, azzal fokozatosan a minőségi és eredmény-centrikus munkára tértem át. Persze, felvetődött, szabad-e egyáltalán versenyeztetni a fogyatékos, súlyosan sérült embereket. Nem okoz-e károsodást? A gyerekek sportorvosi, ortopéd orvosi felügyelettel, rendszeres vizsgálatok mellett, gyógytornászok közreműködésével edzettek.

Pályafutásom alatt tizenkilenc arany-, tizenegy ezüst- és huszonegy bronzérmet, rengeteg helyezést szereztünk a paralimpiákon. A gyulai Jeszenszky Attila például a legeredményesebb versenyzőnk volt New Yorkban, a Fáklya játékokon, négyszer állhatott a dobogó tetejére. Ehhez a paralimpiához fűződik az a boszszantó, mégis megmosolyogtatóan kedves emlékem, hogy a négyszer százas gyorsváltóban győztesként célba ért váltótagunk mellé féktelen boldogságában beugrott a vízbe egyik csapattagunk, s ezért kizártak, az aranytól jogosan megfosztottak bennünket.

A kezdetek óta eltelt harminchárom esztendő után még mindig nem lehetek elégedett. A HOSC úszószakosztályának alapító tagja, edzője voltam, elnökségi taggá, majd elnökké választottak. Ma is az úszás a legeredményesebb sportág. Sajnos az egyéb szakosztályok száma lecsökkent, s ezt végtelenül sajnálom. Reménykedem, hogy az egyesület ismét megerősödik, s mind több mozgásfogyatékos fiatalt sikerül bekapcsolni az aktív sporttevékenységbe.



Az életem célját a véletlen hozta

Nádas Pál

Az MTSB és a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének elnöke (1983–1992), a Mozgásjavító Általános Iskola, Módszertani Intézmény és Diákotthon igazgatója (1987–), a Magyar Paralimpiai Bizottság elnöke (2001–)

Az életben nagy szerepet játszanak a véletlenek. Az én esetemben sem volt másképp. Eredeti szakmámban 1972-től a mozgásjavító iskolához tartozó a kertészképzőben kezdtem dolgozni, ahol 1970-ben, a tanárok és a diákok megalapították a Halassy Olivér Sportklubot. Magával ragadott mindaz, amit itt tapasztaltam, hiszen részt vettem a nevelőtestület munkájában és értekezletekezletein, miközben szombatonként úszni tanítottam a gyermekeket. Egyre több sportköri feladatot kaptam, 1978-ban pedig már rám bízták egy nemzetközi spartakiád részfeladatainak megszervezését. Röviddel ezt követően beválasztottak a HOSC vezetőségébe, és ekkor már tudtam: egy életen át dolgozni fogok a fogyatékossággal élőkért, a mozgássérültek sportjáért.

Sikerült elérnem, hogy a Koscuisco Tádé utcai általános iskola tornatermét igénybe vehessék a mozgássérültek. Igaz, még a szabályokat sem ismertem, ám megszerveztem az első ülőröplabda-csapatot. Külföldi szaklapokból készültem az edzésekre, és az első magyar válogatott sikeresen vette fel a harcot a világ legjobbjaival is. Megszerveztem a hazai ülőröplabda-bajnokságot.

1983-ban az akkori sporthivatal, az OTSH, engem nevezett ki a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága elnökének. Még abban az esztendőben nagy sikerrel szerepelt a magyar küldöttség a New York-i paralimpián. Hibát követtem el azzal, hogy én csak itthonról szurkoltam. Ma már tudom, hogy a vezetőnek a nemzetközi viadalokon is jelen kell lennie, hogy megismerjék, hogy segítsen, hogy ellássa a sportdiplomácia rá eső feladatait.

Az ülőröplabda örök szerelmem maradt. Válogatottunk egyre-másra hozta az érmeket, Pécsett világbajnokságot rendeztünk, először alkalmazták játékosaink a helycserét a világon, a felkészítésekbe pedig időnként besegített Garamvölgyi Mátyás és Berekszászi Szabolcs mesteredzők is.

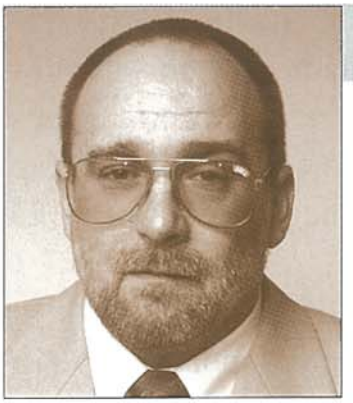
A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségét 1989-ben hoztuk létre, melynek 1992-ig voltam elnöke. A Magyar Paralimpiai Bizottságot 1997-ben alapítottuk aminek elnökévé 2001-ben választottak. Szükség volt a szervezetre ahhoz, hogy remélhessük: a paralimpiai mozgalom hazánkban is megfelelő rangot kap. Sikerült idővel elérni, hogy végre ebben a szférában is „megjelent" a pénz. Ez azonban azonnal meg is rontotta a rendszert.

Jómagam, immár több mint harminc esztendeje foglalkozom a mozgásukban korlátozott gyermekekkel és a parasporttal. Ismerem a gyermeksport és az utánpótlás helyzetét, és az élsport állapotát is. Miközben végigjártam több ranglétrát, előfordult, hogy nekikeseredtem, de a hitemet soha nem vesztettem el.

Életpályám során nagyon sokszor találkoztam az értetlenség minden válfajával. Sokszor, sokan nem értettek és még ma sem értenek meg, akkor amikor javaslataimat és döntéseimet több évre előrelátóan hoztam meg. A viták és torzsálkodások közepette reménykedem, hogy azért sokak tiszteletét is elnyerem.

Temérdek tennivalónk van még. Meg kell erősíteni a Magyar Paralimpiai Bizottságot, el kell érni, hogy a gondolkodásban végre ne a fogyatékosság, hanem a sport és az integrációs szándék legyen az első. Munkahelyemnek szüksége van egy új, speciális óvodára, középiskolára, és dolgozunk egy korszerű oktatási programon is. Terveim szerint négy–hat éven belül ez mind megvalósul.

Addig azonban sok apróbb siker erőt adhat a munkához. Jómagam, ennek a könyvnek a megjelenését is ide sorolom…



Kiapadhatatlan erőforrás az iskola

Pancsa József

A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének elnöke (1992–)

Autóbalesetem után kerekesszékbe kényszerültem. A sportnak köszönhetem azt is, hogy egyáltalán élek. Pingpongoztam, megtanultam használni a kerekesszéket, minden lehetséges versenyen elindultam. Egyszer tagja voltam az Európa-bajnokságon induló csapatnak is!

Egy idő után felkértek, hogy az asztalitenisz-csapatok mellett lássam el az intézői feladatokat. A Halassynak akkoriban három csapata is indult a Budapest-bajnokságban. Biztosítottam a felszerelést, leadtam a nevezéseket, kézben tartottam a különböző adminisztratív ügyeket. A klub tízéves fennállására szervezett szolnoki nemzetközi verseny után beválasztottak az elnökségbe. Már hosszabb ideje tevékenykedem a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségében (MMS), amely a fogyatékos emberek sportjával foglalkozó szakmai szövetségeket fogja össze. Gondoskodik a szakemberek speciális továbbképzéséről, kiadja a versenyengedélyeket, de nem sportágak, hanem sérülési specifikumok szerint. Mintegy négyszáz versenyző adataival hoztunk létre adatbázist.

Voltunk nyolcszázan is, az őskorban még többen, mert élt egy Heine–Medin-es generáció, s ők szerettek sportolni. Néhány éve a Mexikói úti mozgásjavító iskolában még dübörögtek a lépcsők, mert a srácok kerekes székkel jöttek lefelé, olyan erőben voltak. A Savaria-kupaversenyein négyszázan vettünk részt, csuda nagy érzés volt. Sajnos szaporodnak a fehér foltok, például korábban remek ülőröplabda-csapatuk volt az egrieknek, ma nincs semmilyen, s megszűnt Sátoraljaújhelyen is.

A sorstársak egyre inkább ellustulnak. Ugyanakkor a lehetőségek is gyakran korlátozottak, például nem tudunk hozzájutni uszodához. Mégsem fogadom el az olyan kifogást, hogy azért nem sportolok, mert nincs terem, nincs pálya, de menjenek csak néhány kört kerekesszékben a háztömb vagy a kert körül, és máris sportoltak.

El kell menni az iskolákba a mozgássérült gyermekekért! Pécsett elmondtam a leendő testnevelő tanároknak, hogy nekik kell lenniük az első generációnak, amelyhez ha odakerül egy mozgássérült gyermek, nem a papírját kéri, hogy felmenthesse, hanem megpróbálja őt is megmozgatni. Ezt a szemléletet kell továbbítani: nem csak azért kell sportolni, hogy paralimpikonok legyünk! A tömegből előbb-utóbb kiválnak a tehetségesek, az elhivatottak, de a többieknek is előnyükre válik a mozgás. Szeretnénk új sportágakat is bevonni a szabadidősportba. Nagy feladat előtt állunk, átalakult a Magyar Paralimpiai Bizottság, s szeretnénk megőrizni az MMS-t is. Ehhez mind több embert kell bevonni a versenyszerű sportba is, fel kell kutatni, meggyőzni a fiatal és idősebb embereket!



Véletlen találkozás

Pátrovics (Kovács) Brigitta

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetségének főtitkára (1998–)

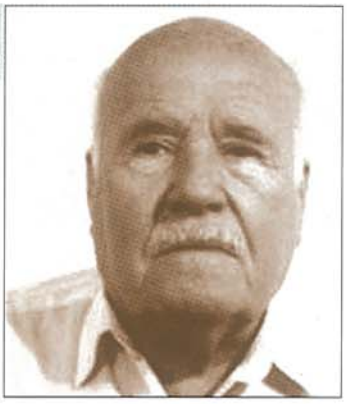
Szinte véletlenül kerültem kontaktusba a hátrányos helyzetű sportolókkal. Azóta már több világesemény szervezésében is részt vettem, és büszke vagyok az eredményekre.

1992-ben egy sportreklámszervező cégnél dolgoztam, amikor megkeresett minket Paculák András, kerékpározó, aki az akkori, barcelonai paralimpiára szeretett volna kijutni. Amennyire és amivel tudtuk, támogattuk őt, így kerültem először kapcsolatba a fogyatékkossporttal. Édesanyám közben a Mozgáskorlátozottak Budapesti Sportszövetségénél, majd a Fogyatékkal Élők Budapesti Sportszövetségénél dolgozott. 1998-ban ő hívta fel a figyelmemet egy álláshirdetésre, amelyet végül megpályáztam. Azóta dolgozom az MVGYSSZ-nél, és az eltelt hat esztendőben rengeteg pozitív élménnyel gazdagodtam. Egyfelől büszke vagyok minden egyes eredményre, amit a sportolóink elértek, másfelől pedig a szervezési feladatok közül is megvannak a kedvenceim. A 2000-es teke, valamint a 2001-es csörgőlabda Európa-bajnoksága is nagyon kedves emlék számomra.

A 2004-es görögországi paralimpián jobb eredményekre számítottunk, a dzsúdósok esetében például reménykedtünk az aranyéremben, de sajnos számtalan igazságtalansággal kellett szembenéznünk. Ez olyannyira nyilvánvaló volt, hogy az egyik mérkőzés után az ellenfél kért tőlünk elnézést a játékvezetők tényked-ése miatt. Mindezek ellenére három bronzéremmel gazdagodtunk. Az atléták versenyzését sajnos külső tényező befolyásolta. Nem lehetünk elégedettek az eredménnyel, de azt is tudjuk, hogy sérülések mindig voltak és lesznek is a sportban, ezért nem hibáztatjuk a versenyzőket.

Hamarosan választások lesznek a látássérültek sportszövetségen belül, így a jövő még kérdéses. A magam részéről szeretném folytatni a megkezdett munkát. Ez annyit jelent, hogy ha az új vezetőség felkér, akkor biztosan elvállalom a főtitkári pozíció betöltését.

Az élet örök mozgás – nekünk a mozgás az élet



Plesa István dr.

Ortopéd sebész, rehabilitációs szakorvos, az ISOD ülőröplabda-bizottsága és az EC-ISOD végrehajtó bizottságának volt tagja, a Magyar Paralimpiai Érdemérem tulajdonosa

Pozsony mellett művégtaggyárunk volt, amelyet a magyar hadirokkantak egyesülete létesített. Apám volt a gyár és a pozsonyi szegények orvosa, akit ha éjjel kihívtak a munkástelepre, fölírta a receptet, és ha megkérdezték, mennyibe fog az kerülni, gyalog bement a városba, kiváltotta a gyógyszert, és visszavitte a betegnek. Példaképem ma is. Fiatalon a könnyűatlétikát űztem, nagyon jól futottam. A távolugrás is erősségem volt, a berlini olimpia évében, tizennégy évesen megugrottam a 6 méter 26 centimétert. A négyszer százas váltófutásban a harmadik, kanyarember voltam, évekig tartottuk a csehszlovákiai középiskolai rekordot. Mindig is kötődtem a sporthoz. Harmadmagammal 1945. november 2-ára virradóra úsztuk át a Nagy-Dunát Farkastoroknál. Kiszöktem a koncentrációs táborból, ahová azért csuktak, mert a magyar himnuszt énekeltem Pozsonyban, a Ferencesek terén. A csendőrök gumibottal eltörték két vállcsontomat és a második háti csigolyámat. Tíz évig hontalanként kezeltek, aztán megkaptam a magyar állampolgárságot.

Harmincnégy évvel ezelőtt Gödöllőn rendeztek úszóversenyt a mozgássérülteknek. Mint a protézisbizottság vezetőjét és mozgássérültekkel foglalkozó ortopéd és rehabilitációs szakorvost meghívott Egyed Béla, a baleseti utókezelés megteremtőjének hazai apostola. Koller István, a HOSC úszószakosztályának alapító tagja és dr. Benczúr Miklósné az úszóversenyen kijelölt számomra egy sávot, órát adott a kezembe, s időmérő lettem.

Néhány hónap múlva a vasfüggönyön inneniek számára megteremtettük a nemzetközi versenyek lehetőségét. A fő sportág mindig az úszás volt. Benczúrné, Koller, Csík János és jómagam kidolgoztunk egy értékelő rendszert, az amputáltak és a bénultak szorzó pontrendszerét, amit átvett az egész szocialista tábor. Az ülőröplabda meghonosítóját, Nádas Pált, a Kosciuszko Tadé utcai iskola test-

nevelő tanárát sikerült bevonnom a hazai rokkantsport irányításába. Nádas, aki ma a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon igazgatója, óriásit lendített a magyar rokkantsporton. Megtalálta a megfelelő kapcsolatokat, jelentős anyagi támogatást tudott szerezni.

Az ülőröplabdával jegyeztem el magam, az ülőröplabda-világszövetség, az ISOD végrehajtó bizottsági tagjának választottak, a szövetség vezető orvosa voltam. Az érmek között a pécsi ülőröplabda-világbajnokságon második helyen végzett magyar csapat ezüstérme is ott függ. Őrzöm a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét, azt hetvenéves születésnapomra, a rokkantsportban végzett munkámért kaptam elismerésül.

Kétszer paralimpián csapatvezetőként, kettőn pedig mint csapatorvos voltam jelen.

A parasport szervezésében, irányításában, a programok kialakításában, a külföldi utak levezénylésében s a kongresszusokon is tevékenyen részt vettem. Az orvosi szekrényben a végtaghiánnyal született gyermekek kartonjai sorakoznak. Málnai István edzővel tíz éve tanítjuk úszni a gyermekhabilitációs csoport tagjait. A teljes állami támogatást úszásoktatásra fordítjuk. Nevelem az úszósport utánpótlását, az olimpiai bajnok Pásztory Dóra is az ortopédklinika tanmedencéjében tanult meg úszni.

Hogy valaki mozgássérültként sportolhasson, meg kell vizsgálni, mozgásszervileg alkalmas-e a versenyzésre. Ha igen, akkor milyen sportágban, hogyan célszerű sportolnia? Több száz főt vizsgáltunk meg Benczúr Jutkával, és kialakítottuk a sportolók nyilvántartását. Az eredményeket számítógépre vittük, a programot, a nyilvántartást, a vizsgálati eredményeket átadtuk a következő generációknak. Ez a FONESZ versenyengedélyének egyik előfutára is lehetett.

Az élet örök mozgás, nekünk a mozgás az élet. Ez az egyik jelmondatom. A másik egy táblán olvasható a rendelőmben: „Ti, akik azt mondjátok, hogy nem lehet megtenni, ne akadályozzátok azokat, akik megteszik!" Ez az életfilozófiám.

Van ott fönn valaki, aki mindig hatalmas erőt ad nekem: a szeretet parancsát. Most már két bottal járó, bénult ember lettem, de ha sportolóink tiszteletére megszólal a Himnusz, még ma is, mint régen, elsírom magam.

A főtitkár íróasztalon innen és túl...



Simon Bea

Az MMS főtitkára, az Európai Paralimpiai Bizottság első titkára (1991–1994)

A gyógypedagógiai főiskola utolsó éveiben, amikor bekapcsolódtam az évente megrendezésre kerülő gyerekversenyek szervezésébe, a gyakorlatban is meggyőződtem róla, micsoda remek gyógyító-nevelő eszköz a sport. Ez a felismerés is erősített abban, hogy megpályázzam a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS) sportszervezői állását. Felvettek, s miután némi áttekintést nyertem a szövetség munkájáról, a távozó főtitkár helyére léphettem.

A főtitkár akkoriban tulajdonképpen afféle technikai vezető volt, minden szervezési, lebonyolítási kérdés az ő kezében futott össze akár hazai, akár nemzetközi versenyen álltak rajthoz sportolóink egyre bővülő sportági körben. A szakágak felelőseivel, az edzőkkel elkészítettük a haditerveket, kijelöltük a helyszínt, az időpontokat.

A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) 1991-ben Budapesten rendezte meg a III. közgyülést, amelynek napirendjén többek között a tisztújítás és a kontinensek – köztük az Európa-bizottság – csúcsszerveződéseinek megalakítása is szerepelt. Házigazdaként jó eséllyel pályázhattam meg a titkári címet, annál is inkább, mivel az a nagy tekintélyű Nádas Pál ajánlásával került az Európai Paralimpiai Bizottság elé. Meg is választottak, s három éven át párhuzamosan szerveztem a hazai sportéletet, valamint a teljes európai parasport szervezetét. Bábáskodtam a szervezet elindulásánál, irányelveket, versenyszabályokat, átfogó szervezeti szabályzatokat tárgyaltunk és alkottunk meg.

A sikerek és a kudarcok, az öröm és a bánat forgandósága megacélozta ezeket az embereket, akiket sok mindentől megfosztott a sors, s ha valamiben a legjobbak lehetnek, hát az élet számukra igazán kijáró jóvátétele. Gyakran előtolulnak emlékezetemben azok a pillanatok, amikor ülőröplabdában jön az utolsó szerva vagy a mindent eldöntő tus a vívásban, és ezer a vérnyomása mindenkinek... És nyertünk! Ma gyógypedagógus tanárként dolgozom, de ezekért a szép pillanatokért fáj a legjobban a szívem.



Biciklis toborzókörút

Solymos Endre (1922–2001)

A Szombathelyi Vasakarat Sportegyesület alapító elnöke

Solymos Endre alakját fia, Solymos Ferenc idézi fel

A második világháborúban aknaszedés közben felrobbant a kezében az egyik szerkezet. Isteni csoda volt, hogy nem halt meg a helyszínen. Mind a négy végtagján lógtak a csonkok, teste tele volt szilánkokkal. Katonáinak azt mondta: „Kössétek el a csonkjaimat, először papot hívjatok, és csak utána orvost!" Amikor megműtötték, a melléből nem tudták kiszedni a szilánkot, mert éppen a szíve mellett volt. Sokszor emlegette: a Jóistentől azért a szilánkért kapta a feleségét, édesanyámat, a négy csonkjáért pedig a négy gyermekét. Mélyen vallásos ember volt.

Megfogadta, lábra fog állni, és addig gyötörte magát, amíg a műlábakkal úgy közlekedett, mint egy egészséges ember. Öltönyben szinte észre sem lehetett venni rokkantságát. Bejárt a kórházakba, lelki támaszt adott a frissen csonkoltaknak, mert tudta, egészen más az, ha egy sorstárs ad vigaszt. Volt trafikos, énekes, sportoló és edző is.

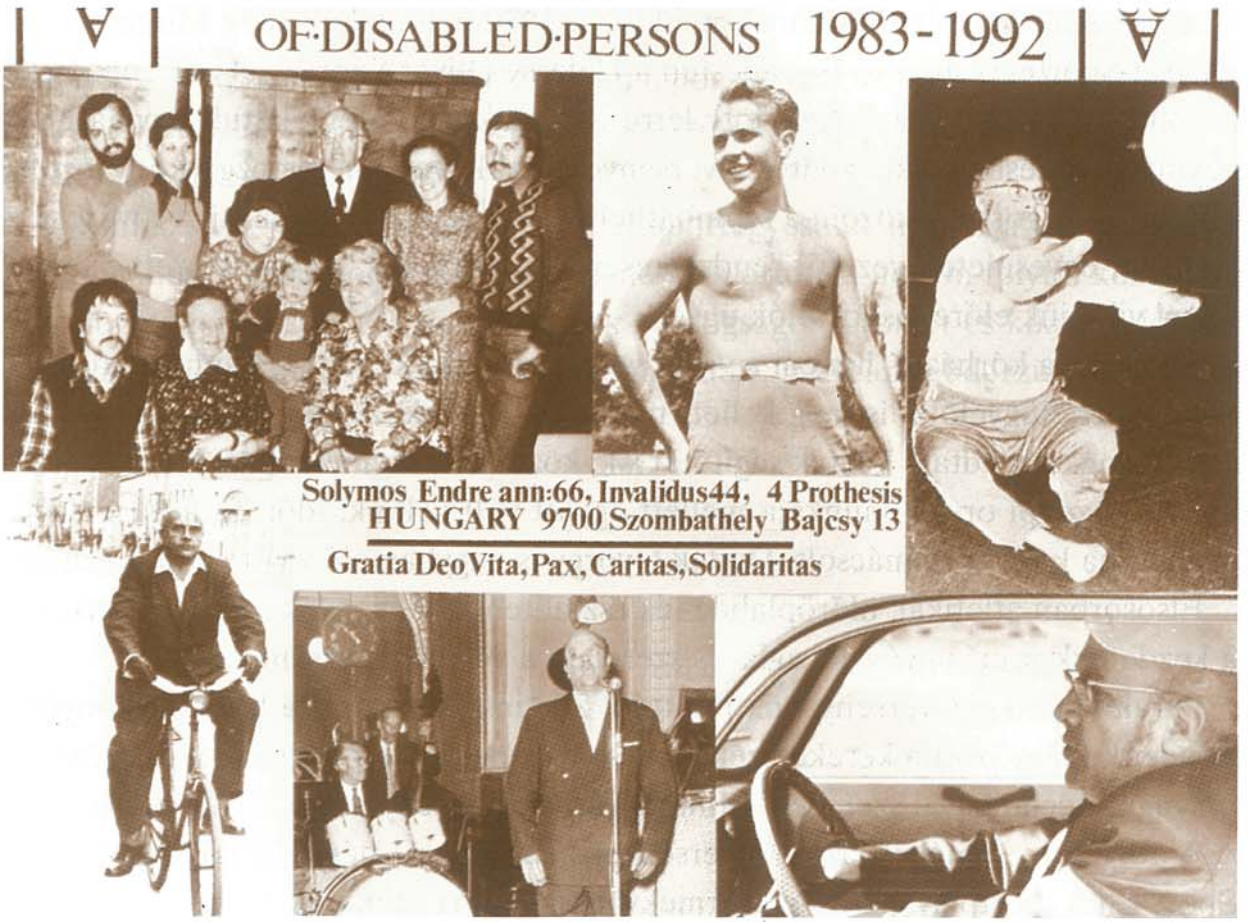
Négy művégtagjával úszott, szeretett pingpongozni, de kedvenc sportja az ülőröplabda volt. Büszkén mutogatta a bécsi tornán szerzett ezüstérmet.

Tóth Géza, a szombathelyiek világbajnok súlyemelője közben felkérte a Haladás súlyemelő-szakosztályának elnöki tisztjére. Ám ő legszívesebben sorstársai között mozgott, s szó szerint az utcáról szedte össze fogyatékos társait. Biciklizett a városban, beszélgetett velük, igyekezett maga köré gyűjteni, a mozgásra rábeszélni a rokkantakat. Sikerült támogatókat is szereznie, s 1973-ban megalakulhatott a Vasakarat, amely aztán 1975-től kezdődően kétévenként megrendezi a nemzetközi Savaria Kupát, az egyik legnagyobb fogyatékos-seregszemlét. Tavaly ezen már hét nemzet százkilencvennyolc versenyzője jelent meg! A bécsiekkel kezdték a közös versenyeket, 1980-tól a muraszombatiak, majd az NDK-sok is bekapcsolódtak, s egyre szélesedett a kör. Az akkor kialakított kapcsolatok még ma is élnek.

A legeredményesebb szombathelyi versenyző, Lorencz Péter alkarcsonkolt már az 1976-os torontói játékokra is kijutott, majd 1984-ben New Yorkban bronzérmet nyert magasugrásban.

Amikor három évvel ezelőtt édesapám meghalt, a Vasakarat saját halottjának tekintette, és a Szalézi templom altemplomában kegyelettel őrizzük hamvait. Halálát megelőzően már Makrai Ferenc próbálta megvalósítani apám álmait. Jelenleg a Vasakarat négy szakosztályában (atlétikai, asztalitenisz, teke, sakk) mintegy negyvenen sportolnak.

Édesapám emlékét egy hagyományos sportrendezvény, a Solymos Endre-emléktorna örökíti meg.





Korrekt üzleti kapcsolat: adok-kapok

Szilvási Lajos

A miskolci Akarat Sportegyesület 1970. évi alapítója

A sportok közül az ökölvívásnak voltam a hódolója, s ha ma hetvenegy évesen a hosszú séták korában a séta sportnak számít, akkor még ma is sportolok.

A múlt század ötvenes éveiben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a gyermekbénulásos járvány nagyon sok áldozatot szedett. Gyógytornászként Miskolcon, a Szentpéteri kapui kórházban szembesültem a Heine–Medin-betegek ellátásakor a mozgáskorlátozottakkal.

A kórház vezetése nemcsak a gyógytornászi feladatokat, hanem az óvodai, iskolai sport aktív szervezését is rám bízta.

Egymástól függetlenül szinte egy időben, 1970-ben alakult meg Miskolcon az Akarat Sportegyesület és Budapesten a Halassy Olivér Sport Club. Három évvel később pedig Szombathelyen jött létre a Vasakarat. Megtaláltuk egymást, az együttműködésben elkezdődtek a versenyek. Ezt követően, a mozgáskorlátozott-klubok országos találkozóin a szombathelyi, a pécsi, a nyíregyházai, a fővárosi, a miskolci egyesületek vezetői rendszeresen megbeszélték, ki mit szeretne tenni, mivel vihetjük előre a sportolók ügyeit.

Nemcsak a kórházat, hanem a város vezetését, Kecskeméti Istvánt, a városi tanács sportfelügyelőjét is meg kellett nyerni az ügynek. A szocialista brigádok is sok támogatást adtak. Voltak segítőtársak, közülük is kiemelem dr. Plesa Istvánt, aki hétköznapi orvosi munkája mellett együtt volt velünk, időt, fáradságot nem sajnált, ha kellett, tolmácsolt. Dudek György is nagyban előrevitte a munkánkat.

Elsősorban atlétikai, ülőröplabda- és asztalitenisz-versenyeket rendeztünk, sőt a kezdetekkor még gyógylovaglás is szerepelt a versenyprogramban.

Paralimpiára egy versenyzőnk jutott ki, Zselinszky András a hazai mezőnyben mindenkit legyőzött a kerekesszékes versenyeken, de az ő kocsija már kevés volt a nyugati technikával szemben. Mintha Trabant versenyzett volna Mercedesszel.

A régi szép emlékek azok a versenyek, amelyeket még a Miskolci Vasutas Sport Club sportpályáján és a gyermekvárosban tartottunk. A diósgyőri stadion-



Verseny szünetében, 1981 – Eger. A képen balról: Nádas Pál, Surányi László, Koller István, Szilvási Lajos és Csík János.

ban is legalább ötször rendeztünk spartakiádot, többször a megyei kórház területén is. Eljutottunk a Margitszigetre, ahol úszóink, köztük a félkarú Fittes István mellúszásban bajnok lett.

Harminc évig vettem részt az Akarat sportegyesület munkájában. Az adott erőt, ha a mi versenyzőink győztek. Amikor ők örültek, nekem folyt a könnyem. A klub így ajándékozott nekem sok-sok boldogságot, örömet és kikapcsolódást. Vannak, akikkel még ma is tartom a kapcsolatot, gyakran felidézzük a régi időket, a szép emlékeket.



Emlékezetes múlt, bizonytalan jövő

Tóth Ildikó

A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének főtitkára

Végzettségemnek és egy álláshirdetésnek köszönhettem, hogy kapcsolatba kerültem a hátrányos helyzetű sportolókkal. Több mint tíz éve dolgozom ezen a területen, és bizakodom a folytatásban.

1992. június elsején jelentkeztem egy álláshirdetésre, amelyet a Hallássérültek Országos Szövetsége adott fel. Így kerültem a HOSZ sportosztályára szociális asszisztensként. Alig két év múlva, 1994 februárjában már a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségénél (MMS) dolgoztam, ahol azóta már mint főtitkár tevékenykedem. Az elmúlt tíz év minden perce nagyon emlékezetes számomra. A munkámat és a szövetségben uralkodó közeget is nagyon szeretem. Az elmúlt években számos világ- és Európa-bajnokságot rendeztünk különböző sportágakban. 1996-ban sikerült eljutnom Atlantába, később Sydneyben és Athénban is jelen voltam. Ezekre az eseményekre mindig szívesen gondolok vissza, a görögországi eredményekkel pedig teljes mértékben elégedett vagyok. Véleményem szerint, a nemzetközi szinthez mérve, sportolóink reálisan teljesítettek, bár néhányan – például az asztaliteniszezők – szerettek volna jobb helyezéseket szerezni. A paralimpia egyébként nagyon jó hangulatban zajlott, a sportolók és a vezetők egyaránt kitűnően érezték magukat. Nyugodtan mondhatom, hogy maximálisan pozitív élményekkel érkeztünk haza.

A magam részéről továbbra is szeretnék ezen a területen maradni, annak ellenére, hogy meglehetősen bizonytalan számunkra a jövő, sajnos nem csak anyagiakban. Feladataink mindenesetre bőven vannak, az idén tavasszal kerekesszékes vívó világkupát, a nyáron díjlovagló Európa-bajnokságot fogunk rendezni. Nem szabad kifelejteni a sorból a különböző országos bajnokságokat és az ezek szervezésével járó napi munkát sem.

Európa-bajnok elnök



Tóthné Kurilla Zsuzsa

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetségének elnöke (1997–)

Gyermekéveimet is aktív sportolással töltöttem. Ma a látássérült sportolók érdekeinek érvényesítésével foglalkozom.

Tanulóéveimet a Vakok és Gyengénlátók Általános Iskolájában töltöttem, itt kezdtem el sportolni is 1968-ban. Atletizáltam, elsősorban a futószámokkal foglalkoztam, később aztán könnyűatlétikára váltottam, és 1985-ben Rómában Európa-bajnokságot nyertem magasugrásban. Innen már egyenes út vezetett a szövetségig, sportpályafutásom befejezése után azonnal a Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetségében (MVGYSSZ) kezdtem el dolgozni. A szövetség, illetve a vak és gyengénlátó sportolók az állam támogatásán túl soha nem részesültek külső segítségben, így mindig saját magunkat szponzoráltuk. Amikor például a teke felfutó sportággá vált, sokat foglalatoskodtam azzal, hogy minél több segítőt, támogatót szerezzek sportolóinknak.

Az athéni paralimpián elért eredményekre nagyon büszke vagyok. A felsorolt nehézségek, akadályok közepette is sikerült tökéletesen felkészítenünk a versenyzőket. A csörgőlabdások hetedik helyezésével elégedett vagyok, még akkor is, ha ez nem tűnik olyan kimagasló teljesítménynek.

Szeretném, ha az európai integráció meghozná számunkra azt az áttörést, amelynek eredményeként a látássérültek már gyermekkorukban elkezdhetnének sportolni. A vakoknak és a gyengénlátóknak ugyanis szükségük van az emberi segítségre. Jelenleg a gyermekek nem vehetnek részt a testnevelésórákon, később pedig, már felnőttként, nehéz elkezdeniük sportolni.

Az IPC (International Paralympic Committee), a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság foglalkozik a mozgássérült, a látássérült, illetve a fogyatékos sportolókkal. Ez azt jelenti, hogy a mi speciális külön világszövetségünk, az IBSA az érdekérvényesítő nemzetközi szervezetünk, aminek mi vagyunk a hazai partnere.



Ledőlt egy fal, s vár épült helyébe

Vámos Károlyné

A mozgáskorlátozottak Halassy Olivér Sport Clubjának első ügyvezető elnöke

Testnevelő tanár vagyok, a főiskola elvégzése után a mozgássérültek általános iskolájába kerültem, a Mexikói útra. Elkezdtem törni a fejem, milyen sportjátékokat lehetne az ott tanuló gyerekeknek kitalálni.

A labdajátékok a kedvenceim, és hamar kiderült, hogy a gyerekek is majd megbolondulnak a gömbölyű játékszertől, így az ülőröplabdával kezdtem, aztán jött a többi sportág. A kollégák lelkesek voltak, a gyerekek megszerették a játékokat, a szülőknek fülig ért a szájuk. Úgy gondoltuk, amit csinálunk, szervezetszerűen is legalizálni kell, hivatalos formába terelni.

Kialakultak a szakosztályok, kötelességünk volt a működés jogi hátterét megteremteni, feltételeit biztosítani. Olyasmit kellett elfogadtatnom, ami ismeretlen volt, és amitől idegenkedett az egészséges társadalom. Három és fél évtizeddel ezelőtt akárhová mentem, mindenütt ódzkodtak a parasporttól. Például uszodába sem járhattunk, arra hivatkoztak, hogy az nem esztétikus. Ez így indult! Meghívtak rádióműsorokba, ahol elmondhattam, hogy a fogyatékosok igenis sportolni akarnak, miként másutt is Európában, és ezt semmiféle érvekkel, álindokokkal nem szabad megakadályozni.

1970-ben, elsőként az országban, megalapítottuk a mozgáskorlátozottak sportegyesületét. Halassy Olivér nevét vettük fel, mert úgy gondoltuk, a harmincas évek legendás lábszáramputált vízipólósának pályája jelkép lehet előttünk. A névadó özvegye áldását adta rá, s az alakuló közgyűlésen is megjelent. A sportklub emblémájába Csontvári Kosztka Tivadar: Libanoni cédrus című festményét helyeztük el. A közgyűlésen ott voltak a Május 1. úti intézet fiataljai, tanárai, valamint a Mexikói úti általános iskola igazgatója, Zsótér Pál, tanárai és diákjai, aztán többek között Bíró Tibor főorvos, a Baleseti Sebészeti Intézet legkiválóbb ortopéd sebésze. Jelen volt az OTSH magas szintű képviselője, Kozmanovics Endre főosztályvezető és a Budapesti Sportszövetség delegáltja. A XIV. kerület vezetőitől jelentős anyagi támogatást is kaptunk.

A mai napig előttem van azok arca, akikkel együtt dolgoztam. Mindenkit beoltottam a baráti körben, később a gyermekeim is állandóan ott lógtak a kerekesszékekben. Együtt sportoltunk, a férjem edzéseket tartott, a lányom testnevelő tanár lett. Annyira belelendültem, hogy idővel sorra jelentek meg könyveim a sportról, az egészségről, mint a Szigorúan bizalmas: csak nőknek, a Csak negyvenen felülieknek vagy a gyerekeknek szóló Gyere velünk labdázni című.

Máig őrzöm azt a levelet, amelyben az európai szövetség elnökének tisztét ajánlották fel. A többéves hagyományokkal bíró európai szervezetek ugyanis rivalizáltak egymással, én pedig mindenkinek elfogadható lettem volna. Ez persze a kor hivatalosságainak már nem volt ínyére, hiszen a karriert akkoriban más csatornákon át mérték ki. Meg aztán mindenkit lehet pótolni, s kis döccenővel mentek a dolgok a maguk útján. Az viszont nem kérdőjelezhető meg, hogy volt egy pillanat, amikor sok kitűnő ember egyet akart, és sikerült megteremteni az alapokat, majd hátrahagyni az utódoknak. Amit elkezdtünk, mások folytatták.



Menekülés az épkézlábsportból

Vinkó György

A Halassy Olivér Sport Club atlétikai edzője (1982–1988)

Falusi gyerekként sokat versengtünk társaimmal, ki tudja átugrani az árkot, ki fut gyorsabban. Aztán a járási, megyei versenyeken kipróbálhattam magamat. 1972-ben már juniorbajnok voltam súlylökésben, s tízpróbában is szép sikereim voltak. Aztán az egyik edzés után egy száznegyven kilós társammal játékosan huzakodtunk, s rázuhant a lábamra. Ami puha volt, szakadt, ami kemény, törött. Az ínszalagszakadás, tokszalagszakadás, darabos csonttörés láttán a doki le akarta vágni a lábam. Nem engedtem. „Megnyugtatott", hogy egész életemben nyomorék leszek. Erre én rávágtam: nyerek én még magyar bajnokságot! Hát, ha nem is nyertem, de harmadik azért lettem.

A Testnevelési Főiskolán elvégeztem a szakedzői és a menedzser-sportszervezői szakot. A kiválasztás témakörével kezdtem foglalkozni, ennek röviden az volt a lényege, hogy ha valaki ugyanannyi edzéssel akár világbajnok is lehet, az ne elégedjen meg az országos bajnoksággal.

Az egyik ilyen alkalommal azt mondtam: nekem ebből elég. Ám egy idő után hiányoztak a gyermekek, hiányoztak az edzések. Az „épkézláb"-sportban nem akartam maradni, megkerestem hát a mozgássérülteket, s elkezdtem az edzéseket a HOSC-nél. Egy év azzal telt el, hogy megismertem a lelkivilágukat, elfogadtattam magam. „Roki" vicceket meséltünk egymásnak. Elfogadtak. Szervezgettem a versenyeket, készítettem egy táblázatot, amelyből minden sportsikerre áhítozó gyerek már januárban tudhatta, milyen kategóriákban, milyen versenyszámban milyen nemzetközi és hazai versenyek lesznek, oda milyen teljesítménnyel lehet eljutni. Akik kikerültek a kezem alól, mind megállták a helyüket, nemzetközi versenyeken is letették a névjegyüket. A paralimpiára készülők is mind jó esélyekkel utazhattak.

Sajnos csak New Yorkba juthattam ki. Fantasztikus élmény volt tapasztalni, hogy ott hogyan kezelik a mozgássérülteket! Ugyanúgy ünnepelték a paralimpikonokat, mint ép társaikat! Akkoriban Magyarországon még az volt a szemlélet, hogy a tévében sem szerepelhet mozgássérült sportoló, mert nem jól példázza a szocialista embertípust.

Színfolt a homályban



Vitkay Lászlóné

A Vak Diákok Sportegyesületének alapító elnöke (1992–1999)

A vakok általános iskolájában 1968 óta mint gyógytestnevelő, majd testnevelő dolgoztam. A mindennapi életben is könnyebb eligazodni a sport által, könnyebb megtanulni, hogyan közlekedjenek, hogyan lépjenek fel például a villamos lépcsőjére a vak gyermekek. Európában elsőként Budapesten, 1991 májusában rendeztük meg kollégáimmal a vak diákok nemzetközi sporttalálkozóját atlétikában és csörgőlabdában. Tizenkét ország százötven vak sportolója vett részt a rendezvényen, amelyet a Magyar Olimpiai Bizottság, Schmitt Pál és Gallov Rezső patronált. Egy év múlva megalapítottuk a Vak Diákok Sportegyesületét. Az egyesület biztosította az iskolában a tanulóknak, a végzett növendékeknek, sőt minden vak gyermeknek, felnőttnek a rendszeres sportolási lehetőséget. Nyugdíjba vonulásomig, 1999-ig voltam az egyesület elnöke. Az atlétika és a csörgőlabda mellé az úszás, később a sakk, a cselgáncs, a tandemkerékpár, a turisztika, az evezés és a karate is helyet kapott a vakok szabadidősportjában.

Ajándékba kaptuk a lehetőséget, a tatai edzőtáborban készülhettünk a versenyekre, teljesen ingyen. Az iskola is segített minket, Helesfai Katalin igazgató mindenben támogatta munkánkat. Régóta már minden karácsony egyben sportkarácsony is. Eljön Kokó, Kökény Bea, Kőbán Rita, számos vízilabda-, öttusa- és sakkválogatott. A Telesport és a Duna tévé is mellénk állt, a londoni versenyünkről kétrészes filmet is készítettek.

1991-es versenyünk annyira megtetszett a külföldi vezetőknek, hogy egy év múlva Nancyban megrendezték a második nemzetközi sporttalálkozót, ahol atlétikában és csörgőlabdában öt arany- és három ezüstérmet szereztünk. 1993 szeptemberében az atlétikai Európa-bajnokságon a legfiatalabbak között Csapos Sándor és Lakatos Mária hatodik lett. Nagyon jól sikerült az 1994-es londoni verseny is, atlétikában négy arany- és öt ezüstérmet nyertünk.

A csörgőlabdások aranyérmet szereztek, és utána 1999-ig sorozatban az első helyen végeztek. Egy év múlva Straubingban az atléták négy arany- és négy

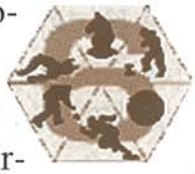
ezüstérmet nyertek. Az Európa-bajnokságon Bakádi Zsófi első lett kategóriájában. Az 1998-as atlétikai Európa-bajnokságon két ezüst- és három bronzérmet szereztünk.

A londoni viadalon a futás, a távolugrás és a súlylökés egy időben folyt. Én a futókat indítottam, amikor egyik kolléganőm kétségbeesetten hívott. Egy távolugró tanítványomnak, Balogh Róbertnek már két érvénytelen ugrása volt. Mivel négy méter körül tudott a fiú, magam is kétségbeestem, beálltam a homokba, s üvöltve hívtam: „Gyere! Gyere! Gyere!" Amikor dobbantania kellett, „hopp!" kiáltással adtam a jelet. Közben morajlott a stadion, de szerencsére nem voltam rekedt. Nem csak Robi, szinte mindenki felfigyelt a hangomra, így aztán sokan látták Balogh versenynyertes ugrását!

Szövetségek és egyesületek története

Dénes József: A látássérültek sportjának kialakulása és eredményei

A II. világháború előtti időszakban a vakok sem egyéni, sem csoportos versenyszerű sporttevékenységet nem folytattak. A vakok budapesti iskolájának úgynevezett kis- és nagytermében tartották meg a tornaórákat. Ezeken a foglalkozásokon – természetesen a tornatanár irányításával – készültek fel, gyakorolták be a tanévzáró ünnepségen bemutatandó gúlagyakorlatot. Ez a nagy erőt és ügyességet igénylő, a diákok szülei, rokonai és a tantestület, valamint a meghívott vendégek előtt bemutatott, piramisszerűen felépített gúla jelentette a tanévzáró ünnepség fénypontját, amely – mint a vak fiatalok produkciója – országos hírűvé vált.



A sport, ami elsősorban a fiatalokat érinti, a már fent említett iskolában az 1940-es évek végén kezdett szervezett és rendszeres tevékenységgé válni. Az 1948–49-es tanévben Zichó József vak zenetanár diáksakk-kört alakított. Évenként megrendezték az iskolabajnokságot, és rész vettek a főváros általános iskolás diákjainak csapatbajnokságán. Itt szeretném felhívni a figyelmet az 1971-ben elhunyt Zichó József személyére, akinek elévülhetetlen érdeme van a fiatal és felnőtt vakok körében elindított és irányított versenyszerű sportolás megteremtésében. Örvendetes lenne, ha a jelen sportjáért felelős vezetők létrehoznának egy, Zichó Józsefről elnevezett alapítványt vagy személyére emlékező versenyt.

Valószínűleg az iskolai sikerek adták a „lökést" ahhoz az elhatározáshoz – szintén Zichó József kezdeményezésére –, amelynek eredményeként 1950 augusztusában a Vakok Szövetségének támogatásával létrejött a sakkszakosztály. A 14 alapító tag között található néhány volt diák, de többségükben rutinos, idősebb sakkozók alkották a szakosztályt. A megalakulást követő éveket a nagy létszámbeli és szakmai fejlődés jellemezte. A vakok sakkcsapata rendszeres részvevője lett Budapest sakkcsapat-bajnokságának. Ez a folyamat 52 éve tart, és kevés

egyesület dicsekedhet ilyen régi sakkmúlttal. Természetesen évenként lebonyolítjuk egyéni versenyeinket is. Az 50-es, 60-as években Budapesten kívül Szombathelyen, Miskolcon, és Nyíregyházán volt virágzó sakkélet.

1959-ben alakult meg a Vakok Nemzetközi Sakkszövetsége. Az I. sakkolimpiára 1960-ban az NSZK-ban került sor, a II.-ra 1964-ben az NDK-ban, amelyen már a magyar válogatott is rész vett és második helyezést ért el. Válogatottunk a vakok számára rendezett sakkolimpiáknak azóta is rendszeres részvevője .

A legkiemelkedőbb sakkeredmények és sakkrendezvényeink

- II. sakkolimpia – 2. helyezés
- I. levelező sakkolimpia – 1. helyezés.
- I. egyéni világbajnokság – Erős Pál 4. helyezése.
- II. egyéni világbajnokság – Erős Pál 5. helyezése.
- A VIII. sakkolimpiát Zalaegerszegen Magyarország rendezte 1988-ban.
- 1985 óta – kétévenként – IRISZ Kupa elnevezéssel nemzetközi sakkcsapatversenyt rendezünk.
- Ezenkívül számos hazai, nemzetközi egyéni és csapatversenyen vesznek részt sakkozóink.
- Csapatunk az évtizedek során a budapesti és a kerületi csapatbajnokságok során számos első, második és harmadik helyezést ért el.
- 2000-ben ünnepeltük fennállásunk 50. évfordulóját.

Mint már fentebb említettem, az elsősorban az ifjúságra támaszkodó sporttevékenység az iskolából indult ki, így történt ez az atlétika területén is. Az iskola testnevelő tanárának, dr. Ilovay Sándornak sportszeretete és a vak fiatalok érdekében végzett lelkiismeretes munkája eredményeként – szintén a Vakok Szövetsége keretein belül – 1957-ben megalakult az atlétikai szakosztály. Ebben a munkában fáradhatatlan támogatóra találtak a sportot szerető fiatalok Dosek Lajosné nevelő tanárban is. Az atlétikai szakosztály fénykorában (az 50-es, 60-as és 70-es években) 30–40 sportolót foglalkoztatott. Elmondhatjuk, hogy ebben az időben nagyon kemény munka folyt a szakosztályban. Dr. Ilovay Sándor 1968-ban bekövetkezett haláláig edzette a fiúkat. A lányokat Dosek Lajosné. Dr. Ilovay Sándor halála után rövid ideig Kaffka Zoltán és Enyedi Ferenc vezette a fiúk edzését, majd két évig Aszalós Károly kiváló pedagógiai érzékkel és szaktudással. Ezt követően, 1996-ban bekövetkezett váratlan haláláig Tóth István dolgozott a fiúkkal. Ezután a már fogyatkozó létszámú csapatot – fiúkat és lányokat egyaránt – Dosek Lajosné edzette 1999-ig.

Az 1950-es évek elején úgynevezett levelező atlétikai versenyt folytatott a magyar, a lengyel és az NDK-csapat. Ez azt jelentette, hogy levelezés útján cserélték ki, hasonlították össze egymás eredményeit. Személyes vetélkedésre 1956-ban került sor Prágában, majd 1958-ban Leningrádban. 1968-ban Moszkvában, ezután Poznanban és az utolsó spartakiádra 1974-ben Várnában került sor. Ezeken a versenyeken a magyar bajnokság legeredményesebb sportolói vettek részt, a legtöbb esetben sikeresen.

A Vakok Nemzetközi Sportszövetségének 1981-ben történt megalakulása nagy lendületet adott mind hazai, mind nemzetközi síkon. 1983-ban Budapesten hármas verseny, majd ugyanebben az évben, Várnában a III. Eurosport, 1985-ben Rómában Európa-bajnokság, 1986-ban Göteborgban világbajnokság versenyeinek megrendezésére került sor. 1987-ben Moszkvában már 21 ország fiataljai képviselték Európát. 1989-ben Zürichben Európa-bajnokságot, 1990-ben – a mozgáskorlátozottakkal közös versenyrendezés keretében – Assenben világbajnokságot, 1991-ben Caenben Európa-bajnokságot rendeztek. 1993-ban Dublin, 1995-ben Valencia adott otthont az Európa-bajnokságnak. 1994-ben Berlin rendezett világbajnokságot.

A paralimpián magyar látássérült sportoló először – a magyar szempontból szégyenletesen félbemaradt – 1976. évi, torontói játékokon vett részt, ahol Oláh József bronzérmet szerzet. 1984-ben New Yorkban, 1988-ban Szöulban, 1992-ben Barcelonában, 1996-ban Atlantában, 2000-ben Sydneyben rendeztek a paralimpiai játékokat, és ezeken mindig szerepeltek magyar látássérült sportolók.

A paralimpiai játékokon elért legkimagaslóbb eredményeink

- Oláh József (magasugrás) – aranyérem
- Czuth Gábor (gerelyhajítás) – ezüstérem
- Nagy Dénes (súlylökés) – ezüstérem
- Németh László (ötpróba) – ezüstérem
- Pazinczár Attila (diszkoszvetés) – bronzérem

A goalball- (csörgőlabda-) szakosztály 1981-ben alakult. Mint minden új kezdeményezés, e szakosztály megalakítása, de főleg kiteljesítése, népszerűsítése és szakmai oktatásának megalapozása Tálosi Ferenc nevéhez fűződik.

A környező országokban már korábban elterjedt ez a vakok számára létrehozott csapatjáték. A kezdetekben ötös, majd hármas felállásban játszották, illetve játsszák ezt a védő és gólszerző, sok élményt nyújtó játékot. Hazánkban főleg a fővárosban vannak ennek a játéknak hívei. Csapataink részt vesznek az évenkén-

ti magyar bajnokságon, nemzetközi kupa- és egyéb versenyeken. A golball vagy magyarosan csörgőlabda a paralimpiai játékoknak is versenyszáma. Rendszeresen sor kerül az IBSA által szervezett Európa- és világbajnoki játékokra.

Legjelentősebb sikereink

- 1981 FULDA *Európa-bajnokság* – aranyérem
- 1985 OLASZTYN *Európa-bajnokság* – bronzérem
- 1988 SZÖUL *Paralimpia* – 4. helyezés
- 1991 LAHTI *Európa-bajnokság* – bronzérem
- 1994 VENEZIA *Bajnokcsapatok Európa-kupája* – aranyérem
- 1995 VENEZIA *Európa-bajnokság* – aranyérem
- 1996 VENEZIA *Világkupa* – 4. helyezés
- 1999 BIRMINGHAM *Európa-bajnokság* – ezüstérem
- 2001 BUDAPEST *Európa-bajnokság* – aranyérem

Ezenkívül számos kisebb jelentőségű versenyen értünk el érmes helyezéseket. Magyarország – elsősorban Budapest – több nemzetközi rendezvény helyszíne volt.

(E nagyon is rövidre fogott tájékoztatásból hiányoznak például az ifjúsági korú sportolók eredményei, hiányzik néhány olyan hosszabb-rövidebb ideig tartó kezdeményezés, mint a 60-as és 70-es években a nemzeti sportuszodabeli, vakokat foglalkoztató úszásedzés vagy a mintegy öt éven át tartott jógatanfolyam is – de ez már egy másik írás témája.)

Dr. Gruiz Katalin – A MÉS története

A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége (MÉS) 1992-ben alakult. Mind létrehozásában, mind felépítésében és működésében alapvetők a normalizáció és integráció alapelvei és az ezeket az elveket szolgáló gyakorlat.

A MÉS eddigi rövid életében sikeresen olvasztotta egybe a civil szervezetek dinamizmusát a gyógypedagógiai attitűddel és a sportteljesítmény-centrikussággal. Felhasználta ehhez az új típusú hazai kezdeményezéseket, az épek sportjának gyakorlatát és jó hagyományait, a nemzetközi tapasztalatokat, a jogi háttér adta lehetőségeket és legfőképpen a szülőkben, szakemberekben, önkéntesekben felhalmozódott segíteni vágyást, jobbító szándékot, a fizikai és lelki energiákat.

A MÉS első tizenkét évében meredeken felfutó mennyiségi és minőségi fejlődésen ment keresztül. A szövetséget 1992 őszén alapította meg tizenhárom olyan szervezet, amely az értelmi fogyatékosok sportjának fontosságát, a normalizáció és integráció elvén alapuló fejlesztését, működtetését és összefogását egyre sürgetőbb feladatnak ítélte meg.

Magyarországon ekkor nem létezett az értelmi sérültek sportját összefogó és irányító szervezet, egymástól elkülönülten működő csoportok léteztek csupán, legtöbbjüknél a sport csak egy volt a számtalan, fogyatékosokat segítő tevékenység közül.

A MÉS arculatát meghatározó alapítók a rendszerváltással párhuzamosan létrejött civil szervezetek voltak: a Down Alapítvány, a Hársfa Egyesület, a Viktória Sportegyesület, a Daniló Sportegyesület, a Down Egyesület, a Fogd a kezem! Alapítvány és az Oázis Alapítvány. Vezetőik az értelmi fogyatékosok fejlesztése, oktatása, elfogadtatása, szociális segítése és életminőségének javítása érdekében tevékenykedő elhivatott szülők, gyógypedagógusok vagy szociális munkások.

A civil szervezeteket jól kiegészítették az alapító felsőoktatási intézmények (a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola és az Állatorvostudományi Egyetem Kísérleti Intézete), a gyógypedagógiai képzést biztosító általános iskolák (a Fogócska utcai és a Csalogány utcai Budapestről) és a felnőtt értelmi sérülteket ellátó szervezetek (Humanitás Szövetkezet, Kézenfogva ÉFÉE, Szolnok).

Az alakuló ülésen megválasztott első MÉS-elnökség a következő tagokból állt

Elnök: *dr. Gruiz Katalin*

Alelnökök: *Angyal Józsefné, Sinka István*

Elnökségi tagok: *Csató Zsuzsa, Hofgárth Györgyné*

Felügyelőbizottság: *Koller István, Pomáziné Farkas Katalin, Kiss Tiborné*

A MÉS alapító okiratát 1992. augusztus 19-én nyújtotta be a Fővárosi Bírósághoz. A frissen alakult szervezet tagjait az első, hirtelen jött nagy feladat egységesítette: a részvétel az értelmi fogyatékosok madridi paralimpiáján. Ez a lehetőség megmozgatta az értelmi fogyatékosok sportoltatásával foglalkozókat, egyre többen csatlakoztak a szövetséghez. A madridi világversenyt, a barcelonai IX. paralimpiát követően rendezte meg az Értelmi Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetsége (International Sports Federation for Persons with Intellectual Disability). Ez az esemény nemcsak a mozgalom csúcsversenye, az értelmi sérültek elitsportjának seregszemléje volt, de egyben az értelmi sérültek 1996-os atlantai paralimpiai részvételének előkészítését is szolgálta. Ezen a versenyen dőlt el, hogy az IPC (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság) paralimpiaszintű versenynek ítéli-e meg az értelmi fogyatékosok versenyét a sportteljesítmények minősége, az alkalmazott szabályok és természetesen az eredmények alapján. A madridi verseny a MÉS első nemzetközi bemutatkozása is volt.

A MÉS első lépései a civil szellemiség jegyében folytak: nem volt állami támogatás, nem volt titkárság, mindenki önkéntesként dolgozott, az alapító tagszervezetek és a tisztségviselők teremtették meg a működéshez szükséges szellemi és anyagi feltételeket. Ennek ellenére nagy létszámú versenyeket szerveztünk: 1994-ben az atlétikai országos bajnokságon 360 fő, az úszók országos bajnokságán 180 fő, az asztaliteniszezőkén 104 fő vett részt. 1994-től a versenyek lebonyolítása az épek sportszövetségeinek bevonásával, képzett játékvezetőkkel és szakemberekkel történt.

Nemzetközi szinten új lendületet adott az INAS-FID és az IPC együttműködése, amelynek eredményeképpen az IPC atlétikában és úszásban, később asztaliteniszben is megnyitotta versenyrendszerét az értelmileg sérült sportolók előtt. A MÉS vezetősége úgy döntött, hogy – korlátozott anyagi erőit figyelembe véve – az IPC által rendezett versenyeket részesíti előnyben az INAS-versenyekkel szemben, ezzel lehetőséget adva az 1996-os atlantai paralimpiára való kvalifikációnak.

A MÉS további fejlődésének fontos lépése a civil szellem és a gyógypedagógiai tapasztalat integrálása. A háromkategóriás hazai versenyrendszer kifejlesztése mind nagyobb teret és lehetőséget adott az enyhe fokban sérült értelmi fogyaté-

kosoknak (tanulásban akadályozottaknak). Egyre több oktatatási intézmény csatlakozott a MÉS-hez, és egyre több, a sportoktatásnak elsőbbséget adó iskola és testnevelő csatlakozott a mozgalomhoz. Ez a tény megnövelte a magyarok nemzetközi esélyeit, hiszen az INAS-FID és az IPC nyílt versenyeket ír ki, egyetlen képesség szerinti kategóriát alkalmaz (a WHO-kritériumok szerinti értelmi fogyatékosok osztálya), ahol az abszolút eredmény számít.

Az enyhe értelmi sérültek belépésével újabb sportágak és szakágak is szerveződtek, elsősorban a csapatsportok, a kosárlabda, a röplabda és a labdarúgás. A legsikeresebb szakágvezetők és vezetőedzők ebben az időszakban: asztalitenisz Temesvári József; atlétika Szabados Miklós és Rákhely Béla, kosárlabda Szabó Ferenc és Schiller Kertész Judit, úszás Mentes Éva és Mattesz Csilla.

Ennek a korszaknak a lezárását az atlantai paralimpia jelentette 1996-ban. Rákhely Béla szakágvezető irányításával három atléta – Papp Anita, Ponyori Sándor és Horváth Sándor – vett részt a versenyeken. Érmet nem szereztek, mégis ők voltak az atlétikai szakág igazi úttörői két 4., egy-egy 5., 6. és 7. helyezésükkel. Ez adta az alapot a későbbi Európa- és világbajnokságok, továbbá a sydneyi paralimpia sikereinek. A Mentes Éva által felkészített úszóválogatott tagjai – Márton Andrea, Tatai Zsófia és Kaszala Ferenc – a világranglisták alapján szereztek részvételi jogot Atlantában, ahol annak ellenére, hogy jól megállták a helyüket, nem kerültek döntőbe. Azonban érett az úszóknál is a siker, eredményességük még ebben az évben kedvező irányba fordult, és meghozta az úszók önbizalmát, megalapozta az úszószakág jövőjét.

Atlanta és Sydney között az alapokat erősítettük, és azt lehet mondani, hogy nem hiába. Atlétikában és úszásban a világranglisták élére kerültek a magyar sportolók, de asztaliteniszezőink is felzárkóztak a világ élvonalához. Ebben az időszakban a szövetség szervezetileg stabilizálódott, közel 100 tagszervezete és 1997 végére stabil főtitkára lett Marozsán Csilla személyében. A jó nemzetközi eredmények és a sydneyi paralimpiára készülés nagy léptékkel tolta a MÉS-t a valódi és jó értelemben vett profizmus irányába. Sydneyben kibővített paralimpiai program várta az értelmi fogyatékosokat, az atlétikán és az úszáson kívül az asztaliteniszt és a férfi kosárlabdát is felvették a sportágak közé. A sydneyi paralimpia előkészítéseként megrendezett nemzetközi versenyek száma megnövekedett: 1999-ben nyolc, 2000-ben négy nemzetközi versenyen vettünk részt. Úszásban, atlétikában és asztaliteniszben a világ élvonalában voltak a MÉS-versenyzők.

Az INAS-FID európai szervezetében 1999-ben a MÉS elnökét a végrehajtó bizottság tagjává választották. Később Jack Conway, orvos, kiropraktor a MÉS jelöltjeként lett az európai szervezet vezetőségének tagja.

A sydneyi paralimpián 260 értelmi fogyatékos versenyző vett részt, ez valódi áttörést jelentett az INAS-FID és a MÉS életében. Az értelmi sérült sportolók, közöttük a mieink bizonyítottak. A paralimpián színvonalas és izgalmas eseményt jelentettek az értelmi fogyatékosok versenyei, imponáló volt teljesítményük, és a paralimpia hozzáértő közönsége értékelte is ezt a teljesítményt.

Sydney egyértelműen nagy sportsikert hozott az értelmi fogyatékosoknak mind nemzetközi szinten, mind a magyaroknak. Ez nagy reményekkel töltött el mindannyiunkat, egészen addig, amíg fény nem derült a spanyol kosárlabdacsapat csalására. Ez úgy ért mindenkit a mozgalomban, mint derült égből a villámcsapás. A spanyol kosárlabdások olyan versenyzőket hoztak a paralimpiára, akiket nem igazoltak le az INAS-FID szervezetében, és ez csak utólag derült ki. Nagy csapást jelentett a spanyolok csalása az értelmi fogyatékosok teljes mozgalmára: az IPC megkérdőjelezte az összes többi sportoló jogosultságát, és kétségbe vonta az összes nemzet becsületességét. Az IPC példátlan kollektív büntetést alkalmazott, felfüggesztette az INAS-FID tagságát, és nem engedte versenyezni az értelmi fogyatékosokat az IPC és az EPC versenyein.

2000 után a MÉS hazai helyzete is megrendült. A paralimpiai bizottság ahelyett, hogy kiállt volna a magyar értelmi fogyatékos sportolókért, inkább az IPC kirekesztő politikáját másolta. Megvonták az ösztöndíjasok juttatását, és csökkentették a nemzetközi versenyek támogatását. A sporttörvény anomáliái is sújtották a MÉS-t, hiszen a MÉS az MPB-n keresztül volt képviselve a FONESZ-ban, tehát nem volt direkt képviselete. A 2004. évi törvénymódosítással a MÉS szervezeti hovatartozása rendeződött.

A nehézségek ellenére a MÉS a Sydney utáni időszakban megújította működését és szervezetét, új irodába költözött, a főtitkár mellé teljes állású technikai igazgatót és egy félállású gazdasági ügyintézőt alkalmazott. A nemzetközi igazolási rendszernek megfelelően megújította hazai igazolási rendszerét és annak ellenőrzését, létrehozta igazolási bizottságát, amely az értelmileg sérült sportolók értelmi fogyatékosságának bizonyítékát ellenőrzi, és szükség esetén vizsgálja. Az igazolt versenyzők száma 1600 fő. A MÉS eseménynaptárában 2003-ban több mint hetven verseny és esemény szerepelt. A szövetség tagszervezeteinek száma elérte a 120-at, ezen belül növekedett a fogyatékosok és az épek sportegyesületeinek száma.

2003–2004, a paralimpiára készülés évei az értelmi fogyatékosok sportjában azzal a huzavonával teltek, vajon indulhatnak-e értelmi fogyatékos sportolók az athéni paralimpián. Az IPC először a teljes értékű paralimpiai érmek szerzésétől fosztotta meg az értelmi fogyatékosokat, de cserébe 240 részvételi helyet ajánlott úgynevezett bemutató számokban, kvalifikáció alapján. A nemzetközi kvalifiká-

ciós rendszer tehát tovább élt, de egyre bizonytalanabbá vált a cél, a csúcsverseny és ezzel együtt a támogatások. Az értelmi fogyatékosok nemzetközi élsportja veszélybe került. Ezért az INAS-FID vezetősége saját világjátékok megrendezése mellett döntött. Magyarország közel 50 sportolóval vesz részt a Global Games-en Svédországban.

A MÉS alapelvei, céljai és feladatai

Az Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége minden értelmi fogyatékossággal élő ember sportolással kapcsolatos tevékenységét és érdekét képviseli nemzeti és nemzetközi szinten. Tagszervezetei sporthoz kapcsolódó tevékenységet folytató egyesületek, alapítványok, intézmények, amelyeknek együttműködése demokratikus alapokon nyugszik. A MÉS az INAS-FID tagja, s ezen keresztül a paralimpiai mozgalomhoz kötődik. A MÉS működését nyolctagú elnökség és a szakágvezetőkkel kibővített vezetőség irányítja.

A MÉS a normalizáció elvén alapul. Ez azt jelenti, hogy az értelmi fogyatékosoknak a társadalmon belül mindenki mással azonos jogokkal és lehetőségekkel kell rendelkezniük, azonos kötelességekkel kell bírniuk. Semmiképpen sem speciálisak, ahogy ezt gyakran hangoztatják, de való igaz, hogy különleges igényeik vannak éppúgy, mint ahogy átlagtól eltérő igényük lehet az öregeknek, a fiataloknak, a vakoknak vagy a mozgássérülteknek. A sport területén ez azt jelenti, hogy az értelmi fogyatékos embereknek legyen joguk és lehetőségük bármilyen általuk választott sportban képességeiknek megfelelő szinten részt venni. Ez érvényes a helyi, területi, nemzeti vagy nemzetközi szintű részvételre egyaránt.

A MÉS egyik legfontosabb alapelve a teljesítményre ösztönzés, a teljesítmény megkövetelése. A teljesítmény értékelésénél figyelembe kell venni a sportoló állapotát és fejlődését, az előrehaladás mértékét.

A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségének célja:

- az értelmi fogyatékosok sportjának fejlesztése, népszerűsítése, eredményességének növelése,
- az értelmi fogyatékosok sportjával kapcsolatos tevékenység szervezése, irányítása és segítése,
- az értelmi fogyatékosok, valamint egyesületeik és egyéb szervezeteik érdekeinek képviselete,
- részvétel az értelmi fogyatékosok nemzetközi sporttevékenységében,
- az értelmi fogyatékosok sportjának integrálása az épek, illetve a többi fogyatékosságtípus sporttevékenységébe hazai és nemzetközi szinten,

- a sporttevékenység teljes – a tömegsporttól az élsportig terjedő – vertikumának összefogása, elismertetése és anyagi támogatásának előmozdítása,
- az értelmi fogyatékosok sportjával kapcsolatos szemináriumok, konferenciák és képzések szervezése, valamint a részvétel támogatása,
- a sporton keresztül elősegíteni az értelmi fogyatékos ember integrációját a társadalomba,
- az értelmi fogyatékos felnőtt és gyermek, valamint családjuk normalizációjának támogatása.

A Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségének feladata

- az értelmi fogyatékosok sportjának elősegítése a játék, a szabadidősport, a rehabilitációs célú testedzés, a tömegsport, a versenysport és az élsport területén,
- új egyesületek, klubok létrehozásának ösztönzése, szabadidős programok a fogyatékosok és hozzátartozóik részére, sportok oktatása, az utánpótlás nevelése,
- verseny- és fegyelmi szabályzat kidolgozása, a vonatkozó jogkörök gyakorlása, hazai és nemzetközi versenynaptár összeállítása, hazai és nemzetközi versenyek rendezése, lebonyolítása, a részvétel engedélyezése, válogatott keretek működtetése, a Magyar Köztársaság képviselete nemzetközi sporteseményeken,
- bajnoki versenyrendszer működtetése, nemzeti bajnokságok rendezése, egyéb versenyek meghirdetése, rendezése, eredmények nyilvántartása, nemzetközi nyilvántartásba küldése, a képesség szerinti kategóriák meghatározása és objektív megítélhetőségének elősegítése,
- az értelmi fogyatékosok sportja országos struktúrájának megteremtése, városi, megyei, regionális szervezetek kialakítása, a sportok szerinti szakágak működtetése 14 sportágban, újabb sportágak fejlesztése, klubrendszer és klubhálózat kialakítása intézményi kerettől függetlenül, kapcsolat kialakítása épek sportklubjaival és sportági szövetségeikkel az integrálódás elősegítése céljából, versenyeztetés alsó amatőr osztályokban,
- közreműködés sportszakemberek, versenybírók stb. képzésében és továbbképzésében, a sportolók igazolásával, átigazolásával és minősítésével kapcsolatos feladatok ellátása, sportorvosi hálózat megszervezése, illetve a létező rendszerbe való integrálódás,
- az értelmi fogyatékosok sportjával és általában a sporttal foglalkozó jogszabályok és irányelvek ismerete, s azok alapján a működési feltételek megteremtése,
- kapcsolattartás, kapcsolatok kiépítése nemzetközi és nemzeti szervezetekkel,
- az értelmileg sérült sportolók önálló, önrendelkező életének támogatása, a sportolói bizottságok és érdekvédelmi csoportok megalakulásának segítése.

A MÉS felépítése, elnöksége és szakágai

A MÉS-t egyenjogú tagok hozták létre és működtetik. A tagok jogi személyiséggel rendelkező szervezetek. Ezek a szervezetek a közgyűlésbe delegált képviselőjük útján kapcsolódnak a demokratikus működési és döntési rendszerbe.

A MÉS-en belüli szerveződés kétféle: sportágspecifikus és földrajzi. A sportági szerveződést mutatják a szakágak, amelyek sportáganként fogják össze a sporttevékenységet a teljes vertikum minden szintjén a tömegsporttól, a sportok oktatásán, a versenyrendszeren keresztül a paralimpiáig. A földrajzi szerveződést a MÉS-régiók reprezentálják: két aktívan működő régió után (Komárom-Esztergom megye és vonzáskörzete, valamint Dél-Dunántúl) a kelet- és nyugat-magyarországi régiók megalakítása jelenleg folyik.

A jelenleg héttagú elnökségi tagság önkéntes. Az elnökség legalább kéthavonta ülésezik, ekkor hozza meg döntéseit. A MÉS ügyeit irodáján keresztül a főtitkár, a technikai igazgató és a gazdasági igazgató intézik az elnök irányításával.

A tisztségviselők 2004-ben az alábbiak

A MÉS elnöke: *Dr. Gruiz Katalin*
Alelnöke: *Bodrogai Tibor*
Elnökségi tagok: *Balogh Tibor, Dr. Conway Jack, Nagy Tibor, Schiller Kertész Judit, Sum Ferenc*
Ellenőrző bizottság tagjai: *Koller István, Hiller Györgyné, Sinka István*
Főtitkár: *Marozsán Csilla*
Technikai igazgató: *Bakos Judit*
Gazdasági igazgató: *Mentes Éva*

A MÉS szakágai és vezetőik 2004-ben

- Asztalitenisz: *Temesvári József*
- Atlétika: *Schiller-Kertész Judit*
- Erőemelés: *Vida Dezső*
- Ifjúsági: *Árva János*
- Kerékpár: *Illés Erika*
- Kosárlabda: *Buday Zsolt*
- Labdarúgás: *Lacza Albert*
- Lovaglás: *Rendes Károly*
- Röplabda: *Bencsik Olga*
- Sí: *Vértesi Nóra*
- Tájékozódási futás: *Nagy János*

- Tenisz: *betöltetlen*
- Természetjárás: *Nagy János*
- Úszás: *Mattesz Csilla, Mentes Éva*
- Zsinórlabda: *Bencsik Olga*
- Cselgáncs, evezés, torna: *alakulóban*

A szakágak éves terv alapján működnek, elnökség előtti beszámolási kötelezettségük van. A szakágvezető az elnökségtől kapja a megbízását a négyéves paralimpiai ciklusra, a teljesítmény alapján évenként megerősítve. A szakágak tagjai sorába bárki beléphet. A szakágak élén a szakágvezető áll, akit választhat a szakág tagsága, vagy felkérhet a MÉS vezetősége. A szakágvezető maga választja meg munkatársait. A szakágak felelősek a sportággal kapcsolatos szakmai munkáért, a versenynaptár összeállításáért, a nemzeti bajnokságok megrendezéséért, az országos versenyek vagy más MÉS-versenyek technikai lebonyolításáért, a válogatásért, a válogatott felkészülésért és a nemzetközi részvételért, az igazolásokért és a nyilvántartásokért. A szakág feladata a MÉS tagszervezeteinek összefogása, az információátadás, a továbbképzés, a sportágak oktatása, az utánpótlás megszervezése és az ifjúsági versenyek szervezése (az ifjúsági szakággal közösen).

Képesség szerinti kategóriából a MÉS a nemzeti bajnokságokon és egyéb versenyeken hármat alkalmaz:

- a tanulásban akadályozott (a régi nómenklatúra szerint kisegítő iskolába járó vagy azt végzett),
- az értelmileg akadályozott (a régi nómenklatúra szerint foglalkoztató iskolába járó vagy azt végzett) és
- a halmozottan sérült sportolók kategóriáját.

A nemzeti bajnokságokon egyéni sportok esetében három képesség szerinti kategóriát, a csapatsportoknál a gyakorlatban két képesség szerinti kategóriát alkalmazunk. A kategóriákba sorolás a Magyarországon legitim, tanulási képességeket vizsgáló bizottságok szakvéleménye és más kiegészítő orvosi bizottságok véleménye alapján történik.

- Díjazás: A MÉS versenyein az épekével egyező. Kategóriánként egy arany-, egy ezüst- és egy bronzérmet osztanak ki. Kupát előre megadott egyéni vagy csapatteljesítményhez kötve lehet hirdetni.

- Versenyszabályzat: A MÉS versenyein a nemzetközi sportági versenyszabályzat (IAAF, FIFA, FIBA, FINA, ITTF stb.) érvényes. Ettől egyetlen esetben sem térünk el. A nyílt kategóriában a szabályok legszigorúbb betartását kérjük a bíróktól nemcsak a sportolóval, hanem az edzővel szemben is. A II. és III. kategóriában is ugyanez a követelmény, esetenként előre meghatározott módon lehet enyhíteni a számonkérésen.

A MÉS által rendezett sportesemények

- 1. nemzeti bajnokságok,
- 2. országos, regionális és helyi versenyek,
- 3. selejtezők, válogatók,
- 4. tömegsport, szabadidősport, népszerűsítés (Játsszunk együtt!, Kapkodd a lábad!, Családi sportnapok stb.)

A MÉS integrált versenyzési lehetőséget és részvételt biztosít az élsportolóknak teljesítményüknek megfelelő versenyrendszerben, valamint a szabadidős sporteseményekben.

A MÉS kapcsolatai

A MÉS megalakulása óta igyekezett kapcsolatot tartani a többi sportszervezettel, mind a többségiekével, mind a fogyatékosokéval. Tagja volt a Nemzeti Sportszövetségnek és a Magyar Paralimpiai Bizottság létrejöttét megelőzően, 1994 óta működő Fogyatékosok Sportbizottságának. 1997-ben alapító tagja lett a Magyar Paralimpiai Bizottságnak, 2004-től pedig a FONESZ-nek.

A MÉS saját tagszervezetein kívül együttműködésben áll egy sor civil szervezettel is, így az értelmi fogyatékosok civil szervezeteit összefogó ÉTA-val, az Értelmi Fogyatékosok Országos Érdekvédelmi Szervezetével, a Kézenfogva Alapítvánnyal, a Nonprofit Információs és Oktatató Központ Alapítvánnyal és más civil központokkal. A MÉS megalakulása óta tagja az INAS-FID-nek

Az atlantai paralimpián 56, a sydneyin 254 értelmi sérült sportoló vett részt. Atlantában a szövetséget hat versenyző képviselte, Sydneyben tizenhárom. Atlantában a MÉS sportolói tizenegy olimpiai pontot, Sydneyben hetvenkettőt szereztek.

Pancsa József – Az MMS utolsó tizenegy évének eseményei, 1993–2004

A mozgáskorlátozottak sportjának fejlődése a hazai parasport történetének szerves része a kezdetektől (1929) a mai napig. A múlt krónikáját a könyvben mások tollából olvashatják. Itt most csak rövid krónikában foglaljuk össze az elmúlt tizenegy év eseményeit.

1993

A barcelonai paralimpiát követően a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének (MMS) elnöksége átalakul. Elnök: *Pancsa József,* főtitkár: *Simon Beáta,* elnökségi tagok: *dr. Benczúr Miklósné, Gál János, Koller István, Szabó János, Szekeres Pál, dr. Szerb Imre.*

Az elnökség új szabályzatokat alkot, többek között a sportolók nyilvántartásáról és átigazolásuk rendjéről, megszabva az átigazolási időszakokat is.

Az év folyamán 14 hazai rendezvény és 5 nemzetközi verseny kerül sorra. Kiemelkedő esemény a decemberi erőemelő Európa-bajnokság megrendezése. Szeptember elején Simon Beáta főtitkár részt vesz az IPC IV. közgyűlésén, ahol lemond annak Európai Bizottságában betöltött főtitkári tisztéről, majd év végén megválik szövetségünktől is.

Februárban létrejön a Magyar Fogyatékosok Sportbizottsága, ám működése nem indul be.

1994

Dr. Szerb Imre külföldi munkavállalása miatt kiválik az elnökségből, átmenetileg *Kökény Krisztina* lesz a főtitkár, az adminisztrátor *Tóth Ildikó.* Új tiszteletbeli elnökségi tag *Gundel Takács Gábor,* új szakágvezetők: *Kállai Katalin* (úszás), *Gál János* (ülőröplabda).

Dr. Plesa István – mindenki Pista bácsija – megválik szövetségtől.

Ebben az évben indul meg a felkészülés az atlantai paralimpiára. Szövetségünk tiltakozik az IPC-nél a nyílt rendszerű asztalitenisz-verseny miatt.

Az atlétika világbajnokságon az előnevezések leadása ellenére nem tudunk részt venni, mert sportolóink nem érték el a szintidőket. Kerekesszékes kosárlabdázóink nemzetközi szereplései nem éppen sikeresek, de az edzések a Magyar Kosárlabda-szövetség segítségével töretlenül folynak. *Farkas László* megrendezi az első nemzetközi teniszversenyt, a sokak által szorgalmazott lövészversenyen

viszont csak hárman jelennek meg. Az úszó vb-n nagyon jó eredmények születnek. Szekeres Pál Hongkongban világbajnok vívásban. Itthon új sportág, a boccsa kezd elterjedni.

1995

Januárban a megüresedett elnökségi helyre *Nádas Pált* választja a közgyűlés, az új főtitkár *Laczkó Rita. Dr. Szerb Imre* helyett *dr. Pantó Tamás* végzi *dr. Benczúr Miklósnéval* az osztályba sorolási vizsgálatokat.

Az MMS rendezi meg júniusban Budapesten az IPC európai szekciójának (Euro IPC) konferenciáját. Fő témája az ép sportolók részvétele a mozgáskorlátozottak versenyein, valamint az osztályba sorolási kategóriák összevonása.

Ülőröplabdásaink teheráni tornán vesznek részt, majd Ljubjanában megnyerik az Európa-bajnokságot. A Piremon gárdája megnyeri a Bajnokok Európa Kupáját! Az úszók franciaországi szereplése a hosszú buszút ellenére sikeres, így biztosítják helyüket a paralimpiára. Asztaliteniszben és vívásban is megvan sportolóink kvalifikációja.

Az év második fele Atlanta jegyében zajlik, kidolgozzuk és közzétesszük a paralimpia válogatási irányelveit is. Ősszel a sportvezetés a paralimpiai költségvetésben tervezett 17 millió forinttal szemben mindössze hárommilliót ajánl, majd némi utánjárás és lobbizás után a parlament megszavazza a részvétel teljes költségét.

Az év mozgáskorlátozott sportolója Járomi Mónika és Szekeres Pál, az év csapata az ülőröplabda-válogatott.

1996

Az MMS új főtitkára *Tóth Ildikó.* Ebben az évben veszünk örök búcsút *Soós Mihálytól,* aki az Országos Testnevelési és Sporthivatalban (OTSH) a fogyatékosok sportszervezeteinek felelőse volt.

Megalakul a NISZKA (Nemzeti Szabadidősport Közalapítvány), melynek kuratóriumába a fogyatékos sportolók szervezetei *Nádas Pált* kérik fel képviselőjüknek.

Ez az év a paralimpia szervezésével telik. Az atlantai játékokkal külön fejezet foglalkozik a könyvben. A paralimpia után állami jutalmakat osztanak, s jutalmaz a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) is. (Először sikerül elérni, hogy a sportolók az ép versenyzők jutalmának tíz százalékát kapják.)

A tisztújító közgyűlésen új elnökség születik. Régi-új elnök: *Pancsa József,* alelnökök: *Szabó János* és *Szekeres Pál,* főtitkár: *Tóth Ildikó,* elnökségi tagok:

Beliczay Sándor, Kiss Erika, Legeza György, dr. Pantó Tamás. A lemondó ülőröplabda-szakágvezető *Gál János* helyére az elnökség *Grácer Józsefet* kéri fel.

1997

Elkezdjük a gyakorlatban alkalmazni az új sporttörvényt. Szakágvezetők: *Koller István* (úszás), *Bohn Mihály* (kosárlabda), *Páter Erika* (boccsa), Csintalan László (asztalitenisz).

Sajnálatos módon nem sikerül megszervezni az MMS érdekeltségi körébe tartozó edzők, sportvezetők részére tervezett továbbképzést. Érdektelenség miatt törölnünk kell programunkból a kategorizálási alapképzést és az atlétikai felmérőt.

Az OTSH új elnöke, *Harcsár István* kezdeményezésére kiírja első pályázatát a WSKA (Wesselényi Sport Közalapítvány). Végleges formát ölt a Magyar Paralimpiai Bizottság alapszabálya. Szeptember 17-én megalakul a Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB).

Az MMS elnöksége megrendezi a nyílt erőemelő Eb-t és a hazánkban zajló első kerekesszékes vívó világkupát a Hotel Regében. Bocsásaink külföldi tanulmányúton vesznek részt.

Az év mozgáskorlátozott sportolója Sasváriné Paulik Ilona és Szekeres Pál.

1998

Ez az esztendő a személyi változások éve. *Harcsár Istvánt Studniczki Ferenc* váltja az OTSH élén. *Dr. Pantó Tamás* lemond elnökségi tagságáról. *Csintalan László* helyére *Szepesi Attila* kerül az asztalitenisz szakág vezetőjeként. Az elnökségben *Szekeres Pál* és *dr. Pantó Tamás* helyét *Farkas László* és *Gömöri Zsolt* foglalja el.

1999

A sportolók osztályba sorolását ettől az évtől *dr. Bejek Zoltán* és *Kiss Erika* végzi. A közelgő paralimpia hatására nagy nehezen összeáll az ülőröplabda-válogatott, és Szarajevóban kivívja a részvétel jogát. A vívó-világkupán egyre több a résztvevő, sikeres nyílt erőemelő Eb-t rendezünk a Körcsarnokban.

Először nyílik lehetőség rá, hogy központi forrásokat felhasználva öt edzőt is tudjunk anyagilag támogatni. Az Ifjúsági és Sportminisztériumhoz beadott eredményes pályázat nyomán kerekesszékeket, vívópástokat és boccsaszetteket vásárolunk.

A Hungarian Open teniszversenyt immáron ötödször rendezi meg a szakág, a versenyen 47 sportoló vesz részt.

2000

Az MMS közgyűlése jóváhagyja a paralimpiai csapat összetételét. *Legeza György* lemond elnökségi tagságáról, mivel szerinte a testület nem képviselte kellőképpen a honi kerekesszékes atlétikát az MPB-nél. *Nádas Pál* helyére *Szepesi Attilát* delegáljuk az MPB felügyelőbizottságába. Teke szakágunkat a jövőben *Kiss Péter* vezeti.

Országos felmérést készítünk az akadálymentes sportlétesítményekről és szállásokról. Ennek eredményeképpen Sárospatakot jelöljük a következő évi ülőröplabda Európa-bajnokság helyszínéül, s azt jóváhagyja az ECVD (Európai Röplabdabizottság) technikai delegátusa. Részt veszünk az új sporttörvény előkészítésében. Tagszervezeteink száma 51-re nő, felüknek – az új sporttörvény értelmében – át kell alakulnia sportegyesületté.

A WSKA-tól pályázat útján nyerünk egy Toyota kisbuszt, amelyet elsősorban sportolóink használnak.

Főtitkárunk, *Tóth Ildikó* a paralimpiai csapat vezetője, amely szép eredményekkel tér haza Sydneyből.

2001

Tisztújító közgyűlés. Elnök: *Pancsa József,* alelnökök: *Gömöri Zsolt* és *dr. Kaiser János,* elnökségi tagok: *Párkányi Gábor, Sarnyai Ilona, Szigedi László, Uzsorás Gyula,* majd helyette *Dandé Andrea.*

Az ülőröplabda-Eb (Sárospatak) névadó főtámogatója a Matáv Rt.

Portugália visszalép az erőemelő-Eb rendezésétől. Nemzetközi kérésre és az 1999-es tapasztalatokra építve az MMS elnöksége vállalja az esemény megrendezését. A siker még az előzőt is felülmúlja, de a sok visszalépő miatt súlyos hiánnyal zárjuk a rendezvényt. Sajnálatosan megtapasztaljuk, hogy a nemzetközi szövetségek nem hajlandóak kockázatot vállalni.

Szövetségünk az MPB-n keresztül tagja lesz a Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetségének.

A mozgáskorlátozott sportjának első és azóta is egyetlen doppingügye derül ki a hazai erőemelő országos bajnokságon.

Megnyílik a www.ulöröplabda.hu honlap. Az év sportolója Pásztori Dóra és Vereczkei Zsolt.

2002

Boccsásaink nemzetközi szerepléseit elősegítendő az MMS belép a CP ISRA nemzetközi szervezetbe. Átalakuló és új egyesületeinket összesen egymillió forint

támogatásban tudjuk részesíteni. *Péter Erika* távozása után *Szappanos Zoltán* áll a boccsaszakág élére.

Mindenki megelégedésére nagy sikerű vívó-vb-t rendezünk Budapesten, amelyen szép magyar sikerek születnek. Érvénybe lép az MMS új szervezeti és működési szabályzata, megalakul a lovas szakág, tagszervezeteink száma hatvanra nő.

Megjelenik a fogyatékosok sportját bemutató első hazai film a boccsáról.

2003

Nyáron beköltözünk a Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetsége (FONESZ) közös irodájába. Elkezdődik a FONESZ versenyengedélyeinek kiadása.

Az úszószakág új vezetője *Tari Imre.* Újraindul az országos tekebajnokságok sorozata. A kerékpárszakágat *Katona Ottó,* az ülőröplabdát *Götzi István* irányítja a továbbiakban.

Kerekesszékes táncosaink először vesznek részt nemzetközi versenyen. Először rendezünk a vívóvilágkupát a Törekvés Paralimpiai Sportcentrumban.

Nemzetközi szövetségi tagságunk módosul, mivel összeolvad az ISOD és az ISMWSF.

2004

A lemondó *Sarnyai Ilona* és *Párkányi Gábor* helyett *Fodor Ágnes* és *Becsey János* az új elnökségi tag.

Az MPB köztestületté alakulása megváltoztatja helyzetünket a FONESZ struktúrájában, annak közvetlen tagja leszünk.

Készülünk az athéni paralimpiára, szövetségünknek a kvalifikációs versenyeken való részvétel megszervezése és a sportági felszerelések biztosítása a feladata.

A mai napig szervezzük és fejlesztjük a mozgáskorlátozott gyermekek „Sportolj velünk!" kétnapos sporttalálkozóját.

Mungenast Nikoletta – Akarat Sportegyesület, Miskolc

A Mozgássérültek Akarat Sportegyesülete 1970 áprilisában, Miskolcon alakult meg. A mintegy 120 fővel induló szervezet létrejöttének szomorú előzménye volt, hogy az 1957 és 1959 között fellépő Heine–Medin-betegség (járványos gyermekbénulás) Borsod megyében s így Miskolcon is szedte áldozatait. Ezeknek a gyermekeknek és felnőtteknek létszükséglet volt mozgásállapotuk javítása, s ennek eszközéül a sport mint lehetséges korrekciós és kompenzációs módszer szolgálhatott.

A tényleges megvalósítás elvi és pénzügyi hátterét egyrészt Miskolc Város Tanácsa egészségügyi osztálya dr. Szabó Tibor vezetésével, másrészt pedig a Megyei és Városi Testnevelési és Sportbizottságok szakemberei teremtették meg. A Mozgássérültek Akarat Sportegyesületének elnöke – a kezdetektől egészen a szervezet megszűnéséig – Szilvásy Lajos gyógytornász, gyógypedagógus és szociálpszichológus volt.

A sporttevékenység a miskolci Szentpéteri kapui kórház ortopédiai rehabilitációs osztályának tornatermében, hidroterápiás helyiségében és rehabilitációs parkjában zajlott. Az érdeklődők hat szakosztályban próbálhatták ki ügyességüket, fejleszthették fizikai teljesítményüket: asztaliteniszben, atlétikában, sakkban, kerekesszékes kosárlabdában, íjászatban és lovaglásban.

A megalakulás évében, 1970-ben került sor az egyesület szervezésében a mozgássérültek első országos spartakiádjára, amelyen mintegy 250 résztvevő hét sportágban mérhette össze erejét, illetve tartott bemutatókat. Az Akarat SE színeiben indulók 11 arany-, 8 ezüst- és 9 bronzérmet szereztek. Az ezt követő években több országos rendezvényre is sor került az Akarat SE szervezésében, illetőleg ők maguk is járták a versenyhelyszíneket. 1972 szeptemberében került sor a második országos spartakiádra, amelyen 13 arany-, 8 ezüst- és 8 bronzérem volt a termés. Jól szerepelt a miskolci alakulat házigazdaként az 1974-es, majd az 1978-as spartakiádokon is, ezeken a Halassy Olivér SC és az Akarat SE mellett már az 1973-ban alakult Vasakarat SC is jelen volt. Ezekben az években szép sikereket ért el az egyesület a Savaria Kupákon is. 1978 májusában zajlott az I. Nemzetközi Spartakiád, amelyen hat ország – Csehszlovákia, Lengyelország, Nyugat-Németország, Ausztria, Svédország és Magyarország – versenyzői vetélkedtek Budapesten, az MTSB rendezésében. A magyar színek képviseletében az Akarat SE versenyzői szálltak harcba, ám a döntőbe nem sikerült bejutniuk. Az 1983-ban sorra került nemzetközi Agria Kupán a csapat a negyedik helyet szerezte meg.

Az Akarat SE számára a legtöbb dicsőséget a Szabó házaspár szerezte. Szabó Sándor 1972-ben kijutott a heidelbergi paralimpiára, ahol diszkoszvetésben a kilencedik helyen végzett, Szabóné Gróf Elvira pedig 1974-től kezdődően az országos és nemzetközi spartakiádokon a dobószámokban gyakorlatilag verhetetlen volt.

A mozgalmas évek után, 1986-tól a kezdeti lendület megfogyatkozott, fokozatosan gyengült a sportegyesület bázisa, amit az aktívan sportolók és a szakosztályok számának csökkenése is mutatott.

A korábban működött íjász-, lovagló- és kosárlabda-szakosztály megszűnt, mint új szakág beindult viszont az ülőröplabda. A támogatások további elapadásával már edzőket, edző- és versenypályákat sem lehetett meg- és fenntartani, s az egyesület szép lassan elsorvadt.

A kilencvenes évek elején, ugyancsak Akarat néven, új sportegyesület alakult Miskolcon, amely szintén a sérült emberek sportjáért tevékenykedik a régióban.

Mungenast Nikoletta – Fogócska (Döme) Sportegyesület, Budapest

A Fogócska Sportegyesület 1993-ban, Budapesten alakult meg a Montágh Imre Általános Iskola testnevelő tanárainak kezdeményezésére. A felhívásra az egyesület tagjai – akik kezdetben mintegy harmincan voltak – az imént említett intézményből szerveződtek. A sportkör indulásakor négy szakosztállyal kezdte meg működését: atlétika, asztalitenisz, zsinórlabda, úszás. Az utóbbiban volt a legtöbb sportoló. Az edzések gyógypedagógus, gyógytestnevelő irányításával a Nyéki Imre-uszodában és az alapító intézményben zajlottak. A Fogócska SE főként gyermekeket foglalkoztatott, a tagok többségükben tanulásban, illetőleg értelmileg akadályozottak. Jelenleg a korábban működő négy szakosztály egyre (úszás), a sportolók száma pedig 12 főre csökkent, közülük heten űzik a testedzés versenyszerű formáját.

Az elnöki feladatokat Mentes Éva látta el, aki az irányításon túl lényegében az egyesület valamennyi feladatát végezte, őt követően pedig Stelczer István került vezető szerepbe. Legelső hazai versenyük az 1993-ban, Győrben megrendezett Mikulás Kupa volt. A következő évben kijutottak a máltai világbajnokságra is, ahol közepesen szerepeltek az egyesület versenyzői.

Az egyesület legeredményesebb sportolói: Sánta Krisztián, Rácz János, Majer Gábor.

Csík János – Halassy Olivér SC, Budapest

Magyarországon először a Nyomorék Gyermekek Otthonában (a mai Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon elődjében) hoztak létre speciális sportegyesületet. Az intézet 1932-es évkönyve számol be az NYSE (Nyomorékok Sportegyesülete) tevékenységéről: labdarúgás, asztalitenisz, atlétika, úszás sportágakban folyt rendszeres foglalkozás és versenyzés egészen a második világháború kitöréséig.



Halassy Olivérné

Ezt követően 1970-ig nem volt önálló sportegyesületük a mozgássérülteknek.

Talán törvényszerű, hogy a hosszú kényszerű szünet utáni első, mozgáskorlátozottakat tömörítő sportklub is a Mozgásjavító Általános Iskola és Nevelőotthon védnöksége alatt jött létre 1970 februárjában.

Az intézet akkori igazgatója, Zsótér Pál – az OTSB, a korabeli sporthivatal hallgatólagos beleegyezésével, sőt biztatásával – megbízást adott az egyik agilis, kiemelkedő szervezőkészségű testnevelőjének, Vámos Károlynénak az egyesület létrehozására a mozgásjavító iskola bázisán.

A sportklub Halassy Olivér, a lábszáramputált kétszeres olimpiai bajnok vízilabdázó nevét vette fel. Az alakuló közgyűlésen megjelent a névadó özvegye is. Az alapító tagság zömét a nevelőotthon tanulói alkották. Az intézményben akkorra már felébresztették a rendszeres testmozgás iránti igényt, a sport szeretetét a tanrendben szereplő testnevelési órák és nem utolsósorban a felvilágosodott kitűnő tanárok: Nagy Margit, aki bútorraktárból visszaalakíttatta az iskola tornatermét eredeti rendeltetésének megfelelően, a már említett Vámos Károlyné, továbbá dr. Benczúr Miklósné, Hajdú Levente – és sorolhatnánk másokat is.



Vámos Károlyné jó érzékkel gyűjtötte össze a más sportegyesületekben (például a Bőrdíszmű SE-ben) sportoló, hosszabb versenyzői múlttal rendelkező mozgássérülteket is. Asztalitenisz-, atlétikai, íjász-, sakk- és ülőröplabda-szakosztályokkal rendelkezett először a sportklub, majd hamarosan úszással, tekével és kispályás labdarúgással bővült a lehetőségek száma.



Alakuló közgyűlés HOSC, 1970

Az egyesület versenyzői az „épkézláb" sportolók több hazai bajnokságában is elindultak, így a budapesti és országos rövid távú íjászversenyeken, az asztalitenisz Budapest-bajnokságban, a kerületi kispályás labdarúgó-, valamint sakkbajnokságokon – nem kevés sikerrel.

1971-ben a Halassy Olivér Sport Club megrendezte első nemzetközi spartakiádját, amelyen a már ugyancsak 1970-ben alakult, Szilvásy Lajos irányította miskolci Akarat Sportegyesület versenyzői is részt vettek a vendéglátók és a külföldiek, lengyel, csehszlovák, jugoszláv, svéd és NSZK-beli sportolók mellett.

1972-ben az egyesület elnökségében tisztséget betöltő dr. Fejes András Heidelbergben megszerezte Magyarország első paralimpiai érmét (bár ekkor még nem így hívták). A Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottságának megalakulása előtt a magyar mozgásgátoltsport itthoni elismertetése és külföldi megismertetése is a Halassy Olivér Sport Club – mint a legnagyobb és legeredményesebb speciális egyesület – feladata volt.

1974-ben a svédországi Solna játékokon, majd 1975-ben a 23 ország részvételével megrendezett Saint-Étienne-i világjátékokon képviselték a magyar színeket az egyesület sportolói. A világjátékokon elért kimagasló eredményeknek (8 arany-, 7 ezüst-, 12 bronzérem) köszönhetően meghívás érkezett a klubhoz az 1976. évi torontói olimpiára is.

Hajdú Levente, az 1973-ban a vezetésről leköszönt Vámos Károlyné utódja munkájának gyümölcseként 1977-ben megalakult a Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága, amely összefogni volt hivatott a már három hazai (az előbbiek és az 1975-ben Solymos Endre irányításával megalakult szombathelyi Vasakarat SE) mozgássérült-sportegyesületet, képviselni a magyar sportot a nemzetközi szervezetekben. A mozgásgátoltak Halassy Olivér Sport Clubja tovább élte hét-

köznapjait, keményen dolgozott az edzéseken, és sikeresen szerepelt a különböző hazai és nemzetközi versenyeken. Ezek sorában meg kell említeni a szombathelyi Savaria-kupákat, amelyek a hetvenes-nyolcvanas évek legjelentősebb hazai tömegsportrendezvényei voltak, s amelyeken sportolói a csapatversenyek során több pontot értek el, mint valamennyi csapat együttvéve. Igen, mert ekkor már csapatok voltak, 1979-ben és a 80-as évek elején sorra alakultak a mozgáskorlátozottak sportegyesületei. Egerben, Pécsett, Nagykanizsán, Nyíregyházán, Vácott, Tatabányán, Debrecenben indult el az egyesületi élet.

Közben az MTSB is egyre jobban magára talált, újabb és újabb sportágakban rendezte meg a hazai bajnokságot, amelyeknek egyre nő a sportértékük, versenyjellegük.

Ez az időszak a Halassy Olivér Sport Club aranykora. A sportolói létszám 300 fő körüli, hat szakosztályban heti 2–5 alkalommal tartanak edzéseket, mindennaposak a hazai és nemzetközi sikerek.

A korabeli, korlátozott nyugati utazások kiegészítéseként a szomszédos – szocialista – országokkal fűzték szorosabbra sportkapcsolataikat az egyesületek. Ezen kapcsolatok mintegy betetőzéseként jött létre az Intersportinvalid, a szocia-



Különbusszal az első külföldi versenyen

lista országok mozgássérült-sportegyesületeinek együttműködése. Ebben a körben rendeztek nemzetközi versenyeket különböző sportágakban (úszás, asztalitenisz, atlétika, teke) Lengyelország, Csehszlovákia, az NDK és Magyarország részvételével. A Halassy Olivér Sport Club versenyzői – különösen úszásban és asztaliteniszben – igen jól szerepeltek ezeken a versenyeken.

1979-ben Hajdú Levente külföldre távozott, helyére Balázs Ivánt választotta meg az egyesület közgyűlése. Ő rövid ideig elnökösködött, majd átadta helyét Koller Istvánnak, aki azóta is a klub elnöke – immár 23 éve. A Humanitás Ipari Szövetkezet elnökeként elérte, hogy a szövetkezet az egyesület igazi bázisává váljon, sok anyagi és dologi terhet átvállalva. Koller István az úszószakosztály megalakulásától (1970 decembere) az elmúlt évekig az úszók edzőjeként a legeredményesebb magyar mozgássérültsport-szakember, hiszen úszói, dr. Tóth András, Stettner Ferenc, Dukai Géza, Becsey János, Ráczkó Gitta, Járomi Mónika, Engelhardt Katalin, Laky Anikó, Takáts Sándor szerezték a magyarok legtöbb paralimpiai érmét – az Európa- és világbajnokságok sikereit nem is említve.

A legsikeresebb év 1984, a New York-i Fáklya Világjátékok (akkor épp úgy hívták a paralimpiát) éve.

Az 1989-ben kezdődött politikai-társadalmi változásokkal egy időben a Halassy Olivér Sport Clubnál is változások történtek. Talán nincs összefüggés, de az utazási szabadság, a motorizáció, a vállalkozások mind-mind a sportolás ellen hatott, s megkezdődött az egyesület létszámának rohamos csökkenése. Szakosztályok szűntek meg, a meglévőkben is csökkent az edzések száma, elmaradtak az eredmények.

A korábbi hatszoros bajnok ülőröplabda-csapat szétesik, sereghajtóvá válik, az asztalitenisz-szakosztályból elmennek a rollkocsisok, a sakkszakosztály megszűnik.

Az egyesület jelenlegi létszáma 60 és 100 fő között mozog, asztalitenisz-, úszó- és ülőröplabda-szakosztályai működnek.

Ma már egyedül az úszók képviselik a nemzetközi szintet, ugyanakkor az úszók, a legnagyobb létszámot foglalkoztató sportág zöme nem a HOSC-ban sportol.

Az előbbiek között meg kell említeni Engelhardt Katalin, Ráczkó Gitta és Becsey János nevét, akik Fóris Erika edző irányításával ismét paralimpiai szereplésre készülnek, az utóbbival összefüggésben pedig Bajcsi Károlyét, aki immár tizenkét éve felügyeli a Rudas uszodában az úszótömegsport-foglalkozásokat. Reményteljes munka folyik az asztalitenisz-szakosztályban is, ahol két fiatal is a válogatottság kapujába került.

Hogyan tovább? – a kérdésre a szerző nem ad(hat) választ.

Mungenast Nikoletta – Hársfa Sportegyesület, Budapest

A Hársfa Sportegyesület Angyal Józsefné elnökletével, szülői kezdeményezésre, hivatalosan 1992-ben alakult meg Budapesten. 1986–1987 tájékán azonban már voltak bizonyos előzményei a szervezetnek. Angyal Józsefné felismerte, hogy gyermeke életében milyen fontos szerepe van a mozgásnak. 1988 és 1990 között már rendszeresen szervezett összejöveteleket az akkoriban még Hársfa Klubnak nevezett, tíz-tizenöt főből álló szülőszervezet.

A jelenleg körülbelül hetven főt számláló egyesület tagjai általában tizennyolc év feletti, az oktatásból kikerült, családban élő értelmi fogyatékos fiatalok.

A Budapestről és a környező településekről érkező sportolók többsége védett munkahelyen dolgozik. Galambos Zsolt irányításával folynak a foglalkozások kosárlabdában, labdarúgásban, atlétikában, az úszás, asztalitenisz és zsinórlabda sportágakban.

Négy intézmény szolgál az edzések színhelyéül: az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar (Ecseri út), a Hallássérültek Tanintézete (Cinkotai út), a Hajdú utcai Ipari Szövetkezet és az Álmos vezér úti iskola. A Hársfa SE tagjai már a nemzetközi mezőnyben is jó néhányszor bemutatkoztak, nem is akármilyen eredménnyel: már paralimpiai helyezett is van a soraikban!

Mungenast Nikoletta – Mozgássérültek Lendület Sportegyesülete, Pécs

Az 1979-ben alig pár hónapja megalakult Mozgáskorlátozottak Baranya Megyei Egyesülete – mint a megye érdekvédelmi szervezete – idősebb vezetőinek sporttal kapcsolatos elképzeléseit a mozgáskorlátozott fiatalok egy része nagyon hamar szűknek érezte. Néhány eredménytelen megbeszélés után arra a megállapodásra jutottak, hogy talán sikeresebben működne egy önálló sportegyesület. Ennek a megszervezését Wiesner János vállalta magára. Ilyen előzmények után került sor augusztus 6-án a Mozgássérültek Pécs Városi Sportegyesülete alakuló ülésére.

Ez a jelenből visszatekintve nagyon egyszerűnek tűnik. 1979-ben azonban mindent egyeztetni kellett a városi tanács megfelelő osztályával, és külön egyetértő nyilatkozatot kellett beszerezni. Ezek megszerzése után már „csak" az egyesület anya-

gi hátterének és a kerekesszékesek által is megközelíthető helyszíneknek a biztosítása maradt feladatnak. Az anyagiakat az állami vállalatok (ekkor még működött a szén- és uránbánya) és a szocialista brigádok megkörnyékezésével lehetett megszerezni. A megfelelő helyiségek megtalálása rengeteg utánjárást igényelt, de végül, több sikertelen próbálkozás után, elfogadható megoldást találtak.

Érdemes szót ejteni arról, hogyan alakult maga a sporttevékenység. A legelső időszakra a nagy érdeklődés (a kezdeti taglétszám majdnem 60 fő) és a lelkesedés a jellemző. A résztvevők többségének fogalma sem volt a különböző sportágak szabályairól és az azokon belüli sérültségi kategóriákról. Szinte mindenki egyszerre úszott, pingpongozott, atletizált, sakkozott. Jó néhány évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy szakosodjanak a versenyzők, és kialakuljanak a szakosztályok.

Meg kell említeni a belépő tagok egészségi állapotát és korát is. A nagy többség életkora 20 és 30 év között volt, megbetegedésüket pedig a gyermekbénulás okozta. Természetesen csatlakoztak a munkahelyi és közlekedési balesetet szenvedettek, valamint a különböző rendellenességgel születettek is. Ennek különösen a későbbiekben lett jelentősége, amikor ez a korosztály kiöregedett, egészségi gondjai adódtak, és abbahagyta a sportolást.

A nagy lelkesedés egyik magyarázata az újdonság volt, hiszen korábban a megyében és a városban sem létezett a mozgássérültekkel, főleg a mozgássérültek sportjával foglalkozó szervezet. A másik ösztönző a tagok azon igénye, hogy fizikai állapotukat figyelembe véve vehessenek részt rendezvényeken (versenyeken), s ezzel lehetőséget kaphassanak a kimozdulásra a négy fal közül, beleértve a külföldi utazást is, ami az adott időben még az egészségesek számára sem volt magától értetődő.

Az egyesület tevékenysége évszámokban

1979 – az egyesület megalakulása, az „edzések" (asztalitenisz, sakk és atlétikai) megkezdése.

1980 – nemzetközi Interkupa (Budapest), ez volt az egyesület tagjainak első komoly versenye.

1981 – autós ügyességi verseny (pécsi szervezés); barátságos asztalitenisz-mérkőzés Pécsett a HOSC-vel; megalakul az ülőröplabda-csapat, és elindul a magyar bajnokságban; ülőröplabda-forduló (Pécs).

1982 – ülőröplabda-forduló (Pécs); I. Sopianae Kupa (Pécs): ülőröplabda, asztalitenisz, atlétika, úszás, sakk; 270 magyar, csehszlovák, osztrák és NSZK-versenyző.

1983 – ülőröplabda-fordulók (Pécs); Mozgásgátoltak Európai Játékai (Párizs): Hoffmann Judit úszó két első és egy második helyezése; ülőröplabda vi-

lág- és Európa-bajnokság (Delden, Hollandia): Budai Sándor a válogatott tagja; asztalitenisz és atlétikai nyílt nap szervezése sportbemutatóval és a kipróbálás lehetőségével.

1984 – az asztaliteniszezők jürgensdorfi (NDK) versenye: utazás repülővel kerekesszékeseknek is; II. Sopianae Kupa (Pécs): ülőröplabda, asztalitenisz, atlétika, úszás, sakk; 280 magyar, csehszlovák, osztrák, NDK- és NSZK-versenyző; ülőröplabda-fordulók (Pécs); asztaliteniszezők frankfurti (NSZK) versenye; Fáklya Világjátékok (New York, Amerikai Egyesült Államok): Hoffmann Judit úszó első helyezést ér el; ülőröplabda-verseny (Lahti, Finnország); az egyesület új neve: Mozgássérültek Lendület Sportegyesülete.

1985 – ülőröplabda-forduló (Pécs); ülőröplabda világ- és Európa-bajnokság (Kristiansand, Norvégia): Budai Sándor a hatodik helyezett csapat tagja; I. IBUSZ Kupa nemzetközi ülőröplabda-verseny (Pécs) magyar, holland, osztrák, nyugatnémet, jugoszláv csapatokkal; bécsi ülőröplabdatorna.

1986 – ülőröplabda-világbajnokság (Pécs): Budai Sándor a második helyezett csapat tagja; ülőröplabda-forduló (Pécs); asztalitenisz-verseny (Poznan, Lengyelország); az asztalitenisz-csapat először indul a Pécs városi II. csapatbajnokságban; sikerül társadalmi edzőt felkérni az asztaliteniszezőknek; fiatal úszópalánták kezdenek rendszeresen edzésekre járni.

1987 – országos asztalitenisz-bajnokság (Pécs); ülőröplabda-verseny (Enschede, Hollandia); ülőröplabda-verseny (Stockholm, Svédország): a pécsi csapat nyeri a Solna-játékokat; ülőröplabda-verseny (Lahti, Finnország); ülőröplabda Európa-bajnokság (Szarajevó, Jugoszlávia): Budai Sándor a negyedik helyezett csapat tagja; IBUSZ Kupa nemzetközi ülőröplabda-verseny (Pécs) magyar, osztrák, finn, svéd, jugoszláv csapatokkal; asztalitenisz-verseny (Eszék, Jugoszlávia).

1988 – III. Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz-, úszó-, súlyemelő- és kerekesszékes ügyességi verseny; 150 magyar, pozsonyi, frankfurti, stuttgarti versenyző; ülőröplabda Népköztársasági Kupa (Pécs); ülőröplabda-forduló (Pécs); az asztalitenisz-csapat a Pécs városi II. bajnokságban harmadik helyet szerez; asztalitenisz- és úszóverseny (Stuttgart, Németország): a fiatal úszók első külföldi megmérettetése és sikere; paralimpia (Szöul): Budai Sándor ötödik helyezése az ülőröplabda-csapatban.

1989 – ülőröplabda-verseny (Lahti, Finnország); ülőröplabda-verseny (Bécs, Ausztria); ülőröplabda-világbajnokság (Las Vegas, USA): Budai Sán-

dor második helyezése a csapattal; III. IBUSZ Kupa nemzetközi ülőröplabda-verseny (Pécs) magyar, finn, holland és jugoszláv csapatokkal; ülőröplabda Magyar Köztársasági Kupa (Pécs); a sakkcsapat a Pécs városi bajnokságban második helyezést ér el.

1990 – az egyesület új elnöke Gáspár Attila; IV. Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz-, úszó-, sakk- és kerekesszékes ügyességi verseny, 120 magyar és poznani versenyző; a fiatal úszók egyre több és jobb helyezést érnek el; ifjúsági úszó-világbajnokság (St.-Étienne, Franciaország): Sági Jenő (váltó) első helyezése; ülőröplabda-fordulók (Pécs).

1991 – IV. IBUSZ Kupa, nemzetközi ülőröplabda-verseny (Pécs) magyar és külföldi csapatokkal; asztalitenisz-verseny (Dortmund, Németország); ülőröplabda Európa-bajnokság (Notthingham, Nagy-Britannia): Budai Sándor második helyezése a csapattal; ülőröplabda-fordulók (Pécs).

1992 – asztalitenisz-verseny (Poznan, Lengyelország); V. Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz-, úszó-, sakk- és kerekesszékes ügyességi verseny, 140 magyar, bietighemi, dortmundi, bécsi és poznani versenyző; paralimpia (Barcelona, Spanyolország): Budai Sándor hatodik helyezése az ülőröplabda-csapattal.

1993 – asztalitenisz-verseny (Bécs, Ausztria); asztalitenisz-verseny (Dortmund, Németország); az ülőröplabda-csapat megszűnik; az asztaliteniszezők a legnépesebb és legeredményesebb vidéki csapatot alkotják.

1994 – az egyesület új elnöke Fűzy András; VI. Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz-, úszó-, sakk- és kerekesszékes ügyességi verseny, 120 magyar, dortmundi, bécsi, stuttgarti versenyző; asztalitenisz- és úszóverseny (Stuttgart, Németország); asztalitenisz-verseny (Bécs, Ausztria); sikerül állandó edzőt megnyerni a válogatottságot reálisan megcélozó úszó Kovács Ervin mellé.

1995 – asztaliteniszezők vidékbajnoksága (Pécs); Magyarok Világjátéka (Pécs): úszás, sakk, asztalitenisz, kerekesszékes futás; asztalitenisz-verseny (Poznan, Lengyelország); országos sakkbajnokság (Pécs); az országos úszóbajnokságon Kovács Ervin két bajnoki címet szerez; úszó Európa-bajnokság (Perpignan, Franciaország): Kovács Ervin a válogatott tagjaként váltóban harmadik helyezést ér el; Gaál Péter-emlékverseny (Pécs); a Baranya megyében élő mozgássérült sportolók részére.

1996 – az elhunyt egyesületi elnök helyett Hargitai Tibor elnökhelyettes veszi át az ügyek intézését; asztalitenisz-verseny (Bécs, Ausztria); VII.

Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz-, úszó-, sakk- és kerekesszékes ügyességi verseny, 130 magyar, bécsi és poznani versenyző; paralimpia (Atlanta, Amerikai Egyesült Államok): Kovács Ervin hatodik helyezése úszásban; asztalitenisz- és úszóverseny (Stuttgart, Németország): Kovács Ervin és Pásztory Dóra a legeredményesebb férfi és női úszó,

1997 ■ úszó Európa-bajnokság (Badajoz, Spanyolország): Kovács Ervin két harmadik és egy hatodik helyezése; úszóverseny (Stuttgart, Németország); asztalitenisz-verseny (Dortmund, Németország).

1998 ■ úszó-világbajnokság (Christchurch, Új-Zéland): Kovács Ervin hatodik helyezése; asztalitenisz- és úszóverseny (Stuttgart, Németország): Pásztory Dóra a legeredményesebb női úszó.

1999 ■ úszó Európa-bajnokság (Braunschweig, Németország): Pásztory Dóra első és második, Kovács Ervin két negyedik helyezése.

2000 ■ VIII. Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz-, úszó-, sakk- és kerekesszékes ügyességi verseny, 110 magyar és stuttgarti versenyző; paralimpia (Sydney, Ausztrália): Pásztory Dóra első és harmadik, Kovács Ervin három harmadik helyezése úszásban.

2001 ■ Pásztory Dóra 2001. január 10-én kilép a sportegyesületből; asztalitenisz Európa-bajnokság (Frankfurt, Németország): Varga Péter a válogatott tagja; úszó Európa-bajnokság (Stockholm, Svédország): Kovács Ervin három első, két második és egy harmadik helyezése; asztalitenisz- és úszóverseny (Stuttgart, Németország).

2002 ■ országos úszóbajnokság (Pécs); IX. Sopianae Kupa (Pécs): asztalitenisz, úszás, sakk, 110 magyar és stuttgarti versenyző; úszó-világbajnokság (Mar del Plata, Argentína): három pécsi válogatott, Kovács Ervin két első, négy második, Poprócsi Tímea negyedik, Sági Jenő kilencedik helyezése.

A Mozgássérültek Lendület Sportegyesülete közel 25 éves története, ha csak az egyesület szervezésében megvalósult rendezvényeket, külföldi utakat és azokat a világversenyeket (paralimpia, Európa- és világbajnokság) vesszük figyelembe, amelyeken az egyesület versenyzői elindulhattak, sikerekben gazdag.

De ennél is többet mond az egyesület munkájáról, ha a tágabb tevékenységet tekintjük, hiszen sokkal több olyan sportoló van, aki soha nem jut ki világversenyekre, mégis örömmel vesz részt az idehaza rendezett különböző versenyeken, és az egyesületeknek mégiscsak ez az alapvető feladatuk.

Schiller-Kertész Judit – Montágh Diáksport-egyesület, Esztergom

Egyesületünk 1998-ban alakult sportegyesületté, korábban, 1991 és 1998 között Baross DSK néven iskolai sportkörként működött az esztergomi Montágh Imre Általános Iskola és Speciális Szakiskolában. A formálisan egyesületté alakult sportklub az iskola jelenlegi és volt tanulóinak sportolását, edzését, versenyzését és szabadidős programjainak jelentős részét szervezi, vezeti és irányítja. A magyar értelmi fogyatékosok élsportjának egyik tipikus utánpótlás-nevelő, versenysportra felkészítő műhelye. A közel száz sportoló hetente tizenkét edzésen vesz részt öt csoportban, öt felkészítő edző irányításával.

Az atlétika mint alapsportág elsőbbséget élvez. A kezdő, 7–8 éves gyermekek mellett a már felnőtt korú világ- és Európa-bajnok, paralimpiai IV. és V. helyezett Varga Margit és az ifjúsági korú világbajnok Nacsa Gabriella is nálunk edzhet. Edzőjük Schiller-Kertész Judit.

A kosárlabdázás a kiemelt labdajáték egyesületünkben. Az eltelt évek során 11 sportolót adhattunk a Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége válogatottjának.

Egyre több gyermek vesz részt az asztalitenisz-edzéseken, amelyeket 2000-ben indítottunk Pintér János irányításával.

A legkisebbeknek játékos sportfoglalkozásokat rendezünk. Közülük a legügyesebbek a Kapkodd a lábad! versenysorozatban mérhetik össze tudásukat a megye legjobbjaival. Felkészítőjük Szegő Hedvig.

Az ebben az évben újjászerveződött labdarúgócsapatunk Bodrogai Tibor és Szegő Hedvig irányításával működik. Legjelentősebb eredményük a szlovákiai Párkányban egy, a speciális iskolásoknak szervezett torna megnyerése volt.

Halmozottan sérült kisgyermekeink részére heti egy alkalommal terápiás úszásfoglalkoztatást szervezünk. Sajnos a legközelebbi alkalmas medence a 25 km-re lévő Nyergesújfalun található. Így a heti egy alkalom is igen komoly költségeket ró az egyesületre és a szülőkre egyaránt. A foglalkozásokat Cserna Mária vezeti.

Több szervezetnek is tagjai vagyunk, 1991-től a Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetségének is. Évente 10–13 MÉS-versenyen és -rendezvényen veszünk részt. 2003-ban számos hazai és három nemzetközi versenyen indulhattak sportolóink. A hazai események több típusba sorolhatók: versenyzünk a gyógypedagógiai intézmények számára fenntartott regionális versenyrendszerben, a MÉS versenyrendszerében és egy-egy Esztergom városi tömegsport- és sportrendezvényen. A nemzetközi versenyek sorában első helyen állnak az INAS-FID, illetve

az IPC versenyei, de szívesen eleget teszünk szomszédos országok meghívásainak akár iskolai, akár INAS-kapcsolat alapján.

Kiemelkedően fontos, hogy gyermekeink a szabadidejüket hasznosan töltsék. Ennek érdekében több foglalkozásunk is szociális védőhálóként működik. Ősszel és tavasszal a késő délutáni órákban is tartunk klubfoglalkozásokat, sajnos a téli időszakban erre nincs lehetőségünk. Minden évben táborozáson vesznek részt sportolóink. A legtöbb esetben a Sport és Szocializáció Alapítvánnyal közös szervezésben, de a legjobbak évente több alkalommal is eljutnak a MÉS-válogatott edzőtáboraiba.

Programjainkhoz – az iskolai segítség mellett – különböző pályázatokon szerzett támogatással tudjuk az anyagi hátteret megteremteni.

Jelentős támogatást kaptunk az elmúlt évben a MÉS-től, a Magyar Paralimpiai Bizottságtól, a Wesselényi Közalapítványtól, valamint a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumtól.

Egyesületünk és a MÉS között kölcsönös előnyökön alapuló, harmonikus együttműködés alakult ki az elmúlt évek során: a sport fontosságát felismerve a diáksport-egyesület és a régió többi aktív diáksport-egyesülete és iskolai klubja a MÉS oszlopos tagja, egyesületünkből két elnökségi tag is dolgozik a MÉS-ben, két fő pedig a Paralimpiai Bizottság közgyűlésében. Egyesületünk közreműködésével alakult meg a MÉS első Komárom-Esztergom megyei regionális szervezete. A MÉS nagyban épít egyesületünkre, nemcsak a válogatott atlétákra, hanem az egyesület elnökére, aki egyben a MÉS atlétika szakágának vezetője és vezetőedzője.

Mungenast Nikoletta – Mozgássérültek Egri Egyesülete

A Mozgássérültek Egri Egyesülete 1978. május 17-én alakult meg Egerben. Az egyesület létrejöttének kezdeményezője Szabó Tibor kiváló ülőröplabdázó és atléta volt. A 10–12 fővel indulót szervezet tagjainak mozgásszervi állapotát elsősorban a Heine-Medin-betegség és a végtaghiány jellemezte.

A sportolók a Mozgássérültek Egri Egyesülete működéséről a helyi sajtó, az érdekvédelmi egyesület tájékoztató levelei és személyes kapcsolatok útján szereztek tudomást. A szervezet Szabó Tibor kezdeményezésére jó kapcsolatot alakított ki a megyei kórház sebészeti osztályával, ezzel is segítve a frissen amputált emberek rehabilitációját.

A vezetők általában megyei szintű kezdeményezéseket szorgalmaztak, ám az egyesület működése a későbbiekben csupán Egerre és közvetlen környezetére

korlátozódott. Ennek elsősorban az edzésekre való eljutás nehézsége volt az oka. A teljes tagságnak megközelítőleg fele sportolt versenyszerűen, öt szakosztályban: atlétika, úszás, asztalitenisz, sakk, illetve ülőröplabda, utóbbi volt a legnagyobb létszámú. Az edzések, amelyeket lehetőség szerint szakedzők irányítottak, a főiskola atlétikai pályáján, a Csepel Autógyár edzőtermében, a kisegítő iskola tornatermében, illetve uszodákban zajlottak. Az egyesületet a Megyei Érdekvédelmi Egyesület, a városi társadalmi szervezetek, a megyei, városi vállalatok, a szakszervezet és magánszemélyek támogatták.

A Mozgássérültek Egri Egyesületének elnöke 1978-tól 1987-ig Szabó Tibor volt, majd 1988-tól dr. Ambrus Adrienn, aki az 1980 óta működő Mozgáskorlátozottak Heves megyei Sportklubja irányítója is volt egyben. E szervezetek mára már megszűntek.

Az egri egyesület sportolói először 1979-ben, Budapesten, a Halassy SC nemzetközi versenyén szerepeltek, ahonnan egy arany-, négy ezüst- és négy bronzéremmel tértek haza. Az első, Egerben rendezett verseny az AGRIA Kupa volt, amelyen a résztvevők úszásban, atlétikában és ülőröplabdában mérhették össze erejüket.

Az első nemzetközi csapatszereplés dátuma 1982, amikor a bécsi nemzetközi röplabdatornán az ötödik helyet szerezte meg az együttes. Ezt megelőzően, 1980-ban Szabó Tibor súlylökésben a bécsi atlétikai világkupán a tizedik helyen végzett. 1978 és 1987 között a Mozgássérültek Egri Egyesülete szinte minden hazai versenyen részt vett. Az ülőröplabda országos bajnokságán például harmadik és második helyezést is szerzett a csapat. Az atlétika az egyesület talán legerősebb szakosztálya volt, különösen a dobószámokban jeleskedtek az egriek, s világversenyek során bizonyították különleges tehetségüket. Az 1984-es New York-i paralimpián Király Józsefné három ezüstérmet szerzett, Szabó Tibor aranya mellé egy ezüstöt is begyűjtött, s hogy teljes legyen a kollekció, ahhoz a bronzérmet az 1986-os svédországi Európa-bajnokságon tette hozzá. Világbajnoki éremmel dicsekedhetett még az egriek közül Szalai Gyula és Takács István is.

Hiába azonban a dicső eredménylista, 1987-ben pénzügyi nehézségek miatt a Mozgássérültek Egri Egyesülete megszüntette működését. Azóta Egerben a parasport halott, s csak reménykedhetünk, csupán tetszhalálról van szó.

– Mindig nagyon fontos, hogy legyen valaki, aki belső meggyőződésből, hitből, bizonyítási vágyból és akaraterőből meg akarja mutatni a világnak, mire képes. E területen kevés a vezetői képesség, itt emberileg, lelkileg azonosulni kell a környezettel. Csak empátiából azonban nem lehet megélni, kell még ehhez „pénz, paripa, fegyver". Keressük, várjuk hát a csodatevőket, a megmentőket – kesergett zárszóként Szabó Tibor.

Vitkay Lászlóné – Vak Diákok Sportegyesülete



Intézményünk, a Vakok Óvodája, Általános Iskolája és Speciális Szakiskolája Magyarországon az egyetlen állami fenntartású nevelő-oktató intézmény vak gyermekek számára. Az oktatás-nevelés nagy múltra tekint vissza. 1825-ben alapították a Pesti Vakok Intézetét, majd 1901-ben készült el a mai épület, akkori nevén a Vakok Országos Nevelő és Tanintézete, amely 1912-ben óvodai részleggel bővült. Jelenleg 234 – 24 óvodás, 136 előkészítő és általános iskolás, 74 speciális szakiskolás – növendék számára nyújt speciális nevelést-oktatást. Növendékeink vakok, illetve úgynevezett gyakorlatilag vakok (aliglátók). Vízusuk 0–0,1-ig terjed. A gyermekek – diagnózisuk alapján – főleg koraszülöttségből eredően vakok.

Pedagógiai célunk a vak gyermekeket teljes értékű emberré, olyan fiatalokká nevelni, hogy a látók társadalmába megfelelően be tudjanak illeszkedni. Speciális fejlesztő tevékenységünk kihat a gyermekek mozgáskészségének, tájékozódási, tapintási és megismerési funkcióinak, a tantárgyi alapkészségeknek a fejlesztésére. Alapnak az egészséges testi és lelki életet tekintjük, s ehhez kiemelkedő eszköznek a testi nevelést, a vakok számára is mind szélesebb körben megnyíló sportolási lehetőségeket látjuk.

Mivel intézményünk egyedül látja el a vak gyermekek óvodai és iskolai képzését, ezért a sportban elért eredményeiket, tudásukat 1991-ig nem tudtuk lemérni.

1991 májusában először rendeztük meg a Vak Diákok I. Nemzetközi Sporttalálkozóját atlétika és goalball sportágakban. 12 ország közel 150 vak sportoló fiatalja mérte össze tudását hasonló korú és sorsú vak társaikkal.

1992 októberében megalakítottuk a Vak Diákok Sportegyesületét (VDSE). Az egyesület elérhetővé tette az iskolában tanuló és volt növendékeink számára a rendszeres sportolási, szabadidősport és versenysport lehetőségét.

Szakosztályaink az alakulás idején a következők voltak: atlétika, goalball, sakk, úszás, szabadidősport. 1995-ben torball-, 1998-ban cselgáncs- és karateszakosztály alakult.

Az egyesület elnöke Vitkay Lászlóné, aki 1999-ig, nyugdíjba vonulásáig látta el a teendőit, és az atléták edzője is volt. 1995-ben Nagy Rudolfné vette át az egyesület vezetését, majd 2002-ben Weisz Ildikó, aki jelenleg is a VDSE elnöke.

Az általunk kezdeményezett Vak Diákok Nemzetközi Sporttalálkozója 1992-ben Nancyban (5 arany-, 3 ezüstérmet nyertünk), 1994-ben Londonban (4 arany-, 5 ezüstérem) folytatódott, 1995-ben pedig Straubingban (Norvégia) rendezték meg a sportversenyt (4 arany-, 4 ezüstérem). Az, hogy csapataink ezeken a verse-

nyeken szép eredményeket értek el, az egyesület jól szervezett sportolási lehetőségeinek is köszönhető.

1992 és 1997 között a VDSE sportolói a tatai edzőtáborban készültek fel a versenyekre, ahol a jó példa, a látó válogatott sportolókkal való találkozás, barátkozás és közös edzés még jobban motiválta versenyzőinket a felkészülésre és ezáltal a jó eredmények elérésére.

1993. szeptember 7. és 11. között rendezték meg a felnőtt atlétikai Európa-bajnokságot Írországban, Dublinban, ahol a VDSE két sportolója, Orsós Sándor és Lakatos Mária vett részt. Mind a ketten hatodikok lettek távolugrásban. Legjobb eredményeik: Orsós Sándor 100 m-en 12,8 mp, távolugrásban 5,25 m, Lakatos Mária 100 m-en 15,4 mp, távolugrásban 4,14 m (ifjúsági és felnőttcsúcs).

1995-ben hét ország részvételével nemzetközi versenyt rendeztünk, amelyen a sportágak száma az úszással bővült.

1998-ban Brnoban az I. ifjúsági atlétikai Európa-bajnokságon ötfős csapatunk vett részt, ahol két ezüst- és három bronzérmet szereztünk.

Az atlétikai versenyeken az IAAF (Nemzetközi Amatőr Atlétikai Szövetség) érvényben lévő szabályait kell alkalmazni, kivéve, amikor azt valamivel kiegészítik vagy módosítják. A szabályokat a Vakok Nemzetközi Sportszövetsége az IBSA (International Blind Sport Association) érvényesíti minden sportágban.

Az atlétikában három kategóriában versenyeznek a sportolók:

- B1 kategória: teljesen vakok,
- B2 kategória: 2/60-as látásélességig, illetve 5 foknál kisebb látótérig terjed,
- B3 kategória:2/60–6/60-as látásélességig és/vagy 5 foknál nagyobb és 20 foknál kisebb látótérig terjed.

A mi sportoló diákjaink főleg a B1 kategóriába tartoznak. Eredményesen működik úszószakosztályunk is. 1995-ben Európa-bajnokság volt Perpignonban (Franciaország), ahol a VDSE úszója Makádi Zsófi vett részt, és a kategóriájában első lett. 1997-ben Riccionéban (Olaszország) két sportoló képviselte a magyar, illetve a VDSE-színeket, majd 1998-ban a madridi világbajnokságon szintén két sportoló Makádi Zsófi és Szabó István vett részt. Mióta saját uszodánk van, a VDSE célja és feladata, hogy minden vak gyermek tanuljon meg úszni, hogy látó társaikkal, testvéreikkel biztonságban legyenek a táborokban, uszodákban. Az úszószakosztály vezetője Weisz Ildikó.

A goalball- (csörgőlabda-) szakosztály nagyon népszerű a gyerekek között, szeretnek játszani, versenyezni. Ez a sportág is olyan, hogy látó társaikkal is tudják játszani. A VDSE több, nagy sikerű versenyt rendezett vak és látó gyerekek részére.

A VDSE ifjúsági csapatának eredményei

- 1991 Budapest, 1. hely,
- 1992 Nancy, 2. hely,
- 1993 Budapest, 1. hely,
- 1994 London, 1. hely,
- 1995 Straubing (Norvégia), 1. hely,
- 1996 felnőttverseny Kassa, 1. hely,
- 1998 Barcelona, 4. hely,
- 1999 Arhus (Dánia), 1. hely,
- 2000 Budapest, 3. hely.
- 1995 óta a felnőttbajnokság résztvevője a VDSE csapata.
- VDSE a felnőtt magyar bajnok.

A VDSE saját nevelésű, felnőttválogatott játékosai (1991 óta): *Orsós Sándor, Orsós Zsolt, Hajba Szabolcs, Bélafi Szilárd, Orosz Gábor.*

A felnőttválogatott eredményei

- 1997 Stockholm, Európa-bajnokság 5. hely,
- 1999 Calgary, világkupa 1. hely,
- 1999 Birmingham, Európa-bajnokság 2. hely,
- 2000 Sydney, olimpia, 8. hely,
- 2000 Budapest, Európa-bajnokság 1. hely,
- 2000 Rio de Janeiro, világbajnokság 6. hely.

A csapat, amelynek edzője Páni Róbert, kivívta a kvalifikációt a 2004-es athéni paralimpiára.

A sakkszakosztály is nagyon kedvelt gyermekeink körében, ez a sport is olyan, hogy látó társaikkal egyenrangú versenyzők lehetnek.

1998-ban Amszterdam rendezte meg az I. Euro-chess verseny, ahol vakok, mozgássérültek versenyeztek egymással egyenlő feltételek között.

1999-ben Rotterdamban volt a II. Eurochess versenyt, majd 2000-ben Budapesten a VDSE szervezte és bonyolította le a III. Eurochess versenyt. A sakkcsapat edzője Voján István.

Egyesületünk nagyon népszerű gyermekeink és volt növendékeink körében. Minden évben többféle – látó fiatalokkal közös – táborozási lehetőséget kínálunk számukra (vízi tábor, úszótábor, tandemtábor).

Rendezvényeink nagyon sikeresek, minden év decemberében meghívunk élsportolókat, akikkel beszélgethetnek a gyerekek. Vendégünk volt már: Kovács

István (Koko), Kökény Bea, Kőbán Rita és számos vízilabdázó, öttusázó, úszó, sakkozó, illetve paralimpikon.

Médiakapcsolatok. Több versenyünkről készített összeállítást a Telesport, a Duna TV, a Zuglói TV. Sőt a londoni versenyre a TS is elkísérte a csapatot, és tudósított a versenyről.

Finanszírozás. Figyelemmel kísérjük a pályázatokat, mert elsősorban ezek jelentik a fő bevételi forrásokat a versenyekre való felkészüléshez, illetve a kiutazásokhoz.

Létszám. Egyesületünk székhelye az iskola, igen szorosan kapcsolódunk az intézményhez. Jelenleg 120 és 130 fő között mozog létszámunk.

Az, hogy iskolánkban megalakulhatott a VDSE, sportolóink jó eredményeket érhettek el, elsősorban az iskola igazgatójának, Helesfai Katalinnak köszönhető, aki az első perctől kezdve támogatta és ma is támogatja munkánkat, megteremti a lehetőséget tanulóinknak, hogy részt tudjanak venni a foglalkozásokon, edzéseken.

Mivel atlétikai pályánk nincs, így nagy segítséget jelentett és jelent a Budapesti Honvéd SE, amely atlétikai pályát bocsát rendelkezésünkre a versenyekre és edzésekre, sőt versenybírókat is ad a versenyek lebonyolításához.

1999 őszétől elindítottuk a Látássérültek Országos Ifjúsági Bajnokságát. A tanulók minden ősszel és tavasszal összemérik tudásukat atlétikában, csörgőlabdában, sakkban és úszásban.

Az integrációs versenyeknek nagy jelentősége van, mivel látássérült, mozgássérült-hallássérült és látó diákok sportolnak együtt, vesznek részt kulturális programokon, és megismerkednek a különböző országok sportolóival is.

Fekete Árpád – Vasakarat Sportegyesület, Szombathely

A Vasakarat Sportegyesület 1973-ban az országban harmadikként alakult a rokkantak sportegyesületeinek táborában. Ma hazánkban ez az egyetlen olyan sportegyesület, amely folyamatosan megrendezi a Savaria Kupa néven ismertté vált nemzetközi sporttalálkozót. Ebben az évben volt a jubileumi XV. rendezvény.

A sportegyesület megalakításában jelentős szerepet játszott néhai Solymos Endre, akiről a halálát követően a nevét viselő sportrendezvényt indítottunk el (2002-ben), és a továbbiakban kétévente szervezünk. A sportegyesület közhasznú szervezetként jelenleg Vas megyei hatáskörrel működik.

Ezen sorok írója is részese volt annak a kicsi, de lelkes csapatnak, amely megpróbálta a mozgáskorlátozott embereket az otthonukból, a bezártságukból ki-

mozdítani és sorstársi közösséget létrehozni, ahol az kötött össze bennünket, ami úgymond „belőlünk hiányzott". Emlékeszem az akkori egyesületi titkár, dr. Dalos János későbbi feleségének a megszólítására – egy középiskolában tanultunk –, a mindenki Bandi bácsijával való első találkozás megdöbbentő és megható voltára. Arra a csapatra, amely minden héten együtt edzett és gyakorolt az önmagunk minél magasabb szintű kibontakoztatása érdekében. Bandi bácsi sokunkat felkarolt, rendszeresen szállított bennünket Trabant Hycomat autójával az edzések színhelyére. Példamutatása átütő erejű volt, ugyanis később felnőve én is hasonló magatartást tanúsítottam az Együtt Egymásért mozgalomban. Elkezdődött az akkor még álomnak minősülő ország- és világjárásunk. A sok verseny egyben sok baráti kapcsolat kialakítását is jelentette, amelyek a mai napig élnek. Ezt követően többekkel együtt – felnövekvő fiatalként – folytattuk az építkezést. Feladatokat vállaltunk, voltam az egyesület gazdasági felelőse, az ellenőrző bizottság tagja, majd később elnöke, s jelenleg választott tisztségviselőként szervezetünk elnökhelyettese vagyok.

Az azóta eltelt három évtized alatt beépültünk az országos és a nemzetközi sportéletbe, versenyzőink a múltban jelentős eredményeket értek el a paralimpiákon és más világversenyeken. Ugyanakkor a mozgáskorlátozott emberek életében rendkívül fontos szerepet játszó testedzésnek is kiemelt lett a jelentősége, amelyet az Országos Fogyatékosügyi Program is hasonlóan értékel. A versenysport mellett a tömegsport irányában kívánunk a későbbiekben mindinkább fejlődni.

Jelenleg a sportegyesület viszonylag alacsony aktív taglétszámmal rendelkezik, amelyben jelentős a törzstagok száma. A sportágak között szerepel az atlétika, az asztalitenisz, a sakk és a teke, s régebben az ülőröplabda is.

A Vasakarat SC szervezésében a vasi megyeszékhely és Vép község először 1975-ben adott otthont a mozgássérültek sporttalálkozójának, amelyen akkor három egyesület versenyzői indultak. Ettől kezdve a kétévente megrendezett sporttalálkozó 1981-ben öltött nemzetközi jelleget, s jelenleg már 25 klub képviselteti magát. Az idei, legutóbbi találkozó több szempontból is rendkívüli volt. A jubileum alkalmából három vasi sportbarát is kitüntetésben részesült. Makrai Ferenc a Vasakarat S. C. elnöke Vas Megye Sportjáért emlékplakettet, Fekete Árpád elnökhelyettes, Mozsár Gyuláné felügyelőbizottsági tag a rokkantak sportjának több évtizedes szolgálatáért Vas Megye Sportjáért elismerő oklevelet vehetett át.

A 2003. év különösen fontos, hiszen a fogyatékossággal élő emberek nemzetközi éve, mindez pedig azt mutatja, hogy a megszokottnál is nagyobb figyelemmel fordul a társadalom a fogyatékossággal élő embertársaik felé. Ez a verseny azon-

ban annyiban volt még különleges, hogy az esemény a Magyarország–Szlovénia PHARE CBC 2000 Kisprojekt Alap támogatásával jött létre, s talán ennek is, no meg a rendezést elnyerő Pannon Sportszer Kft.-nek köszönhetően minden eddiginél többen vettek részt a háromnapos eseményen. Huszonöt csapat, több mint kétszáz versenyző, több megyei cég, amely támogatta a rendezést, és képviseltette magát a Hóbor Ferenc elnökletével megalakult Vas Megyei Speciális Sportági Szakszövetség is.

A háromnapos versenyen három sportágban nyolc nemzet több mint 200 versenyzője mérte össze tudását és kitartását. Az asztaliteniszezők és az atléták a szombathelyi Sugár úton, a tekézők a vépi szakiskolában küzdöttek az érmes helyezésekért. A várakozásnak megfelelően a vasiak elsősorban az atlétikai számokban jeleskedtek. A legnépesebb csapattal régi barátaink, a muraszombatiak érkeztek, s ennek megfelelően ők és az eredményeik is kiemelkedtek a mezőnyből. Rendkívül kiválóan szereplő atlétáinknak köszönhetően csapatunknak sikerült a harmadik helyen végezni, s ez mindenképpen dicséretes.

Örültünk, hogy a jubileumi rendezvényünket megtisztelte jelenlétével Lórencz Péter is, aki az 1984-es paralimpián New Yorkban bronzérmet szerzett magasugrásban, és negyedik helyezést ért el a 100 m-es síkfutásban.

A Vasakarat SC másik, világviszonylatban is kiemelkedő eredményeket elért versenyzője Tebeli Ferenc volt, aki pályafutása legjobb eredményét 1990-ben érte el a hollandiai Assenben, a mozgáskorlátozott sportolók számára megrendezett világbajnokságon. Súlylökésben első helyezést ért el világcsúccsal (9,77 m), gerelyhajításban ötödik, diszkoszvetésben pedig a hetedik helyen végzett.

Az egyesület vezetése társadalmi munkában végzi tevékenységét. Alkalmazottal nem rendelkezünk. A rendelkezésre álló anyagi eszközeink, amelyek jelenleg a szponzori támogatásokból és a sikeres pályázatokból adódnak össze – ebben szerepel a nemzetközi projekt is –, elfogadható mértékűnek mondhatók.

Ugyanakkor a szombathelyi önkormányzatnak is jeleztük már azt a súlyos problémánkat, hogy az egyesület jelenlegi elhelyezése, a működésének körülményei nagyon méltatlanok számunkra. Múltunk és elért eredményeink talán indokolttá teszik, hogy a minimális nagyságú, egészségtelen elhelyezési körülményeink megváltozzanak.

Tagjai vagyunk a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének. Mindez nagyszerűségeket sejtet, de nem volt mindig ilyen felhőtlen a világ. Sokat kellett küzdeni azért, hogy az emberek szemlélete megváltozzék, s ez már – hála Istennek – megtörtént. Elfogadták az esélyegyenlőségi törvényt, nagyon lassan, de megvalósulni látszik az akadálymentes környezet.

Talán ezért is lehet, hogy ma már nem „nyomorékok" versenyéről beszélnek, amikor a „nem egészséges" emberek sportolásáról van szó.

Mindezek után – mivel e versenyeken tán nem az a legfontosabb, hogy ki győzött, hány centivel és másodperccel – csak annyit, hogy nagyon jó verseny volt Vépen három napon keresztül, bizonyítva, hogy sérülten, ha nehezebben is, de ugyanúgy lehet küzdeni és izzadni a napon vagy a teremben, azaz teljes életet lehet élni kerekesszékben is. Csak annyi szükséges hozzá, hogy az úgynevezett „egészségesek" társadalma segítő kezet nyújtson. S akkor már megy minden magától, mint most is.

Mungenast Nikoletta – Veszprém Megyei Törekvés Sportegyesület

A Veszprém Megyei Mozgássérültek Törekvés Sportegyesülete 1983 októberében alakult meg a veszprémi Mozgássérültek Egyesülete tagjaiból. A tizenöt fővel indult szervezet húszéves fennállása alatt megháromszorozta taglétszámát. A kezdéskor beindított szakosztályok – asztalitenisz, sakk, atlétika, autóügyességi, ülőröplabda – közül mára csupán az első két sportág van jelen az újonnan alakult tekeszakág mellett. Ennek okát az egyesület jelenlegi elnöke, Osváth Ferenc – az elődök: Szabó Lajos és Nyitrai János – az anyagi támogatások csökkenésével magyarázza. Korábban ugyanis a helyi vállalatok és a tanács biztosította a működés anyagi hátterét, míg jelenleg csak az önkormányzat segítségét élvezi.

A Törekvés sportolói az 1984–1985-ös idényben már elindultak az országos ülőröplabda-bajnokságon, ahol ugyan helyezést nem ért el a csapat, de megízlelték a versenyzés mámorát, s lelkesen tekintettek a folytatás elé. 1985-ben már ők is önálló versenyt hívtak életre, a Bakony Kupát, s az évek folyamán aztán bekapcsolódtak a Magyar Kupa, az Agria Kupa és a Savaria Kupa versenysorozatába is.

Mungenast Nikoletta – Victoria Egyesület, Budapest

A Victoria Egyesület 1992. április 13-án alakult meg Budapesten. Alapítója Sinka István, aki a mai napig is elnöke a szervezetnek. Az egyesület értelmi sérült, egészségkárosodott emberekkel és családtagjaikkal alkot közösséget. A kezdetben tíz főből – azaz tíz, sérültet nevelő családból – álló egyesület ma már 628 tagot tart nyilván, amelyből 128-an sportolnak versenyszerűen.

A Victoria nem csak a sporttevékenységet tekintve nyújt rendszeres elfoglaltságot a többségükben értelmi sérült, mozgáskorlátozott, Down-szindrómás és autista személyeknek. A speciális szakiskolákból és értelmileg akadályozott embereket nevelő családokból idekerülő egyesületi tagok elsősorban tanáraiktól, továbbá a már régebb óta a közösséghez tartozó szülőktől szereznek tudomást a szervezetről.

A kilencvenes évek elejétől működő úszó-, labdarúgó- és atlétikai szakosztály mára kiegészült a természetjárással, az íjászattal, illetve a szabadidősporttal. A legnagyobb létszámú az úszók és a labdarúgók tábora.

Népszerűségüket az egyesület elnöke ekként magyarázza: „Ma már szerte a világon egyre elfogadottabbak az értelmi fogyatékosok mint sportolók is, s ezt ők gyakran kiugró teljesítményekkel igazolják is." Az edzések – amelyeket a Testnevelési Egyetemen végzett szakedzők vezetnek – több helyszínen, az ELTE sportlétesítményeiben, a Rudas uszodában, az Almássi téri, a fűzfői uszodában és az Építők sporttelepén zajlanak.

Első hazai megmozdulásuk a fogyatékosok 1992. májusi országos versenye volt, s a következő hónapban már ők szervezték az országos úszóbajnokságot.

Azóta is rendszeresen részt vesznek a legrangosabb hazai (Mikulás-kupa, Farsangi kupa, Húsvéti kupa, Tavaszi kupa, MÉS-versenyek, országos bajnokságok, családi úszónapok) és számos nemzetközi (csehországi nemzeti bajnokság, svájci meghívásos nemzeti bajnokság, székesfehérvári Bója nemzetközi verseny, paralimpia) rendezvényen. A labdarúgócsapat rendszeres résztvevője az országos nagypályás és teremlabdarúgó-bajnokságnak, a különböző kupasorozatoknak.

A 2000-es sydneyi paralimpián Szedő Tibor a 4x50 méter vegyes úszásban aranyérmet nyert, az 50 méter pillangóúszásban pedig a harmadik helyen végzett.

A labdarúgók (Hajdú Tibor, Hollósy Géza, Magó László, Kovács Zoltán, Vadász Bálint, Csipkés László, Kovács László, Varga Sándor, Dolinszky László, Komjátszeghy Tamás) 1997-ben a szlovákiai vb-selejtezőn harmadik helyezettként bejutottak a következő évi svédországi világbajnoki döntőbe, ahol a hetedik helyezést szerezték meg.

Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége

Egyesületi címlista

Agora PÜRE	7621 Pécs, Gábor u. 1.
ALU-KOR Asztalitenisz SE	1037 Budapest, Gyógyszergyár u. 62.
Angolna Úszó és Gyógyúszó Oktatási és Rehabilitációs Alapítvány	1118 Budapest, Tűzkő u. 6.
ANK Úszóklub	7624 Pécs, Jakabhegyi út 8/c
Aquarázs Gyógysport Egyesület	9400 Sopron, Heimler Károly u. 42.
Áramütés SE	5100 Jászberény, Csákány u. 24.
Asztalitenisz Sport Klub Szeged	3723 Szeged, Budapesti krt. 1.
Atlanta SE	1028 Budapest, Korózsa u. 5.
Bajai Spartacus Vízügy SC	6500 Baja, Bartók B. u. 4.
Balaton Vívóklub Sportegyesület	8300 Tapolca, Sümegi u. 40.
BVSC	1142 Budapest, Szonyi u. 2.
Debreceni Szenior Úszóklub	4028 Debrecen, Zoltai u. 11.
Delfin SE	2083 Solymár, Hősök u. 64.
Delta Fitness SE	1157 Budapest, Kavicsos köz 6.
Dorogi Mozgássérültek Regionális Érdek-képviseleti és Sport Egyesülete	2510 Dorog, Hungária út 3.
Egyetértés SE	9024 Győr, Lajta u. 27/b
Erzsébetvárosi SE	1076 Budapest, Százház u. 9-23.
EVIG SE	1105 Budapest, Körösi Csoma út 35–37.
EVSE-Enyingi Városi SE	8130 Enying, Kossuth u. 26
Freestyle Sport Klub	1015 Budapest, Toldy F. u. 48.
Gödöllői Egyetemi Atlétikai Club	2103 Gödöllő, Páter K. út 1.
Guriga SE Tiszakürt	1118 Budapest, Nagyszeben tér 2.
Halassy Olivér SC	1143 Budapest, Hungária krt. 110.
Hamburger SE	8800 Nagykanizsa, Teleki u. 5/A
HOLT PONT Szabadidő és Versenysport SE	1029 Budapest, Töhötöm vezér u. 5.
Humanitás SE	2801 Tatabánya, Pf. 1284
Jászberényi SE	5100 Jászberény, Sándor u. 28.
Kalocsai SE	6301 Kalocsa, Szt. István király út 35.
Kanizsa Sörgyár SE	8800 Nagykanizsa, Csengery út 111.
Kecskeméti Mk. SE	6000 Kecskemét, Borz u. 1.
Kefét SE	1042 Budapest, Kassai u. 60/B
Lendület SE	7614 Pécs, Pf. 57.
MÁI SE	1036 Budapest, Kiskorona u. 8.
Mátrai Erőmű Búvárklub	3272 Visonta, Pf. 21
Miskolci Honvéd SE	3501 Miskolc, Pf. 336
Mozdulj SE	2624 Szokolya, Egres u. 3.
Mozgásjavító Diák SE	1145 Budapest, Mexikói út 60.
Mozgáskorlátozottak Ajkai SE	8447 Ajkarendek, Korányi u. 221.
Mozgáskorlátozottak Akarat Sportegyesülete	3529 Miskolc, Áfonyás u. 18.
Mozgáskorlátozottak Akarat Sportegyesülete	3425 Sály, Eötvös telep 2.
Mozgáskorlátozottak és Siketek Soproni Sportegyesülete	9400 Sopron, Juharfa u. 23.
Napfény Sportegyesület	6725 Szeged, Csöndes u. 20.
Nyitni-Kék Egyesület Szekszárd	7100 Szekszárd, Rózsa u. 32.
Országos Sportcentrum Kft	1152 Budapest, Semmelweis u. 2.
OSC	1094 Budapest, Ferenc tér 15.

Ózdi Városi SE	3600 Ózd, Tanácsház tér 1.
Pápai Mozgássérültek BÁSTYA Sportegyesülete	8500 Pápa, Borsosgyori u. 64.
ParaSport Sport és Szabadidő Egyesület	7400 Kaposvár, Iszák u. 27.
Piliscsabai SE	2081 Piliscsaba, Béla kir. u.2.
Piremon SE	4400 Nyíregyháza, Debreceni út 106.
Pool 'n' Roll Kerekesszékes Emberek Biliárd és Darts SE	1028 Budapest, Len u. 15/A
Power Station SE	1022 Budapest, Marczbányi tér 3.
Rodata SE	1035 Budapest, Szél u. 14.
Szegedi Mozgássérültek Alternatív Egyesülete	6725 Szeged, Veresács u. 17/B
Szegedi Úszó Egylet	6726 Szeged, Temesvári krt. 33.
Szombathelyi Sprint SC	9700 Szombathely, Szövő u. 36.
Tenisz Pont Kft.	1053 Budapest, Henszlmann u. 7
Tiszaföldvári Úszóklub	5430 Tiszaföldvár, Bajcsy-Zs. u. 59.
Törekvés SE	1071 Budapest, Damjanich u. 40. I/4.
Újpesti Torna Egylet	1388 Budapest Pf. 65.
Vadászudvar Kft.	9913 Nagymizdó, Major
Vasakarat SE	9700 Szombathely, Kőszegi u. 30.
Vaskar SE	1083 Budapest, Tömo u. 58.
Veszprém megyei Mozgássérültek Törekvés SE	8200 Veszprém, Budapesti u. 16.
Vitalitás SE	7500 Nagyatád, Alkotmány u. 1/3.
Vízipók Integrált Úszásoktató-Képességfejlesztő Közhasznú Egyesület	1081 Budapest, Rákóczi út 59.

Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége

Oldi Diáksport Egyesület	7825 Old, Külterület 60/4
Átmeneti Otthon Egyesület	1116 Budapest, Tétényi út 132.
Türr István DSE	6500 Baja, Barátság tér 18.
Horizont Sportegyesület	2091 Szigetvár, Turbékpuszta 1.
Bárczi DSE	7400 Kaposvár, Bárczi u. 2.
„Esély" Sportegyesület	9023 Győr, Bárczi G. u. 2.
Don Bosco Egyesület	2800 Tatabánya, Sárberki ltp. 421. 3/12.
Csákánydoroszló KSE	9919 Csákánydororszló, Fo u. 11.
Éltes Diáksport Egyesület	2800 Tatabánya, Bánhidai lakótelep 408.
Építők Atlétikai Club	7400 Kaposvár, Nemzetor sor 6.
Irmák Sprint Sportegyesület	2730 Albertirsa, Köztársaság u. 115.
Fogócska SE	1115 Budapest, Ballagi Mór út 3.
Fogd a Kezem Fogyatékosokat Támogató Egyesület	1149 Budapest, Nagy Lajos király út 129–131.
Tempó Tordas SE	2463 Tordas, Gesztenyés u. 1.
Gici Lakásotthonok Sportegyesülete	8435 Gic, Nagy Lajos u. 12.
Gyermekekért Diáksport Egyesület	6060 Tiszakécske, Szabolcska u. 113.
HÁRSFA Egyesület	1148 Budapest, Kalapács u. 10.
MERI Reintegrációs Egyesület	2800 Tatabánya, Síkvölgy
Mozgáskorlátozottak Akarat SE	3529 Miskolc, Áfonyás u. 18.
Montágh Diák-Sportegyesület	2500 Esztergom, Dobogókoi út 29.
OSC	1094 Budapest, Ferenc tér 15.
Integra Agria Úszó Egyesület	3300 Eger, Almagyar u. 18.
Para-fitt Úszó ás Vízisport Egyesület	1144 Budapest, Füredi út 52–54.
Patrónus Egyesület	4400 Nyíregyháza, Közép u. 17.
Rákoscsabai Fecske Lovas Egyesület	1172 Budapest, Kerektói u. 72.

Szülők Fóruma Egyesület	2440 Százhalombatta, Kodály sétány 22–24.
Tarhosi Diáksport Egyesület	5641 Tarhos, Békési út 7.
Veszprémi Szivárvány Integrált SE	8200 Veszprém, Avar u. 38/A
Victoria Egyesület	1036 Budapest, Lajos u. 123.
Virtus Sportegyesület	3767 Tornanádaska, Kossúth út 1.
Bp. XXII. kerületi Központi Tömegsport SE	Budapest, XXII. kerület
Dunavecsei Sportegyesület	6087 Dunavecse
Kastély SE	2643 Diósjenő, Kastély
Kenguru Diáksport Egyesület	2890 Tata, Új út 21.
Kerekerdei Sport és Szabadidő Egyesület	9400 Sopron, Brennbergi út 82.
Losontzi-DSE	2700 Cegléd, Losontzi I. Ált Isk., Buzogány u. 23.
Váci Reménység Egyesület	2600 Vác, Dr. Csányi krt. 58.
Lendület Sportegyesület	9300 Csorna, Arany J. u. 19.
Szegedi Vasutas Sportegyesület	6724 Szeged, Kossuth Lajos sgt. 74/C
Panda-banda Diák Sport Egyesület	1035 Budapest, Miklós tér 5.
Aligátor Fogyatékos Úszó Sportegyesület	9011 Győr, Kálmán I. út 54.
Benedek SE	1237 Budapest, Maros u. 156.
Bianka Egyesület	8400 Ajka, Fő u. 42.
Civitan Club Bp., Help Egyesület	1025 Budapest, Görgényi út 16.
Daniló SE	1062 Budapest, Lehel út 5. III.33.
Dombóvári Vasutas Munkás Sportegyesület	7202 Dombóvár, Gyenis A. u. 18.
Down Egyesület	1068 Budapest, Király u. 72.
Értelmi Fogyatékosok Kecskeméti Érdekvédelmi Szervezete	6000 Kecskemét, Csongrádi út 26.
Hegyhát Egyesület	1221 Budapest, Hegyhát u. 43.
Kengyel Integrált Lovasklub	8291 Nagyvázsony, Dobány u. 5.
Kézenfogva JNKSZ Megyei Értelmi Fogyatékosok Érdekvédelmi Egyesülete	5000 Szolnok, Móra F. u. 15.
Montágh DSE	2740 Abony, Bicskei út 2.
Nyíregyházi Down Egyesület	4400 Nyíregyháza, Ér u. 13. 3/3.
Szegedi Mozgáskorlátozottak Alternatív Egyesület	6725 Szeged, Veresács u. 17/B
Vízipók Egyesület	1081 Budapest, Rákóczi út 59.
MBH Diákszövetség	5667 Magyarbánhegyes, Kossuth u. 81.
Általános Iskola és Diákotthon	2853 Kömlőd, Szabadság u. 23.
Ált. Isk., Készségfejl. Spec. Szakisk, Gyermek- és Diákotthon	9766 Rum, Kastélypark 1.
Általános Iskola és Diákotthon	1223 Budapest, Kápolna u. 2–4.
Általános Iskola és Diákotthon	1089 Budapest, Diószeghy u. 25.
Általános Iskola és Spec. Szakiskola	1156 Budapest, Száraznád u. 4–6.
Általános Iskola és Diákotthon	8418 Bakonyoszlop, Kossuth u. 1.
Általános Iskola és Spec. Szakiskola	1035 Budapest, Szallo u. 9–11.
Általános Iskola és Spec. Szakiskola	2600 Vác, Zichy H. u. 16-18.
Bács-Kiskun Megyei Önk. Egyesített Gyógyped. és Gyermvéd. Int.	6000 Kecskemét, Juhar u. 23.
Baranya Megyei Közgy. Ált. Isk. és Diákotthon	7300 Komló, Tompa M. u. 14.
Baranya Megyei Közgy. Ált. Isk. Spec. Szakisk. és Diákotthon	7720 Pécsvárad, Kossuth L. u. 4.
Bárczi Gusztáv Óvoda, Ált. Isk. és Készségfejl. Spec. Szakiskola	1082 Budapest, Üllői út 76.
Békés Megye KT. Pánczél Imre Gyógyped. És Ped. Szakszolg. Intézmény	5700 Gyula, Szt. István út 36.
Benedek Elek Ált. Iskola és Előkészítő Spec. Szakiskola	2840 Oroszlány, Eszterházy u. 102.
Berkes János Ált. Isk., Diákotthon és Gyermekotthon	7173 Zomba, Paradicsompuszta 3.
Cházár András Óvoda, Ált. Isk., Diákotthon, Spec Szakiskola és Szakm.	2600 Vác, Március 15. tér 6.
Éltes Mátyás Általános Iskola	4300 Nyírbátor, Debreceni út 67.
Éltes Mátyás Iskola Központ	7621 Pécs, Építők u. 9.
Értelmi Fogyatékosok Egyesített Szociális Intézete	7633 Pécs, Endresz Gy. u. 21.
Fekete István Általános Iskola	1126 Budapest, Orbánhegyi út 7.

Hétszínvirág Általános Iskola	8700 Marcali, Petofi S. u. 36.
József Attila Általános Iskola	2060 Bicske, Hősök tere 5/B
KEMÖ Ált. Iskolája és Spec. Szakiskolája	2890 Tata, Bartók Béla út 1/a.
Kossuth Lajos Általános Iskola	2451 Ercsi, Kossuth u. 17.
Kovács László úti Általános Iskola	2000 Szentendre, Kovács László u. 3.
Kozmutza Flóra Ált. Isk. és Spec. Szakiskola	9400 Sopron, Petőfi tér 3.
Molnár Gábor Ált. Isk. DSK	8400 Ajka, Verseny u. 18.
Montágh Imre Óvoda, Ált. Isk., Spec. Szakiskola és Logopédia	1119 Budapest, Fogócska u. 4.
Montágh Imre Ált. Isk. és Spec. Szakiskola	2100 Gödöllő, Dobó K. u. 2.
Móra Ferenc Általános Iskola	2403 Dunaújváros, Fáy A. u. 14.
Móra Ferenc Ált. Isk., Szakisk, Spec. Szakisk és Készségfejl. Szakisk.	2900 Komárom, Czuczor G. u. 17.
NGYIK Szakképzo Spec. Szakiskola és Kollégium	4400 Nyíregyháza, Széchenyi u. 34–38.
Óvoda, Ált. Iskola és Diákotthon	1027 Budapest, Csalogány u. 43.
Radó Tibor Általános Iskola	9028 Győr, József Attila u. 4.
Sólyom utcai Óvoda és Általános Iskola	6723 Szeged, Sólyom u. 4.
Somogy Megyei Általános Iskola és Diákotthon	8697 Öreglak, Fő u. 109.
Somogy Megyei Általános Iskola, Spec. Szakiskola és Diákotthon	8698 Somogyvár, Kaposvári út 4.
Szalaparti Általános Iskola, Előkészítő Szakiskola és Diákotthon	3300 Eger, Szalapart u. 81.
Szivárvány Általános Iskola	7100 Szekszárd, Bezerédy u. 11–15.
Angolna Úszó és Gyógyúszó Iskola Oktatási és Rehabilitációs Alapítvány	1118 Budapest, Tűzkő u. 6. IV. 19.
Állatorvostudományi Egyetem Kísérleti Intézet	2225 Üllő, Dóra Major
Békés Megye Képvistest. Nefelejcs Szociális Otthon	5534 Okány, Kastélykert 4.
Biosziget Rehab. Alapítvány	3300 Eger, Kállómalom u. 88.
Conway Egészségügyi Szolgálat	1113 Budapest, Györök u. 2.
Down Alapítvány	1145 Budapest, Amerikai út 14.
Egyesített Szociális Intézmény, ÉNO	9200 Mosonmagyaróvár, Lengyári út 2.
Éltes Mátyás Napköziotthon	8200 Veszprém, Gábor Áron u. 2/A
ERFO Ipari Vállalat	1076 Budapest, Dózsa György út 48.
Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona	9028 Győr, Páva u. 29.
Fejér Megyei Ápoló-Gondozó Otthon	2060 Bicske, Szent László út 48.
Fogd a Kezem Alapítvány	7634 Pécs, Kovács Béla u. 10.
Fogyatékos Gyermekek Otthona	9400 Sopron, Tómalom u. 23.
Hidroterápiás Rehabilitációüs Gimnasztika Alapítvány	1117 Budapest, Siroki út 4.
Humanitás Ipari Szövetkezet	1132 Budapest, Nyugati tér 5.
Nógrád Megyei Önk. Rehab. Inzézete és Ápoló Gondozó Otthona	2687 Bercel, Petőfi út 2.
Oázis Alapítvány	5000 Szolnok, Bimbó u. 67.
Sarepta Budai Evengélikus Szeretetotthon	1029 Budapest, Bátori u. 8.
Sopron Megyei Jogú Város Szocioterápiás Otthon	9423 Ágfalva-liget
Szociális Gondozási Központ ÉNO	4400 Nyíregyháza, Őz út 14–16.
Topház Egészségügyi Otthon	2132 Göd-Újtelep, Munkácsy u. 4.
Tolna Megyei Önkormányzat Fogyatékosok Otthona	7042 Pálfa, Alkotmány u. 20.

Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetsége

Vakok és Csökkentlátók Wesselényi Miklós Sportegyesülete	1146 Budapest, Hermina u. 47.
Szabolcsi Vakok és Gyengénlátók Sportegyesülete	4400 Nyíregyháza, Iskola u. 3.
Baranyai Vakok és Gyengénlátók Sportegyesülete	7300 Komló, Vörösmarty u. 31
Józsefvárosi Diák Sportegyesület	1085 Budapest, Somogyi Béla u. 13.
Ceglédi Vasutas Sportegyesület	2700 Cegléd, Pesti u. 62.
Vak Diákok Sportegyesülete	1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Vakok és Gyengénlátók BAZ megyei Denevér Sportegyesület	3525 Miskolc, Jókai u. 18.
Vakok és Gyengénlátók Egri Sportegyesülete	3300 Eger, Kallómalom u. 32.
Nyíregyházi Sasok SE	4405 Nyíregyháza, Hősök tere 9.
Gyengénlátó Diákok Sportegyesülete	1147 Budapest, Miskolci u. 77.
Fehérbot Sportegyesület	7300 Komló, Tompa M. u. 7.
Lőrinc 2000 SE	1182 Budapest, Óhuta u. 58.
Fogyatékkal Élők Egyesülete	4400 Nyíregyháza, Belső krt. 55.
PKSE	1182 Budapest, Vízakna u. 1/B
Rákosvidéke Hajtás Diáksport Egyesület	1173 Budapest, Rétihéja u. 58.
Budapesti Honvéd SE	1134 Budapest, Dózsa Gy. út 53.
Ferencváros DSE	1093 Budapest, Vámház krt. 7.
Gachi Judo Club	6100 Kiskunfélegyháza, Attila u. 42.

Magyar fotósok a paralimpián 2004



FOTÓSOK:
Czagány Balázs, Horváth Gábor, Illyés Tibor, Kalmár Lajos, Kodrucz Sándor, Neubauer Rudolf, Szalmás Péter



ATHENS 2004
PARALYMPIC GAMES



FOTÓ: KALMÁR LAJOS



FOTÓ: MTI

FOTÓ: SZALMÁS PÉTER


arena



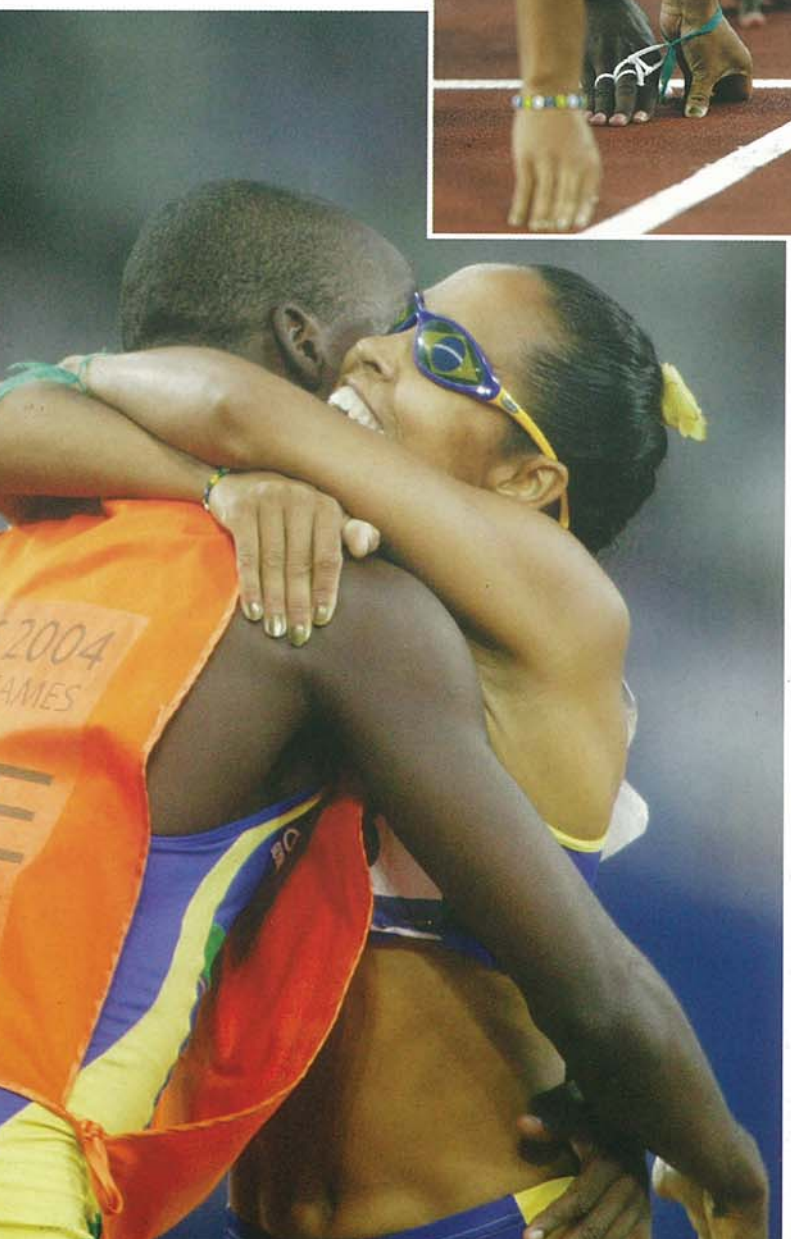
FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS

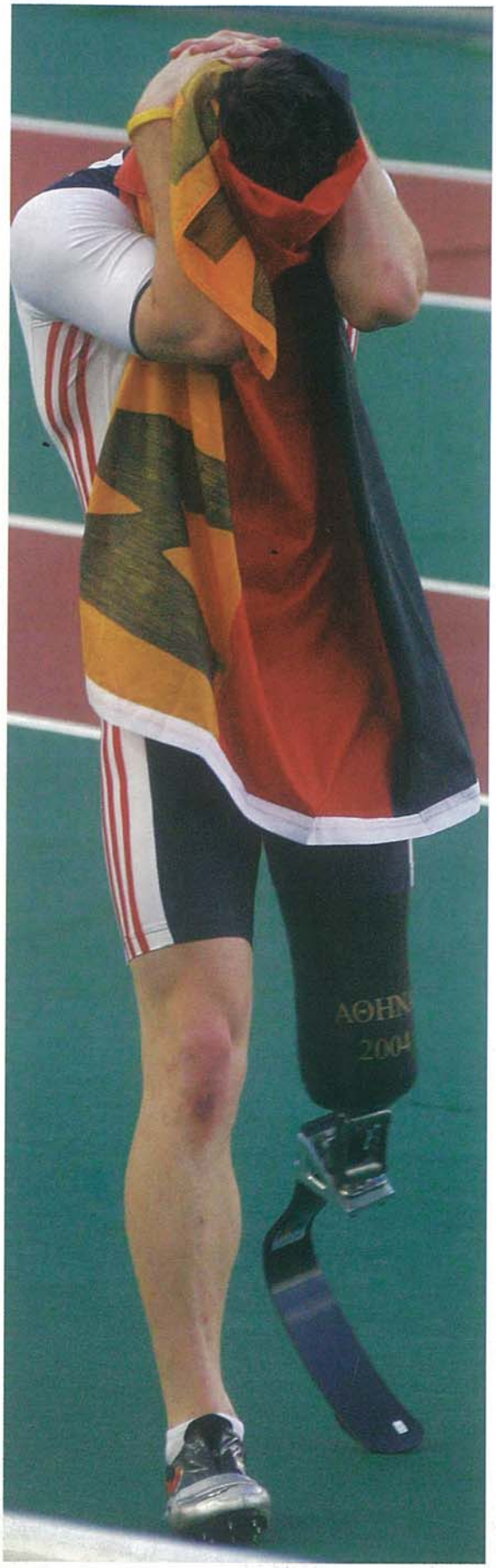


FOTÓ: ILLYÉS TIBOR

FOTÓ: ILLYÉS TIBOR







FOTÓ: KODRUCZ SÁNDOR

FOTÓ: NEUBAUER RUDOLF



FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS



FOTÓ: MTI



FOTÓ: KODRUCZ SÁNDOR



FOTÓ: ILLYÉS TIBOR



FOTÓ: SZALMÁS PÉTER



FOTÓ: KALMÁR LAJOS



FOTÓ: KODRUCZ SÁNDOR

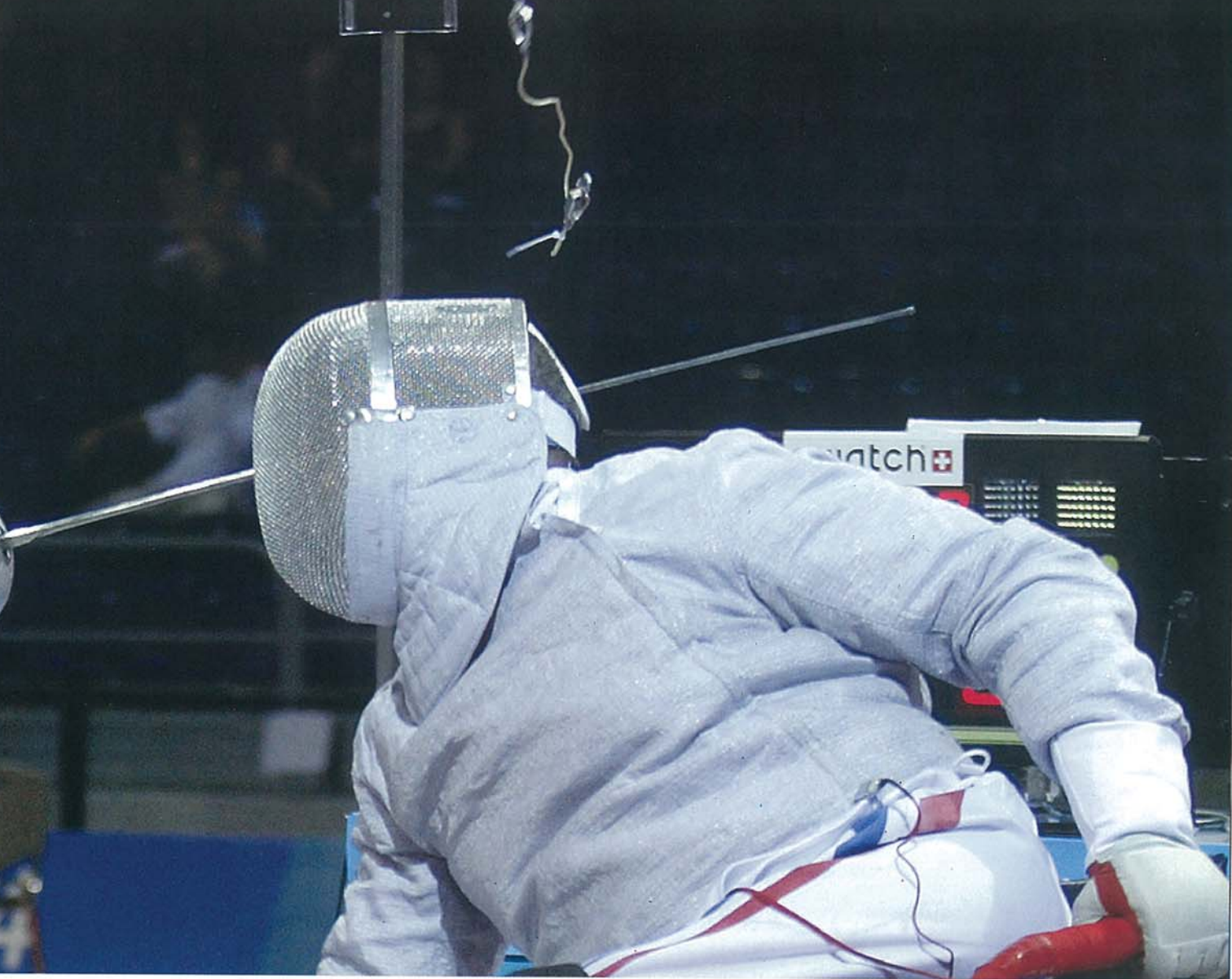


FOTÓ: HORVÁTH GÁBOR

FOTÓ: ILLYÉS TIBOR



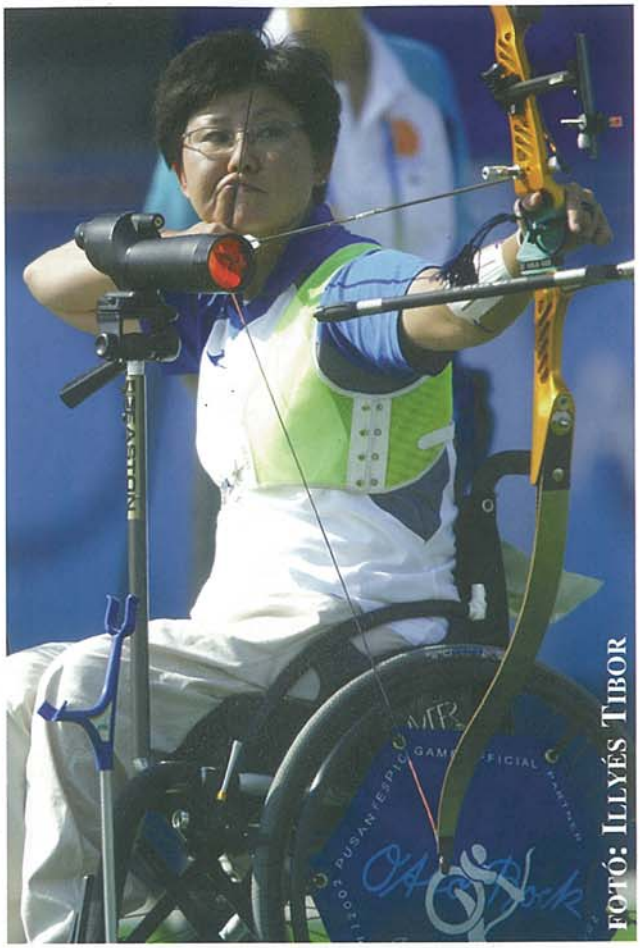





02:48
26
18
ATHENS 2004
ATHENS 2004
6



FOTÓ: SZALMÁS PÉTER



FOTÓ: ILLYÉS TIBOR



FOTÓ: ILLYÉS TIBOR



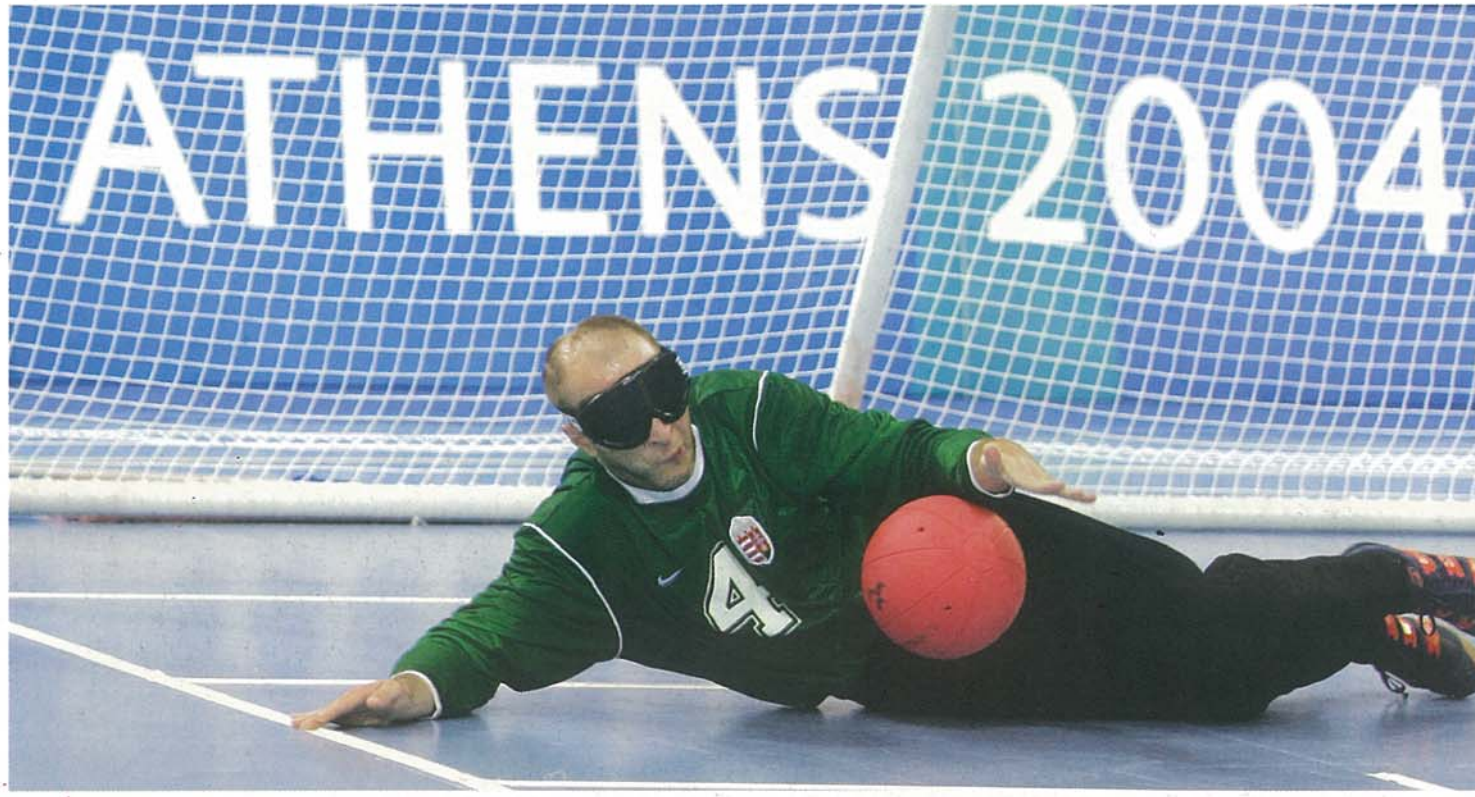
FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS



FOTÓ: ILLYÉS TIBOR

FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS





FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS

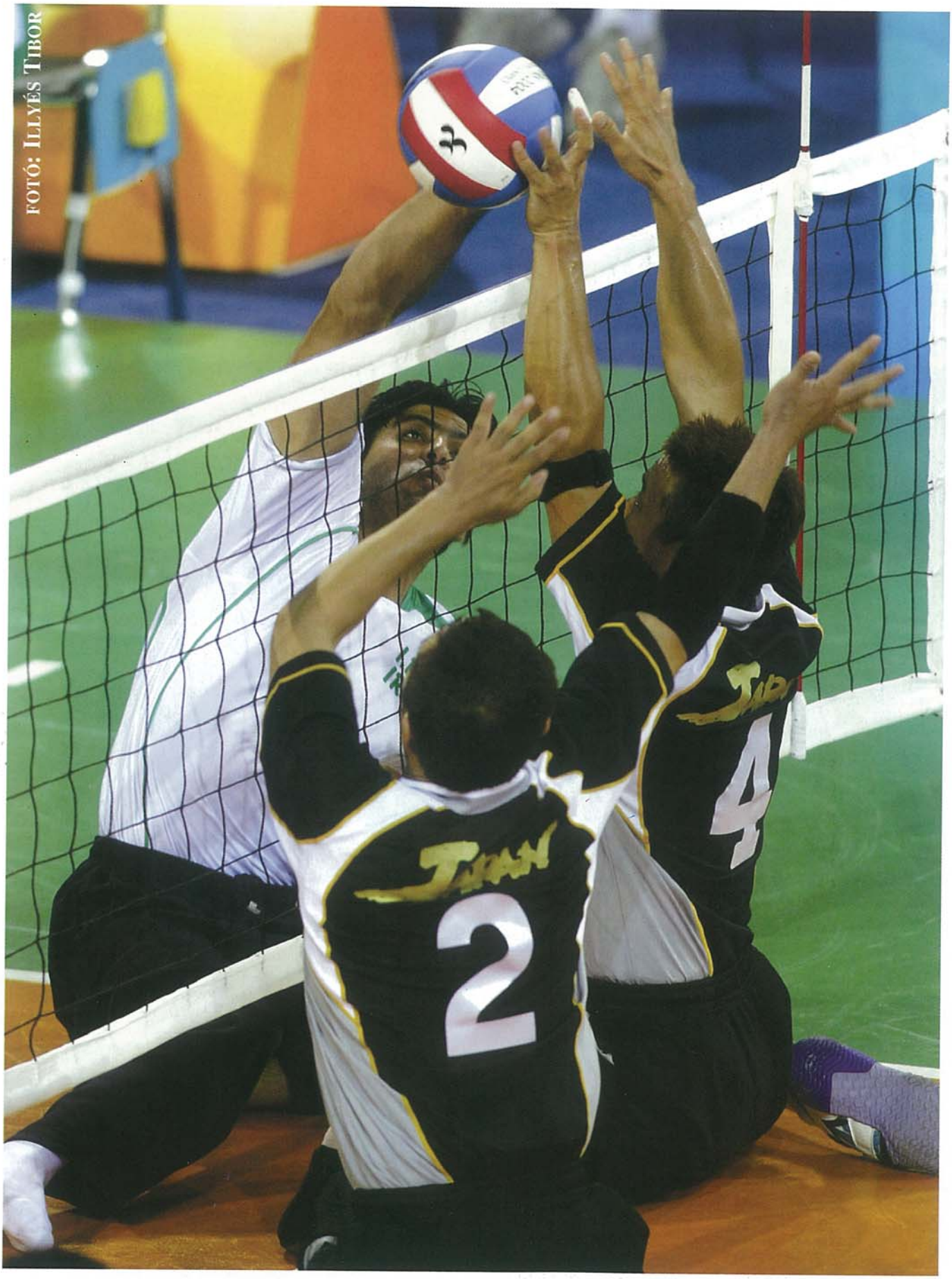
FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS



FOTÓ: KODRUCZ SÁNDOR



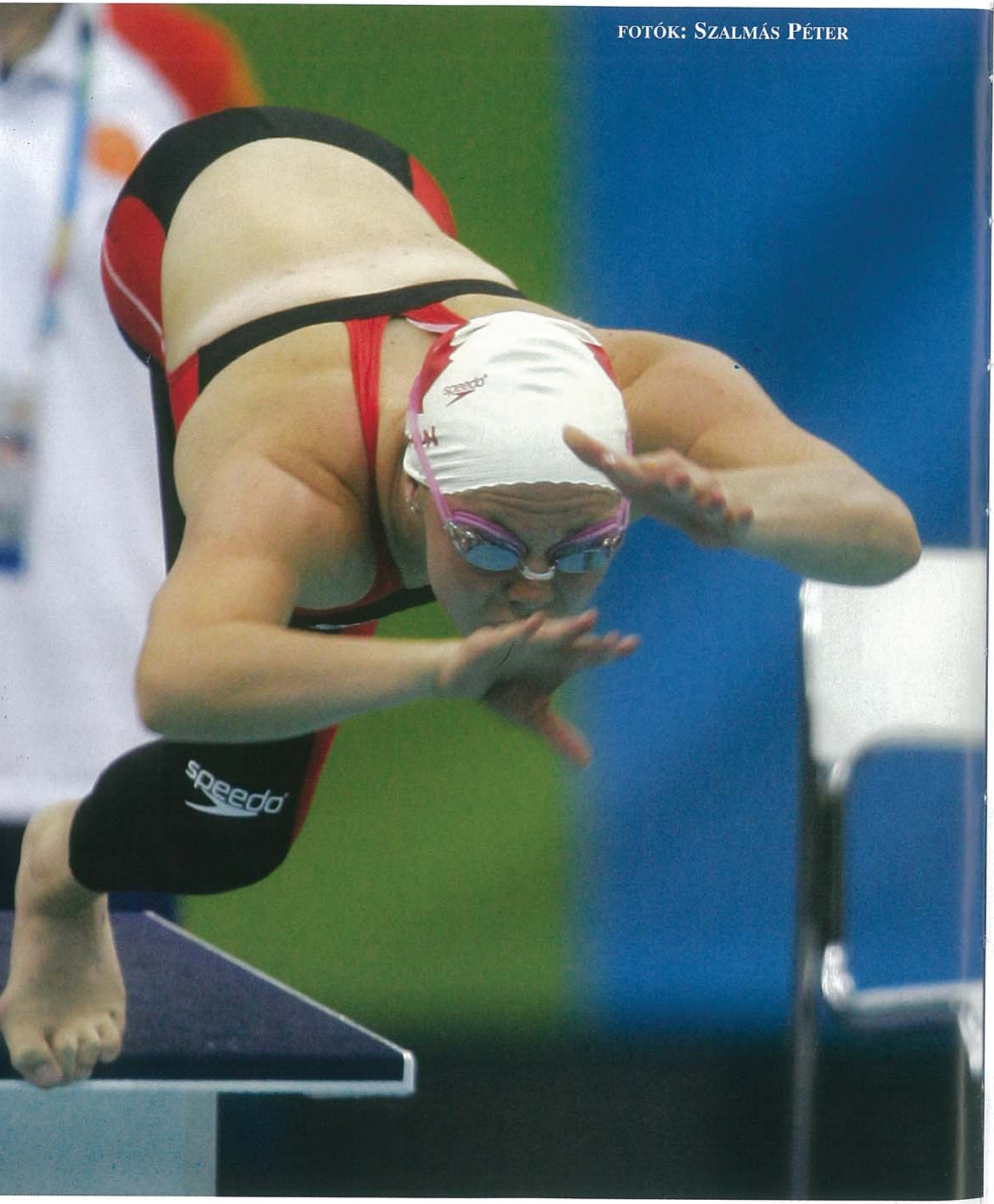




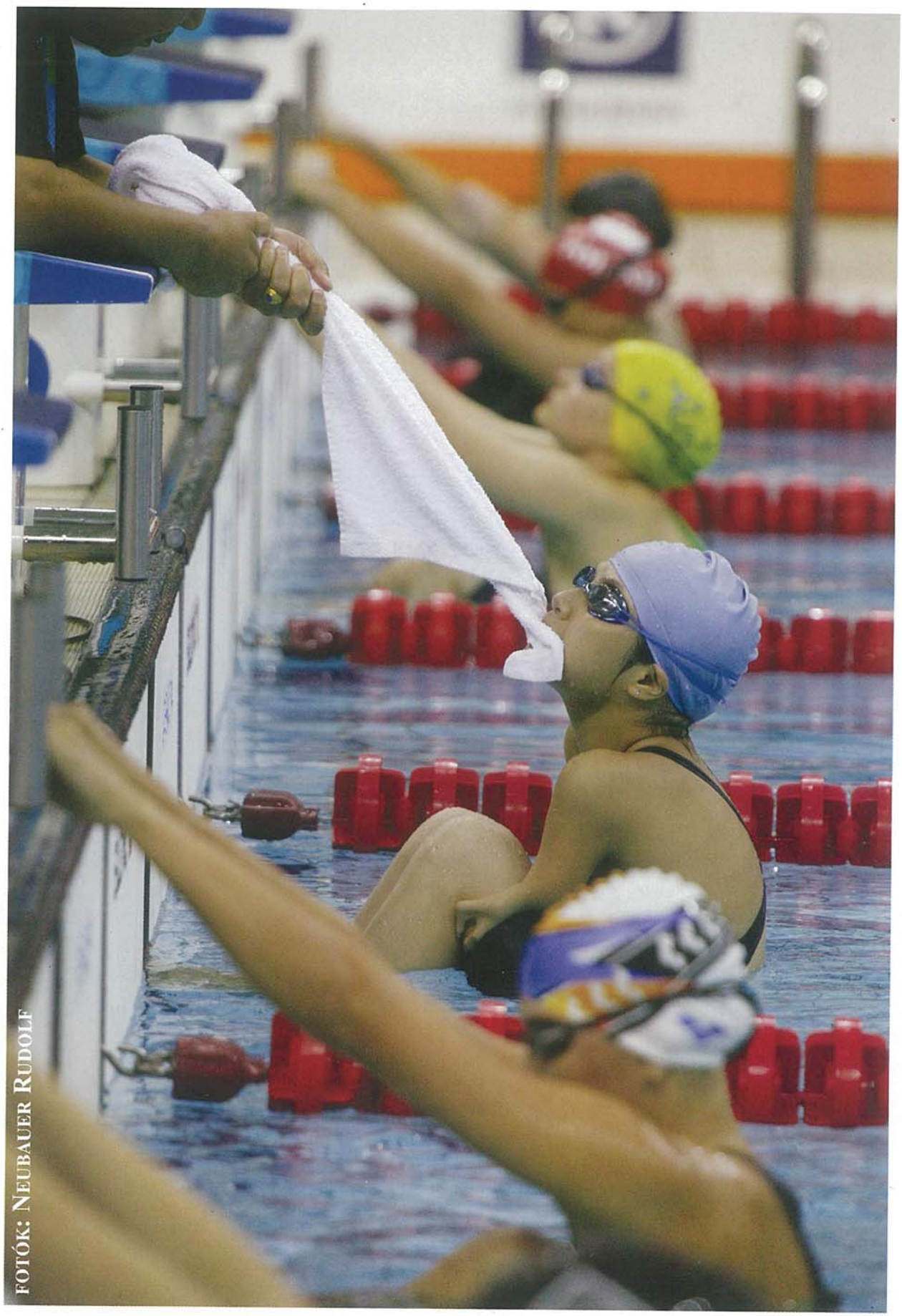
FOTÓ: ILLYÉS TIBOR

FOTÓ: CZAGÁNY BALÁZS





FOTÓK: SZALMÁS PÉTER



FOTÓK: NEUBAUER RUDOLF



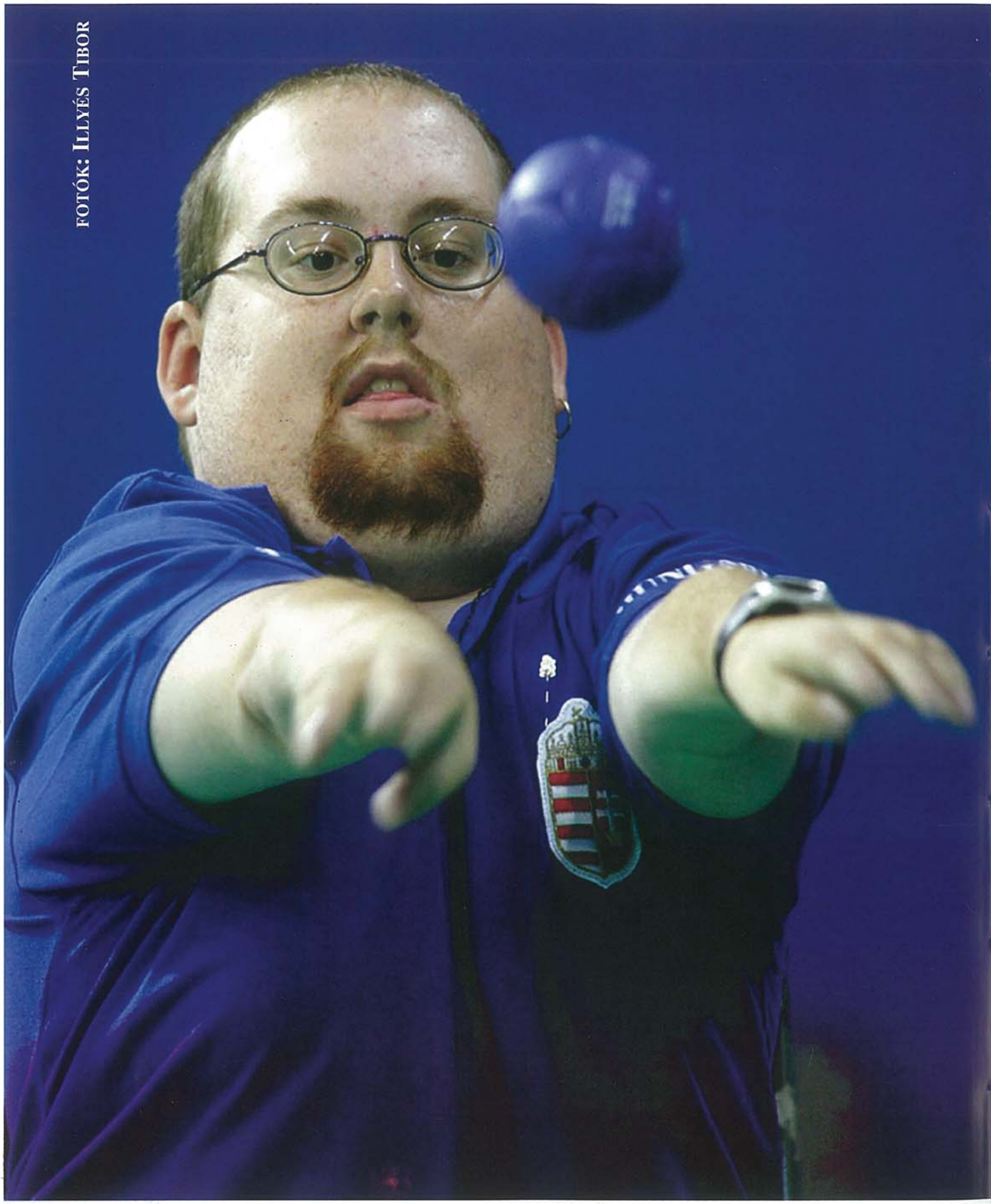
FOTÓ: KALMÁR LAJOS



FOTÓ: ILLYÉS TIBOR

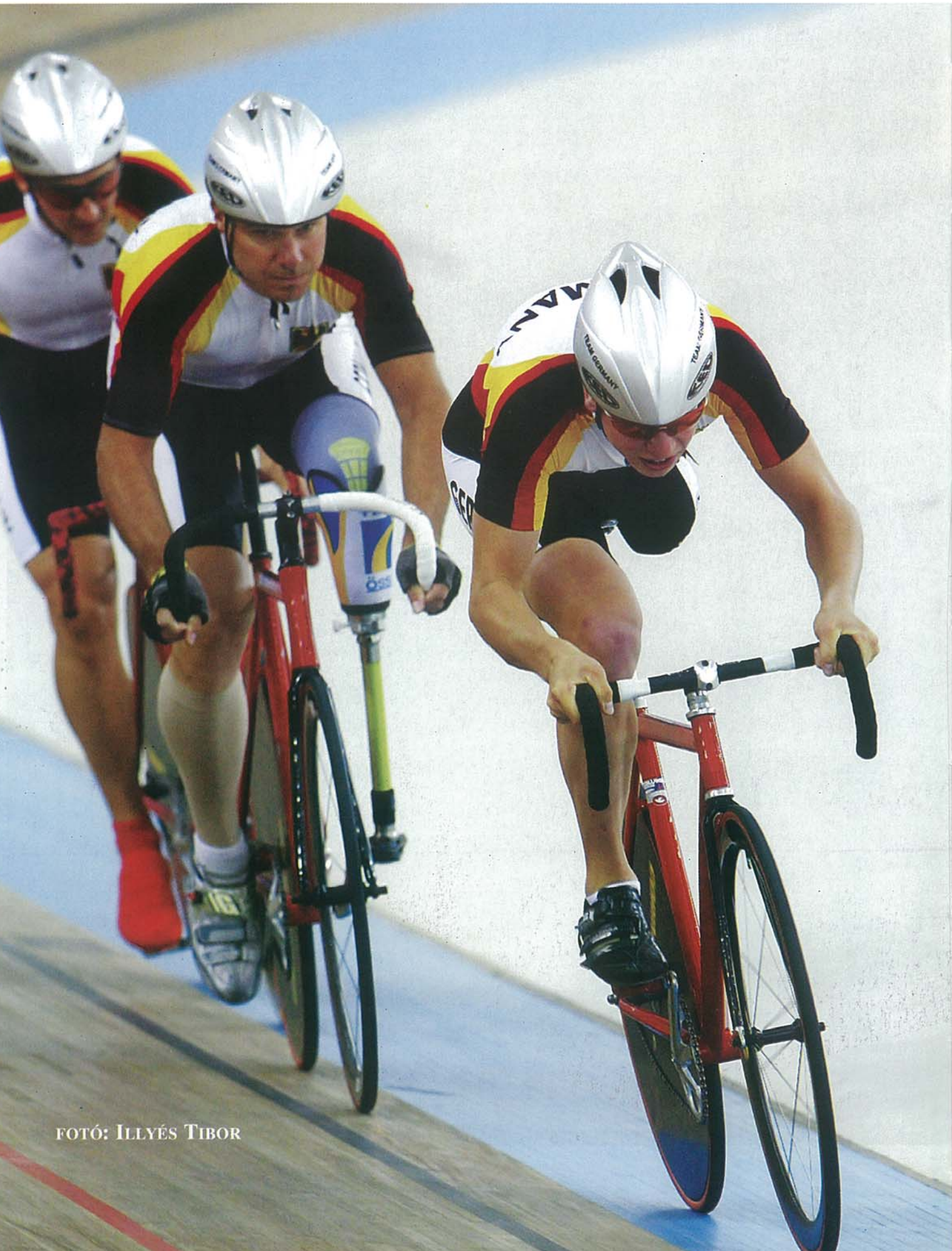


FOTÓ: ILLYÉS TIBOR



FOTÓK: ILLYÉS TIBOR





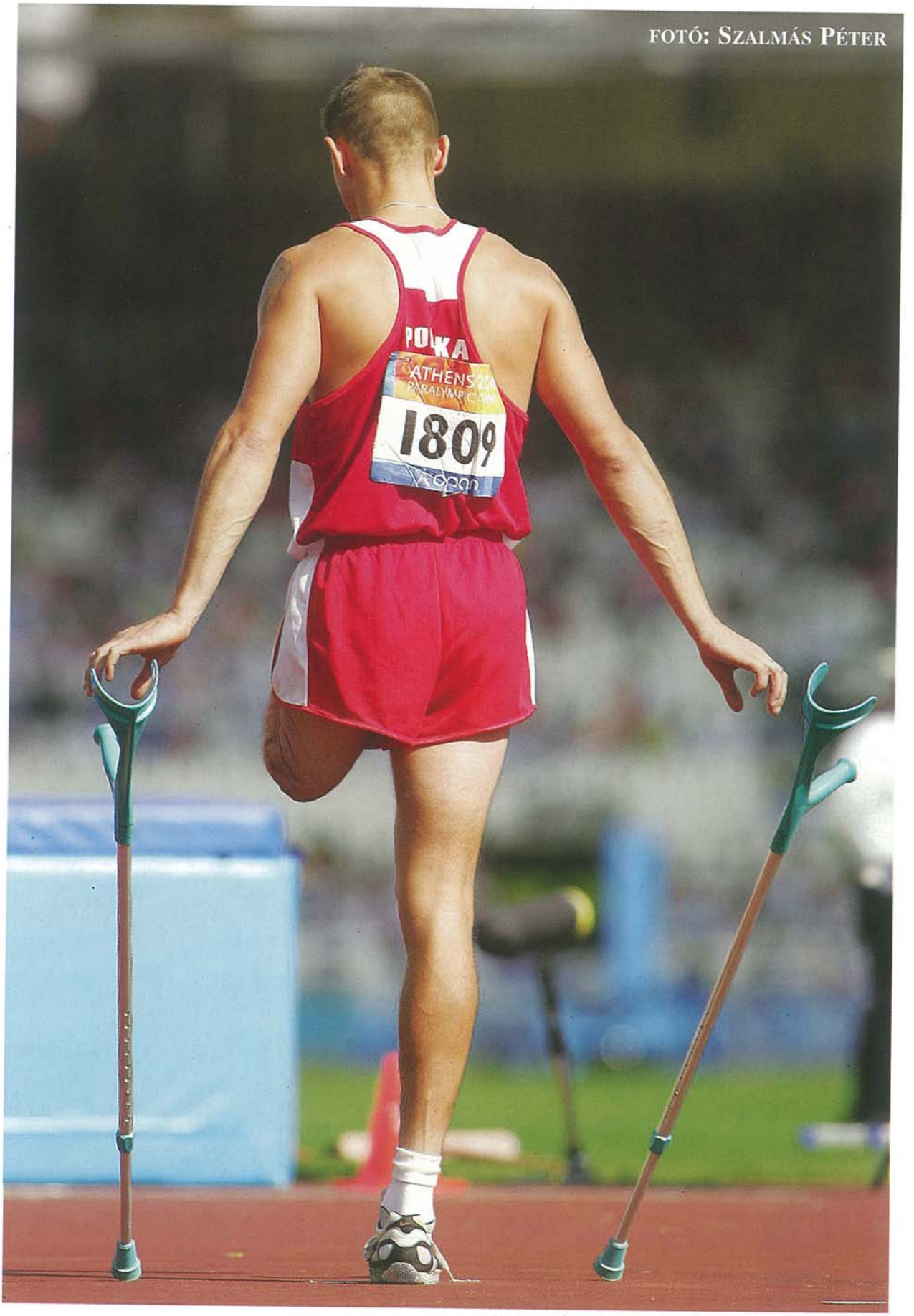
FOTÓ: ILLYÉS TIBOR

FOTÓ: ILLYÉS TIBOR

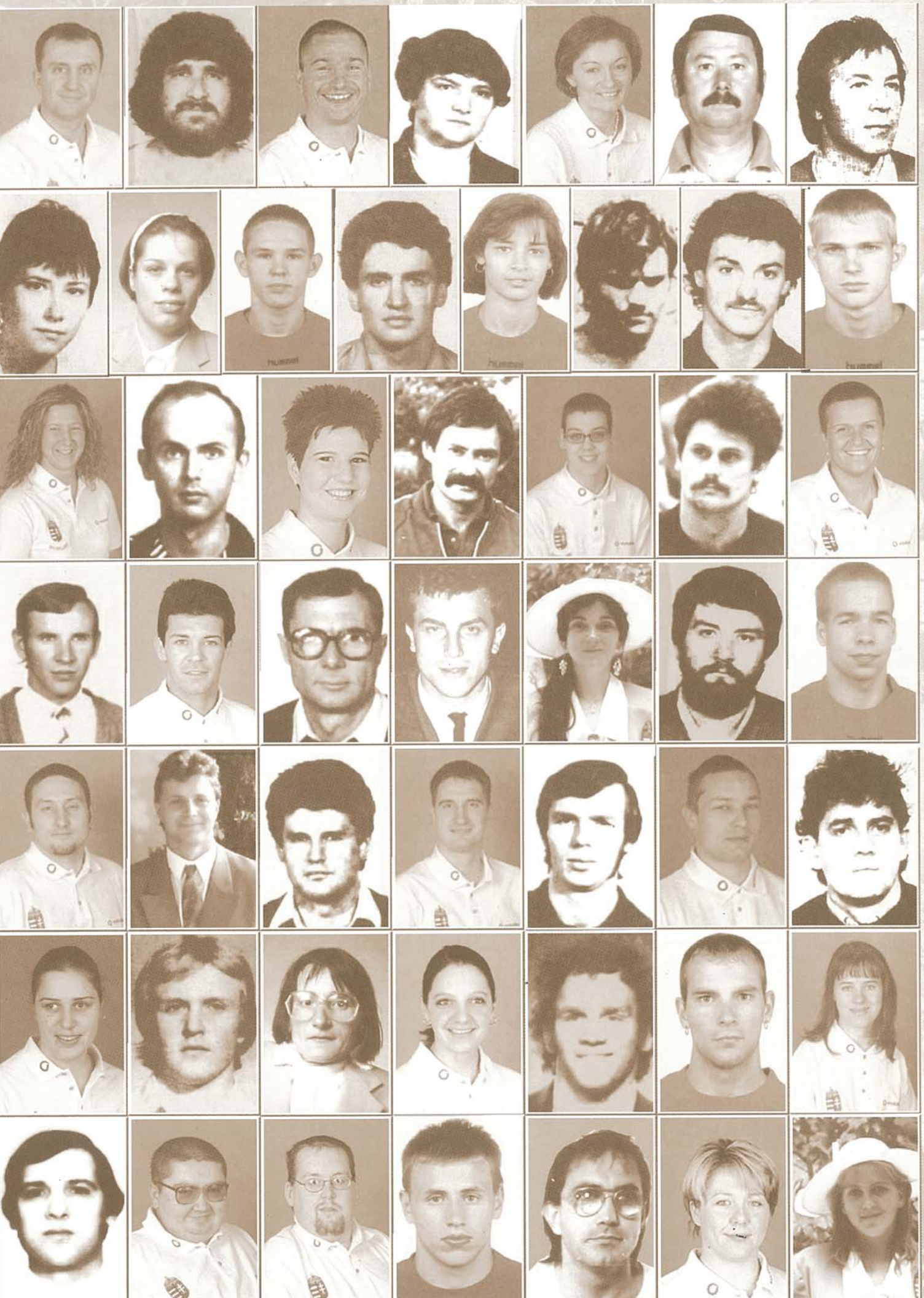



ATHENS 2004

FOTÓ: HORVÁTH GÁBOR



FOTÓ: SZALMÁS PÉTER



0 Ft

